॥ နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ॥

အင်္ဂုတ္တရနိကာယေ

ဒုကနိပါတ-ဋီကာ

၁. ပဌမပဏ္ဏာသကံ

၁. ကမ္မကာရဏဝဂ္ဂေါ

၁. ဝဇ္ဇသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁. ဒုကနိပါတဿ ပဌမေ **ပဟာရသာသနေတ္တ** န္တိ ဒဏ္ဍပ္ပဟာရဿ သုခသိဒ္ဓိ-အတ္ထံ။ ကဉ္ဇိတော နိဗ္ဗတ္တံ ကဉ္ဇိယံ, အာရနာလံ, ယံ ဗိလင်္ဂန္တိပိ ဝုစ္စတိ, တံ ယတ္ထ သိဇ္ဈတိ, သာ ကဉ္ဇိယဥက္ခလိကာ ဗိလင်္ဂထာလိကာ, တံသဒိသံ ကာရဏံ **ဗိလင်္ဂထာလိကံ။ သီသကဋာဟံ ဥပ္ပာဋေတွာ**တိ အယောဂုဠပ္ပဝေသပ္ပမာဏံ ဆိဒ္ဒံ ကတွာ။ **သင်္ခမုဏ္ဍကမ္မကာရဏ**န္တိ သင်္ခံ ဝိယ မုဏ္ဍကရဏံ ကမ္မကာရဏံ။ **ရာဟုမုခကမ္မကာရဏ**န္တိ ရာဟုမုခဂတသူရိယသဒိသကမ္မကာရဏံ။

ဇောတိမာလိကန္တိ ဇောတိမာလဝန္တံ ကမ္မကာရဏံ။ **ဟတ္ထပဇ္ဇောတိက** န္တိ ဟတ္ထဿ ပဇ္ဇောတနကမ္မကာရဏံ။ **ဧရကဝတ္တကမ္မကာရဏ** န္တိ ဧရကဝတ္တသဒိသေ သရီရတော စမ္မဝဋ္ဋေ ဥပ္ပာဋနကမ္မကာရဏံ။ **စီရကဝါသိက ကမ္မကာရဏ**န္တိ သရီရတော ဥပ္ပာဋိတဝတ္တစီရကေဟိ နိဝါသာပနကမ္မကာရဏံ။ တံ ကရောန္တာ ယထာ ဂီဝတော ပဋ္ဌာယ ဝဒ္ဓေ ကန္တိတွာ ကဋိယံ ဌပေန္တိ, ဧဝံ ဂောပ္ဖကတော ပဋ္ဌာယ ကန္တိတွာပိ ကဋိယမေဝ ဌပေန္တိ။ အဋ္ဌကထာယံ ပန “ကဋိတော ပဋ္ဌာယ ကန္တိတွာ ဂောပ္ဖကေသု ဌပေန္တီ”တိ ဝုတ္တံ။ **ဧဏေယျကကမ္မကာရဏ** န္တိ ဧဏိမိဂသဒိသကမ္မကာရဏံ။ **အယဝလယာနိ ဒတွာ**တိ အယဝလယာနိ ပဋိမုဉ္စိတွာ။ **အယသူလာနိ ကောဋ္ဋေန္တီ** တိ ကပ္ပရဇဏ္ဏုကကောဋီသု အယသူလာနိ ပဝေသေန္တိ။ **တ**န္တိ တံ တထာကတကမ္မကာရဏံ သတ္တံ။

ဗဠိသမံသိကန္တိ ဗဠိသေဟိ မံသုပ္ပာဋနကမ္မကာရဏံ။ **ကဟာပဏိက**န္တိ ကဟာပဏမတ္တသော ဆိန္ဒနကမ္မကာရဏံ။ **ကောဋ္ဋေန္တီ** တိ ဆိန္ဒန္တိ။ **ခါရာပတစ္ဆိက** န္တိ တစ္ဆေတွာ ခါရာပသိဉ္စနကမ္မကာရဏံ။ **ပလိဃပရိဝတ္တိက** န္တိ ပလိဃဿ ဝိယ ပရိဝတ္တနကမ္မကာရဏံ။ **ကောဗဒ္ဓံ ကရောန္တိ** အယသူလဿ ကောဋ္ဋနေန။ **ပလာလပီဌက**န္တိ ပလာလပီဌဿ ဝိယ သရီရဿ သံဝေလ္လနကမ္မကာရဏံ။ **ကာရဏိကာ**တိ ဃာတနကာရကာ။ **ပလာလဝဋ္ဋိံ ဝိယ ကတွာ** တိ ယထာ ပလာလပီဌံ ကရောန္တာ ပလာလံ ဝဋ္ဋိံ ကတွာ သံဝေလ္လနဝသေန ပုန ဝေဌေန္တိ, ဧဝံ ကရောန္တီတိ အတ္ထော။ **ဆာတကသုနခေဟီ**တိ ခုဒ္ဒကေဟိ ကောလေယျကသုနခေဟိ။ တေ ဟိ ဗလဝန္တာ ဇဝယောက သူရာ စ ဟောန္တိ။ **သဟဿဘဏ္ဍိက**န္တိ သဟဿတ္ထဝိကံ။

ယာဟန္တိ ယံ အဟံ။ **ယ**န္တိ စ ကာရဏဝစနံ။ တေနာဟ **“ယေန အဟ”**န္တိ။ **ဆိန္နမူလကေ** တိ တဏှာမူလဿ ဥစ္ဆိန္နတ္တာ သဉ္ဆိန္နမူလကေ။

ဝဇ္ဇသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ပဓာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂. ဒုတိယေ **ဥဘတောဗျူဠ္ဟသင်္ဂါမပ္ပဝေသနသဒိသ** န္တိ ယုဒ္ဓတ္ထာယ ဥဘတောရာသိကတစတုရင်္ဂိနိသေနာ မဇ္ဈပ္ပဝေသနသဒိသံ။ **အနဉ္စ ယုဒ္ဓဉ္စ သမာနမာဟူ** တိ ဧတ္ထ ကထံ ပနိဒမုဘယံ သမာနံ? ဇီဝိတဝိနာသဘီရုကော ဟိ

ယုဇ္ဈိတုံ န သက္ကောတိ, ဘောဂက္ခယဘီရုကော အန္နံ အတုံ န သက္ကောတိ။ “ဇီဝိတဉ္စ ရက္ခိဿာမိ, ယုဇ္ဈိဿာမီ”တိ ဟိ ဝဒန္တော န ယုဇ္ဈတိ, ဇီဝိတေ ပန အာလယံ ဝိဿဇ္ဇေတွာ “ဟတ္ထပာဒါဒိစ္ဆေဒော တ ဟောတု မရဏံ တ, ဂဏှိဿာမေတံ ဣဿရိယ”န္တိ ဥဿဟန္တော ယုဇ္ဈတိ ။ “ဘောဂေ စ ရက္ခိဿာမိ, အန္နဉ္စ ဒဿာမီ”တိ ဝဒန္တောပိ န ဒဒါတိ, ဘောဂေသု ပန အာလယံ ပိဿဇ္ဇေတွာ “မဟာအန္နံ ဒဿာမီ”တိ ဥဿဟန္တော ဒဒါတိ။ ဧဝံ အန္နဉ္စ ယုဒ္ဓဉ္စ သမံ ဟောတိ။ ကိဉ္စ ဘိယျော – **အပ္ပာပိ သန္တာ ဗဟုကေ ဇိနန္တိ,** ယထာ စ ယုဒ္ဓေ အပ္ပကာပိ ဝီရပုရိသာ ဗဟုကေ ဘီရုပုရိသေ ဇိနန္တိ, ဧဝံ သဒ္ဓါဒိသမ္ပန္နော အပ္ပကမ္ပိ အန္နံ ဒဒန္တော ဗဟုဝိဓံ လောဘဒောသဣဿာမစ္ဆရိယဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာဒိဘေဒံ တပ္ပဋိပက္ခံ အဘိဘဝတိ, ဗဟုဉ္စ အနုဝိပါကံ အဓိဂစ္ဆတိ။ ဧဝမ္ပိ အန္နဉ္စ ယုဒ္ဓဉ္စ သမာနံ။ တေနာဟ **“အပ္ပမ္ပိ စေ သဒ္ဒဟာနော ဒဒါတိ, တေနေဝ သော ဟောတိ သုခီ ပရတ္ထာ”**တိ။

အကရဿ ဟိတံ ကသိကေရက္ခာဒိ အကရိယံ, တံ နတ္ထိ ဧတ္ထာတိ **အနကရိယံ,** ပဗ္ဗဇ္ဇာတိ အာဟ **“အကရဿ။ပေ.။ အနကရိယံ ပဗ္ဗဇ္ဇ”**န္တိ။ **သဗ္ဗူပဓိပဋိနိဿဂ္ဂတ္ထာယာ**တိ ဧတ္ထ စတ္တာရော ဥပဓီ – ကာမုပဓိ, ခန္ဓူပဓိ, ကိလေသုပဓိ, အဘိသင်္ခါရုပဓီတိ။ ကာမာပိ ဟိ “ယံ ပဉ္စ ကာမဂုဏေ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ သုခံ သောမနဿံ, အယံ ကာမာနံ အဿာဒေါ”တိ (အ. နိ. ၉.၃၄) ဧဝံ ဝုတ္တဿ သုခဿ, တဒဿာဒနိမိတ္တဿ တ ဒုက္ခဿ အဓိဋ္ဌာနဘာဝတော ဥပဓီယတိ ဧတ္ထ သုခန္တိ ဣမိနာ ဝစနတ္ထေန “ဥပဓီ”တိ ဝုစ္စန္တိ။ ခန္ဓာပိ ခန္ဓမူလကဿ ဒုက္ခဿ အဓိဋ္ဌာနဘာဝတော, ကိလေသာပိ အပါယဒုက္ခဿ အဓိဋ္ဌာနဘာဝတော, အဘိသင်္ခါရာပိ ဘဝဒုက္ခဿ အဓိဋ္ဌာနဘာဝတော “ဥပဓီ”တိ ဝုစ္စန္တိ။ သဗ္ဗေသံ ဥပဓီနံ ပဋိနိဿဂ္ဂေါ ပဟာနံ ဧတ္ထာတိ သဗ္ဗူပဓိပဋိနိဿဂ္ဂေါ, နိဗ္ဗာနံ။ တေနာဟ **“သဗ္ဗေသံ ခန္ဓူပဓိ။ပေ.။ နိဗ္ဗာနဿ အတ္ထာယာ”**တိ။

ပဓာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. တပနီယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃. တတိယေ **တပနီယာ**တိ ဧတ္ထ ကတ္တုအတ္ထေ အနီယ-သဒ္ဒေါတိ အာဟ **“တပန္တီတိ တပနီယာ”**တိ။ **တပန္တီ**တိ ဝိဗာဓေန္တိ, ဝိဟေဌေန္တီတိ အတ္ထော။ တပနံ တ ဒုက္ခံ, ဒိဋ္ဌေ စေဝ ဓမ္မေ အဘိသမ္ပရာယဉ္စ တဿ ဥပ္ပာဒနေန စေဝ အနုဗလပ္ပဒါနေန စ ဟိတာတိ **တပနီယာ**။ အထ တ တပန္တိ တေနာတိ တပနံ, အနုတာပေါ, ဝိပ္ပဋိသာရောတိ အတ္ထော။ တဿ ဟေတုဘာဝတော ဟိတာတိ **တပနီယာ**။ **အနုသောစတီ**တိ ဝိပ္ပဋိသာရီ ဟုတွာ ကတာကတံ အနုဂမ္မ သောစတိ။ သောစနဉ္စဟိ ကတတ္တာ စ ဟောတိ အကတတ္တာ စ။ တထာ စေဝ ဟဋ္ဌိယံ ဝိဘတ္တံ။ နန္ဒယက္ခာဒီနံ ဝတ္ထူနိ ဟာကဋာနီတိ တာနိ အဒဿေတွာ ဒွေဘာတိကဝတ္ထုံ ဒဿေန္တော **“တေ ကိရ”**တိ အာဒိမာဟ။ တတ္ထ **တေ**တိ ဒွေ ဘာတရော။ **ပုန ကိံ မဂ္ဂသီ**တိ ပုန ကိံ ဣစ္ဆသိ။

တပနီယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ဥပညာတသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅. ပဉ္စမေ **ဣမဉ္ဟိ ဓမ္မဒွယ**န္တိ ကုသလေသု ဓမ္မေသု အသန္တုဋ္ဌိတာ, ပဓာနသ္မိံ အနောသက္ကနသင်္ခါတံ ဓမ္မဒွယံ။ **ဣမိနာ**တိ “အသန္တုဋ္ဌိတာ ကုသလေသု ဓမ္မေသူ”တိ ဝစနေန။ **ဣမံ ဒီပေတီ**တိ “ယာဝ သော ဥပ္ပဇ္ဇတိ, န တာဝတာဟံ သန္တုဋ္ဌော အဟောသိ”န္တိ ဧတံ ပရိယန္တံ ကတွာ ဝက္ခမာနတ္ထံ ဒီပေတိ။ **ပဓာနသ္မိ**န္တိ ဝီရိယာရမ္ဘေ။ **ဣမမတ္ထ**န္တိ “ပဓာနသ္မိဉ္စာ”တိအာဒိနာ ဝုတ္တမတ္ထံ။ ဝီရိယပ္ပတာဟေ ဝတ္တမာနေ အန္တရာ ဧဝ ပဋိဂမနံ နိဝတ္တနံ ပဋိတနံ, တဒဿ အတ္ထီတိ ပဋိတနီ, န ပဋိတနီ အပ္ပဋိတနီ, တဿ ဘာတေ **အပ္ပဋိတနိတာ,** အနောသက္ကနာတိ အာဟ **“အပ္ပဋိတနိတာတိ အပ္ပဋိက္ကမနာ အနောသက္ကနာ”**တိ။ တတ္ထ **အနောသက္ကနာ**တိ အပ္ပဋိနိဝတ္တိ။

အာဂမနီယပဋိပဒါတိ သမထဝိပဿနာသင်္ခါတာ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါ။ သာ ဟိ အာဂစ္ဆန္တိ ဝိသေသမဓိဂစ္ဆန္တိ ဧတာယ, အာဂစ္ဆတိ တ ဝိသေသာဓိဂမော ဧတာယာတိ အာဂမနီယာ, သာ ဧဝ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗတော ပဋိပဒါတိ အာဂမနီယပဋိပဒါ။ **အပ္ပဋိတနပဓာန**န္တိ ဩသက္ကနာရဟိတပ္ပဓာနံ, အန္တရာ အနောသက္ကိတွာ ကတဝီရိယန္တိ အတ္ထော။

ဥပညာတသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. သံယောဇနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆. ဆဋ္ဌေ သံယောဇနာနံ ဟိတာ ပစ္စယဘာဝေနာတိ **သံယောဇနိယာ,** တေဘူမကာ ဓမ္မာ။ တေနာဟ **“ဒသန္နံ သံယောဇနာန”**န္တိအာဒိ။ သံယောဇနိယေ ဓမ္မေ အဿာဒတော အနုပဿတိ သီလေနာတိ အဿာဒာနုပဿီ, တဿ ဘာဝေါ **အဿာဒာနုပဿိတာ။ နိဗ္ဗိဒါနုပဿိတာ** တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ **ဥက္ကဏ္ဌနဝသေနာ** တိ သံယောဇနိယေသု တေဘူမကဓမ္မေသု နိဗ္ဗိန္ဒနဝသေန။ ဇနနံ **ဇာတိ,** ခန္ဓာနံ ပာတုဘာဝေါတိ အာဟ **“ဇာတိယာတိ ခန္ဓနိဗ္ဗတ္တိတော”**တိ, ခန္ဓာနံ တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ အပရာပရံ နိဗ္ဗတ္တိတောတိ အတ္ထော။ **ခန္ဓပရိပါကော** ဧကဘဝပရိယာပန္နာနံ ခန္ဓာနံ ပုရာဏဘာဝေါ။ ဧကဘဝပရိယာပန္နဇီဝိတိန္ဒြိယုပစ္ဆေဒဝိစ္ဆေဒဝသေန ခန္ဓာနံ ဘေဒေါ ဣဓ မရဏန္တိ အာဟ **“မရဏေနာတိ ခန္ဓဘေဒတော”** တိ။ **အန္တောနိဇ္ဈာနံ** စိတ္တသန္တာပေါ။ **ပရိဒေဝေါ** နာမ ဉာတိဗျသနာဒီဟိ ဖုဋ္ဌဿ တစ္ဆာဝိပ္ပလာပေါ။ သော စ သောကသမုဋ္ဌာနောတိ အာဟ **“တန္နိဿိတလာလပ္ပိတလက္ခဏေဟိ ပရိဒေဝေဟီ”**တိ။ **လာလပ္ပိတံ** တစ္ဆာဝိပ္ပလာပေါ, သော စ အတ္ထတော သဒ္ဒေါယေဝ။

ဒုက္ခန္တိ ဣဓ ကာယိကံ ဒုက္ခံ အဓိပ္ပေတန္တိ အာဟ **“ကာယပဋိပီဠနဒုက္ခေဟီ”** တိ။ **မနောဝိဃာတဒောမနဿေဟီ**တိ မနသော ဝိဃာတကရေဟိ ဒောမနဿေဟိ။ ဗျာပါဒသမ္ပယောဂေန မနသော ဝိဟနနရသည်ဟိ ဒောမနဿံ။ ဘုသော အာယာသော **ဥပါယာသော** ယထာ “ဘုသမာဒါနံ ဥပါဒါန”န္တိ, သော စ အတ္ထတော ဉာတိဗျသနာဒီဟိ ဖုဋ္ဌဿ အဓိမတ္တစေတောဒုက္ခပ္ပဘာဝိတော ဒေါသောယေဝ။ ကာယစိတ္တာနည်ဟိ အာယာသနဝသေန ဒေါသဿေဝ ပဝတ္တိအာကာရော ဥပါယာသောတိ ဝုစ္စတိ သင်္ခါရက္ခန္ဓပရိယာပန္နော။ တံ စုဒ္ဒသဟိ အကုသလစေတသိကေဟိ အညော ဓေကော စေတသိကဓမ္မောတိ ဧကေ။ ယံ ဝိသာဒေါတိ စ ဝဒန္တိ။

သံယောဇနသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. ကဏှပဋိပဒါသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၇. သတ္တမေ ယထာ “ကဏှာ ကဝိ”တိအာဒီသု ကာဠဝဏ္ဏေန သမန္နာဂတာ “ကဏှာ”တိ ဝုစ္စတိ, န ဧဝံ ကာဠဝဏ္ဏတာယ ဓမ္မာ “ကဏှာ”တိ ဝုစ္စန္တိ, အထ ခေါ ကဏှာဘိဇာတိနိဗ္ဗတ္တိဟေတုတော အပ္ပဘဿရဘာဝကရဏတော တ “ကဏှာ”တိ ဝုစ္စန္တီတိ ဒဿေန္တော **“န ကာဠဝဏ္ဏတာယာ”**တိအာဒိမာဟ။ **ကဏှာတာယာ**တိ ကဏှာဘိဇာတိတာယ။ **ကဏှာဘိဇာတီ**တိ စ အပါယာ ဝုစ္စန္တိ မနုဿေသု စ ဒေါဘဂ္ဂိယံ။ **သရသေနာ**တိ သဘာဝေန။ န ဟိရိယတိ န လဇ္ဇတီတိ အဟိရိကော, ပုဂ္ဂလော, စိတ္တံ, တံ သမ္ပယုတ္တဓမ္မသမုဒါယော ဝါ။ တဿ ဘာဝေါ အဟိရိကန္တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဧကဿ က-ကာရဿ လောပံ ကတွာ **အဟိရိက**န္တိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **“အဟိရိကန္တိ အဟိရိကဘာဝေါ”**တိ။ န ဩတ္တပ္ပတီတိ အနောတ္တာပီ, ပုဂ္ဂလော, ယထာဝုတ္တဓမ္မသမုဒါယော ဝါ, **တဿ** ဘာဝေါ **အနောတ္တပ္ပ**န္တိ အာဟ **“အနောတ္တာပိဘာဝေါ”** တိ။

ကဏှပဋိပဒါသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. သုက္ကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၈. အဋ္ဌမေ “သုက္ကံ ဝတ္ထ”န္တိအာဒီသု ဝိယ န ဝဏ္ဏသုက္ကတာယ ဓမ္မာနံ သုက္ကတာ, အထ ခေါ သုက္ကာဘိဇာတိဟေတုတော ပဘဿရဘာဝကရဏတော စာတိ ဒဿေန္တော **“န ဝဏ္ဏသုက္ကတာယာ”** တိအာဒိမာဟ။ **သုက္ကတာယာ**တိ သုက္ကာဘိဇာတိတာယ။ ဟိရီ ဟာပဓမ္မေ ဂူထံ ဝိယ ပဿန္တီ ဇိဂုစ္ဆတီတိ အာဟ **“ပါပတော ဇိဂုစ္ဆနလက္ခဏာ ဟိရီ”**တိ။ ဩတ္တပ္ပံ တေ ဥဏှံ ဝိယ ပဿန္တံ တတော ဘာယတီတိ ဝုတ္တံ **“ဘာယနလက္ခဏံ ဩတပ္ပ”**န္တိ။ ဣဒဉ္စ ဟိရောတ္တပ္ပံ အညမညဝိပ္ပယောဂီ ပါပတော ဝိမုခဘူတဉ္စ, တသ္မာ နေသံ ဣဒံ နာနာကရဏံ – အဇ္ဈတ္တသမုဋ္ဌာနာ ဟိရီ, ဗဟိဒ္ဓါသမုဋ္ဌာနံ ဩတ္တပ္ပံ။ အတ္တာဓိပတိ ဟိရီ, လောကာဓိပတိ ဩတပ္ပံ။ လဇ္ဇာသဘာဝ

သဏ္ဍိတာ ဟိရီ, ဘယသဘာဝသဏ္ဍိတံ ဩတ္တပ္ပံ။ သပ္ပတိဿဝလက္ခဏာ ဟိရီ, ဝဇ္ဇဘီရုကဘယဒဿာဝိလက္ခဏံ ဩတ္တပ္ပန္တိ။

တတ္ထ အဇ္ဈတ္တသမုဋ္ဌာနံ ဟိရိံ စတူဟိ ကာရဏေဟိ သမုဋ္ဌာပေတိ ဇာတိံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ, ဝယံ, သူရဘာဝံ, ဗာဟုသစ္စံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ။ ကထံ? ''ပါပကရဏံ နာမေတံ န ဇာတိသမ္ပန္နာနံ ကမ္မံ, ဟီနဇစ္စာနံ ကေဝဋ္ဋာဒီနံ ကမ္မံ, မာဒိသဿ ဇာတိသမ္ပန္နဿ ဣဒံ ကာတုံ န ယုတ္တ''န္တိ ဧဝံ တာဝ ဇာတိံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ ပါဏာတိပါတာဒိပါပံ အကရောန္တော ဟိရိံ သမုဋ္ဌာပေတိ။ တထာ ''ပါပကရဏံ နာမေတံ ဒဟရေဟိ ကတ္တဗ္ဗံ ကမ္မံ, မာဒိသဿ ဝယေ ဌိတဿ ဣဒံ ကာတုံ န ယုတ္တ''န္တိ ဧဝံ ဝယံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ ပါပံ အကရောန္တော ဟိရိံ သမုဋ္ဌာပေတိ။ တထာ ''ပါပကရဏံ နာမေတံ ဒုဗ္ဗလဇာတိကာနံ ကမ္မံ, မာဒိသဿ သူရဘာဝသမ္ပန္နဿ ဣဒံ ကာတုံ န ယုတ္တ''န္တိ ဧဝံ သူရဘာဝံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ ပါပံ အကရောန္တော ဟိရိံ သမုဋ္ဌာပေတိ။ တထာ ''ပါပကမ္မံ နာမေတံ အန္ဓဗာလာနံ ကမ္မံ, န ပဏ္ဍိတာနံ, မာဒိသဿ ပဏ္ဍိတဿ ဗဟုဿုတဿ ဣဒံ ကာတုံ န ယုတ္တ''န္တိ ဧဝံ ဗာဟုသစ္စံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ ပါပံ အကရောန္တော ဟိရိံ သမုဋ္ဌာပေတိ။ ဧဝံ အဇ္ဈတ္တသမုဋ္ဌာနံ ဟိရိံ စတူဟိ ကာရဏေဟိ သမုဋ္ဌာပေတိ, သမုဋ္ဌာပေန္တော စ ဟိရိံ နိဿာယ ပါပကမ္မံ န ကရောတိ။

ကထံ ဗဟိဒ္ဓာသမုဋ္ဌာနံ ဩတ္တပ္ပံ? ''သစေ တွံ ပါပကမ္မံ ကရိဿသိ, စတူသု ပရိသာသု ဂရဟပ္ပတ္တော ဘဝိဿသိ, တတော တံ သီလဝန္တော သဗ္ရဟ္မစာရီ ဝိဝဇ္ဇိဿန္တီ''တိ ပစ္စဝေက္ခိတွာ ဗဟိဒ္ဓာသမုဋ္ဌာနံ ဩတ္တပ္ပံ နိဿာယ ပါပကမ္မံ န ကရောတိ။ ဧဝံ ဗဟိဒ္ဓာသမုဋ္ဌာနံ ဩတ္တပ္ပံ။

ကထံ အတ္တာဓိပတိ ဟိရီ? ဣဓေကစ္စော ကုလပုတ္တော အတ္တာနံ အဓိပတိံ ဇေဋ္ဌကံ ကတွာ ''မာဒိသဿ သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတဿ ဗဟုဿုတဿ ဓုတဓရဿ န ယုတ္တံ ပါပကမ္မံ ကာတု''န္တိ ပါပံ န ကရောတိ။ ဧဝံ အတ္တာဓိပတိ ဟိရီ။ တေနာဟ ဘဂဝါ ''သော အတ္တာနံယေဝ အဓိပတိံ ကရိတွာ အကုသလံ ပဇဟတိ, ကုသလံ ဘာဝေတိ, သာဝဇ္ဇံ ပဇဟတိ, အနဝဇ္ဇံ ဘာဝေတိ, သုဒ္ဓံ အတ္တာနံ ပရိဟရတီ''တိ (အ. နိ. ၃.၄၀)။

ကထံ လောကာဓိပတိ ဩတ္တပ္ပံ? ဣဓေကစ္စော ကုလပုတ္တော လောကံ အဓိပတိံ ဇေဋ္ဌကံ ကတွာ ''သစေ ခေါ တွံ ပါပကမ္မံ ကရေယျာသိ, သဗ္ရဟ္မစာရိနော တာဝ တံ ဇာနိဿန္တိ, မဟိဒ္ဓိကာ မဟာနုဘာဝါ လောကေ စ သမဏဗြာဟ္မဏာ ဒေဝတာ စ, တသ္မာ တေ န ယုတ္တံ ပါပံ ကာတု''န္တိ ပါပကမ္မံ န ကရောတိ။ ယထာဟ – ''မဟာ ခေါ ပနာယံ လောကသန္နိဝါသော, မဟန္တသ္မိံ ခေါ ပန လောကသန္နိဝါသေ သန္တိ သမဏဗြာဟ္မဏာ ဣဒ္ဓိမန္တော ဒိဗ္ဗစက္ခုကာ ပရစိတ္တဝိဒုနော။ တေ ဒူရတောပိ ပဿန္တိ, အာသန္နာပိ န ဒိဿန္တိ, စေတသာပိ စိတ္တံ ဇာနန္တိ, တေပိ မံ ဧဝံ ဇာနိဿန္တိ 'ပဿထ, ဘော, ဣမံ ကုလပုတ္တံ, သဒ္ဓါ အဂါရသ္မာ အနဂါရိယံ ပဗ္ဗဇိတော သမာနော ဝေါကိဏ္ဏော ဝိဟရတိ ပါပကေဟိ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟီ'တိ။ သန္တိ ဒေဝတာ ဣဒ္ဓိမန္တိနိယော ဒိဗ္ဗစက္ခုကာ ပရစိတ္တဝိဒုနိယော, တာ ဒူရတောပိ ပဿန္တိ, အာသန္နာပိ န ဒိဿန္တိ, စေတသာပိ စိတ္တံ ဇာနန္တိ, တာပိ မံ ဇာနိဿန္တိ 'ပဿထ, ဘော, ဣမံ ကုလပုတ္တံ, သဒ္ဓါ အဂါရသ္မာ အနဂါရိယံ ပဗ္ဗဇိတော သမာနော ဝေါကိဏ္ဏော ဝိဟရတိ ပါပကေဟိ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟီ'တိ။ပေ.။ သော လောကံယေဝ အဓိပတိံ ကရိတွာ အကုသလံ။ပေ.။ ပရိဟရတီ''တိ။ ဧဝံ လောကာဓိပတိ ဩတ္တပ္ပံ။

လဇ္ဇာသဘာဝသဏ္ဌိတာ တိ ဧတ္ထ **လဇ္ဇာ** တိ လဇ္ဇနာကာရော, တေန သဘာဝေန သဏ္ဌိတာ ဟိရီ။ **ဘယန္တိ** အပါယဘယံ, တေန သဘာဝေန သဏ္ဌိတံ ဩတ္တပ္ပံ။ တဒုဘယံ ပါပပရိဝဇ္ဇနေ ပါကဋံ ဟောတိ။ တတ္ထ ယထာ ဒွီသု အယောဂုဠေသု ဧကော သီတလော ဘဝေယျ ဂူထမက္ခိတော, ဧကော ဥဏှော အာဒိတ္တော။ တေသု ယထာ သီတလံ ဂူထမက္ခိတတ္တာ ဇိဂုစ္ဆန္တော ဝိညုဇာတိကော န ဂဏှာတိ, ဣတရံ ဍာဟဘယေန။ ဧဝံ ပဏ္ဍိတော လဇ္ဇာယ ဇိဂုစ္ဆန္တော ပါပံ န ကရောတိ, ဩတ္တပ္ပေန အပါယဘယဘီတော ပါပံ န ကရောတိ, ဧဝံ **လဇ္ဇာသဘာဝသဏ္ဌိတာ ဟိရီ, ဘယသဘာဝသဏ္ဌိတံ ဩတ္တပ္ပံ။**

ကထံ သပ္ပတိဿဝလက္ခဏာ ဟိရီ, ဝဇ္ဇဘီရုကဘယဒဿာဝိလက္ခဏံ ဩတ္တပ္ပံ? ဧကစ္စော ဟိ ဇာတိမဟတ္တပစ္စဝေက္ခဏာ, သတ္ထုမဟတ္တပစ္စဝေက္ခဏာ, ဒါယဇ္ဇမဟတ္တပစ္စဝေက္ခဏာ, သဗ္ရဟ္မစာရိမဟတ္တပစ္စ

ဝေကဋ္ဌဏာတိ ဝေ ံ စတူဟိ ကာရဏေဟိ တတ္ထ ကရဝေန သပ္ပတိသ္သဝလက္ခဏံ ဟိရိ ံ သမုဋ္ဌာပေတ္ဝာ ဟပ ံ န ကရော တိ။ ကေစ္စော အတ္တာနုဝာဒဘယံ, ပရာနုဝာဒဘယံ, ဒဏ္ဍဘယံ, ဒုဂ္ဂတိဘယန္တိ ဝေ ံ စတူဟိ ကာရဏေဟိ ဝဇ္ဇတော ဘာယန္တော ဝဇ္ဇဘီရုကဘယဒဿာဝိလက္ခဏံ ဩတ္တပ္ပံ ပစ္စုပဋ္ဌာပေတ္ဝာ ဟာပကမ္မံ န ကရောတိ။ တွေ့ စ အဇ္ဈတ္တသမုဋ္ဌာနာဒိတာ ဟိရောတ္တပ္ပာနံ တတ္ထ တတ္ထ ဟာကဋ္ဌဘာဝေန ဝုတ္တာ, န ပန နေသံ ကအာစိ အညမညဝိပ္ပ ယောကော။ န ဟိ လဇ္ဇနံ နိဗ္ဘယံ, ဟာပဘယံ တ အလဇ္ဇနံ အတ္ထိတိ။ ဧဝမေတ္ထ ဝိတ္ထာရတော အတ္ထဝဏ္ဏနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

သုက္ကသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. စရိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၉. နဝမေ **လောကန္တိ** သတ္တလောကံ။ **သန္တာရေန္တီ** တိ အာစာရသန္တာရဏာဝသေန ဓာရေန္တိ။ **ဌပေန္တီ** တိ မရိယာ အယံ ဌပေန္တိ။ **ရက္ခန္တီ** တိ အာစာရသန္တာရဏေန မရိယာအယံ ဌပေတ္ဝာ ရက္ခန္တိ။ **ဂရုစိတ္တီကာရဝသေန န ပညာ ယေထာ**တိ ဂရုံ ကတ္ဝာ စိတ္တေ ကရဏာဝသေန န ပညာယေထ, အယမာစာရော န လဗ္ဘေယျ။ **မာတုစ္ဆာတိ တ** တိ ဧ တ္ထ **ဣတိ**-သဒ္ဒော အာဒ္ယတ္ထော။ တေန မာတုလာနီတိ တ အာစရိယဘရိယာတိ တ ဂရူနံ အရာတိ တတိ ဣမေ သင်္ဂ ဏှာတိ။ တတ္ထ မာတု ဘဂိနီ **မာတုစ္ဆာ** ။ မာတုလဘရိယာ **မာတုလာနီ။ ဂရူနံ အရာ** မဟာပိတုစူဠပိတုဇေဋ္ဌဘာတုအာဒီ နံ ဂရုဋ္ဌာနိယာနံ ဘရိယာ။ **ယထာ အဇေဠကာ**တိအာဒီသု အယံ သင်္ခေပတ္ထော – ယထာ အဇေဠကာဒယော တိရစ္ဆာနာ ဟိရောတ္တပ္ပရဟိတာ မာတာတိ သညံ အကတ္ဝာ ဘိန္နမရိယာဒာ သဗ္ဗတ္ထ သမ္ဘေဒေန ဝတ္တန္တိ, ဧဝမယံ မနုဿ သလောကော ယဒိ လောကပာလဓမ္မာ န ဘဝေယျုံ, သဗ္ဗတ္ထ သမ္ဘေဒေန ဝတ္တေယျ။ ယသ္မာ ပနိမေ လောကပာ လကဓမ္မာ လောကံ ပာလေန္တိ, တသ္မာ နတ္ထိ သမ္ဘေဒေတိ။

စရိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ဝဿူပနာယိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၀. ဒသမေ **အပညတ္တာ** တိ အနနုညာတာ, အဝိဟိတာ တ။ **ဝဿေ** တိ ဝဿာရတ္တံ သန္ဓာယ ဝဒတိ, **ဥတုဝဿ သေ**တိ ဟေမန္တံ သန္ဓာယ။ **ကေိန္ဒြိယံ ဇီဝံ ဝိဟေဌေန္တာ** တိ ရုက္ခလတာဒီသု ဇီဝသညိတာယ ဧဝမာဟံသု။ **ကေိန္ဒြိယ** န္တိ စ ကာယိန္ဒြိယံ အတ္ထီတိ မညမာနာ ဝဒန္တိ။ **သင်္ဃာတံ အာပာဒေန္တာ** တိ ဝိနာသံ အာပာဒေန္တာ။ **သံကသာယိဿ န္တီ**တိ အပ္ပေါဿုက္ကာ နိဗဒ္ဓဝါသံ ဝသိဿန္တိ။ **အပရဇ္ဇုဂတာယ အာသာဠ္ဟိယာ ဥပဂန္တဗ္ဗာ** တိ တွေ့ အပရဇ္ဇု ဂတာယ အဿာတိ အပရဇ္ဇုဂတာ, တဿာ အပရဇ္ဇုဂတာယ အတိက္ကန္တာယ, အပရသ္မိံ ဒိဝသေတိ အတ္ ထော, တသ္မာ အာသာဠ္ဟိပုဏ္ဏမာယ အနန္တရေ ပာဋိပဒဒိဝသေ ဥပဂန္တဗ္ဗာတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္တော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **မာ သဂတာယ အာသာဠ္ဟိယာ ဥပဂန္တဗ္ဗာ**တိ မာသော ဂတာယ အဿာတိ မာသဂတာ, တဿာ မာသဂတာယ အတိက္ ကန္တာယ, မာသေ ပရိပုဏ္ဏေတိ အတ္တော။ တသ္မာ အာသာဠ္ဟိပုဏ္ဏမတော ပရာယ ပုဏ္ဏမာယ အနန္တရေ ပာဋိပဒ ဒိဝသေ ဥပဂန္တဗ္ဗာတိ အတ္တော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ဝဿူပနာယိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ကမ္မကာရဏဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. အဓိကရဏဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၁၁. ဒုတိယဝဂ္ဂဿ ပဌမေ အပ္ပဋိသင်္ခါနေ န ကမ္ပတီတိ **ပဋိသင်္ခါနဗလံ,** ဥပပရိက္ခနပညာယေတံ နာမံ။ ဝီရိယသီသေန သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂေ ဘာဝေန္တဿ ဥပ္ပန္နံ ဗလံ **ဘာဝနာဗလံ**။ ဝီရိယုပတ္ထမ္ဘေန ဟိ ကုသလဘာဝနာ ဗလဝတီ ထိရာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တထာ ဥပ္ပန္နာ ဗလဝတီ ကုသလဘာဝနာ ဗလဝန္တော သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂါတိပိ ဝုစ္စန္တိ။ အတ္ထတော ဝီရိယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂသီသေန သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ ဟောန္တိ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ – “တတ္ထ ကတမံ ဘာဝနာဗလံ? ယာ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ အာသေဝနာ ဘာဝနာ ဗဟုလီကမ္မံ, ဣဒံ ဝုစ္စတိ ဘာဝနာဗလံ။ သတ္တပိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ ဘာဝနာဗလ”န္တိ (ဓ. သ. ၁၃၆၁)။

အကမ္ပိယဋ္ဌေနာတိ ပဋိပက္ခေဟိ အကမ္ပနီယဋ္ဌေန။ **ဒုရဘိဘဝနဋ္ဌေနာ**တိ ဒုရဘိဘဝနီယဋ္ဌေန။ **အနဇ္ဈောမဒ္ဒနဋ္ဌေနာ**တိ အဓိဘဝိတွာ အနဝမဒ္ဒနဋ္ဌေန။ **တောနီ**တိ တောနိ ယထာဝုတ္တာနိ ဒွေပိ ဗလာနိ။ **တေဒဂ္ဂံ နာဂတ**န္တိ “ဧတဒဂ္ဂံ, ဘိက္ခဝေ, ဒွိန္နံ ဗလာနံ ယဒိဒံ ဘာဝနာဗလ”န္တိ ဧဝမေတ္ထ တေဒဂ္ဂံ နာဂတန္တိ အတ္ထော။

၁၂. ဒုတိယေ ဝိဝေကံ နိဿိတန္တိ **ဝိဝေကနိဿိတံ,** ယထာ တ ဝိဝေကဝသေန ပဝတ္တံ ဈာနံ “ဝိဝေကဇ”န္တိ ဝုတ္တံ, ဧဝံ ဝိဝေကဝသေန ပဝတ္တော သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂော “ဝိဝေကနိဿိတော”တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ နိဿယဋ္ဌော စ ဝိပဿနာမဂ္ဂါနံ ဝသေန မဂ္ဂဖလာနံ ဝေဒိတဗ္ဗော, အသတိပိ တ ပုဗ္ဗာပရဘာဝေ “ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒေ”တိ ဧတ္ထ ပစ္စယေန သမုပ္ပာဒနံ ဝိယ အဝိနာဘာဝိဓမ္မဗျာပါရာ နိဿယနဘာဝနာ သမ္ဘဝန္တီတိ။ “တဒင်္ဂသမုစ္ဆေဒနိဿရဏဝိဝေကနိဿိတ”န္တိ ဝတွာ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဝိဝေကနိဿိတဿ အဝစနံ “သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂံ ဘာဝေတီ”တိအာဒိနာ ဣဓ ဘာဝေတဗ္ဗာနံ သမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါနံ ဝုတ္တတ္တာ။ ဘာဝိတဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဟိ သစ္ဆိကာတဗ္ဗာ ဖလဗောဇ္ဈင်္ဂါ, တေသံ ကိစ္စံ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဝိဝေကော။ **အဇ္ဈာသယတော**တိ “နိဗ္ဗာနံ သစ္ဆိကရိဿာမီ”တိ ပဝတ္တအဇ္ဈာသယတော။ ယဒိပိ ဟိ ဝိပဿနာက္ခဏေ သင်္ခါရာရမ္မဏံ စိတ္တံ, သင်္ခါရေသု ပန အာဒီနဝံ ဒိသွာ တပ္ပဋိပက္ခေ နိဗ္ဗာနေ နိန္နတာယ အဇ္ဈာသယတော နိဿရဏဝိဝေကနိဿိတော ဟောတိ ဥဏှာဘိဘူတဿ ပုဂ္ဂလဿ သီတနိန္နစိတ္တတာ ဝိယ။

“ပဉ္စဝိဓဝိဝေကနိဿိတမ္ပီတိ ဧကေ”တိ ဝတွာ တတ္ထ ယထာဝုတ္တဝိဝေကတ္တယတော အညံ ဝိဝေကဒွယံ ဥဒ္ဓရိတွာ ဒဿေတုံ **“တေ ဟီ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ဈာနက္ခဏေ တာဝ ကိစ္စတော ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကနိဿိတံ, ဝိပဿနာက္ခဏေ အဇ္ဈာသယတော ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဝိဝေကနိဿိတံ ဘာဝေတီတိ ဝတ္တဗ္ဗံ “တေဟံ အနုတ္တရံ ဝိမောက္ခံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရိဿာမီ”တိ တတ္ထ နိန္နဇ္ဈာသယတာယ။ တေနာဟ **“တသ္မာ တေသံ မတေနာ”**တိအာဒိ။ ဟေဋ္ဌာ ကသိဏဇ္ဈာနဂ္ဂဟဏေန အာရုပ္ပါနမ္ပိ ဂဟဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ, တသ္မာ “ဧတေသံ ဈာနာန”န္တိ ဣမိနာပိ တေသံ သင်္ဂဟော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ယသ္မာ ပဟာနဝိနယော ဝိယ ဝိရာဂနိရောဓာပိ ဣဓာဓိပ္ပေတဝိဝေကေန အတ္ထတော နိဗ္ဗိသိဋ္ဌာ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“ဧသ နယော ဝိရာဂနိဿိတန္တိအာဒီသူ”**တိ။ တေနာဟ **“ဝိဝေကတ္ထာ ဧဝ ဟိ ဝိရာဂါဒယော”**တိ။

ဝေါဿဂ္ဂ-သဒ္ဒော ပရိစ္စာဂတ္ထော ပက္ခန္ဒနတ္ထော စာတိ ဝေါဿဂ္ဂဿ ဒုဝိဓတာ ဝုတ္တာ။ ဝေါဿဇ္ဇနဉှိ ပဟာနံ ဝိဿဇ္ဇဘာဝေန နိရောဓပက္ခန္ဒနမ္ပိ စ ။ တသ္မာ ဝိပဿနာက္ခဏေ တဒင်္ဂဝသေန မဂ္ဂက္ခဏေ သမုစ္ဆေဒဝသေန ပဋိပက္ခဿ ပဟာနံ ဝေါဿဂ္ဂေါ, တထာ ဝိပဿနာက္ခဏေ တန္နိန္နဘာဝေန, မဂ္ဂက္ခဏေ အာရမ္မဏကရဏေန ဝိဿဇ္ဇသဘာဝတာ ဝေါဿဂ္ဂေါတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တေနေဝါဟ **“တတ္ထ ပရိစ္စာဂဝေါဿဂ္ဂေါ”**တိအာဒိ။ **အယံ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ**တိ အယံ မိဿကဝသေန ဝုတ္တော သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ။ **ယထာဝုတ္တေန ပကာရေနာ**တိ တဒင်္ဂပ္ပဟာနသမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနပ္ပကာရေန တန္နိန္နတအာရမ္မဏပ္ပကာရေန စ။ ပုဗ္ဗေ ဝေါဿဂ္ဂဝစနဿေဝ အတ္ထဿ ဝုတ္တတ္တာ အာဟ **“သကလေန ဝစနေနာ”**တိ။ **ပရိဏာမန္တ**န္တိ ဝိပဿနာက္ခဏေ တဒင်္ဂတန္နိန္နပ္ပကာရေန ပရိဏာမန္တံ။ **ပရိဏတ**န္တိ မဂ္ဂက္ခဏေ သမုစ္ဆေဒတအာရမ္မဏပ္ပကာရေန ပရိဏတံ။ ပရိဏာမော နာမ ဣဓ ပရိပါကောတိ အာဟ **“ပရိပစ္စန္တံ ပရိပက္ကဉ္စာ”**တိ။ ပရိပါကော စ အာသေဝနလာဘေန လဒ္ဓသာမတ္ထိယဿ ကိလေသေ ပရိစ္စဇိတုံ နိဗ္ဗာနံ ပက္ခန္ဒိတုံ တိက္ခဝိသဒဘာဝေါ။ တေနာဟ **“အယဉှီ”**တိအာဒိ။ **ဧသ န**

ယောတိ ယွတယံ နယော ''ဝိဝေကနိဿိတ''န္တိအာဒိနာ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေ ဝုတ္တော, သေသေသု ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါဒီသုပိ ဧသေဝ နယော, ဧဝံ တတ္ထ နေတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။

''ဝိဝေကနိဿိတ''န္တိအာဒီသု လဗ္ဘမာနမတ္တံ သာမညတော ဒဿေတုံ ကြာဒိ ကြာဓာဝိ...

၁၃. တတိယေ **စိတ္တေကဂ္ဂတ္ထာယာ** တိ စိတ္တသမာဓာနတ္ထာယ, ဒိဋ္ဌဓမ္မေ သုခဝိဟာရာယာတိ အတ္ထော။ စိတ္တေကဂ္ဂတာသီသေန ဟိ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရော ဝုတ္တော။ သုက္ခဝိပဿကခီဏာသဝါနံ ဝသေန ဟေတံ ဝုတ္တံ။ တေ ဟိ သမာပဇ္ဇိတွာ ''ဧကဂ္ဂစိတ္တာ သုခံ ဒိဝသံ ဝိဟရိဿာမာ''တိ ကြေဝ ကသိဏပရိကမ္မံ ကတွာ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော နိဗ္ဗတ္တေန္တိ။ **ဝိပဿနာပာဒကတ္ထာယာ** တိအာဒီသု ပန သေက္ခပုထုဇ္ဇနာ ''သမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌာယ သမာဟိတေန စိတ္တေန ဝိပဿိဿာမာ''တိ နိဗ္ဗတ္တေန္တာ ဝိပဿနာပာဒကတ္ထာယ ဘာဝေန္တိ။

ယေ ပန အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော နိဗ္ဗတ္တေတွာ အဘိညာပာဒကဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ သမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌာယ ''ဧကောပိ ဟုတွာ ဗဟုဓာ ဟောတီ''တိ (ဒီ. နိ. ၁.၂၃၈; မ. နိ. ၁.၁၄၇; သံ. နိ. ၂.၇၀; ၅.၈၃၄, ၈၄၂) ဝုတ္တနယာ အဘိညာယော ပတ္ထေန္တာ နိဗ္ဗတ္တေန္တိ, တေ **အဘိညာပာဒကတ္ထာယ** ဘာဝေန္တိ။ ယေ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော နိဗ္ဗတ္တေတွာ နိရောဓသမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇိတွာ ''သတ္တာဟံ အစိတ္တာ ဟုတွာ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ နိရောဓံ နိဗ္ဗာနံ ပတွာ သုခံ ဝိဟရိဿာမာ''တိ နိဗ္ဗတ္တေန္တိ, တေ **နိရောဓပာဒကတ္ထာယ** ဘာဝေန္တိ။ ယေ ပန အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော နိဗ္ဗတ္တေတွာ ''အပရိဟီနဈာနာ ဗြဟ္မလောကေ ဥပ္ပဇ္ဇိဿာမာ''တိ နိဗ္ဗတ္တေန္တိ, တေ **ဘဝဝိသေသတ္ထာယ** ဘာဝေန္တိ။

ယုတ္တံ တာဝ စိတ္တေကဂ္ဂတာယ ဘဝဝိသေသတ္ထတာ ဝိယ ဝိပဿနာပာဒကတ္ထတာပိ စတုက္ကဇ္ဈာနသာဓာရဏာတိ တေသံ ဝသေန ''စတ္တာရိ ဈာနာနီ''တိ ဝစနံ, အဘိညာပာဒကတ္ထတာ ပန နိရောဓပာဒကတ္ထတာ စ စတုတ္ထဿေဝ ဈာနဿ အာဝေဏိကာ, သာ ကထံ စတုက္ကဇ္ဈာနသာဓာရဏာ ဝုတ္တာတိ? ပရမ္ပရာဓိဋ္ဌာနဘာဝတော။ ပဒဋ္ဌာနပဒဋ္ဌာနမ္ပိ ဟိ ပဒဋ္ဌာနန္တိ ဝုစ္စတိ ကာရဏကာရဏန္တိ ယထာ ''တိဏေဟိ ဘတ္တံ သိဒ္ဓ''န္တိ။

၁၄. စတုတ္ထေ **သသကဿ ဥပ္ပတနံ ဝိယ ဟောတီ** တိ ပထဝိဗိဂုစ္ဆနသသကဿ ဥပ္ပတနံ ဝိယ ဟောတိ။ တတ္ထာယံ အတ္ထသလ္လာပိကာ ဥပမာ – ပထဝီ ကိရ သသကံ အာဟ – ''ဟေ သသကာ''တိ။ သသကော အာဟ – ''ကော ဧသော''တိ။ ကသ္မာ မမေဝ ဥပရိ သဗ္ဗကြိယာပထေ ကပ္ပေန္တော ဥစ္စာရပဿာဝံ ကရောန္တော မံ န ဇာနာသီတိ? သုဋ္ဌု တယာ အဟံ ဒိဋ္ဌော, မယာ အက္ကန္တဋ္ဌာနဥဟိ အင်္ဂုလဂ္ဂေဟိ ဖုဋ္ဌဋ္ဌာနံ ဝိယ ဟောတိ, ဝိဿဋ္ဌဥဒကံ အပ္ပမတ္တကံ, ကရီသံ ကဋ္ဌကဖလမတ္တံ, ဟတ္ထိအဿာဒီဟိ ပန အက္ကန္တဋ္ဌာနမ္ပိ မဟန္တံ, ပဿာဝေပိ နေသံ ဃဋမတ္တော, ဥစ္စာရောပိ ပစ္ဆိမတ္တော ဟောတိ, အလံ မယှံ တယာတိ ဥပ္ပတိတွာ အညသ္မိံ ဌာနေ ပတိတော။ တတော နံ ပထဝီ အာဟ – ''အဟော ဒူရံ ဂတောပိ နနု မယှံယေဝ ဥပရိ ပတိတောသီ''တိ? သော ပုန တံ ဗိဂုစ္ဆန္တော ဥပ္ပတိတွာ အည တ္ထ ပတိတော။ ဧဝံ ဝဿသဟဿမ္ပိ ဥပ္ပတိတွာ ဥပ္ပတိတွာ ပတမာနော သသကော နေဝ ပထဝိယာ အန္တံ ဟာပု ဏိတုံ သက္ကောတိ။ **န ကောဋ္ဌိန္တိ** န ပုဗ္ဗကောဋ္ဌိံ။ **ကြတရေသန္တိ** ဝိပဋ္ဌိတညုနေယ္ယပဒပရမာနံ။

၁၅. ပဥ္စမေ သမထေဟိ အဓိကရီယတိ ဝူပသမ္မတီတိ အဓိကရဏံ, အဋ္ဌာရသ ဘေဒကရဝတ္ထူနိ နိဿာယ ဥပ္ပန္နော ဝိဝါဒော ဝိဝါဒာဓိကရဏံ။ ဝိတာအာဓိကရဏံ။ ''ကြာ ဘိက္ခူ ဘိက္ခုံ အနုဝဒန္တိ သီလဝိပတ္တိယာ တ''တိအာဒိနာ (စူဠဝ. ၂၁၅) စ တသ္သော ဝိပတ္တိယော နိဿာယ ဥပ္ပန္နော အနုတအာဝေယေဝ **အနုတအာဓိကရဏံ**။ ပဉ္စပိ အာပတ္တိက္ခန္ဓာ **အာပတ္တာဓိကရဏံ**။ ''သတ္တပိ အာပတ္တိက္ခန္ဓာ အာပတ္တာဓိကရဏ''န္တိ (စူဠဝ. ၂၁၅) ဝစနတော အာပတ္တိယေဝ **အာပတ္တာဓိကရဏံ**။ ''ယာ သင်္ဃဿ ကိစ္စယတာ ကရဏီယတာ အပလောကနကမ္မံ ဉတ္တိကမ္မံ ဉတ္တိဒုတိယကမ္မံ ဉတ္တိစတုတ္ထကမ္မ''န္တိ (စူဠဝ. ၂၁၅) ဧဝမာဂတံ စတုဗ္ဗိဓံ သင်္ဃကိစ္စံ **ကိစ္စာဓိကရဏ** န္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

၁၆. ဆဌေ **အပာကဋ္ဌနာမောတိ** ''သေလော, ကူဋ္ဌဒန္တော''တိအာဒိနာ အနဘိညာတော။ **ယေန တ ကာရဏေနာတိ** ဟေတုမှိ ကြဲ ကရဏာဝစနံ။ ဟေတုအတ္တော ဟိ ကိရိယာကာရဏံ, န ကရဏံ ဝိယ ကိရိယတ္တော, တသ္မာ နာနပ္ပကာ ရဂုဏာဝိသေသာဓိဂမတ္တာ ဣမ ဥပသင်္ကမနကိရိယာတိ ''အန္နေန ဝသတိ, အဇ္ဈေနေန ဝသတိ''တိအာဒီသု ဝိယ ဟေတု အတ္ထမေဝတံ ကရဏာဝစနံ ယုတ္တံ, န ကရဏတ္ထံ တသ္သ အယုဇ္ဇမာနတ္တာတိ ဝုတ္တံ ''ယေန တ ကာရဏေ နာ''တိ။ အဓိဘာဂတော သတတံ ပဝတ္တိတနိရတိသယသာဒုဝိပုလာမတရသသဒ္ဓမ္မဖလတာယ သာဒုဖလနိစ္စဖလိတမဟာရုက္ခေန ဘဂဝတ ဥပမိတော။ သာဒုဖလူပဘောဂကဓိပ္ပာယဂ္ဂဟဏေနေဝ ဟိ ရုက္ခသ္သ သာဒုဖလတာ ဂဟိတာတိ။ **ဥပသင်္ကမီ**တိ ဥပသင်္ကန္တော။ သမ္ပတ္တကာမတာယ ဟိ ကိဋ္ဌိ ဌာနံ ဂစ္ဆန္တော တံတံပဒေသာတိက္ကမနေန ဥပသင်္ကမိ, ဥပသ င်္ကန္တောတိ စ ဝတ္တဗ္ဗတံ လဘတိ။ တေနာဟ **''ဂတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတီ''** တိ, ဥပဂတောတိ အတ္ထော။ **ဥပသင်္က မိတွာ**တိ ပုဗ္ဗကာလကိရိယာနိဒ္ဒေသောတိ အာဟ **''ဥပသင်္ကမနပရိယောသာနဒီပန''** န္တိ။ **တတော**တိ ယံ ဌာနံ ပတ္တော ''ဥပသင်္ကမီ''တိ ဝုတ္တော, တတော ဥပဂတဋ္ဌာနတော။

ယထာ ခမနီယာဒီနိ ပုစ္ဆန္တော တိ ယထာ ဘဂဝ ''ကစ္စိ တေ, ဗြာဟ္မဏ, ခမနီယံ, ကစ္စိ ယာပနီယ''န္တိအာဒိနာ ခမနီယာဒီနိ ပုစ္ဆန္တော တေန ဗြာဟ္မဏေန သဒ္ဓိံ သမပ္ပဝတ္တမောဒေ အဟောသိ ပုဗ္ဗဘာသိတာယ, ဧဝံ သောပိ ဗြာ ဟ္မဏော တဒနုကရဏေန ဘဂဝတာ သဒ္ဓိံ သမပ္ပဝတ္တမောဒေ အဟောသီတိ ယောဇနာ။ တံ ပန သမပ္ပဝတ္တမောဒ တံ ဥပမာယ ဒဿေတုံ **''သီတောဒကံ ဝိယာ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **သမ္မောဒိတ** န္တိ သံသန္ဒိတံ။ **ဧကီဘာဝ**န္တိ သ မ္မောဒနကိရိယာယ သမာနတံ။ **ခမနီယ**န္တိ ''ဣဒံ စတုစက္ကံ နဝဒ္ဝါရံ သရီရယန္တံ ဒုက္ခဗဟုလတာယ သဘာဝတော ဒုသ္သဟံ, ကစ္စိ ခမိတုံ သက္ကုဏေယျ''န္တိ ပုစ္ဆတိ။ **ယာပနီယ**န္တိ အာဟာရာဒိပ္ပစ္စယဗဒ္ဓဝုတ္တိကံ စိရပ္ပဗန္ဓသင်္ခာ တာယ ယာပနာယ ကစ္စိ ယာပေတုံ သက္ကုဏေယျံ။ သီသရောဂါဒိအာဗာဓာဘာဝေန **ကစ္စိ အပ္ပာဗာဓံ** ။ ဒုက္ခဇီဝိကာ ဘာဝေန **ကစ္စိ အပ္ပာတင်္က** ။ တံတံကိစ္စကရဏေ ဥဋ္ဌာနသုခတာယ **ကစ္စိ လဟုဋ္ဌာနံ** ။ တဒနုရူပဗလယောဂတော **ကစ္စိ ဗလံ** ။ သုခဝိဟာရသမ္ဘဝေန **ကစ္စိ ဖာသုဝိဟာရော** အတ္ထီတိ သဗ္ဗတ္ထ ကစ္စိ-သဒ္ဒံ ယောဇေတွ်ာတ အတ္ထော ဝေဒိ တဗ္ဗော။

ဗလပ္ပတ္တာ ပီတိ **ပီတိယေဝ**။ တရုဏပီတိ **ပါမောဇ္ဇံ** ။ သမ္မောဒံ ဇနေတိ ကရောတီတိ သမ္မောဒနိကံ, တဒေဝ **သမ္မောဒနီယံ**။ သမ္မောဒိတဗ္ဗတော သမ္မောဒနီယန္တိ ဣမံ ပန အတ္ထံ ဒဿေတုံ **''သမ္မောဒိတုံ ယုတ္တဘာဝတော''** တိ အာဟ။ **သရိတဗ္ဗဘာဝတော** တိ အနုဿရိတဗ္ဗဘာဝတော။ ''သရဏီယ''န္တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဒီဃံ ကတွ်ာတ **''သာရဏီ ယ''**န္တိ ဝုတ္တံ။ **သုယျမာနသုခတော** တိ အာပာထဂတမဓုရတံ အာဟ, **အနုဿရိယမာနသုခတော** တိ ဝိမဒ္ဒရမဏီယ တံ။ **ဗျဉ္ဇနပရိသုဒ္ဓတာယာ** တိ သဘာဝနိရုတ္တိဘာဝေန တဿာ ကထာယ ဝစနစာတုရိယမာဟ။ **အတ္ထပရိသုဒ္ဓ တာယာ**တိ အတ္ထဿ နိရုပက္ကိလေသတံ။ **အနေကေဟိ ပရိယာယေဟီ**တိ အနေကေဟိ ကာရဏေဟိ။

အတိဒူရအစ္စာသန္နပ္ပဋိက္ခေပေန နာတိဒူရံ နစ္စာသန္နံ နာမ ဂဟိတံ, တံ ပန အဝကံသတော ဥဘိန္နံ ပသာရိတဟ တ္ထာသင်္ဃဋ္ဋနေန ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ဂီဝံ ပသာရေတွ်ာတ**တိ ဂီဝံ ပရိဝဋ္ဋနဝသေန ပသာရေတွ်ာတ။

တေဒတေစာတိ ဧတံ ''ကော နု ခော, ဘန္တေ, ဟေတု''တိအာဒိပုစ္ဆာဝစနံ အတေစ။ တေနေဝ ''တေဒတေစာ''တိ ပဒံ ဥဒ္ဓရိတွ်ာတ **ဒုဝိဓာ ဟိ ပုစ္ဆာ**တိအာဒိနာ ပုစ္ဆာဝိဘာဂံ ဒဿေတိ။ တတ္ထ အကရေ နိယုတ္တော အကရိကော, တဿ ပုစ္ဆာ **အကရိကပုစ္ဆာ**။ အကရိကတော အညော အနကရိကော ပဗ္ဗဇ္ဇူပဂတော, တဿ ပုစ္ဆာ **အနကရိကပုစ္ဆာ**။ ကိဋ္ဌာပိ အညတ္ထ ''ဇနကော ဟေတု, ပဂ္ဂဟကော ပစ္စယော။ အသာဓာရဏော ဟေတု, သာဓာရဏော ပစ္စယော။ သဘာဂေ ဟေတု, အသဘာဂေ ပစ္စယော။ ပုဗ္ဗကာလိကော ဟေတု, သဟပဝတ္တော ပစ္စယော''တိအာဒိနာ ဟေတုပစ္စယာ ဝိဘဇ္ဇ ဝုစ္စန္တိ။ ဣမ ပန ''စတ္တာရော ခော, ဘိက္ခဝေ, မဟာဘူတာ ဟေတု စတ္တာရော မဟာဘူတာ ပစ္စယော ရူပက္ခန္ဓဿ ပညာပနာယာ''တိအာဒီသု (မ. နိ. ၃.၈၆) ဝိယ ဟေတုပစ္စယသဒ္ဒာ သမာနတ္ထာတိ ဒဿေန္တော **''ဥဘယမ္ပေတံ ကာရဏဝေဝစနမေတ''**တိ အာဟ။ **ဝိသမစရိယာ**တိ ဘာဝနပုံသကနိဒ္ဒေသော။

အဘိက္ကန္တာ တိ အတိက္ကန္တာ, ဝိဂတာတိ အတ္ထောတိ အာဟ **''ခယေ ဒိဿတီ''** တိ။ တထာ ဟိ ''နိက္ခန္တော ပဌမော ယာမော''တိ ဥပရိ ဝုတ္တံ။ **အဘိက္ကန္တတရော** တိ အတိဝိယ ကန္တတရော မနောရမော, တာဒိသော စ သု န္ဒရော ဘဒ္ဒကော နာမ ဟောတီတိ အာဟ **''သုန္ဒရေ ဒိဿတီ''** တိ။ **ကော**တိ ဒေဝနာဂယက္ခဂန္ဓဗ္ဗာဒီသု ကော ကတ

မော? **မေတိ** မမ။ **ဟအနီ**တိ ဟဒေ။ **ကွဒ္ဒိယာ** တိ ကွမာယ ဝေရူပာယ ဒေဝိဒ္ဒိယာ။ **ယသသာ**တိ ကွမိနာ ဒေိသေန ပရိတရေန ပရိစ္စေဒေန စ။ **ဇလန္တိ** ဝိဇ္ဇောတမာနော။ **အဘိက္ကန္တေန** တိ အတိဝိယ ကန္တေန ကမနီယေန အဘိရူပေန။ **ဝဏ္ဏေန**ာတိ ဆဝိဝဏ္ဏေန သရီရဝဏ္ဏနိဘာယ။ **သဗ္ဗာ သြဘာသယံ ဒိသာ** တိ ဒသ ဒိသာ ပဘာသေန္တော, စန္ဒော ဝိယ သူရိယော ဝိယ စ ဧကောဘာသံ ဧကာလောကံ ကရောန္တောတိ ကထာယ အတ္ထော။ **အဘိရူပေ**တိ ဥဠာရရူပေ သမ္ပန္နရူပေ။

''စောရော, စောရော; သပ္ပော, သပ္ပော''တိအာဒီသု **ဘယေ အာမေဍိတံ**။ ''ဝိဇ္ဈ, ဝိဇ္ဈ; ပဟရ, ပဟရာ''တိအာဒီသု **ကောဓေ**။ ''သာဓု, သာဓူ''တိအာဒီသု (မ. နိ. ၃.၂၇.သံ. နိ. ၂.၁၂၇; ၃.၃၅; ၅.၁၀၈၅) **ပသံသာယံ**။ ''ဂစ္ဆ, ဂစ္ဆ; လုနာဟိ, လုနာဟီ''တိအာဒီသု **တုရိတေ**။ ''အာဂစ္ဆ, အာဂစ္ဆာ''တိအာဒီသု **ကောတူဟလေ**။ ''ဗုဒ္ဓေါ, ဗုဒ္ဓေါတိ စိန္တေန္တော''တိအာဒီသု (ဗု. ဝံ. ၂.၄၄) **အစ္ဆရေ** ။ ''အဘိက္ကမထာယသ္မန္တော, အဘိက္ကမထာယသ္မန္တော''တိအာဒီသု **ဟာသေ**။ ''ကဟံ ဧကပုတ္တက, ကဟံ ဧကပုတ္တကာ''တိအာဒီသု (မ. နိ. ၂.၃၅၃; သံ. နိ. ၂.၆၃) **သောကေ**။ ''အဟော သုခံ, အဟော သုခ''န္တိအာဒီသု (ဥဒါ. ၂၀; ဒီ. နိ. ၃.၃၀၅; စူဠဝ. ၃၃၂) **ပသာဒေ**။ **စ**-သဒ္ဒော အဝုတ္တသမုစ္စယတ္ထော။ တေန ဂရဟာ အသမ္မာနာဒီနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တတ္ထ ''ဟပေ, ဟပေ''တိအာဒီသု **ဂရဟာယံ**။ ''အဘိရူပက, အဘိရူပကာ''တိ အာဒီသု **အသမ္မာနေ** ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

နယိဒံ အာမေဍိတဝသေန ဒွိက္ခတ္တုံ ဝုတ္တံ, အထ ခော အတ္ထဒွယဝသေနာတိ ဒဿေန္တော **''အထ ဝာ''**တိ အာဒိမာဟ။ ''အဘိက္ကန္တ''န္တိ ဝစနံ အပေက္ခိတ္ဝာ နပုံသကဝသေန ဝုတ္တံ, တံ ပန ဘဂဝတော ဝစနံ ဓမ္မဒေသနာတိ ကတ္ဝာ တထာ ဝုတ္တံ **''ဘောတော ဂေါတမဿ ဓမ္မဒေသနာ''** တိ။ ဒုတိယပဒေပိ ဧသေဝ နယော။ **ဒေါသနာသနတော**တိ ရာဂါဒိကိလေသဝိဓမနတော။ **ဂုဏာဓိဂမနတော**တိ သီလာဒိဂုဏာနံ သမ္ပာပနတော။ ယေ ဂုဏေ ဒေသနာ အဓိဂမေတိ, တေသု ပဓာနဘူတေ တာဝ ဒဿေတုံ **''သဒ္ဓါဇနနတော ပညာဇနနတော''** တိ ဝုတ္တံ။ သဒ္ဓါပမုခါ ဟိ လောကိယာ ဂုဏာ, ပညာပမုခါ လောကုတ္တရာ ။

သီလာဒိအတ္ထသမ္ပတ္တိယာ **သာတ္ထတော,** သဘာဝနိရုတ္တိသမ္ပတ္တိယာ **သဗျဉ္ဇနတော** ။ သုဝိညေယျသဒ္ဒပ္ပယောဂတာယ **ဥတ္တာနပဒတော,** သဏှသုခုမဘာဝေန ဒုဝိညေယျတ္ထတာယ **ဂမ္ဘီရတ္ထတော** ။ သိနိဒ္ဓမုဒုမဓုရသဒ္ဒပ္ပယောဂတာယ **ကဏ္ဏသုခတော,** ဝိပုလဝိသုဒ္ဓပေမနီယတ္ထတာယ **ဟဒယင်္ဂမတော** ။ မာနာတိမာနဝိဓမနေန **အနတ္တုက္ကံသနတော,** ထမ္ဘသာရမ္ဘနိမ္မဒ္ဒနေန **အပရဝမ္ဘနတော** ။ ဟိတာဓိပ္ပာယပ္ပဝတ္တိယာ ပရေသံ ရာဂပရိဠာဟာဒိဝူပသမနေန **ကရုဏာသီတလတော,** ကိလေသန္ဓကာရဝိဓမနေန **ပညာဝဒါတတော**။ ကရဝီကရုတမဉ္ဇုတာယ **အာပာထရမဏီယတော,** ပုဗ္ဗာပရာဝိရုဒ္ဓသုဝိသုဒ္ဓတ္ထတာယ **ဝိမဒ္ဒက္ခမတော** ။ အာပာထရမဏီယတာယ **ဧဝံ သုယျမာနသုခတော,** ဝိမဒ္ဒက္ခမတာယ ဟိတဇ္ဈာသယပ္ပဝတ္တိတတာယ စ **ဝီမံသိယမာနဟိတတော** ။ **ဧဝမာဒီဟီ**တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန သံသာရစက္ကနိဝတ္တနတော, သဒ္ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနတော, မိစ္ဆာဝါဒဝိဂမနတော, သမ္မာဝါဒပတိဋ္ဌာပနတော, အကုသလမူလသမုဒ္ဓရဏတော, ကုသလမူလသံရောပနတော, အပာယဒွါရပိဓာနတော, သဂ္ဂမောက္ခဒွါရဝိဝရဏတော, ပရိယုဋ္ဌာနဝူပသမနတော, အနုသယသမုဂ္ဃာတနတောတိ ဧဝမာဒီနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

အဓောမုခဋ္ဌပိတ န္တိ ကေနစိ အဓောမုခံ ဌပိတံ။ **ဟေဋ္ဌာမုခဇာတ** န္တိ သဘာဝေနေဝ ဟေဋ္ဌာမုခဇာတံ။ **ဥပရိမုခ**န္တိ ဥဒ္ဓံမုခံ။ **ဥဂ္ဃာဋေယျ** တိ ဝိဝဋံ ကရေယျ။ **ဟတ္ထေ ဂဟေတွ**ာ တိ ''ပုရတ္ထာဘိမုခေါ ဥတ္တရာဘိမုခေါ ဝါ ဂစ္ဆာ''တိအာဒီနိ အဝတွာ ဟတ္ထေ ဂဟေတွာ ''နိဿန္ဒေဟံ ဧသ မဂ္ဂေါ, ဧဝံ ဂစ္ဆေယျာ''တိ ဝဒေယျ။ **ကာဠပက္ခစာတုဒ္ဒသီ**တိ ကာဠပက္ခေ စာတုဒ္ဒသီ။

နိက္ကုဇ္ဇိတံ အာဓေယျဿ အနာဓာရဘူတံ ဘာဇနံ အာဓာရဘာဝာပာဒနဝသေန **ဥက္ကုဇ္ဇေယျ** ။ ဟေဋ္ဌာမုခဇာတတာယ **သဒ္ဓမ္မဝိမုခံ,** အဓောမုခဋ္ဌပိတတာယ **အသဒ္ဓမ္မေ ပတိတ** န္တိ ဧဝံ ပဒဒွယံ ယထာရဟံ ယောဇေတဗ္ဗံ, န ယထာသင်္ချံ။ ကာမံ ကာမစ္ဆန္ဒာဒယောပိ ပဋိစ္ဆာဒကာ နီဝရဏဘာဝတော, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ပန သဝိသေသံ ပဋိစ္ဆာဒိကာ သတ္တေ မိစ္ဆာဘိနိဝေသနဝသေနာတိ အာဟ **''မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဂဟနပဋိစ္ဆန္န''** န္တိ။ တေနာဟ ဘဂဝါ ''မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပရမာဟံ, ဘိက္ခဝေ, ဝဇ္ဇံ ဝဒာမီ''တိ (အ. နိ. ၁.၃၁၀)။ သဗ္ဗော အပာယဂာမိမဂ္ဂေါ **ကုမ္မဂ္ဂေါ** ''ကုစ္ဆိတော မဂ္ဂေါ''တိ ကတွာ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒီနံ ဥဇုပဋိပက္ခတာယ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအာဒယော အဋ္ဌ မိစ္ဆတ္တဓမ္မာ **မိစ္ဆာမဂ္ဂေါ** ။ တေနေဝ ဟိ တဒုဘယပဋိပက္ခတံ သန္ဓာယ **''သဂ္ဂမောက္ခမဂ္ဂံ အာဝိကရောန္တေနာ''** တိ ဝုတ္တံ။ သပ္ပိအာဒိသန္နိဿယော ပဒီပော န တထာ ဥဇ္ဇလော,

ယထာ တေလသန္နိဿယောတိ **တေလပဇ္ဇောတဂ္ဂဟဏံ။** **ဧတေဟိ ပရိယာယေဟီ**တိ ဧတေဟိ နိက္ကုဇ္ဇိတုက္ကုဇ္ဇန ပ္ပဋိစ္ဆန္နဝိဝရဏာဒိဥပမောပမိတဗ္ဗာကာရေဟိ။

ပသန္နာကာရ န္တိ ပသန္နေဟိ ကာတဗ္ဗံ သက္ကာရံ။ **သရဏ**န္တိ ပဋိသရဏံ။ တေနာဟ **"ပရာယဏ"**န္တိ။ ပရာယဏာဘာဝေ စ အနတ္ထနိသေဓနေန အတ္ထသမ္ပဋိပာဒနေန စ ဟောတီတိ အာဟ **"အဃဿ, တာတာ, ဟိတဿ စ ဝိဓာတာ"**တိ။ **အဃဿာ** တိ ဒုက္ခတောတိ ဝဒန္တိ, ပာပတောတိ ပန အတ္ထော ယုတ္တော။ နိဿက္ကေ စေတံ သာမိဝစနံ။ ဧတ္ထ စ နာယံ ဂမိ-သဒ္ဒော နီ-သဒ္ဒာဒယော ဝိယ ဒွိကမ္မကော, တသ္မာ ယထာ "အဇံ ကာမံ နေတီ"တိ ဝုစ္စတိ, ဧဝံ "ဘဂဝန္တံ သရဏံ ဂစ္ဆာမီ"တိ ဝတ္တုံ န သက္ကာ။ "သရဏန္တိ ဂစ္ဆာမီ"တိ ပန ဝတ္တဗ္ဗံ။ ဣတိ-သဒ္ဒော စေတ္ထ လုတ္တနိဒ္ဒိဋ္ဌော။ တဿ စာယမတ္ထော – ဂမနဉ္စ တဒဓိပ္ပာယေန ဘဇနံ ဇာနနံ တတိ ဒဿေန္တော **"ဣတိ ဣမိနာ အဓိပ္ပာယေနာ"**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဘဇာမီ**တိအာဒီသု ပုရိမဿ ပုရိမဿ ပစ္ဆိမံ ပစ္ဆိမံ အတ္ထဝစနံ။ **ဘဇနံ** ဝါ သရဏာဓိပ္ပာယေန ဥပသင်္ကမနံ။ **သေဝနံ** သန္တိကာဝစရတာ။ **ပယိရုပာသနံ** ဝတ္တပ္ပဋိဝတ္တကရဏေန ဥပဋ္ဌာနန္တိ ဧဝံ သဗ္ဗထာပိ အနညသရဏတံယေဝ ဒီပေတိ။ "ဂစ္ဆာမီ"တိ ပဒဿ ဗုဇ္ဈာမီတိ အယမတ္ထော ကထံ လဗ္ဘတီတိ အာဟ **"ယေသံ ဟီ"**တိအာဒိ။

အဓိဂတမဂ္ဂေ သစ္ဆိကတနိရောဓေ တိ ပဒဒ္ဝယေနပိ ဖလဋ္ဌာ ဧဝ ဒဿိတာ, န မဂ္ဂဋ္ဌာတိ တေ ဒဿေန္တော **"ယထာနုသိဋ္ဌံ ပဋိပဇ္ဇမာနေ စာ"** တိ အာဟ။ နနု စ ကလျာဏပုထုဇ္ဇနောပိ ယထာနုသိဋ္ဌံ ပဋိပဇ္ဇတီတိ ဝုစ္စတီတိ? ကိဉ္စာပိ ဝုစ္စတိ, နိပ္ပရိယာယေန ပန မဂ္ဂဋ္ဌာ ဧဝ တထာ ဝတ္တဗ္ဗာ, န ဣတရေ သမ္မတ္တနိယာမောက္ကမနာဘာဝတော။ တထာ ဟိ တေ ဧဝ ဝုတ္တာ **"အပာယေသု အပတမာနေ ဓာရေတီ"**တိ။ သမ္မတ္တနိယာမောက္ကမနေန ဟိ အပာယဝိနိမုတ္တိသမ္ဘဝေါ။ **အက္ခာယတီ** တိ ဧတ္ထ **ဣတိ**-သဒ္ဒော အာဒ္ယတ္ထော, ပကာရတ္ထော ဝါ။ တေန "ယာဝတာ, ဘိက္ခဝေ, ဓမ္မာ သင်္ခတာ ဝါ အသင်္ခတာ ဝါ, ဝိရာဂေါ တေသံ အဂ္ဂမက္ခာယတီ"တိ (ဣတိဝု. ၉၀; အ. နိ. ၄.၃၄) သုတ္တပဒံ သင်္ဂဏှာတိ, **"ဝိတ္ထာရော"** တိ ဝါ ဣမိနာ။ ဧတ္ထ စ အရိယမဂ္ဂေါ နိယျာနိကတာယ, နိဗ္ဗာနံ တဿ တဒတ္ထသိဒ္ဓိဟေတုတာယာတိ ဥဘယမေဝ နိပ္ပရိယာယေန ဓမ္မောတိ ဝုတ္တော။ နိဗ္ဗာနဉှိ အာရမ္မဏပစ္စယဘူတံ လဘိတွာ အရိယမဂ္ဂေါ တဒတ္ထသိဒ္ဓိယာ သံဝတ္တတိ, တထာပိ ယသ္မာ အရိယဖလာနံ "တာယ သဒ္ဓာယ အဝူပသန္တာယာ"တိအာဒိဝစနတော မဂ္ဂေန သမုစ္ဆိန္နာနံ ကိလေသာနံ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိပ္ပဟာနကိစ္စတာယ နိယျာနာနုဂုဏတာယ နိယျာနပရိယောသာနတာယ စ။ ပရိယတ္တိဓမ္မဿ ပန နိယျာနိကဓမ္မသမဓိဂမဟေတုတာယာတိ ဣမိနာ ပရိယာယေန ဝုတ္တနယေန ဓမ္မဘာဝေါ လဗ္ဘတိ ဧဝ။ သွာယမတ္ထော ဟဒ္ဒာရုဋ္ဌော့ဟာ ဧတေတိ ဒဿေန္တော **"န ကေဝလ"**န္တိအာဒိမာဟ။

ကာမရာဂေါ ဘဝရာဂေါတိ ဧဝမာဒိဘေဒေါ သဗ္ဗောပိ ရာဂေါ ဝိရဇ္ဇတိ ပဟီယတိ ဧတေနာတိ **ရာဂဝိရာဂေါတိ မဂ္ဂေါ ကထိတော။** ဧဇာသင်္ခါတာယ တဏှာယ အန္တောနိဇ္ဈာနလက္ခဏဿ သောကဿ စ တဒုပ္ပတ္တိယံ သဗ္ဗသော ပရိက္ခီဏတ္တာ **အနေဇမသောကန္တိ ဖလံ ကထိတံ။ အပ္ပဋိကူလ** န္တိ အဝိရောဓဒီပနတော ကေနစိ အဝိရုဒ္ဓံ, ဣဋ္ဌံ ပဏီတန္တိ ဝါ အတ္ထော။ ပဂုဏရူပေန ပဝတ္တိတတ္တာ, ပကဋ္ဌဂုဏဝိဘာဝနတော ဝါ **ပဂုဏံ**။ သဗ္ဗဓမ္မက္ခန္ဓာ ကထိတာတိ ယောဇနာ။

ဒိဋ္ဌိသီလသင်္ဃာတေနာ တိ "ယာယံ ဒိဋ္ဌိ အရိယာ နိယျာနိကာ နိယျာတိ တက္ကရဿ သမ္မာ ဒုက္ခက္ခယာယ, တထာရူပာယ ဒိဋ္ဌိယာ ဒိဋ္ဌိသာမညဂတော ဝိဟရတီ"တိ (ဒီ. နိ. ၃.၃၂၄, ၃၅၇; မ. နိ. ၁.၄၉၂; ၃.၅၄; အ. နိ. ၆.၁၂; ပရိ. ၂၇၄) ဧဝံ ဝုတ္တာယ ဒိဋ္ဌိယာ, "ယာနိ တာနိ သီလာနိ အခဏ္ဍာနိ အစ္ဆိဒ္ဒာနိ အသဗလာနိ အကမ္မာသာနိ ဘုဇိဿာနိ ဝိညုပ္ပသတ္ထာနိ အပရာမဋ္ဌာနိ သမာဓိသံဝတ္တနိကာနိ, တထာရူပေဟိ သီလေဟိ သီလသာမညဂတော ဝိဟရတီ"တိ (ဒီ. နိ. ၃.၃၂၄; မ. နိ. ၁.၄၉၂; ၃.၅၄; အ. နိ. ၆.၁၂; ပရိ. ၂၇၄) စ ဧဝံ ဝုတ္တာနံ သီလာနဉ္စ သံဟတဘာဝေန, ဒိဋ္ဌိသီလသာမညေနာတိ အတ္ထော။ **သံဟတော**တိ ဃဋိတော, သမေတောတိ အတ္ထော။ အရိယပုဂ္ဂလာ ဟိ ယတ္ထ ကတ္ထစိ ဒူရေ ဌိတာပိ အတ္တနော ဂုဏသာမဂ္ဂိယာ သံဟတာ ဧဝ။ **အဋ္ဌ စ ပုဂ္ဂလ ဓမ္မဒသာ တေ** တိ တေ ပုရိသယုဂဝသေန စတ္တာရောပိ ပုဂ္ဂလဝသေန အဋ္ဌေဝ အရိယဓမ္မဿ ပစ္စက္ခဒဿာဝိတာယ ဓမ္မဒသာ။ တီဏိ ဝတ္ထူနိ သရဏန္တိ ဂမနေန တိက္ခတ္တုံ ဂမနေန စ **တီဏိ သရဏဂမနာနိ။ ပဋိဝေဒယီ**တိ အတ္တနော ဟဒယဂတံ ဝါစာယ ပဝေဒယိ။

သရဏဂမနဿ ဝိသယပ္ပဘေဒဖလသံကိလေသဘေဒါနံ ဝိယ ကတ္တုဝိဘာဝနာ တတ္ထ ကောသလ္လာယ ဟောတီတိ သရဏဂမနေသု အတ္ထကောသလ္လတ္ထံ **“သရဏံ, သရဏဂမနံ, ယော စ သရဏံ ဂစ္ဆတိ, သရဏဂမနပ္ပဘေဒေါ, သရဏဂမနဖလံ, သံကိလေသော, ဘေဒေါတိ အယံ ဝိဓိ ဝေဒိတဗ္ဗော”**တိ ဝုတ္တံ တေန ဝိနာ သရဏဂမနဿေဝ အသမ္ဘဝတော။ ကသ္မာ ပနေတ္ထ ဝေါဒါနံ န ဂဟိတံ, နနု ဝေါဒါနဝိဘာဝနာပိ တတ္ထ ကောသလ္လာယ ဟောတီတိ? သစ္စမေတံ, တံ ပန သံကိလေသဂ္ဂဟဏေန အတ္ထတော ဒီပိတံ ဟောတီတိ န ဂဟိတံ။ ယာနိ ဟိ နေသံ သံကိလေသကာရဏာနိ အညာဏာဒီနိ, တေသံ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ အနုပ္ပန္နာနံ အနုပ္ပာဒနေန, ဥပ္ပန္နာနဉ္စ ပဟာနေန ဝေါဒါနံ ဟောတီတိ။

ဟိံသတ္ထဿ ဓာတုသဒ္ဒဿ ဝသေနေတံ ပဒံ ဒဋ္ဌဗ္ဗန္တိ **“ဟိံသတီတိ သရဏ”**န္တိ ဝတွာ တံ ပန ဟိံသနံ ကေသံ, ကထံ, ကဿ ဝါတိ စောဒနံ သောဓေန္တော **“သရဏဂတာန”**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဘယန္တိ** ဝဋ္ဋဘယံ။ **သန္တာသန္တိ** စိတ္တုတြာသံ။ တေနေဝ စေတသိကဒုက္ခဿ ဂဟိတတ္တာ **ဒုက္ခန္တိ** ကာယိကံ ဒုက္ခံ။ **ဒုဂ္ဂတိပရိကိလေသန္တိ** ဒုဂ္ဂတိပရိယာပန္နံ သဗ္ဗမ္ပိ ဒုက္ခံ။ တယိဒံ သဗ္ဗံ ပရတော **ဖလကထာယ** အာဝိ ဘဝိဿတိ။ **ဧတန္တိ** သရဏန္တိ ပဒံ။ ဧဝံ အဝိသေသတော သရဏသဒ္ဒဿ ပဒတ္ထံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ဝိသေသတော ဒဿေတုံ **“အထ ဝါ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဟိတေ ပဝတ္တနေနာ**တိ “သမ္ပန္နသီလာ, ဘိက္ခဝေ, ဝိဟရထာ”တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၆၄, ၆၉) အတ္ထေ နိယောဇနေန။ **အဟိတာ နိဝတ္တနေနာ**တိ “ပါဏာတိပါတဿ ခေါ ပာပကော ဝိပါကော အဘိသမ္ပရာယ”န္တိအာဒိနာ အာဒီနဝဒဿနာဒိမုခေန အနတ္ထတော နိဝတ္တနေန။ **ဘယံ ဟိံသတီ**တိ ဟိတာဟိတေသု အပ္ပဝတ္တိပ္ပဝတ္တိဟေတုကံ ဗျသနံ အပ္ပဝတ္တိကရဏေန ဝိနာသေတိ ဗုဒ္ဓေါ။ **ဘဝကန္တာရာ ဥတ္တာရဏေန** မဂ္ဂသင်္ခါတော ဓမ္မော။ ဣတရေ အဿာသဒါနေန သတ္တာနံ ဘယံ ဟိံသတီတိ ယောဇနာ။ **ကာရာနန္တိ** ဒါနဝသေန ပူဇာဝသေန စ ဥပနီတာနံ သက္ကာရာနံ။ **ဝိပုလဖလပ္ပဋိလာဘကရဏေန** သတ္တာနံ ဘယံ ဟိံသတိ သင်္ဃော အနုတ္တရဒက္ခိဏေယျဘာဝတောတိ အဓိပ္ပာယော။ **ဣမိနာပိ ပရိယာယေနာ**တိ ဣမိနာပိ ဝိဘဇိတွာ ဝုတ္တေန ကာရဏေန။

“သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ, သွာက္ခာတော ဓမ္မော, သုပ္ပဋိပန္နော သင်္ဃော”တိ ဧဝံ ပဝတ္တော တတ္ထ ရတနတ္တယေ ပသာဒော တပ္ပသာဒော, တဒေဝ ရတနတ္တယံ ဂရု ဧတဿာတိ တဂ္ဂရု, တဗ္ဘာဝေါ တဂ္ဂရုတာ, တပ္ပသာဒေါ စ တဂ္ဂရုတာ စ တပ္ပသာဒတဂ္ဂရုတာ။ တာဟိ **တပ္ပသာဒတဂ္ဂရုတာဟိ** ။ ဝိဓုတဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာသမ္မောဟအဿဒ္ဓိယာဒိတာယ **ဝိဟတကိလေသော**။ တဒေဝ ရတနတ္တယံ ပရာယဏံ ဂတိ တာဏံ လေဏန္တိ ဧဝံ ပဝတ္တိယာ **တပ္ပရာယဏတာကာရပ္ပဝတ္တော စိတ္တုပ္ပါဒေါ သရဏဂမနံ** သရဏန္တိ ဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ။ **တံသမင်္ဂီ**တိ တေန ယထာဝုတ္တစိတ္တုပ္ပါဒေန သမန္နာဂတော။ **ဧဝံ ဥပေတီ**တိ ဧဝံ ဘဇတိ သေဝတိ ပယိရုပါသတိ, ဧဝံ ဝါ ဇာနာတိ ဗုဇ္ဈတီတိ ဧဝမတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဧတ္ထ စ ပသာဒဂ္ဂဟဏေန လောကိယသရဏဂမနမာဟ။ တဉှိ ပသာဒပ္ပဓာနံ။ ဂရုတာဂဟဏေန လောကုတ္တရံ။ အရိယာ ဟိ ရတနတ္တယဂုဏာဘိညတာယ ပါသာဏစ္ဆတ္တံ ဝိယ ဂရုံ ကတွာ ပဿန္တိ, တသ္မာ တပ္ပသာဒေန ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန ဝိဟတကိလေသော, တဂ္ဂရုတာယ သမုစ္ဆေဒဝသေနာတိ ယောဇေတဗ္ဗံ အဂါရဝကရဏဟေတူနံ သမုစ္ဆိန္နတ္တာ။ တပ္ပရာယဏတာ ပနေတ္ထ တဂ္ဂတိကတာတိ တာယ စတုဗ္ဗိဓမ္ပိ ဝက္ခမာနံ သရဏဂမနံ ဂဟိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အဝိသေသေန ဝါ ပသာဒဂရုတာ ဇောတိတာတိ ပသာဒဂ္ဂဟဏေန အဝေစ္စပ္ပသာဒဿ လောကိယဿ စ ဂဟဏံ, တထာ ဂရုတာဂဟဏေနာတိ ဥဘယေနပိ ဥဘယံ သရဏဂမနံ ယောဇေတဗ္ဗံ။

မဂ္ဂက္ခဏေ ဣဇ္ဈတီတိ ယောဇနာ။ **နိဗ္ဗာနာရမ္မဏံ ဟုတွာ**တိ ဧတေန အတ္ထတော စတုသစ္စာဓိဂမော ဧဝ လောကုတ္တရသရဏဂမနန္တိ ဒဿေတိ။ တတ္ထ ဟိ နိဗ္ဗာနဓမ္မော သစ္ဆိကိရိယာဘိသမယဝသေန, မဂ္ဂဓမ္မော ဘာဝနာဘိသမယဝသေန ပဋိဝိဇ္ဈိယမာနောယေဝ သရဏဂမနတ္တံ သာဓေတိ, ဗုဒ္ဓဂုဏာ ပန သာဝကဂေါစရဘူတာ ပရိညာဘိသမယဝသေန, တထာ အရိယသင်္ဃဂုဏာ။ တေနာဟ **“ကိစ္စတော သကလေပိ ရတနတ္တယေ ဣဇ္ဈတီ”**တိ။ ဣဇ္ဈန္တဉ္စ သဟေဝ ဣဇ္ဈတိ, န လောကိယံ ဝိယ ပဋိပါဋိယာ အသမ္မောဟပ္ပဋိဝေဓေန ပဋိဝိဒ္ဓတ္တာတိ အဓိပ္ပာယော။ ယေ ပန ဝဒန္တိ “န သရဏဂမနံ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏံ ဟုတွာ ပဝတ္တတိ, မဂ္ဂဿ အဓိဂတတ္တာ ပန အဓိဂတမေဝ ဟောတိ ဧကစ္စာနံ တေဝိဇ္ဇာဒီနံ လောကိယဝိဇ္ဇာဒယော ဝိယာ”တိ, တေသံ လောကိယမေဝ သရဏဂမနံ သိယာ, န လောကုတ္တရံ, တဉ္စ အယုတ္တံ ဒုဝိဓဿပိ ဣစ္ဆိတဗ္ဗတ္တာ။

တန္တိ လောကိယသရဏဂမနံ။ **သဒ္ဓါပဋိလာဘော** “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ”တိအာဒိနာ။ **သဒ္ဓါမူလိကာ**တိ ယထာဝုတ္တသဒ္ဓါပုဗ္ဗင်္ဂမာ။ **သမ္မာဒိဋ္ဌိ** ဗုဒ္ဓသုဗုဒ္ဓတံ, ဓမ္မသုဓမ္မတံ, သံဃသုပ္ပဋိပတ္တိဉ္စ လောကိယာဝဗောဓဝသေနေဝ သမ္မာ ဉာယေန ဒဿနတော။ **သဒ္ဓါမူလိကာ စ သမ္မာဒိဋ္ဌီ**တိ ဧတေန သဒ္ဓူပနိဿယာ ယထာဝုတ္တလက္ခဏာ ပညာ လောကိယသရဏဂမနန္တိ ဒဿေတိ။ တေနာဟ **“ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မန္တိ ဝုစ္စတီ”**တိ။ ဒိဋ္ဌိယေဝ အတ္တနော ပစ္စယေဟိ ဥဇု ကရီယတီတိ ကတွာ, ဒိဋ္ဌိ ဝါ ဥဇု ကရီယတိ ဧတေနာတိ **ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မံ,** တထာပဝတ္တော စိတ္တုပ္ပာဒေါ။ ဧဝဉ္စ ကတွာ “တပ္ပရာယဏတာကာရပ္ပဝတ္တော စိတ္တုပ္ပာဒေါ”တိ ဣဒဉ္စ ဝစနံ သမတ္ထိတံ ဟောတိ, သဒ္ဓါပုဗ္ဗင်္ဂမသမ္မာဒိဋ္ဌိဂ္ဂဟဏံ ပန စိတ္တုပ္ပာဒဿ တပ္ပဓာနတာယာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **သဒ္ဓါပဋိလာဘော**တိ ဣမိနာ မာတာဒီဟိ ဥဿာဟိတဿ ဒါရကာဒိကဿ ဝိယ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ သရဏဂမနံ ဒဿေတိ, **သမ္မာဒိဋ္ဌိ**တိ ဣမိနာ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ သရဏဂမနံ။

တယိဒံ လောကိယံ သရဏဂမနံ။ အတ္တာ သန္နိယျာတီယတိ အပ္ပီယတိ ပရိစ္စဇီယတိ ဧတေနာတိ **အတ္တသန္နိယျာတနံ,** ယထာဝုတ္တံ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မံ။ တံ ရတနတ္တယံ ပရာယဏံ ပဋိသရဏံ ဧတဿာတိ တပ္ပရာယဏော, ပုဂ္ဂလော စိတ္တုပ္ပာဒေါ ဝါ, တဿ ဘာဝေါ **တပ္ပရာယဏတာ,** ယထာဝုတ္တံ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မမေဝ။ သရဏန္တိ အဓိပ္ပာယေန သိဿဘာဝံ အန္တေဝါသိကဘာဝံ ဥပဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ **သိဿဘာဝူပဂမနံ**။ သရဏဂမနာဓိပ္ပာယေနေဝ ပဏိပတတိ ဧတေနာတိ **ပဏိပါတော**။ သဗ္ဗတ္ထ ယထာဝုတ္တဒိဋ္ဌိဇုကမ္မဝသေနေဝ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **အတ္တပရိစ္စဇန**န္တိ သံသာရဒုက္ခနိဿရဏတ္ထံ အတ္တနော အတ္တဘာဝဿ ပရိစ္စဇနံ။ ဧသ နယော သေသေသုပိ။ **ဗုဒ္ဓါဒီနံယေဝါ**တိ အဝဓာရဏံ အတ္တသန္နိယျာတနာဒီသုပိ တတ္ထ တတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗံ။ ဧဝဉှိ တဒညနိဝတ္တနံ ကတံ ဟောတိ။

ဧဝံ အတ္တသန္နိယျာတနာဒီနိ ဧကေန ပကာရေန ဒဿေတွာ ဣဒါနိ အပရေဟိပိ ပကာရေဟိ ဒဿေတုံ **“အပိစာ”**တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ တေန ပရိယာယန္တရေဟိပိ အတ္တသန္နိယျာတနံ ကတမေဝ ဟောတိ အတ္ထဿ အဘိန္နတ္တာတိ ဒဿေတိ။ **အာဠဝကာဒီန**န္တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန သာတာဂိရိဟေမဝတာဒီနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ နနု စေတေ အာဠဝကာဒယော မဂ္ဂေနေဝ အာဂတသရဏဂမနာ, ကထံ တေသံ တပ္ပရာယဏတာသရဏဂမနံ ဝုတ္တန္တိ? မဂ္ဂေနာဂတသရဏဂမနေဟိပိ “သော အဟံ ဝိစရိဿာမိ။ပေ။ သုဓမ္မတံ (သံ. နိ. ၁.၂၄၆; သု. နိ. ၁၉၄)။ တေ မယံ ဝိစရိဿာမ, ဂါမာ ဂါမံ နဂါ နဂံ။ပေ။ သုဓမ္မတ”န္တိ (သု. နိ. ၁၈၂) စ တေဟိ တပ္ပရာယဏတာကာရဿ ပဝေဒိတတ္တာ တထာ ဝုတ္တံ။

သော ပနေသ ဉာတိ။ပေ။ ဝသေနာတိ ဧတ္ထ ဉာတိဝသေန, ဘယဝသေန, အာစရိယဝသေန, ဒက္ခိဏေယျဝသေနာတိ ပစ္စေကံ “ဝသေနာ”တိ ပဒံ ယောဇေတဗ္ဗံ။ တတ္ထ **ဉာတိဝသေနာ**တိ ဉာတိဘာဝဝသေန။ ဧဝံ သေသေသုပိ ။ **ဒက္ခိဏေယျပဏိပါတေနာ**တိ ဒက္ခိဏေယျတာဟေတုကေန ပဏိပါတေနာတိ အတ္ထော။ **ဣတရေဟီ**တိ ဉာတိဘာဝါဒိဝသပ္ပဝတ္တေဟိ တီဟိ ပဏိပါတေဟိ။ **ဣတရေဟီ**တိအာဒိနာ သင်္ခေပတော ဝုတ္တမတ္ထံ ဝိတ္ထာရတော ဒဿေတုံ **“တသ္မာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဝန္ဒတီ**တိ ပဏိပါတဿ လက္ခဏဝစနံ။ **ဧဝရူပ**န္တိ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ သမ္ပရာယိကဉှိ နိယျာနိကံ ဝါ အနိယျာနိကံ ဝါ အနုသာသနိံ ပစ္စာသီသန္တော ဒက္ခိဏေယျပဏိပါတမေဝ ကရောတီတိ အဓိပ္ပာယော။ **သရဏဂမနပ္ပဘေဒေါ**တိ သရဏဂမနဝိဘာဂေါ။

အရိယမဂ္ဂေါ ဧဝ လောကုတ္တရံ သရဏဂမနန္တိ အာဟ **“စတ္တာရိ သာမညဖလာနိ ဝိပါကဖလ”**န္တိ။ **သဗ္ဗဒုက္ခက္ခယော**တိ သကလဿ ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ အနုပ္ပါဒနိရောဓော။ **ဧတ**န္တိ “စတ္တာရိ အရိယသစ္စာနိ, သမ္မပ္ပညာယ ပဿတီ”တိ (ဓ. ပ. ၁၉၀) ဧဝံ ဝုတ္တံ အရိယသစ္စာနံ ဒဿနံ။

နိစ္စတော အနုပဂမနာဒိဝသေနာတိ နိစ္စန္တိ အဂ္ဂဟဏာဒိဝသေန။ **အဋ္ဌာန**န္တိ ဟေတုပ္ပဋိက္ခေပေါ။ **အနဝကာသော**တိ ပစ္စယပ္ပဋိက္ခေပေါ။ ဥဘယေနာပိ ကာရဏမေဝ ပဋိက္ခိပတိ။ **ယ**န္တိ ယေန ကာရဏေန။ **ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နော**တိ မဂ္ဂဒိဋ္ဌိယာ သမန္နာဂတော သောတာပန္နော။ **ကဉ္စိ သင်္ခါရ**န္တိ စတုဘူမကေသု သင်္ခတသင်္ခါရေသု ကေသဉ္စိ ဧကသင်္ခါရမ္ပိ။ **နိစ္စတော ဥပဂစ္ဆေယျာ**တိ နိစ္စောတိ ဂဏှေယျ။ **သုခတော ဥပဂစ္ဆေယျာ**တိ “ဧကန္တသုခီ အတ္တာ ဟောတိ အရောဂေါ ပရံ မရဏာ”တိ (ဒီ. နိ. ၁.၇၆, ၇၉) ဧဝံ အတ္တဒိဋ္ဌိဝသေန သုခတော ဂါဟံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ။ ဒိဋ္ဌိဝိပ္ပယုတ္တစိတ္တေန ပန အရိယသာဝကော ပရိဠာဟဝူပသမနတ္ထံ မတ္တဟတ္ထိပရိတာသိတော ဝိယ စောက္ခဗြာဟ္မဏော ဥက္ကာရဘူမိံ ကဉ္စိ သင်္ခါရံ သုခတော ဥပဂစ္ဆတိ။ အတ္တဝါရေ ကသိဏာဒိပဏ္ဏတ္တိသင်္ဂဟတ္ထံ “သင်္ခါရ”န္တိ အဝတွာ

“ကရွိ ခမ္မ” န္တိ ဝုတ္တံ။ ဤမေသုပိ ဌာနေသု စတုဘူမကဝသေနေဝ ပရိစ္ဆေဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော တေဘူမကဝသေနေဝ တာ။ ယံ ယဥ္ဟိ ပုထုဇ္ဇနော ကဟာဝသေန ဂဏှာတိ, တတော တတော အရိယသာဝကော ကဟာံ ဝိနိဝေဌေတိ။

မာတရန္တိအာဒီသု ဇနိကာ **မာတာ,** ဇနကော **ပိတာ,** မနုဿဘူတော ခီဏာသဝေါ **အရဟာ**တိ အဓိပ္ပေတော။ ကိံ ပန အရိယသာဝကော အညံ ဇီဝိတာ ဝေါရောပေယျာတိ? ဧတမ္ပိ အဋ္ဌာနံ, ပုထုဇ္ဇနဘာဝသ္သ ပန မဟာသာဝဇ္ဇဘာဝဒဿနေ သနတ္ထံ အရိယဘာဝသ္သ စ ဖလဒဿနတ္ထံ ဇေဝံ ဝုတ္တံ။ **ပဒုဋ္ဌစိတ္တော** တိ ဝဓကစိတ္တေန ပဒုဋ္ဌစိတ္တော။ **လော ဟိတံ ဥပ္ပာဒေယျာ**တိ ဇီဝမာနကသရီရေ ခုဒ္ဒကမက္ခိကာယ ပိဝနမတ္တမ္ပိ လောဟိတံ ဥပ္ပာဒေယျ။ **သင်္ဃံ ဘိန္ဒေယျာ**တိ သမာနသံဝါသကံ သမာနသီမာယံ ဌိတံ သင်္ဃံ “ကမ္မေန ဥဒ္ဒေသေန ဝေါဟရန္တော အနုဿာဝနေန သလာကဂ္ဂါဟေနာ”တိ (ပရိ. ၄၅၈) ဇေဝံ ဝုတ္တေဟိ ပဉ္စဟိ ကာရဏေဟိ ဘိန္ဒေယျ။ **အညံ သတ္ထာရ** န္တိ အညံ တိတ္ထကရံ “အယံ မေ သတ္ထာ”တိ ဇေဝံ ဂဏှေယျာတိ **နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတီ** တိ အတ္ထော။

န တေ ဂမိဿန္တိ အပာယ န္တိ တေ ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂတာ တန္နိမိတ္တံ အပာယံ န ဂမိဿန္တိ, ဒေဝကာယံ ပန ပရိပူရေဿန္တီတိ အတ္ထော။ **ဒသဟိ ဌာနေဟီ**တိ ဒသဟိ ကာရဏေဟိ။ **အဓိဂဏှန္တီ** တိ အဓိဘဝန္တိ။

ဝေလာမသုတ္တာဒိဝသေနာ တိ ဧတ္ထ “ကရီသဿ စတုတ္ထဘာဂပ္ပမာဏာနံ စတုရာသီတိသဟဿသင်္ခါနံ သုဝဏ္ဏပာတိရူပိယပာတိကံသပာတီနံ ယထာက္ကမံ ရူပိယသုဝဏ္ဏဟိရညပူရာနံ သဗ္ဗာလင်္ကာရပ္ပဋိမဏ္ဍိတာနံ စတုရာသီတိယာ ဟတ္ထိသဟဿာနံ, စတုရာသီတိယာ အဿသဟဿာနံ, စတုရာသီတိယာ ရထသဟဿာနံ, စတုရာသီတိယာ ဓေနုသဟဿာနံ, စတုရာသီတိယာ ကညာသဟဿာနံ, စတုရာသီတိယာ ပလ္လင်္ကသဟဿာနံ, စတုရာသီတိယာ ဝတ္ထကောဋိသဟဿာနံ, အပရိမာဏဿ စ ခဇ္ဇဘောဇ္ဇာဒိဘေဒဿ အာဟာရဿ ပရိစ္စဇနဝသေန သတ္တမာသာ ဓိကာနိ သတ္တ သံဝစ္ဆရာနိ နိရန္တရံ ပဝတ္တဝေလာမမဟာအနတော ဧကဿ သောတာပန္နဿ ဒိန္နအနံ မဟပ္ဖလတရံ။ တတော သတံ သောတာပန္နာနံ ဒိန္နအနတော ဧကဿ သကအာကမိနော, တတော ဧကဿ အနာကမိနော, တတော ဧကဿ အရဟတော, တတော ဧကဿ ပစ္စေကဗုဒ္ဓဿ, တတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ, တတော ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ သင်္ဃဿ ဒိန္နအနံ မဟပ္ဖလတရံ, တတော စာတုဒ္ဒိသံ သင်္ဃံ ဥဒ္ဒိဿ ဝိဟာရကရဏံ, တတော သရဏဂမနံ မဟပ္ဖလတ ရ”န္တိ ဤမမတ္ထံ ပကာသေန္တဿ **ဝေလာမသုတ္တဿ** (အ. နိ. ၉.၂၀) ဝသေန။ ဝုတ္တဥ္ဟေတံ “ယံ, ဂဟပတိ, ဝေ လာမော ဗြာဟ္မဏော အနံ အဒာသိ မဟာအနံ, ယော ဧကံ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နံ ဘောဇေယျ, ဣဒံ တတော မဟပ္ဖလတရ”န္တိအာဒိ (အ. နိ. ၉.၂၀)။ **ဝေလာမသုတ္တာဒီ** တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန **အဂ္ဂပ္ပသာဒသုတ္တာ** ဒီနံ (အ. နိ. ၄.၃၄; ဣတိဝု. ၉၀) သ င်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

အညာဏံ ဝတ္ထုတ္တယဿ ဂုဏာနံ အဇာနနံ တတ္ထ သမ္မောဟော, “ဗုဒ္ဓေါ နု ခော, န နု ခော”တိအာဒိနာ ဝိစိကိစ္ဆာ **သံသယော။ မိစ္ဆာဉာဏံ** တဿ ဂုဏာနံ အဂုဏဘာဝပရိကပ္ပနေန ဝိပရီတဂ္ဂါဟော။ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန အနာဒရာ ကရတာဒီနံ သင်္ဂဟော။ **န မဟာဇုတိက**န္တိ န ဥဇ္ဇလံ, အပရိသုဒ္ဓံ အပရိယောဒာတန္တိ အတ္ထော။ **န မဟာဝိပ္ဖာရ** န္တိ အနုဠာရံ။ **သာဝဇ္ဇော** တိ ဒိဋ္ဌိတဏှာဒိဝသေန သဒေါသော။ လောကိယံ သရဏဂမနံ သိက္ခာသမာအနံ ဝိယ အဂ္ဂဟိ တကာလပရိစ္ဆေဒံ ဇီဝိတပရိယန္တမေဝ ဟောတိ, တသ္မာ တဿ ခန္ဓဘေဒေန ဘေဒေါတိ အာဟ **“အနဝဇ္ဇော ကာလကိရိယာယာ”**တိ။ **သော**တိ အနဝဇ္ဇော သရဏဂမနဘေဒေါ။ သတိပိ အနဝဇ္ဇတ္တေ ဣဋ္ဌဖလောပိ န ဟောတီတိ အာဟ **“အဖလော”**တိ။ ကသ္မာ? **အဝိပာကတ္တာ**။ န ဟိ တံ အကုသလန္တိ။

ကော ဥပာသကောတိ သရူပပုစ္ဆာ, တသ္မာ “ကိံလက္ခဏော ဥပာသကော”တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ကသ္မာ** တိ ဟေတု ပုစ္ဆာ။ တေန ကေန ပဝတ္တိနိမိတ္တေန ဥပာသကသဒ္ဒေါ တသ္မိံ ပုဂ္ဂလေ နိရုဠှောတိ ဒဿေတိ ။ တေနာဟ **“ကသ္မာ ဥပာသကောတိ ဝုစ္စတီ”**တိ။ သဒ္ဒဿ အဘိဓေယျော ပဝတ္တိနိမိတ္တံ တဒတ္ထဿ တဗ္ဘာဝကာရဏံ။ **ကိမဿ သီလ**န္တိ ကီဒိသံ အဿ ဥပာသကဿ သီလံ, ကိတ္တကေန သီလေနာယံ သီလသမ္ပန္နော နာမ ဟောတီတိ အတ္ထော။ **ကော အာဇီဝေါ**တိ ကော အဿ သမ္မာအာဇီဝေါ? သော ပန မိစ္ဆာဇီဝဿ ပရိဝဇ္ဇနေန ဟောတီတိ သောပိ ဝိဘဇီယတီ တိ။ **ကာ ဝိပတ္တီ** တိ ကာ သီလဿ, အာဇီဝဿ တ ဝိပတ္တိ။ အနန္တရဿ ဟိ ဝိဓိ တ ပဋိသေဓော တတိ။ **ကာ သမ္ပတ္တီ** တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။

ယော ကောစီတိ ခတ္တိယာဒီသု ယော ကောစိ။ တေန သရဏဂမနမေဝေတ္ထ ကာရဏံ, န ဇာတိအာဒိဝိသေသောတိ ဒဿေတိ။ **ဥပါသနတော**တိ တေနေဝ သရဏဂမနေန တတ္ထ စ သက္ကစ္စကိရိယာယ အာဒရကရဏဗဟုမာနာဒိယောဂေန ပယိရုပါသနတော။ **ဝေရမဏိယော**တိ ဝေရံ ဝုစ္စတိ ပါဏာတိပါတာဒိဒုဿီလျံ, တဿ မဏနတော ဟနနတော ဝိနာသနတော ဝေရမဏိယော, ပဉ္စ ဝိရတိယော ဝိရတိပ္ပဓာနတ္တာ တဿ သီလဿ။ တေနေဝါဟ **‘‘ပဋိဝိရတော ဟောတီ’’**တိ။

မိစ္ဆာဝဏိဇ္ဇာတိ န သမ္မာဝဏိဇ္ဇာ အယုတ္တဝဏိဇ္ဇာ အသာရုပ္ပဝဏိဇ္ဇာ။ **ပဟာယာ**တိ အကရဏေနေဝ ပဇဟိတွာ။ **ဓမ္မေနာ**တိ ဓမ္မတော အနပေတေန။ တေန အညမ္ပိ အဓမ္မိကံ ဇီဝိကံ ပဋိက္ခိပတိ။ **သမေနာ**တိ အဝိသမေန။ တေန ကာယဝိသမာဒိဒုစ္စရိတံ ဝဇ္ဇေတွာ ကာယသမာဒိနာ သုစရိတေန အာဇီဝံ ဒဿေတိ။ **သတ္ထဝဏိဇ္ဇာ**တိ အာယုဓဘဏ္ဍံ ကတွာ ဝါ ကာရေတွာ ဝါ ယထာကတံ ဝါ ပဋိလဘိတွာ တဿ ဝိက္ကယော။ **သတ္တဝဏိဇ္ဇာ**တိ မနုဿဝိက္ကယော။ **မံသဝဏိဇ္ဇာ**တိ သူနကာရာဒယော ဝိယ မိဂသူကရာဒိကေ ပောသေတွာ မံသံ သမ္ပာဒေတွာ ဝိက္ကယော။ **မဇ္ဇဝဏိဇ္ဇာ**တိ ယံ ကိဉ္စိ မဇ္ဇံ ယောဇေတွာ တဿ ဝိက္ကယော။ **ဝိသဝဏိဇ္ဇာ**တိ ဝိသံ ယောဇေတွာ ဝိသံ ဂဟေတွာ ဝါ တဿ ဝိက္ကယော။ တတ္ထ သတ္ထဝဏိဇ္ဇာ ပရောပရောဓနိမိတ္တတာယ အကရဏီယာ ဝုတ္တာ။ သတ္တဝဏိဇ္ဇာ အဘုဇိဿဘာဝကရဏတော, မံသဝိသဝဏိဇ္ဇာ ဝဓဟေတုတော, မဇ္ဇဝဏိဇ္ဇာ ပမာဒဋ္ဌာနတော။

တဿေဝါတိ ပဉ္စဝေရမဏိလက္ခဏဿ သီလဿ စေဝ ပဉ္စမိစ္ဆာဝဏိဇ္ဇာလက္ခဏဿ အာဇီဝဿ စ။ **ဝိပတ္တီ**တိ ဘေဒေါ ပကောပေါ စ။ **ယာယာ**တိ ယာယ ပဋိပတ္တိယာ။ **စဏ္ဍာလော**တိ ဥပါသကစဏ္ဍာလော။ **မလန္တိ** ဥပါသကမလံ။ **ပဋိကုဋ္ဌော**တိ ဥပါသကနိဟီနော။ ဗုဒ္ဓါဒီသု ကမ္မကမ္မဖလေသု စ သဒ္ဓါဝိပရိယာယော အဿဒ္ဓိယံ မိစ္ဆာဓိမောက္ခော, ယထာဝုတ္တေန အဿဒ္ဓိယေန သမန္နာဂတော **အဿဒ္ဓေါ**။ ယထာဝုတ္တသီလဝိပတ္တိအာဇီဝဝိပတ္တိဝသေန **ဒုဿီလော**။ ‘‘ဣမိနာ ဒိဋ္ဌာဒိနာ ဣဒံ နာမ မင်္ဂလံ ဟောတီ’’တိ – ဧဝံ ဗာလဇနပရိကပ္ပိတကောတူဟလသင်္ခါတေန ဒိဋ္ဌသုတမုတမင်္ဂလေန သမန္နာဂတော **ကောတူဟလမင်္ဂလိကော။ မင်္ဂလံ ပစ္စေတီ**တိ ဒိဋ္ဌမင်္ဂလာဒိဘေဒံ မင်္ဂလမေဝ ပတ္တိယာယတိ။ **နော ကမ္မန္တိ** ကမ္မဿကတံ နော ပတ္တိယာယတိ။ **ဣတော ဗဟိဒ္ဓါ**တိ ဣတော သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓသာသနတော ဗဟိဒ္ဓါ ဗာဟိရကသမယေ။ **ဒက္ခိဏေယျံ ပရိယေသတီ**တိ ဒုပ္ပဋိပန္နံ ဒက္ခိဏာရဟသညီ ဂဝေသတိ။ **ပုဗ္ဗကာရံ ကရောတီ**တိ ဒါနမာနနာဒိကံ ကုသလကိရိယံ ပဌမတရံ ကရောတိ။ ဧတ္ထ စ ဒက္ခိဏေယျပရိယေသနပုဗ္ဗကာရေ ဧကံ ကတွာ ပဉ္စ ဓမ္မာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဝိပတ္တိယံ ဝုတ္တဝိပရိယာယေန **သမ္ပတ္တိ** ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အယံ ပန ဝိသေသော – စတုန္နမ္ပိ ပရိသာနံ ရတိဇနနဋ္ဌေန ဥပါသကောဝ ရတနံ **ဥပါသကရတနံ**။ ဂုဏသောဘာကိတ္တိသဒ္ဒသုဂန္ဓတာဟိ ဥပါသကောဝ ပဒုမံ **ဥပါသကပဒုမံ**။ တထာ **ဥပါသကပုဏ္ဍရီကော**။

အာဒိမှီတိ အာဒိအတ္ထေ။ **ကောဋ္ဌိယန္တိ** ပရိယန္တကောဋ္ဌိယံ။ **ဝိဟာရဂ္ဂေနာ**တိ ဩဝရကကောဋ္ဌာသေန, ‘‘ဣမသ္မိံ ဂဗ္ဘေ ဝသန္တာနံ ဣဒံ နာမ ဖလံ ပါပုဏာတီ’’တိအာဒိနာ တံ တံ ဝသနဋ္ဌာနကောဋ္ဌာသေနာတိ အတ္ထော။ **အဇ္ဇတဂ္ဂေ**တိ အဇ္ဇ ဣစ္စေဝ အတ္ထော။

ပါဏေဟိ ဥပေတန္တိ ဣမိနာ တဿ သရဏဂမနဿ အာပါဏကောဋိကတံ ဒဿေန္တော **‘‘ယာဝ မေ ဇီဝိတံ ပဝတ္တတီ’’**တိအာဒီနိ ဝတွာ ပုန ဇီဝိတေနပိ တံ ဝတ္ထုတ္တယံ ပဋိပူဇေန္တော သရဏဂမနံ ရက္ခာမီတိ ဥပ္ပန္နံ တဿ ဗြာဟ္မဏဿ အဓိပ္ပါယံ ဝိဘာဝေန္တော **‘‘အဟဉှိ’’**တိအာဒိမာဟ။ **ပါဏေဟိ ဥပေတန္တိ** ဟိ ယာဝ မေ ပါဏာ ဓရန္တိ, တာဝ သရဏံ ဥပေတံ။ ဥပေန္တော စ န ဝါစာမတ္တေန န ဧကဝါရံ စိတ္တုပ္ပါဒမတ္တေန, အထ ခေါ ပါဏာနံ ပရိစ္စဇနဝသေနပိ ယာဝဇီဝံ ဥပေတန္တိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

၁၇-၁၉. သတ္တမေ **ဇာဏုဿောဏီ**တိ နေတံ တဿ မာတာပိတူဟိ ကတံ နာမံ, အပိစ ခေါ ဌာနန္တရပဋိလာဘလဒ္ဓန္တိ ဒဿေန္တော အာဟ **‘‘ဇာဏုဿောဏီတိ ဌာနန္တရံ ကိရ’’**တိအာဒိ။ **ဧကံ ဌာနန္တရန္တိ** ဧကံ ပုရောဟိတဋ္ဌာနံ။ ဥဏှီသအာဒိကကုဓဘဏ္ဍေဟိ သဒ္ဓိံ လဒ္ဓံ တထာ စဿ ရညာ ဒိန္နန္တိ ဝဒန္တိ။ တေနာဟ **‘‘ရညော သန္တိကေ စ လဒ္ဓဇာဏုဿောဏိသက္ကာရတ္တာ’’**တိ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။ အဋ္ဌမနဝမေသု နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

၂၀-၂၁. ဒသမေ **ဒုန္နိက္ခိတ္တ**န္တိ ဒုဋ္ဌု နိက္ခိတ္တံ ပဒပစ္စာဘဋ္ဌံ ကတွာ မနသိ ဌပိတံ။ ပဇ္ဇတိ ဉာယတိ အတ္ထော ဧတေနာတိ **ပဒံ,** အတ္ထံ ဗျဉ္ဇယတိ ပကာသေတီတိ **ဗျဉ္ဇနံ,** ပဒမေဝ။ တေနေဝါဟ **“ဥပ္ပဋိပါဋိယာ။ပေ။ ဗျဉ္ဇနာနိ ဝုစ္စတီ”**တိ။ ပဒသမုဒာယဗျတိရေကေန ဝိသုံ ပါဠိ နာမ နတ္ထီတိ အာဟ **“ဥဘယမေတံ ပါဠိယာဝ နာမ”**န္တိ။ ပကဏ္ဍာနုရူပိ ဝစနပ္ပဗန္ဓာနံ အာဠိယေဝ ပါဠီတိ ဝုစ္စတိ။ သေသမေတ္ထ ဧကာဒသမဉ္စ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။

အဓိကရဏဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ဗာလဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၂၂-၂၄. တတိယဿ ပဥ္စမဒုတိယတတိယာနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

၂၅. စတုတ္ထေ **နေတဗ္ဗော** တိ အညတော အာဟရိတွာ ဗောဓေတဗ္ဗော, ဉာပေတဗ္ဗောတိ အတ္ထော။

၂၆. ဆဋ္ဌေ **နော စေပိ ပဋိစ္ဆာဒေတွာ ကရောန္တိ** တိ ပါဏာတိပါတာဒီနိ ကရောန္တော သစေပိ အပ္ပဋိစ္ဆာဒေတွာ ကရောန္တိ။ **ပဋိစ္ဆန္နမေတ** တိ ဝိညူဟိ ဂရဟိတဗ္ဗဘာဝတော ပဋိစ္ဆာဒနာရဟတ္တာ ပဋိစ္ဆန္နမေတန္တိ ဝုစ္စတိ။ အဝီစိအာဒယော ပဒေသဝိသေသာ တတ္ထူပပန္နာ သတ္တာ စ နိရယဂ္ဂဟဏေန ဂဟိတာတိ အာဟ **“နိရယောတိ သဟောကာသကာ ခန္ဓာ”**တိ။ တိရစ္ဆာနယောနိ နာမ ဝိသုံ ပဒေသဝိသေသော နတ္ထီတိ အာဟ **“တိရစ္ဆာနယောနိယံ ခန္ဓာဝ လဗ္ဘန္တီ”**တိ။

၂၇. ဒသမေ အတ္ထော ဖလံ တဒဓီနဝုတ္တိတာယ ဝသော ဧတဿာတိ **အတ္ထဝသော,** ဟေတူတိ အာဟ **“အတ္ထဝသေတိ ကာရဏာနီ”**တိ။ **အရညဝနပတ္ထာနီ** တိ အရညလက္ခဏပ္ပတ္တာနိ ဝနပတ္ထာနိ။ ဝနပတ္ထ-သဒ္ဒော ဟိ သဏ္ဍဘူတေ ရုက္ခသမူဟေပိ ဝတ္တတီတိ အရညဂ္ဂဟဏံ။ ဝနီယတိ ဝိဝေကကာမေဟိ ဘဇီယတိ, ဝနုတေ ဝါ တေ အတ္တသမ္ပတ္တိယာ ဝသနတ္ထာယ ယာစန္တော ဝိယ ဟောတီတိ ဝနံ, ပတိဋ္ဌဟန္တိ ဧတ္ထ ဝိဝေကကာမာ ယထာဓိပ္ပေတဝိသေသာဓိဂမေနာတိ ပတ္ထံ, ဝနေသု ပတ္ထံ ဂဟနဋ္ဌာနေ သေနာသနံ **ဝနပတ္ထံ။ ကိဉ္စာပိ** တိ အနုဇာနနသမ္ဘာဝနတ္ထေ နိပါတော။ ကိံ အနုဇာနာတိ? နိပ္ပရိယာယတော အရညဘာဝံ ကမတော ဗဟိ အရညန္တိ။ တေနာဟ **“နိပ္ပရိယာယေနာ”** တိအာဒိ။ ကိံ သမ္ဘာဝေတိ? အာရညကင်္ဂနိပ္ဖာဒကတ္တံ။ ယဉှိ အာရညကင်္ဂနိပ္ဖာဒကံ, တံ ဝိသေသတော အရညန္တိ ဝတ္တဗ္ဗန္တိ။ တေနာဟ **“ယံ တံ ပဉ္စဓနုသတိက”**န္တိအာဒိ။ **နိက္ခမိတွာ ဗဟိ ဣန္ဒခီလာ** တိ ဣန္ဒခီလတော ဗဟိ နိက္ခမိတွာ, တတော ဗဟိ ပဋ္ဌာယာတိ အတ္ထော။ **ဗဟိ ဣန္ဒခီလာ** တိ ဝါ ယတ္ထ ဒွေ တီဏိ ဣန္ဒခီလာနိ, တတ္ထ ဗဟိဒ္ဓာ ဣန္ဒခီလတော ပဋ္ဌာယ။ ယတ္ထ တံ နတ္ထိ, တဒရဟဋ္ဌာနတော ပဋ္ဌာယာတိ ဝဒန္တိ။ **ကမန္တ** န္တိ ကမသမိပံ။ **အနုပစာရဋ္ဌာန** န္တိ နိစ္စကိစ္စဝသေန န ဥပစရိတဗ္ဗဋ္ဌာနံ။ တေနာဟ **“ယတ္ထ န ကသီယတိ န ဝပီယတီ”** တိ။

အတ္တနော စ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရန္တိ ဧတေန သတ္ထာ အတ္တနော ဝိဝေကာဘိရတိံ ပကာသေတိ။ တတ္ထ ဒိဋ္ဌဓမ္မော နာမ အယံ ပစ္စက္ခော အတ္တဘာဝော, သုခဝိဟာရော နာမ စတုန္နံ ဣရိယာပထဝိဟာရာနံ ဖာသုတာ။ ဧကကဿ ဟိ အရညေ အန္တမသော ဥစ္စာရပဿာဝကိစ္စံ ဥပါဒါယ သဗ္ဗေ ဣရိယာပထာ ဖာသုကာ ဟောန္တိ, တသ္မာ ဒိဋ္ဌဓမ္မေ သုခဝိဟာရံ **ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရ**န္တိ ဧဝံ ဝါ ဧတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ပစ္ဆိမဉ္စ ဇနတံ အနုကမ္ပမာနော တိ ကထံ အရညဝါသေန ပစ္ဆိမာ ဇနတာ အနုကမ္ပိတာ ဟောတိ? သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတာ ဟိ ကုလပုတ္တာ ဘဂဝတော အရညဝါသံ ဒိသွာ “ဘဂဝါပိ နာမ အရညသေနာသနာနိ န မုဉ္စတိ, ယဿ နေဝတ္ထိ ပရိညာတဗ္ဗံ န ပဟာတဗ္ဗံ န ဘာဝေတဗ္ဗံ န သစ္ဆိကာတဗ္ဗံ, ကိမင်္ဂ ပန မယ”န္တိ စိန္တေတွာ တတ္ထ ဝသိတဗ္ဗမေဝ မညိဿန္တိ, ဧဝံ ခိပ္ပမေဝ ဒုက္ခဿန္တကရာ ဘဝိဿန္တိ။ ဧဝံ ပစ္ဆိမာ ဇနတာ အနုကမ္ပိတာ ဟောတိ။ ဧတမတ္ထံ ဒဿေန္တော အာဟ **“ပစ္ဆိမေ မမ သာဝကေ အနုကမ္ပန္တော”** တိ။

၃၂. ဧကာဒသမေ ဝိဇ္ဇံ ဘဇန္တီတိ **ဝိဇ္ဇာဘာဂိယာ,** ဝိဇ္ဇာဘာဂေ ဝိဇ္ဇာကောဋ္ဌာသေ ဝတ္တန္တီတိပိ **ဝိဇ္ဇာဘာဂိယာ။ ပဒံ ပစ္ဆိန္ဒတီ**တိ မဂ္ဂစိတ္တဿ ပတိဋ္ဌံ ဥပစ္ဆိန္ဒတိ, မဂ္ဂစိတ္တံ ပတိဋ္ဌာပေတုံ န ဒေတီတိ အတ္ထော။ **ဥဗ္ဗဋ္ဋေတွာ**တိ သမုစ္ဆေဒဝသေန သမူလံ ဥဒ္ဓရိတွာ။ **အဋ္ဌသု ဌာနေသူ** တိ ဗုဒ္ဓါဒီသု အဋ္ဌသု ဌာနေသု။ **ရာဂဿ ခယဝိရာဂေနာ**တိ ရာဂဿ ခယသင်္ခါတေန ဝိရာဂေန, ရာဂဿ အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတာပါဒနေနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ဗာလဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. သမစိတ္တဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၃၃. စတုတ္ထဿ ပဌမေ ဘဝန္တိ ဧတ္ထ ပတိဋ္ဌဟန္တီတိ ဘူမိ, အသပ္ပုရိသာနံ ဘူမိ **အသပ္ပုရိသဘူမိ။ သပ္ပုရိသဘူမိယမ္ပိ** ဧသေဝ နယော။ ကတံ န ဇာနာတီတိ **အကတညူ,** အသမတ္ထသမာသောယံ ဂမကတ္တာ “အသူရိယပဿာ”တိအာဒီသု ဝိယ။ တေနာဟ **“ကတံ န ဇာနာတီ”**တိ။ **အကတဝေဒီ**တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ **ပါကဋံ ကတွာ န ဇာနာတီ**တိ “ဣဒံ ဣဒံ မယှံ ဣမိနာ ကတ”န္တိ သင်္ဃမဇ္ဈေဂဏမဇ္ဈေတိအာဒီသု ပါကဋံ ကတွာ န ဇာနာတိ, န ပကာသေတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဥပညာတ**န္တိ ထောမနာဝသေန ဥပဂန္တွာ ဉာတံ။ တေနာဟ **“ဝဏ္ဏိတ”**န္တိအာဒိ။

၃၄. ဒုတိယေ ဝဿသတပရိမာဏမာယု အဿာတိ **ဝဿသတာယုကော,** ဝဿသတာယုကတ္တာ ဝဿသတာယုကကာလေ ဇာတဿေဝ ဟောတိ, နာညဿာတိ အာဟ **“ဝဿသတာယုကကာလေ ဇာတော”**တိ။ ဝဿသတံ ဇီဝတိ သီလေနာတိ **ဝဿသတဇီဝီ။ ဝဿသတ**န္တိ စ အစ္စန္တသံယောဂေ ဥပယောဂဝစနံ။ တေနာဟ **“သကလံ ဝဿသတံ ဇီဝန္တော”**တိ။ မာတာပိတူနံ မာတာဝ ဗဟူပကာရတရာတိ တဿာယေဝ ပဓာနဘာဝေန ပဋိကာတဗ္ဗတ္တာ ဒက္ခိဏံ အံသကူဋံ ဝဒန္တိ။ **ဟဒယလောဟိတံ ပါယေတွာ**တိ ခီရံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ လောဟိတဉှိ ခီရဘာဝေန ပရိဏာမံ ဂစ္ဆတိ။ **တျာဿာ**တိ တေ အဿ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

၃၅. တတိယေ **တေနုပသင်္ကမီ**တိ ဧတ္ထ ယေနာဓိပ္ပါယေန သော ဗြာဟ္မဏော ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိ, တံ ပါကဋံ ကတွာ ဒဿေတုံ **“သော ဟိ ဗြာဟ္မဏော”**တိအာဒိမာဟ။ **ဝိရဇ္ဈနပဉှာ**န္တိ ယံ ပဉှံ ပုဋ္ဌော ဝိရဇ္ဈိတွာ ကထေသိ, အဝိပရီတံ ကတွာ သမ္ပာဒေတုံ န သက္ကောတိ, တာဒိသံ ပဉှန္တိ အတ္ထော။ **ဥဘတောကောဋိကံ ပဉှ**န္တိ ဥဘောဟိ ကောဋီဟိ ယုတ္တံ ပဉှံ။ “ကိံဝါဒီ ဘဝံ ဂေါတမော”တိ ဟိ ပုဋ္ဌော “ကိရိယဝါဒိမှီ”တိ ဝါ ဝဒေယျ “အကိရိယဝါဒိမှီ”တိ ဝါ, တသ္မာ ဣမဿ ပဉှဿ ဝိဿဇ္ဇနေ “ကိရိယဝါဒိမှီ”တိ ဧကာ ကောဋိ, “အကိရိယဝါဒိမှီ”တိ ဒုတိယာတိ ကောဋိဒွယယုတ္တော အယံ ပဉှော။ **ဥဂ္ဂိလိတု**န္တိ ဒွေ ကောဋိယော မောစေတွာ ကထေတုံ အသက္ကောန္တော ဗဟိ နီဟရိတုံ အတ္ထတော အပနေတုံ န သက္ခိဿတိ။ ဒွေ ကောဋိယော မောစေန္တော ဟိ တံ ဗဟိ နီဟရတိ နာမ။ **နိဂ္ဂိလိတု**န္တိ ပုစ္ဆာယ ဒောသံ ဒတွာ ဟာရေတုံ အသက္ကောန္တော ပဝေသေတုံ န သက္ခိဿတိ။ တတ္ထ ဒောသံ ဒတွာ ဟာရေန္တော ဟိ ဂိလိတွာ ဝိယ အဒဿနံ ဂမေန္တော ပဝေသေတိ နာမ။ **ကိံလဒ္ဓိကော**တိ ကိံဒိဋ္ဌိကော။ ဝဒန္တိ ဧတေနာတိ ဝါဒော, ဒိဋ္ဌိ။ ကော ဝါဒော ဧတဿာတိ **ကိံဝါဒီ။ ကိမက္ခာယီ**တိ ကိမဘိဓာယီ, ကီဒိသီ ဓမ္မကထာ။ တေနာဟ **“ကိံ နာမ။ပေ။ ပုစ္ဆတီ”**တိ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

၃၆. စတုတ္ထေ ဒက္ခိဏံ အရဟန္တီတိ **ဒက္ခိဏေယျာ**။ အာဟုနံ ဝုစ္စတိ ဒါနံ, တံ အရဟန္တီတိ **အာဟုနေယျာ**။

၃၇. ပဉ္စမေ ကထမယံ မိဂါရမာတာ နာမ ဇာတာတိ အာဟ **“သာ ဟိ”**တိအာဒိ။ **သဗ္ဗဇေဋ္ဌကဿ ပုတ္တဿာ**တိ အတ္တနော ပုတ္တေသု သဗ္ဗပဌမံ ဇာတဿ ပုတ္တဿ။ **အယျကသေဋ္ဌိနော ဝ သမာနနာမကတ္တာ**တိ မိဂါရသေဋ္ဌိနော ဧဝ သဒိသနာမကတ္တာ။ တဿာ ကိရ သဗ္ဗဇေဋ္ဌဿ ပုတ္တဿ နာမဂ္ဂဟဏဒိဝသေ အယျကဿ မိဂါရသေဋ္ဌိဿေဝ နာမံ အကံသု။ **အနိဗဒ္ဓဝါသော ဟုတွာ**တိ ကေသုဉ္စိယေဝ ဝိဟာရေ နိဗဒ္ဓဝါသော အဟုတွာ။ **ဓုဝပရိဘောဂါနီ**တိ နိယတပရိဘောဂါနိ။ နနု ဘဂဝါ ကဒါစိ စာရိကမ္ပိ ပက္ကမတိ, ကထံ တာနိ သေနာသနာနိ ဓုဝပရိဘောဂေန ပရိဘုဉ္ဇီတိ အာဟ **“ဥတုဝဿံ စာရိကံ စရိတွာပီ”**တိအာဒိ။ တတ္ထ **ဥတုဝဿ**န္တိ ဟေမန္တဂိမှေ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ **မဂ္ဂံ ဌပေတွာ**တိ ထေရဿ အာဂမနမဂ္ဂံ ဌပေတွာ။ **ဥဏှဝလာဟကာ**တိ ဥဏှဥတုနော ပစ္စယဘူတမေဃမာလာသမုဋ္ဌာပကာ ဒေဝပုတ္တာ။ တေသံ ကိရ တထာစိတ္တုပ္ပါဒသမကာလမေဝ ယထိစ္ဆိတံ ဌာနံ ဥဏှံ ဖရမာနာ, ဝလာဟကမာလာ နာတိဗဟလာ ဣတော စိတော နဘံ ဆာဒေန္တီ ဝိဓာဝတိ။ သေ နယော **သီတဝလာဟကဝဿဝလာဟကာသု။ အဗ္ဘဝလာဟကာ** ပန ဒေဝတာ သီတုဏှဝဿေဟိ ဝိနာ ကေဝလံ အဗ္ဘပဋလဿေဝ သမုဋ္ဌာပကာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ကေဝလံ ဝါ ဝါတဿေဝ, တေနေဝ ဒေဝတာ ဝါတဝလာဟကာ။

ဧတ္ထ စ ယံ ဝဿာနေ စ သိသိရေ စ အဗ္ဘံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တံ ဥတုသမုဋ္ဌာနံ ပါကတိကမေဝ။ ယံ ပန အဗ္ဘမှိ ယေဝ အတိအဗ္ဘံ သတ္တာဟမ္ပိ စန္ဒသူရိယေ ဆာဒေတွာ ဧကန္ဓကာရံ ကရောတိ, ယဉ္စ စိတ္တဝေသာခမာသေသု အဗ္ဘံ, တံ ဒေဝတာနုဘာဝေန ဥပ္ပန္နံ အဗ္ဘန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ယော စ တသ္မိံ တသ္မိံ ဥတုမှိ ဥတ္တရဒက္ခိဏာဒိပကတိဝါတ

တော ဟောတိ, အယံ ဥတုသမုဋ္ဌာနော။ တတောပိ ဝနရုက္ခက္ခန္ဓာဒိပ္ပအာလနော အတိတတော နာမ အတ္ထိ။ အယဉ္စေဝ, ယော စ အညောပိ အကာလတတော, အယဉ္စ ဒေဝတာနုဘာဝေန နိဗ္ဗတ္တော။ ယံ ဂိမှာနေ ဥဏှံ, တံ ဥတုသမုဋ္ဌာနိကံ ပါကတိမေဝ။ ယံ ပန ဥဏှေဟပိ အတိဥဏှံ သီတကာလေ စ ဥပ္ပန္နံ ဥဏှံ, တံ ဒေဝတာနုဘာဝေန နိဗ္ဗတ္တံ။ ယံ ဝဿာနေ စ ဟေမန္တေ စ သီတံ ဟောတိ, တံ ဥတုသမုဋ္ဌာနမေဝ။ ယံ ပန သီတေပိ အတိသီတံ, ဂိမှေဟ စ ဥပ္ပန္နံ သီတံ, တံ ဒေဝတာနုဘာဝေန နိဗ္ဗတ္တံ။ ယံ ဝဿိကေ စတ္တာရော မာသေ ဝဿံ, တံ ဥတုသမုဋ္ဌာနမေဝ, ယံ ပန ဝဿေ ယေဝ အတိဝဿံ, ယဉ္စ စိတ္တဝေသာခမာသေသု ဝဿံ, တံ ဒေဝတာနုဘာဝေန နိဗ္ဗတ္တံ။

တတ္ရိဒံ ဝတ္ထု – ဧကော ကိရ ဝဿဝလာဟကဒေဝပုတ္တော တဂရကူဋဝါသိခီဏာသဝတ္ထေရဿ သန္တိကံ ဂန္တွာ ဝန္ဒိတွာ အဋ္ဌာသိ။ ထေရော – "ကောသိ တွံ"န္တိ ပုစ္ဆိ။ အဟံ, ဘန္တေ, ဝဿဝလာဟကော ဒေဝပုတ္တောတိ ။ တုမှာကံ ကိရ စိတ္တေန ဒေဝေါ ဝဿတီတိ? အာမ, ဘန္တေတိ။ ပဿိတုကာမာ မယန္တိ။ တေမိဿထ, ဘန္တေတိ။ မေဃသီသံ ဝါ ဂဇ္ဇိတံ ဝါ န ပညာယတိ, ကထံ တေမိဿာမာတိ? ဘန္တေ, အမှာကံ စိတ္တေန ဒေဝေါ ဝဿတိ, တုမှေဟ ပဏ္ဏသာလံ ပဝိသထာတိ။ သာဓု ဒေဝပုတ္တာတိ ပါဒေ ဓောဝိတွာ ပဏ္ဏသာလံ ပဝိသိ။ ဒေဝပုတ္တော တသ္မိံ ပဝိသန္တေယေဝ ဧကံ ဂီတံ ဂါယိတွာ ဟတ္ထံ ဥက္ခိပိ, သမန္တာ တိယောဇနဋ္ဌာနံ ဧကမေဃံ အဟောသိ။ ထေရော အဍ္ဎတိန္တော ပဏ္ဏသာလံ ပဝိဋ္ဌောတိ။

ကာမံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တာပိ ဒေဝတာ စာတုမဟာရာဇိကာဝ, တာ ပန တေန တေန ဝိသေသေန ဝတွာ ဣဒါနိ တဒညေ ပဌမဘူမိကေ ကာမာဝစရဒေဝေ သာမညတော ဂဏှန္တော "**စာတုမဟာရာဇိကာ**"တိ အာဟ။ ဓတရဋ္ဌဝိရူဠှဝိရူပက္ခကုဝေရသင်္ခာတာ စတ္တာရော မဟာရာဇာနော ဧတေသန္တိ **စာတုမဟာရာဇိကာ,** တေ သိနေရုဿ ပဗ္ဗတဿ ဝေမဇ္ဈေ ဟောန္တိ။ တေသု ပဗ္ဗတဋ္ဌကာပိ အတ္ထိ အာကာသဋ္ဌကာပိ။ တေသံ ပရမ္ပရာ စက္ကဝါဠပဗ္ဗတံ ပတ္တာ။ ခိဍ္ဍာပဒောသိကာ မနောပဒောသိကာ စန္ဒိမာ ဒေဝပုတ္တော သူရိယော ဒေဝပုတ္တောတိ ဧတေ သဗ္ဗေပိ စာတုမဟာရာဇိကဒေဝလောကဋ္ဌာ ဧဝ။

တာဝတိံသာတိ တာဝတိံသာနံ ဒေဝါနံ နာမံ, တေပိ အတ္ထိ ပဗ္ဗတဋ္ဌကာ, အတ္ထိ အာကာသဋ္ဌကာ, တေသံ ပရမ္ပရာ စက္ကဝါဠပဗ္ဗတံ ပတ္တာ။ တထာ **ယာမာ**ဒီနံ။ ဧကဒေဝလောကေပိ ဟိ ဒေဝါနံ ပရမ္ပရာ စက္ကဝါဠပဗ္ဗတံ အပ္ပတ္တာ နာမ နတ္ထိ။ တတ္ထ မဃေန မာဏဝေန သဒ္ဓိံ မစလဂါမေ ကာလံ ကတွာ တေတ္တိံသ သဟပုညကာရိနော တတ္ထ နိဗ္ဗတ္တာတိ တံ သဟစာရိတံ ဌာနံ တေတ္တိံသံ, တဒေဝ တာဝတိံသံ, တံ နိဝါသော ဧတေသန္တိ တာဝတိံသာတိ ဝဒန္တိ။ ယသ္မာ ပန သေသစက္ကဝါဠေသုပိ ဆကာမာဝစရဒေဝလောကာ အတ္ထိ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ "သဟဿံ စာတုမဟာရာဇိကာနံ သဟဿံ တာဝတိံသာန"န္တိ (အ. နိ. ၃.၈၁)။ တသ္မာ နာမပဏ္ဏတ္တိယေဝေသာ တဿ ဒေဝလောကဿာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဒုက္ခတော ယာတာ အပယာတာတိ **ယာမာ**။ အတ္တနော သိရိသမ္ပတ္တိယာ တုသံ ဣတာ ဂတာတိ **တုသိတာ**။ နိမ္မာနေ ရတိ ဧတေသန္တိ **နိမ္မာနရတိနော**။ **ဝသဝတ္တီ ဒေဝတာ** တိ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိနော ဒေဝါ။ ပရနိမ္မိတေသု ဘောဂေသု ဝသံ ဝတ္တေန္တီတိ **ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိနော** ။

ဗြူဟိတော ပရိဝုဍ္ဎော တေဟိ တေဟိ ဈာနာဒီဟိ ဝိသိဋ္ဌေဟိ ဂုဏေဟီတိ ဗြဟ္မာ။ ဝဏ္ဏဝန္တတာယ စေဝ ဒီဃာယုကတာယ စ ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာဒီဟိ မဟန္တော ဗြဟ္မာတိ **မဟာဗြဟ္မာ** ။ တဿ ပရိသာယံ ဘဝါ ပရိစာရိကာတိ **ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာ**။ တဿေဝ ပုရောဟိတဋ္ဌာနေ ဌိတာတိ **ဗြဟ္မပုရောဟိတာ** ။ အာဘဿရေဟိ ပရိတ္တာ အာဘာ ဧတေသန္တိ **ပရိတ္တာဘာ** ။ အပ္ပမာဏာ အာဘာ ဧတေသန္တိ **အပ္ပမာဏာဘာ**။ ဒီပိကာယ အစ္စိ ဝိယ ဧတေသံ သရီရတော အာဘာ ဆိဇ္ဇိတွာ ဆိဇ္ဇိတွာ ပတန္တီ ဝိယ သရတိ ဝိဿရတီတိ **အာဘဿရာ,** ယထာဝုတ္တပ္ပဘာယ အာဘာသနသီလာ ဝါ **အာဘဿရာ**။ **သုဘာ** တိ သောဘနာ ပဘာ။ **သုဘာ**တိ ဟိ ဧကဃနာ နိစ္စလာ သရီရာဘာ ဝုစ္စတိ , သာ ပရိတ္တာ သုဘာ ဧတေသန္တိ **ပရိတ္တသုဘာ** ။ အပ္ပမာဏာ သုဘာ ဧတေသန္တိ **အပ္ပမာဏသုဘာ**။ သုဘေန ဩကိဏ္ဏာ ဝိကိဏ္ဏာ, သုဘေန သရီရပ္ပဘာဝဏ္ဏေန ဧကဃနာ သုဝဏ္ဏမဉ္ဇူသာယ ဌပိတသမ္ပဇ္ဇလိတကဉ္စနပိဏ္ဍသဿိရိကာတိ **သုဘကိဏ္ဏာ** ။ တတ္ထ သောဘနာယ ပဘာယ ကိဏ္ဏာ သုဘာကိဏ္ဏာတိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဘာ-သဒ္ဒဿ ရဿတ္တံ အန္တိမ ဏ-ကာရဿ ဟ-ကာရဉ္စ ကတွာ "**သုဘကိဏှာ**"တိ ဝုတ္တံ။ ဝိပုလဖလာ ဝေဟပ္ဖလာ။ **ဝိပုလဖလာ**တိ စ ဝိပုလသန္တသုခဝဏ္ဏာဒိဖလာ။ အပ္ပကေန ကာလေန အတ္တနော ဌာနံ န ဝိဇဟန္တီတိ **အဝိဟာ**။ ကေနစိ န တပနီယာတိ **အတပ္ပ**

ဟ။ အကိစ္ဆေန သုခေန ပဿိတဗ္ဗာ မနုညရူပတာယာတိ **သုဒဿာ**။ သုပရိသုဒ္ဓဒဿနတာယ သမ္မာ ပဿန္တိ သီလေနာတိ **သုဒဿီ**။ ဥက္ကဋ္ဌသမ္ပတ္တီဟိ ယောဂတော နတ္ထိ ဧတေသံ ကနိဋ္ဌာ သမ္ပတ္တီတိ **အကနိဋ္ဌာ**။

ကာယသက္ခိဟီ တိ နာမကာယေန ဒေသနာယ သမ္ပဋိစ္ဆနဝသေန သက္ခိဘူတေဟိ။ **ဟလာဟလန္တိ** ကောလာဟလံ။ **မဟာဂုတ္တစိတ္တေနာ** တိ စတုတ္ထဇ္ဈာနပါဒကေန အဘိညာစိတ္တေန။

နနု စ “အဇ္ဈတ္တန္တိ ကာမဘဝေ, ဗဟိဒ္ဓာတိ ရူပါရူပဘဝေ”တိ စ အယုတ္တမေတံ? ယသ္မိဉှိ ဘဝေ သတ္တာ ဗဟုတရံ ကာလံ ဝသန္တိ, သော နေသံ အဇ္ဈတ္တံ။ ယသ္မိဉ္စ အပ္ပတရံ ကာလံ ဝသန္တိ, သော နေသံ ဗဟိဒ္ဓာတိ ဝတ္တုံ ယုတ္တံ။ ရူပါရူပဘဝေ စ သတ္တာ စိရတရံ ဝသန္တိ, အပ္ပတရံ ကာမဘဝေ, တသ္မာ “အဇ္ဈတ္တန္တိ ကာမဘဝေ, ဗဟိဒ္ဓာတိ ရူပါရူပဘဝေ”တိ ကသ္မာ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **“ကိဉ္စာပီ”** တိအာဒိ။ **စတုတ္ထမေဝ ကောဋ္ဌာသန္တိ** ဝိဝဋ္ဋဋ္ဌာယိသင်္ခါတံ စတုတ္ထံ အသင်္ချေယျကပ္ပံ။ **ဣတရေသူ**တိ သံဝဋ္ဋသံဝဋ္ဋဋ္ဌာယိဝိဝဋ္ဋသင်္ခါတေသု တီသု အသင်္ချေယျကပ္ပေသု။ **အာလယော**တိ သင်္ဂေါ။ **ပတ္ထနာ** တိ “ကထံ နာမ တတ္ထူပပန္နာ ဘဝိဿာမာ”တိ အဘိပတ္ထနာ။ **အဘိလာသော**တိ တတ္ထူပပတ္တိကာမတာ။ **တသ္မာ** တိအာဒိနာ ယထာဝုတ္တမတ္ထံ နိဂမေတိ။

ဧတ္ထာယံ အဓိပ္ပာယော – ကဿစိပိ ကိလေသဿ အဝိက္ခမ္ဘိတတ္တာ ကေနစိပိ ပကာရေန ဝိက္ခမ္ဘနမတ္တေနပိ အဝိမုတ္တော ကာမဘဝေ အဇ္ဈတ္တဂ္ဂဟဏဿ အတ္တာနံ အဓိကိစ္စ ဥဒ္ဒိဿ ပဝတ္တဂ္ဂဟဿ ဝိသေသပစ္စယောတိ အဇ္ဈတ္တံ နာမ။ တတ္ထ ဗန္ဓနံ အဇ္ဈတ္တသံယောဇနံ, တေန သံယုတ္တော **အဇ္ဈတ္တသံယောဇနော**။ တဗ္ဗိပရိယာယတော **ဗဟိဒ္ဓါသံယောဇနော** တိ။

ဆန္ဒရာဂဝသေနေဝ အဇ္ဈတ္တသံယောဇနံ ဗဟိဒ္ဓါသံယောဇနဉ္စ ပုဂ္ဂလံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ဩရမ္ဘာဂိယဥဒ္ဓမ္ဘာဂိယသံယောဇနဝသေနပိ ဒဿေတုံ **“ဩရမ္ဘာဂိယာနိ တ”** တိအာဒိမာဟ။ ဩရံ ဝုစ္စတိ ကာမဓာတု, ပဋိသန္ဓိယာ ပစ္စယဘာဝေန တံ ဩရံ ဘဇန္တီတိ **ဩရမ္ဘာဂိယာနိ**။ တတ္ထ စ ကမ္မုနာ ဝိပါကံ သတ္တေန စ ဒုက္ခံ သံယောဇေန္တီတိ **သံယောဇနာနိ,** သက္ကာယဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာသီလဗ္ဗတပရာမာသကာမရာဂပဋိဃာ။ ဥဒ္ဓံ ဝုစ္စတိ ရူပါရူပဓာတု, ဝုတ္တနယေနေဝ တံ ဥဒ္ဓံ ဘဇန္တီတိ **ဥဒ္ဓမ္ဘာဂိယာနိ,** သံယောဇနာနိ။ ရူပရာဂအရူပရာဂမာနုဒ္ဓစ္စာဝိဇ္ဇာ။ အထ ဝါ ဩရမ္ဘာဂေါ ဝုစ္စတိ ကာမဓာတု ရူပါရူပဘဝတော ဟေဋ္ဌာဘူတတ္တာ, တတ္ထူပပတ္တိယာ ပစ္စယဘာဝတော ဩရမ္ဘာဂဿ ဟိတာနီတိ **ဩရမ္ဘာဂိယာနိ** ယထာ “ဝတ္ထာယောဂေါ ဒုဟာဂေါ”တိ။ ဥဒ္ဓမ္ဘာဂေါ နာမ မဟဂ္ဂတဘဝေါ, တဿ ဟိတာနိ **ဥဒ္ဓမ္ဘာဂိယာနိ**။ ပါဒေသု ဗဒ္ဓပါသာဏော ဝိယ ပဉ္စောရမ္ဘာဂိယသံယောဇနာနိ ဟေဋ္ဌာ အာကဍ္ဎနာကာရာနိ ဟောန္တိ။ ဟတ္ထေဟိ ဂဟိတရုက္ခသာခာ ဝိယ ပဉ္စုဒ္ဓမ္ဘာဂိယသံယောဇနာနိ ဥပရိ အာကဍ္ဎနာကာရာနိ။ ယေသဉှိ သက္ကာယဒိဋ္ဌိအာဒီနိ အပ္ပဟီနာနိ, တေ ဘဝဂ္ဂေပိ နိဗ္ဗတ္တေ တာနိ အာကဍ္ဎိတွာ ကာမဘဝေယေဝ ပါတေန္တိ, တသ္မာ တာနိ ပဉ္စ ဂစ္ဆန္တံ ဝါရေန္တိ, ဂတံ ပုန အာနေန္တိ။ ရူပရာဂါဒီနိ ပဉ္စ ဂစ္ဆန္တံ န ဝါရေန္တိ, အာဂန္တုံ ပန န ဒေန္တီတိ။

အသမုစ္ဆိန္နေသု ဩရမ္ဘာဂိယသံယောဇနေသု လဒ္ဓပစ္စယေသု ဥဒ္ဓမ္ဘာဂိယာနိ သံယောဇနာနိ အဂဏနူပကာနိ ဟောန္တီတိ လဗ္ဘမာနာနမ္ပိ ပုထုဇ္ဇနာနံ ဝသေန အဝိဘဇိတွာ အရိယာနံ ယောဂဝသေန ဝိဘဇိတုကာမော **“ဥဘယမ္ပိ စေတ”**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဝဋ္ဋနိဿိတမဟာဇနဿာ** တိ ပုထုဇ္ဇနေ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ **ဒွေဓာ ပရိစ္ဆိန္နော** တိ ကာမသုဂတိရူပါရူပဘဝဝသေန ဒွီဟိ ပကာရေဟိ ပရိစ္ဆိန္နော။

ဝဋ္ဋကသာလောပမံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။ ဩပမ္မသံသန္ဒနေ ပန ကဿစိ ကိလေသဿ အဝိက္ခမ္ဘိတတ္တာ, ကထဉ္စိပိ အဝိမုတ္တော ကာမဘဝေ အဇ္ဈတ္တဂ္ဂဟဏဿ ဝိသေသပစ္စယတ္တာ, ဣမေသံ သတ္တာနံ အဗ္ဘန္တရဋ္ဌေန **အန္တော** နာမ။ ရူပါရူပဘဝေ တဗ္ဗိပရိယာယတော **ဗဟိ** နာမ။ တထာ ဟိ ယဿ ဩရမ္ဘာဂိယာနိ သံယောဇနာနိ အပ္ပဟီနာနိ, သော အဇ္ဈတ္တသံယောဇနော ဝုတ္တော။ ယဿ တာနိ ပဟီနာနိ, သော ဗဟိဒ္ဓါသံယောဇနော။ တသ္မာ အန္တော အသမုစ္ဆိန္နဗန္ဓနတာယ ဗဟိ စ ပဝတ္တမာနဘဝင်္ဂသန္တာနတာယ **အန္တောဗဒ္ဓော ဗဟိသယိတော** နာမ။ နိရန္တရပ္ပဝတ္တဘဝင်္ဂသန္တာနဝသေန ဟိ သယိတဝေါဟာရော။ ကာမံ နေသံ ဗဟိဗန္ဓနမ္ပိ အသမုစ္ဆိန္နံ, အန္တ

တောဗန္ဓနသ္သ ပန မူလတာယ ဇေ၀ံ ၀ုတ္တံ။ တေနာဟ **“သံယောဇနံ ပန တေသံ ကာမာ၀စရရူပနိဗန္ဓမေ၀”** တိ။ ဣမိနာ နယေန သေသတ္တယေပိ အတ္ထော ၀ေဒိတဗ္ဗော။

ဧတ္တာ၀တာ စ ကိရာ တိ **ကိရ**-သဒ္ဒော အရုစိသံသူစနတ္ထော။ တေနေတ္ထ အာစရိယ၀ါဒသ္သ အတ္တနော အရုစ္စနဘာ၀ံ ဒီပေတိ။ “သီလတ”တိ အနာမဋ္ဌ၀ိသေသသာမညတော သီလသင္ခေပေန ဂဟိတံ, တဉ္စ စတုဗ္ဗိဓန္တိ အာစရိယတ္ထေရော **“စတုပာရိသုဒ္ဓိသီလံ ဥဒ္ဒိသိတွ၀”** တိ အာဟ။ **တတ္ထာ** တိ စတုပာရိသုဒ္ဓိသီလေသု။ **ဓုတ္ဌကသီလ** န္တိ ပဓာနသီလံ။ **ဥဘယတ္ထာ** တိ ဥဒ္ဒေသနိဒ္ဒေသေသု, နိဒ္ဒေသေ ၀ိယ ဥဒ္ဒေသေပိ ပာတိမောက္ခသံ၀ရော၀ ထေရေန ၀ုတ္တော “သီလတ”တိ ၀ုတ္တတ္တာတိ အဓိပ္ပာယော။ သီလဂ္ဂဟဏဉ္ဟိ ပာဠိယံ ပာတိမောက္ခသံ၀ရ၀သေနေ၀ အာဂတံ။ တေနာဟ **“ပာတိမောက္ခသံ၀ရောယေ၀တ”** တိအာဒိ။ တတ္ထ အ၀ဓာရဏေန ဣတရေသံ တိဏ္ဏံ ဧကဒေသေန ပာတိမောက္ခန္တောဂဓဘာ၀ံ ဒီပေတိ။ တထာ ဟိ အနောလောကိယောလောကနေ အာဇီ၀ဟေတု စ သိက္ခာပဒ၀ီတိက္ကမေ ဂိလာနပစ္စယသ္သ အပစ္စ၀ေက္ခိတပရိဘောဂေ စ အာပတ္တိ ၀ိဟိတာတိ။ **တီဏီ**တိ ဣန္ဒြိယသံ၀ရသီလာဒီနိ။ **သီလန္တိ ၀ုတ္တဋ္ဌာနံ နာမ အတ္ထီ**တိ သီလပရိယာယေန တေသံ ကတ္ထစိ သုတ္တေ ဂဟိတဋ္ဌာနံ နာမ ကိံ အတ္ထိ ယထာ “ပာတိမောက္ခသံ၀ရော”တိ? အာစရိယသ္သ သမ္ဗုခတာယ အပ္ပဋိက္ခိပန္တော ဥပစာရေန ပုစ္ဆန္တော ၀ိယ ၀ဒတိ။ တေနာဟ **“အနနုဇာနန္တော”**တိ။ **ဆဒ္ဒွာရရက္ခာမတ္တကမေ၀** တိ တသ္သ သလ္လဟုကဘာ၀မာဟ စိတ္တာဓိဋ္ဌာနဘာ၀မတ္တေန ပဋိပာကတိ ကဘာ၀ာပတ္တိတော။ ဣတရဒ္၀ယေပိ ဧသေ၀ နယော။ **ပစ္စယုပ္ပတ္တိမတ္တက** န္တိ ဖလေန ဟေတုံ ဒသ္သေတိ။ ဥပ္ပာဒန ဟေတုကာ ဟိ ပစ္စယာနံ ဥပ္ပတ္တိ။ **ဣဒမတ္ထ** န္တိ ဣဒံ ပယောဇနံ ဣမသ္သ ပစ္စယသ္သ ပရိဘုဉ္ဇနေတိ အဓိပ္ပာယော။ **နိပ္ပရိယာယေနာ** တိ ဣမိနာ ဣန္ဒြိယသံ၀ရာဒီနိ တီဏိ ပဓာနသ္သ သီလသ္သ ပရိဟာလန၀သေန ပ၀တ္တိယာ ပရိယာယ သီလာနိ နာမာတိ ဒသ္သေတိ။ ဣဒါနိ ပာတိမောက္ခသံ၀ရသ္သေ၀ ပဓာနဘာ၀ံ ဗျတိရေကတော အန္၀ယတော စ ဥပမာယ ၀ိဘာ၀ေတုံ **“ယသ္သာ”** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သော** ပာတိမောက္ခသံ၀ရော။ **သေသာနိ** ဣန္ဒြိယသံ၀ရာဒီနိ။

ပာတိမောက္ခသံ၀ရသံ၀ုတော တိ ယော ဟိ နံ ပာတိ ရက္ခတိ, တံ မောက္ခေတိ မောစေတိ အာပာယိကာဒီဟိ ဒုက္ခေဟီတိ ပာတိမောက္ခန္တိ လဒ္ဓနာမေန သိက္ခာပဒသီလေန ပိဟိတကာယ၀စီဒွာရော။ သော ပန ယသ္မာ ဇေ၀ံဘူတော တေန သမန္နာဂတော နာမ ဟောတိ, တသ္မာ ၀ုတ္တံ **“ပာတိမောက္ခသံ၀ရေန သမန္နာဂတော”** တိ။

အပရော နယော – ကိလေသာနံ ဗလ၀ဘာ၀တော, ပာပကိရိယာယ စ သုကရဘာ၀တော, ပုညကိရိယာယ စ ဒုက္ကရ ဘာ၀တော ဗဟုက္ခတ္တုံ အပာယေသု ပတနသီလောတိ ပာတီ, ပုထုဇ္ဇနော။ အနိစ္စတာယ ၀ါ ဘ၀ါဒီသု ကမ္မ၀ေဂက္ခိတ္တ တော ဃဋိယန္တံ ၀ိယ အန၀ဋ္ဌာနေန ပရိဗ္ဗမနတော ဂမနတော ဂမနသီလောတိ ပာတီ, မရဏ၀သေန တမှိ တမှိ သတ္တနိကာယေ အတ္တဘာ၀သ္သ ပာတနသီလော ၀ါ ပာတီ, သတ္တသန္တာနော, စိတ္တမေ၀ ၀ါ။ တံ ပာတိံ သံသာရဒုက္ခတော မောက္ခေတီတိ **ပာတိမောက္ခံ** ။ စိတ္တသ္သ ဟိ ၀ိမောက္ခေန သတ္တော ၀ိမုတ္တောတိ ၀ုစ္စတိ။ ၀ုတ္တဉ္ဟိ “စိတ္တ ဝေဒါနာ ၀ိသုဇ္ဈန္တီ”တိ, “အနုပါဒါယ အာသဝေဟိ စိတ္တံ ၀ိမုတ္တ”န္တိ (မဟာ၀. ၂၈) စ။

အထ ၀ါ အ၀ိဇ္ဇာဒိနာ ဟေတုနာ သံသာရေ ပတတိ ဂစ္ဆတိ ပ၀တ္တတီတိ ပာတိ, “အ၀ိဇ္ဇာနီ၀ရဏာနံ သတ္တာနံ တဏှာ သံယောဇနာနံ သန္ဓာ၀တံ သံသရတ”န္တိ (သံ. နိ. ၂.၁၂၄) ဟိ ၀ုတ္တံ, တသ္သ ပာတိနော သတ္တသ္သ တဏှာဒိသံ ကိလေသတ္တယတော မောက္ခော ဧတေနာတိ **ပာတိမောက္ခော** ။ “ကဏ္ဍေကာဒယော”တိအာဒီနံ ၀ိယသ္သ သမာသသိဒ္ဓိ ဝေဒိ တဗ္ဗာ။

အထ ၀ါ ပါတေတိ ၀ိနိပါတေတိ ဒုက္ခေတီတိ ပာတိ, စိတ္တံ။ ၀ုတ္တဉ္ဟိ –

“စိတ္တေန နီယတေ လောကော၊ စိတ္တေန ပရိကဿတီ”တိ။ (သံ. နိ. ၁.၆၂)။

တသ္သ ပာတိနော မောက္ခော ဧတေနာတိ **ပာတိမောက္ခော** ။ ပတတိ ၀ါ ဧတေန အပာယဒုက္ခေ သံသာရဒုက္ခေ စာတိ ပာတိ, တဏှာဒိသံကိလေသော။ ၀ုတ္တဉ္ဟိ –

“တဏှာ ဇနေတိ ပုရိသံ၊ (သံ. နိ. ၁.၅၆-၅၇) တဏှာဒုတိယော ပုရိသော”တိ (ဣတိ၀ု. ၁၅၊ ၁၀၅; အ. နိ. ၄.၉) စ အာဒိ။

တတော ပါတိတော မောက္ခောတိ **ပါတိမောက္ခော** ။

အထ ဝါ ပတတိ ဝေါတိ ပါတိ, ဆ အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရာနိ အာယတနာနိ။ ဝုတ္တဥ္ဟိ –

"ဆသု လောကော သမုပ္ပန္နော၊ ဆသု ကုဗ္ဗတိ သန္ထဝ"န္တိ (သံ. နိ. ၁.၇၀; သု. နိ. ၁၇၁)။

တတော ဆအဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရာယတနသင်္ခါတတော ပါတိတော မောက္ခောတိ **ပါတိမောက္ခော** ။

အထ ဝါ ပါတော ဝိနိပါတော အဿ အတ္ထီတိ ပါတီ, သံသာရော။ တတော မောက္ခောတိ **ပါတိမောက္ခော** ။

အထ ဝါ သဗ္ဗလောကာဓိပတိဘာဝတော ဓမ္မိဿရော ဘဂဝါ "ပတီ"တိ ဝုစ္စတိ, မုစ္စတိ ဧတေနာတိ မောက္ခော, ပတိနော မောက္ခော ပတိမောက္ခော တေန ပညတ္တတ္တာတိ, ပတိမောက္ခော ဧဝ **ပါတိမောက္ခော** ။ သဗ္ဗဂုဏာနံ ဝါ မူလဘာဝတော ဥတ္တမဋ္ဌေန ပတိ စ သော ယထာဝုတ္တဋ္ဌေန မောက္ခော စာတိ ပတိမောက္ခော, ပတိမောက္ခော ဧဝ **ပါတိမောက္ခော** ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ "ပါတိမောက္ခန္တိ အာဒိမေတံ မုခမေတံ ပမုခမေတ"န္တိ (မဟာဝ. ၁၃၅) ဝိတ္ထာရော။

အထ ဝါ ပ-ဣတိ ပကာရေ, အတီတိ အစ္စန္တတ္ထေ နိပါတော, တသ္မာ ပကာရေဟိ အစ္စန္တံ မောက္ခေတီတိ **ပါတိမောက္ခော**။ ဣဒဥ္ဟိ သီလံ သယံ တဒင်္ဂဝသေန, သမာဓိသဟိတံ ပညာသဟိတဥ္စ ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန, သမုစ္ဆေဒဝသေန စ အစ္စန္တံ မောက္ခေတိ မောစေတီတိ **ပါတိမောက္ခော** ။ ပတိ ပတိ မောက္ခောတိ ဝါ ပတိမောက္ခော, တမှာ တမှာ ဝီတိက္ကမဒောသတော ပစ္စေကံ မောက္ခောတိ အတ္ထော။ ပတိမောက္ခော ဧဝ **ပါတိမောက္ခော** ။ မောက္ခော ဝါ နိဗ္ဗာနံ, တဿ မောက္ခဿ ပတိဗိမ္ဗဘူတောတိ ပတိမောက္ခော။ သီလသံဝရော ဟိ သူရိယဿ အရုဏုဂ္ဂမနံ ဝိယ နိဗ္ဗာနဿ ဥဒယဘူတော တပ္ပဋိဘာဂော ဝိယ ယထာရဟံ ကိလေသနိဗ္ဗာပနတော ပတိမောက္ခံ, ပတိမောက္ခံယေဝ **ပါတိမောက္ခံ**။

အထ ဝါ မောက္ခံ ပတိ ဝတ္တတိ, မောက္ခာဘိမုခန္တိ ဝါ ပတိမောက္ခံ, ပတိမောက္ခမေဝ **ပါတိမောက္ခ** န္တိ ဧဝမေတ္ထ ပါတိမောက္ခသဒ္ဒဿ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

အာစာရဂောစရသမ္ပန္နော တိ ကာယိကဝါစသိကအဝီတိက္ကမသင်္ခါတေန အာစာရေန, နဝေသိယာဒိဂေါစရတာဒိသင်္ခါတေန ဂေါစရေန စ သမ္ပန္နော, သမ္ပန္နအာစာရဂေါစရောတိ အတ္ထော။ **အပ္ပမတ္တကေသူ**တိ ပရိတ္တကေသု အနာပတ္တိဂမနီယေသု။ "ဒုက္ကဋဒုဗ္ဘာသိတမတ္တေသူ"တိ အပရေ။ **ဝဇ္ဇေသူ** တိ ဂါရယှေသု။ တေ ပန ဧကန္တတော အကုသလသဘာဝါ ဟောန္တီတိ အာဟ **"အကုသလဓမ္မေသူ"** တိ။ **ဘယဒဿီ** တိ ဘယတော ဒဿနသီလော, ပရမာဏုမတ္တမ္ပိ ဝဇ္ဇံ သိနေရုပ္ပမာဏံ ဝိယ ကတွာ ဘာယနသီလော။ **သမ္မာ အာဒိယိတွာ**တိ သမ္မဒေဝ သက္ကစ္စံ သဗ္ဗသော ဝါ အာဒိယိတွာ။ **သိက္ခာပဒေသူ**တိ နိဒ္ဒါရဏေ ဘုမ္မန္တိ သမုဒါယတော အဝယဝနိဒ္ဒါရဏံ ဒဿေန္တော **"သိက္ခာပဒေသု တံ တံ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယိတွာ သိက္ခတီ"** တိ အတ္ထမာဟ, သိက္ခာပဒမေဝ ဟိ သမာဒာတဗ္ဗံ သိက္ခိတဗ္ဗဥ္စာတိ အဓိပ္ပာယော။ **ယံ ကိဥ္စိ သိက္ခာပဒေသူ** တိ သိက္ခာကောဋ္ဌာသေသု မူလပညတ္တိအနုပညတ္တိသဗ္ဗတ္ထပညတ္တိပဒေသပညတ္တိအာဒိဘေဒံ ယံ ကိဥ္စိ သိက္ခိတဗ္ဗံ။ ယံ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ ပူရေတဗ္ဗံ သီလံ, တံ ပန ဒွါရဝသေန ဒုဝိဓမေဝါတိ အာဟ **"ကာယိကံ ဝါ ဝါစသိကံ ဝါ"**တိ။ ဣမသ္မိံ အတ္ထဝိကပ္ပေ **သိက္ခာပဒေသူ**တိ အာဓာရေ ဘုမ္မံ သိက္ခာဘာဂေသု ကဿစိ ဝိသုံ အဂ္ဂဟဏတော။ တေနာဟ **"တံ သဗ္ဗ"**န္တိ။

အညတရံ ဒေဝဃဋန္တိ အညတရံ ဒေဝနိကာယံ။ **အာဂမီ ဟောတီ**တိ ပဋိသန္ဓိဝသေန အာဂမနသီလော ဟောတိ။ **အာဂန္တာ**တိ ဝေါပိ ဧသေဝ နယော။ **ဣမိနာ အင်္ဂေနာ** တိ ဣမိနာ ကာရဏေန။

သုက္ခဝိပဿကော ယေဘုယျေန စတုဓာတုဝဝတ္ထာနမုခေန ကမ္မဋ္ဌာနာဘိနိဝေသီ ဟောတီတိ အာဟ **"သုက္ခဝိပဿကဿ ဓာတုကမ္မဋ္ဌာနိကဘိက္ခုနော"**တိ။ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ သမ္ပိဏ္ဍေတွာ နိဂမေန္တော **"ပဌမေန အင်္ဂေနာ"**တိအာဒိမာဟ။

စိတ္တသ္သ သုခုမဘာဝေ ဣမေ သုခမတ္တဘာဝမာပန္နေန ဒဌဗ္ဗောတိ အာဟ **"သဗ္ဗာပိ ဟိ တာ"** တိအာဒိ။ **တန္တိ ဝသေနာ**တိ ကေဝလံ တန္တိဌပနဝသေန, န ပန ထေရသ္သ ကသ္သစိ မဂ္ဂသ္သ တ ဖလသ္သ တ ဥပ္ပာဒနတ္ထာယ, နာပိ သမ္မာပဋိပတ္တိယံ ယောဇနတ္ထာယာတိ အဓိပ္ပာယော။

၃၈. ဆဋ္ဌေ **မဟာကစ္စာနော** တိ ဂိဟိကာလေ ဥဇ္ဇေနိရညော ပုရောဟိတပုတ္တော အဘိရူပေ ဒဿနီယော ပာသာဒိကော သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော စ။ ဝရဏာ နာမ ရုက္ခော, တသ္သ အဝိဒူရေ ဘဝတ္တာ နဂရမ္ပိ ဝရဏာသဒ္ဒေန ဝုစ္စတီတိ အာဟ **"ဝရဏာ နာမ ဧကံ နဂရ"**န္တိ။ ဒွန္ဒပဒသ္သ ပစ္စေကံ အဘိသမ္ဗန္ဓော ဟောတီတိ ဟေတုသဒ္ဒံ ပစ္စေကံ ယောဇေတွာ ဒဿေန္တော **"ကာမရာဂာဘိနိဝေသဟေတူ"**တိအာဒိမာဟ။ ဟေတုသဒ္ဒေန သမ္ဗန္ဓေ သတိ ယော အတ္ထော သမ္ဘဝတိ, တံ ဒဿေတုံ **"ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတီ"** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ကာမရာဂေန အဘိနိဝိဋ္ဌတ္တာ** တိ ဧတေန ကာမရာဂာဘိနိဝေသဟေတူတိ ဣမသ္သ အတ္ထံ ဒီပေတိ, တထာ **ဝိနိဗဒ္ဓတ္တာ** တိအာဒီဟိ ကာမရာဂဝိနိဗဒ္ဓဟေတူတိအာဒီနံ။ **တတော မုခါ**တိ တဒဘိမုခါ။ **မာန**န္တိ အာဠ္ဟကာဒိမာနဘဏ္ဍံ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

၃၉. သတ္တမေ **မဓုရာယ**န္တိ ဥတ္တရမဓုရာယံ။ **ဂုန္ဒာဝနေ** တိ ကဏှဂုန္ဒာဝနေ, ကာဠပိပ္ပလိဝနေတိ အတ္ထော။ **ဇရာဇိဏ္ဏော**တိ ဇရာယ ဇိဏ္ဏော, န ဗျာဓိအာဒီနံ ဝသေန ဇိဏ္ဏသဒိသေ နာပိ အကာလိကေန ဇရာယ အဘိဘူတော။ **ဝယောဝုဒ္ဓေ**တိ ဇိဏ္ဏတ္တာ ဧဝ စသ္သ ဝယောဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တိယာ ဝုဒ္ဓေန သီလာဒိဝုဒ္ဓိယာ။ **ဇာတိမဟလ္လကေ** တိ ဇာတိယာ မဟန္တတာယ စိရရတ္တတာယ မဟလ္လကေ, န ဘောဂပရိတရာဒီဟီတိ အတ္ထော။ **အဒ္ဓဂတေ** တိ ဧတ္ထ **အဒ္ဓ** -သဒ္ဒော ဒီဃကာလတာတိ အာဟ **"ဒီဃကာလဒ္ဓာနံ အတိက္ကန္တေ"** တိ။ **ဝယော**တိ ပုရိမပဒလောပေနာယံ နိဒ္ဒေသောတိ အာဟ **"ပစ္ဆိမဝယ"**န္တိ, ဝသ္သသတသ္သ တတိယကောဋ္ဌာသသင္ခာတံ ပစ္ဆိမဝယံ အနုပ္ပတ္တောတိ အတ္ထော။

ဘဝတိ ဧတ္ထ ဖလံ တဒာယတ္တဝုတ္တိတာယာတိ **ဘူမိ,** ကာရဏန္တိ အာဟ **"ယေန ကာရဏေနာ"**တိအာဒိ။ **ပရိပက္ကော**တိ ပရိဏတော, ဝုဒ္ဓိဘာဝံ ပတ္တောတိ အတ္ထော။ **မောဃဇိဏ္ဏော** တိ အန္တော ထိရကရဏာနံ ဓမ္မာနံ အဘာဝေန တုစ္ဆဇိဏ္ဏော နာမ။ ဗာလအရကောပိ ဒဟရောတိ ဝုစ္စတီတိ တတော ဝိသေသနတ္ထံ **"ယုဝ"**တိ ဝုတ္တံ။ အတိက္ကန္တပဌမဝယော ဧဝ သတ္တာ သဘာဝေန ပလိတသိရာ ဟောန္တီတိ ပဌမဝယေ ဌိတဘာဝံ ဒဿေတုံ **"သုသုကာဠကေသော"**တိ ဝုတ္တံ။ **ဘဒ္ရေနာ** တိ လဒ္ဓကေန။ ဧကစ္စော ဟိ ဒဟရောပိ သမာနော ကာဏော ဝ ဟောတိ ကုဏိအာဒီနံ ဝ အညတရော, သော န ဘဒ္ရေန ယောဗ္ဗနေန သမန္နာဂတော နာမ ဟောတိ။ ယော ပန အဘိရူပေ ဟောတိ ဒဿနီယော ပာသာဒိကော သဗ္ဗသမ္ပတ္တိသမ္ပန္နော ယံ ယဒေဝ အလင်္ကာရပရိဟာရံ ဣစ္ဆတိ, တေန တေန အလင်္ကတော ဒေဝပုတ္တော ဝိယ စရတိ, အယံ ဘဒ္ရေန ယောဗ္ဗနေန သမန္နာဂတော နာမ ဟောတိ။ တေနေတမာဟ **"ယေန ယောဗ္ဗနေန သမန္နာဂတော"**တိအာဒိ။

ယမှိ သစ္စဉ္စ ဓမ္မော စာ တိ ယမှိ ပုဂ္ဂလေ သောဠသဟာကာရေဟိ ပဋိဝိဒ္ဓတ္တာ စတုဗ္ဗိဓံ သစ္စံ, ဉာဏေန သစ္ဆိကတတ္တာ နဝဝိဓလောကုတ္တရဓမ္မော စ အတ္ထိ။ **အဟိံသာ**တိ ဒေသနာမတ္တမေတံ, ယမှိ ပန စတုဗ္ဗိဓာပိ အပ္ပမညာဘာဝနာ အတ္ထီတိ အတ္ထော။ **သံယမော ဒမော**တိ သီလဉ္စေဝ ဣန္ဒြိယသံဝရော စ။ **ဝန္တမလော** တိ မဂ္ဂဉာဏေန နီဟဋမလော။ **ဓီရော**တိ ဓိတိသမ္ပန္နော။ **ထေရော**တိ သော ဣမေဟိ ထိရဘာဝကာရဏေဟိ သမန္နာဂတတ္တာ ထေရောတိ ပဝုစ္စတီတိ အတ္ထော။

၄၀. အဋ္ဌမေ **"စောရာ ဗလဝန္တော ဟောန္တီ"** တိ ပဒံ ဥဒ္ဒရိတွာ ယေဟိ ကာရဏေဟိ တေ ဗလဝန္တော ဟောန္တိ, တေသံ သဗ္ဘာဝံ ဒဿေန္တော **"ပက္ခသမ္ပန္နာ"** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **နိတသဌာနသမ္ပန္နတာ** ဂိရိဒုဂ္ဂာဒိသဗ္ဘာဝတော။ **အတိယာတု**န္တိ အန္တော ယာတုံ, ဂန္တုံ ပဝိသိတုန္တိ အတ္ထော။ တံ ပန အန္တောပဝိသနံ ကေနစိ ကာရဏေန ဗဟိဂတသ္သ ဟောတီတိ အာဟ **"ဗဟိဒ္ဓာ ဇနပဒစာရိကံ စရိတွာ"** တိအာဒိ။ **နိယျာတု** န္တိ ဗဟိ နိက္ခမိတုံ။ တဉ္စ ဗဟိနိက္ခမနံ ဗဟိဒ္ဓာကရဏီယေ သတိ သမ္ဘဝတီတိ အာဟ **"စောရာ ဇနပဒံ ဝိလုမ္ပန္တီ"** တိအာဒိ။ **အနုသညာတု**န္တိ အနုသဉ္စရိတုံ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

၄၁. နဝမေ **မိစ္ဆာပဋိပတ္တာဓိကရဏဟေတူ** တိ ဧတ္ထ **အဓိ**-သဒ္ဒော အနတ္ထကောတိ အာဟ **"မိစ္ဆာပဋိပတ္တိယာ ကရဏဟေတူ"**တိ။ **န အာရာဓကော**တိ န သမ္ပာဒကော န ပရိပူရကော။ ဉာယတိ ပဋိဝိဇ္ဈနဝသေန နိဗ္ဗာနံ ဂစ္ဆတီတိ ဉာ

ယော, သော ဧဝ တံသမင်္ဂိနံ့ ဝဋ္ဋဒုက္ခဟတတော ဓာရဏဋ္ဌေန ဓမ္မောတိ **ဉာယော ဓမ္မော,** အရိယမဂ္ဂေါ။ သော ပနေတ္ထ သဟ ဝိပဿနာယ အဓိပ္ပေတောတိ အာဟ **"သဟဝိပဿနကံ မဂ္ဂ"** န္တိ။ **အာရာဓနံ** နာမ သံသိဒ္ဓိ, သာ ပန ယသ္မာ သမ္ပာဒနေန ပရိပူရဏေန ဣစ္ဆိတာ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **"သမ္ပာဒေတုံ ပူရေတု"** န္တိ။

၄၂. ဒသမေ **ဒုဂ္ဂဟိတေဟီ** တိ အတ္ထတော ဗျဉ္ဇနတော စ ဒုဂ္ဂဟိတေဟိ, ဥဒ္ဓနာဓိကဝိပရီတပဒပစ္စာဘဋ္ဌာဒိဝသေန ဝိလောမေတွာ ဂဟိတေဟီတိ အတ္ထော။ **ဥပ္ပဋိပါဋိယာ ဂဟိတေဟီ** တိ ဣဒံ ပန နိဒဿနမတ္တံ ဒုဂ္ဂဟာဿ ဥဒ္ဓနာဓိကာဒိဝသေနပိ သမ္ဘဝတော။ တေနေတဟ **"အတ္တနော ဒုဂ္ဂဟိတသုတ္တန္တာနံယေဝ အတ္ထဉ္စ ပါဠိဉ္စ ဥတ္တရိတရံ ကတွာ ဒဿေန္တီ"**တိ။

သမစိတ္တဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ပရိသဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၄၃. ပဉ္စမသ္သ ပဌမေ **ဥဒ္ဒစ္စေန သမန္နာဂတာ** တိ အကပ္ပိယေ ကပ္ပိယသညိတာယ, ကပ္ပိယေ အကပ္ပိယသညိတာယ, အဝဇ္ဇေ ဝဇ္ဇသညိတာယ, ဝဇ္ဇေ အဝဇ္ဇသညိတာယ ဥဒ္ဒစ္စပ္ပကတိကာ။ ယေ ဟိ ဝိနယေ အပကတညုနော သံကိလေ သတေအနိယေသု ဓမ္မေသု န ကုသလာ သကိဉ္စနကာရိနော ဝိပ္ပဋိသာရဗဟုလာ, တေသံ အနုပ္ပန္နဉ္စ ဥဒ္ဒစ္စံ ဥပ္ပဇ္ဇ တိ, ဥပ္ပန္နဉ္စ ဘိယ္ယောဘာဝံ ဝေပုလ္လံ အာပဇ္ဇတိ။ သာရာဘာဝေန တုစ္ဆတ္တာ နဠော ဝိယာတိ **နဠော,** မာနောတိ အာဟ **“ဥန္နဠာတိ ဥဂ္ဂတနဠာ”** တိ။ တေနာဟ **“ဥဋ္ဌိတတုစ္ဆမာနာ”** တိ။ မာနော ဟိ သေယ္ယသ္သ သေယ္ယောတိ သ ဒိသောတိ စ ပဝတ္တိယာ ဝိသေသတော တုစ္ဆော။ **စာပလ္လေနာ** တိ စပလဘာဝေန, တဏှာလောလုပ္ပေနာတိ အတ္ထော။ **မုခခရာ**တိ မုခေန ဖရုသာ, ဖရုသတဒိနောတိ အတ္ထော။

ဝိကိဏ္ဏဝါစာ တိ ဝိသ္သဋ္ဌဝစနာ သမ္ဖပ္ပလာပိတာယ အပရိယန္တဝစနာ။ တေနာဟ **“အသံယတဝစနာ”**တိအာဒိ။ **ဝိသ္သဋ္ဌသတိနော** တိ သတိဝိရဟိတာ။ ပစ္စယဝေကလ္လေန ဝိဇ္ဇမာနာယပိ သတိယာ သတိကိစ္စံ ကာတုံ အသမတ္ထတာ ယ ဧဝံ ဝုတ္တာ။ န သမ္ပဇာနန္တီတိ **အသမ္ပဇာနာ,** တံယောဂနိဝတ္တိယံ စာယံ အကာရော “အဟေတုကာ ဓမ္မာ (ဓ. သ. ဒုကမာတိကာ ၂), အဘိက္ခုကော အာတသော”တိအာဒီသု (စူဠဝ. ၇၆) ဝိယာတိ အာဟ **“နိပ္ပညာ”** တိ, ပညာရဟိတာတိ အ တ္ထော။ ဟဋ္ဌိယံ **ဝိဗ္ဘန္တစိတ္တာ** တိ ဥဗ္ဘန္တစိတ္တာ။ သမာဓိဝိရဟေန လဒ္ဓောကာသေန ဥဒ္ဒစ္စေန တေသံ သမာဓိဝိ ရဟာနံ စိတ္တံ နာနာရမ္မဏေသု ပရိဗ္ဘမတိ ဝနမက္ကဋော ဝိယ ဝနသာခာသု။ **ဟကတိန္ဒြိယာ** တိ သံဝရာဘာဝေန ဂိဟိ ကာလေ ဝိယ ဝိဝဋ္ဋက္ကန္ဒြိယာ။ တေနာဟ **“ပကတိယာ ဌိတေဟိ”**တိအာဒိ။ **ဝိဝဋ္ဋေဟီ**တိ အသံဝုတေဟိ။

၄၄. ဒုတိယေ **ဘဏ္ဍနံ ဝုစ္စတိ ကလဟသ္သ ပုဗ္ဗဘာဂေ** တိ ကလဟသ္သ ဟေတုဘူတာ ပရိဘာသာ တံသဒိသီ စ အ နိဋ္ဌကိရိယာ ဘဏ္ဍနံ နာမ။ **ကလဟဇာတာ**တိ ဟတ္ထပရာမာသာဒိဝသေန မတ္ထကပ္ပတ္တော ကလဟော ဇာတော ဧ တေသန္တိ ကလဟဇာတာတိ ဝေမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ဝိရုဒ္ဓဝါဒ** န္တိ “အယံ ဓမ္မော, နာယံ ဓမ္မော”တိအာဒိ နာ ဝိရုဒ္ဓဝါဒဘူတံ ဝိဝါဒံ။ မုခသန္နိသ္သိတတာယ ဝါစာ ဣဓ “မုခ”န္တိ အဓိပ္ပေတာတိ အာဟ **“ဒုဗ္ဘာသိတာ ဝါစာ မု ခသတ္တိယောတိ ဝုစ္စန္တီ”**တိ။ စတုပ္ပိဓမ္ပိ သင္ဃကမ္မံ သီမာပရိစ္ဆိန္နေဟိ ပကတတ္တေဟိ ဘိက္ခူဟိ ကေတော က တ္တဗ္ဗတ္တာ **ကေကမ္မံ** နာမ။ ပဉ္စဝိဓောပိ ဟတိမောက္ခုဒ္ဒေသော ကေတော ဥဒ္ဒိသိတဗ္ဗတ္တာ **ကေုဒ္ဒေသော** နာမ။ ပ ညတ္တံ ပန သိက္ခာပဒံ သဗ္ဗေဟိပိ လဇ္ဇီပုဂ္ဂလေဟိ သမံ သိက္ခိတဗ္ဗဘာဝတော **သမသိက္ခတာ** နာမ ။ ဟဋ္ဌိယံ **ခီရောဒကီ ဘူတာ**တိ ယထာ ခီရဉ္စ ဥဒကဉ္စ အညမညံ သံသန္ဒတိ, ဝိသုံ န ဟောတိ, ဧကတ္တံ ဝိယ ဥပေတိ။ သတိပိ ဟိ ဥဘယေသံ ကလာဟနံ ပရမတ္ထတော ဘေဒေ ပစုရဇနေဟိ ပန ဒုဝိညေယ္ယနာနတ္တံ ခီရောဒကံ သမောဒိတံ အစ္စန္တမေဝ သံသဋ္ဌံ ဝိယ ဟုတွာ တိဋ္ဌတိ, ဧဝံ သာမဂ္ဂိဝသေန ဧကတ္တူပဂတစိတ္တုပ္ပာဒာ ဝိယာတိ ခီရောဒကီဘူတာတိ ဝေမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **မေတ္တာစက္ခူဟိ** တိ မေတ္တာစိတ္တံ ပစ္စုပဋ္ဌပေတွာ ဩလောကနစက္ခူဟိ။ တာနိ ဟိ ပိယဘာဝဒီပန တော “ပိယစက္ခူနီ”တိ ဝုစ္စန္တိ။

၄၅. တတိယေ **အဂ္ဂဝတီ** တိ ဧတ္ထ **အဂ္ဂ** -သဒ္ဒော ဥတ္တမပရိယာယော, တေန ဝိသိဋ္ဌသ္သ ပုဂ္ဂလသ္သ, ဝိသိဋ္ဌာ ယ ဝါ ပဋိပတ္တိယာ ဂဟဏံ ဣဓာဓိပ္ပေတန္တိ အာဟ **“အဂ္ဂဝတီတိ ဥတ္တမပုဂ္ဂလဝတီ”** တိအာဒိ။ အဝိဂတတဏှတာ ယ တံ တံ ပရိက္ခာရဇာတံ ဗဟုံ လန္တိ အာဒိယန္တီတိ ဗဟုလာ, ဗဟုလာ ဧဝ **ဗာဟုလိကာ** ယထာ “ဝေနယိကော”တိ (အ. နိ. ၈.၁၁; ပါရာ. ၈; မ. နိ. ၁.၂၄၆)။ တေ ပန ယသ္မာ ပစ္စယဗာဟုဘာတယ ယုတ္တပ္ပယုတ္တာ နာမ ဟောန္တိ, တသ္မာ အာဟ **“စီဝရာဒိဗာဟုလ္လာယ ပဋိပန္နာ”** တိ။ သိက္ခာယ အာဒရကရတဘာဝတော သိထိလံ အဒ္ဓဌဟံ ဂဏှန္တီတိ **သာထလိကာ** တိ ဝုတ္တံ။ **သိထိလန္တိ** စ ဘာဝနပုံသကနိဒ္ဒေသော, သိထိလသဒ္ဒေန တ သမာနတ္ထသ္သ သာထလသဒ္ဒသ္သ ဝသေန သာထလိကာတိ ပဒသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **အဝဂမနဋ္ဌေနာ** တိ အဓောဂမနဋ္ဌေန, ဩရမ္ဘာဂိယဘာဝေနာတိ အတ္ထော။ **ဥပဓိ ဝိဝေကေ**တိ သဗ္ဗူပဓိပဋိနိသ္သဂ္ဂတာယ ဥပဓိဝိဝိတ္တေ။ **ဩရောပိတဓုရာ**တိ ဥဇ္ဈိတုသ္သာဟာ။ **ဒုဝိဓမ္ပိ ဝီရိယ** န္တိ ကာ ယိကံ စေတသိကဉ္စ ဝီရိယံ။

၄၆. စတုတ္ထေ **ဣဒံ ဒုက္ခန္တိ** ဒုက္ခသ္သ အရိယသစ္စသ္သ ပစ္စက္ခတော အဂ္ဂဟိတဘာဝဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ **ဧ တ္တကမေဝ ဒုက္ခန္တိ** တသ္သ ပရိစ္ဆိဇ္ဇ အဂ္ဂဟိတဘာဝဒဿနတ္ထံ။ **ဣတော ဥဒ္ဓံ ဒုက္ခံ နတ္ထီ** တိ အနဝသေသေ

တ္တ အင်္ဂဟိတဘာဝဒဿနတ္ထံ။ **ယထာသဘာဝတော နပ္ပဇာနန္တိ** တိ သရသလက္ခဏပ္ပဋိဝေဓေန အသမ္မောဟတော နပ္ပဋိဝိဇ္ဈန္တိ။ အသမ္မောဟပဋိဝေဓော စ ယထာ တသ္မိံ ဉာဏေ ပဝတ္တေ ပစ္ဆာ ဒုက္ခာဒီနံ သရူပပရိဂ္ဂဟေပိ သမ္မောဟော န ဟောတိ, တထာ ပဝတ္တိ။ **အစ္စန္တက္ခယော** တိ အစ္စန္တက္ခယနိမိတ္တံ နိဗ္ဗာနံ။ **အသမုပ္ပတ္တီ** တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ ယံ နိဗ္ဗာနံ မဂ္ဂဿ အာရမ္မဏပစ္စယဘာဝေန ကာရဏဘူတံ အာဂမ္မ တဒုဘယမ္ပိ နိရုဇ္ဈတိ, တံ တေသံ အသမုပ္ပတ္တိ နိဗ္ဗာနံ ဒုက္ခနိရောဓောတိ ဝုစ္စတိ။

၄၇. ပဉ္စမေ ဝိသေသနဿ ပရနိပါတေန **“ပရိသာကသဋ္ဌော”**တိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **“ကသဋ္ဌပရိသာ”**တိအာဒိ။ “ကသဋ္ဌပရိသာ”တိ ဟိ ဝတ္တဗ္ဗေ “ပရိသာကသဋ္ဌော”တိ ဝုတ္တံ။ **ပရိသာမဏ္ဍော** တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

၄၈. ဆဋ္ဌေ **ဂမ္ဘီရာ** တိ အကာဓာ ဒုက္ခောဂါဟာ။ **ဟဋ္ဌိဝသေနာ**တိ ဣမိနာ ယော ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒာယ ဝိသယော ဂမ္ဘီရဘာဝေ, တမာဟ။ ဓမ္မပ္ပဋိဝေဓဿ ဟိ ဒုက္ကရဘာဝတော ဓမ္မဿ ဟဋ္ဌိယာ ဒုက္ခောဂါဟတာယ ဂမ္ဘီရဘာ တော။ **“ဟဋ္ဌိဝသေန ဂမ္ဘီရာ”** တိ ဝတ္တ **“သလ္လသုတ္တသဒိသာ”** တိ ဝုတ္တံ တဿ “အနိမိတ္တမနညာတ”န္တိ အာဒိနာ (သု. နိ. ၅၇၉) ဟဋ္ဌိဝသေန ဂမ္ဘီရတာယ လဗ္ဘနတော။ တထာ ဟိ တတ္ထ တာ ကထာ ဒုဝိညေယျရူပ တိဋ္ဌန္တိ။ ဒုဝိညေယျဉ္ဟိ ဉာဏေန ဒုက္ခောဂါဟန္တိ ကတ္တ “ဂမ္ဘီရ”န္တိ ဝုစ္စတိ။ ပုဗ္ဗာပရမ္ပေတ္ထ ကာသဉ္စိ ကထာနံ ဒုဝိညေယျတာယ ဒုက္ခောဂါဟမေဝ, တသ္မာ တံ “ဟဋ္ဌိဝသေန ဂမ္ဘီရာ”တိ ဝုတ္တံ။ ဣမိနာဝ နယေန **“အတ္ထဝသေန ဂမ္ဘီရာ”**တိ ဧတ္ထာပိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **မဟာဝေဒလ္လသုတ္တဿ** (မ. နိ. ၁.၄၄၉ အာဒယော) အတ္ထဝသေန ဂမ္ဘီရတာ သုဝိညေယျာဝ။ လောကံ ဥတ္တရတီတိ လောကုတ္တရော, နဝဝိဓော အပ္ပမာဏဓမ္မော။ သော အတ္ထဘူတော ဧတေသံ အတ္ထီတိ **လောကုတ္တရာ**။ တေနာဟ **“လောကုတ္တရအတ္ထဒီပကာ”** တိ။

သတ္တသုညံ ဓမ္မမတ္တမေဝတိ သတ္တေန အတ္တနာ သုညံ ကေဝလံ ဓမ္မမတ္တမေဝ။ **ဥဂ္ဂဟေတဗ္ဗံ ပရိယာပုဏိတဗ္ဗ** န္တိ လိင်္ဂဝစနဝိပလ္လာသေန ဝုတ္တန္တိ အာဟ **“ဥဂ္ဂဟေတဗ္ဗေ စ ပရိယာပုဏိတဗ္ဗေ စာ”** တိ။ ကဝိနော ကမ္မံ ကဝိတာ။ ယံ ပနဿ ကမ္မံ, တံ တေန ကတန္တိ ဝုစ္စတီတိ အာဟ **“ကဝိတာတိ ကဝီဟိ ကတာ”**တိ။ **ကာတရန္တိ** ကာဝေယျာတိ ပဒံ, ကာဗျန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ကာဗျ** န္တိ စ ကဝိနာ ဝုတ္တန္တိ အတ္ထော။ တေနာဟ **“တဿေဝ ဝေဝစန”** န္တိ။ **ဝိစိတ္တက္ခရာ** တိ ဝိစိတ္တာကာရအက္ခရာ ဝိညာပနိယာ။ **သာသနတော ဗဟိဘူတာ**တိ န သာသနာဝစရာ။ **တေသံ သာဝကေဟီ**တိ ဗုဒ္ဓာနံ သာဝကာတိ အပညာတာနံ ယေသံ ကေသဉ္စိ သာဝကေဟိ။ **န စေဝ အညမညံ ပဋိပုစ္ဆန္တီ** တိ ယေ တစေန္တိ, ယေ စ သုဏန္တိ, တေ အညမညံ အတ္ထာဒိံ နပ္ပဋိပုစ္ဆန္တိ, ကေဝလံ တစနသဝနမတ္တေနေဝ ပရိတုဋ္ဌာ ဟောန္တိ။ **စာရိကံ န ဝိစရန္တီ** တိ အသုကသ္မိံ ဌာနေ အတ္ထာဒိံ ဇာနန္တာ အတ္ထီတိ ပုစ္ဆနတ္ထာယ စာရိကံ န ဂစ္ဆန္တိ တာဒိသဿ ပုဂ္ဂလဿ အဘာဝတော တဿ စ ပုဗ္ဗာပရဝိရောဓတော။ **ကထံ ရောပေတဗ္ဗ** န္တိ ကေန ပကာရေန နိက္ခိပိတဗ္ဗံ။ အတ္ထော နာမ သဘာဝတော အနုသန္ဓိတော သမ္ဗန္ဓတော ပုဗ္ဗာပရတော အာဒိပရိယောသာနတော စ ဉာတော သမ္မာ ဉာတော ဟောတီတိ အာဟ **“ကော အတ္ထော”** တိအာဒိ။ **အနုတ္တာနီကတ** န္တိ အက္ခရသန္နိဝေသာဒိနာ အနုတ္တာနီကတံ။ **ကင်္ခာယာ** တိ သံသယဿ။

၄၉. သတ္တမေ ကိလေသေဟိ အာမသိတဗ္ဗတော အာမိသံ, စတ္တာရော ပစ္စယာ။ တဒေဝ ဂရု ဂရုကာတဗ္ဗံ ဧတေသံ, န ဓမ္မောတိ **အာမိသဂရူ**။ တေနာဟ **“လောကုတ္တရဓမ္မံ လာမကတော ဂဟေတွာ ဌိတပရိသာ”** တိ။ ဥဘတော ဘာဂတော ဝိမုတ္တောတိ **ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော။ ဒွီဟိ ဘာဂေဟိ** ဒွေဝ တရေ ဝိမုတ္တော။ **ပညာယ ဝိမုတ္တော** တိ သမထသန္နိဿယေန ဝိနာ အဂ္ဂမဂ္ဂပညာယ ဝိမုတ္တော။ တေနာဟ **“သုက္ခဝိပဿကခီဏာသဝေ”** တိ ။ **ကာယေနာ**တိ နာမကာယေန။ **ဈာနဖဿံ ဖုသိတွာ** တိ အဋ္ဌသမာပတ္တိသညိတံ ဈာနဖဿံ အဓိဂမဝသေန ဖုသိတွာ။ ပစ္ဆာ နိရောဓံ နိဗ္ဗာနံ ယထာ အာလောစိတံ နာမကာယေန သစ္ဆိကရောတီတိ **ကာယသက္ခီ** ။ န တု ဝိမုတ္တော ဧကစ္စာနံ အာသဝါနံ အပရိက္ခီဏတ္တာ။ **ဒိဋ္ဌန္တံ ပတ္တော** တိ ဒိဋ္ဌဿ အန္တော အနန္တရော ကာလော ဒိဋ္ဌန္တော, ဒဿနသင်္ခာတဿ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဉာဏဿ အနန္တရံ ပတ္တောတိ အတ္ထော။ ပဌမဖလတော ပဋ္ဌာယ ဟိ ယာဝ အဂ္ဂမဂ္ဂာ ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တော။ တေနာဟ **“ဣမေ ဒွေပိ ဆသု ဌာနေသု လဗ္ဘန္တီ”** တိ။

သဒ္ဒဟန္တော ဝိမုတ္တော တိ ဧတေန သဗ္ဗထာ အဝိမုတ္တဿ သဒ္ဓါမတ္တေန ဝိမုတ္တဘာဝဒဿနေန သဒ္ဓါဝိမုတ္တဿ သေက္ခဘာဝမေဝ ဝိဘာဝေတိ။ **သဒ္ဓါဝိမုတ္တော** တိ တ သဒ္ဓါယ အဝိမုတ္တောတိ အတ္ထော။ **ဆသု ဌာနေသူ**တိ ပဌမဖလတော ပဋ္ဌာယ ဆသု ဌာနေသု။ **ဓမ္မံ အနုဿရတီ** တိ ပဌမမဂ္ဂပညာသင်္ခါတံ ဓမ္မံ အနုဿရတိ။ **သဒ္ဓံ အနုဿရတီ**တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ ဥဘောပိ ဟေတေ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဋ္ဌာယေဝ။ **ဣမံ ကသ္မာ ဂဏှန္တိ** တိ ဧဝံ ဧကန္တဟသံသေသု အရိယေသု ဂယှမာနေသု ဣမံ ဧကန္တနိန္ဒိတံ လာမကံ ဒုဿီလံ ကသ္မာ ဂဏှန္တိ။ သဗ္ဗေသု သဗ္ဗတာ သဒိသေသု လဗ္ဘမာနေသုပိ ဝိသေသော န ပညာယတိ, ဝိသဘာဂေ ပန သတိ ဧဝ ပညာယတိ ပဋ္ဋဘာဝေန ဝိယ စိတ္တပဋ္ဋဿာတိ အာဟ **"ကေစ္စေသု ပနာ"** တိအာဒိ။ **ဂန္ထိတာ** တိ အဝဗဒ္ဓါ။ **မုစ္ဆိတာ** တိ မုစ္ဆံ သမ္မောဟံ အာပန္နာ။ **ဆန္ဒရာဂအပကမုနာယာ** တိ ဆန္ဒရာဂဿ အပနယနတ္ထံ။ **နိဿရဏပညာယာ** တိ တတော နိဿရဏာဝဟာယ ပညာယ ဝိရဟိတာ။

ပညာစုရေနာတိ ဝိပဿနာဘိနိဝေသေန။ **အဘိနိဝိဋ္ဌော** တိ ဝိပဿနာမဂ္ဂံ ဩတိဏ္ဏော။ **တဿိံ ခဏေ** တိ သောတာပတ္တိမဂ္ဂက္ခဏေ။ **ဓမ္မာနုသာရီ နာမ** ပညာသင်္ခါတေန ဓမ္မေန အရိယမဂ္ဂသောတဿ အနုဿရဏတော။ **ကာယသက္ခီ နာမ** နာမကာယေန သစ္ဆိကာတဗ္ဗဿ နိဗ္ဗာနဿ သစ္ဆိကရဏတော။ ဝိက္ခမ္ဘနသမုစ္ဆေဒအနံ ဝသေန **ဒွိက္ခတ္တုံ** ။ အရူပဇ္ဈာနေဟိ ရူပကာယတော, အဂ္ဂမဂ္ဂေန သေသကာယတောတိ **ဒွီဟိ ဘာဂေဟိ** နိဿက္ကဝစနဉ္စေတံ။ ဒိဋ္ဌန္တံ ပတ္တော, ဒိဋ္ဌတ္တာ တ ပတ္တောတိ **ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တော** ။ တတ္ထ **ဒိဋ္ဌန္တံ ပတ္တော** တိ ဒဿနသင်္ခါတဿ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဉာဏဿ အနန္တရံ ပတ္တောတိ အတ္ထော။ **ဒိဋ္ဌတ္တာ** တိ စတုသစ္စဒဿနသင်္ခါတာယ ပညာယ နိရောဓဿ ဒိဋ္ဌတ္တာ။ ဈာနဖဿရဟိတာယ သာတိသယာယ ပညာယ ဧဝ ဝိမုတ္တောတိ **ပညာဝိမုတ္တော**။ သေသံ ဝုတ္တနယတ္တာ သုဝိညေယျမေဝ။

၅၀. အဋ္ဌမေ န သမာတိ **ဝိသမာ**။ ကာယကမ္မာဒီနံ ဝိသမတ္တာ တတော ဧဝ တတ္ထ ပက္ခလနံ သုလဘန္တိ အာဟ **"သပက္ခလနဋ္ဌေနာ"** တိ။ **နိပ္ပက္ခလနဋ္ဌေနာ** တိ ပက္ခလနာဘာဝေန။ **ဥဒ္ဓမ္မာနိ** တိ ဓမ္မတော အပေတာနိ။ **ဥဗ္ဗိနယာနိ** တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။

၅၁. နဝမေ **အဓမ္မိကာ** တိ အဓမ္မေ နိယုတ္တာ။ တေနာဟ **"နိဒ္ဓမ္မာ"** တိ, ဓမ္မရဟိတာတိ အတ္ထော။

၅၂. ဒသမေ **ဂဏှန္တိ** တိ ပဝတ္တေန္တိ။ **န စေဝ အညမညံ သညာပေန္တိ** တိ မူလတော ပဋ္ဌာယ တံ အဓိကရဏံ ယထာ ဝူပသမ္မတိ, ဧဝံ အညမညံ ဣတရီတရေ န သမ္မာ ဇာနာပေန္တိ။ သညာပနတ္ထံ သန္နိပတေ သတိ တတ္ထ ယုတ္တ တပတ္တကရဏေန သညတ္တိယာ ဘဝိတဗ္ဗံ, တေ ပန သညာပနတ္ထံ န သန္နိပတန္တိ။ **န ပေက္ခာပေန္တိ** တိ တံ အဓိကရဏံ မူလတော ပဋ္ဌာယ အညမညံ န ပေက္ခာပေန္တိ။ အသညတ္တိယေဝ အတ္တနာ ဂဟိတပက္ခဿ ဗလံ ဧတေသန္တိ **အသညတ္တိဗလာ**။ **န တထာ မန္တေန္တီ** တိ သန္နိဋ္ဌပရာမာသိအာဓာနဂ္ဂါဟိဒုပ္ပဋိနိဿဂ္ဂိဘာဝေန တထာ န မန္တေန္တိ။ တေနာဟ **"ထာမသာ"**တိအာဒိ။ **ဥတ္တာနတ္ထောယေဝ** ကဏှပက္ခေ ဝုတ္တပ္ပဋိပက္ခေန ဂဟေတဗ္ဗတ္တာ။

ပရိသဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပဌမပဏ္ဏာသကံ နိဋ္ဌိတံ။

၂. ဒုတိယပဏ္ဏာသကံ

(၆) ၁. ပုဂ္ဂလဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၅၃. ဒုတိယပဏ္ဏာသကဿ ပဌမေ ဟိတဂ္ဂဟဏေန မေတ္တာ ဝုတ္တာ ဟောတိ, န ကရုဏာ, အနုကမ္ပာဂဟဏေန ပန ကရုဏာတိ **စက္ကဝတ္တိနာ သဒ္ဓိံ ဂဟိတတ္တာ “လောကာနုကမ္ပာယာ”တိ န ဝုတ္တံ**။ နိပ္ပရိယာယတော လောကာနုကမ္ပာ နာမ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါဓီနာတိ။ **ဒေ၀တိ** မနုဿဒေ၀သမ္ပတ္တိ၀သေန ဒေ၀ သမ္ပတ္တိယော။ တာ ဒေ၀, နိဗ္ဗာနသမ္ပတ္တိ စာတိ **တိဿော**။

၅၄. ဒုတိယေ ဗဟုသော လောကေ န စိဏ္ဏာ န ပဝတ္တာ မနုဿာတိ **အာစိဏ္ဏမနုဿာ**။ ကအာစိဒေဝ ဟိ နေသံ လောကေ နိဗ္ဗတ္တိ အဘူတပုဗ္ဗာ ဘူတာတိ **အဗ္ဘုတမနုဿာ**။

၅၅. တတိယေ **ဒသသု စက္ကတဋ္ဌသဟဿေသု အနုတာပံ ကရောတိ** တဿ ကေဗုဒ္ဓခေတ္တဘာ၀တော။

၅၆. စတုတ္ထေ **ထူပဿ ယုတ္တာ** တိ ဓာတုယော ပက္ခိပိတ္ဝာ ထူပကရဏဿ ယုတ္တာ။

၅၇. ပဉ္စမေ **အတ္တနော အာနုဘာဝေနာ**တိ သယမ္ဘုဉာဏေန။ **ဗုဒ္ဓါ**တိ ဗုဒ္ဓ၀န္တော။

၅၈. ဆဋ္ဌေ **ပဟီနတ္တာ န ဘာယတိ** တိ အတ္တသိနေဟာဘာဝတော န ဘာယတိ။ သက္ကာယဒိဋ္ဌိဂ္ဂဟဏဋ္ဌေတ္တ နိဒဿနမတ္တံ, အတ္တသိနေဟဿ ပဋိဃဿ တဒေကဋ္ဌသမ္မောဟဿ စ ၀သေန ဘာယနံ ဟောတီတိ တေသမ္ပိ ပဟီနတ္တာ န ဘာယတိ, အညထာ သောတာပန္နာဒီနံ အဘယေန ဘ၀ိတဗ္ဗံ သိယာ။ **သက္ကာယဒိဋ္ဌိယာ ဗလ၀တ္တာ** တိ တေ့ ထ အဟံကာရသမ္မောဟနတာဒီနမ္ပိ ဗလ၀တ္တာတိ ၀တ္တဗ္ဗံ။

၅၉. သတ္တမေ **အဿာဇာနီယော** တိ လိခဳ္ဂံ, **ဥသဘာဇာနီယော**တိ ပန ဟဒ္ဒောတိ။

၆၀. နဝမေ **တတ္ထ** တိ အန္တရာပဏေ။ **ဧကော**တိ ဒ္ဝီသု ကိန္နရေသု ဧကော။ အမ္ဗိလိကာဖလဉ္စ အဒ္ဒသာတိ အာနေတ္ဝာ သမ္ဗန္ဓော။ **အမ္ဗိလိကာဖလ** န္တိ တိန္တိဏီဖလန္တိ ၀ဒန္တိ, စတုရမ္ဗိလန္တိ အပရေ။ **ဒေဝ အတ္ထေ** တိ ဟဋ္ဌိ ယံ ဝုတ္တေ ဒေ၀ အတ္ထေ။

၆၂. ဒသမေ ယထာအာရဒ္ဓေ ကိစ္စေ ဝတ္တမာနေ အန္တရာ ဧ၀ ပဋိဂမနံ ပဋိတနံ, နတ္ထိ ဧတဿ ပဋိတန္တိ **အပ္ပဋိ တနော**။ တတ္ထ အသံကောစပ္ပတ္တော။ တေနာဟ **“အနုက္ကဏ္ဌိတော”** တိအာဒိ။

၆၃. ဧကာဒသမေ **သန္ဓိတသ** န္တိ သဟတသံ။ ယထာ အသပ္ပုရိသာ သဟ ၀သန္တာ အညမညံ အကရဝေန အနာဒရိယံ ကရောန္တိ, တပ္ပဋိက္ခေပေန သပ္ပုရိသာနံ သကရပ္ပဋိပတ္တိဒဿနပရမိဒံ သုတ္တံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

၆၄. ဒွာဒသမေ **ဒ္ဝီသုပိ ပက္ခေသု** တိ ဝိဝါဒပန္နာနံ ဘိက္ခူနံ ဒ္ဝီသုပိ ပက္ခေသု။ **သံသရမာနာ**တိ ပဝတ္တမာနာ။ **ဒိဋ္ဌိပဠာသော**တိ ဒိဋ္ဌိသန္နိဿယော ပဠာသော ယုဂဂ္ဂဟော။ **အာဃာတေန္တော** တိ အာဟနန္တော ဗာဓေန္တော။ **အနဘိရာဓနဝသေနာ**တိ ယဿ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တဿ တဒညေသဉ္စ အတ္ထဿ အနဘိရာဓနဝသေန။ **သဗ္ဗမေ့တ** န္တိ ဝစီသံသာရောတိ သဗ္ဗမေ့တံ။ အတ္တနော စိတ္တေ ပရိသာယ စ စိတ္တေတိ အာနေတ္ဝာ သမ္ဗန္ဓော။

ပုဂ္ဂလဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၇) ၂. သုခဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၆၅. ဒုတိယဿ ပဌမေ **သဗ္ဗကာမနိပ္ဖတ္တိမူလကံ သုခ** န္တိ အနဝသေသဥပဘောဂပရိဘောဂဝတ္ထုနိပ္ဖတ္တိဟေတုကံ ကာမသုခံ။ **ပဗ္ဗဇ္ဇာမူလကံ သုခ** န္တိ ပဗ္ဗဇ္ဇာဟေတုကံ ပဝိဝေကသုခံ။

၆၆. ဒုတိယေ **ကာမေ**တိ ပဉ္စ ကာမဂုဏေ, သဗ္ဗေပိ တ တေဘူမကေ ဓမ္မေ။ ဝုတ္တဉှေတံ "သဗ္ဗေပိ တေဘူမကာ ဓမ္မာ ကမနီယဋ္ဌေန ကာမာ"တိ (မဟာနိ. ၁)။ **နေက္ခမ္မံ ဝုစ္စတိ ပဗ္ဗဇ္ဇာ** ဃရာဗန္ဓနတော နိက္ခန္တတ္တာ။ နိဗ္ဗာနမေဝ တ –

> "ပဗ္ဗဇ္ဇာ ပဌမံ ဈာနံ, နိဗ္ဗာနဉ္စ ဝိပဿနာ။
> သဗ္ဗေပိ ကုသလာ ဓမ္မာ, နေက္ခမ္မန္တိ ပဝုစ္စရေ"တိ။ (ဣတိဝု. အဋ္ဌ. ၁၀၉) –

ဟိ ဝုတ္တံ။

၆၇. တတိယေ ဥပဓီ ဝုစ္စန္တိ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ, တန္နိဿိတံ သုခံ **ဥပဓိသုခံ**။ တပ္ပဋိပက္ခတော **နိရုပဓိသုခံ လောကုတ္တရသုခံ**။

၆၈. စတုတ္ထေ ဝဋ္ဋပရိယာပန္နံ သုခံ **ဝဋ္ဋသုခံ**။ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏံ သုခံ **ဝိဝဋ္ဋသုခံ**။

၆၉. ပဉ္စမေ **သံကိလေသ**န္တိ သံကိလိဋ္ဌံ။ တေနာဟ **"ဝဋ္ဋဂါမိသုခ"** န္တိ။ **ဝိဝဋ္ဋသုခ** န္တိ မဂ္ဂဖလသဟဂတံ သုခံ။

၇၀. ဆဋ္ဌေ အရိယာနမေဝ သုခံ **အရိယသုခံ,** အရိယဉ္စ တံ သုခဉ္စာတိပိ **အရိယသုခံ**။ အနရိယာနမေဝ သုခံ **အနရိယသုခံ**။ အနရိယဉ္စ တံ သုခဉ္စာတိပိ **အနရိယသုခံ**။

၇၁. သတ္တမေ **တ**န္တိ စေတသိကသုခံ။

၇၂. အဋ္ဌမေ သဟ ပီတိယာ ဝတ္တတီတိ **သပ္ပီတိကံ,** ပီတိသဟဂတံ သုခံ။ သဘာဝတော ဝိရာဂတော စ နတ္ထိ ဧတဿ ပီတီတိ **နိပ္ပီတိကံ သုခံ**။ အဋ္ဌကထာယံ ပနေတ္ထ ဈာနသုခမေဝ ဥဒ္ဓဋံ, တထာ စ "လောကိယသပ္ပီတိကသုခတော လောကိယနိပ္ပီတိကသုခံ အဂ္ဂ"န္တိ ဝုတ္တံ။ လောကိယနိပ္ပီတိကမ္ပိ ဟိ အဂ္ဂံ လဗ္ဘတေဝါတိ ဘူမန္တရံ ဘိန္ဒိတွာ အဂ္ဂဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။

၇၃. နဝမေ သာတသဘာဝမေဝ သုခံ **သာတသုခံ,** န ဥပေက္ခာသုခံ ဝိယ အသာတသဘာဝံ။ ကာမဉ္စေတ္ထ ကာယဝိညာဏသဟဂတမ္ပိ သာတသုခမေဝ, အဋ္ဌကထာယံ ပန "တီသု ဈာနေသု သုခ"န္တွေဝ ဝုတ္တံ။

၇၄. ဒသမေ သမာဓိသမ္ပယုတ္တံ သုခံ **သမာဓိသုခံ**။ န သမာဓိသမ္ပယုတ္တံ သုခံ **အသမာဓိသုခံ**။

၇၅. ဧကာဒသမေ သုတ္တန္တကထာ ဧဝါတိ **"သပ္ပီတိကံ ဈာနဒွယ"** န္တိ ဝုတ္တံ။

၇၇. တေရသမေ ရူပဇ္ဈာနံ ရူပံ ဥတ္တရပဒလောပေန, တံ အာရမ္မဏံ ဧတဿာတိ **ရူပါရမ္မဏံ**။ စတုတ္ထဇ္ဈာနဂ္ဂဟဏံ ပန ယဒဿ ပဋိယောဂီ, တေန သမာနယောဂက္ခမဒဿနပရံ။ **ယံ ကိဉ္စိ ရူပ** န္တိ ယံ ကိဉ္စိ ရူပနလက္ခဏံ ရူပံ။ တပ္ပဋိက္ခေပေန **အရူပံ** ဝေဒိတဗ္ဗံ။

သုခဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၈) ၃. သနိမိတ္တဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၇၈-၇၉. တတိယဿ ပဌမေ နိမီယတိ ဧတ္ထ ဖလံ အဝသေသပစ္စယေဟိ ပက္ခိပီယတိ ဝိယာတိ **နိမိတ္တံ,** ကာရဏန္တိ အာဟ **“သနိမိတ္တာတိ သကာရဏာ”** တိ။ **ဒုတိယာဒီသူ**တိ ဒုတိယသုတ္တာဒီသု။ **ဧသေဝ နယော**တိ ဣမိနာ နိဒာနာဒိပအနုမ္ပိ ကာရဏပရိယာယမေဝ ဒီပေတိ။ နိဒအာတိ ဖလန္တိ **နိဒာနံ,** ဟိနောတိ ဖလံ ပတိဋ္ဌာတိ ဧတေနာတိ **ဟေတု,** သင္ခရောတိ ဖလန္တိ **သင္ခာရော,** ပဋိစ္စ ဧတသ္မာ ဖလံ ဧတီတိ **ပစ္စယော,** ရုပ္ပတိ နိရုပ္ပတိ ဖလံ ဧတ္ထာတိ **ရူပန္တိ** ဧဝံ နိဒာနာဒိပအနုမ္ပိ ဟေတုပရိယာယတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၈၄. သတ္တမေ **ပစ္စယဘူတာယာ**တိ သဟဇာတာဒိပစ္စယဘူတာယ။

၈၇. ဒသမေ သမေစ္စ သမ္ဘူယ ပစ္စယေဟိ ကတောတိ သင္ခတော, သင္ခတော ဓမ္မော အာရမ္မဏံ ဧတေသန္တိ **သင္ခတာရမ္မဏာ။ မဂ္ဂက္ခဏေ န ဟောန္တိ နာမ** ပဟီယန္တီတိ ကတွာ။ **နာဟေသု**န္တိ ဧတ္ထ “ဝုစ္စန္တိ”တိ အဇ္ဈာဟရိတဗ္ဗံ။ **ယာဝ အရဟတ္တာ ဒေသနာ ဒေသိတာ** တံတံသုတ္တပရိယောသာနေ “န ဟောန္တိ”တိ ဝုတ္တတ္တာ။

သနိမိတ္တဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၉) ၄. ဓမ္မဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၈၈. စတုတ္ထဿ ပဌမေ **ဖလသမာဓီ**တိ စတူသုပိ အရိယဖလေသု သမာဓိ။ တထာ **ဖလပညာ** ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၈၉. ဒုတိယေ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ ပရိဂ္ဂဏှာတီတိ **ပဂ္ဂါဟော** ။ န ဝိက္ခိပတီတိ **အဝိက္ခေပေါ** ။

၉၀. တတိယေ နမနဋ္ဌေန **နာမံ**။ ရုပ္ပနဋ္ဌေန **ရူပံ**။ သမ္မသနစာရဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ **"စတ္တာရော အရူပက္ခန္ဓာ"**တေ့ဝ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ **"ဓမ္မ-ကောဋ္ဌာသပရိစ္ဆေဒဉာဏံ နာမ ကထိတ"**န္တိ။

၉၁. စတုတ္ထေ ဝိဇာနနဋ္ဌေန **ဝိဇ္ဇာ**။ ဝိမုစ္စနဋ္ဌေန **ဝိမုတ္တိ**။

၉၂. ပဉ္စမေ ဘဝေ နာမ သဿတံ သအ ဘာဝတော, သဿတဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇနဒိဋ္ဌိ **ဘဝဒိဋ္ဌိ** ။ ဝိဘဝေ နာမ ဥစ္ဆေဒော ဝိနာသနဋ္ဌေန, ဝိဘဝဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇနဒိဋ္ဌိ **ဝိဘဝဒိဋ္ဌိ။ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ** ဟောန္တိ ဝုတ္တနယတ္တာ။

၉၃. အဋ္ဌမေ ဒုက္ခံ ဝစော တေသ္မိံ ဝိပ္ပဋိကူလကဟိမ္ဟိ ဝိပစ္စနီကသာတေ အနာဒရေ ပုဂ္ဂလေတိ ဒုဗ္ဗစော, တဿ ကမ္မံ ဒောဝစဿံ, တဿ ဒုဗ္ဗစဿ ပုဂ္ဂလဿ အနာဒရိယဝသေန ပဝတ္တာ စေတနာ။ တဿ ဘာဝေ **ဒောဝစဿတာ။ တဿ ဘာဝေ**တိ စ တဿ ယထာဝုတ္တဿ ဒောဝစဿဿ အတ္ထိဘာဝေ, အတ္ထတော ဒောဝစဿမေဝ။ ဝိတ္ထာရတော ပနေသာ "တတ္ထ ကတမာ ဒောဝစဿတာ? သဟဓမ္မိကေ ဝုစ္စမာနေ ဒောဝစဿာယ"န္တိ **အဘိဓမ္မေ** အာဂတာ။ သာ အတ္ထတော သင်္ခါရက္ခန္ဓော ဟောတိ။ စတုန္နံ တ ခန္ဓာနံ ဧတေနာကာရေန ပဝတ္တာနံ ဧတံ အဓိဝစနန္တိ ဝဒန္တိ။

ဟာပယောဂတော ဟာဟ အဿဒ္ဓာဒယော ပုဂ္ဂလာ တေဿ မိတ္တာတိ ဟာပမိတ္တော, တဿ ဘာဝေ **ဟာပမိတ္တတာ**။ ဝိတ္ထာရတော ပနေသာ "တတ္ထ ကတမာ ဟာပမိတ္တတာ? ယေ တေ ပုဂ္ဂလာ အဿဒ္ဓာ ဒုဿီလာ အပ္ပဿုတာ မစ္ဆရိနော ဒုပ္ပညာ။ ယာ တေသံ သေဝနာ နိသေဝနာ သံသေဝနာ ဘဇနာ သမ္ဘဇနာ ဘတ္တိ သမ္ဘတ္တိ တံသမ္ပဝင်္ကတာ"တိ (ဓ. သ. ၁၃၃၃) ဧဝံ အာဂတာ။ သာပိ အတ္ထတော ဒောဝစဿတာ ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ယာယ ဟိ စေတနာယ ပုဂ္ဂလော ဟာပသမ္ပဝင်္ကော နာမ ဟောတိ, သာ စေတနာ စတ္တာရောပိ တ အရူပိနော ခန္ဓာ တအာကာရပ္ပဝတ္တာ **ဟာပမိတ္တတာ**။

၉၄. နဝမေ သုခံ ဝစော တေသ္မိံ ပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟိမ္ဟိ အနုလောမသာတေ သာဒရေ ပုဂ္ဂလေတိ **သုဗ္ဗစော** တိအာဒိနာ, ကလျာဏာ သဒ္ဓါဒယော ပုဂ္ဂလာ တေဿ မိတ္တာတိ **ကလျာဏမိတ္တော** တိအာဒိနာ ဝုတ္တဝိပရိယာယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

၉၅. ဒသမေ ပထဝီဓာတုအာဒယော သုခဓာတုကာမဓာတုအာဒယော စ တောသေ့ဝဝ အဋ္ဌာရဓာတိ တောသု ကောသလ္လေ ဒဿိတေ တာသုပိ ကောသလ္လံ ဒဿိတမေဝ ဟောတီတိ **"အဋ္ဌာရသ ဓာတုယော"** တိ ဝုတ္တံ။ **ဓာတူတိ ဇာနနန္တိ** ဣမိနာ အဋ္ဌာရသန္နံ ဓာတူနံ သဘာဝပရိစ္ဆေဒိကာ သဝနဓာရဏသမ္မသနပ္ပဋိဝေဓပညာ ဝုတ္တာ။ တတ္ထ ဓာတူနံ သဝနဓာရဏပညာ သုတမယာ, ဣတရာ ဘာဝနာမယာ။ တတ္ထာပိ သမ္မသနပညာ လောကိယာ ။ ဝိပဿနာ ဟိ သာ, ဣတရာ လောကုတ္တရာ။ လက္ခဏာဒိဝသေန အနိစ္စာဒိဝသေန စ မနသိကရဏံ မနသိကာရော, တတ္ထ ကောသလ္လံ **မနသိကာရကုသလတာ**။ အဋ္ဌာရသန္နံယေဝ ဓာတူနံ သမ္မသနပ္ပဋိဝေဓပစ္စဝေက္ခဏပညာ မနသိကာရကုသလတာ, သာ အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနဝသေန တိဓာ ဘိန္နာ။ တထာ ဟိ သမ္မသနပညာ တဿာ အာဒိ, ပဋိဝေဓပညာ မဇ္ဈေ, ပစ္စဝေက္ခဏပညာ ပရိယောသာနံ။

၉၈. ကောဒသမေ အာပတ္တိယောဝ အာပတ္တိက္ခန္ဓာ။ တာ ပန အန္တရာပတ္တီနံ အဂ္ဂဟဏေန ပဉ္စ, တာသံ ဂဟဏေန သတ္တ ဟောန္တီတိ အာဟ **"ပဉ္စန္နဉ္စ သတ္တန္နဉ္စ အာပတ္တိက္ခန္ဓာန"**န္တိ။ **ဇာနနန္တိ** "ဣမာ အာပတ္တိယော, ဧတ္တကာ အာပတ္တိယော, ဧဝဉ္စ တာသံ အာပဇ္ဇနံ ဟောတိ"တိ ဇာနနံ။ ဧဝံ တိပ္ပကာရေန ဇာနနပညာ ဟိ အာပ

တ္တိကုသလတာ နာမ။ အာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌာပနပ္ပယောဂတာယ ကမ္မဘူတာ ဝါစာ ကမ္မဝါစာ, တထာဘူတာ အနုသ္သာဝနဝါစာ။ ‘‘ဣမာယ ကမ္မဝါစာယ ဣတော အာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ, ဟောန္တု ပဌမေ, တတိယေ ဝါ အနုသ္သာဝနေ ယ္ယ-ကာရံ ပတ္တေ, ‘သံဝရိသ္သာမီ’တိ ဝါ ပဒေ ပရိယောသိတေ ဟောတီ’’တိ ဧဝံ တံ တံ အာပတ္တီဟိ ဝုဋ္ဌာနပရိစ္ဆေဒဇာနနပညာ **အာပတ္တိဝုဋ္ဌာနကုသလတာ။ ဝုဋ္ဌာန**န္တိ စ ယထာပန္နာယ အာပတ္တိယာ ယထာ တထာ အနန္တရာယတာဟာဒနံ။ ဧဝံ ဝုဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏေနေဝ ဒေသနာယပိ သင္ဂဟော သိဒ္ဓေါ ဟောတိ။

ဓမ္မဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၁၀) ၅. ဗာလဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၉၉. ပဉ္စမဿ ပဌမေ **အနာဂတံ ဘာရံ ဝဟတီ**တိ အတ္တနော အသမ္ပတ္တံ ဘာရံ ဝဟတိ။ အထေရောဝ သမာနော ထေရေဟိ ဝဟိတဗ္ဗံ ဗီဇနဂ္ဂဟဓမ္မဇ္ဈေသနာဒိဘာရံ ဝဟတီတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **အဋ္ဌကထာယံ** (မဟာဝ. အဋ္ဌ. ၁၅၉-၁၆၀) ပန ယသ္မာ သမ္မဇ္ဇနာဒိနဝဝိဓံ ပုဗ္ဗကိစ္စံ အာဏတ္တေနေဝ ကာတဗ္ဗံ, ဟတ္ထိမောက္ခနွ အာဏတ္တေနေဝ ဉတ္တိသိတဗ္ဗံ, တသ္မာ တံ သဗ္ဗံ ဝိနာ အာဏတ္တိယာ ကရောန္တော အနာဂတံ ဘာရံ ဝဟတိ နာမာတိ ဒဿေတုံ **"သမ္မဇ္ဇနီ ပဒီပေ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ယဥ္စဟိ "အနုဇာနာမိ, ဘိက္ခဝေ, ဥပေါသထကာရံ သမ္မန္နိတု"န္တိ အာဒိနာ နယေန **ဟဋ္ဌိယံ** အာဂတံ။ အဋ္ဌကထာသု စ –

"သမ္မဇ္ဇနီ ပဒီပေ စ၊ ဥဒကံ အာသနေန စ။
ဥပေါသထဿ ဧတာနိ၊ 'ပုဗ္ဗကရဏ'န္တိ ဝုစ္စတိ။

"ဆန္ဒပါရိသုဒ္ဓိဥတုက္ခာနံ၊ ဘိက္ခုဂဏနာ စ ဩဝါဒေါ။
ဥပေါသထဿ ဧတာနိ၊ 'ပုဗ္ဗကိစ္စ'န္တိ ဝုစ္စတီ"တိ။ (မဟာဝ. အဋ္ဌ ၁၆၈) –

ဧဝံ ဒွီဟိ နာမေဟိ နဝဝိဓံ ပုဗ္ဗကိစ္စံ ဒဿိတံ, တံ အကတွာ ဥပေါသထံ ကာတုံ န ဝဋ္ဋတိ။ တသ္မာ "အနုဇာနာမိ, ဘိက္ခဝေ, ထေရေန ဘိက္ခုနာ နဝံ ဘိက္ခုံ အာဏာပေတု"န္တိ ဝစနတော ထေရေန အာဏတ္တေန အဂိလာနေန ဘိက္ခုနာ ဥပေါသထာဂါရံ သမ္မဇ္ဇိတဗ္ဗံ, ပါနီယံ ပရိဘောဇနီယံ ဥပဋ္ဌပေတဗ္ဗံ, အာသနံ ပညာပေတဗ္ဗံ, ပဒီပေါ ကာတဗ္ဗော, အကရောန္တော ဒုက္ကဋံ အာပဇ္ဇတိ။

ထေရေနပိ ပတိရူပံ ဉတွာ အာဏာပေတဗ္ဗံ, အာဏာပေန္တေနပိ ယံ ကိဉ္စိ ကမ္မံ ကရောန္တော တ သအ ကာလမေ ဝ ကောဟ တ ဘာရနိတ္ထရဏကော တ သရဘာဏကဓမ္မကထိကာဒီသု တ အညတရော န ဥပေါသထာဂါရသမ္မဇ္ဇနတ္ထံ အာဏာပေတဗ္ဗော, အဝသေသာ ပန တရေန အာဏာပေတဗ္ဗာ။ သစေ အာဏတ္တော သမ္မဇ္ဇနိံ တာဝကာလိကမ္ပိ န လ ဘတိ, သာခာဘင်္ဂံ ကပ္ပိယံ ကာရေတွာ သမ္မဇ္ဇိတဗ္ဗံ, တမ္ပိ အလဘန္တဿ လဒ္ဓကပ္ပိယံ ဟောတိ။ ပဒီပကရဏေပိ ဝုတ္တနယေနေဝ အာဏာပေတဗ္ဗော, အာဏာပေန္တေန စ "အမုကသ္မိံ နာမ ဩကာသေ တေလံ တ ကပလ္လိကာ တ အ တ္ထိ, တံ ဂဟေတွာ ကရောဟီ"တိ ဝတ္တဗ္ဗော။ သစေ တေလာဒီနိ နတ္ထိ, ပရိယေသိတဗ္ဗာနိ။ ပရိယေသိတွာ အလဘန္တဿ လဒ္ဓကပ္ပိယံ ဟောတိ။ အပိ စ ကပါလေ အဂ္ဂိ ဇာလေတဗ္ဗော။ အာသနပညာပနာဏတ္တိယမ္ပိ ဝုတ္တနယေနေ ဝ အာဏာပေတဗ္ဗော, အာဏတ္တေန စ သစေ ဥပေါသထာဂါရေ အာသနာနိ နတ္ထိ, သင်္ဃိကာဝါသတော အာဟရိတွာ ပညာပေတွာ ပုန အာဟရိတဗ္ဗာနိ, အာသနေသု အသတိ ကဋသာရကေပိ တဋ္ဋိကာယောပိ ပညာပေတုံ ဝဋ္ဋတိ, တာသုပိ အသတိ သာခာဘင်္ဂါနိ ကပ္ပိယံ ကာရေတွာ ပညာပေတဗ္ဗာနိ။ ကပ္ပိယကာရကံ အလဘန္တဿ လဒ္ဓကပ္ပိယံ ဟောတိ။

ဆန္ဒပါရိသုဒ္ဓီတိ ဧတ္ထ ဥပေါသထကရဏတ္ထံ သန္နိပတိတေ သင်္ဃေ ဗဟိ ဥပေါသထံ ကတွာ အာဂတေန သ န္နိပတိတဗ္ဗံ ဂန္တွာ ကာယသာမဂ္ဂိံ အဒေန္တေန ဆန္ဒော အဒာတဗ္ဗော။ ယောပိ ဂိလာနော တ ကိစ္စပ္ပသုတော တ, တေန ပါရိသုဒ္ဓိံ ဒေန္တေန ဆန္ဒော အဒာတဗ္ဗော။ ကထံ အဒာတဗ္ဗော? ဧကဿ ဘိက္ခုနော သန္တိကေ "ဆန္ဒံ ဒမ္မိ, ဆန္ဒံ မေ ဟရ, ဆန္ဒံ မေ အာရောစေဟီ"တိ အယမတ္ထော ကာယေန တ တစာယ တ ဥဘယေန တ ဝိညာပေတဗ္ဗော။ ဧဝံ ဒိန္နော ဟောတိ ဆန္ဒော။ အကတူပေါသထေန ပန ဂိလာနေန တ ကိစ္စပ္ပသုတေန တ ပါရိသုဒ္ဓိ အဒာတဗ္ဗာ။ ကထံ အဒာတဗ္ဗာ? ဧကဿ ဘိက္ခုနော သန္တိကေ "ပါရိသုဒ္ဓိံ ဒမ္မိ, ပါရိသုဒ္ဓိံ မေ ဟရ, ပါရိသုဒ္ဓိံ မေ အာရောစေဟီ"တိ အယမတ္ထော ကာယေန တ တစာယ တ ဥဘယေန တ ဝိညာပေတဗ္ဗော။ ဧဝံ ဒိန္နာ ဟောတိ ပါရိသုဒ္ဓိ။ တံ ပန ဒေန္တေန ဆန္ဒောပိ အဒာတဗ္ဗော။ ဝုတ္တဉ္စေဟတံ ဘဂဝတာ – "အနုဇာနာမိ, ဘိက္ခဝေ, တဒဟုပေါသထေ ပါရိသုဒ္ဓိံ ဒေန္တေန ဆန္ဒမ္ပိ အ တုံ, သန္တိ သင်္ဃဿ ကရဏီယ"န္တိ။ တတ္ထ ပါရိသုဒ္ဓိအနံ သင်္ဃဿပိ အတ္တနောပိ ဥပေါသထကရဏံ သမ္ပာဒေ တိ, န အဝသေသံ သင်္ဃကိစ္စံ။ ဆန္ဒအနံ သင်္ဃဿေဝ ဥပေါသထကရဏဉ္စ သေသကိစ္စဉ္စ သမ္ပာဒေတိ, အတ္တနော ပန ဥပေါသထော အကတောယေဝ ဟောတိ, တသ္မာ ပါရိသုဒ္ဓိံ ဒေန္တေန ဆန္ဒောပိ အဒာတဗ္ဗော။

ဥတုက္ခာန န္တိ "ဟေမန္တာဒီနံ ဥတူနံ ဇွေက္ကံ အတိက္ကန္တံ့, ဇွေက္ကံ အဝသိဠ္ဌ"န္တိ ဧဝံ ဥတူနံ အာစိက္ခနံ။ **ဘိက္ခုဂဏနာ**တိ "ဇွေက္ကာ ဘိက္ခူ ဥပေါသထဂ္ဂေ သန္နိပတိတာ"တိ ဘိက္ခူနံ ဂဏနာ။ ဣဒမ္ပိ ဥဘယံ ကတ္ဝာဝ ဥ ပေါသထော ကာတဗ္ဗော။ **ဩတအော**တိ ဘိက္ခုနောဝါဒေါ။ န ဟိ ဘိက္ခုနီဟိ ယာစိတံ ဩဝါဒံ အနာရောစေတွာ ဥပေါသ ထံ ကာတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဘိက္ခုနိယော ဟိ "သွေ ဥပေါသထော"တိ အာဂန္တွာ "အယံ ဥပေါသထော စာတုဒ္ဒသော, ပန္နရ သော"တိ ပုစ္ဆိတွာ ပုန ဥပေါသထဒိဝသေ အာဂန္တွာ "ဘိက္ခုနိသင်္ဃော, အယျ, ဘိက္ခုသင်္ဃဿ ပါဒေ ဝန္ဒတိ, ဩဝါဒူပသင်္ကမနဉ္စ ယာစတိ, လဘတု ကိရ, အယျ, ဘိက္ခုနိသင်္ဃော ဩဝါဒူပသင်္ကမန"န္တိ ဧဝံ ဩဝါဒံ ယာစန္တိ။ တံ ဌပေတွာ ဗာလဂိလာနဂမိယေ အညော သစေပိ အာရညကော ဟောတိ, အပ္ပဋိဂ္ဂဟေတုံ န လဘတိ, တသ္မာ ယေန သော ပဋိဂ္ဂဟိတော, တေန ဘိက္ခုနာ ဥပေါသထဂ္ဂေ ပါတိမောက္ခုဒ္ဒေသကော ဘိက္ခု ဧဝံ ဝတ္တဗ္ဗော "ဘိက္ခုနိသင်္ဃော, ဘန္တေ, ဘိက္ခုသင်္ဃဿ ပါဒေ ဝန္ဒတိ, ဩဝါဒူပသင်္ကမနဉ္စ ယာစတိ, လဘတု ကိရ, ဘန္တေ, ဘိက္ခုနိသင်္ဃော ဩဝါဒူပသင်္ကမန"န္တိ။

ပါတိမောက္ခုဒ္ဒေသကေန ဝတ္တဗ္ဗံ – "အတ္ထိ ကောစိ ဘိက္ခု ဘိက္ခုနောဝါဒကော သမ္မတော"တိ။ သစေ ဟော တိ ကောစိ ဘိက္ခု ဘိက္ခုနောဝါဒကော သမ္မတော, တတော တေန သော ဝတ္တဗ္ဗော – "ဣတ္ထန္နာမကော ဘိက္ခု ဘိက္ခု နောဝါဒကော သမ္မတော, တံ ဘိက္ခုနိသင်္ဃော ဥပသင်္ကမတူ"တိ။ သစေ နတ္ထိ, တတော တေန ပုစ္ဆိတဗ္ဗံ – "ကော အာ ယသ္မာ ဥဿဟတိ ဘိက္ခုနိယော ဩဝဒိတု"န္တိ။ သစေ ကောစိ ဥဿဟတိ, သောပိ စ အဋ္ဌဟိ အင်္ဂေဟိ သမန္နာဂ တော, တံ တတ္ထေဝ သမ္မန္နိတွာ ဩဝါဒပ္ပဋိဂ္ဂါဟကော ဝတ္တဗ္ဗော – "ဣတ္ထန္နာမော ဘိက္ခု ဘိက္ခုနောဝါဒ ကော သမ္မတော, တံ ဘိက္ခုနိသင်္ဃော ဥပသင်္ကမတူ"တိ။ သစေ ပန န ကောစိ ဥဿဟတိ, ပါတိမောက္ခုဒ္ဒေသကေန ဝတ္တဗ္ဗံ – "နတ္ထိ ကောစိ ဘိက္ခု ဘိက္ခုနောဝါဒကော သမ္မတော, ပါသာဒိကေန ဘိက္ခုနိသင်္ဃော သမ္ပာဒေတူ"တိ။ ဧတ္ တာဝတာ ဟိ သိက္ခတ္တယသင်္ဂဟိတံ သကလံ သာသနံ အာရောစိတံ ဟောတိ။ တေန ဘိက္ခုနာ "သာဓူ"တိ သမ္ပဋိစ္ဆိ တွာ ပါဋိပဒေ ဘိက္ခုနီနံ အာရောစေတဗ္ဗံ။ ပါတိမောက္ခမ္ပိ "န, ဘိက္ခဝေ, အနဇ္ဈိဋ္ဌေန ပါတိမောက္ခံ ဥဒ္ဒိသိတဗ္ဗံ, ယော ဥဒ္ဒိသေယျ, အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿာ"တိ ဝစနတော အနာဏတ္တေန န ဥဒ္ဒိသိတဗ္ဗံ။ "ထေရာဓေယျံ ပါတိ မောက္ခ"န္တိ ဟိ ဝစနတော သင်္ဃတ္ထေရော ဝါ ပါတိမောက္ခံ ဥဒ္ဒိသေယျ , "အနုဇာနာမိ, ဘိက္ခဝေ, ယော တတ္ ထ ဘိက္ခု ဗျတ္တော ပဋိဗလော, တဿာဓေယျံ ပါတိမောက္ခ"န္တိ ဝစနတော နဝကတရော ဝါ ထေရေန အာဏတ္ တော။ ဒုတိယာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

၁၀၉. ကောဒသမေ **န ကုက္ကုစ္စာယိတဗ္ဗံ ကုက္ကုစ္စာယတီ** တိ န ကုက္ကုစ္စာယိတုံ ယုတ္တကံ ကုက္ကုစ္စာ ယတိ။ သူကရမံသံ လဘိတွာ "အစ္ဆမံသ"န္တိ ကုက္ကုစ္စာယတိ, "သူကရမံသ"န္တိ ဇာနန္တောပိ "အစ္ဆမံသ"န္တိ ကုက္ကုစ္စာယတိ, န ပရိဘုဉ္ဇတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဧဝံ မိဂမံသံ "ဒီပိမံသ"န္တိ, ကာလေ သန္တေယေဝ "ကာလော နတ္ ထီ"တိ, အပ္ပဝါရေတွာ "ပဝါရိတောမှီ"တိ, ပတ္တေ ရဇသ္မိံ အပတိတေယေဝ "ပတိတ"န္တိ, အတ္တာနံ ဥဒ္ဒိဿ မစ္ဆမံသေ အကတေယေဝ "မံ ဥဒ္ဒိဿ ကတ"န္တိ ကုက္ကုစ္စာယတိ။ **ကုက္ကုစ္စာယိတဗ္ဗံ န ကုက္ကုစ္စာယတီ** တိ ကုက္ကုစ္စာယိတုံ ယုတ္တံ န ကုက္ကုစ္စာယတိ။ အစ္ဆမံသံ လဘိတွာ "သူကရမံသ"န္တိ န ကုက္ကုစ္စာယတိ, "အစ္ဆ မံသ"န္တိ ဇာနန္တောပိ "သူကရမံသ"န္တိ န ကုက္ကုစ္စာယတိ, မဒ္ဒိတွာ ဝီတိက္ကမတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဧဝံ ဒီပိမံသံ မိဂမံသန္တိ။ပေ.။ အတ္တာနံ ဥဒ္ဒိဿ မစ္ဆမံသေ ကတေ "မံ ဥဒ္ဒိဿ ကတ"န္တိ န ကုက္ကုစ္စာယတီတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္တော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အဋ္ဌကထာယံ ပန "န ကုက္ကုစ္စာယိတဗ္ဗန္တိ သင်္ဃဘောဂဿ အပဋ္ဌပနံ အဝိစာရဏံ န ကုက္ ကုစ္စာယိတဗ္ဗံ နာမ, တံ ကုက္ကုစ္စာယတိ။ ကုက္ကုစ္စာယိတဗ္ဗန္တိ တဿေဝ ပဋ္ဌပနံ ဝိစာရဏံ, တံ န ကုက္ကုစ္စာယ တီ"တိ ဧတ္တကမေဝ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **သင်္ဃဘောဂဿာ** တိ သင်္ဃဿ စတုပစ္စယပရိဘောဂတ္ထာယ ဒိန္နခေတ္တ ဝတ္ထုတဠာကာဒိကဿ, တတော ဥပ္ပန္နဓညဟိရညာဒိကဿ စ သင်္ဃဿ ဘောဂဿ။ **အပဋ္ဌပန** န္တိ အသံဝိဒဟနံ။ တေနာဟ **"အဝိစာရဏာ"**န္တိ။ **တဿေဝ** တိ ယထာဝုတ္တဿေဝ သင်္ဃဘောဂဿ။

ဗာလဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဒုတိယပဏ္ဏာသကံ နိဋ္ဌိတံ။

၃. တတိယပဏ္ဏာသကံ

(၁၁) ၁. အာသာဒုပ္ပဇဟာဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၁၁၉. တတိယပဏ္ဏာသကဿ ပဌမေ ဒုက္ခေန ပဇဟိတဗ္ဗာတိ **ဒုပ္ပဇဟာ။ ဒုစ္စဇာ** တိအာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ ဒွိန္နံ အာသာနံ ဒုစ္စဇဘာဝေ ကထံ ဇာနိတဗ္ဗောတိ ပဌမံ တာဝ လာဘာသာယ ဒုစ္စဇဘာဝံ ဝိဘာဝေတိ **“လာဘာသာယာ”**တိအာဒိနာ။ **ဥဘတောဗျူဠ္ဟံ** တိ ယုဒ္ဓတ္ထာယ ဥဘတော သန္နိပတိတံ။ **ပက္ခန္ဒန္တီ** တိ အနုပ္ပဝိသန္တိ။ **ဇီဝိတာသာယ ဒုပ္ပဇဟတ္တာ**တိအာဒိနာ ဇီဝိတာသာယ ဒုစ္စဇဘာဝံ ဝိဘာဝေတိ။

၁၂၀. ဒုတိယေ **ဒုလ္လဘာ** တိ န သုလဘာ။ **ဣဏံ ဒေမီတိ သညံ ကရောတီ**တိ ဧဝံ သညံ ကရောန္တော ဝိယ ဟောတီတိ အတ္ထော။ ဧတ္ထ စ “ပုဗ္ဗကာရီတိ ပဌမံ ဥပကာရဿ ကာရကော။ ကတညူ ကတဝေဒီတိ တေန ကတံ ဥတ္တတ ပစ္ဆာ ကာရကော။ တေသု ပုဗ္ဗကာရီ ‘ဣဏံ ဒေမိ’တိ သညံ ကရောတိ, ပစ္ဆာ ကာရကော ‘ဣဏံ ဇီရာပေမိ’တိ သညံ ကရောတီ”တိ ဧတ္တကမေဝ ဣဓ ဝုတ္တံ။ ပုဂ္ဂလပဏ္ဏတ္တိသံဝဏ္ဏနာယံ (ပု. ပ. အဋ္ဌ. ၈၃) ပန –

“ပုဗ္ဗကာရီတိ ပဌမမေဝ ကာရကော။ ကတဝေဒီတိ ကတံ ဝေဒေတိ, ဝိဒိတံ ပာကဋံ ကရောတိ။ တေ အကရိယာနကရိယေဟိ ဒီပေတဗ္ဗာ။ အကရိကေသု ဟိ မာတာပိတရော ပုဗ္ဗကာရိနော နာမ, ပုတ္တဓီတရော ပန မာတာပိတရော ပဋ္ဌိဇဂ္ဂန္တာ အဘိဝါဒနာဒီနိ တေသံ ကုရုမာနာ ကတဝေဒိနော နာမ။ အနကရိယေသု အာစရိယုပဇ္ဈာယာ ပုဗ္ဗကာရိနော နာမ, အန္တေဝါသိကသဒ္ဓိဝိဟာရိကာ အာစရိယုပဇ္ဈာယေ ပဋ္ဌိဇဂ္ဂန္တာ အဘိဝါဒနာဒီနိ စ တေသံ ကုရုမာနာ ကတဝေဒိနော နာမ။ တေသံ အာဝိဘာဝတ္ထာယ ဥပဇ္ဈာယပေါသကသောဏတ္ထေရာဒီနံ ဝတ္ထူနိ ကထေတဗ္ဗာနိ။

“အပရော နယော – ပရေန အကတေယေဝ ဥပကာရေ အတ္တနိ ကတံ ဥပကာရံ အနပေက္ခိတ္တတ ကာရကော ပုဗ္ဗကာရီ, သေယျထာပိ မာတာပိတရော စေဝ အာစရိယုပဇ္ဈာယာ စ။ သော ဒုလ္လဘော သတ္တာနံ တဏှာဘိဘူတတ္တာ။ ပရေန ကတဿ ဥပကာရဿ အနုရူပပ္ပဝတ္တိ အတ္တနိ ကတံ ဥပကာရံ ဥပကာရတော ဇာနန္တော ဝေဒိယန္တော ကတညုကတဝေဒီ သေယျထာပိ မာတာပိတုအာစရိယုပဇ္ဈာယေသု သမ္မာပဋ္ဌိပန္နော။ သောပိ ဒုလ္လဘော သတ္တာနံ အဝိဇ္ဇာဘိဘူတတ္တာ။ အပိစ အကာရဏဝစ္ဆလော ပုဗ္ဗကာရီ, သကာရဏဝစ္ဆလော ကတညုကတဝေဒီ။ ‘ကရိဿတိ မေ’တိ ဧဝမာဒိကာရဏနိရပေက္ခကိရိယော ပုဗ္ဗကာရီ, ‘ကရိဿတိ မေ’တိ ဧဝမာဒိကာရဏသာပေက္ခကိရိယော ကတညုကတဝေဒီ။ တမောဇောတိပရာယဏော ပုဗ္ဗကာရီ, ဇောတိဇောတိပရာယဏော ကတညုကတဝေဒီ။ ဒေသေတာ ပုဗ္ဗကာရီ, ပဋိပဇ္ဇိတာ ကတညုကတဝေဒီ။ သဒေဝကေ လောကေ အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓော ပုဗ္ဗကာရီ, အရိယသာဝကော ကတညုကတဝေဒီ”တိ ဝုတ္တံ။

တတ္ထ ကာရဏေန ဝိနာ ပဝတ္တဟိတစိတ္တော **အကာရဏဝစ္ဆလော** ။ အနာဂတမ္ပိ ပယောဇနံ အပေက္ခမာနော “ကရိဿတိ မေ”တိအာဒိနာ စိတ္တေန ပဌမံ ဂဟိတံ တာဒိသံ ကတံ ဥပာဒာယ ကတညူ ဧဝ နာမ ဟောတိ, န ပုဗ္ဗကာရီတိ အဓိပ္ပာယေန **“ကရိဿတိ မေတိ ဧဝမာဒိကာရဏသာပေက္ခကိရိယော ကတညုကတဝေဒီ”** တိ ဝုတ္တံ။ **တမောဇောတိပရာယဏော** ပုညဖလာနိ အနုပဇီဝန္တော ဧဝ ပုညာနိ ကရောတီတိ **“ပုဗ္ဗကာရီ”**တိ ဝုတ္တော။ ပုညဖလံ ဥပဇီဝန္တော ဟိ ကတညုပက္ခေ တိဋ္ဌတိ။

၁၂၁. တတိယေ **တိတ္တော** တိ သုဟိတော ပရိယောသိတော နိဋ္ဌိတကိစ္စတာယ နိရုဿုက္ကော။ ဂုဏဟာရိပူရိယာ ဟိ ပရိပုဏ္ဏော ယာဝဒတ္ထော ဣဓ တိတ္တော ဝုတ္တော။ **တပ္ပေတာ** တိ အညေသမ္ပိ တိတ္တိကရော။ **ပစ္စေကဗုဒ္ဓော စ တထာဂတဿ သာဝကော စ ခီဏာသဝေ တိတ္တော**တိ ဧတ္ထ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေ နဝလောကုတ္တရဓမ္မေဟိ သယံ တိတ္တော ပရိပုဏ္ဏော, အညံ ပန တပ္ပေတုံ န သက္ကောတိ။ တဿ ဟိ ဓမ္မကထာယ အဘိသမယော န ဟောတိ, သာဝကာနံ ပန ဓမ္မကထာယ အပရိမာဏာနံ ဒေဝမနုဿာနံ အဘိသမယော ဟောတိ။ ဧဝံ သန္တေပိ ယသ္မာ တေ ဓမ္မံ ဒေသေန္တာ န အတ္တနော ဝစနံ ကတ္ဝတ ကထေန္တိ, ဗုဒ္ဓါနံ ဝစနံ ကတ္ဝတ ကထေန္တိ, သောတုံ နိသိန္နပရိသာပိ – “အယံ ဘိက္ခု န အတ္တနာ ပဋ္ဌိဝိဒ္ဓံ ဓမ္မံ ကထေတီ”တိ စိတ္တီကာရံ ကရောတိ။ ဣတိ သော စိတ္တီကာရော ဗုဒ္ဓါနံယေဝ ဟောတိ။ ဧဝံ တတ္ထ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓောဝ တပ္ပေတာ နာမ။ ယထာ ဟိ “အသုကဿ နာမ ဣဒ္ဓိဒဋ္ဌ ဒေထာ”တိ ရညာ အာဏတ္တေ ကိဉ္စာပိ အာ

နေတ္တတ ဒေန္တိ, အထ ခော ရာဇာဝ တတ္ထ အယကော။ ယေဟိပိ လဒ္ဓံ ဟောတိ, တေ "ရညာ အမ္ဟာကံ ဌာနန္တရံ ဒိန္နံ, ဣသ္သရိယဝိဘဝေ ဒိန္နော"တေ့ဝဝ ဂဏ္ဟန္တိ, န "ရာဇပုရိသေဟိ"တိ ဇဝံသမ္ပဒမိဒံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၁၂၂. စတုတ္ထေ **ဒုတ္တပ္ပယာ** တိ အတပ္ပယာ, န သက္ကာ ကေနစိ တပ္ပေတုံ။ ယော ဟိ ဥပဋ္ဌာကကုလံ တ ဉာတိကုလံ တ နိသ္သာယ ဝသမာနော စီဝရေ ဇိဏ္ဏေ တေဟိ ဒိန္နံ စီဝရံ နိက္ခိပတိ, န ပရိဘုဉ္ဇတိ ။ ပုနပ္ပုနံ ဒိန္နမ္ပိ ဂဟေတ္တတ နိက္ခိပတေဝ။ ယော စ တေနေဝ နယေန လဒ္ဓံ လဒ္ဓံ ဝိသ္သဇ္ဇေတိ, ပရသ္သ ဒေတိ, ပုနပ္ပုနံ လဒ္ဓမ္ပိ တထေဝ ကရောတိ။ ဣမေ ဒွေ့ဝ ပုဂ္ဂလာ သကဋေဟိပိ ပစ္စယေ ဥပနေန္တေန တပ္ပေတုံ န သက္ကာတိ ဒုတ္တပ္ပယာ။

၁၂၃. ပဉ္စမေ **န ဝိသ္သဇ္ဇေတိ** တိ အတ္တနော အကတ္တတ ပရသ္သ န ဒေတိ, အတိရေကေ ပန သတိ န နိက္ခိပတိ, ပရသ္သ ဒေတိ။ တေနေတဟ **"သဗ္ဗံယေဝ ပရေသံ န ဒေတီ"** တိအာဒိ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ "ယော ဘိက္ခု ဥပဋ္ဌာကကုလာ တ ဉာတိကုလာ တ ဇိဏ္ဏစီဝရော သာဋကံ လဘိတ္တတ စီဝရံ ကတ္တတ ပရိဘုဉ္ဇတိ န နိက္ခိပတိ, အဂ္ဂဠံ ဒတ္တတ ဟရပန္တော့ပိ ပုနပိ ဒိယျမာနေ သဟသာ နပ္ပဋိဂ္ဂဏ္ဟာတိ။ ယော စ လဒ္ဓံ လဒ္ဓံ အတ္တနာ ပရိဘုဉ္ဇတိ, ပရေသံ န ဒေတိ။ ဣမေ ဒွေ့ဝပိ သုခေန သက္ကာ တပ္ပေတုန္တိ သုတပ္ပယာ"တိ။

၁၂၄-၁၂၇. ဆဋ္ဌသတ္တမာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

အာသာဒုပ္ပဇဟဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၁၂) ၂. အာယာစနဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၁၃၁. သဒ္ဓော ဘိက္ခူတိ သဒ္ဓာယ သမန္နာဂတော ဘိက္ခု။ ယော ဘိက္ခု သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနေဟိ သဒိသဘာဝံ ပတ္ထေတိ, သော ယေဟိ ဂုဏေဟိ သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနာ ဧတဒဂ္ဂေ ဌပိတာ, တေ ဂုဏေ အတ္တနော အဘိကင်္ခေယျာတိ အာဟ **“ယာဒိသော သာရိပုတ္တတ္ထေရော ပညာယာ”**တိအာဒိ။ **ဣတော ဥတ္တရိ ပတ္ထေန္တော မိစ္ဆာ ပတ္ထေယျာ**တိ သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနာနံ ယေ ပညာဒယော ဂုဏာ ဥပလဗ္ဘန္တိ, တတော ဥတ္တရိ ပတ္ထေန္တော မိစ္ဆာ ပတ္ထေယျ။ အဂ္ဂသာဝကဂုဏပရမာ ဟိ သာဝကဂုဏမရိယာဒာ။ တေသံ သာဝကဂုဏာနံ ယဒိဒံ အဂ္ဂသာဝကဂုဏာ, နတတော ပရံ သာဝကဂုဏာ နာမ အတ္ထိ။ တေနေဝါဟ **“ယံ နတ္ထိ, တဿ ပတ္ထိတတ္တာ”**တိ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

၁၃၅. ပဌမေ ယဿ ဂုဏာ ခတာ ဥပဟတာ စ, သော **ခတော ဥပဟတော** နာမ ဟောတီတိ အာဟ **“ဂုဏာနံ ခတတ္တာ”**တိအာဒိ။ **ခတတ္တာ**တိ ဆိန္နတ္တာ။ **ဥပဟတတ္တာ**တိ နဋ္ဌတ္တာ။ တေနာဟ **“ဆိန္နဂုဏံ နဋ္ဌဂုဏန္တိ အတ္ထော”**တိ။ အပုညဿ ပသဝေ နာမ အတ္ထတော ပဋိလာဘောတိ အာဟ **“ပသဝတီတိ ပဋိလဘတီ”**တိ, အတ္တနော သန္တာနေ ဥပ္ပာဒေတီတိ အတ္ထော။ **အနနုပဝိသိတွာ**တိ ဉာဏေန အနောဂါဟေတွာ။ သေသမေတ္ထ ဆဋ္ဌာဒီနိ စ သုဝိညေယျာနေဝ။

အာယာစနဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၁၃) ၃. အနဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၁၄၂. တတိယဿ ပဌမေ ဒီဃတီတိ **အနံ,** ဒေယျဓမ္မဿေတံ အဓိဝစနံ။ ဒီယတိ အနေနာတိ တ **အနံ,** ပရိစ္စာဂစေတနာယေတံ အဓိဝစနံ။ အယံ ဒုဝိဓောပိ အတ္ထော ဣဓာဓိပ္ပေတောတိ အာဟ **“ဒိယျနကဝသေန အနာနီ”** တိအာဒိ။ တတ္ထ **ဒိယျနကဝသေနာ** တိ အတဗ္ဗဝသေန။ **အမတပတ္တိပဋိပဒ** န္တိ အမတပ္ပတ္တိဟေတုဘူတံ သမ္မာပဋိပဒံ။

၁၄၃-၁၅၁. ဒုတိယာဒီနိ စ သုဝိညေယျာနေဝ။

အနဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၁၄) ၄. သန္ထာရဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၁၅၂. စတုတ္ထဿ ပဌမေ အာမိသဿ စ ဓမ္မဿ စ အလာဘေန အတ္တနော ပရဿ စ အန္တရေ သမ္ဘဝန္တဿ ဆိဒ္ဒဿ ဝိဝရဿ ဘေဒဿ သန္ထရဏံ ပိဒဟနံ သင်္ဂဏှနံ သန္ထာရော။ အယဉှိ လောကသန္နိဝါသော အလဗ္ဘမာနေန အာမိသေန ဓမ္မေန စာတိ ဒွိဟိ ဆိဒ္ဒော။ တဿ တံ ဆိဒ္ဒံ ယထာ န ပညာယတိ , ဧဝံ ပီဌဿ ဝိယ ပစ္စတ္ထရဏေန အာမိသေန ဓမ္မေန စ သန္ထရဏံ သင်္ဂဏှနံ သန္ထာရောတိ ဝုစ္စတိ။ ဧတ္ထ စ အာမိသေန သင်္ဂဟော **အာမိသသန္ထာရော** နာမ။ တံ ကရောန္တေန မာတာပိတူနံ ဘိက္ခုဂတိကဿ ဝေယျာဝစ္စကရဿ ရညော စောရာနဉ္စ အဂ္ဂံ အဂ္ဂဟေတွာပိ ဒာတုံ ဝဋ္ဋတိ။ အာမသိတွာ ဒိန္နေဟိ ရာဇာနော စ စောရာ စ အနတ္ထမ္ပိ ကရောန္တိ, ဇီဝိတက္ခယမ္ပိ ပါပေန္တိ။ အနာမသိတွာ ဒိန္နေန အတ္တမနာ ဟောန္တိ, စောရနာဂဝတ္ထုအာဒီနိ စေတ္ထ ဝတ္ထူနိ ကထေတဗ္ဗာနိ။ တာနိ သမန္တပါသာဒိကာယ **ဝိနယဋ္ဌကထာယံ** (ပါရာ. ၁၈၅) ဝိတ္ထာရိတာနိ။ သက္ကစ္စံ ဥဒ္ဒေသဒါနံ ပါဠိဝဏ္ဏနာ ဓမ္မကထာကထနန္တိ ဧဝံ ဓမ္မေန သင်္ဂဟော **ဓမ္မသန္ထာရော** နာမ။

၁၅၃-၁၆၃. ဒုတိယာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

သန္ထာရဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၁၅) ၅. သမာပတ္တိဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၁၆၄. ပဉ္စမဿ ပဌမေ ''ဣတော ပုဗ္ဗေ ပရိကမ္မံ ပဝတ္တံ, ဣတော ပရံ ဘဝင်္ဂံ မဇ္ဈေ သမာပတ္တီ''တိ ဧဝံ သဟ ပရိကမ္မေန အပ္ပနာပရိစ္ဆေဒပစ္စဝေက္ခနာ ပညာ **သမာပတ္တိကုသလတာ** ။ ဝုဋ္ဌာနေ ကုသလဘာဝေါ **ဝုဋ္ဌာနကုသလတာ** ။ ပဂေဝ ဝုဋ္ဌာနပရိစ္ဆေဒကဉာဏဿေတံ ဝေဝစနံ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

၁၆၅. ဒုတိယေ ဥဇုနော ဘာဝေါ **အဇ္ဇဝံ,** အဇိမှတာ အကုဋိလတာ အဝင်္ကတာတိ အတ္ထော။ **အဘိဓမ္မေပိ** (ဓ. သ. ၁၃၄၆) ဝုတ္တံ – ''တတ္ထ ကတမော အဇ္ဇဝေါ? ယာ အဇ္ဇဝတာ အဇိမှတာ အကုဋိလတာ အဝင်္ကတာ, အယံ ဝုစ္စတိ အဇ္ဇဝေါ''တိ။ **အနဇ္ဇဝဥ္စ** အဇ္ဇဝပဋိက္ခေပေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဂေါမုတ္တဝင်္ကတာ, စန္ဒလေခါဝင်္ကတာ, နင်္ဂလကောဋိဝင်္ကတာတိ ဟိ တယော အနဇ္ဇဝါ။ ဧကစ္စော ဟိ ဘိက္ခု ပဌမဝယေ မဇ္ဈိမ-ပစ္ဆိမဝယေ စ ဧကဝီသတိယာ အနေသနာသု ဆသု စ အဂေါစရေသု စရတိ, အယံ ဂေါမုတ္တဝင်္ကတာ နာမ, အာဒိတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ပရိယောသာနာ ပဋိပတ္တိယာ ဝင်္ကဘာဝတော။ ဧကော ပဌမဝယေ ပစ္ဆိမဝယေ စ စတုပာရိသုဒ္ဓိသီလံ ပူရေတိ, လဇ္ဇီ ကုက္ကုစ္စကော သိက္ခာကာမော ဟောတိ, မဇ္ဈိမဝယေ ပုရိမသဒိသော, အယံ စန္ဒလေခါဝင်္ကတာ နာမ, ပဋိပတ္တိယာ မဇ္ဈဋ္ဌာနေ ဝင်္ကဘာဝတပတ္တိတော။ ဧကော ပဌမဝယေပိ မဇ္ဈိမဝယေပိ စတုပာရိသုဒ္ဓိသီလံ ပူရေတိ, လဇ္ဇီ ကုက္ကုစ္စကော သိက္ခာကာမော ဟောတိ, ပစ္ဆိမဝယေ ပုရိမသဒိသော, အယံ နင်္ဂလကောဋိဝင်္ကတာ နာမ, ပရိယောသာနေ ဝင်္ကဘာဝတပတ္တိတော။ ဧကော သဗ္ဗမေ့တံ ဝင်္ကတံ ပဟာယ တီသု ဝယေသု ပေသလော လဇ္ဇီ ကုက္ကုစ္စကော သိက္ခာကာမော ဟောတိ, တဿ ယော သော ဥဇုဘာဝေါ, ဣဒံ အဇ္ဇဝံ နာမ, သဗ္ဗတ္ထ ဥဇုဘာဝသိဒ္ဓိတော။

မဒ္ဒဝ န္တိ ဧတ္ထ ''လဇ္ဇဝ''န္တိပိ ပဌန္တိ။ ဧဝံ ပနေတ္ထ အတ္ထော – ''တတ္ထ ကတမော လဇ္ဇဝေါ? ယော ဟိရီယတိ ဟိရီယိတဗ္ဗေန ဟိရီယတိ ပာပကာနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ သမာပတ္တိယာ, အယံ ဝုစ္စတိ လဇ္ဇဝေါ''တိ ဧဝံ ဝုတ္တော လဇ္ဇိဘာဝေါ လဇ္ဇဝံ နာမ။ ဣဒံ ပနေတ္ထ နိဗ္ဗစနံ – လဇ္ဇတီတိ လဇ္ဇော, ဟိရိမာ, တဿ ဘာဝေါ **လဇ္ဇဝံ,** ဟိရီတိ အတ္ထော။ လဇ္ဇာ ဧတဿ အတ္ထီတိ လဇ္ဇီ ယထာ ''မာလီ မာယီ''တိ, တဿ ဘာဝေါ လဇ္ဇိဘာဝေါ, သာ ဧဝ လဇ္ဇာ။

၁၆၆. တတိယေ **အဓိဝါသနခန္တီ**တိ ဧတ္ထ အဓိဝါသနံ ဝုစ္စတိ ခမနံ။ တဉှိ ပရေသံ ဒုက္ကဋံ ဒုရုတ္တဉ္စ ပဋိဝိရောဓာကရဏေန အတ္တနော ဥပရိ အာရောပေတွာ တသနတော ''အဓိဝါသန''န္တိ ဝုစ္စတိ။ အဓိဝါသနလက္ခဏာ ခန္တိ အဓိဝါသနခန္တိ။ သုစိသီလတာ **သောရစ္စံ** ။ သာ ဟိ သောဘနကမ္မရတတာ။ သုဋ္ဌု ဝာ ပာပတော ဩရတဘာဝေါ ဝိရတတာတိ အာဟ **''သုရတဘာဝေါ''**တိ။ တေနေဝ **အဘိဓမ္မေပိ** (ဓ. သ. ၁၃၄၉) –

> ''တတ္ထ ကတမံ သောရစ္စံ? ယော ကာယိကော အဝီတိက္ကမော ဝါစသိကော အဝီတိက္ကမော ကာယိကဝါစသိကော အဝီတိက္ကမော, ဣဒံ ဝုစ္စတိ သောရစ္စံ, သဗ္ဗောပိ သီလသံဝရော သောရစ္စ''န္တိ – အာဂတော။

၁၆၇. စတုတ္ထေ သခိလော ဝုစ္စတိ သဏှဟတစော, တဿ ဘာဝေါ **သာခလ္လံ,** သဏှဟတစတာ။ တေနာဟ **''သဏှဟတစာဝသေန သမ္မောဒမာနဘာဝေါ''**တိ။ သဏှဟတစာဝသေန ဟိ သမ္မောဒမာနဿ ပုဂ္ဂလဿ ဘာဝေါ နာမ သဏှဟတစတာ။ တေနေဝ **အဘိဓမ္မေ** (ဓ. သ. ၁၃၅၀) –

> ''တတ္ထ ကတမံ သာခလ္လံ? ယာ သာ ဝါစာ အဏ္ဍကာ ကက္ကသာ ပရကဋုကာ ပရာဘိသဇ္ဇနီ ကောဓသာမန္တာ အသမာဓိသံဝတ္တနိကာ, တထာရူပိံ ဝါစံ ပဟာယ ယာ သာ ဝါစာ နေလာ ကဏ္ဏသုခါ ပေမနီယာ ဟဒယင်္ဂမာ ပေါရီ ဗဟုဇနကန္တာ ဗဟုဇနမနာပါ, တထာရူပိံ ဝါစံ ဘာသိတာ ဟောတိ, ယာ တတ္ထ သဏှဟတစတာ သခိလတာ အဖရုသတာ, ဣဒံ ဝုစ္စတိ သာခလ္လ''န္တိ ဝုတ္တံ။

တတ္ထ **အဏ္ဍကာ** တိ သဒေါသေ သဝဏေ ရုက္ခေ နိယျာသပိဏ္ဍိယော, အဟိစ္ဆတ္တာဒီနိ ဝါ ဥဋ္ဌိတာနိ အဏ္ဍကာနီတိ ဝဒန္တိ, ဖေဂ္ဂုရုက္ခဿ ပန ကုထိတဿ အဏ္ဍာနိ ဝိယ ဥဋ္ဌိတာ စုဏ္ဏပိဏ္ဍိယော ဝါ ဂဏ္ဌိယော ဝါ အဏ္ဍကာ။ ဣဓ ပန ဗျာပဇ္ဇနကက္ကသာဒိသဘာဝတော ကဏ္ဍကပဋိဘာဂေန ဝါစာ အဏ္ဍကာတိ ဝုတ္တာ။ ပဒုမနာဠံ ဝိယ

သောတံ ဃံသယမာနာ ပဝိသန္တိ **ကက္ကသာ** ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ကောခနေ နိဗ္ဗတ္တာ တသ္သ ပရိတရဘူတာ **ကောခသောမန္တ တာ**။ ပုရေ သံဝဒ္ဓနာရိ **ပောရီ**။ သာ ဝိယ သုကုမာရာ မုဒုကာ တစာ ပောရိ ဝိယာတိ ပောရီ။ **သဏှဟတစတာ**တိအာဒိနာ တံ တစံ ပဝတ္တမာနံ ဒဿေတိ။

၁၆၈. ပဥ္စမေ **"အဝိဟိံသာတိ ကရုဏာပုဗ္ဗဘာဂေ"**တိ ဧတ္ထကမေဝ ဣဓ ဝုတ္တံ, ဒီဃနိကာယဋ္ဌကထာယ **သင်္ဂီ တိသုတ္တဝဏ္ဏနာယံ** (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၃၀၄) ပန "အဝိဟိံသာတိ ကရုဏာပိ ကရုဏာပုဗ္ဗဘာဂောပီ"တိ ဝုတ္တံ။ **အဘိဓမ္မေ ပိ** (ဝိဘ. ၁၈၂) "တတ္ထ ကတမာ အဝိဟိံသာ? ယာ သတ္တေသု ကရုဏာ ကရုဏာယနာ ကရုဏာယိတတ္တံ ကရုဏာစေ တောဝိမုတ္တိ, အယံ ဝုစ္စတိ အဝိဟိံသာ"တိ အာဂတံ။ ဧတ္ထာပိ ဟိ ယာ ကာစိ ကရုဏာ "ကရုဏာ"တိ ဝုတ္တာ, ကရုဏာစေ တောဝိမုတ္တိ ပန အပ္ပနာပ္ပတ္တာဝ။

သုစိသဒ္ဒတော ဘာဝေ ယကာရံ ဣကာရဉ္စ ဥကာရာဒေသံ ကတ္ွာ အယံ နိဒ္ဒေသောတိ အာဟ **"သောစေယျံ သုစိဘာဝေ"**တိ။ ဧတ္ထ စ **သောစေယျ**န္တိ သီလဝသေန သုစိဘာဝေတိ ဝုတ္တံ။ ဒီဃနိကာယဋ္ဌကထာယ **သင်္ဂီတိသု တ္တဝဏ္ဏနာယံ** (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၃၀၄) ပန "သောစေယျန္တိ မေတ္တာယ စ မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂဿ စ ဝသေန သုစိဘာ ဝေ"တိ ဝုတ္တံ။ တေနေဝ **အဘိဓမ္မေပိ** "တတ္ထ ကတမံ သောစေယျံ? ယာ သတ္တေသု မေတ္တိ မေတ္တာယနာ မေတ္တာ ယိတတ္တံ မေတ္တာစေတောဝိမုတ္တိ, ဣဒံ ဝုစ္စတိ သောစေယျ"န္တိ နိဒ္ဒေသော ကတော။ ဧတ္ထာပိ ဟိ "မေတ္တီ"တိအာဒိ နာ ယာ ကာစိ မေတ္တာ ဝုတ္တာ, မေတ္တာစေတောဝိမုတ္တိ ပန အပ္ပနာပ္ပတ္တာဝ။

၁၆၉-၁၇၁. ဆဋ္ဌသတ္တမအဋ္ဌမာနိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယာနေဝ။

၁၇၂. နဝမေ ကာမံ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေသု ထိရဘာဝေပိ ဗလဋ္ဌော ဧဝ, ပဋိပက္ခေဟိ ပန အကမ္ပနိယတံ သာတိ သယံ ဗလဋ္ဌောတိ ဝုတ္တံ **"မုဋ္ဌဿစ္စေ အကမ္ပနေနာ"** တိအာဒိ။

၁၇၃. ဒသမေ ပစ္စနီကဓမ္မသမနတော **သမထော,** သမာဓီတိ အာဟ **"သမထောတိ စိတ္တေကဂ္ဂတာ"** တိ။ အနိစ္စာ ဒိနာ ဝိဝိဓေနာကာရေန ဒဿနတော ပဿနတော **ဝိပဿနာ,** ပညာတိ အာဟ **"သင်္ခာရပရိဂ္ဂဟကဉာဏ"** န္တိ။

၁၇၄. ဧကာဒသမေ **ဒုဿီလျ** န္တိ သမာဒိန္နဿ သီလဿ ဘေဒကရော ဝီတိက္ကမော။ **ဒိဋ္ဌိဝိပတ္တီ** တိ "အ တ္ထိ ဒိန္န"န္တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တာယ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ ဒူသိကာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌီတိ အာဟ **"ဒိဋ္ဌိဝိပတ္တီတိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌီ"** တိ။

၁၇၅. ဒွာဒသမေ **သီလသမ္ပဒာ** တိ သဗ္ဗဘာဂတော တဿ အနူနတာပတ္တိ ပရိပုဏ္ဏဘာဝေ သီလသမ္ပဒာ။ ပရိ ပူရဏတ္ထော ဟေတ္ထ သမ္ပဒာသဒ္ဒော။ တေနေတဟ **"ပရိပုဏ္ဏသီလတာ"** တိ။ **ဒိဋ္ဌိသမ္ပဒာ** တိ အတ္ထိကဒိဋ္ဌိအာဒိ သမ္မာဒိဋ္ဌိဟရိပူရိဘာဝေန ပဝတ္တံ ဉာဏံ။ တဥ္စ ကမ္မဿကတာသမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိဝသေန ပဥ္စဝိဓံ ဟောတီတိ အာဟ **"တေန ကမ္မဿကတာ"** တိ။

၁၇၆. တေရသမေ **သီလဝိသုဒ္ဓီ** တိ ဝိသုဒ္ဓိံ ဟပေတုံ သမတ္ထံ သီလံ, စိတ္တဝိသုဒ္ဓိအာဒိဥပရိဝိသုဒ္ဓိယာ ပစ္စယော ဘဝိတုံ သမတ္ထံ ဝိသုဒ္ဓသီလန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သုဝိသုဒ္ဓမေဝ ဟိ သီလံ တဿာ ပဒဋ္ဌာနံ ဟောတိ။ တေနာဟ **"သီလဝိသုဒ္ဓီဟိ ဝိသုဒ္ဓိသမ္ပာပကံ သီလ"** န္တိ။ ဧတ္ထာပိ **ဝိသုဒ္ဓိသမ္ပာပက** န္တိ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိအာဒိဥပရိဝိသုဒ္ဓိယာ သမ္ပာပကန္တိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **အဘိဓမ္မေ** (ဓ. သ. ၁၃၇၂) ပနာယံ "တတ္ထ ကတမာ သီလဝိသုဒ္ဓိ? ကာယိကော အဝီတိက္ကမော ဝါစသိကော အဝီတိက္ကမော ကာယိကဝါစသိကော အဝီတိက္ကမော, အယံ ဝုစ္စတိ သီလဝိသုဒ္ဓီ"တိ ဧဝံ ဝိဘတ္တာ။

ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓီ တိ ဝိသုဒ္ဓိံ ဟပေတုံ သမတ္ထံ ဒဿနဉာဏံ ဒဿနဝိသုဒ္ဓိ, ပရမတ္ထဝိသုဒ္ဓိံ နိဗ္ဗာနဥ္စ ဟပေတုံ ဥပ နေတုံ သမတ္ထံ ကမ္မဿကတဉာဏာဒိ သမ္မာဒဿနန္တိ အတ္ထော။ တေနာဟ **"ဝိသုဒ္ဓိသမ္ပာပိကာ။ပေ.။ ပဥ္စဝိဓာပိ တ သမ္မာဒိဋ္ဌီ"**တိ။ ဧတ္ထာပိ **ဝိသုဒ္ဓိသမ္ပာပိကာ** တိ ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိယာ ဒဿနနိဗ္ဗာနသင်္ခါတာယ ပရမတ္ထဝိ သုဒ္ဓိယာ စ သမ္ပာပိကာတိ ဧဝမတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **အဘိဓမ္မေ** (ဓ. သ. ၁၃၇၃) ပနာယံ "တတ္ထ ကတမာ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္

ခိ? ကမ္မဿကတဉာဏံ, သစ္စာနုလောမိကံ ဉာဏံ, မဂ္ဂဿ မဂ္ဂသမင်္ဂိဿ ဉာဏံ, ဖလသမင်္ဂိဿ ဉာဏ”န္တိ ဧဝံ ဝုတ္တံ။

တတ္ထ စ ဣဒံ အကုသလကမ္မံ နော သကံ, ဣဒံ ပန ကမ္မံ သကန္တိ ဧဝံ ဗုဒ္ဓိရေကကောတော အနုဝယတော စ ကမ္မဿကတဇာနနဉာဏံ **ကမ္မဿကတဉာဏံ** ။ တိဝိဓဒုစ္စရိတဉ္ဟိ အတ္တနာ ကတမ္ပိ ပရေန ကတမ္ပိ နော သကကမ္မံ နာမ ဟောတိ အတ္ထဘဉ္ဇနတော, သုစရိတံ သကကမ္မံ နာမ အတ္ထဇနနတော။ ဝိပဿနာဉာဏံ ပန ဝစီသစ္စဉ္စ အနုလောမေတိ, ပရမတ္ထသစ္စဉ္စ န ဝိလောမေတီတိ **သစ္စာနုလောမိကဉာဏ**န္တိ ဝုတ္တံ။ ဝိပဿနာဉာဏဉ္ဟိ လက္ခဏာနိ ပဋိဝိဇ္ဈနတ္ထံ အာရမ္ဘကာလေ “အနိစ္စံ ဒုက္ခံ အနတ္တာ”တိ ပဝတ္တံ ဝစီသစ္စဉ္စ အနုလောမေတိ, တထေဝ ပဋိဝိဇ္ဈနတော ပရမတ္ထသစ္စံ နိဗ္ဗာနဉ္စ န ဝိလောမေတိ န ဝိရာဓေတိ ဧကန္တေနေဝ သမ္ပာပနတော။

၁၇၇. စုဒ္ဒသမေ **ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓီ** တိ ပဌမမဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိ ဝုတ္တာ။ **ယထာဒိဋ္ဌိဿ စ ပဓာန** န္တိ တံသမ္ပယုတ္တမေဝ ဝီရိယံ။ တေနေဝ **ဒီဃနိကာယဋ္ဌကထာယံ** (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၃၀၄) “ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓီတိ ဉာဏဒဿနံ ကထိတံ။ ယထာဒိဋ္ဌိဿ စ ပဓာနန္တိ တံသမ္ပယုတ္တမေဝ ဝီရိယ”န္တိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ဟိ **ဉာဏဒဿန** န္တိ ဉာဏဘူတံ ဒဿနံ။ တေန ဒဿနမဂ္ဂံ ဝဒတိ။ **တံသမ္ပယုတ္တမေဝ ဝီရိယ** န္တိ ပဌမမဂ္ဂသမ္ပယုတ္တဝီရိယမာဟ။ အပိစ **ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓီ** တိ သဗ္ဗာပိ မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိ။ **ယထာဒိဋ္ဌိဿ စ ပဓာန** န္တိ တံသမ္ပယုတ္တမေဝ ဝီရိယံ။ တေနေဝ **ဒီဃနိကာယဋ္ဌကထာယံ** “အပိစ ပုရိမပဒေန စတုမဂ္ဂဉာဏံ, ပစ္ဆိမပဒေန တံသမ္ပယုတ္တံ ဝီရိယ”န္တိ ဝုတ္တံ။

အထ ဝါ **ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓီ** တိ ကမ္မဿကတဉာဏာဒိသင်္ခါတာ သဗ္ဗာပိ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဝုတ္တာ။ **ယထာဒိဋ္ဌိဿ စ ပဓာန**န္တိ ယော စေတသိကော ဝီရိယာရမ္ဘော။ပေ.။ သမ္မာဝါယာမောတိ။ အယမေဝ ဟဋ္ဌိယာ သမေတိ။ အဘိဓမ္မေ ဟိ “ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ ခေါ ပနာတိ ယာ ပညာ ပဇာနနာ။ပေ.။ အမောဟော ဓမ္မဝိစယော သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ ယထာဒိဋ္ဌိဿ စ ပဓာနန္တိ ယော စေတသိကော ဝီရိယာရမ္ဘော။ပေ.။ သမ္မာဝါယာမော”တိ ဧဝမယံ ဒုကော ဝိဘတ္တော။ တေနေဝ **အဘိဓမ္မဋ္ဌကထာယံ** (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၁၃၇၄) “ယာ ပညာ ပဇာနနာတိအာဒီဟိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တာနိ ကမ္မဿကတဉာဏာဒီနေဝ စတ္တာရိ ဉာဏာနိ ဝိဘတ္တာနိ။ ‘ယော စေတသိကော ဝီရိယာရမ္ဘော’တိအာဒီဟိ ပဒေဟိ နိဒ္ဒိဋ္ဌံ ဝီရိယံ ဂဟိတံ ပညာယ လောကိယဋ္ဌာနေ လောကိယံ, လောကုတ္တရဋ္ဌာနေ လောကုတ္တရ”န္တိ ဝုတ္တံ။

ဣဓာပိ ဝိသုဒ္ဓိသမ္ပာပိကာ စတုမဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိ, ပဉ္စဝိဓာပိ ဝါ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓီတိ အဓိပ္ပာယေန **“ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓီတိ ဝိသုဒ္ဓိသမ္ပာပိကာ သမ္မာဒိဋ္ဌိယေဝါ”**တိ ဝုတ္တံ။ **ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂသမ္ပယုတ္တံ ဝီရိယ** န္တိ ဣဒံ ပန “ယထာဒိဋ္ဌိဿ စ ပဓာနန္တိ ပဌမမဂ္ဂသမ္ပယုတ္တံ ဝီရိယန္တိ ဝုတ္တ”န္တိ အဓိပ္ပာယေန ဝဒတိ။ တတ္ထ စ တံတံဘာဏကာနံ မတဘေဒေနာယံ ဝဏ္ဏနာဘေဒေါတိ န အဋ္ဌကထာဝစနာနံ အညမညဝိရောဓော သင်္ကိတဗ္ဗော။ အထ ယထာဒိဋ္ဌိဿ စ ပဓာနန္တိ ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂသမ္ပယုတ္တမေဝ ဝီရိယံ ကသ္မာ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **“တဉ္ဟိ တဿာ ဒိဋ္ဌိယာ အနုရူပတ္တာ”** တိ အာဒိ။ တတ္ထ **တဿာ ဒိဋ္ဌိယာ** တိ ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာယ ဒိဋ္ဌိယာ။ **ယထာဒိဋ္ဌိဿာ** တိ အနုရူပဒိဋ္ဌိဿ ကလျာဏဒိဋ္ဌိဿ နိဗ္ဗုတ္တိတပ္ပကာရဒိဋ္ဌိဿ တ နိဗ္ဗတ္တေတဗ္ဗပဓာနာနုရူပဒိဋ္ဌိဿ ယထာဒိဋ္ဌိပ္ပဝတ္တကိရိယဿ တတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထံ သံဝဏ္ဏယန္တိ။

၁၇၈. ပန္နရသမေ သမတ္တံ တုဿနံ တိတ္တိ သန္တုဋ္ဌိ, နတ္ထိ ဧတဿ သန္တုဋ္ဌီတိ အသန္တုဋ္ဌိ, အသန္တုဋ္ဌိဿ ဘာဝေါ **အသန္တုဋ္ဌိတာ** ။ ယာ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဘာဝနာယ အသန္တုဋ္ဌဿ ဘိယျောကမျတာ, တဿာ ဧတံ အဓိဝစနံ။ တာယ ဟိ သမင်္ဂိဘူတော ပုဂ္ဂလော သီလံ ပူရေတွာ ဈာနံ ဥပ္ပာဒေတိ, ဈာနံ လဘိတွာ ဝိပဿနံ အာရဘတိ, အာရဒ္ဓဝိပဿကော အရဟတ္တံ အဂ္ဂဟေတွာ အန္တရာ ဝေါသာနံ နာပဇ္ဇတိ, “အလမေတ္တာဝတာ ကတမေတ္တာဝတာ”တိ သင်္ကောစံ န ဟပုဏာတိ။ တေနာဟ **“အညတြ အရဟတ္တမဂ္ဂါ ကုသလေသု ဓမ္မေသု အသန္တုဋ္ဌိဘာဝေါ”**တိ။ တတြ **အညတြ အရဟတ္တမဂ္ဂါ** တိ အရဟတ္တမဂ္ဂသမ္ပတ္တံ ဝိနာတိ အတ္ထော။ “အပ္ပဋိဝါနိတာ စ ပဓာနသ္မိ”န္တိ ဣဒံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယတ္တာ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ န ဝိဘတ္တံ။

၁၇၉. သောဠသမေ မုဋ္ဌာ နဋ္ဌာ သတိ ဧတဿာတိ မုဋ္ဌဿတိ, တဿ ဘာဝေါ **မုဋ္ဌဿစ္စံ** န္တိ အာဟ **“မုဋ္ဌဿတိဿ ဘာဝေါ မုဋ္ဌဿစ္စ”**န္တိ။ **မုဋ္ဌဿတိဘာဝေါ** တိ စ သတိပ္ပဋိပက္ခော ဓမ္မော, န သတိယာ အဘာဝမတ္တံ

တ္တံ။ **အသမ္ပဇည** န္တိ "တတ္ထ ကတမံ အသမ္ပဇညံ? ယံ အညာဏံ အဒဿနံ။ပေ.။ အဝိဇ္ဇာလင္ဂီ မောဟော အကုသလမူလ"န္တိ (ဓ. သ. ၁၃၅၇) ဧဝံ ဝုတ္တာ အဝိဇ္ဇာယေဝ။ တထာ ဟိ ဝိဇ္ဇာပဋိပက္ခော အဝိဇ္ဇာ ဝိဇ္ဇာယ ပဟာတဗ္ဗတော, ဧဝံ သမ္ပဇညပဋိပက္ခော အသမ္ပဇညံ ။ ယသ္မာ ပန သမ္ပဇညပဋိပက္ခေ သတိ တဿ ဝသေန ဉာဏဿ အဘာဝေ ဟောတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **"အညာဏဘာဝေ"**တိ။

၁၈၀. သတ္တရသမေ **အပိလာပနလက္ခဏာ သတီ**တိ ဥဒကေ လာဗု ဝိယ ယေန စိတ္တံ အာရမ္မဏေ ပိလဝိတ္ွာ ဝိယ တိဋ္ဌတိ, န ဩဂါဟတိ, တံ ပိလာပနံ။ န ပိလာပနံ အပိလာပနံ, တံ လက္ခဏံ သဘာဝေ ဧတိဿာတိ အပိလာပနလက္ခဏာ။

သမာပတ္တိဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

တတိယပဏ္ဏာသကံ နိဋ္ဌိတံ။

၁. ကောဓပေယျာလံ

၁၈၁. ဣတော ပရေသု ကောဓဝဂ္ဂါဒီသု **ဥပနန္ဓနလက္ခဏော** တိ ကုဇ္ဈနဝသေန "အက္ကောစ္ဆိ မံ အဝဓိ မ"န္တိ အာဒိနာ (ဓ. ပ. ၃, ၄) စိတ္တပရိယောနန္ဓနလက္ခဏော။ ပုဗ္ဗကာလိကံ ကောဓံ ဥပနယ္ဟတိ ဗန္ဓတိ, ကုဇ္ဈနာကာရံ ပဗန္ဓတိ ဃဋ္ဋေတိ။ အာဃာတဝတ္ထုနာ စိတ္တံ ဗန္ဓန္တီ ဝိယ ဟောတီတိ အပရကာလော ကောဓော ဥပနာဟော။ သုဋ္ဌု ကတံ ကာရဏံ ဥပကာရော သုကတကာရဏံ, တဿ ပုဗ္ဗကာရိတာလက္ခဏဿ ဂုဏဿ မက္ခနံ ဥဒကပုဉ္ဆနိယာ ဝိယ သရီရာနုဂတဿ ဥဒကဿ ပုဉ္ဆနံ ဝိနာသနံ လက္ခဏမေတဿာတိ **သုကတကရဏမက္ခနလက္ခဏော**။ တထာ ဟိ သော ပရေသံ ဂုဏာနံ မက္ခနဋ္ဌေန မက္ခောတိ ဝုစ္စတိ။ ဗဟုဿုတေပိ ပုဂ္ဂလေ အဇ္ဈောတ္ထရိတွာ, "ဤဒိသဿ စ ဗဟုဿုတဿ အနိယတာ ဂဟိတာ, တဝ စ မမ စ ကော ဝိသေသော"တိအာဒိနာ နယေန ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ယုဂဂ္ဂါဟီ ပဠာသောတိ အာဟ **"ယုဂဂ္ဂါဟလက္ခဏော ပဠာသော"** တိ။ တတ္ထ ယုဂဂ္ဂါဟော နာမ သမဓုရဂ္ဂါဟော, အသမမ္ပိ အတ္တနာ သမံ ကတွာ ဂဏှနံ။ ပဠာသတီတိ **ပဠာသော,** ပရေသံ ဂုဏေ ဍံသိတွာ ဒန္တေဟိ ဝိယ ဆိန္ဒိတွာ အတ္တနော ဂုဏေဟိ သမေ ကရောတီတိ အတ္ထော။

ဥသူယနလက္ခဏာတိ ပရေသံ သက္ကာရာဒီနိ ခိယ္ယနလက္ခဏာ။ မစ္ဆေရဿ ဘာဝေါ **မစ္ဆရိယံ**။ တဉ္စ အာဝါသမစ္ဆရိယာဒိဝသေန ပဉ္စဝိဓန္တိ အာဟ **"ပဉ္စမစ္ဆေရဘာဝေါ မစ္ဆရိယ"** န္တိ။ **မစ္ဆရာယနလက္ခဏ** န္တိ အတ္တနော သမ္ပတ္တိယာ ပရေဟိ သာဓာရဏဘာဝေ အသဟနလက္ခဏံ။ **ကတပ္ပဋိစ္ဆာဒနလက္ခဏာ** တိ ကတပာပပ္ပဋိစ္ဆာဒနလက္ခဏာ။ ကေရာဋိကဘာဝေန ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ သာဌေယျန္တိ အာဟ **"ကေရာဋိကလက္ခဏံ သာဌေယျ"** န္တိ။ အညထာ အတ္တနော ပဝေဒနပုဂ္ဂလော ကေရာဋိကော နေကတိကတဏှိဇောတိ ဝဒန္တိ။ ကေရာဋိကော ဟိ ပုဂ္ဂလော အာနန္ဒမစ္ဆော ဝိယ ဟောတိ။

၁၈၇. ယထာဘတံ နိက္ခိတ္တော ဧဝံ နိရယေ တိ ယထာ အာဘတံ ကဉ္စိ အာဟရိတွာ ဌပိတော, ဧဝံ အတ္တနော ကမ္မုနာ နိက္ခိတ္တော နိရယေ ဌပိတောယေဝါတိ အတ္ထော။

၂. အကုသလပေယ္ယာလံ

၁၉၁-၂၀၀. ဒုက္ခသ္သ ဝမို ဧတေသန္တိ **ဒုက္ခဝမိုကာ** ။ ယေ ဟိ ဒုက္ခံ ဝမေန္တိ, ပုနပ္ပုနံ ဥပ္ပာဒေန္တိ, ဒုက္ခသ္သ ဝမို တေသံ အတ္ထီတိ ဧဝံ ဝုတ္တံ။ **သုခဝမိုကာ** တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။

၃. ဝိနယပေယျာလံ

၂၀၁. **အတ္ထဝသေ** တိ ဝုဒ္ဓိဝိသေသေ အာနိသံသဝိသေသေ။ တေသံ ပန သိက္ခာပဒပညတ္တိကာရဏတ္တာ အာဟ **“ဒွေဝ ကာရဏာနိ သန္ဓာယာ”** တိ။ အတ္ထောယေဝ တ **အတ္ထဝသော,** ဒွေဝ အတ္ထေ ဒွေဝ ကာရဏာနီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အထ တ အတ္ထော ဖလံ တဒဓီနဝုတ္တိတာယ ဝသော ဧတဿာတိ **အတ္ထဝသော,** ကာရဏန္တိ ဧဝမ္ပေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ယထာ “အနဘိဇ္ဈာ ဓမ္မပဒ”န္တိ ဝုတ္တေ အနဘိဇ္ဈာ ဧကော ဓမ္မကောဋ္ဌာသောတိ အတ္ထော ဟောတိ။ ဧဝမိဓာပိ **သိက္ခာပဒ**န္တိ သိက္ခာကောဋ္ဌာသော သိက္ခာယ ဧကော ပဒေသောတိ အယမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗောတိ အာဟ **“သိက္ခာပဒံ ပညတ္တန္တိ သိက္ခာကောဋ္ဌာသော ဌပိတော”** တိ။

သင်္ဃသုဋ္ဌု နာမ သင်္ဃဿ သုဋ္ဌုဘာဝေါ “သုဋ္ဌု ဒေဝါ”တိ (ပာရာ. အဋ္ဌ. ၃၉) အာဂတဋ္ဌာနေ ဝိယ “သုဋ္ဌု, ဘန္တေ”တိ ဝစနသမ္ပဋိစ္ဆနဘာဝေါ။ တေနာဟ **“သင်္ဃသုဋ္ဌုတာယာတိ သင်္ဃဿ သုဋ္ဌုဘာဝတာယာ”** တိအာဒိ။ **ဒုမ္မင်္ကူနံ ပုဂ္ဂလာနံ နိဂ္ဂဟာယာ**တိ ဒုမ္မင်္ကူ နာမ ဒုဿီလပုဂ္ဂလာ။ ယေ မင်္ကုတံ အာပာဒိယမာနာပိ ဒုက္ခေန အာပဇ္ဇန္တိ, ဝီတိက္ကမံ ကရောန္တာ ဝါ ကတွာ ဝါ န လဇ္ဇန္တိ, တေသံ နိဂ္ဂဟတ္ထာယ။ တေ ဟိ သိက္ခာပဒေ အသတိ “ကိံ တုမှေဟိ ဒိဋ္ဌံ, ကိံ သုတံ, ကိံ အမှေဟိ ကတံ, ကတရသ္မိံ ဝတ္ထုသ္မိံ ကတမံ အာပတ္တိံ ရောပေတွာ အမှေ နိဂ္ဂဏှထာ”တိ သင်္ဃံ ဝိဟေဌေဿန္တိ, သိက္ခာပဒေ ပန သတိ တေသံ သင်္ဃော သိက္ခာပဒံ ဒဿေတွာ ဓမ္မေန ဝိနယေန သတ္ထုသာသနေန နိဂ္ဂဟေဿတိ။ တေန ဝုတ္တံ “ဒုမ္မင်္ကူနံ ပုဂ္ဂလာနံ နိဂ္ဂဟာယာ”တိ။

ပေသလာနံ ဘိက္ခူနံ ဖာသုဝိဟာရာယာ တိ ပေသလာနံ ပိယသီလာနံ ဘိက္ခူနံ ဖာသုဝိဟာရတ္ထာယ။ ပိယသီလာ ဟိ ဘိက္ခူ ကတ္တဗ္ဗာကတ္တဗ္ဗံ သာဝဇ္ဇာနဝဇ္ဇံ ဝေလံ မရိယာဒံ အဇာနန္တာ သိက္ခတ္တယပာရိပူရိယာ ဃဋ္ဋမာနာ ကိလမန္တိ, ဥဗ္ဗာဠှာ ဟောန္တိ, ကတ္တဗ္ဗာကတ္တဗ္ဗံ ပန သာဝဇ္ဇာနဝဇ္ဇံ ဝေလံ မရိယာဒဉ္စ ဉတွာ သိက္ခတ္တယပာရိပူရိယာ ဃဋေန္တာ န ကိလမန္တိ, န ဥဗ္ဗာဠှာ ဟောန္တိ။ တေန တေသံ သိက္ခာပဒပညာပနာ ဖာသုဝိဟာရာယ သံဝတ္တတိ။ ယော ဝါ ဒုမ္မင်္ကူနံ ပုဂ္ဂလာနံ နိဂ္ဂဟော, သွေဝ ဧတေသံ ဖာသုဝိဟာရော။ ဒုဿီလပုဂ္ဂလေ နိဿာယ ဟိ ဥပေါသထော န တိဋ္ဌတိ, ပဝါရဏာ န တိဋ္ဌတိ, သင်္ဃကမ္မာနိ နပ္ပဝတ္တန္တိ, သာမဂ္ဂီ န ဟောတိ, ဘိက္ခူ အနေကဂ္ဂါ ဥဒ္ဒေသပရိပုစ္ဆာကမ္မဋ္ဌာနာဒီနိ အနုယုဉ္ဇိတုံ န သက္ကောန္တိ။ ဒုဿီလေသု ပန နိဂ္ဂဟိတေသု သဗ္ဗောပိ အယံ ဥပဒ္ဒဝေါ န ဟောတိ, တတော ပေသလာ ဘိက္ခူ ဖာသု ဝိဟရန္တိ။ ဧဝံ “ပေသလာနံ ဘိက္ခူနံ ဖာသုဝိဟာရာယာ”တိ ဧတ္ထ ဒွိဓာ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

“န တေ အဟံ, စုန္ဒ, ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာနံယေဝ အာသဝါနံ သံဝရာယ ဓမ္မံ ဒေသေမီ”တိ (ဒီ. နိ. ၃.၁၈၂) ဧတ္ထ ဝိဝါဒမူလဘူတာ ကိလေသာ အာသဝါတိ အာဂတာ။

> “ယေန ဒေဝူပပတျဿ, ဂန္ဓဗ္ဗော ဝါ ဝိဟင်္ဂမော။
> ယက္ခတ္တံ ယေန ဂစ္ဆေယျံ, မနုဿတ္တဉ္စ အဗ္ဗဇေ။
> တေ မယှံ အာသဝါ ခီဏာ, ဝိဒ္ဓဿာ ဝိနဠီကတာ”တိ။ (အ. နိ. ၄.၃၆) –

ဧတ္ထ တေဘူမကံ ကမ္မံ အဝသေသာ စ အကုသလာ ဓမ္မာ။ ဣဓ ပန ပရူပဝါဒဝိပ္ပဋိသာရဝဓဗန္ဓနာဒယော စေဝ အပာယဒုက္ခဘူတာ စ နာနပ္ပကာရာ ဥပဒ္ဒဝါ အာသဝါတိ အာဟ – **“ဒိဋ္ဌဓမ္မေ ဣမသ္မိံယေဝ အတ္တဘာဝေ ဝီတိက္ကမပစ္စယာ ပဋိလဒ္ဓဗ္ဗာန”**န္တိအာဒိ။ ယဒိ ဟိ ဘဂဝါ သိက္ခာပဒံ န ပညာပေယျ, တတော အသဒ္ဓမ္မပ္ပဋိသေဝနအဒိန္နာဒာနပါဏာတိပါတာဒိဟေတု ယေ ဥပ္ပဇ္ဇေယျုံ ပရူပဝါဒါဒယော ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာ နာနပ္ပကာရာ အနတ္ထာ, ယေ စ တန္နိမိတ္တမေဝ နိရယာဒီသု နိဗ္ဗတ္တဿ ပဉ္စဝိဓဗန္ဓနကမ္မကာရဏာဒိဝသေန မဟာဒုက္ခာနုဘဝနပ္ပကာရာ အနတ္ထာ, တေ သန္ဓာယ ဣဒံ ဝုတ္တံ **“ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာနံ အာသဝါနံ သံဝရာယ သမ္ပရာယိကာနံ အာသဝါနံ ပဋိဃာတာယာ”** တိ။ ဒိဋ္ဌဓမ္မော ဝုစ္စတိ ပစ္စက္ခော အတ္တဘာဝေါ, တတ္ထ ဘဝါ **ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာ** ။ သမ္ပရေတဗ္ဗတော ပေစ္စ ဂန္တဗ္ဗတော သမ္ပရာယော, ပရလောကော, တတ္ထ ဘဝါ **သမ္ပရာယိကာ** ။

အကုသလဝေရာနန္တိ ဟဏန္တာတိ ဟနတာဒိပဋ္ဌဒုစ္စရိတာနံ။ တာနိ ဝေရကာရဏတ္တာ ''ဝေရာနီ''တိ ဝုစ္စန္တိ၊ ပုဂ္ဂလေ သု ပန ဥပ္ပဇ္ဇမာနာနိ ဝေရာနိ။ **တေ ဧဝ တ ဒုက္ခမ္ပော** တိ ဟေဒွာ ဝုတ္တာ ဝဇ္ဇန္တနာဒယော။ **တေသံ ပဋ္ဌျပစ္ဆေဒနတ္ထာယာ**တိ တေသံ ဟပိစ္ဆာနံ ပဋ္ဌျပစ္ဆေဒာယ ဂဏဘောဇနသဒိသံ သိက္ခာပဒံ ပညတ္တံ။ **ပဏ္ဍိတမနုဿာန** န္တိ လောကိယပရိက္ခကဇနာနံ။ တေ ဟိ သိက္ခာပဒပညတ္တိယာ သတိ သိက္ခာပဒပညတ္တိံ ဥတ္တတ တ ယထာပညတ္တံ ပဋိပဇ္ဇမာနေ ဘိက္ခူ ဒိသွတ တ – ''ယာနိ ဝတ လောကေ မဟာဇနဿ ရဇ္ဇနဒုဿနမုယှဟနဋ္ဌာနာနိ၊ တေဟိ ဣမေ သမဏာ သက္ယပုတ္တိယာ အာရကာ ဝိဟရန္တိ၊ ဒုက္ကရံ ဝတ ကရောန္တိ၊ ဘာရိယံ ဝတ ကရောန္တိ''တိ ပသာဒံ အာပဇ္ဇန္တိ ဝိနယ ပိဋ္ဌကေ ဟေတ္ထကံ ဒိသွတ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကတဝေဒိဗ္ရာဟ္မဏော ဝိယ။ **ဥပရူပရိပသာဒဘာတယာ**တိ ဘိယျော ဘိယျော ပသာဒုပ္ပာဒနတ္ထံ။ ယေပိ ဟိ သာသနေ ပသန္နာ ကုလပုတ္တာ၊ တေပိ သိက္ခာပဒပညတ္တိံ တ ဥတ္တတ ယထာပညတ္တံ ပဋိပဇ္ဇမာနေ ဘိက္ခူ တ ဒိသွတ ''အဟော၊ အယျာ၊ ဒုက္ကရကာရိနော၊ ယေ ယာဝဇီဝံ ဧကဘတ္တံ ဗ္ရဟ္မစရိယံ ဝိနယသံဝရံ အနုပာလေန္တီ''တိ ဘိယျော ဘိယျော ပသီဒန္တိ။

သဒ္ဓမ္မဿ စိရဋ္ဌိတတ္ထ န္တိ ပရိယတ္တိသဒ္ဓမ္မော၊ ပဋိပတ္တိသဒ္ဓမ္မော၊ အဓိဂမသဒ္ဓမ္မောတိ တိဝိဓဿပိ သဒ္ဓမ္မဿ စိရဋ္ဌိတတ္ထံ။ တတ္ထ ပိဋကတ္တယသင်္ဂဟိတံ သဗ္ဗမ္ပိ ဗုဒ္ဓဝစနံ **ပရိယတ္တိသဒ္ဓမ္မော** နာမ။ တေရသ ဓုတဂုဏာ၊ စုဒ္ဒသ ခန္ဓကဝတ္တာနိ၊ ဒွေအသီတိ မဟာဝတ္တာနိ၊ သီလသမာဓိဝိပဿနာတိ အယံ **ပဋိပတ္တိသဒ္ဓမ္မော** နာမ။ စတ္တာရော အရိယမဂ္ဂာ စတ္တာရိ စ သာမညဖလာနိ နိဗ္ဗာနဉ္စာတိ အယံ **အဓိဂမသဒ္ဓမ္မော** နာမ။ သော သဗ္ဗော ယသ္မာ သိက္ခာပဒပညတ္တိယာ သတိ ဘိက္ခူ သိက္ခာပဒဉ္စ တဿ ဝိဘင်္ဂဉ္စ တဒတ္ထဇောတနတ္ထံ အညဉ္စ ဗုဒ္ဓဝစနံ ပရိယာပုဏန္တိ၊ ယထာပညတ္တဉ္စ ပဋိပဇ္ဇမာနာ ပဋိပတ္တိံ ပူရေတွာ ပဋိပတ္တိယာ အဓိဂန္တဗ္ဗံ လောကုတ္တရဓမ္မံ အဓိဂစ္ဆန္တိ၊ တသ္မာ သိက္ခာပဒပညတ္တိယာ စိရဋ္ဌိတိကော ဟောတိ။

ပဉ္စဝိဓဿပိ ဝိနယဿာ တိ တဒင်္ဂဝိနယာဒိဝသေန ပဉ္စပ္ပကာရဿ ဝိနယဿ။ **ဝိနယဋ္ဌကထာယံ** (ဟရာ. အဋ္ဌ. ၃၉) ပန သိက္ခာပဒပညတ္တိယာ သတိ သံဝရဝိနယော စ ပဟာနဝိနယော စ သမထဝိနယော စ ပညတ္တိဝိနယော စာတိ စတုဗ္ဗိဓောပိ ဝိနယော အနုဂ္ဂဟိတော ဟောတိ ဥပတ္ထမ္ဘိတော သုပတ္ထမ္ဘိတော။ တေန ဝုတ္တံ **''ဝိနယာနုဂ္ဂဟာယာ''**တိ။ တတ္ထ **သံဝရဝိနယော**တိ သီလသံဝရော၊ သတိသံဝရော၊ ဉာဏသံဝရော၊ ခန္တိသံဝရော၊ ဝီရိယသံဝရောတိ ပဉ္စဝိဓောပိ သံဝရော ယထာသကံ သံဝရိတဗ္ဗာနံ ဝိနေတဗ္ဗာနဉ္စ ကာယဒုစ္စရိတာဒီနံ သံဝရဏတော သံဝရော၊ ဝိနယနတော ဝိနယောတိ ဝုစ္စတိ။ **ပဟာနဝိနယော**တိ တဒင်္ဂပ္ပဟာနံ၊ ဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနံ၊ သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနံ၊ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိပ္ပဟာနံ၊ နိဿရဏပ္ပဟာနန္တိ ပဉ္စဝိဓမ္ပိ ပဟာနံ ယသ္မာ စာဂဋ္ဌေန ပဟာနံ၊ ဝိနယနဋ္ဌေန ဝိနယော၊ တသ္မာ ပဟာနဝိနယောတိ ဝုစ္စတိ။ **သမထဝိနယော**တိ သတ္တ အဓိကရဏသမထာ။ **ပညတ္တိဝိနယော** တိ သိက္ခာပဒမေဝ။ သိက္ခာပဒပညတ္တိယာ ဟိ ဝိဇ္ဇမာနာယ ဧဝ သိက္ခာပဒသမ္ဘဝတော သိက္ခာပဒသဋ္ဌာတော ပညတ္တိဝိနယောတိ သိက္ခာပဒပညတ္တိယာ အနုဂ္ဂဟိတော ဟောတိ။

၂၀၂-၂၃၀. **ဘိက္ခူနံ ပဉ္စ** တိ နိဒါနပါရာဇိကသင်္ဃာဒိသေသာနိယတဝိတ္ထာရုဒ္ဒေသဝသေန ပဉ္စ ဘိက္ခူနံ ဥဒ္ဒေသာ။ **ဘိက္ခုနီနံ စတ္တာရော** တိ ဘိက္ခူနံ ဝုတ္တေသု အနိယတုဒ္ဒေသံ ဌပေတွာ အဝသေသာ စတ္တာရော။

ဧဟိဘိက္ခူပသမ္ပဒါ တိ ''ဧဟိ ဘိက္ခူ''တိ ဝစနမတ္တေန ပညတ္တဥပသမ္ပဒါ။ ဘဂဝါ ဟိ ဧဟိဘိက္ခုဘာဝာယ ဥပနိဿယသမ္ပန္နံ ပုဂ္ဂလံ ဒိသွာ ရတ္တပံသုကူလန္တရတော သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ ဒက္ခိဏဟတ္ထံ နီဟရိတွာ ဗ္ရဟ္မဃောသံ နိစ္ဆာရေန္တော ''ဧဟိ ဘိက္ခု၊ စရ ဗ္ရဟ္မစရိယံ သမ္မာ ဒုက္ခဿ အန္တကိရိယာယာ''တိ ဝဒတိ။ တဿ သဟေဝ ဘဂဝတော ဝစနေန ဂိဟိလိင်္ဂံ အန္တရဓာယတိ၊ ပဗ္ဗဇ္ဇာ စ ဥပသမ္ပဒါ စ ရုဟတိ၊ ဘဏ္ဍု ကာသာဝဝသနော ဟောတိ – ဧကံ နိဝာသေတွာ ဧကံ ပါရုပိတွာ ဧကံ အံသေ ဌပေတွာ ဝာမအံသကူဋေ အာသတ္တနီလုပ္ပလဝဏ္ဏမတ္တိကာပတ္တော။

''တိစီဝရဉ္စ ပတ္တော စ၊ ဝါသိ သူစိ စ ဗန္ဓနံ။
ပရိဿာဝနေန အဋ္ဌေတေ၊ ယုတ္တယောဂဿ ဘိက္ခုနော''တိ။ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၂၁၅; မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၂၉၄; ၂.၃၄၉; အ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၄.၁၉၈; ဟရာ. အဋ္ဌ. ၄၅ ပဒဘာဇနီယဝဏ္ဏနာ; အပ. အဋ္ဌ. ၁.အဝိဒူရေနိဒါနကထာ; ဗု. ဝံ. အဋ္ဌ. ၂၇.အဝိဒူရေနိဒါနကထာ; ဇာ. အဋ္ဌ. ၁.အဝိဒူရေနိဒါနကထာ; မဟာနိ. အဋ္ဌ. ၂၀၆) –

ဧဝံ ဝုတ္တေဟိ အင်္ဂေဟိ ပရိက္ခာရေဟိ သရီရေ ပဋိမုက္ကေဟိယေဝ ဝဿသတိကတ္ထေရော ဝိယ ဣရိယာပထသမ္ပန္နော ဗုဒ္ဓါစရိယကော ဗုဒ္ဓုပဇ္ဈာယကော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ ဝန္ဒမာနောယေဝ တိဋ္ဌတိ။

သရဏဂမနူပသမ္ပဒါ တိ "ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ"တိအာဒိနာ နယေန တိက္ခတ္တုံ တစံ ဘိန္ဒိတွာ ဝုတ္တေဟိ တီဟိ သရဏဂမနေဟိ အနုညာတဥပသမ္ပဒါ။ **ဩဝါဒူပသမ္ပဒါ** တိ ဩဝါဒပဋိဂ္ဂဟဏဥပသမ္ပဒါ။ သာ စ "တသ္မာတိဟ တေ, ကဿပ, ဧဝံ သိက္ခိတဗ္ဗံ 'တိဗ္ဗံ မေ ဟိရောတ္တပ္ပံ ပစ္စုပဋ္ဌိတံ ဘဝိဿတိ ထေရေသု နဝေသု မဇ္ဈိမေသူ'တိ။ ဧဝဉှိ တေ, ကဿပ, သိက္ခိတဗ္ဗံ။ တသ္မာတိဟ တေ, ကဿပ, ဧဝံ သိက္ခိတဗ္ဗံ 'ယံ ကိဉ္စိ ဓမ္မံ သုဏိဿာမိ ကုသလူပသံဟိတံ, သဗ္ဗံ တံ အဋ္ဌိံ ကတွာ မနသိ ကရိတွာ သဗ္ဗစေတသာ သမန္နာဟရိတွာ ဩဟိတသောတော ဓမ္မံ သုဏိဿာမီ'တိ, ဧဝဉှိ တေ, ကဿပ, သိက္ခိတဗ္ဗံ။ တသ္မာတိဟ တေ, ကဿပ, ဧဝံ သိက္ခိတဗ္ဗံ 'သာတသဟဂတာ စ မေ ကာယဂတာသတိ န ဝိဇဟိဿတီ'တိ, ဧဝဉှိ တေ, ကဿပ, သိက္ခိတဗ္ဗ"န္တိ (သံ. နိ. ၂.၁၅၄) ဣမိနာ ဩဝါဒပဋိဂ္ဂဟဏေန မဟာကဿပတ္ထေရဿ အနုညာတဥပသမ္ပဒါ။

ပဉှာဗျာကရဏူပသမ္ပဒါ နာမ သောပါကဿ အနုညာတဥပသမ္ပဒါ။ ဘဂဝါ ကိရ ပုဗ္ဗာရာမေ အနုစင်္ကမန္တံ သောပါကသာမဏေရံ "ဥဒ္ဓုမာတကသညာတိ ဝါ, သောပါက, ရူပသညာတိ ဝါ ဣမေ ဓမ္မာ နာနတ္ထာ နာနာဗျဉ္ဇနာ, ဥဒါဟု ဧကတ္ထာ ဗျဉ္ဇနမေဝ နာန"န္တိ ဒသ အသုဘနိဿိတေ ပဉှေ ပုစ္ဆိ။ သော ဗျာကာသိ။ ဘဂဝါ တဿ သာဓုကာရံ ဒတွာ "ကတိဝဿောသိ, တွံ သောပါကာ"တိ ပုစ္ဆိ။ သတ္တဝဿောဟံ ဘဂဝါတိ။ သောပါက, တွံ မမ သဗ္ဗညုတညာဏေန သဒ္ဓိံ သံသန္ဒိတွာ ပဉှေ ဗျာကာသီတိ အာရဒ္ဓစိတ္တော ဥပသမ္ပဒံ အနုဇာနိ။ အယံ ပဉှာဗျာကရဏူပသမ္ပဒါ။

ဉတ္တိစတုတ္ထူပသမ္ပဒါ နာမ ဘိက္ခူနံ ဧတရဟိ ဥပသမ္ပဒါ။ **ဂရုဓမ္မူပသမ္ပဒါ** တိ ဂရုဓမ္မပဋိဂ္ဂဟဏေန ဥပသမ္ပဒါ။ သာ စ မဟာပဇာပတိယာ အဋ္ဌဂရုဓမ္မပဋိဂ္ဂဟဏေန အနုညာတာ ။ **ဥဘတောသင်္ဃေ ဥပသမ္ပဒါ** နာမ ဘိက္ခုနိယာ ဘိက္ခုနိသင်္ဃတော ဉတ္တိစတုတ္ထေန, ဘိက္ခုသင်္ဃတော ဉတ္တိစတုတ္ထေနာတိ ဣမေဟိ ဒွီဟိ ကမ္မေဟိ အနုညာတာ အဋ္ဌဝါစိကူပသမ္ပဒါ။ **ဒူတေန ဥပသမ္ပဒါ** နာမ အဍ္ဎကာသိယာ ဂဏိကာယ အနုညာတာ ဥပသမ္ပဒါ။

ဉတ္တိကမ္မံ **နဝ ဌာနာနိ ဂစ္ဆတီ** တိ ကတမာနိ နဝ ဌာနာနိ ဂစ္ဆတိ? ဩသာရဏံ, နိဿာရဏံ, ဥပေါသထော, ပဝါရဏာ, သမ္မုတိ, ဒါနံ, ပဋိဂ္ဂဟံ, ပစ္စုက္ကဍ္ဎနံ, ကမ္မလက္ခဏညေဝ နဝမန္တိ ဧဝံ ဝုတ္တာနိ နဝ ဌာနာနိ ဂစ္ဆတိ။ တတ္ထ "သုဏာတု မေ, ဘန္တေ, သင်္ဃော, ဣတ္ထန္နာမော ဣတ္ထန္နာမဿ အာယသ္မတော ဥပသမ္ပဒါပေက္ခော, အနုသိဋ္ဌော သော မယာ, ယဒိ သင်္ဃဿ ပတ္တကလ္လံ, ဣတ္ထန္နာမော အာဂစ္ဆေယျ, အာဂစ္ဆာဟီတိ ဝတ္တဗ္ဗော"တိ (မဟာဝ. ၁၂၆) ဧဝံ ဥပသမ္ပဒါပေက္ခဿ ဩသာရဏာ **ဩသာရဏာ** နာမ။

"သုဏန္တု မေ, အာယသ္မန္တာ, အယံ ဣတ္ထန္နာမော ဘိက္ခု ဓမ္မကထိကော, ဣမဿ နေဝ သုတ္တံ အာဂစ္ဆတိ, နော သုတ္တဝိဘင်္ဂေါ, သော အတ္ထံ အသလ္လက္ခေတွာ ဗျဉ္ဇနစ္ဆာယာယ အတ္ထံ ပဋိဗာဟတိ။ ယဒါယသ္မန္တာနံ ပတ္တကလ္လံ, ဣတ္ထန္နာမံ ဘိက္ခုံ ဝုဋ္ဌာပေတွာ အဝသေသာ ဣမံ အဓိကရဏံ ဝူပသမေယျာမာ"တိ ဧဝံ ဥဗ္ဗာဟိကဝိနိစ္ဆယေ ဓမ္မကထိကဿ ဘိက္ခုနော နိဿာရဏာ **နိဿာရဏာ** နာမ။

"သုဏာတု မေ, ဘန္တေ, သင်္ဃော, အဇ္ဇုပေါသထော ပန္နရသော။ ယဒိ သင်္ဃဿ ပတ္တကလ္လံ, သင်္ဃော ဥပေါသထံ ကရေယျာ"တိ ဧဝံ ဥပေါသထကမ္မဝသေန ဌပိတာ ဉတ္တိ **ဥပေါသထော** နာမ။

"သုဏာတု မေ, ဘန္တေ, သင်္ဃော, အဇ္ဇ ပဝါရဏာ ပန္နရသီ။ ယဒိ သင်္ဃဿ ပတ္တကလ္လံ, သင်္ဃော ပဝါရေယျာ"တိ ဧဝံ ပဝါရဏာကမ္မဝသေန ဌပိတာ ဉတ္တိ **ပဝါရဏာ** နာမ။

"သုဏာတု မေ, ဘန္တေ, သင်္ဃော, ဣတ္ထန္နာမော ဣတ္ထန္နာမဿ အာယသ္မတော ဥပသမ္ပဒါပေက္ခော။ ယဒိ သင်္ဃဿ ပတ္တကလ္လံ, အဟံ ဣတ္ထန္နာမံ အနုသာသေယျ"န္တိ, "ယဒိ သင်္ဃဿ ပတ္တကလ္လံ, ဣတ္ထန္နာမော ဣတ္ထန္နာမံ အနုသာသေယျာ"တိ, "ယဒိ သင်္ဃဿ ပတ္တကလ္လံ, အဟံ ဣတ္ထန္နာမံ အန္တရာယိကေ ဓမ္မေ ပုစ္ဆေယျ"န္တိ, "ယဒိ သင်္ဃဿ ပတ္တကလ္လံ, ဣတ္ထန္နာမော ဣတ္ထန္နာမံ အန္တရာယိကေ ဓမ္မေ

မေ ပုစ္ဆေယျာ”တိ, “ယဒိ သင်္ဃဿ ပတ္တကလ္လံ, အဟံ ဣတ္ထန္နာမံ ဝိနယံ ပုစ္ဆေယျ”န္တိ, “ယဒိ သင်္ဃဿ ပတ္တကလ္လံ, ဣတ္ထန္နာမော ဣတ္ထန္နာမံ ဝိနယံ ပုစ္ဆေယျာ”တိ, “ယဒိ သင်္ဃဿ ပတ္တကလ္လံ, အဟံ ဣတ္ထန္နာမေန ဝိနယံ ပုဋ္ဌော ဝိဿဇ္ဇေယျ”န္တိ, “ယဒိ သင်္ဃဿ ပတ္တကလ္လံ, ဣတ္ထန္နာမော ဣတ္ထန္နာမေန ဝိနယံ ပုဋ္ဌော ဝိဿဇ္ဇေယျာ”တိ ဧဝံ အတ္တာနံ ဝါ ပရံ ဝါ သမ္မန္နိတုံ ဌပိတာ ဉတ္တိ **သမ္မုတိ** နာမ။

“သုဏာတု မေ, ဘန္တေ, သင်္ဃော, ဣဒံ စီဝရံ ဣတ္ထန္နာမဿ ဘိက္ခုနော နိဿဂ္ဂိယံ သင်္ဃဿ နိဿဋ္ဌံ။ ယဒိ သင်္ဃဿ ပတ္တကလ္လံ, သင်္ဃော ဣမံ စီဝရံ ဣတ္ထန္နာမဿ ဘိက္ခုနော ဒဒေယျာ”တိ, “ယဒာယသ္မန္တာနံ ပတ္တကလ္လံ, အာယသ္မန္တာ ဣမံ စီဝရံ ဣတ္ထန္နာမဿ ဘိက္ခုနော ဒဒေယျု”န္တိ ဧဝံ နိဿဋ္ဌစီဝရပတ္တာဒီနံ ဒါနံ **ဒါနံ** နာမ။

“သုဏာတု မေ, ဘန္တေ, သင်္ဃော, အယံ ဣတ္ထန္နာမော ဘိက္ခု အာပတ္တိံ သရတိ ဝိဝရတိ ဥတ္တာနိံ ကရောတိ ဒေသေတိ။ ယဒိ သင်္ဃဿ ပတ္တကလ္လံ, အဟံ ဣတ္ထန္နာမဿ ဘိက္ခုနော အာပတ္တိံ ပဋိဂ္ဂဏှေယျ”န္တိ, “ယဒာယသ္မန္တာနံ ပတ္တကလ္လံ, အဟံ ဣတ္ထန္နာမဿ ဘိက္ခုနော အာပတ္တိံ ပဋိဂ္ဂဏှေယျ”န္တိ, တေန ဝတ္တဗ္ဗော “ပဿသီ”တိ? အာမ ပဿာမီတိ။ “အာယတိံ သံဝရေယျာသီ”တိ ဧဝံ အာပတ္တိပဋိဂ္ဂဟော **ပဋိဂ္ဂဟော** နာမ။

“သုဏန္တု မေ, အာယသ္မန္တာ အာဝါသိကာ, ယဒာယသ္မန္တာနံ ပတ္တကလ္လံ, ဣဒါနိ ဥပေါသထံ ကရေယျာမ, ပါတိမောက္ခံ ဥဒ္ဒိသေယျာမ, အာဂမေ ကာလေ ပဝါရေယျာမာ”တိ, တေ စေ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခူ ဘဏ္ဍနကာရကာ ကလဟကာရကာ သင်္ဃေ အဓိကရဏကာရကာ တံ ကာလံ အနုဝသေယျုံ, အာဝါသိကေန ဘိက္ခုနာ ဗျတ္တေန ပဋိဗလေန အာဝါသိကာ ဘိက္ခူ ဉာပေတဗ္ဗာ “သုဏန္တု မေ, အာယသ္မန္တာ အာဝါသိကာ, ယဒာယသ္မန္တာနံ ပတ္တကလ္လံ, ဣဒါနိ ဥပေါသထံ ကရေယျာမ, ပါတိမောက္ခံ ဥဒ္ဒိသေယျာမ, အာဂမေ ဇုဏှေ ပဝါရေယျာမာ”တိ ဧဝံ ကတာ ပဝါရဏာ **ပစ္စုက္ကဍ္ဎနာ** နာမ။

သဗ္ဗေဟေဝ ဧကဇ္ဈံ သန္နိပတိတဗ္ဗံ, သန္နိပတိတွာ ဗျတ္တေန ဘိက္ခုနာ ပဋိဗလေန သင်္ဃော ဉာပေတဗ္ဗော “သုဏာတု မေ, ဘန္တေ, သင်္ဃော, အမှာကံ ဘဏ္ဍနဇာတာနံ ကလဟဇာတာနံ ဝိဝါဒာပန္နာနံ ဝိဟရတံ ဗဟု အဿာမဏကံ အဇ္ဈာစိဏ္ဏံ ဘာသိတပရိက္ကန္တံ။ သစေ မယံ ဣမာဟိ အာပတ္တီဟိ အညမညံ ကာရေဿာမ, သိယာပိ တံ အဓိကရဏံ ကက္ခဠတ္တာယ ဝါဠတ္တာယ ဘေဒါယ သံဝတ္တေယျ။ ယဒိ သင်္ဃဿ ပတ္တကလ္လံ, သင်္ဃော ဣမံ အဓိကရဏံ တိဏဝတ္ထာရကေန ဝူပသမေယျ ဌပေတွာ ထုလ္လဝဇ္ဇံ, ဌပေတွာ ဂိဟိပဋိသံယုတ္တ”န္တိ ဧဝံ တိဏဝတ္ထာရကသမထေ ကတာ သဗ္ဗပဌမာ သဗ္ဗသင်္ဂါဟိကဉတ္တိ **ကမ္မလက္ခဏံ** နာမ။

ဉတ္တိဒုတိယံ ကမ္မံ သတ္တ ဌာနာနိ ဂစ္ဆတီတိ ကတမာနိ သတ္တ ဌာနာနိ ဂစ္ဆတိ? ဩသာရဏံ, နိဿာရဏံ, သမ္မုတိ, ဒါနံ, ဥဒ္ဓရဏံ, ဒေသနံ, ကမ္မလက္ခဏညေဝ သတ္တမန္တိ ဧဝံ ဝုတ္တာနိ သတ္တ ဌာနာနိ ဂစ္ဆတိ။ တတ္ထ ဝဍ္ဎဿ လိစ္ဆဝိနော ပတ္တနိက္ကုဇ္ဇနဝသေန ခန္ဓကေ ဝုတ္တာ **နိဿာရဏာ,** တဿေဝ ပတ္တုက္ကုဇ္ဇနဝသေန ဝုတ္တာ **ဩသာရဏာ** စ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သီမာသမ္မုတိ တိစီဝရေန အဝိပ္ပဝါသသမ္မုတိ သန္ထတသမ္မုတိ ဘတ္တုဒ္ဒေသကသေနာသနဂ္ဂါဟာပကဘဏ္ဍာဂါရိက- စီဝရပ္ပဋိဂ္ဂါဟက-စီဝရဘာဇက-ယာဂုဘာဇက-ဖလဘာဇက-ခဇ္ဇဘာဇက-အပ္ပမတ္တကဝိဿဇ္ဇက- သာဋိယဂ္ဂါဟာပက-ပတ္တဂ္ဂါဟာပက-အာရာမိကပေသက-သာမဏေရပေသကသမ္မုတီတိ ဧတာသံ သမ္မုတီနံ ဝသေန **သမ္မုတိ** ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ကဌိနစီဝရဒါနမတကစီဝရဒါနဝသေန **ဒါနံ** ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ကဌိနုဒ္ဓါရဝသေန **ဥဒ္ဓါရော** ဝေဒိတဗ္ဗော။ ကုဋိဝတ္ထုဝိဟာရဝတ္ထုဒေသနာဝသေန **ဒေသနာ** ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ယာ ပန တိဏဝတ္ထာရကသမထေ သဗ္ဗသင်္ဂါဟိကဉတ္တိဉ္စ ဧကေကသ္မိံ ပက္ခေ ဧကေကံ ဉတ္တိဉ္စာတိ ဒွေပိ ဉတ္တိယော ဌပေတွာ ပုန ဧကသ္မိံ ပက္ခေ ဧကာ, ဧကသ္မိံ ပက္ခေ ဧကာတိ ဒွေ ဉတ္တိဒုတိယကမ္မဝါစာ ဝုတ္တာ။ တာသံ ဝသေန **ကမ္မလက္ခဏံ** ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဉတ္တိစတုတ္ထကမ္မံ သတ္တ ဌာနာနိ ဂစ္ဆတီတိ ကတမာနိ သတ္တ ဌာနာနိ ဂစ္ဆတိ? ဩသာရဏံ, နိဿာရဏံ, သမ္မုတိ, ဒါနံ, နိဂ္ဂဟံ, သမနုဘာသနံ, ကမ္မလက္ခဏညေဝ သတ္တမန္တိ ဧဝံ ဝုတ္တာနိ သတ္တ ဌာနာနိ ဂစ္ဆတိ။ တတ္ထ တဇ္ဇနီယကမ္မာဒီနံ သတ္တန္နံ ကမ္မာနံ ဝသေန **နိဿာရဏာ,** တေသံယေဝ စ ကမ္မာနံ ပဋိပ္ပဿမ္ဘနဝသေန **ဩသာရဏာ**

ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဘိက္ခုနောဝါဒကသမ္မုတိဝသေန **သမ္မုတိ** ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ပရိတသအနုမာနုတ္တအနုဝသေန **အနံ** ဝေဒိတဗ္ဗံ။ မူလာယပဋိကဿနကမ္မဝသေန **နိဂ္ဂဟော** ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဥက္ခိတ္တာနုဝတ္တကာ, အဋ္ဌ ယာဝတတိယကာ, အရိဋ္ဌော, စဏ္ဍကာဠီ စ ဣမေတေ ယာဝတတိယကာတိ ဣမာသံ ဧကာဒသန္နံ သမနုဘာသနာနံ ဝသေန **သမနုဘာသနာ** ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဥပသမ္ပဒကမ္မအဗ္ဘာနကမ္မဝသေန **ကမ္မလက္ခဏံ** ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဓမ္မသမ္မုခတာ တိအာဒီသု ယေန ဓမ္မေန, ယေန ဝိနယေန, ယေန သတ္ထုသာသနေန သင်္ဃော ကမ္မံ ကရောတိ, အယံ **ဓမ္မသမ္မုခတာ, ဝိနယသမ္မုခတာ, သတ္ထုသာသနသမ္မုခတာ** ။ တတ္ထ **ဓမ္မော** တိ ဘူတဝတ္ထု။ **ဝိနယော**တိ စောဒနာ စေဝ သာရဏာ စ။ **သတ္ထုသာသနံ** နာမ ဉတ္တိသမ္ပဒာ စေဝ အနုသာဝနသမ္ပဒာ စ။ ယာဝတိကာ ဘိက္ခူ ကမ္မပ္ပတ္တာ, တေ အာဂတာ ဟောန္တိ, ဆန္ဒာရဟာနံ ဆန္ဒော အာဟဋော ဟောတိ, သမ္မုခီဘူတာ နပ္ပဋိက္ကောသန္တိ, အယံ **သင်္ဃသမ္မုခတာ** ။ ယဿ သင်္ဃော ကမ္မံ ကရောတိ, တဿ သမ္မုခီဘာတော **ပုဂ္ဂလသမ္မုခတာ** ။ သေသမေတ္ထ ဝုတ္တနယတ္တာ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။

ဣတိ မနောရထပူရဏိယာ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ-အဋ္ဌကထာယ

ဒုကနိပာတဝဏ္ဏနာယ အနုတ္တာနတ္ထဒီပနာ သမတ္တာ။

။ နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

အင်္ဂုတ္တရနိကာယေ

တိကနိပာတ-ဋီကာ

၁. ပဌမပဏ္ဏာသကံ

၁. ဗာလဝဂ္ဂေါ

၁. ဘယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁. တိကနိပာတဿ ပဌမေ **ဘယန္တိ** ဘီတိ စေတသော ဗျာဓောတိ အာဟ **“စိတ္တုတြာသော”**တိ။ **ဥပဒ္ဒဝေါ**တိ အန္တရာယော။ တဿ ပန ဝိက္ခေပကာရဏတ္တာ ဝုတ္တံ **“အနေကဂ္ဂတာကာရော”**တိ။ **ဥပသဂ္ဂေါ**တိ ဥပသဇ္ဇနံ, ဒေဝတောပပီဠာဒိနာ အပ္ပဋိကာရဝိဃာတာပတ္တိ။ သာ ပန ယသ္မာ ပဋိကာရာဘာဝေန ဝိဟညမာနဿ ကိဉ္စိ ကာတုံ အသမတ္ထဿ ဩသီဒနကာရဏံ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“တတ္ထ တတ္ထ လဂ္ဂနာကာရော”**တိ။ **ယထာဝုတ္တေ ဒိဝသေ အနာဂစ္ဆန္တေသူ**တိ ဝဍ္ဎေတွာ အာဂန္တုံ နိယမိတဒိဝသေ အနာဂစ္ဆန္တေသု။ **ဒွါရေ အဂ္ဂိံ ဒတွာ**တိ ဗဟိ အနိက္ခမနတ္ထာယ ဒွါရေ အဂ္ဂိံ ဒတွာ။

နဠေဟိ ဆန္နပဋိစ္ဆန္နာတိ နဠေဟိ တိဏစ္ဆဒနသင်္ခေပေန ဥပရိ ဆာဒေတွာ တေဟိယေဝ အရကုဋ္ဋိကနိယာမေန ပရိတောပိ ဆာဒိတာ။ **ဧသေဝ နယော**တိ ဣမိနာ တိဏေဟိ ဆန္နတံ သေသသမ္ဘာရာနံ ရုက္ခမယတဉ္စ အတိဒိသတိ။

ဝိဓဝပုတ္တောတိ အန္တဘာဝေပလက္ခဏံ။ တေ ဟိ နိပ္ပိတိကာ အဝိနီတာ အသံယတာ ယံ ကိဉ္စိ ကာရိနော။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

ဘယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. လက္ခဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂. ဒုတိယေ လက္ခီယတိ ဉာယတိ ဗာလော အယန္တိ ဧတေနာတိ လက္ခဏံ, ကမ္မံ လက္ခဏမေတဿာတိ **ကမ္မလက္ခဏော**တိ အာဟ **“ကာယဒွါရာဒိပဝတ္တံ ကမ္မ”**န္တိအာဒိ။ အပဒီယန္တိ ဒေါသာ ဧတေန ရက္ခီယန္တိ, လူယန္တိ ဆိဇ္ဇန္တိ တတိ အပဒါနံ, သတ္တာနံ သမ္မာ, မိစ္ဆာ ဝါ ပဝတ္တပ္ပယောဂေါ။ တေန သောဘတီတိ **အပဒါနသောဘနီ**။ တေနာဟ **“ပညာ နာမာ”**တိအာဒိ။ **အတ္တနော စရိတေနေဝါ**တိ အတ္တနော စရိယာယ ဧဝ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

လက္ခဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃-၄. စိန္တီသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၃-၄. တတိယေ **ဧတေဟီ**တိ ဒုစ္စိန္တိတစိန္တိတာဒီဟိ။ ဧတေန လက္ခဏသဒ္ဒဿ ကရဏတ္ထတမာဟ။ **တာနေဝါ**တိ လက္ခဏာနိ ဧဝ။ **အဿာ**တိ ဗာလဿ။ ဗာလော အယန္တိ နိမီယတိ သဉ္ဇာနီယတိ ဧတေဟီတိ **ဗာလနိမိတ္တာနိ**။ အပဒါနံ ဝုစ္စတိ, ဝိချာတံ ကမ္မံ, ဒုစ္စိန္တိတစိန္တိတာဒီနိ စ ဗာလေ ဝိချာတာနိ အသာဓာရဏဘာဝေန။ တသ္မာ **“ဗာလဿ အပဒါနာနီ”**တိ။ အဘိဇ္ဈာဒီဟိ ဒုဋ္ဌံ ဒူသိတံ စိန္တိတံ ဒုစ္စိန္တိတံ, တံ စိန္တေတီတိ **ဒုစ္စိန္တိတစိန္တီ**။ လောဘာဒီဟိ ဒုဋ္ဌံ ဘာသိတံ မုသာဝါဒါဒိံ ဘာသတီတိ **ဒုဗ္ဘာသိတဘာသီ**။ တေသံယေဝ ဝသေန ကတ္တဗ္ဗတော ဒုက္ကဋကမ္မံ ပါဏာတိပါတာဒိံ ကရောတီတိ **ဒုက္ကဋကမ္မကာရီ**။ တေနာဟ **“စိန္တယန္တော”**တိအာဒိ။ **ဝုတ္တာနုသာရေနာ**တိ “ဗာလော အယ”န္တိအာဒိနာ ဝုတ္တဿ အတ္ထဝစနဿ “ပဏ္ဍိတော အယန္တိ ဧတေဟိ လက္ခီယတီ”တိအာဒိနာ အနုသ္သရဏေန။ **မနောသုစရိတာဒီနံ ဝသေနာ**တိ “စိန္တယန္တော အနဘိဇ္ဈာဗျာပါဒသမ္မာဒဿနဝသေန သုစိန္တိတမေဝ စိန္တေတီ”တိအာဒိနာ မနောသုစရိတာဒီနံ တိဏ္ဏံ သုစရိတာနံ ဝသေန ယောဇေတဗ္ဗာနိ။ စတုတ္ထံ ဝုတ္တနယတ္တာ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။

စိန္တီသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅-၁၀. အယောနိသောသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၅-၁၀. ပဥ္စမေ **ကတိ နု ခေါ အနုသ္သတိဋ္ဌာနာနီ** တိအာဒိ ဆက္ကေ အာဝိ ဘဝိဿတီတိ။ **ဧဝံ စိတ္တ** န္တိ အယောနိသော စိန္တိတံ။ **အပဥ္စဟာမေဝ ပဥ္စဟန္တိ ကထေသီ** တိ အပဥ္စဟာမေဝ ပဥ္စေဟာ အဃန္တိ မညမာနော ဝိဿဇ္ဇေသိ။ **ဒသဝိဓံ ဗ္ယဥ္ဇနဗုဒ္ဓိံ အပရိဟာပေတွာ** တိ –

"သိထိလံ ဓနိတဥ္စ ဒီဃရဿံ၊ ဂရုကံ လဟုကဥ္စ နိဂ္ဂဟီတံ။
သမ္ဗန္ဓံ ဝဝတ္ထိတံ ဝိမုတ္တံ၊ ဒသဓာ ဗ္ယဥ္ဇနဗုဒ္ဓိယာ ပဘေဒေါ"တိ။ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၉၀; မ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၂၉၁; ပရိ. အဋ္ဌ. ၄၈၅; ဝိ. သင်္ဂ. အဋ္ဌ. ၂၅၂) –

ဧဝံ ဝုတ္တံ ဒသဝိဓံ ဗ္ယဥ္ဇနဗုဒ္ဓိံ အပရိဟာပေတွာ။

တတ္ထ ဌာနကရဏာနိ သိထိလာနိ ကတွာ ဥစ္စာရေတဗ္ဗံ အက္ခရံ **သိထိလံ,** တာနိယေဝ ဓနိတာနိ အသိထိလာနိ ကတွာ ဥစ္စာရေတဗ္ဗံ အက္ခရံ **ဓနိတံ**။ ဒွိမတ္တကာလံ **ဒီဃံ,** ဧကမတ္တကာလံ **ရဿံ**။ **ဂရုက** န္တိ ဒီဃမေဝ, ယံ ဝါ "အာယသ္မတော ဗုဒ္ဓရက္ခိတတ္ထေရဿာ"တိ သံယောဂပရံ ကတွာ ဝုစ္စတိ, **လဟုက**န္တိ ရဿမေဝ, ယံ ဝါ "အာယသ္မတော ဗုဒ္ဓရက္ခိတထေရဿာ"တိ ဧဝံ ဝိသံယောဂပရံ ကတွာ ဝုစ္စတိ။ **နိဂ္ဂဟီတ** န္တိ ယံ ကရဏာနိ နိဂ္ဂဟေတွာ အဝိဿဇ္ဇေတွာ အဝိဝဋေန မုခေန သာနုနာသိကံ ကတွာ ဝတ္တဗ္ဗံ။ **သမ္ဗန္ဓ**န္တိ ယံ ပရပဒေန သမ္ဗန္ဓိတွာ "တုဏှဿာ"တိ ဝုစ္စတိ။ **ဝဝတ္ထိတ** န္တိ ယံ ပရပဒေန အသမ္ဗန္ဓံ ကတွာ ဝိစ္ဆိန္ဒိတွာ "တုဏှီ အဿာ"တိ ဝုစ္စတိ။ **ဝိမုတ္တ**န္တိ ယံ ကရဏာနိ အနိဂ္ဂဟေတွာ ဝိဿဇ္ဇေတွာ ဝိဝဋေန မုခေန သာနုနာသိကံ အကတွာ ဝုစ္စတိ။ **ဒသဓာ ဗ္ယဥ္ဇနဗုဒ္ဓိယာ ပဘေဒေါ**တိ ဧဝံ သိထိလာဒိဝသေန ဗ္ယဥ္ဇနဗုဒ္ဓိယာ အက္ခရုပ္ပာဒကစိတ္တဿ ဒသပ္ပကာရေန ပဘေဒေါ။ သဗ္ဗာနိ ဟိ အက္ခရာနိ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနိ ယထာဓိပ္ပေတတ္ထဗျဥ္ဇနတော ဗျဥ္ဇနာနိ စ။

"အဋ္ဌာနံ ခေါ ဧတံ, အာဝုသော သာရိပုတ္တာ" တိအာဒိ ပဉ္စကေ အာဝိ ဘဝိဿတိ။ **"ကတိ နု ခေါ, အာနန္ဒ, အနုဿတိဋ္ဌာနာနီ"**တိအာဒိ ပန ဆက္ကေ အာဝိ ဘဝိဿတိ။ ဆဋ္ဌာဒီသု နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

အယောနိသောသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဗာလဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ရထကာရဝဂ္ဂေါ

၁. ဉာတသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၁. ဒုတိယဿ ပဌမေ ဉာတောယေဝ ပညာတောတိ အာဟ **“ဉာတော ပညာတော”**တိ။ ကဿ အနနုလောမိကေတိ အာဟ **“သာသနဿာ”** တိ, သာသနဿ အနနုလောမိကေ အပ္ပတိရူပေတိ အတ္ထော။ ဣဒါနိ အနနုလောမိကသဒ္ဒဿ နိဗ္ဗစနံ ဒဿေန္တော **“န အနုလောမေတီတိ အနနုလောမိက”**န္တိ အာဟ ။ **သာသနဿာ** တိ တ သာသနန္တိ အတ္ထော။ သာသနံ န အနုလောမေတီတိ အနနုလောမိကန္တိ ဝေမေတ္တ သမ္ဗန္ဓော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **သဘာဂဝိသဘာဂ**န္တိ လိင်္ဂတော သဘာဂဝိသဘာဂံ။ **“ဝိယပုဂ္ဂလေ”တိ အာဟာ** တိ လိင်္ဂသဘာဂေဟိ အဝိသေသေတွာ အာဟ။ **ဥမ္မာဒံ ပါပုဏီ** တိ သော ကိရ သီလံ အဓိဋ္ဌာယ ပိဟိတဒွာရဂေဗ္ဘေ သယနပိဋ္ဌေ နိသီဒိတွာ ဘရိယံ အာရဗ္ဘ မေတ္တံ ဘာဝေန္တော မေတ္တာမုခေန ဥပ္ပန္နေန ရာဂေန အန္ဓီကတော ဘရိယာယ သန္တိကံ ဂန္တုကာမော ဒွာရံ အသလ္လက္ခေတွာ ဘိတ္တိံ ဘိန္ဒိတွာပိ နိက္ခမိတုကာမတာယ ဘိတ္တိံ ပဟရန္တော သဗ္ဗရတ္တိံ ဘိတ္တိယုဒ္ဓမကာသိ။ သေသမေတ္ထ သုဝိညေယ္ယမေဝ။

ဉာတသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. သာရဏီယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၂. ဒုတိယေ **စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလမ္ပိ ပဗ္ဗဇ္ဇာနိဿိတမေဝ** တိ ဣမိနာ ပဗ္ဗဇ္ဇူပဂတသမနန္တရမေဝ စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလမ္ပိ သမာဒိန္နမေဝ ဟောတီတိ ဒဿေတိ။ **မဂ္ဂသန္နိဿိတာနေဝ ဟောန္တီ** တိ မဂ္ဂါဓိဂမတ္ထာယ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗတ္တာ ကသိဏပရိကမ္မာဒီနိ မဂ္ဂသန္နိဿိတာနေဝ ဟောန္တိ, တသ္မာ မဂ္ဂဂ္ဂဟဏေနေဝ တေသမ္ပိ ဂဟဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ, တေဟိ ဝိနာ မဂ္ဂါဓိဂမဿ အသမ္ဘဝတောတိ အဓိပ္ပာယော။

အဂ္ဂမဂ္ဂါဓိဂမေန အသမ္မောဟပဋိဝေဓဿ သိခါပတ္တတ္တာ မဂ္ဂဓမ္မေသု ဝိယ ဖလဓမ္မေသုပိ သာတိသယော အသမ္မောဟောတိ **“သယံ အဘိညာ”**တိ ဝုတ္တံ, သာမံ ဇာနိတွာတိ အတ္ထော။ တထာ ဇာနနာ ပနဿ သစ္ဆိကရဏံ အတ္တပစ္စက္ခကိရိယာတိ **“သစ္ဆိကတွာ”** တိ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ **“အတ္တနာဝ အဘိဝိသိဋ္ဌာယ ပညာယ ပစ္စက္ခံ ကတွာ”**တိ။ တထာ သစ္ဆိကိရိယာ စဿ အတ္တနိ ပဋိလာဘောတိ “ဥပသမ္ပဇ္ဇာ”တိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ “ပဋိလဘိတွာ”တိ။

သာရဏီယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. အာသံသသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၃. တတိယေ **သန္တော** တိ ဧတ္ထ **သန္တ**-သဒ္ဒေါ “ဒီဃံ သန္တဿ ယောဇန”န္တိအာဒီသု (ဓ. ပ. ၆၀) ကိလန္တဘာဝေ အာဂတော။ “အယဉ္စ ဝိတက္ကော, အယဉ္စ ဝိစာရော သန္တော ဟောန္တိ သမိတာ”တိအာဒီသု (ဝိဘ. ၅၇၆) နိရုဒ္ဓဘာဝေ။ “အဓိဂတော ခေါ မျာယံ ဓမ္မော, ဂမ္ဘီရော ဒုဒ္ဒသော ဒုရနုဗောဓော သန္တော ပဏီတော”တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၆၇; မ. နိ. ၁.၂၈၁; သံ. နိ. ၁.၁၇၂; မဟာဝ. ၇-၈) သန္တဉာဏဂေါစရတာယံ။ “ဥပသန္တဿ သဒါ သတိမတော”တိအာဒီသု (ဥဒါ. ၂၇) ကိလေသဝူပသမေ။ “သန္တော ဟဝေ သဗ္ဘိ ပဝေဒယန္တိ”တိအာဒီသု (ဓ. ပ. ၁၅၁) သာဓူသု။ “ပဉ္စိမေ, ဘိက္ခဝေ, မဟာစောရာ သန္တော သံဝိဇ္ဇမာနာ”တိအာဒီသု (ပါရာ. ၁၉၅) အတ္ထိဘာဝေ။ ဣဓာပိ အတ္ထိဘာဝေယေဝါတိ အာဟ **“သန္တောတိ အတ္ထိ ဥပလဗ္ဘန္တီ”** တိ။ တတ္ထ **အတ္ထီ** တိ လောကသင်္ကေတဝသေန သံဝိဇ္ဇန္တိ။ အတ္ထိဘာဝေ ဟေတ္ထ ပုဂ္ဂလသမ္ဗန္ဓေန ဝုတ္တတ္တာ လောကသမညာဝသေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော, န ပရမတ္ထဝသေန။ အတ္ထီတိ စေတံ နိပါတပဒံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ “အတ္ထိ ဣမသ္မိံ ကာယေ ကေသာ”တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၁၁၀) ဝိယ။

သံဝိဇ္ဇမာနာ တိ ဥပလဗ္ဘမာနာ။ ယဉ္စဟိ သံဝိဇ္ဇတိ, တံ ဥပလဗ္ဘတိ။ တေနာဟ **“သံဝိဇ္ဇမာနာတိ တသ္မိံ ဝေဝ
စန”**န္တိ။ **အနာသောတ**ိ ပတ္ထနာရဟိတော။ တေနာဟ **“အပတ္ထနော”** တိ။ အာသံသတိ ပတ္ထေတီတိ **အာသံသော**။ ဝေ
ဏုဝေတ္တာဒိဝိလီဝေဟိ သုပ္ပာဒိဘာဇနကာရကာ **ဝိလီဝကာရကာ**။ မိဂမစ္ဆာဒီနံ နိသာဒနတော **နေသာဒါ,** မာဂဝိကမစ္ဆ
ဗန္ဓာဒယော။ ရထေသု စမ္မေန နဟနကရဏတော **ရထကာရာ** , ဓမ္မကာရာ။ ပုက္ကုတိ ကရီသသ္သ နာမံ, တံ ကုသေန္တိ အပ
နေန္တီတိ **ပုက္ကုသာ,** ပုပ္ဖစ္ဆဍ္ဍကာ။

ဒုဗ္ဗဏ္ဏော တိ ဝိရူပေါ။ **ဩကောဋိမကော**တိ အာရောဟာဘာဝေန ဟေဋ္ဌိမကော, ရဿကာယောတိ အတ္ထော။
တေနာဟ **“လကုဏ္ဍကော”** တိ။ လကု ဝိယ ဃဋိကာ ဝိယ ဍေတိ ပဝတ္တတီတိ ဟိ **လကုဏ္ဍကော,** ရဿော။ ကဏတိ နိ
မီလတီတိ **ကာဏော**။ တံ ပနဿ နိမီလနံ ဧကေန အက္ခိနာ ဒွီဟိပိ စာတိ အာဟ **“ဧကက္ခိကာဏော တ ဥဘယက္ခိကာ
ဏော တ”**တိ။ ကုဏနံ ကုဏော, ဟတ္ထဝေကလ္လံ။ တံ တေဿ အတ္ထီတိ **ကုဏီ။ ခဉ္ဇော** ဝုစ္စတိ ဟာဒဝိကလော။ ဟေ
ဋ္ဌိမကာယသင်္ခာတော သရီရဿ ပက္ခော ပဒေသော ဟတော အဿာတိ **ပက္ခဟတော**။ တေနာဟ **“ပီဌသပ္ပီ”** တိ။ ပ
ဒီပေ ပဒီပနေ တေဇ္ဇံ နေတဗ္ဗန္တိ **ပဒီပေယျံ,** တေလာဒိဥပကရဏံ။

အာသံ န ကရောတီတိ ရဇ္ဇာဘိသေကေ ကနိဋ္ဌော ပတ္ထနံ န ကရောတိ ဇေဋ္ဌေ သတိ ကနိဋ္ဌဿ အနဓိကာရတ္ထ
တာ။ အဘိသေကံ အရဟတီတိ အဘိသေကာရဟော, **န အဘိသေကာရဟော** ကာဏကုဏိအာဒိဒောသသမန္နာဂတော။

သီလဿ ဒုဋ္ဌု နာမ နတ္ထိ, တသ္မာ အဘာဝတ္ထော ဣဓ ဒု-သဒ္ဒောတိ အာဟ **“နိဿီလော”** တိ။ “ဟာပံ ဟာပေန သု
ကရ”န္တိအာဒီသု (ဥဒါ. ၄၈; စူဠဝ. ၃၄၃) ဝိယ ဟာပ-သဒ္ဒော နိဟီနပရိယာယောတိ အာဟ **“လာမကဓမ္မော”** တိ။ သီလဝိပ
တ္တိယာ တ **ဒုဿီလော** ။ ဒိဋ္ဌိဝိပတ္တိယာ **ဟာပဓမ္မော** ။ ကာယတစာသံဝရဘေဒေန တ **ဒုဿီလော,** မနောသံဝရဘေ
ဒေန, သတိသံဝရာဒိဘေဒေန တ **ဟာပဓမ္မော** ။ အသုဒ္ဓပ္ပယောဂတာယ **ဒုဿီလော,** အသုဒ္ဓာသယတာယ **ဟာပဓမ္မော** ။
ကုသလသီလဝိရဟေန **ဒုဿီလော,** အကုသလသီလသမန္နာဂမေန **ဟာပဓမ္မော။ အသုစီဟိ** တိ အပရိသုဒ္ဓေဟိ။ **သင်္ကာ
ဟိ သရိတဗ္ဗသမာစာရော**တိ “ကမဿ မညေ ကြဒံ ကမ္မ”န္တိ ဧဝံ ပရေဟိ သင်္ကာယ သရိတဗ္ဗသမာစာရော။ တေနာဟ
“ကိဉ္စိဒေတ” တိအာဒိ။ **အတ္တနာယေဝ တ သင်္ကာဟိ သရိတဗ္ဗသမာစာရော** တိ ဧတေနပိ ကမ္မသာနေတံယေဝ သင်္ကသ္သ
သရသဒ္ဒဿ ဒဿေတိ။ အတ္တနော သင်္ကာယ ပရေသံ သမာစာရကိရိယံ သရတိ အာသင်္ကတိ ဝိဓာဝတီတိပိ **သင်္ကဿ
သရသမာစာရော**တိ ဧဝမေတ္ထ ကတ္တုသာနေတာပိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ တဿ ဟိ ဒွေဝ တယော ဇနေ ကထေန္တေ ဒိသွာ တ
“မမ ဒောသံ မညေ ကထေန္တီ”တိ တေသံ သမာစာရံ သင်္ကာယ သရတိ ဓာဝတိ။

ဧဝံပဋိစ္ဆန္နောတိ သလာကဂ္ဂဟဏာဒီသု “ကိတ္တကာ ဝိဟာရေ သမဏာ”တိ ဂဏနာယ အာရဒ္ဓာယ “အဟမ္ပိ သမ
ဏော, အဟမ္ပိ သမဏော”တိ ပဋိညံ ဒတွာ သလာကဂ္ဂဟဏာဒီနိ ကရောတီတိ သမဏော အဟန္တိ ဧဝံသမဏပဋိ
ညော။ **သုမ္ဘကပတ္တဓရေ** တိ မတ္တိကာပတ္တဓရေ။ **ပူတိနာ ကမ္မေနာ** တိ သံကိလိဋ္ဌကမ္မေန, နိဂ္ဂုဏတာယ တ ဂုဏ
သာရဝိရဟိတတ္တာ **အန္တောပူတိ** ။ ကသမ္ဗုကစဝရော ဇာတော သဉ္ဇာတော အဿာတိ **ကသမ္ဗုဇာတော** တိ အာဟ
“သဉ္ဇာတရာကဒိကစဝရော” တိ။ အထ တ ကသမ္ဗု ဝုစ္စတိ တိန္တကုဏပကသဋံ ဥဒကံ, ကြမသိဉ္စ သာသနေ ဒုဿီ
လော နာမ ဇိဂုစ္ဆနီယတ္တာ တိန္တကုဏပဥဒကသဒိသော, တသ္မာ ကသမ္ဗု ဝိယ ဇာတောတိ **ကသမ္ဗုဇာတော။ လော
ကုတ္တရဓမ္မဥပနိဿယဿ နတ္ထိတာယာ**တိ ယတ္ထ ပတိဋ္ဌိတေန သက္ကာ ဘဝေယျ အရဟတ္တံ လဒ္ဓုံ, တဿာ
ပတိဋ္ဌာယ ဘိန္နတ္တာ ဝုတ္တံ။ **မဟာသီလသ္မိံ ပရိပူရကာရိတာယာ** တိ ယတ္ထ ပတိဋ္ဌိတေန သက္ကာ ဘဝေယျ အရ
ဟတ္တံ ဟာပုဏိတုံ, တသ္မိံ ပရိပူရကာရိတာယ။

အာသံသသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. စက္ကဝတ္တိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၄. စတုတ္ထေ **စတူဟိ သင်္ဂဟဝတ္ထူဟီ** တိ အနုပိယဝစနအတ္ထစရိယာသမာနတ္တတာသင်္ခာတေဟိ စတူဟိ သ
င်္ဂဟကာရဏေဟိ။ **စက္ကံ ဝတ္တေတီ** တိ အာဏာစက္ကံ ပဝတ္တေတိ။ **စက္က** န္တိ တ ကြဓ ရတနစက္ကံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အ
ယဉ္စဟိ စက္ကသဒ္ဒော သမ္ပတ္တိယံ, လက္ခဏေ, ရထင်္ဂေ, ကြရိယာပထေ, အာနေ, ရတနဓမ္မခုရစက္ကာဒီသု စ ဒိဿတိ။ “စ
တ္တာရိမာနိ, ဘိက္ခဝေ, စက္ကာနိ, ယေဟိ သမန္နာဂတာနံ ဒေဝမနုဿာန”န္တိအာဒီသု (အ. နိ. ၄.၃၁) ဟိ သမ္ပတ္တိယံ ဒိ

ဿတိ။ ‘‘ပါဒတလေသု စက္ကာနိ ဇာတာနီ’’တိ (ဒီ. နိ. ၂.၃၅; ၃.၂၀၄) တွေ လက္ခဏေ။ ‘‘စက္ကံဝ ဝဟတော ပဒ’’န္တိ (ဓ. ပ. ၁) တွေ ရထင်္ဂေ။ ‘‘စတုစက္ကံ နဝဒွါရ’’န္တိ (သံ. နိ. ၁.၂၉) တွေ ဣရိယာပထေ။ ‘‘ဒဒံ ဘုဉ္ဇ မာ စ ပမာဒေါ, စက္ကံ ဝတ္တယ သဗ္ဗပါဏိန’’န္တိ (ဇာ. ၁.၇.၁၄၉) တွေ ဒါနေ။ ‘‘ဒိဗ္ဗံ စက္ကရတနံ ပါတုရဟောသီ’’တိ (ဒီ. နိ. ၂.၂၄၃) တွေ ရတနစက္ကေ။ ‘‘မယာ ပဝတ္တိတံ စက္က’’န္တိ (သု. နိ. ၅၆၂) တွေ ဓမ္မစက္ကေ။ ‘‘ဣစ္ဆာဟတဿ ပေါသဿ, စက္ကံ ဘမတိ မတ္ထကေ’’တိ (ဇာ. ၁.၅.၁၀၃) တွေ ခုရစက္ကေ။ ‘‘ခုရပရိယန္တေန စက္ကေနာ’’တိ (ဒီ. နိ. ၁.၁၆၆) တွေ ပဟရဏစက္ကေ။ ‘‘အသနိဝိစက္က’’န္တိ (ဒီ. နိ. ၃.၆၁) တွေ အသနိမဏ္ဍလေ။ ဣဓ ပနာယံ ရတနစက္ကေ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ကိတ္တာဝတာ ပနာယံ စက္ကဝတ္တီ နာမ ဟောတိ? ဧကင်္ဂုလဒွင်္ဂုလမတ္တမ္ပိ စက္ကရတနံ အာကာသံ အဗ္ဘုဂ္ဂန္တွာ ပဝတ္တတိ။ သဗ္ဗစက္ကဝတ္တီနဉ္ဟိ နိသိန္နာသနတော ဥဋ္ဌဟိတွာ စက္ကရတနသမီပံ ဂန္တွာ ဟတ္ထိသောဏ္ဍသဒိသပနာဠိံ သုဝဏ္ဏဘိင်္ကာရံ ဥက္ခိပိတွာ ဥဒကေန အဗ္ဘုက္ကိရိတွာ ‘‘အဘိဝိဇိနာတု ဘဝံ စက္ကရတန’’န္တိ ဝစနသမနန္တရမေဝ ဝေဟာသံ အဗ္ဘုဂ္ဂန္တွာ စက္ကရတနံ ပဝတ္တတီတိ။ ယဿ ပဝတ္တိသမကာလမေဝ, သော ရာဇာ စက္ကဝတ္တီ နာမ ဟောတိ။

ဓမ္မောတိ ဒသကုသလကမ္မပထဓမ္မော, ဒသဝိဓံ ဝါ စက္ကဝတ္တိဝတ္တံ။ ဒသဝိဓေ ဝါ ကုသလဓမ္မေ အဂရဟိတေ ဝါ ရာဇဓမ္မေ နိယုတ္တောတိ **ဓမ္မိကော**။ တေန စ ဓမ္မေန သကလလောကံ ရဉ္ဇေတီတိ **ဓမ္မရာဇာ**။ ဓမ္မေန ဝါ လဒ္ဓရဇ္ဇတ္တာ **ဓမ္မရာဇာ**။ စက္ကဝတ္တီဟိ ဓမ္မေန ဉာယေန ရဇ္ဇံ အဓိဂစ္ဆတိ, န အဓမ္မေန။ **ဒသဝိဓေန စက္ကဝတ္တိဝတ္တေနာ**တိ ဒသပ္ပဘေဒေန စက္ကဝတ္တီနံ ဝတ္တေန။

ကိံ ပန တံ ဒသဝိဓံ စက္ကဝတ္တိဝတ္တန္တိ? ဝုစ္စတေ –

‘‘ကတမံ ပန တံ, ဒေဝ, အရိယံ စက္ကဝတ္တိဝတ္တန္တိ? တေန ဟိ တွံ, တာတ, ဓမ္မံယေဝ နိဿာယ ဓမ္မံ သက္ကရောန္တော ဓမ္မံ ဂရုံ ကရောန္တော ဓမ္မံ မာနေန္တော ဓမ္မံ ပူဇေန္တော ဓမ္မံ အပစာယမာနော ဓမ္မဒ္ဓဇော ဓမ္မကေတု ဓမ္မာဓိပတေယျော ဓမ္မိကံ ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိံ သံဝိဒဟဿု အန္တောဇနသ္မိံ ဗလကာယသ္မိံ ခတ္တိယေသု အနုယန္တေသု ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကေသု နေဂမဇာနပဒေသု သမဏဗြာဟ္မဏေသု မိဂပက္ခီသု။ မာ စ တေ, တာတ, ဝိဇိတေ အဓမ္မကာရော ပဝတ္တိတ္ထ။ ယေ စ တေ, တာတ, ဝိဇိတေ အဓနာ အဿု, တေသဉ္စ ဓနမနုပ္ပဒေယျာသိ။ ယေ စ တေ, တာတ, ဝိဇိတေ သမဏဗြာဟ္မဏာ မဒပ္ပမာဒါ ပဋိဝိရတာ ခန္တိသောရစ္စေ နိဝိဋ္ဌာ ဧကမတ္တာနံ ဒမေန္တိ, ဧကမတ္တာနံ သမေန္တိ, ဧကမတ္တာနံ ပရိနိဗ္ဗာပေန္တိ။ တေ ကာလေန ကာလံ ဥပသင်္ကမိတွာ ပရိပုစ္ဆေယျာသိ ပရိဂ္ဂဏှေယျာသိ – ‘ကိံ, ဘန္တေ, ကုသလံ ကိံ အကုသလံ, ကိံ သာဝဇ္ဇံ ကိံ အနဝဇ္ဇံ, ကိံ သေဝိတဗ္ဗံ ကိံ န သေဝိတဗ္ဗံ, ကိံ မေ ကရိယမာနံ ဒီဃရတ္တံ အဟိတာယ ဒုက္ခာယ အဿ, ကိံ ဝါ ပန မေ ကရိယမာနံ ဒီဃရတ္တံ ဟိတာယ သုခါယ အဿာ’တိ။ တေသံ သုတွာ ယံ အကုသလံ, တံ အဘိနိဝဇ္ဇေယျာသိ, ယံ ကုသလံ, တံ သမာဒါယ ဝတ္တေယျာသိ။ ဣဒံ ခေါ, တာတ, တံ အရိယံ စက္ကဝတ္တိဝတ္တ’’န္တိ –

ဧဝံ **စက္ကဝတ္တိသုတ္တေ** (ဒီ. နိ. ၃.၈၄) အာဂတနယေန အန္တောဇနသ္မိံ ဗလကာယေ ဧကံ, ခတ္တိယေသု ဧကံ, အနုယန္တေသု ဧကံ, ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကေသု ဧကံ, နေဂမဇာနပဒေသု ဧကံ, သမဏဗြာဟ္မဏေသု ဧကံ, မိဂပက္ခီသု ဧကံ, အဓမ္မကာရပ္ပဋိက္ခေပေါ ဧကံ, အဓနာနံ ဓနာနုပ္ပဒါနံ ဧကံ, သမဏဗြာဟ္မဏေ ဥပသင်္ကမိတွာ ပဉှာပုစ္ဆနံ ဧကန္တိ ဧဝမေတံ စက္ကဝတ္တိဝတ္တံ ဒသဝိဓံ ဟောတိ။ ဂဟပတိကေ ပန ပက္ခိဇာတေ စ ဝိသုံ ကတွာ ဂဏှန္တဿ ဒွါဒသဝိဓံ ဟောတိ။

အညထာ ဝတ္တိတုံ အဒေန္တော သော ဓမ္မော အဓိဋ္ဌာနံ ဧတဿာတိ တဒဓိဋ္ဌာနံ။ တေန **တဒဓိဋ္ဌာနေန စေတသာ**။ **သက္ကရောန္တော**တိ အာဒရကိရိယာဝသေန ကရောန္တော။ တေနာဟ **‘‘ယထာ’’**တိအာဒိ။ **ဂရုံ ကရောန္တော**တိ ပါသာဏစ္ဆတ္တံ ဝိယ ဂရုကရဏဝသေန ဂရုံ ကရောန္တော။ တေနေဝါဟ **‘‘တသ္မိံ ဂါရဝုပ္ပတ္တိယာ’’**တိ။ **ဓမ္မာဓိပတိဘူတာဂတဘာဝေနာ**တိ ဣမိနာ ယထာဝုတ္တဓမ္မဿ ဇေဋ္ဌကဘာဝေန ပုရိမတရံ အတ္တဘာဝေသု သက္ကစ္စံ သမုပစိတ

ဘာဝံ ဒဿေတိ။ **ဓမ္မဝသေနေဝ စ သဗ္ဗကိရိယာနံ ကရဏေနာ**တိ ဧတေန ဌာနနိသဇ္ဇာဒီသု ယထာဝုတ္တဓမ္မနိန္နပောဏပဗ္ဘာရဘာဝံ ဒဿေတိ။ **အဿာ**တိ ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိယာ။ **ပရံ ရက္ခန္တော**တိ အညံ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာဒိအနတ္ထတော ရက္ခန္တော။ တေနေဝ ပရရက္ခသာဓနေန ခန္တိအာဒိဂုဏေန အတ္တာနံ တတော ဧဝ ရက္ခတိ။ **မေတ္တစိတ္တတာ**တိ မေတ္တစိတ္တတာယ။ **နိဝါသနပါရုပနဂေဟာဒီနိ** သီတုဏှပဟာဒိပ္ပဋိဗာဟနေန **အာဝရဏံ**။

အန္တောဇနသ္မိန္တိ အဗ္ဘန္တရဘူတေ ပုတ္တဒာရာဒိဇနေ။ **သီလသံဝရေ ပတိဋ္ဌာပေန္တော**တိ ဣမိနာ ရက္ခံ ဒဿေတိ။ **ဝတ္ထဂန္ဓမာလာဒီနိ စဿ ဒဒမာနော**တိ ဣမိနာ အာဝရဏံ, ဣတရေန ဂုတ္တိံ။ **သမ္ပဒာနေနပီ**တိ ပိ-သဒ္ဒေန သီလသံဝရေသု ပတိဋ္ဌာပနာဒီနံ သမ္ပိဏ္ဍေတိ။ သေ နယော ပရေသုပိ ပိ-သဒ္ဒဂ္ဂဟဏေ။ နိဂမော နိဝါသော ဧတေသန္တိ **နေဂမာ**။ ဧဝံ **ဇာနပဒာ**တိ အာဟ **"တထာ နိဂမဝါသိနော"**တိအာဒိနာ။

ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိယာ ကာယကမ္မာဒီသု သံဝိဒဟနံ ဌပနံ နာမ တဒုပဒေသောယေဝါတိ ဝုတ္တံ **"ကထေတ္တ"**တိ။ **ဧတေသူ**တိ ဟဋ္ဌိယံ ဝုတ္တေသု သမဏာဒီသု။ **ပဋိဝတ္တေတုံ န သက္ကာ**တိ ခီဏာနံ ကိလေသာနံ ပုန အနုပ္ပဇ္ဇနတော။ သေသမေတ္ထ သုဝိညေယျမေဝ။

စက္ကဝတ္တိသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. သစေတနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၅. ပဉ္စမေ ဣသယော ပတန္တိ သန္နိပတန္တိ ဧတ္ထာတိ **ဣသိပတန**န္တိ အာဟ **"ဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓသင်္ခာတာန"**န္တိ အာဒိ။ **သဗ္ဗူပကရဏာနိ သဇ္ဇေတွာ**တိ သဗ္ဗာနိ ရက္ခဿ ဆေဒနတစ္ဆနာဒိသာဓနာနိ ဥပကရဏာနိ ရညာ အာဏတ္တဒိဝသေယေဝ သဇ္ဇေတွာ။ နာနာ ကရိယတိ ဧတေနာတိ **နာနာကရဏံ**, နာနာဘာဝေါတိ အာဟ **"နာနတ္တ"**န္တိ။ **နေသ**န္တိ သရလောပေနာယံ နိဒ္ဒေသောတိ အာဟ **"န ဧသ"**န္တိ။ တထာ **အတ္ထေသ**န္တိ ဧတ္ထာပီတိ အာဟ **"အတ္ထိ ဧသ"**န္တိ။ ပဝတ္တနတ္ထံ အဘိသင်္ခရဏံ **အဘိသင်္ခါရော**, တဿ **ဂတိ** ဝေဂသာ ပဝတ္တိ။ တံ သန္ဓာယာဟ **"ပယောဂဿ ဂမန"**န္တိ။

သဂဏ္ဍာတိ ခုဒ္ဒာနုခုဒ္ဒကဂဏ္ဍာ။ တေနာဟ **"ဥဏ္ဏတောဏတဋ္ဌာနယုတ္တာ"**တိ။ **သကသာဝါ**တိ သကသဋ္ဌာ။ တေနာဟ **"ပူတိသာရေနာ"**တိအာဒိ။ **ဧဝံ ဂုဏပတနေန ပတိတာ**တိ ယထာ တံ စက္ကံ နာဘိအရနေမီနံ သဒေါသတာယ န ပတိဋ္ဌာသိ, ဧဝမေကစ္စေ ပုဂ္ဂလာ ကာယဝင်္ကာဒိဝသေန သဒေါသတာယ ဂုဏပတနေန ပတိတာ သကဋ္ဌာနေ န တိဋ္ဌန္တိ။ ဧတ္ထ စ ဖရုသဝါစာဒယောပိ အပါယဂမနီယာ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေနေဝ ပဟီယန္တီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

သစေတနသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. အပဏ္ဏကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၆. ဆဋ္ဌေ ဝိရဇ္ဈနကိရိယာ နာမ ပစ္ဆာ သမာဒါတဗ္ဗတာယ အပဏ္ဏကပ္ပယောဂသမာဒါနာ ဝိယ ဟောတိ, အဝိရဇ္ဈနကိရိယာ ပန ပစ္ဆာ အသမာဒါတဗ္ဗတာယ အနူနာတိ တံသမင်္ဂိပုဂ္ဂလော အပဏ္ဏကော, တဿ ဘာဝေါ **အပဏ္ဏကတာ**တိ အာဟ **"အပဏ္ဏကပဋိပဒန္တိ အဝိရဒ္ဓပဋိပဒ"**န္တိအာဒိ။ ယသ္မာ သာ အဓိပ္ပေတတ္ထသာဓနေန ဧကံသိကာ ဝဋ္ဋတော နိယျာနာဝဟာ, တတ္ထ စ ယုတ္တိယုတ္တာ အသာရာပဂတာ အဝိရုဒ္ဓတာယ အပစ္စနီကာ အနုလောမိကာ အနုဓမ္မဘူတာ စ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **"ဧကံသပဋိပဒ"**န္တိအာဒိ။ **န တက္ကဂ္ဂဟေန ဝါ နယဂ္ဂဟေန ဝါ**တိ တက္ကဂ္ဂဟေန ဝါ ပဋိပန္နော န ဟောတိ နယဂ္ဂဟေန ဝါ အပဏ္ဏကပဋိပဒံ ပဋိပန္နော။ တတ္ထ **တက္ကဂ္ဂဟေန ဝါ**တိ အာစရိယံ အလဘိတွာ "ဧဝံ မေ သုဂတိ, နိဗ္ဗာနံ ဝါ ဘဝိဿတီ"တိ အတ္တနော တက္ကဂ္ဂဟဏမတ္တေန။ **နယဂ္ဂဟေနာ**တိ ပစ္စက္ခတော အဒိသွာ နယတော အနုမာနတော ဂဟဏေန။ **ဧဝံ ဂဟေတွာ ပဋိပန္နော**တိ တက္ကမတ္တေန, နယဂ္ဂဟေန ဝါ ပဋိပန္နော။ ပဏ္ဍိတသတ္ထဝါဟော ဝိယ သမ္ပတ္တီဟိ န ပရိဟာယတီတိ ယောဇနာ။

ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တန္တိ ပရိဟာနဋ္ဌ အပရိဟာနဋ္ဌ သန္ဓာယ **ဇာတကေ** (ဇာ. ၁.၁.၁) ဝုတ္တံ။ အယံ ပနေတ္ထ ကထာယ အတ္ထယောဇနာ – **အပဏ္ဏကံ ဌာနံ** အဝိရဒ္ဓကာရဏံ နိယျာနိကကာရဏံ **ဧကေ** ဗောဓိသတ္တပ္ပမုခာ ပဏ္ဍိတမနုဿာ ဂဏှိံသု။ ယေ ပန တေ ဗာလသတ္ထဝါဟပုတ္တပ္ပမုခာ **တက္ကိကာ အာဟု,** တေ **ဒုတိယံ** သာပရာဓံ အနေကံသိကံ ဌာနံ အနိယျာနိကံ ကာရဏံ အဂ္ဂဟေသုံ, တေ ကဏှပဋိပဒံ ပဋိပန္နာ။ တတ္ထ သုက္ကပဋိပဒါ အပရိဟာနိပဋိပဒါ, ကဏှပဋိပဒါ ပရိဟာနိပဋိပဒါ, တသ္မာ ယေ သုက္ကပဋိပဒံ ပဋိပန္နာ, တေ အပရိဟီနာ သောတ္ထိဘာဝံ ပတ္တာ။ ယေ ပန ကဏှပဋိပဒံ ပဋိပန္နာ, တေ ပရိဟီနာ အနယဗျသနံ အာပန္နာတိ ဣမမတ္ထံ ဘဂဝါ အနာထပိဏ္ဍိကဿ ဂဟပတိနော ဝတွာ ဥတ္တရိ ဣဒမာဟ **"တဒညာယ မေဓာဝီ, တံ ဂဏှေ ယဒပဏ္ဏက"**န္တိ။

တတ္ထ **တဒညာယ မေဓာဝီ**တိ မေဓာတိ လဒ္ဓနာမာယ ဝိသုဒ္ဓာယ ဥတ္တမာယ ပညာယ သမန္နာဂတော ကုလပုတ္တော တံ အပဏ္ဏကံ ဌာနံ ဒုတိယဉ္စာတိ ဒွီသု အတက္ကဂ္ဂါဟတက္ကဂ္ဂါဟသင်္ခါတေသု ဌာနေသု ဂုဏဒေါသံ ဝုဒ္ဓိဟာနိံ အတ္ထာနတ္ထံ ဉတွာတိ အတ္ထော။ **တံ ဂဏှေ ယဒပဏ္ဏက**န္တိ ယံ အပဏ္ဏကံ ဧကံသိကံ သုက္ကပဋိပဒါ အပရိဟာနိယပဋိပဒါသင်္ခါတံ နိယျာနိကကာရဏံ, တဒေဝ ဂဏှေယျ။ ကသ္မာ? ဧကံသိကာဒိဘာဝတောယေဝ။ ဣတရံ ပန န ဂဏှေယျ။ ကသ္မာ? အနေကံသိကာဒိဘာဝတောယေဝ။

ယဝန္တိ တာယ သတ္တာ အမိဿိတာပိ သမာနဇာတိတာယ မိဿိတာ ဝိယ ဟောန္တီတိ **ယောနိ**။ သာ ပန အတ္ထတော အဏ္ဍာဒိဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနဝိသိဋ္ဌော ခန္ဓာနံ ဘာဂသော ပဝတ္တိဝိသေသောတိ အာဟ **"ခန္ဓကောဋ္ဌာသော ယောနိ နာမာ"**တိ။ **ကာရဏံ ယောနိ နာမ,** ယောနီတိ တံ တံ ဖလံ အနုပစိတဉာဏသမ္ဘာရေဟိ ဒုရဝဂါဟဘေဒတာယ မိဿိတံ ဝိယ ဟောတီတိ။ ယတော ဧကတ္တနယေန သော တေယန္တိ ဗာလာနံ မိစ္ဆာဂါဟော။ **ပဿာဝမဂ္ဂေါ ယောနိ နာမ** ယဝန္တိ တာယ သတ္တာ ယောနိသမ္ဗန္ဓေန မိဿိတာ ဟောန္တီတိ။ **ပဂ္ဂဟိတာ** အနုဋ္ဌာနေန, ပုနပ္ပုနံ အာသေဝနာယ **ပရိပုဏ္ဏာ**။

"စက္ခုတောပီ"တိအာဒိမှိ ပန စက္ခုဝိညာဏာဒိဝီထိသု တဒနုဂတမနောဝိညာဏဝီထိသု စ ကိဉ္စာပိ ကုသလာဒီနံ ပဝတ္တိ အတ္ထိ, ကာမာသဝါဒယော ဧဝ ပန ဝဏတော ယူသံ ဝိယ ပဂ္ဃရနကအသုစိဘာဝေန သန္ဒန္တိ, တသ္မာ တေ ဧဝ **"အာသဝါ"**တိ ဝုစ္စန္တိ။ တတ္ထ ဟိ ပဂ္ဃရနကအသုစိမှိ အာသဝသဒ္ဒေါ နိရုဠှောတိ။ **ဓမ္မတော ယာဝ ဂေါတြဘူ**တိ တတော ပရံ မဂ္ဂဖလေသု အပ္ပဝတ္တနတော ဝုတ္တံ။ ဧတေ ဟိ အာရမ္မဏကရဏဝသေန ဓမ္မေ ဂစ္ဆန္တာ တတော ပရံ န ဂစ္ဆန္တိ။ နနု တတော ပရံ ဘဝင်္ဂါဒီနိပိ ဂစ္ဆန္တီတိ စေ? န, တေသမ္ပိ ပုဗ္ဗေ အာလမ္ဗိတေသု လောကိယဓမ္မေသု သာသဝဘာဝေန အန္တောဂဓတ္တာ တတော ပရတာဘာဝတော။ ဧတ္ထ စ ဂေါတြဘုဝစနေန ဂေါတြဘုဝေါဒါနဖလသမာပတ္တိပုရေစာရိကပရိကမ္မာနိ ဝုတ္တာနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ ပဌမမဂ္ဂပုရေစာရိကမေဝ တ ဂေါတြဘု အဝဓိနိဒ္ဒေသနဘာဝေန ဂဟိတံ, တတော ပရံ ပန မဂ္ဂဖလသမာနတာယ အညေသု မဂ္ဂေသု မဂ္ဂဝီထိယံ သမာပတ္တိဝီထိယံ နိရောဓာနန္တရဉ္စ ပဝတ္တမာနေသု ဖလေသု နိဗ္ဗာနေ စ အာသဝါနံ ပဝတ္တိ နိဝါရိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **သဝန္တီ**တိ ဂစ္ဆန္တိ, အာရမ္မဏကရဏဝသေန ပဝတ္တန္တီတိ အတ္ထော။ အဝဓိအတ္ထော အာ-ကာရော, အဝဓိ စ မရိယာဒာဘိဝိဓိဘေဒတော ဒုဝိဓော။ တတ္ထ မရိယာဒံ ကိရိယံ ဗဟိ ကတွာ ပဝတ္တတိ ယထာ "အာပါဋလိပုတ္တံ ဝုဋ္ဌော ဒေဝေါ"တိ။ အဘိဝိဓိ ပန ကိရိယံ ဗျာပေတွာ ပဝတ္တတိ ယထာ "အာဘဝဂ္ဂံ ဘဂဝတော ယသော ပဝတ္တတီ"တိ။ အဘိဝိဓိအတ္ထော စာယမာ-ကာရော ဣဓ ဂဟိတောတိ ဝုတ္တံ **"အန္တောကရဏတ္ထော"**တိ။

မဒိရာဒယောတိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန သိန္ဓဝကာဒမ္ဗရိကာပေါတိကာဒီနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **စိရပာရိဝါသိယဋ္ဌေန** စိရပရိဝုဋ္ဌတာ ပုရာဏဘာဝေါ။ **အဝိဇ္ဇာ နာဟောသီတိအာဒီ**တိ ဧတ္ထ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန "ပုရိမာ, ဘိက္ခဝေ, ကောဋိ န ပညာယတိ ဘဝတဏှာယာ"တိ (အ. နိ. ၁၀.၆၂) ဣဒံ **သုတ္တံ** သင်္ဂဟိတံ။ အဝိဇ္ဇာသဝဘဝတဏှာနံ စိရပရိဝုဋ္ဌတာယ ဒဿိတာယ တဗ္ဘာဝဘာဝိနော ကာမာသဝဿ စိရပရိဝုဋ္ဌတာ ဒဿိတာဝ ဟောတိ။ အညေသု စ ယထာဝုတ္တေ ဓမ္မေ ဩကာသဉ္စ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပဝတ္တမာနေသု မာနာဒီသု ဝိဇ္ဇမာနေသု အတ္တတ္တနိယာဒိဂ္ဂါဟဝသေန အဘိဗျာပနံ မဒကရဏဝသေန အာသဝသဒိသတာ စ ဧတေသံယေဝ, န အညေသန္တိ ဧတေသွေဝ အာသဝသဒ္ဒေါ နိရုဠှောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **အာယတံ** အနာဒိကာလိကတ္တာ။ **ပသဝန္တီ**တိ ဖလန္တိ။ န ဟိ ကိဉ္စိ သံသာရဒုက္ခံ အတ္ထိ, ယံ အာသဝေဟိ ဝိနာ ဥပ္ပဇ္ဇေယျ။ **ပုရိမာနိ စေတ္ထ**တိ ဧတေသု စတူသု အတ္ထဝိကပ္ပေသု ပုရိမာနိ တီဏိ။ **ယတ္ထ**တိ ယေသု သုတ္တာဘိဓမ္မပ္ပဒေသေသု။ **တတ္ထ ယုဇ္ဇန္တိ** ကိလေသေသုယေဝ ယထာဝုတ္တဿ အတ္ထတ္တယဿ သမ္ဘဝတော။ **ပစ္ဆ**

ဆိမံ ကမ္မေပီတိ ပစ္ဆိမံ "အာယတႎ တ သံသာရဒုက္ခံ သဝန္တိ ပသဝန္တီ"တိ ဝုတ္တနိဗ္ဗစနံ ကမ္မေပိ ယုဇ္ဇတိ ဒုက္ခပ္ပသဝနဿ ကိလေသကမ္မသာဓာရဏတ္တာ။

ဒိဋ္ဌဓမ္မော ဝုစ္စတိ ပစ္စက္ခဘူတော ခန္ဓာ, ဒိဋ္ဌဓမ္မေ ဘဝတ **ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာ။ ဝိတဒမူလဘူတာ** တိ ဝိတဒဿ မူလကာရဏဘူတာ ကောဓူပနာဟမက္ခပလာသဣဿာမစ္ဆရိယမာယာသာဌေယျထမ္ဘသာရမ္ဘမာနာတိမာနာ။ **ယေန ဒေဝူပပတ္တဿာ**တိ ယေန ကမ္မကိလေသပ္ပကာရေန အာသဝေန ဒေဝေသု ဥပပတ္တိ နိဗ္ဗတ္တိ အဿ မယ္ဟန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ **ဂန္ဓဗ္ဗော တ ဝိဟင်္ဂမော** အာကာသစာရီ အဿန္တိ ဝိဘတ္တိံ ဝိပရိဏာမေတွာ ယောဇေတဗ္ဗံ။ ဒွေ စ ယက္ခဂန္ဓဗ္ဗဝိနိမုတ္တာ သဗ္ဗာ ဒေဝတာ ဒေဝဂ္ဂဟဏေန ဂဟိတာ။ နဠော ဝုစ္စတိ မူလံ, တသ္မာ **ဝိနဠီကတာ**တိ ဝိဂတနဠာ ဝိဂတမူလာ ကတာတိ အတ္ထော။ **အဝသေသာ စ အကုသလာ ဓမ္မာ** တိ အကုသလကမ္မတော အဝသေသာ အကုသလာ ဓမ္မာ အာသဝါတိ အာဂတာတိ သမ္ဗန္ဓော။

ပဋိဃာတာယာတိ ပဋိသေဓနာယ။ **ပရူပဝါဒ။ပေ။ ဥပဒ္ဒဝါတိ** ဣဒံ ယဒိ ဘဂဝတ သိက္ခာပဒံ န ပညာပေယျ, တတော အသဒ္ဓမ္မပ္ပဋိသေဝနအဒိန္နာဒါနပါဏာတိပါတာဒိဟေတု ယေ ဥပ္ပဇ္ဇေယျုံ ပရူပဝါဒါဒယော ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာ နာနပ္ပကာရာ အနတ္ထာ, ယေ စ တန္နိမိတ္တမေဝ နိရယာဒီသု နိဗ္ဗတ္တဿ ပဉ္စဝိဓဗန္ဓနကမ္မကာရဏာဒိဝသေန မဟာဒုက္ခာနုဘဝါဒိပ္ပကာရာ အနတ္ထာ, တေ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။

တေ ပနေတေတိ ဧတေ ကာမရာဂါဒိကိလေသတေဘူမကကမ္မပရူပဝါဒါဒိဥပဒ္ဒဝပ္ပကာရာ အာသဝါ။ **ယတ္ထာ** တိ ယသ္မိံ ဝိနယာဒိပါဠိပ္ပဒေသေ။ **ယထာ**တိ ယေန ဒုဝိဓာဒိပ္ပကာရေန အဝသေသေသု စ သုတ္တန္တေသု တိဓာ အာဂတာတိ သမ္ဗန္ဓော။ နိရယံ ဂမေန္တီတိ **နိရယဂါမိနိယာ။ ဆက္ကနိပါတေ** တိ ဆက္ကနိပါတေ အာဟုနေယျသုတ္တေ (အ. နိ. ၆.၅၈)။ တတ္ထ ဟိ အာသဝါ ဆဓာ အာဂတာ။

သရသဘေဒေတိ ခဏိကနိရောဓေ။ **ခီဏာကာရော**တိ အစ္စန္တာယ ခီဏတာ။ အာသဝါ ခီယန္တိ ပဟီယန္တိ ဧတေနာတိ **အာသဝက္ခယော,** မဂ္ဂေါ။ အာသဝါနံ ခယန္တေ ဥပ္ပဇ္ဇနတော **အာသဝက္ခယော,** ဖလံ။ အာသဝက္ခယေန ပတ္တဗ္ဗတော အာသဝါ ခီယန္တိ ဧတ္ထာတိ **အာသဝက္ခယော,** နိဗ္ဗာနံ။ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၅၅၇-၅၆၀) ဝိတ္ထာရိတော, တသ္မာ တတ္ထ, တံ သံဝဏ္ဏနာယ စ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗော။

တထာတိ ဣမိနာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ဝိတ္ထာရိတတံ ဥပသံဟရတိ။ ကုသလပ္ပဝတ္တိံ အာဝရန္တိ နိဝါရေန္တီတိ **အာဝရဏီယာ။ ပုရိမပ္ပဝတ္တိဝသေနာ**တိ နိဒ္ဒေသက္ကမေန ပုဗ္ဗေ ကမ္မဋ္ဌာနဿ ပဝတ္တိဝသေန။ **ဌပေတွာ**တိ ဟတ္ထဂတံ ကိဉ္စိ ဌပေန္တော ဝိယ ကမ္မဋ္ဌာနံ သတိသမ္ပဇညဝသေန ဌပေတွာ ကမ္မဋ္ဌာနမေဝ မနသိကရောန္တော နိဒ္ဒံ ဩက္ကမတိ, ဈာနသမာပန္နော ဝိယ ယထာပရိစ္ဆိန္နေနေဝ ကာလေန ပဗုဇ္ဈမာနော ကမ္မဋ္ဌာနံ ဌပိတဋ္ဌာနေ ဂဏှန္တောယေဝ ပဗုဇ္ဈတိ နာမ။ တေန ဝုတ္တံ "**တသ္မာ။ပေ။ နာမ ဟောတီ**" တိ။ **မူလကမ္မဋ္ဌာနေ** တိ အာဒိတော ပဋ္ဌာယ ပရိဟရိယမာနကမ္မဋ္ဌာနေ။ **ပရိဂ္ဂဟကမ္မဋ္ဌာနဝသေနာ** တိ သယနံ ဥပဂစ္ဆန္တေန ပရိဂ္ဂဟမာနကမ္မဋ္ဌာနမနသိကာရဝသေန။ သော ပန ဓာတုမနသိကာရဝသေန ဣစ္ဆိတဗ္ဗောတိ ဒဿေတုံ "**အယံ ဟိ**"တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

အပဏ္ဏကသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. အတ္တဗျာဗာဓသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၇. သတ္တမေ ဗျာဗာဓနံ ဒုက္ခာပနန္တိ အာဟ "**အတ္တဗျာဗာဓာယာတိ အတ္တဒုက္ခာယာ**" တိ။ မဂ္ဂဖလစိတ္တုပ္ပါဒါပိ ကာယသုစရိတာဒိသင်္ဂဟော ဧတေတိ အာဟ "**အတရိတာနေတ**"တိ။

အတ္တဗျာဗာဓသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ဒေဝလောကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၈. အဋ္ဌမေ **ကုတိတိ ပဒသန္ဓိဗ္ယဥ္ဇနသိလိဋ္ဌတာ** တိ ပုရိမပဒါနံ ပစ္ဆိမပဒေဟိ အတ္ထတော သဟိတတာယ ဗျ ဥ္ဇနာနံ တက္ကာနံ သိလိဋ္ဌတာယ ဒီပနေ နိပါတော။

ဒေဝလောကသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. ပဌမမဟာပဉ္စိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၉. နဝမေ **ဥက္ကာဋ္ဌေတွာ** တိ အာသနဒွာရတွေ ဘဏ္ဍုပသိဗ္ဗကေ စ ဝိဝရိတွာ။ **နာဓိဋ္ဌာတိ** တိ တံတံကယဝိက္ကယေ အတ္တနာ တေဟယောဂံ နာပဇ္ဇတိ။ **ဒိဝါကာလေ**တိ မဇ္ဈန္ဟိကသမယေ။ **အသ္သာမိကော ဟောတိ** တီသုပိ ကာလေသု လဒ္ဓဗ္ဗလာဘဿ အလာဘနတော။ အပတိတတာဇာခံ **ရတ္တိဋ္ဌာနံ** ။ ဆာယုဒကသမ္ပန္နံ **ဒိတဋ္ဌာနံ။ ဝိပဿနာပိ ဝ ဋ္ဋတိ** ဝိပဿနာကမ္မိကောယေဝ။ တေနပိ ဟိ နဝဓာ ကုန္ဒိယာနံ တိက္ခတ္တံ အာဟာဒေနွေန သမာဓိနိမိတ္တံ ဂဟေတဗ္ဗံ, ဝိပဿနာနိမိတ္တံ သမာဟိတာကာရသလ္လက္ခဏာယ။

ပဌမမဟာပဉ္စိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ဒုတိယမဟာပဉ္စိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၀. ဒသမေ **ဝိသိဋ္ဌစုရော** တိ ဝိသိဋ္ဌစုရသမ္ပဂ္ဂဟော ဝီရိယသမ္ပန္နော။ ဉာဏဝီရိယာယတ္တာ ဟိ အတ္ထသိဒ္ဓိယော။ တေနာဟ **"ဥတ္တမစုရော"** တိအာဒိ။ **ဝိက္ကာယိကဘဏ္ဍ** န္တိ ဝိက္ကယေတဗ္ဗဘဏ္ဍံ။ **နိက္ခိတ္တဓနေနာ** တိ နိဒဟိတွာ ဌပိတဓနေဝသေန။ **ဝဋ္ဋဥ္ဇနကဝသေနာ** တိ ဒိဝသေ ဒိဝသေ အနူပဘောဂဝသေန ဝဋ္ဋဥ္ဇိတဗ္ဗဓနဝသေန။ **ဥပဘောဂပရိဘောဂဘဏ္ဍေနာ**တိ ဥပဘောဂပရိဘောဂူပကရဏေန။ **နိပတန္တိ** တိ နိပါတေန္တိ, အတ္တနော ဓနဂ္ဂဟေန နိပါတဝုတ္တိကေ ကရောန္တိ။ တေနာဟ **"နိမန္တေန္တိ"** တိ။

ဉာဏထာမေနာတိ ဉာဏဿ ထိရဘာဝေန။ **ဉာဏပရက္ကမေနာ** တိ ဉာဏသဟိတေန ဝီရိယေန။ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကပရမတ္ထဘေဒဥပဟိ ယေန သုတေန ကုဇ္ဈတိ, တံ သုတံ နာမ။ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသေန ဒဿေန္တော **"ကေနိကာယ။ပေ.။ ဗဟုဿုတာ"**တိ အာဟ။ **အာဂတော**တိ သုပ္ပဝတ္တိဘာဝေန သွာဂတော။ တေနာဟ **"ပဂုဏော ပဝတ္တိတော"**တိ။ အဘိဓမ္မေ အာဂတာ ကုသလာဒိက္ခန္ဓာဒိဘေဒဘိန္နာ ဓမ္မာ သုတ္တန္တပိဋကေပိ ဩတရန္တီတိ **"ဓမ္မဓရာတိ သုတ္တန္တပိဋကဓရာ"**တ္တစ္စေဝ ဝုတ္တံ။ န ဟိ အာဘိဓမ္မိကဘာဝေန ဝိနာ နိပ္ပရိယာယတော သုတ္တန္တပိဋကဓုတာ သမ္ဘဝတိ။ **ဒွေဝ မာတိကာဓရာ**တိ ဘိက္ခုဘိက္ခုနိမာတိကာဝသေန ဒွေမာတိကာဓရာတိ ဝဒန္တိ, "ဝိနယာဘိဓမ္မမာတိကာဓရာ"တိ ယုတ္တံ။ **ပရိပုစ္ဆတိ** တိ သဗ္ဗဘာဂေန ပုစ္ဆိတဗ္ဗံ ပုစ္ဆတိ။ တေနာဟ **"အတ္ထာနတ္ထံ ကာရဏာကာရဏံ ပုစ္ဆတိ"** တိ။ **ပရိဂ္ဂဏှာတီ**တိ ဝိစာရေတိ။

န ဇဝံ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော တိ ဇဝံ ဒေသနာနုက္ကမေန အတ္ထော န ဂဟေတဗ္ဗော။ အညော ဟိ ဒေသနာက္ကမော ဝေနေယျဇ္ဈာသယဝသေန ပဝတ္တနတော, အညော ပဋိပတ္တိက္ကမော။ **ဟေဋ္ဌိမေန တ ပရိစ္ဆေဒေ** တိ သီလသမာဓိပညာသင်္ခာတေသု တီသု ဘာဂေသု ကတ္ထစိ ဟေဋ္ဌိမနယေန ဒေသနာယ ပရိစ္ဆေဒံ ဝေဒိတဗ္ဗံ သီလေန, ကတ္ထစိ ဥပရိမေန ဘာဂေန ပညာယ, ကတ္ထစိ ဒွီဟိပိ ဘာဂေဟိ သီလပညာဝသေန။ ဣဓ ပန သုတ္တေ ဥပရိမေန ဘာဂေန ပ ရိစ္ဆေဒေ ဝေဒိတဗ္ဗောတိ ဝတွာ တံ ဒဿေန္တော **"တသ္မာ"** တိအာဒိမာဟ။ ယသ္မာ တ ဘဂဝတ ဝေနေယျဇ္ဈာသ ယဝသေန ပဌမံ ကလျာဏမိတ္တံ ဒဿေန္တော အရဟတ္တံ ပဝေဒေတွာ "တယိဒံ အရဟတ္တံ ကုမာယ အာရဒ္ဓ ဝီရိယတာယ ဟောတီ"တိ ဒဿေန္တော ဝီရိယာရမ္ဘံ ပဝေဒေတွာ "သွတယံ ဝီရိယာရမ္ဘော ကုမိနာ ကလျာဏမိတ္တ တာသန္နိဿယေန ဘဝတီ"တိ ဒဿေန္တော နိဿယသမ္ပတ္တိံ ပဝေဒေတိ ဟေဋ္ဌာ ဒဿိတနိဒဿနာနုရူပန္တိ ဒ ဋ္ဌဗ္ဗံ။

ဒုတိယမဟာပဉ္စိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ရထကာရဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ပုဂ္ဂလဝဂ္ဂော

၁. သမိဒ္ဓသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၁. တတိယဿ ပဌမေ **ရုစ္စတီ** တိ ကာယသက္ခိအာဒီသု ပုဂ္ဂလေသု အတိဝိယ သုန္ဒရတရပဏီတတရဘာဝေန တေ စိတ္တဿ အဘိရုစိဥပ္ပာဒကော ကတမောတိ ပုစ္ဆတိ။ **သဒ္ဓိန္ဒြိယံ ဓုရံ အဟောသိ** သဒ္ဓာဓုရံ မဂ္ဂဝုဋ္ဌာနန္တိ ကတွာ, သေသိန္ဒြိယာနိ ပန ကထန္တိ အာဟ **"သေသာနီ"**တိအာဒိ။ **ပဋိဝိဒ္ဓမဂ္ဂေတ** တိ တီဟိပိ ထေရေဟိ အတ္တနော အတ္တနော ပဋိဝိဒ္ဓအရဟတ္တမဂ္ဂေ ဧဝ ကထိတော, တသ္မာ န သုကရံ ဧကံသေန ဗျာကာတုံ "အယံ။ပေ။ ပဏီတတရော စာ"တိ။ **ဘုမ္မန္တရေနေဝ ကထေသိ** "တီသုပိ ပုဂ္ဂလေသု အဂ္ဂမဂ္ဂဋ္ဌောဝ ပဏီတတရော"တိ။

သမိဒ္ဓသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ဂိလာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၂. ဒုတိယေ **ဟိတာနီ**တိ ဘဗ္ဗာနိ။ **ဝုဒ္ဓိကရာနိ** တိ အာရောဂျဒိဝုဒ္ဓိကရာနိ။ **အနုစ္ဆဝိက** န္တိ ဥပဋ္ဌာနကိရိယာယ အနုရူပံ။ **တတာပမာရရောဂေနာ**တိ တတရောဂေန စ အပမာရရောဂေန စ, တတနိအနေန တ အပမာရရောဂေန။ **နိဋ္ဌုဗ္ဘပတ္တဂိလာနော**တိ "က္လမိနာ ရောဂေန န စိရဿေဝ မရိဿတီ"တိ နိဋ္ဌံ ပတ္တော ဂိလာနော။ **ခိပိတကံ** နာမ ဝမထုရောဂော။ **ကစ္ဆု** တိ ထုလ္လကစ္ဆုအာဗာဓော။ **တိဏပုပ္ဖကဇရော** ဝိသမတတသမ္ဖဿဇရောဂော။ **ယေသ**န္တိ ယေသံ ရောဂါနံ။ **ပဋိဇဂ္ဂနေနာ** တိ ပဋိကာရမတ္တေန။ **ဖာသုက**န္တိ ဗျာဓိဝူပသမနေန သရီရဿ ဖာသုဘာဝေါ။ ဗျာဓိနိဒါန သမုဋ္ဌာနဇာနနေန **ပဏ္ဍိတော,** ပဋိကာရကိရိယာယ ယုတ္တကာရိတာယ **ဒက္ခော,** ဥဋ္ဌာနဝီရိယသမ္ပတ္တိယာ **အနလသော**။

ပဒပရမော ပုဂ္ဂလော ကထိတော သမ္မတ္တနိယာမောက္ကမနဿ အယောဂ္ဂဘာဝတော။ အလဘန္တောဝ တထာဂတပ္ပဝေဒိတံ ဓမ္မဝိနယံ သဝနာယ ဩက္ကမတိ နိယာမံ ကုသလေသု ဓမ္မေသု သမ္မတ္တံ ပစ္စေကဗောဓိံ။ **ယန္တိ,** ယတော။ **ဩဝါဒံ လဘိတွာ**တိ အာဘိသမာစာရိကဝတ္တံ ဩဝါဒမတ္တံ။ ဝတ္တကောပိ ဟိ တဿ ဟိတာဝဟောတိ။ **တန္နိဿိတော**တိ ဝိပဥ္စိတညုနိဿိတောဝ ဟောတိ။ **ပုနပ္ပုနံ ဒေသေတဗ္ဗောဝ** သမ္မတ္တနိယာမောက္ကမနဿ ယောဂ္ဂဘာဝတော။

ဂိလာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. သင်္ခါရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၃. တတိယေ ဝိဝိဓေဟိ အာကာရေဟိ အာဗာဓနတော ဗျာဗာဓော ဗျာပဇ္ဇံ, ကာယိကံ စေတသိကဉ္စ ဒုက္ခံ။ သဟ ဗျာပဇ္ဇေန ဝတ္တတီတိ **သဗျာပဇ္ဇံ** ။ တေနာဟ **"သဒုက္ခ"**န္တိ။ **စေတနာရာသိ**န္တိ ပုဗ္ဗစေတနာဒိရာသိံ။ စေတနံ ပုနပ္ပုနံ ပဝတ္တေန္တော **"ရာသိံ ကရောတိ ပိဏ္ဍံ ကရောတီ"** တိ စ ဝုတ္တော။ **သဒုက္ခ**န္တိ နိရန္တရဒုက္ခံ။ တေနာဟ **"သာဗာဓံ နိရဿာဒ"** န္တိ။ **အတ္ထီ** တိ ဥဇုကံ ဒုက္ခဝေဒနာ နတ္ထီတိ အဝတ္တဗ္ဗတ္တာ ဝုတ္တံ။ အနိဋ္ဌသဘာဝတ္တာ အနိဋ္ဌာရမ္မဏတ္တာ စ ဒုက္ခပက္ခိကာဝ သာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ န ဟိ အကုသလဝိပာကာ ဣဋ္ဌာ နာမ အတ္ထိ, ကုသလဝိပာကာ ပန ဥပေက္ခာဝေဒနာ တတ္ထ အပ္ပာဝသရာ။ **အဋ္ဌကထာယံ** ပန နိရယဿ ဒုက္ခဗဟုလတ္တာ ဒုက္ခဿ စ တတ္ထ ဗလဝတာယ သာ အဗ္ဗောဟာရိကဋ္ဌာနေ ဌိတာတိ ဝုတ္တံ။ **ဥပမံ ကတွာ အာဟရန္တော** ဝိသေသော ဝိယ သာမညဿ ယထာ အယောပိဏ္ဍိရောဟိနော ဝိယ ရူပာနန္တိ။ **ပဋိဘာဂဥပမာ**တိ ပဋိဗိမ္ဗဥပမာ။

တေ အဂ္ဂဟေတွာ တိ ဟေဋ္ဌိမဗြဟ္မလောကေ အဂ္ဂဟေတွာ။ **ဝေါမိဿကသုခဒုက္ခ** န္တိ ဝိမိဿကသုခဒုက္ခံ ပီတိမိဿကဘာဝတော။ **ကမ္မ**န္တိ ဟာပကမ္မံ။ ကမ္မသီသေန ဖလံ ဝဒတိ။ ကာမဉ္စေတ္ထ "အဗျာပဇ္ဇံ လောကံ ဥပပဇ္ဇတီ"တိ အာဂတံ, "အဗျာပဇ္ဇာ ဖဿာ ဖုသန္တီ"တိ ပန ဝစနေန လောကုတ္တရဖဿာပိ သင်္ဂယှန္တီတိ **"တီဏိ သုစရိတာနိ လောကိယလောကုတ္တရမိဿကာနိ ကထိတာနီ"**တိ ဝုတ္တံ။

သင်္ခါရသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. ဗဟုကာရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၄. စတုတ္ထေ **အဝဿယံ ဂတော** တိ ဝဋ္ဋဒုက္ခပရိမုတ္တိယာ အဝဿယော မယှံ ဟောန္တိ သရဏာဂမနက္ကမေန ဥပဂတော ဟောတိ။ **သတန္တိက** န္တိ သပရိယတ္တိဓမ္မံ။ **အဂ္ဂဟိတသရဏာပုဗ္ဗဿာ** တိ အဂ္ဂဟိတပုဗ္ဗသရဏဿ။ **အကတာဘိနိဝေသဿ ဝသေန ဝုတ္တ** န္တိ တသ္မိံ အတ္တဘာဝေ န ကတော သရဏာဂမနာဘိနိဝေသော ယေနာတိ အကတာဘိနိဝေသော, တဿ ဝသေန ဝုတ္တံ။ ကာမံ ပုဗ္ဗေပိ သရဏာအယကော အာစရိယော ဝုတ္တော, ပဗ္ဗဇ္ဇာအယကောပိ သရဏာအယကောဝ။ ပုဗ္ဗေ ပန ဥပာသကဘာဝတပဒကဝသေန သရဏာအယကော အဓိပ္ပေတော။ ဣဓ ပန ဂဟိတပဗ္ဗဇ္ဇဿ သရဏာဂမနံ။ ပဗ္ဗဇာ ဟိ သဝိသေသံ သရဏာဂမနန္တိ ပဗ္ဗဇ္ဇာအယကော ပုန ဝုတ္တော။ **ဧတေ**တိ ပဗ္ဗဇ္ဇာအယကာဒယော။ **ဒုဝိဓေန ပရိစ္စိန္နာ** တိ လောကိယဓမ္မသမ္ပာပကော လောကုတ္တရဓမ္မသမ္ပာပကောတိ ဒုဝိပ္ပကာရေန ပရိစ္ဆိန္နာ, ကတာဘိနိဝေသအကတာဘိနိဝေသဝသေန တ။ **ဥပရီ**တိ ပဌမမဂ္ဂတော ဥပရိ။ **နေဝ သက္ကောတီ** တိ အာစရိယေန ကတဿ ဥပကာရဿ မဟာနုဘာဝတ္တာ တဿ ပတိကာရံ နာမ ကာတုံ န သက္ကောတိ။

ဗဟုကာရသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ဝဇိရူပမသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၅. ပဉ္စမေ **အရုက္က**တိ ပုရာဏံ ဒုဋ္ဌဝဏံ ဝုစ္စတိ။ က-ကာရော ပဒသန္ဓိကရောတိ အရုကူပမံ စိတ္တံ ဧတဿာတိ **အရုကူပမစိတ္တော** အပ္ပမတ္တကဿပိ ဒုက္ခဿ အသဟနတော။ သေသပဒဒွယေပိ ဧသေဝ နယော။ **ဣတ္တရကာလောဘာသေနာ**တိ ပရိတ္တမေဝ ကာလော ဉာဏောဘာသဝိရဟေန။ **လဂတီ**တိ ကောဓာသင်္ဂဝသေန ကုပ္ပန္တော ပုဂ္ဂလော သမ္မုခါ, ''ကိံ ဝဒသီ''တိအာဒိနာ ပရမ္မုခါ စ ဥပနယှနဝသေန လဂတိ, န တဏှာသင်္ဂဝသေန။ **ကုပ္ပတီ** တိ ကုဇ္ဈတိ။ **ဗျာပဇ္ဇတီ** တိ ဝိပန္နစိတ္တော ဟောတိ။ **ထဒ္ဓဘာဝံ အာပဇ္ဇတီ** တိ ဉာသကမ္ပိ မုဒုတ္တာဘာဝတော။ **ဒုဋ္ဌာရုကော** တိ မံသလောဟိတာနံ ဒုဋ္ဌဘာဝေန ပကတိဘာဝံ ဇဟိတွာ ဌိတော ဒုဋ္ဌဝဏော။ ''ဒုဋ္ဌာရုတာ''တိပိ ပဌန္တိ, တတ္ထာပိ တာကာရော ပဒသန္ဓိကရော။

တဿာ တိ ဒုဋ္ဌာရုကဿ။ **သဝနန္တိ** အသုစိဝိသန္ဒနံ။ **ဥဒ္ဒုမာတဿ ဝိယာ** တိ ကောဓေန ဥဒ္ဓံ ဥဒ္ဓံ ဓုမာတက ဿ ဝိယ ကောဓူပဟာယာသဿ အဝိဿဇ္ဇနတော။ **စဏ္ဍိကတဿာ** တိ ကုပိတဿ။ ဧတ္ထ စ ကိဉ္စာပိ ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂဝဇ္ဈာပိ ကိလေသာ တေဟိ အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတံ အာပာဒိတတ္တာ သမုစ္ဆိန္နာ, တထာပိ တသ္မိံ သန္တာနေ အဂ္ဂမဂ္ဂဿ အနုပ္ပန္နတ္တာ တတ္ထ အပ္ပဟီနာပိ ကိလေသာ အတ္ထီတိ ကတွာ တေသံ ဉာဏာနံ ဝိဇ္ဇူပမတာ ဝုတ္တာ, န တေဟိ မဂ္ဂေဟိ ပဟီနာနံ ကိလေသာနံ အတ္ထိဘာဝတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ဝဇိရူပမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. သေဝိတဗ္ဗသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၆. ဆဋ္ဌေ **ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗော** တိ ကာလေန ကာလံ ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗော။ **အလ္လီယိတဗ္ဗော** တိ ဆာယာယ ဝိယ ဝိနာ ဘာဝနာယ နိလ္လီယိတဗ္ဗော။ **ပုနပ္ပုနံ ဥပာသိတဗ္ဗော** တိ အဘိဏှသော ဥပနိသီဒိတဗ္ဗော။ **အနုဒ္ဒယာ** တိ မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂေ။ **ဥပသင်္ကမိတုံ ဝဋ္ဋတီ** တိ ''ဧတဿ သီလေန အဘိဝုဒ္ဓိ ဘဝိဿတီ''တိ ဥပကာရတ္ထံ ဥပသေဝနာဒိ ဝဋ္ဋတိ။

န ပဋိဟညိဿတီ တိ ''အပေဟိ, ကိံ ဧတေနာ''တိ ပဋိက္ခေပဟာဘာဝတော ပိယသီလတ္တာ န ပဋိဟညိဿတိ။ **ဖာသု ဘဝိဿတီ**တိ ဒွီသု ဟိ သီလဝန္တေသု ဧကေန သီလဿ ဝဏ္ဏေ ကထိတေ ဣတရော အနုမောဒတိ။ တေန တေသံ ကထာ ဖာသု စေဝ ဟောတိ ပဝတ္တိနီ စ။ ဧကသ္မိံ ပန ဒုဿီလေ သတိ ဒုဿီလဿ သီလကထာ ဒုက္ကထာ, နေဝ သီလကထာ ဟောတိ, န ဖာသု ဟောတိ, န ပဝတ္တိနီ။ ဒုဿီလဿ ဟိ သီလကထာ အဖာသု ဘဝိဿတိ။ သီလကထာယ ဝု

တ္တမတ္တံ သမာဓိပညာကထာသုပိ အတိဒိသတိ **“သမာဓိပညာကထာသုပိ ဧသေဝ နယော”**တိ။ ဒွေဝ ဟိ သမာဓိလာဘိ နော သမာဓိကထံ သပ္ပညာ စ ပညာကထံ ကထေန္တာ ရတ္တိံ တ ဒိဝသံ တ အတိက္ကမန္တမ္ပိ န ဇာနန္တိ။

တတ္ထ တတ္ထ ပညာယ အနုဂ္ဂဟေဿာမီ တိ တသ္မိံ တသ္မိံ အနုဂ္ဂဟေတဗ္ဗေ ပညာယ သောစေတဗ္ဗေ ဝဍ္ဍ ေပတဗ္ဗေ စ အဓိကသီလံ နိဿာယ ဥပ္ပန္နပညာယ အနုဂ္ဂဟေဿာမီတိ အတ္ထော။ တဠ္ဌ အနုဂ္ဂဏှာမှနံ သီလဿ အသပ္ပာယာနုပကာရဓမ္မေ ဝဇ္ဇေတွာ တပ္ပဋိပက္ခသေဝနေန ဟောတီတိ အာဟ **“သီလဿ အသပ္ပာယေ”** တိအာဒိ။ သီလဿ အသပ္ပာယာနုပကာရဓမ္မာ နာမ အနာစာရာဂေစရာဒယော, တပ္ပဋိပက္ခတော ဥပကာရဓမ္မာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **တသ္မိံ တသ္မိံ ဌာနေ**တိ တံတံသိက္ခာကောဋ္ဌာသပဒဋ္ဌာနေ။ **အနုဂ္ဂဏှာတိ နာမာ** တိ အဘိန္န အသံကိလိဋ္ဌံ ကတွာ အနုဂ္ဂဏှာတိ နာမ။ **ခာရပရိဿာဝနေ** တိ ရဇကာနံ ဉီသခာရာဒိခာရပရိဿာဝနပဋ္ဋေ။ **ဟာယတီ**တိ သီလာဒိနာ ပရိဟာယတိ။ **သေဋ္ဌံ ပုဂ္ဂလ** န္တိ သီလာဒိဂုဏေဟိ သေဋ္ဌံ ဥတ္တရိတရံ ဥတ္တမံ ပုဂ္ဂလံ။

သေဝိတဗ္ဗသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. ဇိဂုစ္ဆိတဗ္ဗသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၇. သတ္တမေ **အဇ္ဈုဂ္ဂစ္ဆတီ** တိ ဧတ္ထ အဘိ-သဒ္ဒာပေက္ခာယ ‘‘န’’န္တိ သာမိအတ္ထေ ဥပယောဂဝစနန္တိ အာဟ **“အဿ”** တိ ‘‘တံ ခေါ ပန ဘဝန္တံ’’န္တိအာဒီသု ဝိယ။ **ဟပကော ကိတ္တိသဒ္ဒေါ** တိ လာမကဘာဝေန ကထေတဗ္ဗသဒ္ဒေါ။ **ဂူထကူပေ ဝိယ ဒုဿီလျ** န္တိ ဧတေန ဒုဿီလဿ ဂူထသဒိသတ္တမေဝ ဒဿေတိ။ **ဝစနန္တိ** အနိဋ္ဌဝစနံ။ **ပုရိမနယေနေတ**တိ ‘‘ဂူထကူပေ ဝိယ ဒုဿီလျ’’န္တိအာဒိနာ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေန။ **သုစိမိတ္တော** တိ သီလာစာရသုဒ္ဓိယာ သုစိမိတ္တော။ သဟ အယန္တိ ပဝတ္တန္တီတိ **သဟာယာ**တိ အာဟ **“သဟာကမိနော”**တိ။

ဇိဂုစ္ဆိတဗ္ဗသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ဂူထဘာဏီသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၈. အဋ္ဌမေ **ဂူထဘာဏီ**တိ ဂူထသဒိသဝစနတ္တာ ဂူထဘာဏီ။ ယထာ ဟိ ဂူထံ နာမ မဟာဇနဿ အနိဋ္ဌံ ဟောတိ, ဧဝမေဝ ဣမဿ ပုဂ္ဂလဿ ဝစနံ ဒေဝမနုဿာနံ အနိဋ္ဌံ ဟောတိ။ **ဒုဂ္ဂန္ဓကထ** န္တိ ကိလေသာသုစိသံကိလိဋ္ဌတာယ ဂူထံ ဝိယ ဒုဂ္ဂန္ဓတာယနကထံ။ **ပုပ္ဖဘာဏီ** တိ သုပုပ္ဖသဒိသဝစနတ္တာ ပုပ္ဖဘာဏီ ။ ယထာ ဟိ ဖုလ္လာနိ ဝဿိကာနိ တ အဓိမုတ္တိကာနိ တ မဟာဇနဿ ဣဋ္ဌာနိ ကန္တာနိ ဟောန္တိ, ဧဝမေဝ ဣမဿ ပုဂ္ဂလဿ ဝစနံ ဒေဝမနုဿာနံ ဣဋ္ဌံ ဟောတိ ကန္တံ။ **ပုပ္ဖာနိ ဝိယာ** တိ စမ္ပကသုမနာဒိသုဂန္ဓပုပ္ဖာနိ ဝိယ။ **သုဂန္ဓကထ**န္တိ သုစိဂန္ဓတာယနကထံ ကိလေသဒုဂ္ဂန္ဓာဘာဝတော။ **မဓုဘာဏီ**တိ ဧတ္ထ ‘‘မုဒုဘာဏီ’’တိပိ ပဌန္တိ၊ ဉဘယတ္ထာပိ ဟိ မဓုရဝစနောတိ အတ္ထော။ ယထာ ဟိ စတုမဓုရံ နာမ မဓုရံ ပဏီတံ, ဧဝမေဝ ဣမဿ ပုဂ္ဂလဿ ဝစနံ ဒေဝမနုဿာနံ မဓုရံ ဟောတိ။ **မဓုရကထ**န္တိ ကဏ္ဏသုခတာယ ပေမနီယတာယ စ သဒ္ဒတော အတ္ထတော စ မဓုရသဘာဝကထံ။ **အတ္တဟေတု တ**တိ အတ္တနော တ ဟတ္ထပာဒါဒိစ္ဆေဒနဟရဏဟေတု။ **ပရဟေတု တ**တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ တေနာဟ **“အတ္တနော တ”**တိအာဒိ။

‘‘နေလင်္ဂေါတိ ခော, ဘန္တေ, သီလာနမေတံ အဓိဝစန’’န္တိ **သုတ္တေ** (သံ. နိ. ၄.၃၄၇) အာဂတတ္တာ ဝုတ္တံ **“ဧတ္ထ ဝုတ္တသီလံ ဝိယာ”**တိ။ **ပူရေ**တိ ဂုဏာနံ ဟရိပူရိယံ။ **သုကုမာရာ**တိ အဖရုသတာယ မုဒုကာ ကောမလာ။ **ပုရဿာ** တိ ဧတ္ထ **ပုရ**-သဒ္ဒေါ တန္နိဝါသိတစကော ဒဋ္ဌဗ္ဗော ‘‘ဂါမော အာဂတော’’တိအာဒီသု ဝိယ။ တေနာဟ **“နဂရဝါသီန”**န္တိ။ မနံ အပ္ပာယတိ ဝဍ္ဎေတီတိ **မနာပာ**။ တေနာဟ **“စိတ္တဝုဍ္ဎိကရာ”** တိ။

ဂူထဘာဏီသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. အန္ဓသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၉. နဝမေ **အန္ဓော** တိအာဒီသု ဟဋ္ဌိပဒေသု ပဌမော ဒိဋ္ဌဓမ္မိကဘောဂသံဟရဏပညာစက္ခုနော စ သမ္ပရာယိကတ္ထသာဓနပညာစက္ခုနော စ အဘာဝ ''အန္ဓော''တိ ဝုစ္စတိ ဒုတိယောပိ, တတိယော ပန ဒွိန္နမ္ပိ ဘာဝ ''ဒွိစက္ခု''တိ ဝုစ္စတိ။ **ပညာစက္ခု** တိ အာယကောသလ္လဘူတာ ပညာစက္ခု။ တေနာဟ **"ဖာတိံ ကရေယျာ"** တိ။ **အဓမ္မုတ္တမေ**တိ အဓမ္မေ စေဝ ဥတ္တမေ စ။ **ပဋိပက္ခဝသေနာ**တိ ပဋိပက္ခသ္သ အတ္ထိတာဝသေန။ **သုက္ကသပ္ပဋိဘာဂ** တိ သုက္ကဓမ္မေဟိ ပဟာယကေဟိ သပ္ပဋိဘာဂတိ ဇာနေယျ။ **ကဏှသပ္ပဋိဘာဂ** တိ ကဏှဓမ္မေဟိ ပဟာတဗ္ဗေဟိ သပ္ပဋိဘာဂတိ ဇာနေယျ။

တထာဇာတိကာတိ ယာဒိသေဟိ သပုတ္တအရပရိဇနသဉာတိမိတ္တဗန္ဓဝဂ္ဂံ အတ္တာနံ သုခေတိ ပီဏေတိ, တာဒိသာ ဘောဂာပိ န သန္တိ။ **ပုညာနိ စ န ကရောတီ**တိ သမဏဗ္ရာဟ္မဏကပဏဒ္ဓိကယာစကာနံ သန္တပ္ပနဝသေန ပုညာနိ န ကရောတိ။ **ဥဘယတ္ထ** တိ ဥဘယသ္မိံ လောကေ, ဥဘယသ္မိံ တ အတ္တေတိ ဝိဂ္ဂဟောတိ ဒဿေန္တော **"က္ကဓ လောကေ"**တိအာဒိမာဟ။ **ဥဘယေနာ**တိ ဝုတ္တမတ္ထံ ယောဇေတုံ ဒဿေတုံ **"ကထ"**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ယသ္မိံ ဌာနေ**တိ ယသ္မိံ ယေဝ ဌာနေ။ **န သောစတီ**တိ သောကဟေတူနံ တတ္ထ အဘာဝတော န သောစတိ။

အန္ဓသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. အဝကုဇ္ဇသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၀. ဒသမေ **အဝကုဇ္ဇပညော** တိ နိက္ကုဇ္ဇပညော။ တေနာဟ **"အဓောမုခပညော"**တိ။ **ပုဗ္ဗပဋ္ဌပနာ** တိ ပဌမာရမ္ဘော။ **သန္နိဋ္ဌာန** န္တိ ကထာပရိယောသာနံ။ **အပ္ပနာ**တိ ဒေသနာယ နိဋ္ဌာပနံ။ အနေကေ တ အနုသန္ဓိယောတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **သမာဓိ တ**တိအာဒီသု လောကုတ္တရဓမ္မာ ပရမတ္ထတော သာသနန္တိ တဒတ္ထောဟဒကသမာဓိ တဿ အာဒီတိ ဝုတ္တော, တအာသန္နတ္တာ ဝိပဿနာ, တဿ မူလဘာဝေန ဧကဒေသတ္တာ မဂ္ဂေ။

သာသနဿ ဟရိပူရိသုဒ္ဓိယော နာမ သတ္ထာရာ ဒေသိတနိယာမေနေဝ သိဒ္ဓာ, တာ ပနေတ္ထ ကထေန္တဿ ဝသေန ဂဟေတဗ္ဗာတိ ဒဿေတုံ **"အနူနံ ကတ္ဝာ ဒေသေန္တိ"** တိ, **"နိဂ္ဂဏ္ဍိ ကတ္ဝာ ဒေသေန္တိ"** တိ စ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **နိဇ္ဇဋ** န္တိ နိဂ္ဂုမ္ဗံ အနာကုလံ။ **နိဂ္ဂဏ္ဍိ** န္တိ ဂဏ္ဍိဋ္ဌာနရဟိတံ သုဝိညေယျံ ကတ္ဝာ။

အာကိဏ္ဏာနိ တိ အာကိရိတ္ဝာ သံကိရိတ္ဝာ ဌပိတာနီတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **"ပက္ခိတ္တာနီ"** တိ။ **ဥစ္ဆင်္ဂေ ဝိယ ဥစ္ဆင်္ဂပညော ပုဂ္ဂလော ဒဋ္ဌဗ္ဗော**တိ ဥစ္ဆင်္ဂသဒိသပညတာယ ဥစ္ဆင်္ဂပညော။ ဧဝံ ပညာ ဝိယ ပုဂ္ဂလောပိ ဥစ္ဆင်္ဂေ ဝိယ ဟောတိ, တသ္မိံ ဓမ္မာနံ အစိရဋ္ဌာနတောတိ အဓိပ္ပာယေန ဝုတ္တံ။ ယထာ စ ဥစ္ဆင်္ဂသဒိသာ ပညာ, ဧဝံ နိက္ကုဇ္ဇကုမ္ဘသဒိသာ ပညာ ဧတတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

သံဝိဒဟနပညာယာတိ ''ဧဝံ ကတေ က္ကဒံ နာမ ဘဝိဿတီ''တိ ဧဝံ တံတံအတ္ထကိစ္စံ သံဝိဓာတုံ သမတ္ထတာယ ဝိစာရဏပညာယ ရဟိတော။ **သေယျော** တိ သေဋ္ဌော ပာသံသော။ **ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒ**န္တိ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိအာဒိကံ အရိယမဂ္ဂဿ အဓိဂမာယ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပတ္တိံ။

အဝကုဇ္ဇသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပုဂ္ဂလဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. ဒေဝဒူတဝဂ္ဂေါ

၁. သဗြဟ္မကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၁. စတုတ္ထဿ ပဌမေ **သဗြဟ္မကာနီ**တိ သသေဋ္ဌကာနိ။ **ယေသ**န္တိ ယေသံ ကုလာနံ။ **ပုတ္တာန**န္တိ ပုတ္တေဟိ။ ပူဇိတသဒ္ဒယောဂေန ဟိ ဣဒံ ကရဏတ္ထေ သာမိဝစနံ။ **တေနာ**တိ အာဟာရာဒိနာ။ **ပဋိဇဂ္ဂိတာ ဂေါပိတာ**တိ ယထာကာလံ တဿ တဿ ဒါတဗ္ဗဿ ဒါနေန ဝေယျာဝစ္စဿ စ ကရဏေန ပဋိဇဂ္ဂိတာ စေဝ ဥပ္ပန္နာနတ္ထပ္ပဟာရဏေန ဂေါပိတာ စ ဟောန္တိ။ **တေသ**န္တိ မာတာပိတူနံ။ **ဗြဟ္မာဒိဘာဝသာဓနတ္ထ**န္တိ တေသံ ဂုဏာနံ အတ္ထိတာယ လောကေ ဗြဟ္မာ နာမ ဝုစ္စတိ, အာစရိယော နာမ ဝုစ္စတိ, အာဟုနေယျော နာမ ဝုစ္စတိ, တေ မာတာပိတူနံ ပုတ္တကံ ပဋိလဘန္တီတိ ဒဿနဝသေန နေသံ ဗြဟ္မာဒိဘာဝသာဓနတ္ထံ "ဗဟုကာရာ"တိ, ဝတွာ တံ တေသံ ဗဟုကာရတံ နာနာကာရတော ဒဿေတုံ **"အာဟာဒကာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ မာတာပိတရော ဟိ ပုတ္တာနံ ဇီဝိတဿ အာဟာဒကာ, သရီရဿ ပေါသကာ, အာစာရသမာစာရာနံ သိက္ခာပကာ သကလဿပိ ဣမဿ လောကဿ ဒဿေတာရော။ တေနာဟ **"ပုတ္တာနံ ဟီ"**တိအာဒိ။ ဣဋ္ဌာရမ္မဏံ တာဝ တေ ဒဿေန္တု, အနိဋ္ဌာရမ္မဏံ ကထန္တိ? တမ္ပိ ဒဿေတဗ္ဗမေဝ ဝဇ္ဇနီယဘာဝဇာနာပနတ္ထံ။

အဝိဇဟိတာ ဟောန္တီတိ တာသံ ဘာဝနာယ ဗြဟ္မာနံ ဗြဟ္မလောကေ ဥပ္ပန္နတ္တာ အဝိဇဟိတာ ဟောန္တိ ဘာဝနာ။ **လောဘနီယဝယသ္မိံ** ပဌမယောဗ္ဗနေ အတိဝိယ မုဒုဘာဝပ္ပတ္တဒဿနတ္ထံ **သတဝိဟတ**ဂ္ဂဟဏံ။ **ဟဒယေ ကန္တ**န္တိ ဝိသုံ။ **ဣမိနာ ကာရဏေနာ**တိ ဣမိနာ ယထာဝုတ္တေန ပုတ္တေသု ပဝတ္တိတေဟိ အတိက္ကမေန မေတ္တာဒိသမုပ္ပတ္တိသင်္ခါတေန ကာရဏေန။

ထရုသိပ္ပန္တိ အသိသတ္တိကုန္တကလာပာဒိအာယုဓသိပ္ပံ။ **မုဒ္ဒာဂဏနာ**တိ အင်္ဂုလိသံကောစနာဒိနာ ဟတ္ထမုဒ္ဒာယ ဂဏနာ။ **အာဒိ**သဒ္ဒေန ပါဏာဒီနံ သင်္ဂဟော။ **ပစ္ဆာစရိယာ နာမ** မာတာပိတူနံ သန္တိကေ ဥဂ္ဂဟိတဂဟဋ္ဌဝတ္တဿ သေဝ ပုဂ္ဂလဿ ယထာသကံ ဟတ္ထာစရိယာဒီနံ သိပ္ပဂ္ဂဟာပနန္တိ ကတွာ သဗ္ဗပဌမံ အာစရိယာ နာမာတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ အာနီယ ဟုတံ **အာဟုတံ**။ ပကာရေဟိ ဟုတံ **ပဟုတံ**။ **အဘိသင်္ခတ**န္တိ တဿေဝ ဝေဝစနံ။

နမော ကရေယျာတိ သာယံ ပါတံ ဥပဋ္ဌာနံ ဂန္တွာ "ဣဒံ မယှံ ဥတ္တမပုညက္ခေတ္တ"န္တိ နမက္ကာရံ ကရေယျ။ **တာယ နံ ပါရိစရိယာယာ**တိ ဧတ္ထ **န**န္တိ နိပါတမတ္တံ, ယထာဝုတ္တပါရိစရဏေနာတိ အတ္ထော ။ အထ ဝါ **ပါရိစရိယာယာ**တိ ဘရဏကိစ္စကရဏကုလဝံသပ္ပတိဋ္ဌာပနာဒိနာ ပဉ္စဝိဓဥပဋ္ဌာနေန။ ဝုတ္တဉှေတံ –

"ပဉ္စဟိ ခေါ, ဂဟပတိပုတ္တ, ဌာနေဟိ ပုတ္တေန ပုရတ္ထိမာ ဒိသာ မာတာပိတရော ပစ္စုပဋ္ဌာတဗ္ဗာ – 'ဘတော နေသံ ဘရိဿာမိ, ကိစ္စံ နေသံ ကရိဿာမိ, ကုလဝံသံ ဌပေဿာမိ, ဒါယဇ္ဇံ ပဋိပဇ္ဇာမိ, အထ ဝါ ပန ပေတာနံ ကာလကတာနံ ဒက္ခိဏံ အနုပ္ပဒဿာမီ'တိ။ ဣမေဟိ ခေါ, ဂဟပတိပုတ္တ, ပဉ္စဟိ ဌာနေဟိ ပုတ္တေန ပုရတ္ထိမာ ဒိသာ မာတာပိတရော ပစ္စုပဋ္ဌိတာ ပဉ္စဟိ ဌာနေဟိ ပုတ္တံ အနုကမ္ပန္တိ, ပါပါ နိဝါရေန္တိ, ကလျာဏေ နိဝေသေန္တိ, သိပ္ပံ သိက္ခာပေန္တိ, ပတိရူပေန ဒါရေန သံယောဇေန္တိ, သမယေ ဒါယဇ္ဇံ နိယျာဒေန္တီ"တိ (ဒီ. နိ. ၃.၂၆၇)။

အပိစ ယော မာတာပိတရော တီသု ဝတ္ထူသု အဘိပ္ပသန္နေ ကတွာ သီလေသု ဝါ ပတိဋ္ဌာပေတွာ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ ဝါ နိယောဇေတွာ ဥပဋ္ဌဟတိ, အယံ မာတာပိတုပဋ္ဌာကာနံ အဂ္ဂေါတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သာ ပနာယံ ပါရိစရိယာ ပုတ္တဿ ဥဘယလောကဟိတသုခါဝဟာတိ တံ ဒဿေတုံ **"ဣဓေဝ နံ ပသံသန္တိ, ပေစ္စ သဂ္ဂေ ပမောဒတီ"**တိ ဝုတ္တံ။ **ပသံသန္တီ**တိ "အယံ ပုဂ္ဂလော မတ္တေယျော ပေတ္တေယျော သဂ္ဂသံဝတ္တနိယံ ပဋိပဒံ ပူရေတီ"တိ ဣဓေဝ နံ ပသံသန္တိ။ **အာမောဒတိ** အာဒိတော ပဋ္ဌာယ မောဒပ္ပတ္တိယာ။ **ပမောဒတိ** နာနပ္ပကာရမောဒသမ္ပတ္တိယာ။

သဗြဟ္မကသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. အာနန္ဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၂. ဒုတိယေ **တထာဇာတိကော**တိ တထာသဘာဝေါ။ **စိတ္တေကဂ္ဂတာလာဘော** တိ စိတ္တေကဂ္ဂတာယ အဓိဂမော။ ရူပမေဝ ကိလေသုပ္ပတ္တိယာ ကာရဏဘာဝတော **ရူပနိမိတ္တံ** ။ သေ နယော သေသေသုပိ။ **သဿတာဒိနိမိတ္တ** န္တိ သဿတုစ္ဆေဒဘာဝနိမိတ္တံ။ **ပုဂ္ဂလနိမိတ္တ** န္တိ ပုဂ္ဂလာဘိနိဝေသနနိမိတ္တံ။ **ဓမ္မနိမိတ္တ** န္တိ ဓမ္မာရမ္မဏာသင်္ခာတံ နိမိတ္တံ။ ''သိယာ နု ခေါ, ဘန္တေ''တိ ထေရေန ပုဋ္ဌော ဘဂဝါ ''သိယာ''တိ အဝေါစ လောကုတ္တရသမာဓိပ္ပဋိလာဘံ သန္ဓာယ။ သော ဟိ နိဗ္ဗာနံ သန္တံ ပဏီတန္တိ စ ပဿတိ။ တေနာဟ **''ဣဓာနန္ဒာ''** တိအာဒိ။

နိဗ္ဗာနံ သန္တန္တိ သမာပတ္တိံ အပ္ပေတွာ တိ နိဗ္ဗာနံ သန္တန္တိ အာဘုဇိတွာ ဖလသမာပတ္တိံ အပ္ပေတွာ ။ **ဒိဝသမ္ပိ** တိအာဒိနာ အသင်္ခတာယ ဓာတုယာ အစ္စန္တသန္တပဏီတာဒိဘာဝံ ဒဿေတိ။ **အဋ္ဌဝိဓေ** တိ ''သန္တံ ပဏီတံ သဗ္ဗသင်္ခာရသမထော သဗ္ဗူပဓိပဋိနိဿဂ္ဂေါ တဏှာက္ခယော ဝိရာဂေါ နိရောဓော နိဗ္ဗာန''န္တိ ဧဝံ အဋ္ဌဝိဓေ အာဘောဂသညိတေ သမန္နာဟာရေ။ နိဒ္ဒါရဏေ စေတံ ဘုမ္မံ။ **ဣမသ္မိံ ဌာနေ။ပေ။ လဗ္ဘန္တေဝ** တိ ''ဣဓာနန္ဒ, ဘိက္ခု ဧဝံ သညီ ဟောတီ''တိ အာဂတေ ဣမသ္မိံ သုတ္တပ္ပဒေသေ ဧကောပိ အာဘောဂသမန္နာဟာရော စေပိ သဗ္ဗေ အဋ္ဌပိ အာဘောဂသမန္နာဟာရာ လဗ္ဘန္တေဝ သမန္နာဟရိတုံ အတ္ထာဝဟတ္တာ။

ဉာဏေန ဇာနိတွာတိ ဝိပဿနာဉာဏသဟိတေန မဂ္ဂဉာဏေန ဇာနိတွာ။ **ပရာနိ စ ဩပရာနိ စ** စက္ခာဒီနိ အာယတနာနိ။ **သင်္ခတာယာ** တိ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိတာယ။ **ကာယဒုစ္စရိတာဒိစူမဝိရဟိတော** တိ ကာယဒုစ္စရိတာဒိ ဧဝ သန္တာပနဋ္ဌေန ဓူမော, တေန ဝိရဟိတော။ **အနီဃော**တိ အဟဃော။ **ဇာတိဇရာဂဟဏေနေဝ ဗျာဓိမရဏမ္ပိ ဂဟိတမေဝ** တိ တဗ္ဘာဝဘာဝတောတိ ဝုတ္တံ။

အာနန္ဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. သာရိပုတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၃. တတိယေ, ''သာရိပုတ္တ, မယာ သံခိတ္တေန ဒေသိတံ ဓမ္မံ တာဒိသေနပိ န သုကရံ ဝိညာတု''န္တိ ဣမိနာ အဓိပ္ပာယေနေဝ ဝဒန္တော ထေရဿ ဉာဏံ သဗ္ဗမတိက္ကမံ။ **အညာတာရော စ ဒုလ္လဘာ** တိ ဟိ ဣမိနာ သာမညဝစနေန သာရိပုတ္တတ္ထေရမ္ပိ အန္တောဂဓံ ကတွာ ဒဿေန္တော တေနပိ အတ္တနော ဒေသနာယ ဒုပ္ပဋိဝိဒ္ဓဘာဝံ ဒဿေတိ။

သမ္မာတိ ဟေတုနာ ကာရဏေန။ တေနာဟ **''ဥပာယေနာ''**တိအာဒိ။ **မာနာဘိသမယာ**တိ မာနဿ ဒဿနာဘိသမယာ။ ပဟာနာဘိသမယောတိ စ ဒဿနာဘိသမယောတိ စ ပရိညာဘိသမယော ဝုတ္တော။ အရဟတ္တမဂ္ဂေါ ဟိ ပရိညာကိစ္စသိဒ္ဓိယာ ကိစ္စဝသေန မာနံ ပဿတိ, အသမ္မောဟပ္ပဋိဝေဓဝသေနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ, အယမဿ ဒဿနာဘိသမယော။ တေန ဒိဋ္ဌော ပန ပဟာနာဘိသမယော စ။ ဒဿနာဘိသမယေန ဟိ ပရိညာဘိသမယမေဝ ပဟီယတိ။ ဒိဋ္ဌဝိသေန ဒိဋ္ဌသတ္တာနံ ဇီဝိတံ ဝိယ အယမဿ ပဟာနာဘိသမယော ။ **အဋ္ဌကထာယံ** ပန ပဟာနာဘိသမယဿ ဒဿနာဘိသမယနာန္တရိယကတ္တာ ''ပဟာနာဘိသမယေန''က္ကစ္စေဝ ဝုတ္တံ။ ပဟာနာဘိသမယေ ဟိ ဂဟိတေ ဒဿနာဘိသမယော ဂဟိတောဝ ဟောတိ။

အန္တမကာသိ ဒုက္ခဿာ တိ အရဟတ္တမဂ္ဂေန မာနဿ ပဟီနတ္တာ ယေ ဣမေ ''ကာယဗန္ဓနဿ အန္တော ဇီရတိ (စူဠဝ. ၂၇၈), ဟရိတန္တံ ဝါ''တိ (မ. နိ. ၁.၃၀၄) ဧဝံ ဝုတ္တအန္တိမမရိယာဒန္တော စ ''အန္တမိဒံ, ဘိက္ခဝေ, ဇီဝိကာန''န္တိ (သံ. နိ. ၃.၈၀; ဣတိဝု. ၉၁) ဧဝံ ဝုတ္တလာမကန္တော စ ''သက္ကာယော ဧကော အန္တော''တိ (သံ. နိ. ၃.၁၀၃) ဧဝံ ဝုတ္တကောဋ္ဌာသန္တော စ ''ဧသေဝန္တော ဒုက္ခဿ သပစ္စယသင်္ခယာ''တိ ဧဝံ ဝုတ္တကောဋ္ဌာသန္တော စာတိ စတ္တာရော အန္တာ, တေသု သဗ္ဗဿေဝ ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ အဒုံ စတုတ္ထကောဋိသင်္ခာတံ အန္တမကာသိ, ပရိစ္ဆေဒံ ပရိဝဋုမံ အကာသိ, အန္တိမသမုဒယမတ္တာဝသေသံ ဒုက္ခမကာသီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တေနာဟ **''ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ အန္တမကာသီ''**တိ။

နနု စ ''ပဟာန''န္တိ ဣမဿ နိဒ္ဒေသေ နိဗ္ဗာနံ အာဂတံ? ဣဓ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိပ္ပဟာနသင်္ခာတံ အရဟတ္တဖလံ ဝုတ္တံ, တဿာ နိဒ္ဒေသေနာယံ ဝဏ္ဏနာ ဝိရုဇ္ဈတီတိ အာဟ **''နိဒ္ဒေသေ ပနာ''** တိအာဒိ။ **တတ္ထ တာနိ ပဒါနိ အာဂတာနီ**တိ တသ္မိံ နိဒ္ဒေသေ ''ပဟာနံ ဝူပသမံ ပဋိနိဿဂ္ဂ''န္တိအာဒီနိ (စူဠနိ. ၇၅ ဥဒယမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသော) ပဒါနိ အာဂတာနိ။

ဓမ္မတက္ကပုရေဇဝန္တိ ဣမိနာ တသ္မိံ စတုတ္ထဇ္ဈာနဝိမောက္ခေ ဌတွာ ဈာနင်္ဂါနိ ဝိပဿိတွာ အဓိဂတံ အရဟတ္တဝိမောက္ခံ ဝဒတိ။ အရဟတ္တဝိမောက္ခဿ ဟိ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တသမ္မာသင်္ကပ္ပသင်္ခာတော ဓမ္မတက္ကော ပုရေဇဝေ ဟောတိ။

သာရိပုတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. နိဒါနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၄. စတုတ္ထေ **ပိဏ္ဍကရဏတ္ထာယာ** တိ အာယူဟနဝသေန ရာသိကရဏတ္ထာယ။ **အဘိန္နာနီ** တိ ဧကဒေသေနပိ အခဏ္ဍိတာနိ။ ဘိန္နကာလတော ပဋ္ဌာယ ဟိ ဗီဇံ ဗီဇကိစ္စာယ န ဥပကပ္ပတိ။ **အပူတီနီ**တိ ဥဒကတေမနေန ပူတိဘာဝံ န ဥပဂတာနိ။ ပူတိဗီဇဉ္ဟိ ဗီဇတ္ထာယ န ဥပကပ္ပတိ။ တေနာဟ **''ပူတိဘာဝေန အဗီဇတ္တံ အပ္ပတ္တာနီ''** တိ။ **န ဝါတာတပေဟတာနီ**တိ...

န ဝါတေန န စ အာတပေန ဟတာနီတိ ဝါတေန စ အာတပေန စ န ဟတာနိ, နိရောဇတံ န ဟာပိတာနိ။ နိရောဇဉ္ဟိ ကသဋမိဝ ဗီဇံ ဗီဇတ္ထာယ န ဥပကပ္ပတိ။ **သာရာဒါနီ**တိ တဏ္ဍုလသာရဿ အာဒါနတော သာရာဒါနိ။ နိဿာရဉ္ဟိ ဗီဇံ ဗီဇတ္ထာယ န ဥပကပ္ပတိ။ တေနာဟ **''ဂဟိတသာရာနီ''**တိ, ပတိဋ္ဌိတသာရာနီတိ အတ္ထော။ **သန္နိစယဘာဝေန သုခံ သယိတာနီ** တိ စတ္တာရော မာသေ ကောဋ္ဌပက္ခိတ္တနိယာမေနေဝ သုခသယိတာနိ။

ကမ္မဝိဘတ္တီ တိ ကမ္မဝိဘာဂေါ။ ဒိဋ္ဌဓမ္မော ဝုစ္စတိ ပစ္စက္ခဘူတော ပစ္စုပ္ပန္နော အတ္တဘာဝေါ, တတ္ထ ဝေဒိတဗ္ဗဖလံ ကမ္မံ **ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယံ**။ ပစ္စုပ္ပန္နဘဝတော အနန္တရံ ဝေဒိတဗ္ဗဖလံ ကမ္မံ **ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယံ။ အပရပရိယာယဝေဒနီယ**န္တိ ဒိဋ္ဌဓမ္မာနန္တရဘဝတော အညသ္မိံ အတ္တဘာဝပရိယာယေ အတ္တဘာဝပရိဝတ္တေ ဝေဒိတဗ္ဗဖလံ ကမ္မံ။ ပဋိပက္ခေဟိ အနဘိဘူတတာယ ပစ္စယဝိသေသေန ပဋိလဒ္ဓဝိသေသတာယ စ ဗလဝဘာဝပ္ပတ္တာ တာဒိသဿ ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခာရဿ ဝသေန သာတိသယာ ဟုတွာ ပဝတ္တာ ပဌမဇဝနစေတနာ တသ္မိံယေဝ အတ္တဘာဝေ ဖလဒါယိနီ **ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကမ္မံ နာမ**။ သာ ဟိ ဝုတ္တာကာရေန ဗလဝတီ ဇဝနသန္တာနေ ဂုဏဝိသေသယုတ္တေသု ဥပကာရာနုပကာရဝသပ္ပဝတ္တိယာ အာသေဝနာလာဘေန အပ္ပဝိပါကတာယ စ ပဌမဇဝနစေတနာ ဣတရဒွယံ ဝိယ ပဝတ္တသန္တာနုပရမာပေက္ခံ ဩကာသလာဘာပေက္ခဉ္စ ကမ္မံ န ဟောတီတိ ဣဓေဝ ပုပ္ဖမတ္တံ ဝိယ ပဝတ္တိဝိပါကမတ္တံ ဖလံ ဒေတိ။ **တထာ အသက္ကောန္တ** န္ တိ ကမ္မဿ ဝိပါကဒါနံ နာမ ဥပဓိပ္ပယောဂါဒိပစ္စယန္တရသမဝါယေနေဝ ဟောတီတိ တဒဘာဝတော တသ္မိံယေဝ အတ္တဘာဝေ ဝိပါကံ ဒါတုံ အသက္ကောန္တံ။ **အဟောသိကမ္မ**န္တိ အဟောသိ ဧဝ ကမ္မံ, န တဿ ဝိပါကော အဟောသိ အတ္ထိ ဘဝိဿတိ စာတိ ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗံ ကမ္မံ။

အတ္ထသာဓိကာ တိ အနာဒိဟဏာတိပါတာဒိအတ္ထဿ နိပ္ဖာဒိကာ။ ကာ ပန သာတိ အာဟ **''သတ္တမဇဝနစေတနာ''**တိ။ သာ ဟိ သန္နိဋ္ဌာပကစေတနာ ဝုတ္တနယေန ပဋိလဒ္ဓဝိသေသာ ပုရိမဇဝနစေတနာဟိ လဒ္ဓာသေဝနာ စ သမာနာ အနန္တရတ္တဘာဝေ ဝိပါကဒါယိနီ **ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကမ္မံ နာမ။ ပုရိမဥပမာယမေဝ** တိ မိဂလုဒ္ဒကောပမာယမေဝ။

သတိ သံသာရပ္ပဝတ္တိယာ တိ ဣမိနာ အသတိ သံသာရပ္ပဝတ္တိယံ အဟောသိကမ္မပက္ခေ တိဋ္ဌတိ ဝိပစ္စနောကာသဿ အဘာဝတောတိ ဒီပေတိ။ **ယံ ဂရုက**န္တိ ယံ အကုသလံ မဟာသာဝဇ္ဇံ, ကုသလဉ္စ မဟာနုဘာဝံ ကမ္မံ။ ကုသလံ ဝါ ဟောတု အကုသလံ ဝါ, ယံ ဂရုကံ မာတုဃာတာဒိကမ္မံ ဝါ မဟဂ္ဂတကမ္မံ ဝါ, တဒေဝ ပဌမံ ဝိပစ္စတိ။ တေနာဟ **''ကုသလာကုသလေသု ပနာ''**တိအာဒိ။ **ယံ ဗဟုလ**န္တိ ယံ ဗဟုလံ အဘိဏှသော ကတံ သမာသေဝိတံ။ တေနာဟ **''ကုသလာကုသလေသု ပန ယံ ဗဟုလံ ဟောတီ''**တိအာဒိ။ **ယဒါသန္နံ နာမ** မရဏကာလေ အနုဿရိတံ ကမ္မံ, အာသန္နကာလေ ကတေ ပန ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထီတိ အာဟ **''ယံ ပန ကုသလာကုသလေသု အာသန္နမရဏေ''** တိအာဒိ။ **အနုဿရိတု** န္ တိ ပရိဗ္ဗုတ္တဘာဝေန အနုဿရိတုံ။

တေသံ အဘာဝေတိ တေသံ ယံဂရုကာဒီနံ တိဏ္ဏံ ကမ္မာနံ အဘာဝေ။ **ယတ္ထ ကတ္တစိ ဝိပါကံ ဒေတီ** တိ ပဋိသန္ဓိဇနကဝသေန ဝိပါကံ ဒေတိ။ ပဋိသန္ဓိဇနကဝသေန ဟိ ဂရုကာဒိကမ္မစတုက္ကံ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ဂရုကံ သဗ္ဗပဌမံ ဝိပစ္စတိ, ဂရုကေ အသတိ ဗဟုလီကတံ, တသ္မိံ အသတိ ယဒါသန္နံ, တသ္မိံ အသတိ "ကဋတ္တာ တ ပနာ"တိ ဝုတ္တံ ပုရိမဇာတိသု ကတကမ္မံ ဝိပစ္စတိ။ ဗဟုလာသန္နပုဗ္ဗကတေသု စ ဗလာဗလံ ဇာနိတဗ္ဗံ။ ဟာပတော ဟာပန္တရံ ကလ္ယာဏဥ္စ, ကလ္ယာဏတော ကလ္ယာဏန္တရံ ဟာပဥ္စ ဗဟုလီကတံ။ တတော မဟာတော၀ ပုဗ္ဗကတာဒိ အပ္ပဥ္စ ဗဟုလာနုဿရဏေန ဝိပ္ပဋိသာရာဒိဇနနတော, ပဋိပက္ခဿ အပရိပုဏ္ဏတာယ အာရဒ္ဓဝိပါကဿ ကမ္မဿ ကမ္မသေသဿ တ အပရာပရိယာယဝေဒနီယဿ အပရိက္ခီဏတာယ သန္တတိယာ ပရိဏာမဝိသေသတောတိ တေဟိ တေဟိ ကာရဏေဟိ အာယူဟိတဖလံ ပဌမံ ဝိပစ္စတိ။ **မဟာနာရဒကဿပဇာတကေ** (ဇာ. ၂.၂၂.၁၁၅၃ အာဒယော) ဝိဒေဟရညော သေနာပတိ အလာတော, ဗီဇကော အသော, ရာဇကညာ ရုစာ စ တ္ထေ နိဒဿနံ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ ဘဂဝတာ –

"တတြာနန္ဒ, ယွာယံ ပုဂ္ဂလော ဣဓ ပာဏာတိပာတီ။ပေ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။ ကာယဿ ဘေဒါ ပရံ မရဏာ အပာယံ ဒုဂ္ဂတိံ ဝိနိပါတံ နိရယံ ဥပပဇ္ဇတိ, ပုဗ္ဗေ တဿ တံ ကတံ ဟောတိ ပာပကမ္မံ ဒုက္ခဝေဒနီယံ, ပစ္ဆာ တဿ တံ ကတံ ဟောတိ ပာပကမ္မံ ဒုက္ခဝေဒနီယံ, မရဏကာလေ တဿ ဟောတိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ သမတ္တာ သမာဒိန္နာ, တေန သော ကာယဿ ဘေဒါ ပရံ မရဏာ အပာယံ ဒုဂ္ဂတိံ ဝိနိပါတံ နိရယံ ဥပပဇ္ဇတီ"တိ –

အာဒိ ။ သဗ္ဗံ **မဟာကမ္မဝိဘင်္ဂသုတ္တံ** (မ. နိ. ၃.၃၀၃) ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗံ။ ကိံ ဗဟုနာ။ ယံ တံ တထာဂတဿ မဟာကမ္မဝိဘင်္ဂဉာဏံ, တဿေတယံ ဝိသယော, ယဒိဒံ တဿ တဿ ကမ္မဿ တေန တေန ကာရဏေန ပုဗ္ဗာပရဝိပါကတာ သမတ္ထိယတိ။

ဣအာနိ ဇနကာဒိကမ္မစတုက္ကံ ဝိဘဇန္တော **"ဇနကံ နာမာ"**တိအာဒိမာဟ။ **ပဝတ္တိံ န ဇနေတီ** တိ ပဝတ္တိဝိပါကံ န ဇနေတိ။ ပဌမနယေ ဇနကကမ္မဿ ပဋိသန္ဓိဝိပါကမတ္တဿေဝ ဝုတ္တတ္တာ တဿ ပဝတ္တိဝိပါကအဒါယကတ္တမ္ပိ အနုဇာနန္တော **"အပရော နယော"**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ပဋိသန္ဓိအနာဒိဝသေန ဝိပါကသန္တာနဿ နိဗ္ဗတ္တကံ **ဇနကံ**။ သုခဒုက္ခသန္တာနဿ နာမရူပပ္ပဗန္ဓဿ တ စိရတရံ ပဝတ္တိဟေတုဘူတံ **ဥပတ္ထမ္ဘကံ** ။ တေနာဟ **"သုခဒုက္ခံ ဥပတ္ထမ္ဘေတိ, အဒ္ဓာနံ ပဝတ္တေတီ"**တိ။ **ဥပပီဠကံ** သုခဒုက္ခပ္ပဗန္ဓေ ပဝတ္တမာနေ သဏိကံ သဏိကံ ဟာပေတိ။ တေနာဟ **"သုခဒုက္ခံ ပီဠေတိ ဗာဓေတိ, အဒ္ဓာနံ ပဝတ္တိတုံ န ဒေတီ"** တိ။

တတကာဠကော မဟာလ္လကော စောရေ ဃာတေတုံ န သက္ကောတီ တိ သော ကိရ မဟာလ္လကကာလေ ဧကပ္ပဟာရေန သီသံ ဆိန္ဒိတုံ န သက္ကောတိ, ဒွေ တယော ဝါရေ ပဟာရန္တော မနုဿေ ကိလမေတိ, တသ္မာ တေ ဧဝမာဟံသု။ **အနုလောမိကံ ခန္တိံ ပဋိလဘိတွာ** တိ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဿ ဩရတော အနုလောမိကံ ခန္တိံ လဘိတွာ ။ **တရုဏဝစ္ဆာယ ကဝိယာ မဒ္ဒိတွာ ဇီဝိတက္ခယံ ပာပိတောတိ** ဧကော ကိရ ယက္ခိနီ ဓေနုဝေသေန အာဂန္တွာ ဥရေ ပဟရိတွာ မာရေသိ, တံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ။ နဂရေ ဘတေ **နာဂရိယော**။

ဃာတေတွာတိ ဥပစ္ဆိန္ဒိတွာ။ ကမ္မဿ ဥပစ္ဆိန္ဒနံ နာမ တဿ ဝိပါကပ္ပဋိဗာဟနမေဝါတိ အာဟ **"တဿ ဝိပါကံ ပဋိဗာဟိတွာ"**တိ။ တဥ္စ အတ္တနော ဝိပါကုပ္ပတ္တိယာ ဩကာသကရဏန္တိ ဝုတ္တံ **"အတ္တနော ဝိပါကဿ ဩကာသံ ကရောတီ"**တိ။ ဝိပစ္စနာယ ကတောကာသံ ကမ္မံ ဝိပက္ကမေဝ နာမ ဟောတီတိ အာဟ **"ဧဝံ ပန ကမ္မေန ကတေ ဩကာသေ တံ ဝိပါကံ ဥပ္ပန္နံ နာမ ဝုစ္စတီ"**တိ။ ဥပပီဠကံ အညဿ ဝိပါကံ ဥပစ္ဆိန္ဒတိ, န သယံ အတ္တနော ဝိပါကံ ဒေတိ။ ဥပဃာတကံ ပန ဒုဗ္ဗလကမ္မံ ဥပစ္ဆိန္ဒိတွာ အတ္တနော ဝိပါကံ ဥပ္ပာဒေတီတိ အယမေတေသံ ဝိသေသော။ ကိဥ္စိ ဗဟုတဗာဓတာဒိပစ္စယူပသန္နိပာတေန ဝိပါကဿ ဝိဗာဓကံ ဥပပီဠကံ, တထာ ဝိပါကဿေဝ ဥပစ္ဆေဒကံ။ ဥပဃာတကကမ္မံ ပန ဥပဃာတေတွာ အတ္တနော ဝိပါကဿ ဩကာသကရဏေန ဝိပစ္စနေ သတိ ဇနကမေဝ သိယာ။ ဇနကာဒိဘာဝေ နာမ ဝိပါကံ ပတိ ဣစ္ဆိတဗ္ဗော, န ကမ္မံ ပတီတိ ဝိပါကဿေဝ ဥပဃာတကတာ ယုတ္တာ ဝိယ ဒိဿတိ, ဝီမံသိတဗ္ဗံ။

အပရော နယော – ယသ္မိံ ကမ္မေ ကတေ ပဋိသန္ဓိယံ ပဝတ္တေ စ ဝိပါကကဋတ္တာရူပါနံ ဥပ္ပတ္တိ ဟောတိ, တံ **ဇနကံ**။ ယသ္မိံ ပန ကတေ အညေန ဇနိတဿ ဣဋ္ဌဿ တ အနိဋ္ဌဿ တ ဖလဿ ဝိဗာဓကဝိစ္ဆေဒကပစ္စယာနုပ္ပ

တ္တိယာ ဥပဗျူဟနပစ္စယုပ္ပတ္တိယာ ဇနကသာမတ္ထိယာနုရူပံ ပရိသုဒ္ဓိစိရတရပ္ပဗန္ဓာ ဟောတိ, တံ **ဥပတ္ထမ္ဘကံ**။ ဇနကေန နိဗ္ဗတ္တိတံ ကုသလဖလံ တ အကုသလဖလံ တ ယေန ပစ္စနီကဘူတေန ရောဂဓာတုဝိသမတာဒိနိမိတ္တတာယ ဝိဗာဓယတိ, တံ **ဥပပီဠကံ**။ ယေန ပန ကမ္မုနာ ဇနကသာမတ္ထိယဝသေန စိရတရပ္ပဗန္ဓာရဟမ္ပိ သမာနံ ဖလံ ဝိစ္ဆေဒကပစ္စယုပ္ပတ္တိယာ ဥပဟညတိ ဝိစ္ဆိဇ္ဇတိ, တံ **ဥပဃာတကန္တိ** အယမေတ္ထ သာရော။

တတ္ထ ကေစိ ဒုတိယဿ ကုသလဘာဝံ ဣတ္ထတ္တမာဂတဿ အပ္ပာဗာဓဒီဃာယုကတာသံဝတ္တနဝသေန, ပစ္ဆိမာနံ ဒွိန္နံ အကုသလဘာဝံ ဗဟ္ွာဗာဓအပ္ပာယုကတာသံဝတ္တနဝသေန ဝဏ္ဏေန္တိ။ တထာ စ ဝုတ္တံ မဇ္ဈိမနိကာယေ **စူဠကမ္မဝိဘင်္ဂသုတ္တဝဏ္ဏနာယံ** (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၂၉၀) –

“စတ္တာရိ ဟိ ကမ္မာနိ – ဥပပီဠကံ, ဥပစ္ဆေဒကံ, ဇနကံ, ဥပတ္ထမ္ဘကန္တိ။ ဗလဝကမ္မေန ဟိ နိဗ္ဗတ္တံ ပဝတ္တေ ဥပပီဠကံ အာဂန္တွာ အတ္ထတော ဧဝံ ဝဒတိ နာမ ‘သစာဟံ ပဌမတရံ ဇာနေယျံ, န တေ ဣဓ နိဗ္ဗတ္တိတုံ ဒဒေယျံ, စတူသုယေဝ တံ အပာယေသု နိဗ္ဗတ္တာပေယျံ။ ဟောတု, တွံ ယတ္ထ ကတ္ထစိ နိဗ္ဗတ္တ, အဟံ ဥပပီဠကကမ္မံ နာမ တံ ပီဠေတွာ နိရောဇံ နိယူသံ ကသဋံ ကရိဿာမီ’တိ။ တတော ပဋ္ဌာယ တံ တာဒိသံ ကရောတိ။ ကိံ ကရောတိ? ပရိဿယံ ဥပနေတိ, ဘောဂေ ဝိနာသေတိ။

“တတ္ထ ဒါရကဿ မာတုကုစ္ဆိယံ နိဗ္ဗတ္တကာလတော ပဋ္ဌာယ မာတု အဿာဒေါ ဝါ သုခံ ဝါ န ဟောတိ, မာတာပိတူနံ ပီဠာဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဧဝံ ပရိဿယံ ဥပနေတိ။ ဒါရကဿ ပန မာတုကုစ္ဆိမှိ နိဗ္ဗတ္တကာလတော ပဋ္ဌာယ ဂေဟေ ဘောဂါ ဥဒကံ ပတွာ လောဏံ ဝိယ ရာဇာဒီနံ ဝသေန နဿန္တိ, ကုမ္ဘဒေါဟနဓေနုယော ခီရံ န ဒေန္တိ, သူရတာ ဂေါဏာ စဏ္ဍာ ဟောန္တိ, ကာဏာ ဟောန္တိ, ခဉ္ဇာ ဟောန္တိ, ဂေါမဏ္ဍလေ ရောဂေါ ပတတိ, ဒါသာဒယော ဝစနံ န ကရောန္တိ, ဝါပိတံ သဿံ န ဇာယတိ, ဂေဟဂတံ ဂေဟေ, အရညဂတံ အရညေ နဿတိ, အနုပုဗ္ဗေန ဃာသစ္ဆာဒနမတ္တံ ဒုလ္လဘံ ဟောတိ, ဂဗ္ဘပရိဟာရော န ဟောတိ, ဝိဇာတကာလေ မာတု ထညံ ဆိဇ္ဇတိ, ဒါရကော ပရိဟာရံ အလဘန္တော ပီဠိတော နိရောဇော နိယူသော ကသဋော ဟောတိ။ ဣဒံ ဥပပီဠကကမ္မံ နာမ။

“ဒီဃာယုကကမ္မေန ပန နိဗ္ဗတ္တဿ ဥပစ္ဆေဒကကမ္မံ အာဂန္တွာ အာယုံ ဆိန္ဒတိ။ ယထာ ဟိ ပုရိသော အဋ္ဌုသဘဂမနံ ကတွာ သရံ ခိပေယျ, တမညော ဓနုတော မုတ္တမတ္တံ မုဂ္ဂရေန ပဟရိတွာ တတ္ထေဝ ပာတေယျ, ဧဝံ ဒီဃာယုကကမ္မေန နိဗ္ဗတ္တဿ ဥပစ္ဆေဒကကမ္မံ အာယုံ ဆိန္ဒတိ။ ကိံ ကရောတိ? စောရာနံ အဋဝိံ ပဝေသေတိ, ဝာဠမစ္ဆောဒကံ ဩတာရေတိ, အညတရံ ဝါ ပန သပရိဿယဋ္ဌာနံ ဥပနေတိ။ ဣဒံ ဥပစ္ဆေဒကကမ္မံ နာမ။ ‘ဥပဃာတက’န္တိပိ ဧတဿေဝ နာမံ။ ပဋိသန္ဓိနိဗ္ဗတ္တကံ ပန ကမ္မံ ဇနကကမ္မံ နာမ။ အပ္ပဘောဂကုလာဒီသု နိဗ္ဗတ္တဿ ဘောဂသမ္ပဒါဒိကရဏေန ဥပတ္ထမ္ဘကကမ္မံ ဥပတ္ထမ္ဘကကမ္မံ နာမ။

“ပရိတ္တကမ္မေနပိ နိဗ္ဗတ္တံ ဧတံ ပဝတ္တေ ပာဏာတိပာတာဒိဝိရတိကမ္မံ အာဂန္တွာ အတ္ထတော ဧဝံ ဝဒတိ နာမ ‘သစာဟံ ပဌမတရံ ဇာနေယျံ, န တေ ဣဓ နိဗ္ဗတ္တိတုံ ဒဒေယျံ, ဒေဝလောကေယေဝ တံ နိဗ္ဗတ္တာပေယျံ, ဟောတု, တွံ ယတ္ထ ကတ္ထစိ နိဗ္ဗတ္တ, အဟံ ဥပတ္ထမ္ဘကကမ္မံ နာမ ဥပတ္ထမ္ဘံ တေ ကရိဿာမီ’တိ ဥပတ္ထမ္ဘံ ကရောတိ။ ကိံ ကရောတိ? ပရိဿယံ နာသေတိ, ဘောဂေ ဥပ္ပာဒေတိ။

“တတ္ထ ဒါရကဿ မာတုကုစ္ဆိယံ နိဗ္ဗတ္တကာလတော ပဋ္ဌာယ မာတာပိတူနံ သုခမေဝ သာတမေဝ ဟောတိ။ ယေပိ ပကတိယာ မနုဿာမနုဿပရိဿယာ ဟောန္တိ, တေ သဗ္ဗေ အပဂစ္ဆန္တိ။ ဧဝံ ပရိဿယံ နာသေတိ။ ဒါရကဿ ပန မာတုကုစ္ဆိမှိ နိဗ္ဗတ္တကာလတော ပဋ္ဌာယ ဂေဟေ ဘောဂါနံ ပမာဏံ န ဟောတိ, နိဓိကုမ္ဘိယော ပုရတောပိ ပစ္ဆတောပိ ဂေဟံ ပရိဝဋ္ဋမာနာ ပဝိသန္တိ။ မာတာပိတရော ပရေဟိ ဌပိတဓနဿာပိ သမ္မုခီဘာဝံ ဂစ္ဆန္တိ, ဓေနုယော ဗဟုခီရာ ဟောန္တိ, ဂေါဏာ သုခသီလာ ဟောန္တိ, ဝပ္ပဋ္ဌာနေ သဿာနိ သမ္ပဇ္ဇန္တိ, ဝဍ္ဎိယာ တ သမ္ပယုတ္တံ, တာဝကာလိကံ တ ဒိန္နံ ဓနံ အစောဒိတာ သယမေဝ အာဟရိတွာ ဒေန္တိ, ဒါသာဒယော သုဗ္ဗစာ ဟောန္တိ, ကမ္မန္တာ န ပရိဟာယန္တိ, ဒါရကော ဂဗ္ဘတော ပဋ္ဌာယ ပရိ

ဟာရံ လဘတိ, ကောမာရိကဝေဇ္ဇော သန္ဓိဟိတာဝ ဟောန္တိ။ ဂဟပတိကုလေ ဇာတော သေဋ္ဌိဋ္ဌာနံ, အမစ္စကု လာဒီသု ဇာတော သေနာပတိဋ္ဌာနာဒီနိ လဘတိ။ ဧဝံ ဘောဂေ ဥပ္ပာဒေတိ။ သော အပရိသ္သယော သဘောဂေ စိ ရံ ဇီဝတိ။ ဣဒံ ဥပတ္ထမ္ဘကကမ္မံ နာမ။ ဣမေသု စတူသု ပုရိမာနိ ဒွေဝ အကုသလာနေဝ, ဇနကံ ကုသလမ္ပိ အ ကုသလမ္ပိ, ဥပတ္ထမ္ဘကံ ကုသလမေဝ''တိ။

ဧတ္ထ ဝိဇာနူပဃာတော နာမ ကုသလဝိပာကမ္ဟိ န ယုတ္တာတိ အဓိပ္ပာယေန ''ဒွေဝ အကုသလာနေဝ''တိ ဝုတ္တံ။ ဒေဝဒတ္တာဒီနံ ပန နာကာဒီနံ ဣတော အနုပ္ပဒိန္နယာပနကပေတာနဥ္စ နရကာဒီသု အကုသလဝိပာကူပတ္ထမ္ဘနူပပီဠနူပ ဃာတကာနိ သန္တီတိ စတုန္နမ္ပိ ကုသလာကုသလဘာဝေ န ဝိရုဇ္ဈတိ။ ဧဝဥ္စ ကတ္ဝာ ယာ ဗဟူသု အာနန္တရိယေသု ကတေသု ဧကေန ဂဟိတပဋိသန္ဓိကဿ ဣတရေသံ တဿ အနုဗလပ္ပဒာယိတာ ဝုတ္တာ, သာပိ သမတ္ထိတာ ဟော တိ။

သုတ္တန္တပရိယာယေန ဧကာဒသ ကမ္မာနိ ဝိဘဇိတ္ဝာ ဣဒါနိ အဘိဓမ္မပရိယာပန္နံ ဒဿေန္တော **''အတ္ထေကစ္စ တာနိ ပာပကာနိ ကမ္မသမာဒာနာနီ''**တိအာဒိနာ **ဝိဘင်္ဂပါဠိ** (ဝိဘ. ၈၁၀) ဒဿေတိ။ တတ္ထ **ဂတိသမ္ပတ္တိပဋိဗာဠှာနီ**တိ ဂတိသမ္ပတ္တိယာ ပဋိဗာဟိတာနိ နိဝါရိတာနိ ပဋိသေဓိတာနိ။ သေသပဒေသုပိ ဧသေဝ နယော။ တတ္ထ စ **ဂတိသမ္ပတ္တီ** တိ သမ္ပန္နဂတိ ဒေဝလောကော စ မနုဿလောကော စ။ **ဂတိဝိပတ္တီ** တိ ဝိပန္နဂတိ စတ္တာရော အပာယာ။ **ဥပဓိသမ္ပတ္တီ**တိ အတ္တဘာဝသမိဒ္ဓိ။ **ဥပဓိဝိပတ္တီ** တိ ဟီနအတ္တဘာဝတာ။ **ကာလသမ္ပတ္တီ** တိ သုရာဇသုမနုဿကာလသင်္ခါတော သမ္ပန္နကာလော။ **ကာလဝိပတ္တီ** တိ ဒုရာဇဒုမ္မနုဿကာလသင်္ခါတော ဝိပန္နကာလော။ **ပယောဂသမ္ပတ္တီ** တိ သမ္မာ ပယောဂေါ။ **ပယောဂဝိပတ္တီ** တိ မိစ္ဆာပယောဂေါ။

ဣဒါနိ ယထာဝုတ္တပာဠိယာ အတ္ထံ ဒဿေန္တော **''တတ္ထာ''** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အနိဋ္ဌာရမ္မဏာနုဘဝ နာရဟေ ကမ္မေ ဝိဇ္ဇမာနေယေဝ**တိ ဣမိနာ အနိဋ္ဌာရမ္မဏာနုဘဝနနိမိတ္တကဿ ပာပကမ္မဿ သဗ္ဘာဝံ ဒဿေတိ။ **တံ ကမ္မန္တိ** တံ ပာပကံ ကမ္မံ။ ကေစ္စဿ ဟိ အနိဋ္ဌာရမ္မဏာနုဘဝနနိမိတ္တံ ဗဟုပာပကမ္မံ ဝိဇ္ဇမာနမ္ပိ ဂတိဝိပတ္တိယံ ဌိတဿေဝ ဝိပစ္စတိ။ ယဒိ ပန သော ဧကေန ကလျာဏကမ္မေန ဂတိသမ္ပတ္တိယံ ဒေဝေသု ဝါ မနုဿေသု ဝါ နိဗ္ဗတ္တေယျ, တာဒိသေ ဌာနေ အကုသလဿ ဝါရော နတ္ထိ, ဧကန္တံ ကုသလဿေဝါတိ တံ ကမ္မံ ဂတိ သမ္ပတ္တိပဋိဗာဠှံ န ဝိပစ္စတိ။ **ပတိဗာဟိတံ ဟုတွာ**တိ ဗာဓိတံ ဟုတွာ။ **အတ္တဘာဝသမိဒ္ဓိယ** န္တိ သရီရသမ္ပတ္တိယံ။ **ကိလိဋ္ဌကမ္မဿာ**တိ ဟတ္ထိမေဏ္ဍအဿဗန္ဓကဂေါပာလကာဒိကမ္မဿ။ **ပလာယိတဗ္ဗယုတ္တကာလေ** တိ ဟတ္ထိ အာဒိပစ္စတ္ထိကသမာဂမကာလေ။ **လဒ္ဓံ ဒေတီ** တိ ဧဝံ မေ ဗာဓတံ ပရေသံ ဝသေ န ဟောတီတိ ဒေတိ။ **စောရိကယုတ္တကာလေ**တိ ပက္ခဗလာဒီနံ လဒ္ဓမာနကာလေ။ **အန္တရကပ္ပေ** တိ ပရိယောသာနပ္ပတ္တေ အန္တရကပ္ပေ။

အဘိဓမ္မနယေန သောဠသ ကမ္မာနိ ဝိဘဇိတ္ဝာ **ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပရိယာယေန** (ပဋိ. မ. ၁.၂၃၄-၂၃၅) ဒွါဒသ ကမ္မာနိ ဝိဘဇိတ္ဝာ ဒဿေတုံ **''အပရာနိပိ''**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ အတီတဘဝေသု ကတဿ ကမ္မဿ အတီတဘဝေ သုယေဝ ဝိပက္ကဝိပာကံ ဂဟေတွာ ''အဟောသိ ကမ္မံ အဟောသိ ကမ္မဝိပါကော''တိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **''ယံ ကမ္မံ အတီတေ အာယူဟိတ''**န္တိအာဒိ။ **ဝိပါကတရန္တိ** ဝိပစ္စနာဝသရံ ဝိပါကတရံ။ ''ဝိပါကတရံ လဘတီ''တိ ဣမိနာ ဝုတ္တ မေဝတ္ထံ **''ပဋိသန္ဓိံ ဇနေသီ''** တိအာဒိနာ ဝိဘာဝေတိ။ တတ္ထ **ပဋိသန္ဓိံ ဇနေသီ** တိ ဣမိနာ စ ပဋိသန္ဓိအာယကဿ က မ္မဿ ပဝတ္တိဝိပါကအာယိတာပိ ဝုတ္တာ ဟောတိ။ ပဝတ္တိဝိပါကဿေဝ ပန အာယကံ ရူပဇနကာသီသေန ဝဒတိ။ တဿေ ဝ အတီတဿ ကမ္မဿ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယဿ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယဿ စ ပစ္စယဝေကလ္လေန အတီတဘဝေသုယေဝ အ ဝိပက္ကဝိပာကဥ္စ, အတီတေယေဝ ပရိနိဗ္ဗုတဿ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယဥပပဇ္ဇဝေဒနီယအပရာပရိယာယဝေဒနီယဿ ကမ္မ ဿ အဝိပက္ကဝိပာကဥ္စ ဂဟေတွာ ''အဟောသိ ကမ္မံ နာဟောသိ ကမ္မဝိပါကော''တိပိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **''ယံ ပန ဝိ ပါကတရံ န လဘီ''**တိအာဒိ။

အတီတဿေဝ ကမ္မဿ အဝိပက္ကဝိပါကဿ ပစ္စုပ္ပန္နဘဝေ ပစ္စယသမ္ပတ္တိယာ ဝိပစ္စမာနံ ဝိပါကံ ဂဟေတွာ ''အဟောသိ ကမ္မံ အတ္ထိ ကမ္မဝိပါကော''တိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **''ယံ ပန အတီတေ အာယူဟိတ''**န္တိအာဒိမာဟ။ အတီတဿေဝ ကမ္မဿ အတိက္ကန္တဝိပါကကာလဿ စ ပစ္စုပ္ပန္နဘဝေ ပရိနိဗ္ဗာယန္တဿ စ အဝိပစ္စမာနဝိ ပါကံ ဂဟေတွာ ''အဟောသိ ကမ္မံ နတ္ထိ ကမ္မဝိပါကော''တိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **''အလဒ္ဓဝိပါကတရ''** န္တိအာဒိ။ အတီ

တသ္မႃ ကမ္မသ္သ ဝိပာကာရဟသ္သ အဝိပက္ကဝိပာကသ္သ အနာဂတဘာဝေ ပစ္စယသမ္ပတ္တိယာ ဝိပစ္စိတဗ္ဗံ ဝိပာကံ ဂဟေတ္ဝာ ''အဟောသိ ကမ္မံ ဘဝိသ္သတိ ကမ္မဝိပာကော''တိ ဝုတ္တန္တိ ဒသ္သေန္တော **''ယံ ပန အတီတေ အာယူဟိတ''**န္တိအာဒိမာဟ။ အတီတသ္မႃ ကမ္မသ္သ အတိက္ကန္တဝိပာကကာလသ္သ စ အနာဂတဘာဝေ ပရိနိဗ္ဗာယိတဗ္ဗသ္သ အဝိပစ္စိတဗ္ဗဝိပာကဥ္စ ဂဟေတ္ဝာ ''အဟောသိ ကမ္မံ န ဘဝိသ္သတိ ကမ္မဝိပာကော''တိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **''ယံ အနာဂတေ ဝိပာကတရံ န လဘိသ္သတီ''**တိအာဒိ။ ဧဝံ တာဝ အတီတကမ္မံ အတီတပစ္စုပ္ပန္နာနာဂတဝိပာကာဝိပာကဝသေန ဆဓာ ဒသ္သိတံ။

ဣဒါနိ ပစ္စုပ္ပန္နဘာဝေ ကတသ္သ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယသ္သ ဣဓေဝ ဝိပစ္စမာနံ ဝိပာကံ ဂဟေတ္ဝာ ''အတ္ထိ ကမ္မံ အတ္ထိ ကမ္မဝိပာကော''တိ ဝုတ္တန္တိ ဒသ္သေန္တော **''ယံ ပန ဧတရဟိ အာယူဟိတ''**န္တိအာဒိမာဟ။ **ယံ ပန ဧတရဟိ ဝိပာကတရံ န လဘတီ**တိအာဒိနာ တသ္မႃ ပစ္စုပ္ပန္နသ္သ ကမ္မသ္သ ပစ္စယဝေကလ္လေန ဣဓ အဝိပစ္စမာနဥ္စ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ ပရိနိဗ္ဗာယန္တသ္သ ဣဓ အဝိပစ္စမာနဥ္စ ဝိပာကံ ဂဟေတ္ဝာ ''အတ္ထိ ကမ္မံ နတ္ထိ ကမ္မဝိပာကော''တိ ဝုတ္တန္တိ ဒသ္သေတိ။ ပစ္စုပ္ပန္နသ္မႃ ကမ္မသ္သ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယသ္သ အပရာပရိယာယဝေဒနီယသ္သ စ အနာဂတဘာဝေ ဝိပစ္စိတဗ္ဗဝိပာကံ ဂဟေတ္ဝာ ''အတ္ထိ ကမ္မံ ဘဝိသ္သတိ ကမ္မဝိပာကော''တိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **''ယံ ပန ဧတရဟိ အာယူဟိတံ အနာဂတေ ဝိပာကတရံ လဘိသ္သတီ''**တိအာဒိ။ ပစ္စုပ္ပန္နသ္မႃ ကမ္မသ္သ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယသ္သ ပစ္စယဝေကလ္လေန အနာဂတဘာဝေ အဝိပစ္စိတဗ္ဗဥ္စ အနာဂတဘာဝေ ပရိနိဗ္ဗာယိတဗ္ဗသ္သ အပရာပရိယာယဝေဒနီယသ္သ အဝိပစ္စိတဗ္ဗဥ္စ ဝိပာကံ ဂဟေတ္ဝာ ''အတ္ထိ ကမ္မံ န ဘဝိသ္သတိ ကမ္မဝိပာကော''တိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **''ယံ ပန ဝိပာကတရံ န လဘိသ္သတီ''**တိအာဒိ။

ဧဝဥ္စ ပစ္စုပ္ပန္နကမ္မံ ပစ္စုပ္ပန္နာနာဂတဝိပာကာဝိပာကဝသေန စတုဓာ ဒသ္သေတ္ဝာ ဣဒါနိ အနာဂတဘာဝေ ကတသ္သ ကမ္မသ္သ အနာဂတေ ဝိပစ္စိတဗ္ဗဝိပာကံ ဂဟေတ္ဝာ ''ဘဝိသ္သတိ ကမ္မံ ဘဝိသ္သတိ ကမ္မဝိပာကော''တိ ဝုတ္တန္တိ ဒသ္သေန္တော **''ယံ ပနာနာဂတေ အာယူဟိသ္သတီ''** တိအာဒိမာဟ။ တသ္မႃ အနာဂတသ္သ ကမ္မသ္သ ပစ္စယဝေကလ္လေန အဝိပစ္စိတဗ္ဗဥ္စ အနာဂတဘာဝေ ပရိနိဗ္ဗာယိတဗ္ဗသ္သ အဝိပစ္စိတဗ္ဗဥ္စ ဝိပာကံ ဂဟေတ္ဝာ ''ဘဝိသ္သတိ ကမ္မံ န ဘဝိသ္သတိ ကမ္မဝိပာကော''တိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **''ယံ ပန ဝိပာကတရံ န လဘိသ္သတီ''** တိအာဒိ ။ ဧဝံ အနာဂတကမ္မံ အနာဂတဝိပာကာဝိပာကဝသေန ဒွိဓာ ဒသ္သိတံ။ **ဧဝန္တိ**အာဒိနာ ယထာဝုတ္တဒွါဒသကမ္မာနိ နိဂမေတိ။

ဣဒါနိ သဗ္ဗေသု ယထာဝုတ္တပ္ပဘေဒေသု ကမ္မေသု ယာနိ အဘိဓမ္မနယေန ဝိဘတ္တာနိ သောဠသ ကမ္မာနိ, ယာနိ စ ပဋိသမ္ဘိဒာမဂ္ဂပရိယာယေန ဝိဘတ္တာနိ ဒွါဒသ ကမ္မာနိ, တာနိ သဗ္ဗာနိ သုတ္တန္တိကပရိယာယေန ဝိဘတ္တေသု ကောဒသဝိဓေသုယေဝ ကမ္မေသု အန္တောဂဓာနိ, တာနိ စ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယဥပပဇ္ဇဝေဒနီယအပရာပရိယာယဝေဒနီယေသု တီသုယေဝ အန္တောဂဓာနီတိ ဒသ္သေန္တော **''ဣတိ ဣမာနိ စေတ''**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အတ္တနော ဌာနာ ဩသက္ကိတ္ဝာ**တိ အတ္တနော ယထာဝုတ္တဒွါဒသသောဠသပ္ပဘေဒသင်္ခာတဌာနတော ပရိဟာပေတ္ဝာ, တံ တံ ပဘေဒံ ဟိတ္ဝာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ကောဒသ ကမ္မာနိယေဝ ဘဝန္တိ** တိ တံသဘာဝတန်ယေဝ ကမ္မာနံ ဒွါဒသဓာ သောဠသဓာ စ ဝိဘဇိတ္ဝာ ဝုတ္တတ္တာ ဧဝမာဟ။ ယသ္မာ ကောဒသဓာ ဝုတ္တကမ္မာနိ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယာနိ တ သိယုံ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယာနိ တ အပရာပရိယာယဝေဒနီယာနိ တ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **''တီဏိယေဝ ကမ္မာနိ ဟောန္တီ''** တိ။

ဧတသံ သင္ကမနံ နတ္ထီ တိ ဧတသံ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယာဒီနံ သင္ကမနံ နတ္ထိ, သင္ကမနံ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယာဒိဘာဝာပတ္တိ။ ဧတနာဟ **''ယထာဌာနေယေဝ တိဋ္ဌန္တီ''** တိ, အတ္တနော ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယာဒိဌာနေယေဝ တိဋ္ဌန္တီတိ အတ္ထော။ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယမေဝ ဟိ ပဌမဇဝနစေတနာ, ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယမေဝ သတ္တမဇဝနစေတနာ, မဇ္ဈေ ပဉ္စ အပရာပရိယာယဝေဒနီယမေဝါတိ နတ္ထိ ဧတသံ အညမညံ သင္ကဟော, တသ္မာ အတ္တနော အတ္တနော ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယာဒိသဘာဝေယေဝ တိဋ္ဌန္တိ။ ဧတနေဝ ဘဂဝတာ – ''ဒိဋ္ဌေ တ ဓမ္မေ, ဥပပဇ္ဇ တ, အပရေ တ ပရိယာယေ''တိ တယော ဝိကပ္ပာ ဒသ္သိတာ။ ဧတနေ တဟ **''ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယံ ကမ္မ''**န္တိအာဒိ။ တတ္ထ **''ဒိဋ္ဌေ တ ဓမ္မေ''** တိ **သတ္တာ န ဝဒေယ္ယာ** တိ အသတိ နိယာမေ န ဝဒေယ္ယ။ ယသ္မာ ပန ဧတသံ သင္ကမနံ နတ္ထိ, နိယတသဘာဝတ ဟိ တာနိ, တသ္မာ သတ္ထာ ''ဒိဋ္ဌေ တ ဓမ္မေ''တိအာဒိ မဝေတ။

သုက္ကပက္ခေ တိ ''အလောဘော နိဒါနံ ကမ္မာနံ သမုဒယာယာ''တိအာဒိနာ အာဂတေ ကုသလပက္ခေ။ **နိရုဒ္ဓေ** တိ အရိယမဂ္ဂဓိဂမေန အနုပ္ပာဒနိရောဓေန နိရုဒ္ဓေ။ **တာလဝတ္ထု ဝိယ ကတန္တိ** ယထာ တာလေ ဆိန္နေ ဌိတဋ္ဌာနေ ကိဉ္စိ န ဟောတိ, ဧဝံ ကမ္မေ ပဟီနေ ကိဉ္စိ န ဟောတီတိ အတ္ထော။ **တာလဝတ္ထု** တိ တ မတ္ထကစ္ဆိန္နော တာလော ဝုတ္တော ပတ္တဖလမကုလသူစိအာဒီနံ အဘာဝတော။ တတော ဧဝ သော **အဝိရုဠှိဓမ္မော** ။ ဧဝံ ပဟီနကမ္မော သတ္တသန္တာနော။ တေနာဟ **''မတ္ထကစ္ဆိန္နတာလော ဝိယာ''** တိ။ **အနုအဘာဝံ ကတံ** ပစ္ဆတော ဓမ္မပ္ပဝတ္တိယာ အဘာဝတော။ တေနာဟ **''ယထာ''**တိအာဒိ။ **အပ္ပဝတ္တိကတကာလော ဝိယာ** တိ ဗီဇာနံ သဗ္ဗသော အပ္ပဝတ္တိယာ ကတကာလော ဝိယ။ **ဆိန္နမူလကာန** န္တိ ကိလေသမူလဿ သဗ္ဗသော ဆိန္နတ္တာ ဆိန္နမူလကာနံ။ ကိလေသာ ဟိ ခန္ဓာနံ မူလာနိ။

ဝေဒနီယန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **အညံ ဝတ္ထု နတ္ထီ** တိ အညံ အဓိဋ္ဌာနံ နတ္ထိ။ သုဂတိသညိတာပိ ဟေဋ္ဌိမန္တေန သဋ္ဌာရ ဒုက္ခတော အနပဂတတ္တာ ဒုဂ္ဂတိယော တေတိ ဝုတ္တံ ''သဗ္ဗာ ဒုဂ္ဂတိယော''တိ, ဧဝံ တ ဝေ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ လောဘော တေဿ ကာရဏဘူတော အတ္ထီတိ **လောဘံ,** လောဘနိမိတ္တံ ကမ္မံ။ တထာ **ဒောသန္တိ** ဧတ္ထာပိ။ တေနာဟ **''လောဘဒောသသီသေန လောဘဇဥ္စ ဒောသဇဥ္စ ကမ္မမေဝ နိဒ္ဒိဋ္ဌ''** န္တိ။ **ဝဋ္ဋဝိဝဋ္ဋ** န္တိ ဝဋ္ဋဥ္စ ဝိဝဋ္ဋဥ္စ။

နိဒါနသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ဟတ္ထကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၅. ပဌမေ **အာဠဝိယန္တိ** အာဠဝိရဋ္ဌေ, န အာဠဝိနဂရေ။ တေနာဟ **''အာဠဝိယန္တိ အာဠဝိရဋ္ဌေ''** တိ။ **အထာတိ** အဝိစ္ဆေဒတ္ထေ နိပါတော။ တတ္ထ ဘဂဝတော နိသဇ္ဇာယ အဝိစ္ဆိန္နာယ ဧဝါတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **''ဧဝ''**န္တိအာဒိ။ **ဟတ္ထကော ဟတ္ထံ ဂတတ္တာ** တိ အာဠဝကဿ ယက္ခဿ ဟတ္ထတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ဟတ္ထံ, တတော ရာဇပုရိသာနံ ဟတ္ထံ ဂတတ္တာ။

မာဃဿာ တိ မာဃမာသဿ။ ဧဝံ **ဖဂ္ဂုနဿာ** တိ ဧတ္ထာပိ။ **ခုရန္တရေဟိ ကဒ္ဒမော ဥဂ္ဂန္တွာ တိဋ္ဌတီ** တိ ကဒ္ဒမော ခုရန္တရေဟိ ဥဂ္ဂန္တွာ တိဋ္ဌတိ။ **စတူဟိ ဒိသာဟိ တယန္တော တတော ဝေရမ္ဘောတိ ဝုစ္စတိ** ဝေရမ္ဘတ တာသဒိသတ္တာ။

ပဉ္စဒွါရကာယ န္တိ ပဉ္စဒွါရာနုသာရေန ပဝတ္တံ ဝိညာဏကာယံ။ **ခေဘယမာနာ**တိ ကိလေသခေဘာဝသေန ခေဘယမာနာ စိတ္တံ သင်္ခောဘံ ကရောန္တာ။ **စေတသိကာ**တိ မနောဒွါရိကစိတ္တသန္နိဿိတာ။ တေနာဟ **''မနော ဒွါရံ ခေဘယမာနာ''**တိ။ **သော ရာဂေ**တိ တံသဒိသော ရာဂေ။ ဘဝတိ ဟိ တံသဒိသေ တဗ္ဗောဟာရော ယထာ ''သာ ဧဝ တိတ္တိရိကာ, တာနိ ဧဝ ဩသဓာနီ''တိ။ ယာဒိသော ဟိ ဧကဿ ပုဂ္ဂလဿ ဥပ္ပဇ္ဇနကရာဂေ, တာဒိသော ဧဝ တ တော အညဿ ရာဂဘာဝသာမညတော။ တေန ဝုတ္တံ **''တထာရူပေ ရာဂေ''**တိအာဒိ။ ဣစ္ဆိတာလာဘေန ရဇနီယေ သု တ နိရုဒ္ဓေသု ဝတ္ထုသု အောမနဿုပ္ပတ္တိယာ ဒောသပရိဠာဟာနံ သမ္ဘဝေ ဝေဒိတဗ္ဗော။

န လိမ္ပတိ အနုပလိတ္တစိတ္တတ္တာ။ **သီတိဘူတော** နိဗ္ဗုတသဗ္ဗပရိဠာဟတ္တာ။ **အာသတ္တိယော ဝုစ္စန္တိ တဏှာ ဟာယော** တတ္ထ တတ္ထ အာသဉ္ဇနတ္ထေန။ **ဒရထန္တိ** ပရိဠာဟဇာတံ။ **စေတသော**တိ သာမိဝစနံ။

ဟတ္ထကသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. ဒေဝဒူတသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၆. ဆဋ္ဌေ **ဒေဝဒူတာနီ**တိ လိင်္ဂဝိပလ္လာသံ ကတွာ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **''ဒေဝဒူတာ''**တိ, ဥဘယလိင်္ဂံ ဝါ ဧတံ ပဒံ, တသ္မာ နပုံသကလိင်္ဂဝသေန ဟဋ္ဌိယံ ဝုတ္တဿ ပုလ္လိင်္ဂဝသေန အတ္ထဒဿနံ ကတံ။ **ဒေဝေါတိ မစ္စု** တိ အဘိဘဝနဋ္ဌေန သတ္တာနံ အတ္တနော ဝသေ ဝတ္တာပနတော မစ္စုရာဇာ ''ဒေဝေါ''တိ ဝုစ္စတိ။ ယထာ ဟိ ဒေဝေါ ပကတိ သတ္တေ အဘိဘဝတိ, ဧဝံ မစ္စု သဗ္ဗသတ္တေ အဘိဘဝတိ, တသ္မာ ဒေဝေါ ဝိယာတိ ဒေဝေါ။ **''တဿ ဒူတာ''** တိ ဝတွာ တ ဣအနိဿ ဒူတေ ဝိယာ ဒူတဘာဝဥ္စ ဝိဘာဝေတုံ **''ဇိဏ္ဏဗျာဓိမတာ ဟိ''** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တေန စောဒနတ္ထေန

ဒေဝဿ ဒူတာ ဝိယာတိ ဒေဝဒူတာတိ ဒဿေတိ။ ''အဟံ အသုကံ ပမဒ္ဒိတုံ အာဂမိဿာမိ, တုဝံ တဿ ကေသေ ဂ ဟေတွာ မာ ဝိဿဇ္ဇေဟီ''တိ မစ္စုဒေဝဿ အာဏာကရာ ဒူတာ ဝိယာတိ ဟိ ဒူတာတိ ဝုစ္စန္တိ။

ဣာအနိ သဒ္ဒာတဗ္ဗဌေန ဒေဝတ ဝိယ ဒူတာတိ ဒေဝဒူတာတိ ဒဿေန္တော **''ဒေဝတ ဝိယ ဒူတာ''**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အလင်္ကတပဋိယတ္တာယာ** တိ ဣဒံ အတ္တနော ဒိဗ္ဗာနုဘာဝံ အာဝိကတွာ ဌိတာယာတိ ဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ **ဒေဝတာယ ဗျာကရဏသဒိသမေဝ ဟောတိ** န စိရဿေဝ ဇရာဗျာဓိမရဏဿ သမ္ဘဝတော။ **ဝိသုဒ္ဓိဒေဝတန** န္တိ ခီဏာသဝဗြဟ္မာနံ။ တေ ဟိ စရိမဘဝေ ဗောဓိသတ္တာနံ ဇိဏ္ဏာဒိဘာဝံ ဒဿေန္တိ, တသ္မာ အန္တိမဘဝိကဗောဓိသတ္တာနံ ဝိသုဒ္ဓိဒေဝေဟိ ဥပဋ္ဌာပိတဘာဝံ ဥပာအယ တဒညေသမ္ပိ တေဟိ အနုပဋ္ဌာပိတာနမ္ပိ တထာ တေဟာရိတဗ္ဗတာ ပရိယာယသိဒ္ဓာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **ဒိသွတတာ**တိ ဝိသုဒ္ဓိဒေဝေဟိ ဒဿိတေ ဒိသွာတဝ။ တတောယေဝ ဟိ တေ ဝိသုဒ္ဓိဒေဝတနံ ဒူတာ ဝုတ္တာ။

ကသ္မာ အာရဒ္ဓ န္တိ ကေဝလံ ဒေဝဒူတေ ဧဝ သရူပတော အဒဿေတွာတတိ အဓိပ္ပာယော။ ဒေဝတနံ ဒူတာနံ ဒဿနူပာယတ္တာ တထာ ဝုတ္တန္တိ ဒဿေန္တော **''ဒေဝဒူတာ။ပေ။ သမနုယုဉ္ဇတီ''** တိ အာဟ။ တတ္ထ **ဒေဝဒူတာ။ပေ။ ဒဿနတ္ထ**န္တိ ဒေဝဒူတာနံ အနုယုဉ္ဇနဋ္ဌာနူပဂဿ ကမ္မဿ ဒဿနတ္ထံ။

ဧကစ္စေ ထေရာ တိ အန္ဓကာဒိကေ ဝိညာဏဝါဒိနော စ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ နေရယိကေ နိရယေ ဟလေန္တိ တတော နိဂ္ဂဏှံ အပ္ပအနဝသေန ရက္ခန္တီတိ **နိရယဟလာ**။ အထ တ နိရယဟလတာယ နေရယိကာနံ နိရယဒုက္ခေန ပရိယောနဒ္ဓာယ အလံ သမတ္ထာတိ **နိရယဟလာ။ တ**န္တိ ''နတ္ထိ နိရယဟလာ''တိ ဝစနံ။ **ပဋိသေဓိတမေဝာ**တိ ''အတ္ထိ နိရယေသု နိရယဟလာ အတ္ထိ စ ကာရဏိကာ''တိအာဒိနာ နယေန **အဘိဓမ္မေ** (ကထာ. ၈၆၆) ပဋိသေဓိတမေဝ။ ယဒိ နိရယဟလာ နာမ န သိယုံ, ကမ္မကာရဏာပိ န ဘဝေယျ။ သတိ ဟိ ကာရဏိကေ ကမ္မကာရဏာယ ဘဝိတဗ္ဗန္တိ အဓိပ္ပာယော။ တေနာဟ **''ယထာ ဟီ''**တိအာဒိ။ ဧတ္ထာဟ – ''ကိံ ပနေတေ နိရယဟလာ နေရယိကာ, ဥအဟု အနေရယိကာ''တိ။ ကိဉ္စေတ္ထ – ယဒိ တာဝ နေရယိကာ နိရယသံဝတ္တနိယေန ကမ္မေန နိဗ္ဗတ္တာ, သယမ္ပိ နိရယဒုက္ခံ ပစ္စနုဘဝေယျုံ, တထာ သတိ အညေသံ နေရယိကာနံ ယာတနာယ အသမတ္ထာ သိယုံ, ''ဣမေ နေရယိကာ ဣမေ နိရယဟလာ''တိ ဝဝတ္ထာနဉ္စ န သိယာ။ ယေ စ ယေ ယာတေန္တိ, တေဟိ သမာနရူပဗလပ္ပမာဏေဟိ ဣတရေသံ ဘယသန္တာသာ န သိယုံ။ အထ အနေရယိကာ, နေသံ တတ္ထ ကထံ သမ္ဘဝေတိ? ဝုစ္စတေ – အနေရယိကာ နိရယဟလာ အနိရယဂတိသံဝတ္တနိယကမ္မနိဗ္ဗတ္တိတော။ နိရယူပပတ္တိသံဝတ္တနိယကမ္မတော ဟိ အညေနေဝ ကမ္မုနာ တေ နိဗ္ဗတ္တန္တိ ရက္ခသဇာတိကတ္တာ။ တထာ ဟိ ဝဒန္တိ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒိနော –

''ကောဓာ ကုရူရကမ္မန္တာ၊ ပာပာဘိရုစိနော တထာ။
ဒုက္ခိတေသု စ နန္ဒန္တိ၊ ဇာယန္တိ ယမရက္ခသာ''တိ။

တတ္ထ ယဒေကေ ဝဒန္တိ ''ယာတနာဒုက္ခံ ပဋိသံဝေဒေယျုံ, အထ တ အညမညံ ယာတေယျု''န္တိအာဒိ, တယိဒံ အသာရံ နိရယဟလာနံ နေရယိကဘာဝဿေဝ အဘာဝတော။ ယဒိပိ အနေရယိကာ နိရယဟလာ, အယောမယာယ ပန အာဒိတ္တာယ သမ္ပဇ္ဇလိတာယ သဇောတိဘူတာယ နိရယဘူမိယာ ပရိက္ကမမာနာ ကထံ အာဟဒုက္ခံ နာနုဘဝန္တီတိ? ကမ္မာနုဘာဝတော။ ယထာ ဟိ ဣဒ္ဓိမန္တော စေတောဝသိပ္ပတ္တာ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနာဒယော နေရယိကေ အနုကမ္ပန္တာ ဣဒ္ဓိဗလေန နိရယဘူမိံ ဥပဂတာ အာဟဒုက္ခေန န ဗာဓီယန္တိ, ဧဝံ သမ္ပဒမိဒံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ဣဒ္ဓိဝိသယဿ အစိန္တေယျဘာဝတောတိ စေ? ဣဒမ္ပိ တံသမာနံ ကမ္မဝိပာကဿ အစိန္တေယျဘာဝတော။ တထာရူပေန ဟိ ကမ္မုနာ တေ နိဗ္ဗတ္တာ ယထာ နိရယဒုက္ခေန အဗာဓိတာ ဧဝ ဟုတွာ နေရယိကေ ယာတေန္တိ, န စေတ္တကေန ဗာဟိရဝိသယာဘာဝတေ ယုဇ္ဇတိ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌတာယ ပစ္စေကံ ဒွာရပုရိသေသုပိ ဝိဘတ္တသဘာဝတ္တာ။ တထာ ဟိ ဧကစ္စဿ ဒွာရဿ ပုရိသဿ စ ဣဋ္ဌံ ဧကစ္စဿ အနိဋ္ဌံ, ဧကစ္စဿ စ အနိဋ္ဌံ ဧကစ္စဿ ဣဋ္ဌံ ဟောတိ။ ဧဝဉ္စ ကတွာ ယဒေကေ ဝဒန္တိ ''နတ္ထိ ကမ္မဝသေန တေဇသာ ပရူပတာပန''န္တိအာဒိ, တဒပာဟတံ ဟောတိ။ ယံ ပန ဝဒန္တိ ''အနေရယိကာနံ တေသံ ကထံ တတ္ထ သမ္ဘဝေ''တိ နိရယေ နေရယိကာနံ ယာတနာသဗ္ဘာဝဘာဝတော။ နေရယိကသတ္တယာတနာယောဂ္ဂဉှိ အတ္တဘာဝံ နိဗ္ဗတ္တေန္တံ ကမ္မံ တာဒိသနိကန္တိ ဝိနာမိတံ နိရယဋ္ဌာနေ

ဧဝ နိဗ္ဗတ္တေတိ။ တေ ဟိ နေရယိကေဟိ အဓိကတရဗလာရောဟပရိဏာဟာ အတိဝိယ ဘယာနကဒဿနာ ကုရူရတရပ ယောက စ ဟောန္တိ။ ဧတေနေဝ တတ္ထ နေရယိကာနံ ဝိဗာဓကေကာကသုနခါဒီနမ္ပိ နိဗ္ဗတ္တိယာ အတ္ထိဘာဝေါ သံဝ ဏ္ဏိတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ကထမညဂတိကေဟိ အညဂတိကဗာဓနန္တိ စ န ဝတ္တဗ္ဗံ အညတ္ထာပိ တထာ ဒဿနတော။ ယံ ပနေကေ ဝဒန္တိ "အသတ္တသဘာဝတ ဧဝ နိရယေ နိရယပာလာ နိရယေ သုနခါဒယော စာ"တိ, တမ္ပေတေသံ မတိမတ္တံ အညတ္ထ တထာ အဒဿနတော။ န ဟိ ကာစိ အတ္ထိ တာဒိသီ ဓမ္မပ္ပဝတ္တိ, ယာ အသတ္တသဘာဝတ, သမ္ပတိသတ္တေဟိ အပ္ပ ယောဇိတာ စ အတ္ထကိစ္စံ သာဓေန္တီ ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗာ။ ပေတာနံ ပာနီယနိဝာရကာနံ ဒဏ္ဍာဒိဟတ္ထာနဉ္စ ပုရိသာနံ သဗ္ဘာဝေ အသတ္တဘာဝေ စ ဝိသေသကာရဏံ နတ္ထီတိ တာဒိသာနံ သဗ္ဘာဝေ ကိံ ဟာပကာနံ ဝတ္တဗ္ဗံ။ သုပိနောပဃာတောပိ အတ္ ထကိစ္စသမတ္ထတာယ အပ္ပမာဏံ ဒဿနာဒိမတ္တေနပိ တဒတ္ထသိဒ္ဓိတော။ တထာ ဟိ သုပိနေ အာဟာရူပဘောဂါဒိနာ န အတ္ထသိဒ္ဓိ, ဣဒ္ဓိနိမ္မာနရူပံ ပနေတ္ထ လဒ္ဓပရိဟာရံ ဣဒ္ဓိဝိသယဿ အစိန္တေယျဘာဝတော။ ဣဓာပိ ကမ္မဝိပာ ကဿ အစိန္တေယျဘာဝတောတိ စေ? တံ န, အသိဒ္ဓတ္တာ။ နေရယိကာနံ ကမ္မဝိပာကော နိရယပာလာတိ သိဒ္ဓမေတ့ တံ, ဝုတ္တနယေန ဟာဋ္ဌိတော စ တေသံ သတ္တဘာဝေါ ဧဝ သိဒ္ဓော။ သက္ကာ ဟိ ဝတ္တုံ သတ္တသင်္ခါတာ နိရယပာလသညိ တာ ဓမ္မပ္ပဝတ္တိ သာဘိသန္ဓိကပရူပဃာတိ အတ္ထကိစ္စသဗ္ဘာဝတော ဩဇာဟာရာဒိ ရက္ခသသန္တတိ ဝိယ။ အဘိသန္ဓိ ပုဗ္ဗကတာ စေတ္ထ န သက္ကာ ပဋိက္ခိပိတုံ တထာ တထာ အဘိသန္ဓိယာ ဃာတနတော။ တတော ဧဝ န သင်္ဃာတပဗ္ဗ တေဟိ အနေကန္တိကတာ။ ယေ ပန ဝဒန္တိ "ဘူတဝိသေသာ ဧဝ တေ ဝဏ္ဏသဏ္ဍာနာဒိဝိသေသဝန္တော ဘေရဝာကာရာ နရကပာလာတိ သမညံ လဘန္တီ"တိ, တဒသိဒ္ဓံ ဥဇုကမေဝ ပာဠိယံ "အတ္ထိ နိရယေ နိရယပာလာ"တိ တဒဿ ပတိဋ္ဌာပိတတ္တာ။

အပိစ ယထာ အရိယဝိနယေ နရကပာလာနံ ဘူတမတ္တတာ အသိဒ္ဓာ, တထာ ပညတ္တိမတ္တတာဒိနောပိ ဘူတမတ္တတာ အသိဒ္ဓာ သဗ္ဗသော ရူပဓမ္မာနံ အတ္ထိဘာဝဿေဝ အပ္ပဋိဇာနနတော။ န ဟိ တဿ ဘူတာနိ နာမ ပရမတ္ထတော သန္တိ။ ယဒိ ပရမတ္ထံ ဂဟေတ္ဝာ တေဟာရတိ, အထ ကသ္မာ စက္ခုရူပာဒီနိ ပဋိက္ခိပတီတိ? တိဋ္ဌတေသာ အနဝဋ္ဌိတတက္ ကာနံ အပ္ပဟီနဝိပလ္လာသာနံ တဒဝီမံသာ။ ဧဝံ အတ္တေဝ နိရယေ နိရယပာလာတိ နိဋ္ဌမေတ္ထ ဂန္တဗ္ဗံ။ သတိ စ နေသံ သဗ္ဘာဝေ အသတိပိ ဗာဟိရေ ဝိသယေ နရကေ ဝိယ ဒေသာဒိနိယမော ဟောတီတိ တဒေ န သိဇ္ဈတိ, သတိ ဧဝ ပန ဗာဟိ ရေ ဝိသယေ ဒေသာဒိနိယမောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ဒေဝဒူတသရာပနဝသေန သတ္တေ ယထူပစိတေ ပုညကမ္မေ ယမေတိ နိယမေတီတိ ယမော။ တဿ ယမဿ ဝေ မာနိကပေတာနံ ရာဇဘာဝတော ရညော။ တေနာဟ **"ယမရာဇာ နာမ ဝေမာနိကပေတရာဇာ"**တိ။ **ကမ္မဝိပာကန္တိ** အကုသလကမ္မဝိပာကံ။ ဝေမာနိကပေတာ ဟိ ကဏှသုက္ကဝသေန မိဿကံ ကမ္မံ ကတ္ဝာ ဝိနိပာတိကဒေဝတာ ဝိယ သုက္ကေန ကမ္မုနာ ပဋိသန္ဓိံ ဂဏှန္တိ။ တထာ ဟိ မဂ္ဂဖလဘာဂိနောပိ ဟောန္တိ, ပဝတ္တိယံ ပန ကမ္မာနုရူပံ ကအာစိ ပု ညဖလံ, ကအာစိ အပုညဖလံ ပစ္စနုဘဝန္တိ။ ယေသံ ပန အရိယမဂ္ဂော ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တေသံ မဂ္ဂာဓိဂမတော ပဋ္ဌာယ ပုညဖ လမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အပုညဖလံ ပုဗ္ဗေ ဝိယ ကဋုကံ န ဟောတိ, မနုဿတ္တဘာဝေ ဌိတာနံ ဝိယ မုဒုကမေဝ ဟောတီတိ အပရေ။ **ဓမ္မိကော ရာဇာ** တိ ဧတ္ထ တဿ ဓမ္မိကဘာဝေါ ဓမ္မဒေဝပုတ္တဿ ဝိယ ဥပ္ပတ္တိနိယတော ဓမ္မတာဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဒ္ဝတရေသူ**တိ အဝီစိမဟာနရကဿ စတူသု ဒ္ဝါရေသု။ **ခီဏာသဝ ဗြာဟ္မဏာ နာမ** ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသေန။

အနုယောဂဝတ္တံ န္တိ အနုယောဂေ ကတေ ဝတ္တိတဗ္ဗဝတ္တံ။ **အာရောပေန္တော** တိ ကာရာပေန္တော, အတ္တနော ပုစ္ဆံ ဥဒ္ဒိဿ ပဋိဝစနံ အပေန္တော ပုစ္ဆတိ။ ပရဿ ဟိ အဓိပ္ပာယံ ဉာတုံ ဣစ္ဆန္တော တဒုပဂံ ပယောဂံ ကရောန္ တော ပုစ္ဆတိ နာမ။ **လဒ္ဓိ** န္တိ ကဟံ။ **ပတိဋ္ဌာပေန္တော** တိ တတ္ထ နိစ္စကာလံ ကာရာပေန္တော။ **ကာရဏံ ပုစ္ဆန္တော** တိ ယုတ္တိံ ပုစ္ဆန္တော။ **သမနုဘာသတီ**တိ ယထာနုယုတ္တမတ္ထံ ဝိဘူတံ ကတ္ဝာ ကထေတိ။

ဇိဏ္ဏာ န္တိ ဇရာပတ္တိယာ ဇိဏ္ဏံ။ ကေစ္စော ဒဟရကာလတော ပဋ္ဌာယ ပဏ္ဍုရောဂါဒိနာ အဘိဘူတကာယတာ ယ ဇိဏ္ဏသဒိသော ဟောတိ, အယံ န တထာ ဇရာပတ္တိယာ ဇိဏ္ဏောတိ ဒဿေတိ။ **ဂေါပာနသီ ဝိယ ဝင်္က** န္တိ ဝင်္က ဂေါပာနသီ ဝိယ ဝင်္ကံ။ န ဟိ ဝင်္ကဘာဝဿ နိဒဿနတ္တံ အဝင်္ကဂေါပာနသီ ဂယှတိ။ **ဘဂ္ဂ** န္တိ ဘဂ္ဂသရီရံ ကဋိ

ယံ ဘဂ္ဂကာယတ္တာ။ တေနာဟ **“ကူမိနာပိဿ ဝင္ကဘာဝမေဝ ဒီပေတီ”** တိ။ **ဒဏ္ဍပဋိသရဏ** န္တိ ဌာနဂမနေသု ဒဏ္ဍော ပဋိသရဏံ တေဿာတိ ဒဏ္ဍပဋိသရဏံ တေန ဝိနာ ဝတ္တိတုံ အသမတ္ထတ္တာ။ တေနာဟ **“ဒဏ္ဍဒုတိယ”** န္တိ။ **ဇရာတုရ**န္တိ ဇရာယ ပတ္တတသံကိလန္တကာယံ။ သဗ္ဗသော ကိမိဟတံ ဝိယ မဟာခလ္လာဋံ သီသမဿာတိ **မဟာခလ္လလာဋသီသံ။ သဉ္ဇာတဝလိ**န္တိ သမန္တတော ဇာတဝလိကံ။ **ဇရာဓမ္မော** တိ ဇရာပကတိကော။ တေနာဟ **“ဇရာသဘာဝေါ”**တိ။ သဘာဝေါ စ နာမ တေဇောဓာတုယာ ဥဏှဟတာ ဝိယ န ကဒါစိ ဝိဂစ္ဆတီတိ အာဟ **“အပရိမုတ္တော ဇရာယာ”**တိအာဒိ။

အတ္ထတော ဧဝံ ဝဒတိ နာမ, ဝါစာယ အဝဒန္တောပိ အတ္ထာပတ္တိတော ဧဝံ ဝဒန္တော ဝိယ ဟောတိ ဝိညူနန္တိ အတ္ထော။ **တရုဏော အဟောသိံ** ယောဗ္ဗနေန သမန္နာဂတော။ ဦရူနံ ဗလံ တေဿ အတ္ထီတိ **ဦရုဗလီ**။ တေန ဒူရေပိ ဂမနာဂမနလင်္ဃနာဒိသမတ္ထတံ ဒဿေတိ, **ဗာဟုဗလီ**တိ ပန ကူမိနာ ဟတ္ထေဟိ ကာတဗ္ဗကိစ္စသမတ္ထတံ, **ဇဝဂ္ဂဟ** ဏေန ဝေဂသာ ပဝတ္တိသမတ္ထတံ။ **အန္တရဟိတာ** တိ နဋ္ဌာ။ ဧတ္ထ စ **န ခော ပနာဟ**န္တိအာဒိ ဇရာယ ဒေဝဒူတဘာဝဒဿနံ။ တေနာဟ **“တေနေသ ဒေဝဒူတော နာမ ဇာတော”**တိ။ အာဗာဓဿ အတ္ထိတာယ **အာဗာဓိကံ**။ ဝိဝိဓံ ဒုက္ခံ အာဒဟတီတိ ဗျာဓိ, ဝိသေသေန ဝါ အာဓိယတိ ဧတေနာတိ ဗျာဓိ, ဗျာဓိ သံဇာတော တေဿာတိ **ဗျာဓိတံ** ။ ဧသ နယော **ဒုက္ခိတ**န္တိ ဧတ္ထာပိ။

ဒုတိယံ ဒေဝဒူတန္တိ ဧတ္ထာပိ ဝုတ္တနယေနေဝ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဗျာဓိနာ အဘိဟတော** တိ ဗျာဓိနာ ဗာဓိတော, ဥပဒ္ဒုတောတိ အတ္ထော။

ဝိပရိဘိန္နဝဏ္ဏော တိ ဝိပရိဘိန္နနီလဝဏ္ဏော။ တဉှိ ယတ္ထ ယတ္ထ ဂဟိတပုဗ္ဗကံ, တတ္ထ တတ္ထ ပဏ္ဍုဝဏ္ဏံ, မံသုဿဒဋ္ဌာနေ ရတ္တဝဏ္ဏံ, ယေဘုယ္ယေန စ နီလသာဋကပါရုတံ ဝိယ ဟောတိ။ တေန ဝုတ္တံ ‘‘ဝိပရိဘိန္နနီလဝဏ္ဏော’’တိ။

“ကော လဘတိ, ကော န လဘတီ”တိ နိရယုပဂဿေဝ ဝသေနာယံ ဝိစာရဏာတိ **“ယေန တာဝ ဗဟု ပါပံ ကတ”**န္တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ **ဗဟု ပါပံ ကတ**န္တိ ဗဟုသော ပါပံ ကတံ။ တေန ပါပဿ ဗဟုလီကရဏမာဟ။ **ဗဟူ**တိ ဝါ မဟန္တံ။ မဟတ္တောပိ ဟိ ဗဟုသဒ္ဒော ဒိဿတိ ‘‘ဗဟု ဝတ ကတံ အဿာ’’တိအာဒီသု, ဂရုကန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သော ဂရုကံ ဗဟုလံ ဝါ ပါပံ ကတွာ ဌိတော နိရယေ နိဗ္ဗတ္တတိယေဝ, န ယမပုရိသေဟိ ယမဿ သန္တိကံ နီယတီတိ။ **ပရိတ္တ**န္တိ ပမာဏပရိတ္တတာယ ကာလပရိတ္တတာယ စ ပရိတ္တံ။ ပုရိမသ္မိံ အတ္ထေ အဂရူတိ အတ္ထော, ဒုတိယသ္မိံ အဗဟုလန္တိ။ ယထာဝုတ္တမတ္ထံ ဥပမာယ ဝိဘာဝေတုံ **“ယထာ ဟီ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ကတ္တဗ္ဗမေဝ ကရောန္တီ** တိ ဒဏ္ဍမေဝ ကရောန္တိ။ **အနုဝိဇ္ဇိတွာ** တိ ဝိမံသိတွာ။ **ဝိနိစ္ဆယဋ္ဌာန** န္တိ အဋ္ဋကရဏဋ္ဌာနံ။ **ပရိတ္တပါပကမ္မာ** တိ ဒုဗ္ဗလပါပကမ္မာ။ **အတ္တနော ဓမ္မတာယာ**တိ ပရေဟိ အသာရိယမာနေပိ အတ္တနော ဓမ္မတာယ သရန္တိ။ တေ ဟိ ပါပကမ္မဿ ဒုဗ္ဗလဘာဝတော ကတူပစိတဿ စ ဩကာသာရဟကုသလကမ္မဿ ဗလဝဘာဝတော အတ္တနော ဓမ္မတာယပိ သရန္တိ။ **သာရိယမာနာပီ**တိ ‘‘ကူဒံ နာမ တယာ ကတံ ပုညကမ္မ’’န္တိ ပရေဟိ သာရိယမာနာပိ။

အာကာသစေတိယန္တိ ဂိရိသိခရေ အဗ္ဘောကာသေ ဝိဝဋင်္ဂဏေ ကတစေတိယံ။ **ရတ္တပဋ္ဋေနာ** တိ ရတ္တဝဏ္ဏေန ပဋ္ဋေန **ပူဇေသိ** ပဋာကံ ကတွာ။ **အဂ္ဂိဇာလသဒ္ဒ** န္တိ ပဋ္ဋပဋာယန္တံ နရကေ အဂ္ဂိဇာလသဒ္ဒံ သုတွာဝ။ **အတ္တနာ ပူဇိတပဋ္ဋံ အနုဿရီ**တိ တဒါ ပဋာကာယ တတတပ္ပဟာရသဒ္ဒေ နိမိတ္တဿ ဂဟိတတ္တာ ‘‘မယာ တဒါ အာကာသစေတိယေ ပူဇိတရတ္တပဋ္ဋသဒ္ဒော ဝိယာ’’တိ အတ္တနာ ပူဇိတပဋ္ဋံ အနုဿရိ။

သုမနပုပ္ဖကုမ္ဘေနာ တိ ကုမ္ဘပရိမာဏေန သုမနပုပ္ဖရာသိနာ။ ‘‘ဒသာဓိကံ နာဠိသဟဿကုမ္ဘ’’န္တိ ကေစိ, ‘‘ပဉ္စအမ္ဗဏ’’န္တိ အပရေ။ **တီဟိပိ န သရတိ** ဗလဝတော ပါပကမ္မေန ဗျာမောဟိတော။ **တုဏှီ အဟောသီ**တိ ‘‘ကမ္မာရဟော အယ’’န္တိ တတ္ထ ပဋိကာရံ အပဿန္တော တုဏှီ အဟောသိ။

ဧကပက္ခစ္ဆဒနမတ္တာဟီ တိ မဇ္ဈိမပ္ပမာဏဿ ဂေဟဿ ဧကစ္ဆဒနပ္ပမာဏေဟိ။ **သုတ္တာဟတံ ကရိတွာ**တိ ကာဠသုတ္တံ ပါတေတွာ။ ယထာ ရထော သဗ္ဗသော ပဇ္ဇလိတော ဟောတိ အယောမယော, ဧဝံ ယုဂဒယောပိဿ

ပဇ္ဇလိတာ သဇောတိဘူတာ ဧဝ ဟောန္တီတိ အာဟ **“သဒ္ဒိံ။ပေ။ ရထေ ယောဇေတွာ”** တိ။ **မဟာကူဋ္ဌာကရပ္ပမာဏာ** နှိ သတ္တဘူမကမဟာကူဋ္ဌာကရပ္ပမာဏံ။

ဝိဘတ္တော တိ သတ္တာနံ သာဓာရဏေန ဟပကမ္မုနာ ဝိဘတ္တော။ **ဟီနံ ကာယန္တိ** ဟီနံ သတ္တနိကာယံ, ဟီနံ တ အတ္တဘာဝံ။ **ဥပဟာအနေ**တိ စတုဗ္ဗိဓေ ဥပဟာအနေ။ အတ္ထတော ပန တဏှာဟာဒိဠ္ဌိဂ္ဂဟောတိ အာဟ **“တဏှာဟာဒိဠ္ဌိဂ္ဂ ဟာဏော”**တိ ။ သမ္ဘဝတိ ဇရာမရဏံ တေနာတိ **သမ္ဘတေ,** ဥပဟာအနန္တိ အာဟ **“ဇာတိယာ စ မရဏဿ ဆ ကာရဏာ ဘူတေ”**တိ။ **အနုပဟာအ**တိ အနုပဟာအယ။ တေနာဟ **“အနုပဟာဒိယိတွာ”**တိ။ **သကလဝဋ္ဋဒုက္ခံ အတိက္ကန္တာ** တိ စရိမစိတ္တနိရောဓေန ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ ကိလေသာနမ္ပိ အသမ္ဘဝတော သဗ္ဗံ ဝဋ္ဋဒုက္ခံ အတိက္ကန္တာ။

ဒေဝဒူတသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. စတုမဟာရာဇသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၇. သတ္တမေ အမာ သဟ ဝတ္တန္တီ တသ္မိံ တသ္မိံ ကိစ္စေတိ **အမစ္စာ,** သဟိတာ။ ပရိသတိ ဘတတိ **ပာရိသဇ္ဇာ,** ပရိတရဋ္ဌာနိယာ ပရိသာပရိယာပန္နာ။ တေနာဟ **“ပရိစာရိကဒေဝတာ”**တိ။ **တာတာ**တိ အာလပနံ။ **ဧဝန္တိ** “ကစ္စိ ဗဟူ မနုဿာ”တိအာဒိနာ ဝုတ္တာကာရေန။ **အဋ္ဌ တရေ** တိ ဧကေသံ အမုမာသေ စတုက္ခတ္တုံ တထာ ဣတတရသ္မိံန္တိ ဧဝံ အဋ္ဌ တရေ။ **အဓိဋ္ဌဟန္တိ** တိ အဓိတိဋ္ဌန္တိ။ **ပဋိဇာဂရောန္တိ** တိ ပဋိ ပဋိ ဇာဂရောန္တိ။ ပုညံ ကရောန္တာ ဟိ သတ္တာ ဇာဂရောန္တိ နာမ ကာတဗ္ဗကိစ္စပ္ပသုတတ္တာ, ဣတရေ ပန သုပန္တိ နာမ သဟိတပရဟိတဝိမုတ္တတ္တာ။ စာတုဒ္ဒိသိဥပေါသထဿ အနုဂမနံ ဝိယ ပန္နရသိဥပေါသထဿ ပစ္စုဂ္ဂမနံ န လဗ္ဘတိ ဒိဝသာဘာဝတော။

တတောတိ တတော တတော။ **တံ ဥပနိဿာယာ** တိ တာ တာ ကမနိဂမရာဇဓာနိယော ဥပနိဿာယ။ **အဓိဝတ္ထာ** တိ အာရာမဝနရုက္ခာဒီသု အဓိဝတ္ထာ ဒေဝတာ။ **တေ**တိ တေ ဒေဝတာ။ **သန္ဒာယ ကထေတိ** တိ ဘဂဝတ ကထေတိ။ **ဝုတ္တ** န္တိ အဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တံ။

နိစ္စံ နိဗဒ္ဓံ ဥပေါသထော သံဝစ္ဆရေ သံဝစ္ဆရေ ပဋိ ပဋိ ဟာရိတဗ္ဗတော ပဝတ္တေတဗ္ဗတော **ဟဋိဟာရိယပက္ခော နာမ**။ **ဂုဏင်္ဂေဟီ**တိ ဥပေါသထင်္ဂေဟိ။

ဝုတ္ထတသော တိ ဝုသိတဗ္ဗဟ္မစရိယတသော။ **ကတ္တဗ္ဗကိစ္စ** န္တိ ဒုက္ခာဒီသု ပရိညာတာဒိကိစ္စံ။ **သြတာရေတွ တ**တိ ဆဋ္ဌေတွာ။ **ပရိက္ခီဏဘဝသံယောဇနော** တိ သဗ္ဗသော ခီဏဘဝဗန္ဓနော။ **ကာရဏေန ဇာနိတွာ**တိ ဝိပဿနာ ပညာသဟိတာယ မဂ္ဂပညာယ စတ္တာရိ အရိယသစ္စာနိ ဇာနိတွာ။

ဇာနန္တော တိ “အရဟန္တာနံ အနုကရဏပ္ပဋိပတ္တိ သော, ယဒိဒံ သမ္မဒေဝ ဥပေါသထာနုဋ္ဌာန”န္တိ ဧဝံ ဥပေါသထကမ္မဿ ဂုဏံ ဇာနန္တော။ **ဧဝရူပေနာ**တိ ယာဒိသော ဘဂဝတော ဥပေါသထဘာဝေ ဝိဟိတော, ဧဝရူပေန အရဟန္တာနုကရဏေန ဥပေါသထကမ္မေန။ **သက္ကာ** ပဟိတတ္တော ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ ခီဏာသဝသမ္ပတ္တိံ ဟာပုဏိတုံ။ **အဋ္ဌမံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ** သတ္တမေ ဝုတ္တနယတ္တာ။

စတုမဟာရာဇသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. သုခုမာလသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၉. နဝမေ **နိဒ္ဒုက္ခော** တိ ကာယိကစေတသိကဒုက္ခဝိရဟိတော။ သဒုက္ခေ ဟိ သဝိဃာတေ သုခုမာလတ္တာ အနဝသရာ, တသ္မာ သုခိတော နိဒ္ဒုက္ခတာယ သုခုမာလော နာမ။ ယာဝဿ သုခုမာလတ္တာ ပရမုက္ကံသဂတာတိ အာဟ **“ပရမသုခုမာလော”**တိ။ အတိဝိယ သုခုမာလောတိ အတ္ထော။ အန္တမတီတံ **အစ္စန္တံ** ။ သဗ္ဗအ သုခုမာလောတိ အာဟ **“သတတနိဒ္ဒုက္ခော”**တိ။ **စရိယကာလေ**တိ ဗောဓိစရိယာယ စရဏကာလေ။ **တေနာ**တိ ဗောဓိသတ္တေန။ အညတ္ထ ပန **ပဒုမ** န္တိ ရတ္တံ ကမလံ။ **ပုဏ္ဍရီက** န္တိ သေတံ ဝုစ္စတိ။ **ဣတရာ**တိ ဣတရပေါက္ခရဏိယော။ **“ဗောဓိသတ္တဿ ကိ

ရာ”တိအာဒိကံ ပေက္ခရဏိနံ ဥပ္ပတ္တိဒဿနံ။ **ကုဒ္ဒာလကမ္မကာရေ** တိ ခဏကေ။ **ပေက္ခရဏိဋ္ဌာနာနီ** တိ ပေက္ခရဏိခဏနယောဂ္ဂဋ္ဌာနာနိ။ **ဂဏ္ဌပာပေသီ**တိ ခဏာပေသိ။ ပေက္ခရဏိသဒ္ဒော စေတ္ထ တာဒိသေ ဇလာသယေ နိရုဠှော ဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော ပင္ကဇာဒိသဒ္ဒာ ဝိယ။ သောပာနဗာဟုကာနံ မတ္ထကဋ္ဌာနံ **ဥဏှီသန္တိ** အဓိပ္ပေတံ။ **ဥဒကသေစနနာဠိကာ**တိ ဥဒကစ္ဆဍ္ဍာဝိဿန္ဒနနာဠိယန္တာနိ။ **ပဋ္ဋိကာ**တိ ဝဏ္ဏဝသေန ဇာတိဝသေန စ။

ခော ပနဿာ တိ နိပာတမတ္တံ။ ကာသိက-သဒ္ဒော အတိဝိယ သဏှေ ဟ သုခုမေ မဟဂ္ဃဝတ္ထေ နိရုဠှော, အညသ္မိမ္ပိ တထာဇာတိကေ ရုဠှိဝသေန ပဝတ္တတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တေနာဟ **“အကာသိကံ စန္ဒန”** န္တိ။ ဟေမန္တေ တသော ဟေမန္တော, ဟေမန္တေ အရဟတီတိ **ဟေမန္တိကော,** ဟသာဒော။ **“ကာတရေသုပိ ဧသေဝ နယော”**တိ ဝတ္တတ တဒေဝ နေသံ အရဟတံ ဒဿေတုံ **“တတ္ထ ဟေမန္တိကော”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **သဇာလာနီ**တိ သဇာလတတပာနာနိ, **ဥဒကယန္တာနီ**တိ ဥဒကဓာရာဝိဿန္ဒနကယန္တာနိ။ **ဟသာဒမတ္တကေ** တိ ဟသာဒဿ ဥပရိအာကာသတလေ။ **ဗန္ဓိတ္ဝာ** တိ ပယောဇိတယန္တေ သုက္ခမဟိံသစမ္မံ ဗန္ဓိတ္ဝာ။ **ယန္တံ ပရိဝတ္တေတွာ** တိ ယထာပယောဇိတံ ယန္တံ ဟသာဏာရောပနတ္ထဥ္စေ ပုန တေသံ ဝိဿန္ဒနတ္ထဥ္စ ပရိဝတ္တေတွာ။ **တသ္မိံ ဝိဿန္ဒန္တိ** တိ ဆဒနပိဌေ ဗဒ္ဓသုက္ခမဟိံသစမ္မေ ဝိဿန္ဒန္တိ။

သဟဿထာမ န္တိ ပုရိသသဟဿဗလံ, ပုရိသသဟဿေန ဝဟိတဗ္ဗဘာရဝဟံ။ **ပလ္လင္ကေ နိသိန္နောတ** တိ ရတနမယပလ္လင္ကေ ယထာနိသိန္နော ဧဝ။ **ဥပ္ပတနာကာရပတ္တ** န္တိ ဥပ္ပတိတ္ဝာ ဌိတံ ဝိယ။ **ဇိယံ ပေထေန္တဿသာ**တိ ဇိယာဃာတံ ကရောန္တဿ။ **ဇိယပ္ပဟာရသဒ္ဒော** တိ ဇိယာဃာတသဒ္ဒော။ **ယန္တေ ဗဒ္ဓ** န္တိ ယန္တဗဒ္ဓံ က တွာ ဌပိတံ။ **သဒ္ဒန္တရေ** တိ ထာမမဇ္ဈိမဿ ပုရိသဿ သဒ္ဒသဝနဋ္ဌာနေ။ ကဝုတဿ စတုတ္ထော ဘာဂေ ကော သောတိပိ ဝုစ္စတိ ဒ္ဝိသဟဿဒဏ္ဍပ္ပမာဏဋ္ဌာနံ။

သဗ္ဗဋ္ဌာနာနီ တိ မဟာပုရိသဿ တာနိ တာနိ သဗ္ဗာနိ ဝသနဋ္ဌာနာနိ။ **သိခါဗဒ္ဓော** တိ ပုရိသဘာဝဿဝ ဝိသေသတော ဒဿနမေတံ။ **န ဥပ္ပိလာဝိတဘာဝတ္ထ** န္တိ ဥပ္ပိလာဝိတဘာဝသင်္ခာတံ အတ္ထံ န ကထေသီတိ အတ္ထော။ တဿ ဟိ ဗောဓိမူလေယေဝ သေတုဃာတော။ **တေနေ**တတိ အပ္ပမာဒလက္ခဏဿ ဒီပနတော ဧဝ။ **အတ္တာနံ အတိက္ကမိတ္ဝာ**တိ အတ္တနော ဇရာပတ္တိံ အစိန္တေတ္ဝာ အဋ္ဌိယတိ။ **န ပနေသ မဂ္ဂေန ပဟီနော** တအာ မဂ္ဂဿ အနဓိဂတတ္တာ။ **သိက္ခံ ပဋိက္ခိပိတွာ** တိ ယထာသမာဒိန္နသိက္ခံ ပဟာယ။

အဝိပရီတဗ္ယာဓိအာဒိသဘာဝတ တိ ဧကန္တေန ဗျာဓိအာဒိသဘာဝတ ဧဝ။ **ဧဝံ ဇိဂုစ္ဆာဝိဟာရေနာ** တိ ဧဝံ သကလဿေဝ ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ ဇိဂုစ္ဆနဝိဟာရေန ဝိဟရန္တဿ။ **ဧဝံ ဇိဂုစ္ဆန** န္တိ ဧဝံ ပရဿ ဇိဂုစ္ဆနံ။ **ပရံ အဇိဂုစ္ဆမာနော**တိ ကရုဏာယနေန ဧဝံ ပရံ အဇိဂုစ္ဆန္တော။ **အဘိဘောသိမ္ဘိ** တိ အဘိဘဝိတာ အသ္မိ။ **ဥဿာဟော အဟူ** တိ စတုရင်္ဂသမန္နာဂတံ ဝီရိယမေဝ စတုဗ္ဗိဓသမ္မပ္ပဓာနဝီရိယဥ္စ အဟောသိ, ယေန မဂ္ဂဗ္ရဟ္မစရိယပရာယဏော ဇာတော။

သုခုမာလသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. အာဓိပတေယျသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၀. ဒသမေ အဘိဘဝိတ္ဝာ ပဝတ္တနဋ္ဌေန အဓိပတိ ယံ ကိဉ္စိ ဇေဋ္ဌကံ န ကာရကံ အတ္တာနံ အဓိပတိံ ကတ္ဝာ အတ္တာ ဧဝ အဓိပတိ, တတော အာဂတံ **အတ္တာဓိပတေယျံ** ။ တေနာဟ **“အတ္တာန”** န္တိအာဒိ။ **လောက** န္တိ သတ္တလောကံ။ သော စ ခော ကာဒ္ဒိဝိဓာဒိဂုဏဝိသေသယုတ္တော အဓိပ္ပေတော အဓိပတိဘာဝဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ **နဝဝိဓံ လောကုတ္တရဓမ္မ** န္တိ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသေန ဝုတ္တံ။ **ကာတိ ဘဝေ**တိ ဧဝံ သမ္ပတ္တိဘဝေ, တတ္ထ ဧဝံ အဘိဝုဒ္ဓိတိ။ **သမ္ပတ္တိဘဝဿ ဟေတူ**တိ တံတံသမ္ပတ္တိဘဝဿ တတ္ထ စ အဘိဝုဒ္ဓိယာ ဟေတု။ ဇာတိနိမိတ္တဿ ကမ္မဘဝဿ ကတူပစိတတ္တာ **ဇာတိ အန္တောပဝိဋ္ဌာ။ ဇရာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော** ဟေတုသိဒ္ဓိယာ ဖလသိဒ္ဓိတော။

အသလ္လီန န္တိ န သင်္ကောစပ္ပတ္တံ။ **ဥပဋ္ဌိတာ** တိ ကာယာဒိသဘာဝသလ္လက္ခဏဝသေန ဥပဋ္ဌိတာ။ **အသမ္မုဋ္ဌာ** သမ္မောသာဘာဝတော။ **အသာရဒ္ဓော** တိ သာရမ္ဘဿ သာရမ္ဘပဟတ္တနဥ္စ ဝိက္ခမ္ဘနေန အသာရဒ္ဓော။ **ဧကဂ္ဂံ** အနေကဂ္ဂဘာဝဿ ဒူရသမုဿာပိတတ္တာ။ **နိမ္မလံ ကတွာ** တိ ရာဂာဒိမလာနံ အပနယနေန မလရဟိတံ ကတ္ဝာ။

ကေဟယတီတိ သံကိလေသာနုတ္ထတော ရက္ခတိ။ **အယန္တိ** ဇေပဋ္ဌိပန္နော ဘိက္ခု။ **သုဒ္ဓမတ္တာနံ ပရိဟရတိ** အသုဒ္ဓဘာဝဿ ကိလေသဿပိ အဘာဝတော။

အတိက္ကမိတ္ဝာ **မညသီ**တိ အသက္ခိံ ကတ္ဝာ မညသိ။ တာယ တဏှာယ နိဗ္ဗတ္တောတိ တမ္မယော, တဏှာဝသိကော။ တဿ ဘာဝေ တမ္မယတာ, တဿာ **တမ္မယတာယ** အဘာဝေန။ **န ဟာယတိ** ပညာဒိဂုဏဝေပုလ္လပ္ပတ္တိယာ။

အာဓိပတေယ္ယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဒေဝဒူတဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. စူဠဝဂ္ဂေါ

၁. သမ္မုခီဘာဝသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၁. ပဉ္စမဿ ပဌမေ သမ္မုခီဘာဝါတိ ယေန ယော သမ္မုခီဘာဝေါ, ပုရတော ဝိဇ္ဇမာနတာ, တဿ **သမ္မုခီဘာတ**။ **ပုညကမ္မန္တိ** အနဝဇ္ဇတံ ပုညကမ္မံ။ **ဒေ့ဝ ဓမ္မာ သုလဘာ** ဗာဟိရတ္တာ ယထာသကံ ပစ္စယသမတယေန လဗ္ဘနတော။ **သဒ္ဓါ ပန ဒုလ္လဘာ** ပစုရဇနဿ အနဝဋ္ဌိတကိစ္စတ္တာ။ တေနေတဟ **“ပုထုဇ္ဇနဿာ”** တိအာဒိ။

သမ္မုခီဘာဝသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. တိဌာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၂. ဒုတိယေ မစ္ဆရိယမေဝ မလံ မစ္ဆရိယမလံ, စိတ္တဿ မလီနသဘာဝတာဟာဒနတော ဝိဂတံ မစ္ဆရိယမလံ ဧတ္တောတိ **ဝိဂတမစ္ဆရိယမလံ**။ ဂေဟဘာဝေန ကောစိ ကိဉ္စိ ဒေန္တောပိ တတ္ထ အာသတ္တိံ န ဝိဿဇ္ဇေတိ, အယံ ပန န တာဒိသောတိ အာဟ **“ဝိဿဋ္ဌစာဂေ”** တိ။ **မလီနဟတ္ထောဝ** စိတ္တဝိသုဒ္ဓိယာ အဘာဝတော။ **ဓောတဟတ္ထောဝ** ဓောတဟတ္ထေန ကာတဗ္ဗကိစ္စသာဓနေတော။ တေန ဝုတ္တံ – “စိတ္တေ သုဒ္ဓေ ဝိသုဇ္ဈန္တိ, ဣတိ ဝုတ္တံ မဟေသိနာ”တိ။ **ယာစိတုံ ယုတ္တော** ယာစကာနံ မနောရထပူရဏတော။ **ယာစယောဂေ** ပယောဂသဟေဟိ ယာစကေဟိ သုဋ္ဌု ယုတ္တဘာဝတော။ တံသမင်္ဂီ ဧဝ တတ္ထ ရတော နာမ, န စိတ္တမတ္တေနေတတိ အာဟ **“အနံ။ပေ။ ရတော နာမ ဟောတီ”**တိ။

“ဥစ္စာ, ဘန္တေ” တိ ဝတ္ဝာ အယံ မံ ဥစ္စတော ဝဒတီတိ စိန္တေယျာတိ ပုန **“နာတိဥစ္စာ တုမ္ဟေဟ”**တိ အာဟ, သရီရေနာတိ အဓိပ္ပာယော။ **မေစကဝဏ္ဏဿာ** တိ နီလောဘာသဿ။ **ပုစ္ဆိ** တိ ဘိက္ခု ပုစ္ဆိ။ **ဘူမိယံ လေခံ လိခန္တော အစ္ဆီ**တိ ပဌမံ မဇ္ဈေ နိပဇ္ဇိတ္ဝာ ဥဋ္ဌာယ ဘူမိယံ လေခံ လိခန္တော အစ္ဆိ “အခီဏာသဝတောတိ မညနာ ဟောတူ”တိ။ တထာ ဟိ ရာဇာ ခီဏာသဝဿ နာမ။ပေ။ နိဝတ္တိ။ **ဓဗပဂ္ဂဟိတာတ** တိ ပဂ္ဂဟိတဓဇော။ **သိလာစေတိယဌာန** န္တိ ထူပာရာမဿ စ မဟာစေတိယဿ စ အန္တရေ သိလာယ ကတစေတိယဌာနံ။ **စေတိယံ။ပေ။ အဋ္ဌာသိ** သာဝကဿ တံ ကူဋ္ဌာကရန္တိ ကတ္ဝာ။

ပဏ္ဍာဘာဂေနာ တိ ဓမ္မကထိကဿ ထေရဿ ပိဋ္ဌိပဿေန။ **ကေနသောတိ** မဏ္ဍလသပ္ပော။ ဓမ္မဿဝနန္တရာယ ဗဟူနံ သဂ္ဂမဂ္ဂပ္ပဋိလာဘန္တရာယော ဘဝေယျာတိ အဓိပ္ပာယေန **“ဓမ္မဿဝနန္တရာယံ န ကရိဿာမီ”**တိ စိန္တေသိ။ **ဝိသံ ဝိက္ခမ္ဘေတွ** တိ ဝိပဿနာတေဇေန ဝိသဝေဂံ ဝိက္ခမ္ဘေတွ။ **ကထာသဟဿ** န္တိ ကထာသဟဿဝတ္တံ။ **ပဌာနကထာယာ** တိ ပဌာပနကထာယ, အာဒိကထာယာတိ အတ္ထော။ **ပဌာန။ပေ။ အဝသာနကထံ ဧဝ ဝဝတ္ထပေသိ,** န ဒုဝိန္နံ အန္တရေ ဝုတ္တံ ကိလန္တကာယတ္တာ။ **သရဘာဏံ** သာယန္ဟဓမ္မကထာ။ **ပဂ္ဂဏှာတီ**တိ ပစ္စက္ခံ ကရောန္တိ ဂဏှာတိ, သက္ကစ္စံ သုဏာတီတိ အတ္ထော။ ဓမ္မကထနဒိဝသေ ဓမ္မကထိကာနံ အကိလမနတ္ထံ သဒ္ဓါ ဥပာသကာ သိနိဒ္ဓဘောဇနံ မဓုပာနကဉ္စ ဒေန္တိ သရဿ မဓုရဘာတယ သပ္ပိမဓုကတေလာဒိဉ္စ ဘေသဇ္ဇံ။ တေနာဟ **“အရိယဝံသံ ကထေဿာမီ”** တိအာဒိ။ **စတူဟိ အဌာဟိ ဌုံသိတွတ**တိ ဒဋ္ဌဟဒဋ္ဌဘာဝဒဿနံ။ **စရိဿာမီ**တိ သမ္မာနေဿာမိ, သက္ကစ္စံ သုဏိဿာမီတိ အတ္ထော။ **နိမ္မထေတွတ** တိ နိမ္မဒ္ဒိတွတ, အပနေတွတတိ အတ္ထော။

တိဌာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. အတ္ထဝသသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၃. တတိယေ အတ္ထော နာမ ဖလံ, တံ ဧတဿ ဝသောတိ **အတ္ထဝသော**။ ဟေတု, အတ္ထော ဧတဿ အတ္ထီတိ အတ္ထော, သော ဧတတိ အာဟ **“တယော အတ္ထေ တီဏိ ကာရဏာနီ”** တိ။ ဓမ္မဒေသနာ နာမ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသေန စတုန္နံ အရိယသစ္စာနံ ပကာသနာတိ အာဟ **“စတုသစ္စဓမ္မံ ပကာသေတီ”** တိ။ **အဋ္ဌကထံ ဉာဏေန ပဋိသံဝေဒီ** တိ ဟဋ္ဌိပအနံ

အတ္ထံ ဝိဝရဏာဉာဏေန ပဋိ ပဋိ သံဝေဒနသီလော “အယံ ဣမဿ ဘာသိတဿ အတ္ထော”တိ။ တေန အတ္ထပဋိ သမ္ဘိဒာပ္ပတ္တောဟောတိ။ **ဟဋ္ဌိဓမ္မံ ပဋိသံဝေဒီ** တိ ဟဋ္ဌိဂတိ ဟဋ္ဌိ ပဒဝိဝရဏံ ပဋိ ပဋိ သံဝေဒနသီလော။ တေန ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒာပ္ပတ္တောဟောတိ။

အတ္ထဝသသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. ကထာပဝတ္တိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၄. စတုတ္ထေ **ပဝတ္တိနီ**တိ ယာဝ အဓိပ္ပေတတ္ထနိဂမနာ အဝိစ္ဆေဒေန ပဝတ္တိနီ။ ပဋိဃာတာဘာဝေန **အပ္ပဋိဟတာ။ နိယျာနိကာ** သပ္ပာဋိဟီရကာ။

ကထာပဝတ္တိသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ပဏ္ဍိတသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၅. ပဉ္စမေ **ပဏ္ဍိတပညတ္တာနီ** တိ ပဏ္ဍိတေဟိ ပဌမံ ပညတ္တာနိ။ **ကထိတာနီ**တိ သေယျသော ကထိတာနိ။ **မဟာ ပုရိသေဟီ**တိ ဗုဒ္ဓဗောဓိသတ္တေဟိ။ **ကရုဏာ**တိ ကရုဏာစေတောဝိမုတ္တိ ဝုတ္တာ။ **ပုဗ္ဗဘာဂေ**တိ တဿ ဥပစာရော။ **ဒ မောတိ ဣန္ဒြိယသံဝရော** “မနစ္ဆဋ္ဌာနံ ဣန္ဒြိယာနံ ဒမန”န္တိ ကတွာ။ **အတ္တဒမနန္တိ** စိတ္တဒမနံ။ **ပုဏ္ဏောဝါဒေ** (မ. နိ. ၃.၃၉၆) “သက္ခိဿသိ ခော, တွံ ပုဏ္ဏ, ဣမိနာ ဒမူပသမေနာ”တိ အာဂတတ္တာ **ဒမောတိ ဝုတ္တာ ခန္တိပိ။ အာဠဝကေ** အာဠဝကသုတ္တေ (သံ. နိ. ၁.၂၄၆; သု. နိ. ၁၉၀) “သစ္စာ ဒမာ စာဂာ”တိ ဧဝံ **ဝုတ္တာ ပညာပိ** ဣမသ္မိံ သုတ္တေ “ဒမော”တိ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတိ။ **ရက္ခနံ ကေပနံ ပဋိဇဂ္ဂန** န္တိ မာတာပိတူနံ မနုဿာမနုဿကတူပဒ္ဒဝတော ရက္ခနံ, ဗျာဓိအာဒိအနတ္ထတော ကေပနံ, ဃာသစ္ဆာဒနာဒီဟိ ဝေယျာဝစ္စကရဏေန ပဋိဇဂ္ဂနံ။ **သန္တော နာမ** သဗ္ဗကိလေ သဒရထပရိဠာဟူပသမေန ဥပသန္တကာယဝစီမနောသမာစာရတာယ စ။ **ဥတ္တမဋ္ဌေန သန္တာန** န္တိ မတ္တေယျတာဒီဟိ သေဋ္ဌဋ္ဌေန သန္တာနံ။

ဣမေ ဣမေသံယေဝ တိဏ္ဏံ ဌာနာနံ ကရဏေနာ တိ ဣမသ္မိံ သုတ္တေ အာဂတာနံ တိဏ္ဏံ ဌာနာနံ ကရဏေန နိဗ္ဗတ္တနေန။ **တောနိ။ပေ။ ကာရဏာနီ**တိ မာတုပဋ္ဌာနံ ပိတုပဋ္ဌာနန္တိ တောနိ ဒွေဝ ဥတ္တမပုရိသာနံ ကာရဏာနိ။ ဥတ္တမကိစ္စ ကရဏေန ဟိ မာတာပိတုဥပဋ္ဌာကာ “ဥတ္တမပုရိသာ”တိ ဝုတ္တာ။ တေနာဟ **“မာတာပိတု။ပေ။ ဝုတ္တော”** တိ။ အနုပဒ္ဒဝ ဘာဝေန **ခေမံ**။

ပဏ္ဍိတသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. သီလဝန္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၆. ဆဋ္ဌေ **လောကိယလောကုတ္တရမိဿက** န္တိ တေ “မနုဿာ ပုညံ ပသဝန္တီ”တိ အဝိသေသေန ဝုတ္တ တ္တာ ဘာဝနာမယဿပိ ပုညဿ သင်္ဂဏှနတော လောကုတ္တရဿပိ သမ္ဘဝတော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

သီလဝန္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. သင်္ခတလက္ခဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၇. သတ္တမေ သမေစ္စ သမ္ဘုယျ ပစ္စယေဟိ ကတံ **သင်္ခတံ။ နိမိတ္တာနီ** တိ သဉ္ဇာနနဿ နိမိတ္တာနိ။ ဟေတု ပစ္စယသမတယေ ဥပ္ပဇ္ဇနံ **ဥပ္ပာဒော, အတ္ထလာဘော။ ဝယော**တိ ဘင်္ဂေါ။ **ဌိတဿ** တိ ဥပ္ပာဒက္ခဏတော ဥဒ္ဓံ ဌိတိ က္ခဏပတ္တဿ။ သာ ပနဿ အဝတ္ထာ ဥပ္ပာဒာဝတ္ထာယ ဘိန္နာတိ ကတွာ အညထတ္တံ ဇရာတိ စ ဝုတ္တာ။ ယ သ္မာ ဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ဧဝ ဘိဇ္ဇတိ, တထာ သတိ ဥပ္ပာဒဘင်္ဂါ သမာနက္ခဏာ သိယုံ, န စ တံ ယုဇ္ဇတိ, တသ္မာ ဥပ္ပာဒာဝတ္ထာယ ဘိန္နာ ဘင်္ဂါဘိမုခါဝတ္ထာ ဇရာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ယေ ပန “သင်္ခါရာနံ ဌိတိ နတ္ထီ”တိ ဝဒန္တိ,

တေသံ တံ မိစ္ဆာ။ ယထာ ဟိ တသ္သေဝ ဓမ္မသ္သ ဥပ္ပာဒာဝတ္ထာယ ဘိန္နာ ဘင်္ဂါဝတ္ထာ ဣစ္ဆိတာ, အညထာ “အညံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, အညံ နိရုဇ္ဈတီ”တိ အာပဇ္ဇတိ, ဧဝံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနသ္သ ဘင်္ဂါဘိမုခတာ ဓမ္မော ဣစ္ဆိတဗ္ဗော။ သာ စ ဌိတိက္ခဏော။ န ဟိ ဥပ္ပဇ္ဇမာနဿ ဘိဇ္ဇတီတိ သက္ကာ ဝိညာတုန္တိ။

သင်္ခတန္တိ တေဘူမကာ ဓမ္မာ ပစ္စယသမုပ္ပန္နတ္တာ။ ယဒိ ဧဝံ မဂ္ဂဖလဓမ္မာ ကထန္တိ အာဟ **“မဂ္ဂဖလာနိ ပနာ”**တိအာဒိ။ လက္ခဏကထာ ဟိ ယာဝဒေဝ သမ္ဘဝနတ္ထာ။ **ဥပ္ပာဒက္ခဏေ ဥပ္ပာဒော,** န ဌာနဘင်္ဂက္ခဏေသု။ ကသ္မာ? ဥပ္ပာဒဉ္ပာဒက္ခဏာနံ အညမညံ ပရိစ္ဆိန္နတ္တာ။ ယထာ ဟိ ဥပ္ပာဒသင်္ခါတေန ဝိကာရေန ဥပ္ပာဒက္ခဏော ပရိစ္ဆိန္နော, ဧဝံ ဥပ္ပာဒက္ခဏေနပိ ဥပ္ပာဒော ပရိစ္ဆိန္နော။ သေသဒ္ဒွယေပိ ဧသေဝ နယော။ ဓမ္မပ္ပဝတ္တိမတ္တတာယပိ ကာလသ္သ လောကသမညာဝသေနေဝ ဝုတ္တံ။ **လက္ခဏံ န သင်္ခတံ, သင်္ခတံ န လက္ခဏ**န္တိ နေသံ ဘေဒဒဿနံ။ အဝတ္ထာဝတော ဟိ အဝတ္ထာ ဘိန္နာတတိ ။ **ပရိစ္ဆိန္န**န္တိ ဧတ္ထ ဥပ္ပာဒဝယေဟိ တာဝ သင်္ခတံ ပရိစ္ဆိန္နံ ဟောတု, ဇရာယ ပန တံ ကထံ ပရိစ္ဆိန္နန္တိ ဝုစ္စတိ? န ဝုစ္စတိ ပရိစ္ဆေဒော ပုဗ္ဗန္တာပရန္တမတ္တေန, အထ ခော သဘာဝ ဘေဒေနာတိ နာယံ ဒောသော။ **သင်္ခတံ** ဓမ္မဇာတံ **ပရိစ္ဆိန္နံ** တဗ္ဗန္တံ ဓမ္မဇာတံ သင်္ခတန္တိ ပညာယတိ ဧဝံ တေသံ အဘာဝေန နိဗ္ဗာနမေတန္တိ လက္ခိတဗ္ဗတော သင်္ခိနိတဗ္ဗတော။ ဣဒာနိ **“ယထာ ဟီ”**တိအာဒိနာ ယထာဝုတ္တမတ္ထံ ဥပမာဟိ ဝိဘာဝေတိ။

သင်္ခတလက္ခဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. အသင်္ခတလက္ခဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၈. အဋ္ဌမေ **အသင်္ခတဿာ**တိ ဝုတ္တနယေန န သင်္ခတဿ။ တေနာဟ **“ပစ္စယေဟီ”**တိအာဒိ။ ယထာ ဥပ္ပာဒါဒီနံ ဘာဝေန သင်္ခတဓမ္မဇာတံ သင်္ခတန္တိ ပညာယတိ, ဧဝံ တေသံ အဘာဝေန နိဗ္ဗာနံ အသင်္ခတန္တိ ပညာယတိ။

အသင်္ခတလက္ခဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. ပဗ္ဗတရာဇသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၉. နဝမေ ဣမံ **သာလ-**သဒ္ဒေ ရုက္ခသာမညပရိယာယော, န ရုက္ခဝိသေသပရိယာယောတိ အာဟ **“မဟာသာလာတိ မဟာရုက္ခာ”**တိ။ **ကုလဓေဋ္ဌက**န္တိ တသ္မိံ ကုလေ ဇေဋ္ဌဘူတံ သာမိဘူတံ။ **သိလာမယော** န ပံသုမယော မိဿကော စ။ ကမံ ကမ္မုပစာရရဉ္စ ဌပေတွာ တဗ္ဗံ အရညန္တိ အာဟ **“အရညသ္မိန္တိ အကာမကဋ္ဌာနေ”**တိ။ မဟန္တော ပဗ္ဗတော သေလောတိ ယောဇနာ။

ပဗ္ဗတရာဇသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. အာတပ္ပကရဏီယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၀. ဒသမေ **သရီရသမ္ဘတန**န္တိ သရီရေ သမ္ဘူတာနံ။ **ဒုက္ခာန**န္တိ အနိဋ္ဌာနံ။ **ဗဟလာန**န္တိ နိရန္တရပ္ပဝတ္တိယာ အဝိရဠာနံ။ **တာပနဝသေနာ**တိ ဒုက္ခာပနဝသေန။ **တိဗ္ဗာန**န္တိ ကုရူရာနံ။ တာသံ ယထာဝုတ္တာနံ အဓိတသနာယ ပဟာတဗ္ဗဒုက္ခဝေဒနာနံ ပဇဟနံ နာမ ခမနမေဝတိ အာဟ **“ခမနတ္ထာယာ”**တိ ။ **အာဏာပေတဗ္ဗတ**တိ “အာတပ္ပံ ကရဏီယ”န္တိ ဗုဒ္ဓာဏံ ဝိဓာယ။ **လောကိယလောကုတ္တရမိဿကာ ကထိတာ** သသမ္ဘာရာနံ မဂ္ဂဓမ္မာနံ ကထိတတ္တာ။

အာတပ္ပကရဏီယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၁. မဟာစောရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၁. ဧကာဒသမေ မဟာဗလဝစောရော **မဟာစောရော**တိ အာဟ **“မဟန္တော ဗလဝစောရော”**တိ။ **ဗလဝစောရော**တိ စ မဟာထာမတာယ မဟာပရိဝါရတာယ မဟာစောရိယကမ္မသမတ္ထတာယ စ ဝေဒိတဗ္ဗော။ မဟတံ ကမနိဂမာနံ ဝိလုပ္ပနံ

မဟာဝိလောဟေ။ တံ တံ ကာရဏံ ပက္ခိပိတ္ွတ တိ တံ တံ အကာရဏမေဝ ကာရဏံ ကတ္ွတ တပ္ပဋိဗဒ္ဓာယ ကထာယ ပက္ခိပိတ္ွတ။ **အတ္ထံ ကထယိဿန္တီ** တိ တဿ တဿ အတ္ထဥ္စ ကထယိဿန္တိ။ **ဟာရန္တာ** တိ အပနေန္တာ ပရိဟာရန္တာ။ **ဒသဝတ္ထုကာယာ**တိ "သဿတော လောကော"တိ (မ. နိ. ၁.၂၆၉) အာဒိဒသဝတ္ထုသန္နိဿိတာယ။ **အန္တံ ဂဟေတ္ွတ ဌိတဒိဋ္ဌိယာ**တိ တမေဝ သဿတာဒိအန္တံ ဂဟေတ္ွတ အဝိဿဇ္ဇေတ္ွတ ဌိတဒိဋ္ဌိယာ။

မဟာစောရသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

စူဠဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပဌမပဏ္ဏာသကံ နိဋ္ဌိတံ။

၂. ဒုတိယပဏ္ဏာသကံ

(၆) ၁. ဗြာဟ္မဏဝဂ္ဂေါ

၁. ပဌမဒြေဝဗြာဟ္မဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၂. ဗြာဟ္မဏဝဂ္ဂဿ ပဌမေ **ဇရာဇိဏ္ဏာ** တိ ဇရာဝသေန ဇိဏ္ဏာ, န ဗျာဓိအာဒီနံ ဝသေန ဇိဏ္ဏာသဒိသတ္တာ ဇိဏ္ဏာ။ **ဝယောဝုဒ္ဓာ** တိ ဝယသော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တိယာ ဝုဒ္ဓာ, န သီလာဒိဝုဒ္ဓိယာ။ **ဇာတိမဟလ္လကာ** တိ ဇာတိယာ မဟန္တတာယ စိရရတ္တညုတာယ ဇာတိမဟလ္လကာ။ **တယော အဒ္ဓေ အတိက္ကန္တာ** တိ ပဌမော, မဇ္ဈိမော, ပစ္ဆိမောတိ တယော အဒ္ဓေ အတီတာ။ **တတိယံ ဝယံ အနုပ္ပတ္တာ** တိ တတော ဧဝ ပစ္ဆိမံ ဝယံ အနုပ္ပတ္တာ။ **အကတဘယပရိတ္တာဏာ**တိ ဧတ္ထ **ဘယပရိတ္တာဏ** န္တိ ဒုဂ္ဂတိဘယတော ပရိတ္တာယကံ ပုညံ, တံ အကတံ ဧတေဟီတိ အကတဘယပရိတ္တာဏာ။ **ပတိဋ္ဌာကမ္မ** န္တိ သုဂတိသင်္ခာတပ္ပတိဋ္ဌာဝဟံ ကမ္မံ။ **ဥပသံဟရီယတီ**တိ သမ္မာပီယတိ။ ''ဥပနီယတီ''တိ ဝုတ္တံ, ကိံ ကေန ဥပနီယတီတိ အာဟ **''အယဉှိ ဇာတိယာ ဇရံ ဥပနီယတီ''**တိအာဒိ။ **အယန္တိ** လောကော။ ဇာတော န ဇာတဘာဝေနေဝ တိဋ္ဌတိ, အထ ခော တတော ပရံ ဇရံ ဟာပီယတိ, ဇရာယ ဗျာဓိံ ဟာပီယတိ။ ဧဝံ ပရတော ပရံ ဒုက္ခမေဝ ဥပနီယတိ။

တာယနဋ္ဌေနာ တိ ရက္ခနဋ္ဌေန။ **နိလီယနဋ္ဌေနာ** တိ နိလီနဋ္ဌာနဘာဝေန။ **ပတိဋ္ဌာနဋ္ဌေနာ** တိ ပတိဋ္ဌာနဘာဝေန။ **အဝဿယနဋ္ဌေနာ** တိ အဝဿယိတဗ္ဗဘာဝေန။ **ဥတ္တမဂတိဝသေနာ**တိ ပရမဂတိဘာဝေန။

ပဌမဒြေဝဗြာဟ္မဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ဒုတိယဒြေဝဗြာဟ္မဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၃. ဒုတိယေ ဘာဇိတဗ္ဗဋ္ဌေန ပရေသံ ဘာဇိတဗ္ဗဋ္ဌေန **ဘာဇနံ,** ဘဏ္ဍကံ။

ဒုတိယဒြေဝဗြာဟ္မဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃-၄. အညတရဗြာဟ္မဏသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၅၄-၅၅. တတိယေ ယေသံ ရာဂါဒီနံ အပ္ပဟာနေန ပုရိသဿ အတ္တဗျာဗာဓာဒီနံ သမ္ဘဝေ, ပဟာနေန အသမ္ဘဝေတိ ဧဝံ ရာဂါဒီနံ ပဟာယကော အရိယမဂ္ဂေါ မဟာနုဘာဝတာယ မဟာနိသံသတာယ စ သာမံ ပဿိတဗ္ဗောတိ **သန္ဒိဋ္ဌိကော**။ ဣမိနာ နယေန သေသေသု ပဒေသုပိ ယထာရဟံ နီဟရိတ္ဝာ ဝတ္တဗ္ဗော။ သဒ္ဒတ္ထော ပန **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂသံဝဏ္ဏနာသု** (ဝိသုဒ္ဓိ. မဟာဋီ. ၁.၁၄၇) ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ စတုတ္ထံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။

အညတရဗြာဟ္မဏသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. နိဗ္ဗုတသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၆. ပဉ္စမေ **န ကာလန္တရေ ပတ္တဗ္ဗ** န္တိ ယအာ သစ္စပ္ပဋိဝေဓော, တအာ ဧဝ လဒ္ဓဗ္ဗတ္တာ န ကာလန္တရေ ပတ္တဗ္ဗံ။ မဂ္ဂဉာဏေန ဥပနေတဗ္ဗတ္တာ ဥပနေယျံ။ ဥပနေယျမေဝ **ဩပနေယျိက** န္တိ အာဟ **''ပဋိပတ္တိယာ ဥပဂန္တဗ္ဗ''**န္တိ။

နိဗ္ဗုတသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. ပလောကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၇. ဆဋ္ဌေ **အာစရိယပာစရိယာနန္တိ** အာစရိယာနမ္ပိ အာစရိယာနံ။ **နိရန္တရဖုဋ္ဌော နေရယိကသတ္တေဟိ** နိရယကမ္မိကမ္မည့် ကာရကာနံ ဗဟုဘာဝ။ **ဉဘယမဇ္ဈေတ** န္တိ ယထာဝုတ္တံ အတ္တဒ္ဓယံ။ **ဃနနိတသတန္တိ** ကမာနံ ဃနသန္နိတသတံ။ **ကေနစ္စေနေဝ အခမ္မော** တိ အယောနိသောမနသိကာရဟေတုကတ္တာ အနတ္ထဟေတုတာယ စ နိယမေနေဝ အခမ္မော။ **န အဓမ္မရာကေတိ အဓိပ္ပေတော** တိ ပရပရိက္ခာရေသု ရာကေ ဝိယ န မဟာသာဝဇ္ဇောတိ ကတွာ ဝုတ္တံ။ တထာ ဟိ သကသကပရိက္ခာရဝိသယော ရာကေ ဝိသမလောဘော ဝိယ န ကေနစ္စော အပာယုပ္ပတ္တိဇနကော။ ပရပရိက္ခာရေသု ဥပ္ပဇ္ဇမာနည့် မဟာသာဝဇ္ဇတာယ **အဓမ္မရာဂတာ။ လောဘည့် သမကာလော နာမ နတ္ထိ** ကာယဒုစ္စရိတာဒီနံ ဝိယ အယောနိသောမနသိကာရသမုဋ္ဌာနတ္တာ။ **သောတိ** သော ပာပဓမ္မော။ **သမလောဘော** ဝိသမလက္ခဏဘာဝတော။ တထာ ဟိ တံသမုဋ္ဌာနော ပယောဂေ မိစ္ဆာစာရောတိ န ဝုစ္စတိ။ **အဝတ္ထုပဋိသေဝနသင်္ခာတေနာ** တိ ယံ လောကိယသာဓုသမနုညာတံ ရာဂည့် ဝတ္ထုဠ္ဌာနံ, တတော အညသ္မိံ ဝတ္ထုသ္မိံ ပဋိသေဝနသင်္ခာတေန။

ဝိဝိဓသေဿာန န္တိ သာလိဝီဟိအာဒိနာနပ္ပကာရသဿာနံ။ **ဒုဿည့်** န္တိ ပစ္စယဒူသေန ဒူသိတံ သဿံ။ **သမ္ပဇ္ဇမာနေတိ** နိပ္ဖဇ္ဇနတော ပဂေဝ ဂဗ္ဘပရိဝုဒ္ဓိကာလေ။ **ပာဏကာတိ** သလဘာဒိပာဏကာ။ **ပတန္တိ** တိ သဿာနံ မတ္ထကေ ပတန္တိ။ **သလာကာမတ္တမေဝ သမ္ပဇ္ဇတီ** တိ ဝမိတွာ ဂဗ္ဘံ ဂဟေတုံ အသမတ္ထံ သမ္ပဇ္ဇတိ။ **တေတိ** တဋ္ဌအမနုဿာ။ **လဒ္ဓောကာသာ** တိ ယက္ခာဓိပတီဟိ အနုညာတတ္တာ လဒ္ဓောကာသာ။

ပလောကသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. ဝစ္ဆကောတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၈. သတ္တမေ **မဟာဝိပာကန္တိ** ဥဠာရဖလံ ဗဟုဝိပာကံ။ **ဓမ္မော နာမ** ကထိတကထာ "အတ္ထံ ဒဟတိ ဝိဒဟတီ"တိ ကတွာ။ **အနုဓမ္မော နာမ** ပဋိကထနံ "တံ အနုဂတော ဓမ္မော"တိ ကတွာ။ သဟ ဓမ္မေနာတိ သဟဓမ္မော, သော ဧဝ **သဟဓမ္မိကော** ။ ဓမ္မသဒ္ဒော စေတ္ထ ကာရဏပရိယာယောတိ အာဟ **"သကာရဏော"**တိ။ **တဒဿ** တိ ဝစနည့်။ **အနုပာတော** အနုပစ္စာ ပဝတ္တိ။

ပရိပန္ထေ တိဋ္ဌတီတိ **ပာရိပန္ထိကော** ။ ပန္ထေ ဌတွာ ပရေသံ သာပတေယျံ ဆိန္ဒနတော **ပန္ထဒူဟနစောရော** ။ ယဒိ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏံ, ကထံ တံ အသေက္ခန္တိ အာဟ **"အသေက္ခည့် ပဝတ္တတ္တာ"** တိ။ **ဣတရာနီတိ** သီလက္ခန္ဓာဒီနိ။ **သယမ္ပီ** တိ ပိ-သဒ္ဒော "အသေက္ခည့် ပဝတ္တာ စာ"တိ ဣမမတ္ထံ သမ္ပိဏ္ဍေတိ။

နိဗ္ဗိသေဝနော တိ ဝိသေဝနရဟိတော ဝိဂတဝိလောမဘာဝတော။ **န ဥပပရိက္ခန္တီ** တိ န ဝိစာရေန္တိ။ ဇာတိံ နိဗ္ဗတ္တိံ ယာတိ ဥပဂစ္ဆတီတိ **ဇာတိယော,** ဇာတောတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **"ယတ္ထ ကတ္ထစိ ကုလဇာတေ"** တိ။

ကေဝလီတိ ကေဝလတ, ပာရိပူရိမာတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **"ပရိပုဏ္ဏာဘာဝေန ယုတ္တော"** တိ။ **တေံ** ကေဝလီတိ ပဒံ။ **အဘိညာပာရန္တိ** အဘိဇာနည့် ပာရံ။ ပရိယန္တံ ဂတတ္တာ **ပာရဂူ**။ သေ နယော သေသပဒေသုပိ။ **ခေတ္တဝိနိစ္ဆယသဝနေနာတိ** "ဣမေဟိ သီလာဒိဂုဏသမ္မန္နာ သဒေဝကေ လောကေ ပုညည့် ခေတ္တံ, တဒညော န ခေတ္တ"န္တိ ဧဝံ ခေတ္တဝိနိစ္ဆယသဝနေန ရဟိတာ။

ဝစ္ဆကောတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. တိကဏ္ဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၉. အဋ္ဌမေ **ဒုရာသဒာတိ** ဒုရုပသင်္ကမနာ။ **ဂရဟာ မုစ္စိဿတီ** တိ မယိ ဧဝံ ကထေန္တေ သမဏော ဂောတမော ကိဉ္စိ ကထေဿတိ, ဧဝံ မေ ဝစနမတ္တမ္ပိ န လဒ္ဓန္တိ အယံ ဂရဟာ မုစ္စိဿတီတိ။ **ပဏ္ဍိတာ** တိ ပဏ္ဍိစ္စေန သမန္နာဂတာ။ **ဓီရာတိ** ဓိတိသမ္ပန္နာ။ **ဗျတ္တာ** တိ ပရတဒမဒ္ဒနသမတ္ထေန ဝေယျတ္တိယေန သမန္နာဂတာ။ **ဗဟုဿုတာတိ** ဗာဟုသစ္စဝန္တော။ **တဒိနောတိ** တဒိမင်္ဂကုသလာ။ **သမ္မတာ** တိ ဗဟုနော ဇနည့် သာဓုသမ္မတာ။ **ပဏ္ဍိတာဒိ**

အာကာရပရိစ္ဆေဒန္တိ တေသံ တေဝိဇ္ဇာနံ ပဏ္ဍိတာကာရာဒိအာကာရပရိစ္ဆေဒံ။ အာကာရသဒ္ဒေါ ကာရဏပရိယာယော, ပရိစ္ဆေဒသဒ္ဒေါ ပရိမာဏတ္ထောတိ အာဟ **"တွေကေန ကာရဏေနာ"** တိ။

ယထာတိ ယေနာကာရေန, ယေန ကာရဏေနာတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **"ယထာတိ ကာရဏဝစန"**န္တိ။ **"ဒ္ဝီဟိပိ ပ ကေ္ခဟီ"**တိ ဝတ္ဝာ တေ ပက္ခေ သရူပတော ဒဿေန္တော **"မာတိတော စ ပိတိတော စာ"**တိ အာဟ။ တေသံ ပက္ခာနံ ဝသေနသ္သ သုဇာတတံ ဒဿေတုံ **"ယသ္သ မာတာ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဇနကဇနိကာဘာဝေန ဝိနာပိ လောကေ မာတာပိ တုသမညာ ဒိဿတိ, ဣဓ ပန သာ ဩရသပုတ္တဝသေနေဝ ဣစ္ဆိတာတိ ဒဿေတုံ **"သံသုဒ္ဓဂဟဏိကော"** တိ ဝုတ္တံ။ ဂဗ္ဘံ ဂဏှာတီတိ ဓာရေတီတိ **ဂဟဏီ,** ဂဗ္ဘာသယသညိတော မာတုကုစ္ဆိပ္ပဒေသော။ ယထာဘုတ္တဿ အာဟာရဿ ဝိပာစနဝသေန ဂဏှနတော အဆဍ္ဍနတော **ဂဟဏီ,** ကမ္မဇတေဇောဓာတု။

ပိတာ စ မာတာ စ ပိတရော, ပိတူနံ ပိတရော ပိတာမဟာ, တေသံ ယုဂေ **ပိတာမဟယုဂေ,** တသ္မာ "ယာဝ သတ္တမာ ပိတာမဟယုဂ ပိတာမဟဒ္ဝန္ဒာ"တိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **အဋ္ဌကထာယံ** ပန ဒ္ဝန္ဒံ အဂ္ဂဟေတွာ "ယုဂန္တိ အာယုပ္ပမာဏံ ဝုစ္စတီ"တိ ဝုတ္တံ။ **ယုဂ-**သဒ္ဒဿ စ အတ္ထကထာ ဒဿိတာ **"ပိတာမဟောယေဝ ပိတာမဟယုဂ"**န္တိ။ **ပုဗ္ဗပုရိသာ**တိ ပုရိသဂ္ဂဟဏဉ္စေတ္ထ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသဝသေန ကတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဧဝဉှိ "မာတိတော"တိ ဟဋ္ဌိဝစနံ သမတ္ထိတံ ဟောတိ။ **အက္ခိတ္တော** တိ အက္ခေပော။ **အနဝက္ခိတ္တော** တိ သဒ္ဓထာလိပာကာဒီသု အနဝက္ခိတ္တော န ဆဍ္ဍိတော။ **ဇာတိဝာဒေနာ**တိ ဟေတုမှိ ကရဏဝစနန္တိ ဒဿေတုံ **"ကေန ကာရဏေနာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဧတ္ထ စ "ဥဘတော။ပေ။ ပိတာမဟယုဂ"တိ ဧတေန ဗြာဟ္မဏဿ ယောနိဒောသာဘာဝေ ဒဿိတော သံသုဒ္ဓဂဟ ဏိကတာကိတ္တနတော။ "အက္ခိတ္တော"တိ ဣမိနာ ကိရိယာပရာဓာဘာဝေ။ သံသုဒ္ဓဇာတိကာပိ ဟိ သတ္တာ ကိရိယာ ပရာဓေန ခေပံ ဟာပုဏန္တိ။ "အနုပက္ကုဋ္ဌော"တိ ဣမိနာ အယုတ္တသံသဂ္ဂဘာဝေ။ အယုတ္တသံသဂ္ဂဉှိ ပဋိစ္စ သတ္တာ သုဒ္ဓဇာတိကာ ကိရိယာပရာဓရဟိတာပိ အက္ကောသံ လဘန္တိ။

တန္တိ ဂရုဟာဝစနံ။ **မန္တေ ပရိဝတ္တေတီ** တိ ဝေဒေ သဇ္ဈာယတိ, ပရိယာပုဏာတီတိ အတ္ထော။ **မန္တေ ဓာရေတီ** တိ ယထာအဓိတေ မန္တေ အသမ္မုဋ္ဌေ ကတ္ဝာ ဟဒယေ ဌပေတိ။

ဩဋ္ဌပဟတကရဏဝသေနာ တိ အတ္ထာဝဓာရဏဝသေန။ **သနိဃဏ္ဍုကေဋုဘာန** န္တိ တွေ ဝစနီယတစကဘာ ဝေန အတ္ထံ သဒ္ဒဥ္စ ခဏ္ဍတိ ဘိန္ဒတိ ဝိဘဇ္ဇ ဒဿေတီတိ နိခဏ္ဍု, သော ဧဝ ဣဓ ခ-ကာရဿ ဃ-ကာရံ ကတွာ **"နိဃဏ္ဍူ"** တိ ဝုတ္တော။ ကိဋ္ဌတိ ဂမေတိ ကိရိယာဒိဝိဘာဂံ, တံ တ အနဝသေသပရိယာအနတော ဂမေန္တော ပူရေတီတိ **ကေဋုဘံ။ ဝေဝစနပ္ပကာသက** န္တိ ပရိယာယသဒ္ဒဒီပကံ, ဧကေကဿ အတ္ထဿ အနေကပရိယာယဝစနဝိဘာဝကန္တိ အတ္ထော။ နိဒဿနမတ္တဉ္စေတံ အနေကေသမ္ပိ အတ္ထာနံ ဧကသဒ္ဒဝစနီယတာဝိဘာဝနဝသေနပိ တဿ ဂန္ထဿ ပဝတ္တတ္တာ။ ဝစီဘေဒအဒိလက္ခဏာ ကိရိယာ ကပ္ပိယတိ ဝိကပ္ပိယတိ ဧတေနာတိ ကိရိယာကပ္ပော, သော ပန ဝဏ္ဏပဒသမ္ဗန္ဓပဒတ္ထာဒိဝိဘာဂတော ဗဟုကပ္ပောတိ အာဟ **"ကိရိယာကပ္ပဝိကပ္ပော"** တိ။ ဣဒဉ္စ မူလကိရိယာကပ္ပဂ န္ထံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ သော ဟိ မဟာဝိသယော သတသဟဿပရိမာဏော နမာစရိယာဒိပ္ပကရဏံ။ ဌာနကရဏာဒိဝိဘာ ဂတော နိဗ္ဗစနဝိဘာဂတော စ အက္ခရာ ပဘေဒီယန္တိ ဧတေဟီတိ **အက္ခရပ္ပဘေဒာ,** သိက္ခာနိရုတ္တိယော။ **ဧတေသန္တိ** စတုန္နံ ဝေဒာနံ။

ပဒန္တိ စတုတ္ထိမံ, ပဉ္စမိမံ တ ပဒံ, တံ ပဒံ ကာယတီတိ **ပဒကော,** တေယေဝ တ ဝေဒေ ပဒသော ကာယတီတိ **ပဒကော။ တဒဝသေသ**န္တိ ဝုတ္တာဝသေသံ တကျံ။ တွောဝတာ သဒ္ဒဗျာကရဏံ ဝတ္ဝာ ပုန "ဗျာကရဏ"န္တိ အတ္ထဗျ ယာကရဏမာဟ။ တံ တံ သဒ္ဒံ တဒတ္ထဉ္စ ဗျာကရောတီတိ ဗျာစိက္ခတီတိ ဧတေနာတိ **ဗျာကရဏံ,** သဒ္ဒသတ္ထံ။ အာ ယတိံ ဟိတံ တေန လောကော န ယတတိ န ဤဟတီတိ **လောကာယတံ**။ တဉှိ ဂန္ထံ နိဿာယ သတ္တာ ပုညကိရိယာ ယ စိတ္တမ္ပိ န ဥပ္ပာဒေန္တိ။

အသီတိ မဟာသာဝကာတိ အညာသိကောဏ္ဍညော, ဝပ္ပော, ဘဒ္ဒိယော, မဟာနာမော, အဿဇိ, နာဠကော, ယ သော, ဝိမလော, သုဗာဟု, ပုဏ္ဏဇိ, ဂဝမ္ပတိ, ဥရုဝေလကဿပော, နဒီကဿပော, ဂယာကဿပော, သာရိပုတ္တော, မဟာမောဂ္ဂလ္လာနော, မဟာကဿပော, မဟာကစ္စာနော, မဟာကောဋ္ဌိကော, မဟာကပ္ပိနော, မဟာစုန္ဒော, အနုရုဒ္ဓ

ဆော, ကင်္ခါရေဝတော, အာနန္ဒော, နန္ဒကော, ဘဂု, နန္ဒိယော, ကိမိလော, ဘဒ္ဒိယော, ရာဟုလော, သီဝလိ, ဥပာလိ, ဒဗ္ဗော, ဥပသေနော, ခဒိရဝနိယရေဝတော, ပုဏ္ဏော မန္တာနိပုတ္တော, ပုဏ္ဏော သုနာပရန္တကော, သောဏော ကုဋိကဏ္ဏော, သောဏော ကောဠိဝိသော, ရာဓော, သုဘူတိ, အင်္ဂုလိမာလော, ဝက္ကလိ, ကာဠုဒာယီ, မဟာဥဒာယီ, ပိလိန္ဒဝစ္ဆော, သောဘိတော, ကုမာရကဿပော, ရဋ္ဌပာလော, ဝင်္ဂီသော, သဘိယော, သေလော, ဥပဝါဏော, မေဃိယော, သာဂတော, နာဂိတော, လကုဏ္ဍကဘဒ္ဒိယော, ပိဏ္ဍောလော ဘာရဒွါဇော, မဟာပန္ထကော, စူဠပန္ထကော, ဗာကုလော, ကုဏ္ဍဓာနော, အရုစိရိယော, ယသောဇော, အဇိတော , တိဿမေတ္တေယျော, ပုဏ္ဏကော, မေတ္တဂူ, ဓောတကော, ဥပသီဝေ, နန္ဒော, ဟေမကော, တောဒေယျော, ကပ္ပော, ဇတုကဏ္ဏီ, ဘဒြာဝုဓော, ဥဒယော, ပေါသာလော, မောဃရာဇာ, ပိင်္ဂိယောတိ ဧတေ အသီတိ မဟာသာဝကာ နာမ။

ကသ္မာ ပနေတေ ဧဝ ထေရာ ''မဟာသာဝကာ''တိ ဝုစ္စန္တီတိ? အဘိနီဟာရဿ မဟန္တဘာဝတော။ တထာ ဟိ ဒွေ အဂ္ဂသာဝကာပိ မဟာသာဝကေသု အန္တောဂဓာ။ တေ ဟိ သာဝကပါရမိဉာဏဿ မတ္ထကပ္ပတ္တိယာ သာဝကေသု အဂ္ဂဓမ္မာဓိဂမေန အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌိတာပိ အဘိနီဟာရမဟန္တတာသာမညေန ''မဟာသာဝကာ''တိပိ ဝုစ္စန္တိ, ဣတရေ ပန ပကတိသာဝကေဟိ သာတိသယံ မဟာဘိနီဟာရာ။ တထာ ဟိ တေ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကတပဏိဓာနာ, တတော ဧဝ သာတိသယံ အဘိညာသမာပတ္တီသု ဝသိနော ပဘိန္နပဋိသမ္ဘိဒါ စ။ ကာမံ သဗ္ဗေပိ အရဟန္တော သီလဝိသုဒ္ဓိအာဒိကေ သမ္မာဒေတွာ စတူသု သတိပဋ္ဌာနေသု သုပ္ပတိဋ္ဌိတစိတ္တာ သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂေ ယထာဘူတံ ဘာဝေတွာ မဂ္ဂပ္ပဋိပါဋိယာ အနဝသေသတော ကိလေသေ ခေပေတွာ အဂ္ဂဖလေ ပတိဋ္ဌဟန္တိ, တထာပိ ယထာ သဒ္ဓါဝိမုတ္တတော ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တဿ, ပညာဝိမုတ္တတော စ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တဿ ပုဗ္ဗဘာဂဘာဝနာဝိသေသသိဒ္ဓော မဂ္ဂဘာဝနာဝိသေသော, ဧဝံ အဘိနီဟာရမဟန္တတ္တပုဗ္ဗယောဂမဟန္တတ္တာ ဟိ သသန္တာနေ သာတိသယဿ ဂုဏဝိသေသဿ နိပ္ဖာဒိတတ္တာ သီလာဒီဟိ ဂုဏေဟိ မဟန္တာ သာဝကာတိ မဟာသာဝကာ။ တေသုယေဝ ပန ယေ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မေသု ဟမောက္ခဘာဝေန ခုရဘူတာနံ သမ္မာဒိဋ္ဌိသင်္ကပ္ပာဒီနံ သာတိသယံ ကိစ္စာနုဘာဝနိပ္ဖတ္တိယာ ကာရဏဘူတာယ တဇ္ဇာဘိနီဟာရာဘိနီဟဋ္ဌာယ သက္ကစ္စံ နိရန္တရံ စိရကာလသမ္ဘာဝိတာယ သမ္မာပဋိပတ္တိယာ ယထာက္ကမံ ပညာယ သမာဓိသ္မိဉ္စ ဥက္ကဋ္ဌဟာရမိပ္ပတ္တိယာ သဝိသေသံ သဗ္ဗဂုဏေဟိ အဂ္ဂဘာဝေ ဌိတာ, တေ သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနာ။ ဣတရေ အဋ္ဌသတ္တတိ ထေရာ သာဝကပါရမိယာ မတ္ထကေ သဗ္ဗသာဝကာနံ အဂ္ဂဘာဝေန အဋ္ဌိတတ္တာ ''မဟာသာဝကာ''ဣစ္စေဝ ဝုစ္စန္တိ။ ပကတိသာဝကာ ပန အဘိနီဟာရမဟန္တတ္တာဘာဝတော ပုဗ္ဗယောဂမဟန္တတ္တာဘာဝတော စ ''သတ္တုသာဝကာ''ဣစ္စေဝ ဝုစ္စန္တိ။ တေ ပန အဂ္ဂသာဝကာ ဝိယ မဟာသာဝကာ ဝိယ စ န ပရိမိတာ, အထ ခော အနေကသတာ အနေကသဟဿာ။

ဝယတီတိ **ဝယော,** အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနေသု ကတ္ထစိ အပရိကိလမန္တော အဝိတ္ထာယန္တော တေ ဂန္ထေ သန္တာနေတိ ပဏေတီတိ အတ္ထော။ ဒွေဝ ပဋိသေဓာ ပကတိံ ဂမေန္တီတိ ဒဿေတုံ **''အဝယော န ဟောတီ''**တိ ဝတွာ တတ္ထ အဝယံ ဒဿေတုံ **''အဝယော နာမ။ပေ။ န သက္ကောတီ''** တိ ဝုတ္တံ။

ဣဓာတိ ဣမသ္မိံ သုတ္တေ။ **တေနှိ** ''ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟီ''တိအာဒိဝစနံ။ တတိယဝိဇ္ဇာဓိဂမာယ ပဋိပတ္တိက္ကမော **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၇၀) သာတိသယံ ဝိတ္ထာရိတော, တထာ ဣဓ အဝတ္တုကာမတာယ **ဘယဘေရဝသုတ္တာ**ဒီသု (မ. နိ. ၁.၃၄ အာဒယော) ဝိယ သင်္ခေပတော စ ဝတ္တုကာမတာယ ''ဒုဝိန္နံ ဝိဇ္ဇာန''မိစ္စေဝ ဝုတ္တံ။

ဝိဇ္ဇာတိ ပုဗ္ဗေနိဝါသပ္ပဋိစ္ဆာဒကဿ မောဟက္ခန္ဓဿ ဝိဇ္ဈနဋ္ဌေနပိ ဝိဇ္ဇာ။ **မောဟော ပဋိစ္ဆာဒကဋ္ဌေန တမောတိ ဝုစ္စတိ** တမော ဝိယာတိ ကတွာ။ ကာတဗ္ဗတော ကရဏံ, ဩဘာသော ဝ ကရဏံ **ဩဘာသကရဏံ,** အတ္တနော ပစ္စယေဟိ ဩဘာသဘာဝေန နိဗ္ဗတ္တေတဗ္ဗဋ္ဌေနာတိ အတ္ထော။ **အယံ အတ္ထော** တိ အယမေဝ အဓိပ္ပေတတ္ထော။ **ပသံသာဝစနန္တိ** တဿေဝ အတ္ထဿ ထောမနာဝစနံ ပဋိပက္ခဝိဓမနပဝတ္တိဝိသေသာနံ ဗောဓနတော။ **ယောဇနာ**တိ ပသံသာဝသေန ဝုတ္တပဒာနံ အတ္ထဒဿနဝသေန ဝုတ္တပဒဿ စ ယောဇနာ။ **အဝိဇ္ဇာ ဝိဟတာ**တိ ဧတေန ဝိဇ္ဇနဋ္ဌေန ဝိဇ္ဇာတိ အယမ္ပိ အတ္ထော ဒီပိတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ယသ္မာ ဝိဇ္ဇာ ဥပ္ပန္နာ** တိ ဧတေန ဝိဇ္ဇာပဋိပက္ခာ အဝိဇ္ဇာ, ပဋိပက္ခတာ စ သ္သာ ပဟာတဗ္ဗဘာဝေန ဝိဇ္ဇာယ စ ပဟာယကဘာဝေနာတိ ဒဿေတိ။ **ဣတရသ္မိမ္ပိ ပဒဒွယေ** တိ ''တမော ဝိဟတော, အာလောကော ဥပ္ပန္နော''တိ ပဒဒွယေပိ။ **ဧသေဝ နယော**တိ ယထာဝုတ္တယောဇနံ အတိဒိသတိ။ တတ္ထာယံ ယောဇနာ – ဧဝံ အဓိဂတဝိဇ္ဇဿ တမော ဝိဟတော ဝိနဋ္ဌော။ ကသ္မာ? ယသ္မာ အာလောကော ဥပ္ပန္နော ဉာဏာ

လောကော ဟာတုဘူတောတိ။ **ပေသိတတ္တဿာ** တိ ယထာဓိပ္ပေတတ္ထသိဒ္ဓိပ္ပတ္တံ ဝိသဇ္ဇစိတ္တဿ, ပဌမဝိဇ္ဇ ဇာဓိဂမာယ ပေသိတစိတ္တဿာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ဝိပဿနာပာဒက န္တိ ဣမိနာ တဿ ဈာနစိတ္တဿ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယတမာဟ။ ဝိပဿနာ တိဝိဓာ ဝိပဿကပု ဂ္ဂလဘေဒေန။ မဟာဗောဓိသတ္တာနဉှိ ပစ္စေကဗောဓိသတ္တာနဉ္စ ဝိပဿနာ စိန္တာမယဉာဏသံဝဍ္ဎိတတ္တာ သ ယမ္ဘုဉာဏဘူတာ, ဣတရေသံ သုတမယဉာဏသံဝဍ္ဎိတတ္တာ ပရောပဒေသသမ္ဘူတာ။ သာ ''ဌပေတွာ နေဝသညာနာ သညာယတနံ အဝသေသရူပာရူပဇ္ဈာနာနံ အညတရတော ဝုဋ္ဌာယာ''တိအာဒိနာ အနေကဓာ အရူပမုခဝသေန စတုဓာတုဝ ဝတ္ထာနေ ဝုတ္တာနံ တေသံ တေသံ ဓာတုပရိဂ္ဂဟမုခာနံ အညတရမုခဝသေန စ အနေကဓာဝ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၃၀၆) နာနာနယတော ဝိဘာဝိတာ။ မဟာဗောဓိသတ္တာနံ ပန စတုဝီသတိကောဋိသတသဟဿမုခေန ပဘေဒဂမနတော နာနာနယံ သဗ္ဗညုတညာဏသန္နိဿယဿ အရိယမဂ္ဂဉာဏဿ အဓိဋ္ဌာနဘူတံ ပုဗ္ဗဘာဂဉာဏဂဗ္ဘံ ဂဏှာပေန္တံ ပရိပာကံ ဂစ္ဆန္တံ ပရမဂမ္ဘီရံ သဏှသုခုမတရံ အနညသာဓာရဏံ ဝိပဿနာဉာဏံ ဟောတိ, ယံ အဋ္ဌကထာသု ''မဟာ ဝဇိရဉာဏ''န္တိ ဝုစ္စတိ။ ယဿ စ ပဝတ္တိဝိဘာဂေန စတုဝီသတိကောဋိသတသဟဿပ္ပဘေဒဿ ပာဒကဘာဝေန သ မာပဇ္ဇိယမာနာ စတုဝီသတိကောဋိသတသဟဿသင်္ခ္ဓာ ဒေဝသိကံ သတ္ထု ဝဠဉ္ဇနကသမာပတ္တိယော ဝုစ္စန္တိ, သွ တယံ ဗုဒ္ဓာနံ ဝိပဿနာစာရော ပရမတ္ထမဉ္ဇူသာယံ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂသံဝဏ္ဏနာယံ** (ဝိသုဒ္ဓိ. မဟာဋီ. ၁.၁၄၄) ဒဿိတော, အ တ္ထိကေဟိ တတော ဂဟေတဗ္ဗောတိ။ ဣဓ ပန သာဝကာနံ ဝိပဿနာစာရံ သန္ဓာယ ''ဝိပဿနာပာဒက''န္တိ ဝုတ္တံ။

ကာမံ ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂဉာဏာနိပိ အာသဝာနံ ခေပနဉာဏာနိ ဧဝ, အနဝသေသတော ပန တေသံ ခေပနံ အဂ္ဂမဂ္ဂဉာဏေ နေဝတိ အာဟ **''အရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏတ္ထာယာ''** တိ။ **အာသဝါနံ ခယဉာဏာယာ**တိ အာသဝါနံ နိဿေသံ သမုစ္ဆိန္ဒန တော။ အာသဝါနံ ခယေ ဉာဏံ အာသဝက္ခယဉာဏန္တိ ဒဿေန္တော **''တတြ စေတံ ဉာဏ''** န္တိ ဝတွာ **''ခယေ''**တိ အာဓာရေ ဘုမ္မံ, န ဝိသယေတိ ဒဿေန္တော **''တတ္ထ ပရိယာပန္နတ္တာ''** တိ အာဟ။ **အဘိနိန္နာမေတီ**တိ အဘိမုခံ နီဟ ရတိ, ယထာ မဂ္ဂာဘိသမယော ဟောတိ, သဝနံ တဒဘိမုခံ ပဝတ္တေတိ။ **ဣဒံ ဒုက္ခ**န္တိ ဒုက္ခဿ အရိယသစ္စဿ တအ ဘိက္ခုနာ ပစ္စက္ခတော ဂဟိတဘာဝဒဿနံ။ **ဧတ္တကံ ဒုက္ခ** န္တိ တဿ ပရိစ္ဆိဇ္ဇ ဂဟိတဘာဝဒဿနံ။ **န ဣ တော ဘိယျော**တိ တဿ အနဝသေသတော ဂဟိတဘာဝဒဿနံ။ တေနာဟ **''သဗ္ဗမ္ပိ ဒုက္ခသစ္စ''** န္တိအာဒိ။ **သရ သလက္ခဏပဋိဝေဓေနာ**တိ သဘာဝသင်္ခါတဿ လက္ခဏဿ အသမ္မောဟတော ပဋိဝိဇ္ဈနေန။ အသမ္မောဟပဋိ ဝေဓောတိ စ ယထာ တသ္မိံ ဉာဏေ ပဝတ္တေ ပစ္ဆာ ဒုက္ခသစ္စဿ သရူပာဒိပရိစ္ဆေဒေ သမ္မောဟော န ဟောတိ, တထာ ပဝတ္တိ။ တေနေတဟ **''ယထာဘူတံ ပဇာနာတီ''**တိ။ ဒုက္ခံ သမုဒေတိ ဧတသ္မာတိ **ဒုက္ခသမုဒယော။ ယံ ဌာနံ ပတွာ** တိ ယံ နိဗ္ဗာနံ မဂ္ဂဿ အာရမ္မဏပစ္စယဋ္ဌေန ကာရဏဘူတံ အာဂမ္မ။ **ပတွာ**တိ စ တဒုဘယဝတော ပုဂ္ဂလဿ ပဝတ္တိယာတိ ကတွာ ဝုတ္တံ။ **ပတွာ**တိ တ ဟာပုဏနဟေတု။ **အပ္ပဝတ္တိ** န္တိ အပ္ပဝတ္တိနိမိတ္တံ။ တေ တ န ပဝတ္တန္တိ ဧတ္ထာတိ အပ္ပဝတ္တိ, နိဗ္ဗာနံ။ **တဿာ** တိ ဒုက္ခနိရောဓဿ။ **သမ္ပာပက** န္တိ သစ္ဆိကိရိယာဝသေန သမ္ပာဒေ ဟ ပကံ။

ကိလေသဝသေနာတိ အာသဝသင်္ခါတကိလေသဝသေန။ ယသ္မာ အာသဝါနံ ဒုက္ခသစ္စပရိယာယော တပ္ပရိယာပန္န နတ္တာ သေသသစ္စာနဉ္စ တံသမုဒယာဒိပရိယာယော အတ္ထိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **''ပရိယာယတော''**တိ။ ဒဿေန္တော သစ္စာနီတိ ယောဇနာ။ အာသဝါနဉ္စေတ္ထ ဂဟဏံ ''အာသဝါနံ ခယဉာဏာယာ''တိ အာရဒ္ဓတ္တာ။ တထာ ဟိ ''ကာမာသ တပိ စိတ္တံ ဝိမုစ္စတီ''တိအာဒိနာ အာသဝဝိမုတ္တိသီသေနေဝ သဗ္ဗကိလေသဝိမုတ္တိ ဝုတ္တာ။ ''ဣဒံ ဒုက္ခ''န္တိ ယထာဘူတံ ပ ဇာနာတီ''တိအာဒိနာ မိဿကမဂ္ဂေ ဣဓ ကထိတောတိ **''သဟ ဝိပဿနာယ ကောဋိပ္ပတ္တံ မဂ္ဂံ ကထေသီ''** တိ ဝု တ္တံ။ **ဇာနတော ပဿတော** တိ ဣမိနာ ပရိညာသစ္ဆိကိရိယာဘာဝနာဘိသမယာ ဝုတ္တာ။ **ဝိမုစ္စတီ** တိ ဣမိနာ ပဟာနာ ဘိသမယော ဝုတ္တောတိ အာဟ **''ဣမိနာ မဂ္ဂက္ခဏံ ဒဿေတီ''** တိ။ **ဇာနတော ပဿတော** တိ တ ဟေတုနိဒ္ဒေ သော။ ယံ ဇာနနဟေတု ကာမာသတပိ စိတ္တံ ဝိမုစ္စတီတိ ယောဇနာ။ ဓမ္မာနဉှိ သမာနကာလိကာနမ္ပိ ပစ္စယပစ္စယုပ္ပ န္နတာ သဟဇာတကောဋိယာ လဗ္ဘတိ။ ဘဝါသဝဂ္ဂဟဏေနေဝ ဧတ္ထ ဘဝရာဂဿ ဝိယ ဘဝဒိဋ္ဌိယာပိ သမဝရော ဓောတိ ဒိဋ္ဌာသဝဿပိ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ခီဏာ ဇာတီတိအာဒီဟိ ပဒေဟိ။ **တဿာ** တိ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏဿ။ **ဘူမိ**န္တိ ပဝတ္တိဋ္ဌာနံ။ ယေနာဓိပ္ပာယေန ''ကတမာ ပနဿာ''တိအာဒိနာ စောဒနာ ကတာ, တံ ဝိဝရန္တော **''န တာဝဿာ''** တိအာဒိမာဟ ။ တတ္ထ **န တာဝဿ**

အတီတာ ဇာတိ ခီဏာ မဂ္ဂဘာဝနာယာတိ အဓိပ္ပာယော။ တတ္ထ ကာရဏမာဟ **“ပုဗ္ဗေဝ ခီဏတ္တာ”**တိ။ န အနာဂတာ အဿ ဇာတိ ခီဏာတိ ယောဇနာ။ **န အနာဂတာ**တိ စ အနာဂတဘာဝသာမညံ ဂဟေတွာ လေသေန စောဒေတိ။ တေနာဟ **“အနာဂတေ ဝါယာမာဘာဝတော”**တိ။ အနာဂတဝိသေသော ပနေတ္ထ အဓိပ္ပေတော, တဿ ခေပနေ ဝါယာမော လဗ္ဘတေဝ။ တေနာဟ **“ယာ ပန မဂ္ဂဿာ”**တိအာဒိ။ **ဧကစတုပဉ္စဝေါကာရဘဝေသူ**တိ ဘဝတ္တယဂ္ဂဟဏံ ဝုတ္တနယေန အနဝသေသတော ဇာတိယာ ခီဏဘာဝဒဿနတ္ထံ။ **တန္တိ** ယထာဝုတ္တံ ဇာတိံ။ **သော**တိ ခီဏာသဝေါ ဘိက္ခု။

ဗြဟ္မစရိယဝါသော နာမ ဣဓ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဿ နိဗ္ဗတ္တနမေဝါတိ အာဟ **“ပရိဝုတ္ထ”**န္တိ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ စတူသု သစ္စေသု ပရိညာဒိကိစ္စသာဓနဝသေန ပဝတ္တမာနာယ သမ္မာသင်္ကပ္ပာဒီနမ္ပိ ဒုက္ခသစ္စေ ပရိညာဘိသမယာနုဂုဏာ ပဝတ္တိ, ဣတရေသု စ သစ္စေသု နေသံ ပဟာနာဘိသမယာဒိဝသေန ပဝတ္တိ ပါကဋာ ဧဝ။ တေန ဝုတ္တံ **“စတူသု သစ္စေသု စတူဟိ မဂ္ဂေဟိ ပရိညာပဟာနသစ္ဆိကိရိယာဘာဝနာဘိသမယဝသေနာ”**တိ။ **ပုထုဇ္ဇနကလျာဏကာဒယော**တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန သတ္တသေခံ သင်္ဂဏှာတိ။

ဣတ္ထတ္တာယာတိ ဣမေ ပကာရာ ဣတ္ထံ, တဗ္ဘာဝေါ ဣတ္ထတ္တံ, တဒတ္ထန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တေ ပန ပကာရာ အရိယမဂ္ဂဗျာပါရဘူတာ ပရိညာဒယော ဣဓာဓိပ္ပေတာတိ အာဟ **“ဧဝံသောဠသဝိဓကိစ္စဘာဝါယာ”**တိ။ တေ ဟိ မဂ္ဂံ ပစ္စဝေက္ခတော မဂ္ဂါနုဘာဝေန ပါကဋာ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌဟန္တိ, ပရိညာဒီသု စ ပဟာနမေဝ ပဓာနံ တဒတ္ထတ္တာ ဣတရေသန္တိ အာဟ **“ကိလေသက္ခယာယ ဝါ”**တိ။ ပဟီနကိလေသပစ္စဝေက္ခဏဝသေန ဝါ ဧတံ ဝုတ္တံ။ ဒုတိယဝိကပ္ပေ **ဣတ္ထတ္တာယာ**တိ နိဿက္ကေ သမ္ပဒါနဝစနန္တိ အာဟ **“ဣတ္ထဘာဝတော”**တိ ။ **အပရန္တိ** အနာဂတံ။ ဣမေ ပန စရိမကတ္တဘာဝသဏ္ဌာနာ ပဉ္စက္ခန္ဓာ။ **ပရိညာတာ တိဋ္ဌန္တီ**တိ ဧတေန တေသံ အပ္ပတိဋ္ဌတံ ဒဿေတိ။ အပရိညာမူလကာ ဟိ ပတိဋ္ဌာ။ ယထာဟ ‘‘ကဗဠီကာရေ စေ, ဘိက္ခဝေ, အာဟာရေ အတ္ထိ ရာဂေါ, အတ္ထိ နန္ဒီ, အတ္ထိ တဏှာ, ပတိဋ္ဌိတံ တတ္ထ ဝိညာဏံ ဝိရူဠှ’’န္တိအာဒိ (သံ. နိ. ၂.၆၄; ကထာ. ၂၉၆; မဟာနိ. ၇)။ တေနေဝါဟ – **“ဆိန္နမူလကာ ရုက္ခာ ဝိယာ”**တိအာဒိ။

ယဿာတိ ပုထုဇ္ဇနဿ။ တဿ ဟိ သီလံ ကဒါစိ ဝဍ္ဎတိ, ကဒါစိ ဟာယတိ။ သေက္ခာပိ ပန သီလေသု ပရိပူရကာရိနော ဝ, အသေက္ခေသု ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။ တေနာဟ **“ခီဏာသဝဿာ”**တိအာဒိ။ **ဝသိပ္ပတ္တ**န္တိ ဝသီဘာဝပ္ပတ္တံ။ **သုဋ္ဌု သမာဟိတ**န္တိ အဂ္ဂဖလသမာဓိနာ သမ္မဒေဝ သမာဟိတံ။ **ဓိတိသမ္ပန္န**န္တိ အဂ္ဂဖလဓိတိယာ သမန္နာဂတံ။ **မစ္စုံ ဇဟိတွာ ဌိတ**န္တိ အာယတိံ ပုနဗ္ဘဝါဘာဝတော ဝုတ္တံ။ ကထံ ပုနဗ္ဘဝါဘာဝေါတိ အာဟ **“သဗ္ဗေ ပါပခမ္မေ ပဇဟိတွာ ဌိတ”**န္တိ။ သဗ္ဗဿပိ ဉေယျဿ စတုသစ္စန္တောဂဓတ္တာ ဝုတ္တံ **“ဗုဒ္ဓန္တိ စတုသစ္စဗုဒ္ဓ”**န္တိ။ **ဗုဒ္ဓသာဝကာ**တိ သာဝကဗုဒ္ဓါ နမဿန္တိ, ပဂေဝ ဣတရာ ပဇာ။ ဣတရာ ဟိ ပဇာ သာဝကေပိ နမဿန္တိ။ ဣတိ ဧတ္တကေန ဌာနေန သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ဝသေန ကထာနံ အတ္ထံ ဝတွာ ဣဒါနိ သာဝကဿပိ ဝသေန အတ္ထံ ယောဇေတွာ ဒဿေတုံ **“အထ ဝါ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **သာဝကောပိ ဧတမော** မုခနိဗ္ဗတ္တေန သမ္ပတ္တေန သမ္ပန္နေန, ယတော သဗ္ဗေပိ အရိယသာဝကာ ဘဂဝတော ဩရသပုတ္တာတိ ဝုစ္စန္တိ။

နိဝုဿတီတိ **နိဝါသော,** နိဝုတ္ထော ခန္ဓသန္တာနောတိ အာဟ **“နိဝုတ္ထက္ခန္ဓပရမ္ပရ”**န္တိ။ **အဝေတိ, အဝေဒီ**တိ ပါဒဒွယေနပိ ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏဿ ကိစ္စသိဒ္ဓိယေဝ ဒဿေတိ။ ဧကတ္တကာယဧကတ္တသညိဘာဝသာမညတော ဝေဟပ္ဖလာပိ ဧတ္ထေဝ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တီတိ **“ဆ ကာမာဝစရေ, နဝ ဗြဟ္မလောကေ”**တိ ဣစ္စေဝ ဝုတ္တံ။ ဣတရေ ပန အပစုရဘာဝတော န ဝုတ္တာ။ ကေစ္စာနံ အဝိသယဘာဝတော စ အဝစနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဇာတိ ခီယတိ ဧတေနာတိ **ဇာတိက္ခယော,** အရဟတ္တန္တိ အာဟ **“အရဟတ္တံ ပတ္တော”**တိ။ ‘‘အဘိညာယာ’’တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ယကာရလောပေန ‘‘အဘိညာ’’တိ နိဒ္ဒေသော ကတောတိ အာဟ **“ဇာနိတွာ”**တိ။ **ကိစ္စဝေါသာနေနာ**တိ စတူဟိ မဂ္ဂေဟိ ကတ္တဗ္ဗဿ သောဠသဝိဓဿ ကိစ္စဿ ပရိယောသာနေန။ **ဝေါသိတော**တိ ပရိယောသိတော, နိဋ္ဌိတောတိ အတ္ထော။ **မောနေယျေန သမန္နာဂတော**တိ ကာယမောနေယျာဒီဟိ သမန္နာဂတော။ လပိတံ လပတီတိ **လပိတလာပနော။ အတ္တပစ္စက္ခတော ဉတွာ**တိ ဣမိနာ တေသံ ဝိဇ္ဇာနံ ပဋိလဒ္ဓဘာဝံ ဒီပေတိ။

တိကဏ္ဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. ဇာဏုသ္သောဏိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၀. နဝမေ **ဒေယျဓမ္မသ္သေတံ နာမ** န္တိ ယာဂံ ကရောန္တေန အတတ္ဗဒေယျဓမ္မံ သန္ဓာယ ဝဒတိ တဒညသ္သ ဟဋ္ဌိယံ ဒေယျဓမ္မဂ္ဂဟဏေနေဝ ဂဟိတတ္တာ။ **မတကဘတ္တ** န္တိ မတကေ ဥဒ္ဒိဿ အတတ္ဗဘတ္တံ, ပိတုပိဏ္ဍ ဉ္စန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဝရပုရိသာန**န္တိ ဝိသိဋ္ဌပုရိသာနံ, ဥတ္တမပုရိသာနန္တိ အတ္ထော။ **သဗ္ဗမေတံ အန**န္တိ ယထာဝုတ္တံ တဘေဒံ ယညသဒ္ဒါဒီအနံ။

ဇာဏုသ္သောဏိသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. သင်္ဂါရဝသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၁. ဒသမေ ဇိဏ္ဏာနံ ဟတ္ထိသာလာဒီနံ ပဋိသင်္ခရဏံ ပုန ဟကတိကကရဏံ ဇိဏ္ဏပဋိသင်္ခရဏံ , တသ္သ ကာရကော **ဇိဏ္ဏပဋိသင်္ခရဏကာရကော**။ **ဗာဟိရသမယေ** တိ သတ္ထုသာသနတော ဗာဟိရေ အညတိတ္ထိယသမယေ။ **သဗ္ဗစတုက္ကေနာ**တိအာဒီသု သဗ္ဗေသု ဒ္ဝိပဒစတုပ္ပဒါဒိဘေဒေသု ဟဏေသု ဧကေကသ္မိံ စတ္တာရော စတ္တာရော ဟဏေ ဝဓိတ္ဝာ ယဇိတဗ္ဗံ ယညံ သဗ္ဗစတုက္ကံ နာမ။ သေသေသုပိ ဧကမိနာ နယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ယသ္သ တ တသ္သ တ တိ** နိဿက္ကေ သာမိဝစနန္တိ အာဟ **"ယသ္မာ တ တသ္မာ တ"** တိ။ **ဝေမဿာယ** န္တိ ဇွေ **အဿု** တိ နိပါတမတ္တန္တိ အာဟ **"ဇဝံ သန္တေပိ အယ"** န္တိ။

ဝဓနန္တော တိ ပဋ္ဌပေန္တော။ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယသ္သ ဩဂဓံ မူလံ ပတိဋ္ဌာဘူတံ **ဗြဟ္မစရိယောဂဓံ** ။ တေနာဟ **"အရဟတ္တမဂ္ဂသင်္ခါတသ္သာ"** တိအာဒိ။ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသေန စေတ္ထ အရဟတ္တမဂ္ဂသ္သေဝ ဂဟဏံ ကတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ဥတ္တမံ ပတိဋ္ဌာဘူတံ** အာရမ္မဏူပနိဿယဘာဝေန။

အပ္ပေဟိ ဝေယျာဝစ္စကရာဒီဟိ အတ္ထော ဇတိဿာတိ **အပ္ပဋ္ဌာ** တ္တ-ကာရဿ ဋ္ဌ-ကာရံ ကတ္ဝာ။ တေနာဟ **"ယတ္ထ ဗဟူ"** တိအာဒိ။ **ယတ္ထာ** တိ ယသ္မိံ ပဋိပဒါယံ ။ အပ္ပော သမာရမ္ဘော ဇတိဿာတိ **အပ္ပသမာရမ္ဘော**။ **ဟ သံသာ**တိ ပသံသာရဟာ။ **ဇတံ ယေဝ ကထာပေဿာမိ** တိ ဇတေနေဝ ဗြဟ္မဏေန ကထာပေဿာမိ။

သောပ္ပေနာ တိ နိဒ္ဒာယ။ **ပမာဒေနာ**တိ ဇာဂရိယာဒီသု အနနုယုဥ္ဇနတော သတိဝိပ္ပဝါသလက္ခဏေန ပမာဒေန။ **ပစ္စနီကပဋိဟရဏဝသေနာ**တိ ပဋိပက္ခာပနယနဝသေန။ တထာ ဟိ ဘဂဝတော စ သာသနဿ စ ပဋိပက္ခာ တိတ္ထိယာ, တေသံ ဟရဏတော ပဋိဟာရိယံ။ တေ ဟိ ဒိဋ္ဌိဟရဏဝသေန ဒိဋ္ဌိပ္ပကာသနေ အသမတ္ထဘာဝေန စ ဣဒ္ဓိအာဒေသနာနုသာသနီဟိ ဟရိတာ အပနီတာ ဟောန္တီတိ။ "ပဋိ"တိ တ အယံ သဒ္ဒော "ပစ္ဆာ"တိ ဇတဿ အတ္ထံ ဗောဓေတိ "တသ္မိံ ပဋိပဝိဋ္ဌသ္မိံ, အညော အာဂဉ္ဆိ ဗြာဟ္မဏော"တိအာဒီသု (သု. နိ. ၉၈၅; စူဠနိ. ဝတ္ထုကထာ ၄) ဝိယ, တသ္မာ သမာဟိတေ စိတ္တေ ဝိဂတူပက္ကိလေသေ ကတကိစ္စေန ပစ္ဆာ ဟရိတဗ္ဗံ ပဝတ္တေတဗ္ဗန္တိ ပဋိဟာရိယံ, အတ္တနော တ ဥပက္ကိလေသေသု စတုတ္ထဈာနမဂ္ဂေဟိ ဟရိတေသု ပစ္ဆာဟရဏံ ပဋိဟာရိယံ, ဣဒ္ဓိအာဒေသနာနုသာသနိယော စ ဝိဂတူပက္ကိလေသေန ကတကိစ္စေန စ သတ္တဟိတတ္ထံ ပုန ပဝတ္တေတဗ္ဗာ, ဟရိတေသု စ အတ္တနော ဥပက္ကိလေသေသု ပရသတ္တာနံ ဥပက္ကိလေသဟရဏာနိ ဟောန္တီတိ ပဋိဟာရိယာနိ ဘဝန္တိ, ပဋိဟာရိယမေဝ **ပာဋိဟာရိယံ**။ ပဋိဟာရိယေ တ ဣဒ္ဓိအာဒေသနာနုသာသနိသမုဒါယေ ဘဝံ ဧကေကံ **ပာဋိဟာရိယ**န္တိ ဝုစ္စတိ။ ပဋိဟာရိယံ တ စတုတ္ထဈာနံ မဂ္ဂေ စ ပဋိပက္ခဟရဏတော, တတ္ထ ဇာတံ နိမိတ္တဘူတေ, တတော တ အာဂတန္တိ **ပာဋိဟာရိယံ**။

အာဂတနိမိတ္တေနာ တိ အာဂတာကာရသလ္လက္ခဏဝသေန။ ဧသ နယော သေသေသုပိ။ **ဧကော ရာဇာ**တိ ဒက္ခိဏမဓုရာဓိပတိ ဧကော ပဏ္ဍုရာဇာ။ **ဝေမ္ပိ တေ မနော** တိ ဣမိနာ အာကာရေန တဝ မနော ပဝတ္တောတိ အတ္ထော။ တေန ပကာရေန ပဝတ္တောတိ အာဟ **"သောမနဿိတော တ"** တိအာဒိ။ သာမညဇောတနာ ဝိသေသေ အဝတိဋ္ဌတီတိ အဓိပ္ပာယေနေဝံ ဝုတ္တံ။ "ဇဝံ တဝ မနော"တိ ဣဒ္ဓမ မနသော သောမနဿိတတာဒိမတ္တဒဿနံ, န ပန ယေန သော သောမနဿိတော ဒေါမနဿိတော တ, တံဒဿနံ။ သောမနဿဂ္ဂဟဏေန စေတ္ထ တဒေကဋ္ဌာ ရာဂာဒယော သဒ္ဓါဒယော စ ဒဿိတာ ဟောန္တိ, ဒေါမနဿဂ္ဂဟဏေန ဒေါသာဒယော။ **ဒုတိယ**န္တိ "ဣတ္ထမ္ပိ တေ မနော"တိ ပဒံ။ **ဣတိပီ**တိ ဇွေ **ဣတိ**-သဒ္ဒော နိဒဿနတ္ထော "အတ္ထီတိ ခော, ကစ္စာန, အယမေကော အန္တော"တိအာဒီသု (သံ.

နိ. ၂.၁၅; ၃.၉၀) ဝိယ။ တေနာဟ **“ဣမဋ္ဌ ဣမဋ္ဌ အတ္ထံ စိန္တယမာန”** တိ။ ပိ-သဒ္ဒေါ ဝုတ္တတ္ထသမ္ပိဏ္ဍနတ္ထော။

ကထေန္တာနံ သုတ္ဝာ တိ ကထေန္တာနံ သဒ္ဒံ သုတ္ဝာ။ **တဿ ဝသေနာ** တိ တဿ ဝိတက္ကိတဿ ဝသေန။ **အဋ္ဌကာရကေနာ** တိ ဝိနိစ္ဆယကာရကေန။

န အရိယာနန္တိ အရိယာနံ မဂ္ဂဖလစိတ္တံ န ဇာနာတီတိ အတ္ထော။ တဉှိ တေန အနဓိဂတတ္တာ စေတောပရိယဉာဏေနပိ န သက္ကာ ဝိညာတုံ, အညံ ပန စိတ္တံ ဇာနာတိယေဝ။ **ဟေဋ္ဌိမော ဥပရိမဿ စိတ္တံ န ဇာနာတီ** တိအာဒိနိပိ မဂ္ဂဖလစိတ္တမေဝ သန္ဓာယ ဝုတ္တာနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ သောတာပန္နာဒယောပိ ဟိ အတ္တနာ အဓိဂတမေဝ မဂ္ဂဖလံ ပရေဟိ ဥပ္ပာဒိတံ သမ္မာ စေတောပရိယဉာဏေန ဇာနိတုံ သက္ကောန္တိ, န အတ္တနာ အနဓိဂတံ။ သဗ္ဗေပိ အရိယာ အတ္တနော ဖလံ သမာပဇ္ဇန္တိ အဓိဂတတ္တာတိ ဒဿေန္တော **“ဇေတေသု စာ”**တိအာဒိမာဟ။ ယဒိ အရိယာ အတ္တနာ အဓိဂတဖလံ သမာပဇ္ဇန္တိ, ဥပရိမာပိ ဟေဋ္ဌိမံ ဖလံ သမာပဇ္ဇန္တိ အဓိဂတတ္တာ လောကိယသမာပတ္တိယော ဝိယာတိ ကဿစိ အာသင်္ကာ သိယာ, တန္နိဝတ္တနတ္ထမာဟ **“ဥပရိမော ဟေဋ္ဌိမံ န သမာပဇ္ဇတီ”** တိ။

ဥပရိမောတိ သကဒာဂါမိအာဒိအရိယပုဂ္ဂလော။ **ဟေဋ္ဌိမ** န္တိ သောတာပတ္တိဖလာဒိံ။ **န သမာပဇ္ဇတီ** တိ သတိပိ အဓိဂတတ္တေ န သမာပဇ္ဇတိ။ ကသ္မာတိ စေ? ကာရဏမာဟ **“တေသဉှီ”**တိအာဒိ, တေသံ သကဒာဂါမိအာဒီနံ ဟေဋ္ဌိမာ ဟေဋ္ဌိမာ ဖလသမာပတ္တိ တေသု တေသုယေဝ ဟေဋ္ဌိမေသု အရိယပုဂ္ဂလေသု ပဝတ္တတိ, န ဥပရိမေသူတိ အတ္ထော။ ဣမိနာ ဟေဋ္ဌိမံ ဖလစိတ္တံ ဥပရိမဿ န ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ ဒဿေတိ။ ကသ္မာတိ စေ? ပုဂ္ဂလန္တရဘာဝူပဂမနေန ပဋိပ္ပဿဒ္ဓတ္တာ။ ဇေတေန ဥပရိမော အရိယော ဟေဋ္ဌိမံ ဖလသမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇတိ အတ္တနာ အဓိဂတတ္တာ ယထာ တံ လောကိယသမာပတ္တိန္တိ ဇဝံ ပဝတ္တော ဟေတု ဗျဘိစာရိတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ န ဟိ လောကိယဇ္ဈာနေသု ပုဂ္ဂလန္တရဘာဝူပဂမနံ နာမ အတ္ထိ ဝိသေသာဘာဝတော, ဣဓ ပန အသမုစ္ဆိန္နိတကမ္မကိလေသနိရောဓနေန ပုထုဇ္ဇနေဟိ ဝိယ သောတာပန္နဿ သောတာပန္နာဒီဟိ သကဒာဂါမိအာဒီနံ ပုဂ္ဂလန္တရဘာဝူပဂမနံ အတ္ထိ။ ယတော ဟေဋ္ဌိမာ ဟေဋ္ဌိမာ ဖလဓမ္မာ ဥပရူပရိမဂ္ဂဓမ္မေဟိ နိဝတ္တိတာ ပဋိပက္ခေဟိ ဝိယ အဘိဘူတာ အပ္ပဝတ္တိဓမ္မတံယေဝ အာပန္နာ။ တေနေဝ ဝုတ္တံ **“ပဋိပ္ပဿဒ္ဓတ္တာ”** တိ။

အပိစ ကုသလကိရိယပ္ပဝတ္တိ နာမ အညာ, ဝိပာကပ္ပဝတ္တိ စ အညာတိ အနန္တရဖလတ္တာ စ လောကုတ္တရကုသလာနံ ဟေဋ္ဌိမတော ဥပရိမော ဘဝန္တရဂတော ဝိယ ဟောတိ။ တံတံဖလဝသေနေဝ ဟိ အရိယာနံ သောတာပန္နာဒိနာမလာဘော။ တေ သစေ အညဖလသမင်္ဂိနောပိ ဟောန္တိ, သောတာပန္နာဒိနာမမ္ပိ တေသံ အဝဝတ္ထိတံ သိယာ။ တဿ တဿ တ အရိယဿ တံ တံ ဖလံ သဒိသန္တိ ကတ္ဝာ န ဥပရိမဿ ဟေဋ္ဌိမဖလသမင်္ဂိတာယ လေသောပိ သမ္ဘဝတိ, ကုတော တဿာ သမာပဇ္ဇနန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဟေဋ္ဌိမာ စ သောတာပန္နာဒယော ဥပရိမံ သကဒာဂါမိဖလာဒိံ န သမာပဇ္ဇန္တိ အနဓိဂတတ္တာ။ န ဟိ အနဓိဂတံ သမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇိတုံ သက္ကာ, တသ္မာ သဗ္ဗေပိ အရိယာ အတ္တနောယေဝ ဖလံ သမာပဇ္ဇန္တီတိ နိဋ္ဌမေတ္ထ ဂန္တဗ္ဗံ။

ပဝတ္တေန္တာ တိ ပဝတ္တကာ ဟုတ္ဝာ, ပဝတ္တနဝသေနာတိ အတ္ထော။ **ဇဝန္တိ** ယထာနုသိဋ္ဌာယ အနုသာသနိယာ ဝိဓိဝသေန ပဋိသေဓဝသေန စ ပဝတ္တိတာကာရပရာမသနံ။ သာ စ သမ္မာဝိတက္ကာ နာမ မိစ္ဆာဝိတက္ကာနဉ္စ ပဝတ္တိ အာကာရဒဿနဝသေန ပဝတ္တတိ။ တတ္ထ အာနိသံသဿ အာဒီနဝဿ စ ဝိဘာဝနတ္တံ **အနိစ္စသညမေဝ,** န နိစ္စသညန္တိ အတ္ထော။ ပဋိယောဂိနိဝတ္တနတ္ထဉှိ **ဇဝ-**ကာရဂ္ဂဟဏံ။ ဣဓာပိ ဇဝေသဒ္ဒဂ္ဂဟဏဿ အတ္ထော ပယောဇနဉ္စ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ဣဒံ-**ဂဟဏေပိ ဇသေဝ နယော။ **ပဉ္စကာမဂုဏရာဂန္တိ** နိဒဿနမတ္တံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ တဒညရာဂဿ အာသဝာဒီနဉ္စ ပဟာနဿ ဣစ္ဆိတတ္တာ တပ္ပဟာနဿ စ တဒညရာကဒိခေပဿ ဥပာယဘာဝတော။ တထာ ဝုတ္တံ ဒုဋ္ဌလောဟိတဝိမောစနဿ ပုဗ္ဗဒုဋ္ဌမံသခေပနူပာယတာ ဝိယ။ **လောကုတ္တရဓမ္မမေဝ** တိ အဝဓာရဏံ ပဋိက္ခေပဘာဝတော သာဝဇ္ဇဓမ္မနိဝတ္တနပရံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ, တဿ အဓိဂမူပာယာနိသံသဘူတာနံ တဒညေသံ အနဝဇ္ဇဓမ္မာနံ နာနန္တရိယဘာဝတော။

စိန္တာမဏိကဝိဇ္ဇာသရိက္ခကတ န္တိ ကူမိနာ “စိန္တာမဏီ”တိ ဧဝံ လဒ္ဓနာမာ လောကေ ကော ဝိဇ္ဇာ အတ္ထိ, ယာယ ပရေသံ စိတ္တံ ဝိဇာနန္တီတိ ဒီပေတိ။ “တဿာ ကိရ ဝိဇ္ဇာယ သာဓကော ပုဂ္ဂလော တာဒိသေ ဒေသကာလေ မန္တံ ပရိဇပ္ပိတွာ ယဿ စိတ္တံ ဇာနိတုကာမော, တဿ ဒိဋ္ဌဟတ္ထာဒိဝိသေသသဉ္ဇာနနမုခေန စိတ္တာစာရံ အနုမိနန္တော ကထေတီ”တိ ကေစိ။ အပရေ “တစံ နိစ္ဆရာပေတွာ တတ္ထ အက္ခရသလ္လက္ခဏဝသေနာ”တိ ဝဒန္တိ။

ကူဒ္ဓ ပန သဗ္ဗန္တိ “ဘဝံ ကေတမော အနေကဝိဟိတံ ကူဒ္ဓိဝိဓံ ပစ္စနုဘောတီ”တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တံ သဗ္ဗမ္ပိ။

သင်္ဂါရဝသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဗြာဟ္မဏဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၇) ၂. မဟာဝဂ္ဂေါ

၁. တိတ္ထာယတနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၂. ဒုတိယဿ ပဌမေ **တိတ္ထံ နာမ ဒွာသဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌိယော** တဗ္ဗိနိမုတ္တဿ ကဿစိ ဒိဋ္ဌိဝိပ္ဖန္ဒိတဿ အဘာဝတော။ ဧတ္ထ ဟိ သတ္တာ တရန္တိ ဥပ္ပိလဝန္တိ ဥမ္မုဇ္ဇနိမုဇ္ဇံ ကရောန္တိ, တသ္မာ **"တိတ္ထ"** န္တိ ဝုစ္စတိ။ ဟရဂမနသဋ္ဌာတဥဟိ တရဏံ ဒိဋ္ဌိဂတိကာနံ နတ္ထိ, တတ္ထေဝ အပရာပရံ နိမုဇ္ဇနုမ္မုဇ္ဇနဝသေန ပိလဝနမေဝ တေသံ တရဏံ နာမ။ **ဥပ္ပာဒကာ** တိ ပူရဏာကဿပာဒယော။ တိတ္ထေ ဇာတာ **တိတ္ထိယာ,** ယထာဝုတ္တံ ဝာ ဒိဋ္ဌိဂတသင်္ခာတံ တိတ္ထံ ဧတေသံ အတ္ထီတိ တိတ္ထိကာ, တိတ္ထိကာ ဧဝ **တိတ္ထိယာ။ မနောရမေ**တိ သာဒုဖလဘာရိတတာယ အဘာယဒိသတာယ စ မနောရမေ။ **ဣမေသုယေဝ တီသု ဌာနေသူ**တိ ယထာဝုတ္တေသု တိတ္ထာယတနေသု။

ယော ယထာ ဇာနာတိ, တဿ တထာ ဝုစ္စတိ တိ ဣမိနာ ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယဝသေန တထာ ဝုတ္တန္တိ ဒဿေတိ။ **ပုဂ္ဂလ** -သဒ္ဒေါ စ တိဿန္နမ္ပိ ပကတီနံ သာဓာရဏော, တသ္မာ ပုရိသဂ္ဂဟဏေန တတော ဝိသေသနံ ယထာ "အဌ ပုရိသပုဂ္ဂလာ"တိ။ **ပဋိသံဝိဒိတံ ကရောတီ**တိ ကေဝလံ ဇာနနဝသေန ဝိဒိတံ ကရောတိ။ **အနုဘဝတိ တ**တိ ဝိပါကလက္ခဏာ ပ္ပတ္တံ အနုဘဝတိ။ **ပုဗ္ဗေကတဟေတူ** တိ အန္တောဂဓာဝဓာရဏံ ပဒန္တိ အာဟ **"ပုဗ္ဗေကတကမ္မပစ္စယေနေဝ"** တိ။ **ဣမိနာ**တိ "သဗ္ဗံ တံ ပုဗ္ဗေကတဟေတူ"တိ ဣမိနာ ဝစနေန။ **ကမ္မဝေဒနန္တိ** ကုသလာကုသလကမ္မသဟဇံ ဝေဒနံ။ **ကိရိယဝေဒနန္တိ** "နေဝ ကုသလာကုသလာ န စ ကမ္မဝိပါကာ"တိ ဧဝံ ဝုတ္တံ ကိရိယစိတ္တသဟဇံ ဝေဒနံ။ န ကေဝလဉ္စ တေ ကမ္မကိရိယဝေဒနာ ဧဝ ပဋိက္ခိပန္တိ, အထ ခော သာသနေ လောကေ စ ပာကဋေ တတာဗာဓာဒိရောဂေ စ ပဋိက္ခိပန္တိ ဧတတိ ဒဿေတုံ **"ယေ တ ဣမေ"**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ပိတ္တသမုဋ္ဌာနာ** တိ ပိတ္တဝိကာရာဓိကသမ္ဘူတာ ။ အနန္တရ ဒွဝယေပိ ဧသေဝ နယော။ **သန္နိပါတိကာ** တိ ပိတ္တာဒီနံ တိဏ္ဏမ္ပိ ဝိကာရာနံ သန္နိပါတတော ဇာတာ။ **ဥတုပရိဏာမဇာ**တိ သီတာဒိဥတုနော ဝိပရိဏာမတော ဝိသမပရိဝုတ္တိတော ဇာတာ။ **ဝိသမပရိဟာရဇာ**တိ အသဟ္ပာယာဟာရယောဂပဋိသေဝနဝသေန ကာယဿ ဝိသမံ ပရိဟရဏတော ဇာတာ။ **ဩပက္ကမိကာ** တိ ဥပက္ကမတော နိဗ္ဗတ္တာ။ **ကမ္မဝိပါကဇာ**တိ ကမ္မဿ ဝိပါကဘူတက္ခန္ဓတော ဇာတာ။ ဝိရောဓိပစ္စယသမုဋ္ဌာနာ ဓာတူနံ ဝိကာရာဝတ္ထာ, တပ္ပစ္စယာ တ ဒုက္ခာ ဝေဒနာ အာဗာဓနဋ္ဌေန **အာဗာဓော,** သော ဧဝ ရုဇ္ဇနဋ္ဌေန **ရောဂေါ**။ တတ္ထ "ယော ယာပ္ပလက္ခဏော, သော ရောဂေ, ဣတရော အာဗာဓော"တိ ဝဒန္တိ။ သဗ္ဗေသဉ္စ နေသံ တံတံဓာတူနံ ဝိသမံ အာသန္နကာရဏံ, န တထာ ဣတရာနိ။ တတ္ထာပိ စ ပကောပဟဝတ္တာ ဓာတုယော အာသန္နကာရဏံ, န တထာ ပရပစ္စယာဝတ္တာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **အဋ္ဌမံယေဝ** ကမ္မဝိပါကဇံ အာဗာဓံ **သမ္ပဋိစ္ဆန္တိ** "သဗ္ဗံ တံ ပုဗ္ဗေကတဟေတူ"တိ ဝိပလ္လာသဂ္ဂဟေန။ **"ပုဗ္ဗေ"** တိ ပုရာတနဿေဝ ကမ္မဿ ဂဟိတတ္တာ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယမ္ပိ တေ ပဋိက္ခိပန္တီတိ ဝုတ္တံ **"ဒွေဝ ပဋိဗာဟိတ္ဝာ"**တိ။ **သမ္ပဋိစ္ဆန္တီ**တိ အနုဇာနန္တိ။

အတ္တနာ ကတမူလကေနာတိ သာဟတ္ထိကကမ္မဟေတု။ **အာဏတ္တိမူလကေနာ** တိ ပရဿ အာဏာပနဝသေန ကတကမ္မဟေတု။ **ဣမာ**တိ တိဿော ဝေဒနာ။ **သဗ္ဗေ ပဋိဗာဟန္တိ** တိ သဗ္ဗေ ရောဂေ ပဋိသေဓေန္တိ သဗ္ဗေသမ္ပိ တေသံ ဧကေန ဣဿရေနေဝ နိမ္မိတတ္တာ တဗ္ဗာဝီဘာဝတသမ္ဘဝတော။ သေ နယော သေသေသုပိ။ **သဗ္ဗံ ပဋိဗာဟန္တီ** တိ ဟေတုပစ္စယပဋိသေဓနေတော သဗ္ဗံ နိသေဓေန္တိ။

မာတိကံ နိက္ခိပိတ္ဝာ တိ တိဏ္ဏမ္ပိ ဝေဒနံ အသာရဘာဝဒဿနတ္ထံ ဥဒ္ဒေသံ ကတ္ဝာ။ **တန္တိ** တံ မာတိကံ။ **ဝိဘဇိတ္ဝာ ဒဿေတုန္တိ** အေသဒဿနဝသေနေဝ ဝိဘာဂတော ဒဿေတုံ။ **လဒ္ဓိပတိဋ္ဌာပနတ္ထ** န္တိ အတ္တနော လဒ္ဓိယာ ပဋိဇာနာပနတ္ထံ။ **လဒ္ဓိတော လဒ္ဓိံ သင်္ကမန္တီ** တိ မူလလဒ္ဓိတော အညလဒ္ဓိံ ဥပဂစ္ဆန္တိ ပဋိဇာနန္တိ။ **ပုဗ္ဗေကတဟေတုယေဝ ပဋိသံဝေဒေတီ**တိ ကမ္မဝေဒနမ္ပိ ဝိပါကဝေဒနံ ကတ္ဝာ ဝဒန္တိ။ ဒိဋ္ဌိဂတိကာ ဟိ ဗြာမူဠ္ဟာစိတ္တာ ကမ္မန္တရဝိပါကန္တရာဒီနိ အာလောဠေန္တိ, အသင်္ကရတော သညာပေတုံ န သက္ကောန္တိ။ ယထာ စ အကုသလကမ္မေ, ဧဝံ ကုသလကမ္မေပီတိ ဒဿေတုံ **"ဧဝံ ဟဏာတိပာတာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ဝေဝန္တိ** ယထာ ပုဗ္ဗေကတဟေတု ဧဝ ပာဏာတိပာတိနော နာမ ဟောန္တိ, န ဣဒါနိ သယံကတကာရဏာ, ဧဝံ ပါဏာတိပာတာ ဝိရမဏာမ္ပိ ပုဗ္ဗေကတဟေတု ဧဝါတိ ဝိစာရိယမာနော ပုဗ္ဗေကတတအေ အကိရိယတအေ **ဧဝ** သမ္ပဇ္ဇတိ။

ကတ္တုကမျတာဆန္ဒော န တဏှာဆန္ဒော။ **ကတ္တုကမျတာ** တိ ကာတုမိစ္ဆာ။ **ပစ္စတ္တပုရိသကာရော** တိ တေန တေန ပုရိသေန ကတ္တဗ္ဗကိစ္စံ န ဟောတိ ပုဗ္ဗေကတဟေတု ဧဝ သိဇ္ဈနတော။ **ဥဘယမ္ပိ တံ သေ န လဗ္ဘတီ** တိ ကတ္တဗ္ဗကရဏံ သုစရိတပူရဏံ, အကတ္တဗ္ဗအကရဏံ ဒုစ္စရိတဝိရတီတိ ဣဒံ ဥဘယမ္ပိ သေ န လဗ္ဘတိ။ **သမဏာပိ ဟိ ပုဗ္ဗေကတကာရဏာယေဝ ဟောန္တီ**တိ ပုဗ္ဗေကတကာရဏာယေဝ သမဏာပိ ဟောန္တိ, န ဣအနိ သံဝရသမာဒာနာဒိနာ။ **အဿမဏာပိ ပုဗ္ဗေကတကာရဏာယေတ** တိ ပုဗ္ဗေကတကာရဏာယေဝ အဿမဏာပိ ဟောန္တိ, န သံဝရဘေဒေန။

ယထာ ပုဗ္ဗေကတတဒေ ဆန္ဒတယာမာနံ အသမ္ဘဝတော ပစ္စတ္တပုရိသကာရာနံ အဘာတေ, ဧဝံ ဣဿရနိမ္မာနတဒေပိ ဣဿရေနေဝ သဗ္ဗဿ နိမ္မိတဘာတန္ဇာနနတောတိ ဝုတ္တံ **"ပုဗ္ဗေကတတဒေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော"**တိ။ သေ နယော အဟေတုကတဒေပီတိ အာဟ **"တထာ အဟေတုကတဒေပီ"**တိ။

ဣမေသန္တိအာဒိနာ ဣမေသံ တိတ္ထာယတနာနံ တုစ္ဆာသာရတာယ ထုသကောဋ္ဋနေန ကုဏ္ဍကမတ္တဿပိ အလာဘော ဝိယ ပရမတ္ထလေသဿပိ အဘာတေ, တထာ ခဇ္ဇောပနကောဘာသတော တေဇသော ဖုလိင်္ဂမတ္တဿပိ အဘာတေ ဝိယ အန္ဓဝေဏိကဿပိ မဂ္ဂဿ အပ္ပဋိလာဘော ဝိယ သဒ္ဒမတ္တံ နိဿာယ မိစ္ဆာဘာဂေန ဝိပလ္လတ္ထတာယ **ဒဒ္ဒရဇာတကေ** (ဇာ. ၁.၂.၄၃-၄၃) သသကသဒ္ဒိသတာ စ ဝိဘာဝိတာ ဟောတိ။ **သာရဘာဝန္တိ** သီလသာရာဒိသမ္ပတ္တိယာ သာရသဗ္ဘာဝံ။ **နိယျာနိကဘာဝ** န္တိ ဧကန္တေနေဝ ဝဋ္ဋတော နိယျာနာဝဟဘာဝံ။ **အနိဂ္ဂဟိတော** တိ န နိဂ္ဂဟေတဗ္ဗော။ တေနာဟ **"နိဂ္ဂဟေတုံ အသက္ကုဏေယျော"** တိ။ **အသံကိလိဋ္ဌော** တိ သံကိလေသဝိရဟိတော။ တေနာဟ **"နိက္ကိလေသော"** တိအာဒိ။ **အနုပဝဇ္ဇော** တိ ဓမ္မတော န ဥပဝဒိတဗ္ဗော။ **အပ္ပဋိကုဋ္ဌော** နာမ အပ္ပဋိသေဓနံ တ သိယာ အနက္ကောသနံ တတိ တဒုဘယံ ဒဿေန္တော **"အပ္ပဋိဗာဟိတော အနုပက္ကုဋ္ဌော"** တိ အာဟ။

တဿ ဓမ္မဿာ တိ "အယံ ခေါ ပန, ဘိက္ခဝေ"တိအာဒိနာ ဥဒ္ဒိဋ္ဌဿ ဓမ္မဿ။ **ပဉ္စဟံ ပုဉ္ဆိတ္ဆတ** တိ ကထေတုကမျတာဝသေန ပဉ္စဟံ ပုဉ္ဆိတ္ဆတ။ **ယထာပဋိဟဋိယာ**တိ မာတိကာယ ယထာနိက္ခိတ္တပ္ပဋိဟဋိယာ။ **ဓာတုယောတိ** သဘာဝဓာရဏဋ္ဌေန ဓာတုယော။ တာ ပန ယသ္မာ တဏှာဒိဋ္ဌိကပ္ပနာပရိကပ္ပိတအတ္တသုဘသုခသဿတာဒိပကတိအာဒိဓုတဒိဇီတဒိကာယာဒိကာ ဝိယ န ဣစ္ဆာသဘာတ ဒိဋ္ဌအာဒိရဟိတေဟိ ဝိမုစ္စမာနဥဒုမ္ဗရပုပ္ဖာဒိလောကတေဟာရဝတ္ထုနိ ဝိယ စ တစာဝတ္ထုမတ္တာ, အထ ခေါ သစ္စပရမတ္ထဘူတာတိ အာဟ **"သဘာတ"**တိ, သစ္စသဘာတတိ အတ္ထော။ အတ္တနော သဘာဝံ ဓာရေန္တီတိ ဟိ ဓာတုယော။ **နိဇ္ဇီဝနိဿတ္တဘာဝပ္ပကာသကော** တိ ဗာဟိရပရိကပ္ပိတဇီတဘာဝပ္ပကာသကော လောကိယမဟာဇနသံကပ္ပိတသတ္တာဘာဝပ္ပကာသကော စ။ **အာကရဋ္ဌေနာ** တိ ဥပ္ပဇ္ဇနဋ္ဌာနဘာဝေန။ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနမ္ပိ ဟိ အာကရော အာယတနန္တိ ဝုစ္စတိ ယထာ "ကမ္ဗောဇော အဿာနံ အာယတန"န္တိ။ **မနောပဝိစာရာ**တိ တံ တံ အာရမ္မဏံ ဥပေစ္စ မနသော ဝိဝိစရဏာကာရော။ ဧဝဟိ ကတ္ထာတိ အာဟ **"ဝိတက္ကဝိစာရပာဒေဟီ"**တိအာဒိ။ **အဋ္ဌာရသသု ဌာနေသူ** တိ ဆ သောမနဿဋ္ဌာနိယာနိ, ဆ ဒောမနဿဋ္ဌာနိယာနိ, ဆ ဥပေက္ခာဋ္ဌာနိယာနီတိ ဧဝံ အဋ္ဌာရသသု ဌာနေသု။

ပတိဋ္ဌာဓာတူ တိ သေသဘူတတ္တယဿ ဓေဝ သဗ္ဗုပ္ပာဒာရူပာနဉ္စ ပတိဋ္ဌာသဘာတ ဓာတု။ ဣမိနာ နယေန **အာဗန္ဓနဓာတူ**တိအာဒီသုပိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အပိစ ကက္ခဠဘာဝသိဒ္ဓော သဟဇာတဓမ္မာနံ အာဓာရဘာတေ **ပတိဋ္ဌာ**ဘာတော။ ဒ္ရဝဘာဝသိဒ္ဓံ သမ္ပိဏ္ဍနံ **အာဗန္ဓနံ** ။ ဥဏှဘာဝသိဒ္ဓံ မုဒုတာပက္ကတာဝဟံ **ပရိပါစနံ**။ ထဒ္ဓဘာတဝဟံ ဥဒ္ဒုမာတနံ **ဝိတ္ထမ္ဘနံ** ။ ရူပဝိဝိတ္တော ရူပပရိယန္တော အာကာသောတိ ယေသံ သော ပရိစ္ဆေဒော, တေဟိ သော အသမ္ဖုဋ္ဌောတတိ ဝုတ္တံ **"အာကာသဓာတူတိ အသမ္ဖုဋ္ဌဓာတူ"** တိ။ သဉ္ဇာနနဝိဓုရာ အာရမ္မဏူပလဒ္ဓိ **ဝိဇာနနဓာတု။ ဝိတ္ထာရတောပိ ကထေတုံ ဝဋ္ဋတီ**တိ သင်္ခေပန္တောဂတော ဝိတ္ထာရဿ။ **သင်္ခေပတော ကထေတုံ န ဝဋ္ဋတီ**တိ ကထေတဗ္ဗဿ အတ္ထဿ အနဝသေသပရိယာဒါနာဘာဝတော။ တေနာဟ **"ဝိတ္ထာရတောဝ ဝဋ္ဋတီ"** တိ။ **ဥဘယထာ**တိ သင်္ခေပတော ဝိတ္ထာရတော စ။

အနိပ္ဖန္နာပိ အာကာသဓာတု ဘူတာနိ ဥပာဒါယ ဂဟေတဗ္ဗတာမတ္တေန **"ဥပါဒါရူပ"**န္တွေဝ ဝုစ္စတိ။ **ဒိဋ္ဌာနေတတိ သလ္လက္ခေတဗ္ဗာနိ** ဥပါဒါရူပဘာဝသာမညတော။ **တေန သဟဇာတာ ဝေဒနာ ဝေဒနာက္ခန္ဓော** သမုဒါယေ ပဝတ္တတေဟာရဿ အဝယဝေပိ ဒိဿနတော ယထာ "ဝတ္ထေကဒေသေ ဒမ္မေ ဝတ္ထံ ဒမ္ဗ"န္တိ။ **"ဖဿော စ

စေတနာ စ သင်္ခါရက္ခန္ဓော”တိ ဝုတ္တံ မဟာဘူမကတ္တာ တေသံ တပ္ပမာနတ္တာ စ သင်္ခါရက္ခန္ဓဿ။ **အရူပက္ခန္ဓာ နာမံ** အာရမ္မဏာဘိမုခံ နမနတော နာမာဓိနဂ္ဂဟဏတော စ။ **ရူပက္ခန္ဓော ရူပံ** ပရိဗ္ဗုတ္တံ ရူပနဋ္ဌေန။ **ပစ္စယန္တိ** နိဿယဘူတံ ပစ္စယံ။ ဝိဘာဂေန **ဒွတစတ္တာလီသ။ ကောသီတိ စိတ္တာနိ** “သမ္မသနစာရေယ”န္တိ ကတ္တ။ **အနုက္ကမေန ပဋိပဇ္ဇမာနော** တိ ဧဝံ ကင်္ခာဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိယံ ဌိတော ဥပရိမေန တိဿန္နံ ဝိသုဒ္ဓီနံ သမ္ပာဒနဝသေန ဝိသုဒ္ဓိဘာဝနံ ဥဿုက္ကာပေန္တော။

ဖဿာယတန န္တိ ဖဿဿ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနံ။ **သုဝဏ္ဏာဒီန** န္တိ သုဝဏ္ဏမဏိဝဇိရာဒီနံ။ အာကိဏ္ဏံ ဝိယ ဟုတွာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ တွောတိ **အာကရော**။ ယထာ စက္ခု ဝိဟာကဖဿဿ ဝိသေသပစ္စယော, န တထာ ကွတရေသန္တိ ကတွာ ဝုတ္တံ **“ဒွေ စက္ခုဝိညာဏာနီ”**တိအာဒိ။ သေ နယော သေသတရေသုပိ။ ဒွတ္တိံသာယ ဝိပာကဖဿေသု ဒွိပဉ္စဝိညာဏသဟဂတဖဿေ ဌပေတွာ သေသာ **ဒွတ္တိံသတိ ဝိပာကဖဿာ** ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **ဒိဋ္ဌမေဝ ဟောတိ** တေန သမာနယောဂက္ခမတ္တာ။ **“သင်္ခေပတော တာတ”** တိ သင်္ခေပကထံ အာရဘိတွာပိ ဝိတ္ထာရကထာပေတ္တ ဝုတ္တနယတ္တာ သုဝိညေယျာတတိ ဝုတ္တံ **“ဟေဋ္ဌာ။ပေ။ ဝေဒိတဗ္ဗ”** န္တိ။

သောမနဿဿ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနဘူတံ **သောမနဿဋ္ဌာနိယံ**။ တေနာဟ **“သောမနဿဿ ကာရဏဘူတ”** န္တိ။ **ဥပဝိစရတီ**တိ ဥပေစ္စ ပဝတ္တတိ။ သဘာဝတော သင်္ကပ္ပတော စ သောမနဿာဒိဥပ္ပတ္တိဟေတုကာ သောမနဿဋ္ဌာနိယာဒိတာတိ အာဟ **“ဣဋ္ဌံ ဝါ ဟောတု”** တိအာဒိ။ **စတုတ္ထံ ဒိဋ္ဌမေဝ ဟောတိ** တဒဝိနာဘာဝတော။

အရိယသစ္စာနီတိ ပုရိမပဒေ ဥတ္တရပဒလောပေနာယံ နိဒ္ဒေသောတိ အာဟ **“အရိယဘာဝကရာနီ”**တိအာဒိ။ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၅၃၁) **ပကာသိတံ,** တသ္မာ န ကွစ ပကာသေတဗ္ဗန္တိ အဓိပ္ပာယော။ **သုခာဝဗောဓနေတ္ထ** န္တိ ဒေသိယမာနာယ ဝဏ္ဏကထာယ သုခေန အဝဗောဓနတ္ထံ။ တေနာဟ **“ယဿ ဟိ”** တိအာဒိ။ **ဒွတဒသပဒန္တိ** အဝိဇ္ဇာဒီဟိ ပဒေဟိ ဒွတဒသပဒံ။ **ပစ္စယဝဋ္ဋံ** န္တိ ပစ္စယပ္ပဗန္ဓံ။ **ကထေတုကာမော ဟောတိ** ပစ္စယာကာရမုခေန သစ္စာနိ ဒဿေတုကာမတာယ။ **ဂဗ္ဘာဝက္ကန္တိဝဋ္ဋ** န္တိ ဂဗ္ဘောက္ကန္တိမုခေန ဝိပာကဝဋ္ဋံ ဒဿေတိ “ဂဗ္ဘဿာဝက္ကန္တိ ဟောတီ”တိ အာဒိနာ။ တသ္မာ ပနေတ္ထ ဂဗ္ဘာဝက္ကန္တိဝသေနေဝ ဝဋ္ဋံ ဒဿိတန္တိ အာဟ **“ဂဗ္ဘာဝက္ကန္တိဝဋ္ဋသ္မိံ ဟီ”**တိအာဒိ။ **ဂဗ္ဘာဝက္ကန္တိဝဋ္ဋသ္မိ** န္တိ မာတုကုစ္ဆိမ္ဟိ နိဗ္ဗတ္တနဝသေန ပဝတ္တမာနပ္ပဗန္ဓေ။ **ဒဿိတေ** တိ ဒေသနာဝသေန ဒဿိတေ။ ပုရိမာ ဒွေ ယောနိယော ကွတရာပိ သံဝဋ္ဋရိကတာယ ပရိဗ္ဗုတ္တတရာတိ ဝုတ္တံ **“ဂဗ္ဘာဝက္ကန္တိ။ပေ။ အဝဗောဓေတုမ္ပီ”**တိ။

ပစ္စယမတ္တန္တိ ဆန္နံ ဓာတူနံ သာဓာရဏံ ပစ္စယဘာဝမတ္တံ, န တေဟိ ဘာဂသော နိပ္ဖာဒိယမာနံ ပစ္စယဝိသေသံ “ကုတော ပနေတံ ဆန္နံ ဓာတူန”န္တိ အဝိဘာဂေန ဝုတ္တတ္တာ။ တေနာဟ **“ကွဒံ ဝုတ္တံ ဟောတီ”** တိအာဒိ။ **န မာတု န ပိတု** တာသံ ဓာတူနံ ကွမဿ သတ္တဿ ဗာဟိရဘာဝတော။ **ဂဗ္ဘဿာ** တိ ဗွေ ဂဗ္ဘတိ အတ္တဘာဝဘာဝေန ဝတ္တတီတိ ဂဗ္ဘော, ကလလာဒိအဝတ္ထော ဓမ္မပ္ပဗန္ဓော။ တန္နိဿိတတ္တာ ပန သတ္တသန္တာနော ဂဗ္ဘောတိ ဝုတ္တော ယထာ မဉ္စနိဿိတာ “မဉ္စာ ဥက္ကုဋ္ဌိံ ကရောန္တီ”တိ။ တန္နိဿယဘာဝတော မာတုကုစ္ဆိ ဂဗ္ဘောတိ ဝုစ္စတိ “ဂဗ္ဘေ ဝသတိ မာဏဝေ”တိအာဒီသု (ဇာ. ၁.၁၅.၃၆၃)။ ဂဗ္ဘော ဝိယာတိ တ ဂဗ္ဘော။ ယထာ ဟိ နိဝာသဋ္ဌာနတာယ သတ္တာနံ ဩဝရကော “ဂဗ္ဘော”တိ ဝုစ္စတိ, ဧဝံ ဂဗ္ဘသေယျကာနံ သတ္တာနံ ယာဝ အဘိဇာတိ နိဝာသဋ္ဌာနတာယ မာတုကုစ္ဆိ “ဂဗ္ဘော”တိ ဝုစ္စတိ။ ကွစ ပန ပဌမံ ဝုတ္တအတ္ထေနေဝ ဂဗ္ဘောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တေနာဟ **“ဂဗ္ဘော စ နာမာ”**တိအာဒိ။

နိရတိအတ္ထေန နိရယော စ သော ယထာဝုတ္တေန အတ္ထေန ဂဗ္ဘော စာတိ **နိရယဂဗ္ဘော**။ သေ နယော သေသပဒေသုပိ။ အယံ ပန ဝိသေသော – ဒေဝမနုဿာဒယော ဝိယ ဥဒ္ဓံ ဒီဃာ အဟုတွာ တိရိယံ အဉ္စိတာ ဒီဃာတိ တိရစ္ဆာနာ။ တေ ဧဝ ခန္ဓကောဋ္ဌာသဘာဝေန ယောနိ စ သော ဝုတ္တနယေန ဂဗ္ဘော စာတိ **တိရစ္ဆာနယောနိဂဗ္ဘော**။ ပကဋ္ဌတော သုခတော အပေတံ အပဂမော ပေတဘာဝေ, တံ ပတ္တာနံ ဝိသယောတိ **ပေတ္တိဝိသယော,** ပေတယောနိ။ မနဿ ဥဿန္နတာယ သူရဘာဝတဒိဂုဏေဟိ ဥပစိတမာနသတာယ ဥက္ကဋ္ဌဂုဏစိတ္တတာယ **မနုဿာ**။ ဒိဗ္ဗန္တိ ကာမဂုဏာဒီဟိ ကီဠန္တိ လဠန္တိ ဇောတန္တီတိ **ဒေဝာ။ ဂဗ္ဘ** သဒ္ဒော ဝုတ္တနယော ဧဝ။ **နာနပ္ပကာရော** တိ ယထာဝုတ္တေန တဒနန္တရဘေဒေန စ နာနပ္ပကာရကော။ **မနုဿဂဗ္ဘော အဓိပ္ပေတော** သုဟကဋ္ဌတာယ ပစ္စက္ခဘာဝတော။ **သြက္ကန္တိ** မာတု

ကုစ္ဆိ ဩက္ကမိတ္ဝာ ဝိယ ဥပ္ပတိတ္ဝာတိ ကတ္ဝာ။ နိဗ္ဗတ္တနံ **နိဗ္ဗတ္တိ။ ဟာတုဘာဝေ** ဥပ္ပတ္တိပ္ပကာသကော စ။

သန္ဓိဟေတော နာမ အဝေကေလ္လဇာတိဟီနဝေကလ္လေတိ ဒဿေတုံ **“ကာေ မာတာပိတရော”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ကာေတိ** ကာမသ္မိံ သတ္တလောကေ။ **သန္နိပတိတာ** တိ သမောဓာနဘာဝတော သန္နိပတိတာ သမာဂတာ သံသိလိဋ္ဌာ။ **ဥတုနီတိ** ဥတုမတီ သဥ္ဇာတပုပ္ဖာ။ ကာဒ္ဓ ဥတုသမယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ, န လောကသမညာကရဇဿ လဂ္ဂနဒိဝသမတ္တံ။ မာတုကမဿ ဟိ ယသ္မိံ ဂဗ္ဘာသဟာသညိတေ ဩကာသေ အရကော နိဗ္ဗတ္တတိ, တတ္ထ မဟတီ လောဟိတပီဠကာ သဏ္ဌဟိတ္ဝာ အဂ္ဂဟိတပုဗ္ဗာ ဝေ ဘိဇ္ဇိတ္ဝာ ပဂ္ဃရတိ, ဝတ္ထု သုဒ္ဓံ ဟောတိ ပဂ္ဃရိတလောဟိတတ္တာ အနာမယတ္တာ စ။ ဝိသုဒ္ဓေ ဝတ္ထုမှိ မာတာပိတူသု ဧကတရံ သန္နိပတိတေသု ယာဝ သတ္တ ဒိဝသာနိ ခေတ္တမေဝ ဟောတိ။ သုဒ္ဓံ ဝတ္ထု နဟာနတော ပရမ္ပိ ကတိပယာနိ ဒိဝသာနိ ဂဗ္ဘသဏ္ဌဟနတာယ ခေတ္တမေဝ ဟောတိ ပရိတ္တဿ လောဟိတလေသဿ ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ။ တသ္မိံ သမယေ ဟတ္ထဂ္ဂဟဝေဏိကဂ္ဂဟာဒိနာ အင်္ဂပရာမသနေနပိ အရကော နိဗ္ဗတ္တတိ ယေဝ။ ကာတ္ထိသန္တာနေပိ ဟိ သတ္တပိ ဓာတူ လဗ္ဘန္တေဝ။ တထာ ဟိ **ဟာရိကာယ နာဘိပရာမသနေန** သာမဿ ဗောဓိသတ္တဿ, **ဒိဋ္ဌမင်္ဂလိကာယ နာဘိပရာမသနေန** (ဇာ. အဋ္ဌ. ၄.၁၅.မာတင်္ဂဇာတကဝဏ္ဏနာ; မ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၆၅) မဏ္ဍဗ္ဗဿ နိဗ္ဗတ္တိ အဟောသိ။ ဂန္ဓနတော ဥပ္ပန္နဂတိယာ နိမိတ္တုပဋ္ဌာနေန သူစနတော ဒီပနတော ဂန္ဓောတိ လဒ္ဓနာမေန ဘဝကမိကမ္မုနာ အဗ္ဗတိ ပဝတ္တတီတိ **ဂန္ဓဗ္ဗော,** တတ္ထ ဥပ္ပဇ္ဇမာနကသတ္တော။ **ပစ္စုပဋ္ဌိတော ဟောတီ** တိ န မာတာပိတူနံ သန္နိပတံ ဩလောကယမာနော သမီပေ ဌိတော ပစ္စုပဋ္ဌိတော နာမ ဟောတိ, ကမ္မယန္တယန္တိတော ပန ဧကော သတ္တော တသ္မိံ ဩကာသေ နိဗ္ဗတ္တနကော ဟောတီတိ အယမေတ္ထ အဓိပ္ပာယော။ တဒ ဟိ တတ္ထုပဂသတ္တော တတ္ထုပပတ္တိအာဝဟန္တကမ္မသင်္ခာတေန ပေလ္လကယန္တေန တထတ္တာယ ပေလ္လိတော ဥပနီတော ဝိယ ဟောတိ။

ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပန္တိ ဧတ္ထ ဝိညာဏဿ ပစ္စယဘာဝေန ဂဟိတတ္တာ **“တယော အရူပိနော ခန္ဓာ”**တိ ဝုတ္တံ။ ကာေ ပန ဝိညာဏံ ပစ္စယဘာဝေန အဂ္ဂဟေတ္ဝာ ဂဗ္ဘောက္ကန္တိယာ ဧဝ ပစ္စယဘာဝေန ဂဟိတတ္တာ **“ဝိညာဏက္ခန္ဓမ္ပိ ပက္ခိပိတ္ဝာ”**တိ ဝုတ္တံ။ ကာေ ပန မနုဿဂဗ္ဘဿ ဩက္ကန္တိယာ အဓိပ္ပေတတ္တာ **“ဂဗ္ဘသေယ္ယကာနံ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ”**တိ ဝုတ္တံ။

တဏှာယ သမုဒယသစ္စဘာဝေန ဂဟိတတ္တာ **“ဌပေတ္ဝာ တဏှာ”**န္တိ ဝုတ္တံ။ **တဿေဝ ပဘာဝိကာ** တိ တဿေဝ ယထာဝုတ္တဿ ဒုက္ခသစ္စဿ ဥပ္ပာဒိကာ။ **ဒုက္ခနိရောဓောတိ** ဧတ္ထ ဒုက္ခဂ္ဂဟဏေန တဏှာပိ ဂဟိတာတိ အာဟ **“တေသံ ဒွိန္နမ္ပိ။ပေ။ ဒုက္ခနိရောဓော”** တိ။ အဝိသေသေန ဟိ တေဘူမကဝဋ္ဋံ ကာေ ဒုက္ခန္တိ အဓိပ္ပေတံ။ အထ ဝါ ဒုက္ခဿ အနုပ္ပတ္တိနိရောဓော တဗ္ဘာဝိကာယ တဏှာယ အနုပ္ပတ္တိနိရောဓေန ဝိနာ န ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **“တေသံ ဒွိန္နမ္ပိ။ပေ။ ဒုက္ခနိရောဓော”** တိ။ **အနုပ္ပတ္တိနိရောဓော** တိ စ အနုပ္ပတ္တိနိရောဓနိမိတ္တံ နိဗ္ဗာနံ ဒဿေတိ။

“တတ္ထ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗ” န္တိ ဝတ္ဝာ ဥဘယတ္ထ ဟဋ္ဌိယာ ပဝတ္တိအာကာရဘေဒံ ဒဿေတုံ **“အယံ ပန ဝိသေသော”**တိ အာဟ။ **တတ္ထာ** တိ ဝိသဒ္ဓိမဂ္ဂေ။ **ကာေတိ** ကာမသ္မိံ သုတ္တေ။ **အဝိဇ္ဇာယ တွေဝတိ** အဝိဇ္ဇာယ တု ဧဝ။ **အသေသဝိရာဂနိရောဓာတိ** ဧတ္ထ အစ္စန္တမေဝ သင်္ခါရေ ဝိရဇ္ဇတိ ဧတေနာတိ ဝိရာဂေ, မဂ္ဂေ, တသ္မာ ဝိရာဂ သင်္ခါတေန မဂ္ဂေန အသေသနိရောဓာ အသေသေတ္ဝာ နိရောဓာ သမုစ္ဆိန္ဒနာတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

သကလဿာ တိ အနဝသေသဿ။ **ကေဝလဿာ** တိ တ သုဒ္ဓဿ, ပရပရိကပ္ပိတသတ္တဇီဝါဒိဝိရဟိတဿာတိ အတ္ထော။ **ခီဏာကာရောပိ ဝုစ္စတိ** “နိရုဇ္ဈနံ နိရောဓော”တိ ကာမိနာ အတ္ထေန။ **အရဟတ္တမ္ပိ နိရောဓောတိ ဝုစ္စတိ** နိရောဓန္တေ ဥပ္ပန္နတ္တာ။ **နိဗ္ဗာနမ္ပိ နိရောဓောတိ ဝုစ္စတိ** အဝိဇ္ဇာဒီနံ နိရောဓဿ နိမိတ္တဘာဝတော အဝိဇ္ဇာဒယော နိရုဇ္ဈန္တိ ဧတ္ထာတိ နိရောဓောတိ ကတ္ဝာ။ **ခီဏာကာရဒဿနဝသေနာ** တိ အဝိဇ္ဇာဒီနံ အနုပ္ပတ္တိနိရောဓေန နိရုဇ္ဈနာကာရဒဿနဝသေန။ **နိဗ္ဗာနမေဝ သန္ဓာယ,** န ပန အရဟတ္တန္တိ အဓိပ္ပာယော။ သဘာဝမ္မာနံ နိဂ္ဂဟော နာမ ယထာဝုတ္တဓမ္မပရိစ္စေဒတော ဥဒ္ဒါမိကဘာဝပ္ပကာသနေန အတ္တသဘာဝဝိဘာဝနေနေဝ ဟောတီတိ အာဟ **“နိဂ္ဂဏှာတွေတော ဟိ”**တိအာဒိ။

တိတ္ထာယတနသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ဘယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၃. ဒုတိယေ **ပရိတ္တာတုံ သမတ္ထဘာဝေနာ** တိ ဥပ္ပန္နဘယတော ရက္ခိတုံ သမတ္ထဘာဝေန။ နတ္ထိ ဧတ္ထ မာတာပုတ္တံ အညမညံ တာယိတုံ သမတ္ထန္တိ အမာတာပုတ္တာနိ, တာနိယေဝ **အမာတာပုတ္တိကာနိ** ။ တေနာဟ **"နတ္ထိ ဧတ္ထာ"**တိအာဒိ။ **ယန္တိ** ဘုမ္မတ္ထေ ဥပယောဂဝစနန္တိ အာဟ **"ယသ္မိံ သမယေ"** တိ။ **မာတာပိ ပုတ္တံ ပဿိတုံ န လဘတိ,** ပရိတ္တာတုံ န သမတ္ထန္တိ အဓိပ္ပာယော ။ **ပုတ္တောပိ မာတရ** န္တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ စိတ္တုတ္ရာသ သောယေဝ ဘယံ **စိတ္တုတ္ရာသဘယံ** ။ ဣမိနာ ဩတ္တပ္ပဘယာဒိံ နိဝတ္တေတိ။ အဋ္ဋဝိဂ္ဂဟဏေန အဋ္ဋဝိတသိနော ဝုတ္တာ "သဗ္ဗော ကမော အာဂတော"တိအာဒီသု ဝိယာတိ အာဟ **"အဋ္ဋဝီတိ စေတ္ထ အဋ္ဋဝိတသိနော စောရာ ဝေဒိတဗ္ဗာ"** တိ။ **ဧတေ**တိ အဋ္ဋဝိတသိနော စောရာ။ **တော ဝုတ္တ** န္တိ "အဋ္ဋဝိသင်္ကောပေ"တိ ဣဒံ ဝုတ္တံ။ ဌာနဂမနာဒိကြိယာပထစက္က သမင်္ဂိနော ကြိယာပထစက္ကသမာရုဠှာ နာမ ဟောန္တီတိ အာဟ **"ကြိယာပထစက္ကမ္ပိ ဝဋ္ဋတီ"** တိ။ ကြိယာပ ထောယေဝ ပဝတ္တနဋ္ဌေန စက္ကန္တိ **ကြိယာပထစက္ကံ** ။

ပရိယာယန္တိ တိ ပရိတော တေန တေန ဒိသာဘာဂေန ဂစ္ဆန္တိ။ တေနာဟ **"ဣတော စိတော စ ဂစ္ဆန္တီ"** တိ။ မာ တုပေမေန ဂန္တုံ အဝိသဟိတ္ဝာတ အတ္တနော သန္တိကံ **အာဂစ္ဆန္တံ** ။ အတ္တသိနေဟဿ ဗလဝဘာဝတော မာတရမ္ပိ အန ပေက္ခိတ္ဝာတ "အတ္တာနံယေဝ ရက္ခိဿာမိ"တိ **ဂစ္ဆန္တံ။ ကေသုံ ဌာနေ နိလီန** န္တိ ဝုတ္တနယေနေဝ ဂန္တွာ ကေ သိမ္ပိ ခေမေ ပဒေသေ နိသိန္နံ။ **ကုလ္လေ တ** တိအာဒီသု ကူလံ ပရတိရံ ဝဟတိ ဟာပေတီတိ **ကုလ္လော,** တရဏတ္တာယ ဝေ ဠုနဋ္ဌာဒီဟိ ကလာပံ ကတွာတ ဗန္ဓော။ ပတ္ထရိတွာတ ဗန္ဓော ပန **ဥဠုမ္ပော,** စာဋိအာဒိ **မတ္တိကာဘာဇနံ။ ဝုယှမာန** န္တိ ဥဒကောဃေန အဓောသောတံ နိယမာနံ။

ယထာဝုတ္တာနိ တီဏိ ဘယာနိ သမာတာပုတ္တိကာနိယေဝ အဿုတဝတော ပုထုဇ္ဇနဿ ဝသေန အမာတာပုတ္ တိကာနိ ဒဿိတာနီတိ အာဟ **"ဧဝံ ပရိယာယတော အမာတာပုတ္တိကာနိ ဘယာနိ ဒဿေတွာတ"** တိ။

ဘယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ဝေနာဂပုရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၄. တတိယေ **ဧဝံနာမကေ ဇနပဒေ**တိ ယတ္ထ နာမဂ္ဂဟဏေန ကောသလသဒ္ဒဿ ရုဠှိသဒ္ဒတံ ဒဿေတိ။ တထာ ဟိ ကောသလာ နာမ ဇာနပဒိနော ရာဇကုမာရာ, တေသံ နိဝါသော ဧကောပိ ဇနပဒော ရုဠှိသဒ္ဒေန "ကောသ လာ"တိ ဝုစ္စတိ။ အက္ခရစိန္တကာ ဟိ ဤဒိသေသု ဌာနေသု ယုတ္တေ ဝိယ သလိင်္ဂဝစနာနိ (ဟဏိနိ ၁.၂.၅၁) ဣစ္ဆန္ တိ။ အယမေတ္ထ ရုဠှီ ယထာ အညတ္ထာပိ "ကုရူသု ဝိဟရတိ, အင်္ဂေသု ဝိဟရတီ"တိ စ။ တဗ္ဗိသေသနေ ပန ဇနပဒ သဒ္ဒေ ဇာတိသဒ္ဒေ ဧကဝစနမေဝ ယထာ "ကောသလေသု ဇနပဒေ"တိ။ **စာရိက**န္တိ စရဏံ။ စရဏံ တ စာရော, သော ဧဝ **စာရိကာ**။ တယိဒံ မဂ္ဂဂမနံ ဣဓာဓိပ္ပေတံ, န စုဏ္ဏိကဂမနမတ္တန္တိ အာဟ **"အဒ္ဓာနဂမနံ ဂစ္ဆန္တော"** တိ။ တံ ဝိ ဘာဂေန ဒဿေတုံ **"စာရိကာ စ နာမေသာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ဒူရေပီ**တိ ဒူရေပိ နာတိဒူရေပိ။ **သဟသာ ဂမန**န္တိ သီဃဂမနံ။ **မဟာကဿပပစ္စုဂ္ဂမနာဒီသု** တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန အာဠဝကာဒီနံ အတ္ထာယ ဂမနံ သင်္ဂဏှာတိ။ ဘဂဝတာ ဟိ မဟာကဿပတ္ထေရံ ပစ္စုဂ္ဂစ္ဆန္တော မုဟုတ္တေန တိကာဝုတမဂ္ဂမဂမာသိ။ အာဠဝကဿတ္ထာယ တိံသယော ဇနံ, တထာ အင်္ဂုလိမာလဿ, ပုက္ကုသာတိဿ ပန ပဉ္စစတ္တာလီသယောဇနံ, မဟာကပ္ပိနဿ ဝီသယောဇနသတံ, ခဒိ ယဿတ္ထာယ သတ္တ ယောဇနသတာနိ, ဓမ္မသေနာပတိနော သဒ္ဓိဝိဟာရိကဿ ဝနဝါသိဿ တိဿသာမဏေရဿ သ တိကာဝုတာဓိကံ ဝီသယောဇနသတံ အဂမာသိ။ **ဣမံ သန္ဓာယာ** တိ ဣမံ အတုရိတစာရိကံ သန္ဓာယ။

ဥပလဘိံသူတိ ဧတ္ထ သဝနဝသေန ဥပလဘိံသူတိ ဣမမတ္ထံ ဒဿေန္တော **"သောတဒ္ဝာရ။ပေ.။ ဇာနိံသူ"**တိ အာဟ။ သဗ္ဗမ္ပိ တက္ကံ အဝဓာရဏဖလတ္တာ အန္တောဂဓာဝဓာရဏန္တိ အာဟ **"ပဒပူရဏမတ္တေ တ နိပါတော"**တိ။ **အဝဓာရဏတ္ထေနာ** တိ ပန ဣမိနာ ဣဋ္ဌတ္တတောဝဓာရဏတ္ထံ ခော-သဒ္ဒဂ္ဂဟဏန္တိ ဒဿေတိ။ **အဿောသီ**တိ ပဒံ ခော-သဒ္ဒေ ဂဟိတေ တေန ဖုလ္လိတမဏ္ဍိတဝိဘူသိတံ ဝိယ ဟောန္တံ ပူရိတံ နာမ ဟောတိ, တေန စ ပုရိ

မပစ္ဆိမပအနိ သံသိလိဋ္ဌာနိ နာမ ဟောန္တိ, န တသ္မိံ အင်္ဂဟိတေတိ အာဟ **“ပဒပူရဏေန ဗ္ယဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာမတ္တမေတ”**တိ။ **မတ္တ**သဒ္ဒော ဝိသေသနိဝတ္တိအတ္ထော။ တေနဿ အနတ္ထန္တရဒီပနတာ ဒဿိတာ ဟောတိ, **ဝေ**သဒ္ဒေန ပန ဗျဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာယ ဧကန္တိကတာ။

သမိတပာပတ္တာတိ အစ္စန္တံ အနဝသေသတော သတသန္တံ သမိတပါပတ္တာ။ ဧဝဉ္ဟိ ဗာဟိရကဝီတရာဂသေက္ခာသေက္ခပာပသမနတော ဘဂဝတော ပာပသမနံ ဝိသေသိတံ ဟောတိ။ တေနဿ ယထာဘူတဂုဏာဓိဂတမေတံ နာမံ ယဒိဒံ သမဏောတိ ဒီပေတိ။ အနေကတ္ထတ္တာ နိပါတာနံ ဣဓ အနုဿဝတ္ထော အဓိပ္ပေတောတိ အာဟ **“ခလူတိ အနုဿဝတ္ထေ နိပါတော”**တိ။ **အာလပနမတ္တ**န္တိ ပိယာလာပဝစနမတ္တံ။ ပိယသမုဒာဟာရာ ဟေတေ “ဘော”တိ ဝါ “အာဝုသော”တိ ဝါ “ဒေဝါနံ ပိယာ”တိ ဝါ။ **ဂေါတ္တဝသေနာ** တိ ဧတ္ထ ဂံ တာယတီတိ ဂေါတ္တံ။ ဂေါတမောတိ ဟိ ပဝတ္တမာနံ ဝစနံ ဗုဒ္ဓိဉ္စ တာယတိ ဧကံသိကဝိသယတာယ ရက္ခတီတိ ဂေါတ္တံ။ ယထာ ဟိ ဗုဒ္ဓိ အာရမ္မဏဘူတေန အတ္ထေန ဝိနာ န ဝတ္တတိ, တထာ အဘိဓာနံ အဘိဓေယျဘူတေန, တသ္မာ သော ဂေါတ္တသင်္ခါတော အတ္ထော တာနိ တာယတိ ရက္ခတီတိ ဝုစ္စတိ။ ကော ပန သောတိ? အညကုလပရမ္ပရာသာဓာရဏံ တဿ ကုလဿ အာဒိပုရိသသမုဒာဂတံ တံတံကုလပရိယာပန္နသာဓာရဏံ သာမညရူပန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဧတ္ထ စ **သမဏော**တိ ဣမိနာ ပရိက္ခကဇနေဟိ ဘဂဝတော ဗဟုမတဘာဝေါ ဒဿိတော သမိတပါပတာကိတ္တနတော။ **ဂေါတမော**တိ ဣမိနာ လောကိယဇနေဟိ ဥစ္စာကုလသမ္ဘူတတာ ဒီပိတာ တေန ဥဒိတောဒိတဝိပုလခတ္တိယကုလဝိဘာဝနတော။ သဗ္ဗခတ္တိယာနဉ္ဟိ အာဒိဘူတမဟာသမ္မတမဟာရာဇတော ပဋ္ဌာယ အသမ္ဘိန္နံ ဥဠာရတမံ သက္ယရာဇကုလံ။

ကေနစိ ပါရိဇုညေနာတိ ဉာတိပါရိဇုညဘောဂပါရိဇုညာဒိနာ ကေနစိပိ ပါရိဇုညေန ပရိဟာနိယာ **အနဘိဘူတော** အနဇ္ဈောတ္ထဋော။ တထာ ဟိ တဿ ကုလဿ န ကိဉ္စိ ပါရိဇုညံ လောကနာထဿ အဘိဇာတိယံ, အထ ခေါ ဝဍ္ဎိယေဝ။ အဘိနိက္ခမနေ စ တတောပိ သမိဒ္ဓတမဘာဝေါ လောကေ ပါကဋော ပညာတောတိ။ **သက္ယကုလာ ပဗ္ဗဇိတော** တိ ဣဒံ ဝစနံ ဘဂဝတော သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတဘာဝဒီပနံ ဝုတ္တံ မဟန္တံ ဉာတိပရိဝဋ္ဋံ မဟန္တဉ္စ ဘောဂက္ခန္ဓံ ပဟာယ ပဗ္ဗဇိတ ဘာဝသိဒ္ဓိတော။

ဣတ္ထမ္ဘူတာချာနတ္ထေ တိ ဣတ္ထံ ဧဝံပကာရော ဘူတော ဇာတောတိ ဧဝံ ကထနတ္ထေ။ **ဥပယောဂဝစနန္တိ** “အဗ္ဘုဂ္ဂတော”တိ ဧတ္ထ အဘိ-သဒ္ဒော ဣတ္ထမ္ဘူတာချာနတ္ထဇောတကော, တေန ယောဂတော “တံ ခေါ ပန ဘဝန္တ”န္တိ ဣဒံ သာမိအတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ။ တေနာဟ **“တဿ ခေါ ပန ဘောတော ဂေါတမဿာတိ အတ္ထော”**တိ။ **ကလျာဏဂုဏသမန္နာဂတော** တိ ကလျာဏေဟိ ဂုဏေဟိ ယုတ္တော, တန္နိဿိတော တဗ္ဗိသယတာယာတိ အဓိပ္ပာယော။ **သေဋ္ဌော** တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ ကိတ္တေတဗ္ဗတော ကိတ္တိ, သာ ဧဝ သဒ္ဒနီယတော သဒ္ဒောတိ အာဟ **“ကိတ္တိသဒ္ဒောတိ ကိတ္တိယေဝ”** တိ။ အဘိတ္ထဝနဝသေန ပဝတ္တော သဒ္ဒော **ထုတိဃောသော။ သဒေဝကံ လောကံ အဇ္ဈောတ္ထရိတွာ ဥဂ္ဂတော**တိ အနညသာဓာရဏေ ဂုဏေ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တတ္တာ သဒေဝကံ လောကံ အဇ္ဈောတ္ထရိတွာ အဘိဘဝိတွာ ဥဂ္ဂတော။

သော ဘဂဝါတိ ယော သော သမတိံသ ပါရမိယော ပူရေတွာ သဗ္ဗကိလေသေ ဘဉ္ဇိတွာ အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓော ဒေဝါနံ အတိဒေဝေါ သက္ကာနံ အတိသက္ကော ဗြဟ္မာနံ အတိဗြဟ္မာ လောကနာထော ဘာဂျဝန္တတာဒီဟိ ကာရဏေဟိ သဒေဝကေ လောကေ “ဘဂဝါ”တိ ပတ္ထဋကိတ္တိသဒ္ဒော, သော ဘဂဝါ။ “ဘဂဝါ”တိ စ ဣဒံ သတ္ထု နာမကိတ္တနံ။ တေနာဟ အာယသ္မာ ဓမ္မသေနာပတိ “ဘဂဝါတိ နေတံ နာမံ မာတရာ ကတ”န္တိအာဒိ (မဟာနိ. ၈၄)။ ပရတော ပန **ဘဂဝါ**တိ ဂုဏကိတ္တနံ။ ယထာ ကမ္မဋ္ဌာနိကေန “အရဟ”န္တိအာဒီသု နဝသု ဌာနေသု ပစ္စေကံ **ဣတိ**-သဒ္ဒံ ယောဇေတွာ ဗုဒ္ဓဂုဏာ အနုဿရိယန္တိ, ဧဝံ ဗုဒ္ဓဂုဏသံကိတ္တနေနပီတိ ဒဿေန္တော **“ဣတိပိ အရဟံ ဣတိပိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ။ပေ။ ဣတိပိ ဘဂဝါ”**တိ အာဟ။ “ဣတိပေတံ ဘူတံ ဣတိပေတံ တစ္ဆ”န္တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၆) ဝိယ ဣဓ **ဣတိ**သဒ္ဒော အာသန္နပစ္စက္ခကရဏတ္ထော, **ပိ**-သဒ္ဒော သမ္ပိဏ္ဍနတ္ထော, တေန စ တေသံ ဂုဏာနံ ဗဟုဘာဝေါ ဒီပိတော, တာနိ စ သံကိတ္တေန္တေန ဝိညုနာ စိတ္တဿ သမ္မုခီဘူတာနေဝ ကတွာ သံကိတ္တေတဗ္ဗာနီတိ ဒဿေန္တော **“ဣမိနာ စ ဣမိနာ စ ကာရဏေနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတီ”** တိ အာဟ။ ဧဝံ နိရူပေတွာ ကိတ္တေန္တော ယော ကိတ္တေတိ, တဿ ဘဂဝတိ အတိဝိယ အဘိပ္ပသာဒေါ ဟောတိ။

အာရကတ္တာတိ သုဝိဒူရတ္တာ။ **အရီနန္တိ** ကိလေသာရီနံ။ **အရာနန္တိ** သံသာရစက္ကဿ အရာနံ။ **ဟတတ္တာ** တိ ဝိဒ္ဓံသိတတ္တာ။ **ပစ္စယာဒီနန္တိ** စီဝရာဒိပစ္စယာနဉ္စေဝ ပူဇာဝိသေသာနဉ္စ။ **တတောတိ** ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂတော (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၁၂၅-၁၂၇)။ ယထာ စ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂတော, ဧဝံ တံသံဝဏ္ဏနာတောပိ နေသံ ဝိတ္ထာရော ဂဟေတဗ္ဗော။

ဣမံ လောကန္တိ နယိဒံ မဟာဇနဿ သမ္မုခမတ္တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ, အထ ခော အနဝသေသံ ပရိယာဒာယာတိ ဒဿေတုံ **"သဒေဝက"န္တိ**အာဒိ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ **"ဣဒါနိ ဝတ္တဗ္ဗံ နိဒဿေတီ"** တိ။ **ပဇာတတ္တာ** တိ ယထာသကံ ကမ္မကိလေသေဟိ နိဗ္ဗတ္တတ္တာ။ **ပဉ္စကာမာဝစရဒေဝဂ္ဂဟဏံ** ပာရိသေသနယေန ဣတရေသံ ပဒန္တရေန ဂဟိတတ္တာ။ **သဒေဝကန္တိ** စ အဝယဝေန ဝိဂ္ဂဟော သမုဒာယော သမာသတ္ထော။ **ဆဋ္ဌကာမာဝစရဒေဝဂ္ဂဟဏံ** ပစ္စာသတ္တိနယေန။ တတ္ထ ဟိ သော ဇာတော တန္နိဝါသီ စ။ **သဗြဟ္မကဝစနေန ဗြဟ္မကာယိကာဒိဗြဟ္မဂ္ဂဟဏ** န္တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ **ပစ္စတ္ထိကသမဏဗြာဟ္မဏဂ္ဂဟဏ** န္တိ နိဒဿနမတ္တမေတံ အပစ္စတ္ထိကာနံ သမိတဗာဟိတပာပါနဉ္စ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ သမဏဗြာဟ္မဏဝစနေန ဂဟိတတ္တာ။ ကာမံ "သဒေဝက"န္တိအာဒိဝိသေသနာနံ ဝသေန သတ္တဝိသယော လောကသဒ္ဒောတိ ဝိညာယတိ တုလျယောဂဝိသယတ္တာ တေသံ, "သလောမကော သပက္ခကော"တိ အာဒီသု ပန အတုလျယောဂေပိ အယံ သမာသော လဗ္ဘတီတိ ဗျဘိစာရဒဿနတော ပဇာဂဟဏန္တိ အာဟ **"ပဇာဝစနေန သတ္တလောကဂ္ဂဟဏ"န္တိ**။

အရူပိနော သတ္တာ အတ္တနော အာနေဉ္ဇဝိဟာရေန ဝိဟရန္တာ ဒိဗ္ဗန္တီတိ ဒေဝါတိ ဣမံ နိဗ္ဗစနံ လဘန္တီတိ အာဟ **"သဒေဝကဂ္ဂဟဏေန အရူပါဝစရလောကော ဂဟိတော"** တိ။ တေနာဟ "အာကာသာနဉ္စာယတနူပဂါနံ ဒေဝါနံ သဟဗျတ"န္တိ (အ. နိ. ၃.၁၁၇)။ **သမာရကဂ္ဂဟဏေန ဆကာမာဝစရဒေဝလောကော ဂဟိတော** တဿ သဝိသေသံ မာရဿ ဝသေ ဝတ္တနတော။ **သဗြဟ္မကဂ္ဂဟဏေန ရူပီဗြဟ္မလောကော ဂဟိတော** အရူပီဗြဟ္မလောကဿ ဂဟိတတ္တာ။ **စတုပရိသဝသေနာ**တိ ခတ္တိယာဒိစတုပရိသဝသေန။ ဣတရာ ပန စတဿော ပရိသာ သမာရကာဒိဂ္ဂဟဏေန ဂဟိတာ ဧဝါတိ။ **အဝသေသသတ္တလောကော** နာဂဂရုဠာဒိဘေဒေါ။ **တီဟာကာရေဟီ**တိ ဒေဝမာရဗြဟ္မသဟိတတာသင်္ခါတေဟိ တီဟိ ပကာရေဟိ။ **တီသု ပဒေသူ**တိ "သဒေဝက"န္တိအာဒီသု တီသု ပဒေသု။ **တေန တေနာကာရေနာ**တိ သဒေဝကတ္တာဒိနာ တေန တေန ပကာရေန။ **တေဓာတုကမေဝ ပရိယာဒိန္န** န္တိ ပောရာဏာ အာဟူတိ ယောဇနာ။

အဘိညာတိ ယကာရလောပေနာယံ နိဒ္ဒေသော, အဘိဇာနိတွာတိ အယမေတ္ထ အတ္ထောတိ အာဟ **"အဘိညာယ အဓိကေန ဉာဏေန ဉတွာ"**တိ။ **အနုမာနာဒိပဋိက္ခေပေါ** တိ အနုမာနအတ္ထာပတ္တိအာဒိပ္ပဋိက္ခေပေါ ဧကပ္ပမာဏတ္တာ။ သဗ္ဗတ္ထ အပ္ပဋိဟတဉာဏစာရတာယ ဟိ သဗ္ဗပစ္စက္ခာ ဗုဒ္ဓါ ဘဂဝန္တော။

အနုတ္တရံ ဝိဝေကသုခ န္တိ ဖလသမာပတ္တိသုခံ။ တေန ဝိမိဿာပိ ကဒါစိ ဘဂဝတော ဓမ္မဒေသနာ ဟောတီတိ **"ဟိတွာပီ"**တိ ပိ-သဒ္ဒဂ္ဂဟဏံ။ ဘဂဝါ ဟိ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော ယသ္မိံ ခဏေ ပရိသာ သာဓုကာရံ ဝါ ဒေတိ, ယထာသုတံ ဝါ ဓမ္မံ ပစ္စဝေက္ခတိ, တံ ခဏံ ပုဗ္ဗဘာဂေန ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ ဖလသမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇတိ, ယထာပရိစ္ဆေဒဉ္စ သမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌာယ ဌိတဋ္ဌာနတော ပဋ္ဌာယ ဓမ္မံ ဒေသေတိ။ **အပ္ပံ ဝါ ဗဟုံ ဝါ ဒေသေန္တော** တိ ဥဂ္ဃဋိတညုဿ ဝသေန အပ္ပံ ဝါ, ဝိပဉ္စိတညုဿ နေယျဿ ဝါ ဝသေန ဗဟုံ ဝါ ဒေသေန္တော။ ဓမ္မဿ ကလျာဏတာ စ နိယျာနိကတာ စ သဗ္ဗသော အနဝဇ္ဇဘာဝေနေဝါတိ အာဟ **"အနဝဇ္ဇမေဝ ကတွာ"** တိ။

ဒေသကာယတ္တေန အာဏာဒိဝိဓိနာ အတိသဇ္ဇနံ ပဗောဓနံ ဒေသနာတိ သာ ပရိယတ္တိဓမ္မဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗာတိ အာဟ **"ဒေသနာယ တာဝ စာတုပ္ပဒိကဂါထာယပိ"** တိအာဒိ။ နိဒာနနိဂမနာနိပိ သတ္ထု ဒေသနာယ အနုဝိဓာနတော တဒန္တောဂဓာနိ ဧဝါတိ အာဟ **"နိဒာနံ အာဒိ, ဣဒမဝေါစာတိ ပရိယောသာန"န္တိ**။

သာသိတဗ္ဗပုဂ္ဂလဂတေန ယထာပရာဓာဒိသာသိတဗ္ဗဘာဝေန အနုသာသနံ တဒင်္ဂဝိနယာဒိဝသေန ဝိနယနံ သာသနန္တိ တံ ပဋိပတ္တိဓမ္မဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ အာဟ **"သီလသမာဓိဝိပဿနာ"** တိအာဒိ။ **ကုသလာနန္တိ** အနဝဇ္ဇဓမ္မာနံ သီလသမထဝိပဿနာနံ သီလဒိဋ္ဌီနဉ္စ အာဒိဘာဝေ တံမူလိကတ္တာ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မာနံ။ အရိယမဂ္ဂဿ အန္တဒွယဝိဂမေန မဇ္ဈိမာပဋိပဒါဘာဝေ ဝိယ သမ္မာပဋိပတ္တိယာ အာရဗ္ဘ နိဗ္ဗတ္တီနံ ဝေမဇ္ဈတာပိ မဇ္ဈဘာဝေတိ ဝုတ္တံ **"အတ္ထိ, ဘိက္ခဝေ။ပေ။ မဇ္ဈိမာ နာမာ"** တိ။ **ဖလံ ပရိယောသာနံ နာမ** သဉပဟာဒိသေသတာဝသေန။ **နိဗ္ဗာနံ ပရိယော**

သာနံ နာမ အနုပဟဒိသေသတာဝသေန။ ဣဒါနိ တေသံ ဒွိန္နမ္ပိ သာသနဿ ပရိယောသာနတံ အာဂမေန ဒဿေတုံ
“တသ္မာတိဟ တ္ဝ” န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ “သာတ္ထံ သဗျဉ္ဇန”န္တိအာဒိဝစနတော ဓမ္မဒေသနာယ အာဒိမဇ္ဈပရိယော
သာနံ အဓိပ္ပေတန္တိ အာဟ **“ဣဓ။ပေ.။ အဓိပ္ပေတ”** န္တိ။ တသ္မိံ တသ္မိံ အတ္ထေ ကထာဝဓိသဒ္ဒပ္ပဗန္ဓော ကထာဝ
သေန သုတ္တဝသေန စ ဝဝတ္ထိတော ပရိယတ္တိဓမ္မော, သော ဣဓ ဒေသနာတိ ဝုတ္တော, တဿ ပန အတ္ထော
ဝိသေသတော သီလာဒိ တေတိ အာဟ **“ဘဂဝါ ဟိ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော။ပေ.။ ဒဿေတီ”** တိ။ တတ္ထ **သီလံ ဒဿေ
တွာ**တိ သီလဂ္ဂဟဏေန သသမ္ဘာရံ သီလံ ဂဟိတံ, တထာ မဂ္ဂဂ္ဂဟဏေန သသမ္ဘာရော မဂ္ဂေါတိ တဒုဘယဝသေန အနဝ
သေသတော ပရိယတ္တိအတ္ထံ ပရိယာဒါယ တိဋ္ဌတိ။ **တေနာ**တိ သီလာဒိဒဿနေန။ အတ္ထဝသေန ဟိ ဣဓ ဒေသနာ
ယ အာဒိကလျာဏာဒိဘာဝေါ အဓိပ္ပေတော။ **ကထိကသဏ္ဌိတီ**တိ ကထိကဿ သဏ္ဌာနံ ကထနဝသေန သမဝဋ္ဌာနံ။

န သော သာတ္ထံ ဒေသေတီတိ နိယျာနတ္ထဝိရဟိတော တဿာ ဒေသနာယ။ **ဧကဗျဉ္ဇနာဒိယုတ္တာ ဝါ**တိ သိ
ထိလာဒိဘေဒေသု ဗျဉ္ဇနေသု ဧကပ္ပကာရေနေဝ ဒွိပ္ပကာရေနေဝ ဝါ ဗျဉ္ဇနေန ယုတ္တာ ဒမိဠဘာသာ ဝိယ။ ဝိဝဋ္ဋ
ကရဏတာယ ဩဋ္ဌေ အဖုသာပေတွာ ဥစ္စာရေတဗ္ဗတော **သဗ္ဗနိရောဋ္ဌဗျဉ္ဇနာ ဝါ** ကိရာတဘာသာ ဝိယ။ သဗ္ဗဿေဝ
ဝိဿဇ္ဇနီယယုတ္တတာယ **သဗ္ဗဝိဿဋ္ဌဗျဉ္ဇနာ ဝါ** ယဝနဘာသာ ဝိယ။ သဗ္ဗဿေဝ သာနုသာရတာယ
သဗ္ဗနိဂ္ဂဟိတဗျဉ္ဇနာ ဝါ ပါရသိကာဒိမိလက္ခဘာသာ ဝိယ။ သဗ္ဗာပေသာ ဗျဉ္ဇနေကဒေသဝသေနေဝ ပဝတ္တိယာ
အပရိပုဏ္ဏဗျဉ္ဇနာတိ ကတွာ **“အဗျဉ္ဇနာ”** တိ ဝုတ္တာ။

ဌာနကရဏာနိ သိထိလာနိ ကတွာ ဥစ္စာရေတဗ္ဗံ အက္ခရံ ပဉ္စသု ဝဂ္ဂေသု ပဌမတတိယန္တိ ဧဝမာဒိ **သိထိလံ**။ တာနိ
အသိထိလာနိ ကတွာ ဥစ္စာရေတဗ္ဗံ အက္ခရံ ဝဂ္ဂေသု ဒုတိယစတုတ္ထန္တိ ဧဝမာဒိ **ဓနိတံ**။ ဒွိမတ္တကာလံ **ဒီဃံ**။ ဧကမတ္တ
ကာလံ **ရဿံ** ။ တဒေဝ လဟုကံ **လဟုကမေဝ**။ သံယောဂပရံ ဒီဃဉ္စ **ဂရုကံ**။ ဌာနကရဏာနိ နိဂ္ဂဟေတွာ ဥစ္စာရေတဗ္ဗံ **နိ
ဂ္ဂဟိတံ**။ ပရေန သမ္ဗန္ဓံ ကတွာ ဥစ္စာရေတဗ္ဗံ **သမ္ဗန္ဓံ** ။ တထာ န သမ္ဗန္ဓံ **ဝဝတ္ထိတံ** ။ ဌာနကရဏာနိ ဝိဿဋ္ဌာနိ
ကတွာ ဥစ္စာရေတဗ္ဗံ **ဝိမုတ္တံ။ ဒသဓာ ဗျဉ္ဇနဗုဒ္ဓိယာ ပဘေဒေါ**တိ ဧဝံ သိထိလာဒိဝသေန ဗျဉ္ဇနဗုဒ္ဓိယာ အက္ခရုပ္ပ
ဟာဒကစိတ္တဿ ဒသပ္ပကာရေန ပဘေဒေါ။ သဗ္ဗာနိ ဟိ အက္ခရာနိ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနိ ယထာဓိပ္ပေတတ္ထဗျဉ္ဇန
တော ဗျဉ္ဇနာနိ စ။

အမက္ခေတွာတိ အမိလေစ္ဆေတွာ, အဝိနာသေတွာ, အဟာပေတွာတိ အတ္ထော။ ဘဂဝါ ယမတ္ထံ ဉာပေတုံ
ဧကဂါထံ ဧကဝါကျမ္ပိ ဒေသေတိ, တမတ္ထံ တာယ ဒေသနာယ ပရိမဏ္ဍလပဒဗျဉ္ဇနာယ ဧဝ ဒေသေတီတိ အာဟ
“ပရိပုဏ္ဏဗျဉ္ဇနမေဝ ကတွာ ဓမ္မံ ဒေသေတီ” တိ။ ဣဓ **ကေဝလ**သဒ္ဒေါ အနဝသေသတာဝစနော, န အဝေါမိဿ
တာဒိဝစနောတိ အာဟ **“သကလာဓိဝစန”**န္တိ။ **ပရိပုဏ္ဏ**န္တိ သဗ္ဗသော ပုဏ္ဏံ။ တံ ပန ကိဉ္စိ ဦနံ ဝါ အဓိကံ ဝါ န
ဟောတီတိ **“အနူနာဓိကဝစန”**န္တိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ယဒတ္ထံ ဒေသိတံ, တဿ သာဓကတ္တာ အနူနတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ,
တဗ္ဗိဓုရဿ ပန အသာဓကတ္တာ အနဓိကတာ။ **သကလ**န္တိ သဗ္ဗဘာဂဝန္တံ။ **ပရိပုဏ္ဏမေဝါ**တိ သဗ္ဗသော ပရိပုဏ္ဏမေဝ။
တေနာဟ **“ဧကဒေသနာပိ အပရိပုဏ္ဏာ နတ္ထီ”** တိ။ **အပရိသုဒ္ဓါ ဒေသနာ နာမ ဟောတီ**တိ တဏှာဟာသံကိလေသတ္တာ။
လောကာမိသံ စီဝရာဒယော ပစ္စယာ, တတ္ထ အဂဓိတစိတ္တတာယ **လောကာမိသနိရပေက္ခော။ ဟိတဖရဏေနာ**တိ ဟိတူ
ပသံဟရဏေန။ **မေတ္တာဘာဝနာယ မုဒုဟဒယော**တိ မေတ္တာဘာဝနာယ ကရုဏာယ ဝါ မုဒုဟဒယော။ **ဥလ္လုမ္ပနသဘာဝသ
ဏ္ဌိတေနာ**တိ သကလသံကိလေသတော ဝဋ္ဋဒုက္ခတော စ ဥဒ္ဓရဏာကာရာဝဋ္ဌိတေန စိတ္တေန, ကရုဏာဓိပ္ပာယေနာတိ
အတ္ထော။ **တသ္မာ** တိ ယသ္မာ သိက္ခတ္တယသင်္ဂဟံ သကလံ သာသနံ ဣဓ ဗြဟ္မစရိယန္တိ အဓိပ္ပေတံ, တသ္မာ။
ဗြဟ္မစရိယန္တိ ဣမိနာ သမာနာဓိကရဏာနိ သဗ္ဗပဒါနိ ယောဇေတွာ အတ္ထံ ဒဿေန္တော **“သော ဓမ္မံ ဒေသေတိ။
ပေ.။ ပကာသေတီတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော”**တိ အာဟ။

သုန္ဒရန္တိ ဘဒ္ဒကံ။ ဘဒ္ဒကတာ စ ပဿန္တဿ ဟိတသုခါဝဟဘာဝေန ဝေဒိတဗ္ဗာတိ အာဟ **“အတ္ထာဝဟံ
သုခါဝဟ”**န္တိ။ တတ္ထ **အတ္ထာဝဟ**န္တိ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကပရမတ္ထသံဟိတဟိတာဝဟံ။ **သုခါဝဟ**န္တိ ယထာ
ဝုတ္တတိဝိဓသုခါဝဟံ။ **တထာရူပါန**န္တိ တာဒိသာနံ။ ယာဒိသေဟိ ပန ဂုဏေဟိ ဘဂဝါ သမန္နာဂတော, တေဟိ စတုပ္ပ
မာဏိကဿ လောကဿ သဗ္ဗထာပိ အစ္စန္တပ္ပသာဒနီယော တေသံ ယထာဘူတသဘာဝတ္တာတိ ဒဿေန္တော
“ယထာရူပေါ”တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ယထာဘူတ။ပေ.။ အရဟတ**န္တိ ဣမိနာ ဓမ္မပ္ပမာဏလူခပ္ပမာဏာနံ သတ္တာနံ

ဘဂဝတော ပသာအဝဟတာ ဒဿိတာ, ဣတရေန ဣတရေသံ။ **ဒဿနမတ္တမ္ပိ သာဓု ဟောတီ** တိ ဧတ္ထ ကောသိယ ဝတ္ထု ကထေတဗ္ဗံ။ **ဥဘတောပက္ခိကာ** တိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသမ္မာဒိဋ္ဌိဝသေန ဥဘယပက္ခိကာ။ **ကေရာဋိကာ**တိ သဌာ။

အနေကတ္ထတ္တာ နိပါတာနံ **ယာဝဋ္ဌိဒ** န္တိ နိပါတသမုဒာယော အဓိမတ္တပ္ပမာဏပရိစ္ဆေဒံ ဒီပေတီတိ အာဟ **"အဓိမတ္တပ္ပမာဏပရိစ္ဆေဒဝစနမေတ"** န္တိ။ **အဓိမတ္တဝိပ္ပသန္နာနီ** တိ အဓိကပ္ပမာဏေန ဝိပ္ပသန္နာနိ။ **ဝိပ္ပသန္နာနီ**တိ စ ပကတိအာကာရံ အတိက္ကမိတွာ ဝိပ္ပသန္နာနီတိ အတ္ထော။ နနု စ စက္ခာဒီနံ ဣန္ဒြိယာနံ မနောဝိညေယျတ္တာ ကထံ တေန တေသံ ဝိပ္ပသန္နတာ ဝိညာယတီတိ အာဟ **"တဿ ဟီ"** တိအာဒိ။ **တဿာ** တိ ဗြာဟ္မဏဿ။ **တေသ**န္တိ စက္ခာဒီနံ ပဉ္စန္နံ ဣန္ဒြိယာနံ။ ဧဝမ္ပိ မနိန္ဒြိယေန ပတိဋ္ဌိတောကာသဿ အဒိဋ္ဌတ္တာ ကထံ မနိန္ဒြိယဿ ဝိပ္ပသန္နတာ တေန ဝိညာယတီတိ အာဟ **"ယသ္မာ ပနာ"** တိအာဒိ။ နယဂ္ဂါဟပညာ ဟေသာ တဿ ဗြာဟ္မဏဿ။ **မနေ ဝိပ္ပသန္နေယေဝ ဟောတီ** ပသန္နစိတ္တသမုဋ္ဌိတရူပသမ္ပတ္တိ ဧဝ စက္ခာဒီနံ ပတိဋ္ဌိတောကာသဿ ပသန္နတာသမ္ဘဝတော။

ဇမ္ဗောနဒသုဝဏ္ဏံ ရတ္တဝဏ္ဏမေဝ ဟောတီတိ အာဟ **"သုရတ္တဝဏ္ဏဿာ"** တိ။ **ဇမ္ဗောနဒသုဝဏ္ဏဿ ဃဋိကာ**တိ ဇမ္ဗောနဒသုဝဏ္ဏပိဏ္ဍံ။ ဣမိနာ **နေက္ခ** န္တိ နေက္ခပ္ပမာဏဇမ္ဗောနဒသုဝဏ္ဏေန ကတံ အကတဘဏ္ဍံ ဝုတ္တန္တိ ဒဿေတိ။ **နေက္ခ** န္တိ တ အတိရေကပဉ္စသုဝဏ္ဏေန ကတပိလန္ဓနံ ကတဘဏ္ဍံ ဝုတ္တံ။ တဉှိ ဃဋ္ဋနမဇ္ဇနက္ခမံ ဟောတီတိ။ **သုဝဏ္ဏ**န္တိ စ ပဉ္စဓရဏဿ သမညာ, တသ္မာ ပဉ္စဝီသတိဓရဏဟိရညဝိစိတံ အာဘရဏံ ဣဓ နေက္ခန္တိ အဓိပ္ပေတံ။ **ဇမ္ဗောနဒ** န္တိ မဟာဇမ္ဗုသာခာယ ပဝတ္တနဒိယံ နိဗ္ဗတ္တံ။ တံ ကိရ ရတနံ ရတ္တံ။ သုဝဏ္ဏာကာ ရေ မဟာဇမ္ဗုဖလရသေ တ ပထဝိယံ ပဝိဋ္ဌေ သုဝဏ္ဏင်္ကုရာ ဥဋ္ဌဟန္တိ, တေန သုဝဏ္ဏေန ကတပိလန္ဓနန္တိပိ အတ္ထော။ **သုပရိကမ္မကတ**န္တိ သုဋ္ဌု ကတပရိကမ္မံ။ **သမ္ပဟဋ္ဌ** န္တိ သမ္မာ ပဟဋ္ဌံ ဃဋ္ဋနာဒိဝသေန သုကတပရိကမ္မံ။ တေနာဟ **"သုဝဏ္ဏကာရ။ပေ။ သုပရိမဋ္ဌိတန္တိ အတ္ထော"** တိ။

တဋ္ဋရူပဟနီတိ အာဟရိမာနိ တဋ္ဋရူပဟနိ။ "အကပ္ပိယရူပကုလော အကပ္ပိယမဉ္စော ပလ္လင်္ကောတိ သာရသမာသေ။ **ရတနစိတ္တ**န္တိ ဘိတ္တိစ္ဆေဒာဒိဝသေန ရတနစိတ္တံ။ ရုက္ခတူလလတာတူလပောဋကိတူလာနံ ဝသေန **တိဏ္ဏံ တူလာနံ** ။ ဥဒ္ဒလောမိယံ **ကေစီ**တိ သာရသမာသာစရိယာ ဥတ္တရဝိဟာရိနော စ။ တထာ ဧကန္တလောမိယံ။ **ကောသေယျကဋိဿမယ**န္တိ ကောသေယျကသဋ္ဌမယံ။ **အဇိနစမ္မေဟီ** တိ အဇိနမိဂစမ္မေဟိ။ တာနိ ကိရ စမ္မာနိ သုခုမတရာနိ၊ တသ္မာ ဒုပဋ္ဋတိပဋ္ဋာနိ ကတွာ သိဗ္ဗန္တိ။ တေန ဝုတ္တံ **"အဇိနပ္ပဝေဏီ"** တိအာဒိ။

နိက္ကာမလာဘီတိ ယထိစ္ဆိတလာဘီ။ တေနာဟ **"ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတလာဘီ"** တိ။ **ဝိပုလလာဘီ**တိ ဥဠာရလာဘီ။ ကသိရ န္တိ ဟိ ပရိတ္တံ ဝုစ္စတိ, တပ္ပဋိက္ခေပေန **အကသိရံ** ဥဠာရံ။ တေနာဟ **"မဟန္တလာဘီ"** တိအာဒိ။

လဒ္ဓာ စ န ကပ္ပန္တိ တိ သာမညေန ပဋိသိဒ္ဓတ္တာ သဗ္ဗထာ န ကပ္ပတီတိ ကဿစိ အာသင်္ကာ သိယာ, တန္နိဝတ္တနတ္ထံ **"ကိဉ္စိ ကိဉ္စိ ကပ္ပတီ"** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သုဒ္ဓကောသေယျ** န္တိ ရတနပရိသိဗ္ဗနရဟိတံ။ ဧတ္ထ စ "သုဒ္ဓကောသေယျံ ပန ဝဋ္ဋတီ"တိ **ဝိနယေ** (မဟာဝ. အဋ္ဌ. ၂၅၄) ဝုတ္တတ္တာ ဣဓာပိ ဧတ္တကမေဝ ဝုတ္တံ။ **ဒီဃနိကာယဋ္ဌကထာယံ** (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၅) **ပန** "ဌပေတွာ တူလိကံ သဗ္ဗာနေဝ ဂေနကာဒီနိ ရတနပရိသိဗ္ဗိတာနိ န ဝဋ္ဋန္တီ"တိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ "ဌပေတွာ တူလိက"န္တိ ဧတေန ရတနသိဗ္ဗနရဟိတာပိ တူလိကာ န ဝဋ္ဋတီတိ ဒီပေတိ။ **ဝ စနတော**တိ ဧတေန **ဝိနယေ** (စူဠဝ. ၂၉၇) ဝုတ္တဘာဝံ ဒဿေတိ။ **ဧကေန ဝိဓာနေနာ**တိ ယထာဝုတ္တမေဝ ဝိဓာနံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ ယဒိ ဧဝံ ကသ္မာ ဘဂဝတာ "လဒ္ဓာ စ န ကပ္ပန္တီ"တိ သာမညေန ပဋိသေဓော ကတောတိ အာဟ **"အကပ္ပိယံ ပန ဥပာဒာယာ"**တိအာဒိ။

ပလ္လင်္က န္တိ ဧတ္ထ **ပရိ**-သဒ္ဒော သမန္တတောတိ ဧတသ္မိံ အတ္ထေ ဝတ္တတိ, တသ္မာ ဝါမူရုံ ဒက္ခိဏူရုဉ္စ သမံ ဌပေတွာ ဥဘော ပာဒေ အညမညသမ္ဗန္ဓေ ကတွာ နိသဇ္ဇာ ပလ္လင်္ကန္တိ အာဟ **"သမန္တတော ဦရုဗဒ္ဓာ သန"**န္တိ။ ဦရူနံ ဗန္ဓနဝသေန နိသဇ္ဇာ။ **ပလ္လင်္ကံ အာဘုဇိတွာ** တိ စ ယထာ ပလ္လင်္ကဝသေန နိသဇ္ဇာ ဟောတိ, ဧဝံ ဥဘော ပါဒေ အာဘုဇေ သမိဉ္ဇိတေ ကတွာတိ အတ္ထော။ တံ ပန ဥဘိန္နံ ပါဒါနံ တထာ သမ္ဗန္ဓတာကရဏန္တိ အာဟ **"ဗန္ဓိတွာ"** တိ။ **ဥဇုံ ကာယံ ပဏိဓာယာ**တိ ဥပရိမံ သရီရံ ဥဇုကံ ဌပေတွာ အဋ္ဌာရသ ပိဋ္ဌိကဏ္ဍကေ ကောဋိယာ ကော

ဋ္ဌိ ပဋ္ဌိဟဒေတ္တ။ ဝေဠုဟိ နိသိန္နဿ စမ္မံသန္ထာရူနိ န ပဏာမန္တိ။ အထဿ ယာ တေသံ ပဏာမနပစ္စယာ ခဏေ ခဏေ ဝေဒနာ ဥပ္ပဇ္ဇေယျံ, တာ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ တာသု အနုပ္ပဇ္ဇမာနာသု စိတ္တံ ဧကဂ္ဂံ ဟောတိ, ကမ္မဋ္ဌာနံ န ပရိပတတိ, ဝုဍ္ဎိံ ဖာတိံ ဂစ္ဆတိ။ တေနာဟ **"အဋ္ဌာရသ ပိဋ္ဌိကဏ္ဋကေ"** တိအာဒိ။ **ဥဇုံ ကာယံ ဌပေတွာတိ** ဥပရိမံ ကာယံ ဥဇုကံ ဌပေတွာ, အယမေဝ တ ဟတ္ထော။ ဟေဋ္ဌိမကာယဿ ဟိ အနုဇုကဌပနံ နိသဇ္ဇာဝစနေနေဝ ဗောဓိတန္တိ။ **ဥဇုံ ကာယန္တိ** ဧတ္ထ **ကာယ**-သဒ္ဒော ဥပရိမကာယဝိသယော။

ပရိမုခန္တိ ဧတ္ထ **ပရိ**-သဒ္ဒော အဘိသဒ္ဒေန သမာနတ္ထောတိ အာဟ **"ကမ္မဋ္ဌာနာဘိမုခ"** န္တိ, ဗဟိဒ္ဓါ ပုထုတ္တာရမ္မဏတော နိဝာရေတွာ ကမ္မဋ္ဌာနံယေဝ ပုရက္ခတွာတိ အတ္ထော။ ဧတ္ထ ယထာ "ဝနန္တညေဝ ပဝိသာမီ"တိအာဒိနာ ဘာဝနာနုရူပံ သေနာသနံ ဒဿိတံ, ဧဝံ "နိသီဒတီ"တိ ဣမိနာ အလီနာနုဒ္ဓစ္စပက္ခိယော သန္တော ဣရိယာပထော ဒဿိတော, "ပလ္လင်္ကံ အာဘုဇိတွာ"တိ ဣမိနာ နိသဇ္ဇာယ ဒဠှဘာဝေါ, "ပရိမုခံ သတိံ ဥပဋ္ဌပေတွာ"တိ ဣမိနာ အာရမ္မဏပရိဂ္ဂဟူပာယော။ **ပရိဂ္ဂဟိတနိယျာန** န္တိ သဗ္ဗထာ ဂဟိတာသမ္မောသံ ပရိစ္စတ္တသမ္မောသံ သတိံ ကတွာ, ပရမသတိနေပက္ကံ ဥပဋ္ဌပေတွာတိ အတ္ထော။ **ပရီတိ ပရိဂ္ဂဟဋ္ဌော** "ပရိဏာယိကာ"တိအာဒီသု (ဓ. သ. ၁၆.၂၀) ဝိယ။ **မုခန္တိ နိယျာနဋ္ဌော** "သုညတဝိမောက္ခ"န္တိအာဒီသု (ပဋိ. မ. ၁.၂၀၉-၂၁၀) ဝိယ။ ပဋိပက္ခတော နိဂ္ဂမနဋ္ဌော ဟိ နိယျာနဋ္ဌော။

စတ္တာရိ ရူပာဝစရဇ္ဈာနာနိ ဒိဗ္ဗဘာဝါဝဟတ္တာ ဒိဗ္ဗဝိဟာရာ နာမ ဟောန္တီတိ တဒာသန္နပ္ပဝတ္တစင်္ကမောပိ တဒုပစာရတော ဒိဗ္ဗော နာမ ဟောတီတိ အာဟ **"စတ္တာရိ ဟိ ရူပဇ္ဈာနာနီ"** တိအာဒိ။ **သမာပဇ္ဇိတွာ စင်္ကမန္တဿ သာတိ** ဣဒဉ္စ စင်္ကမန္တဿ အန္တရန္တရာ သမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဥဋ္ဌာယုဋ္ဌာယ စင်္ကမနံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ န ဟိ သမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇိတွာ အဝုဋ္ဌိတေန သက္ကာ စင်္ကမိတုံ။ **သမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌာယ စင်္ကမန္တဿပိ စင်္ကမောတိ** ဣဒံ ပန သမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌဟိတွာ အန္တရန္တရာ သမာပဇ္ဇိတွာ စင်္ကမန္တဿ ဝသေန ဝုတ္တံ။ **ဒွီသု ဝိဟာရေသူတိ** ဗြဟ္မဝိဟာရေ, အရိယဝိဟာရေ စ။ မေတ္တာဈာနာဒယော ဟိတူပသံဟာရာဒိဝသေန ပဝတ္တိယာ ဗြဟ္မဘူတာ သေဋ္ဌဘူတာ ဝိဟာရာတိ **ဗြဟ္မဝိဟာရာ** ။ အနညသာဓာရဏတ္တာ ပန အရိယာနံ ဝိဟာရာတိ **အရိယဝိဟာရာ,** စတဿောပိ ဖလသမာပတ္တိယော။ ဣဓ ပန အရဟတ္တဖလသမာပတ္တိယေဝ အာဂတာ။

ပစ္စဝေက္ခဏာယ ဖလသမာပတ္တိ ကထိတာ သမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌိတဿ ပစ္စဝေက္ခဏာသမ္ဘဝတော။ **စင်္ကမာဒယော** တိ ဖလသမာပတ္တိံ သမာပန္နဿပိ သမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌိတဿပိ စင်္ကမဋ္ဌာနနိသဇ္ဇာဒယော။ **အရိယစင်္ကမာဒယော ဟောန္တိ** န ပန ပစ္စဝေက္ခန္တဿာတိ အဓိပ္ပာယော။

ဝေနာဂပုရသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. သရဘသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၅. စတုတ္ထေ ဂိဇ္ဈာ ဧတ္ထ သန္တီတိ ဂိဇ္ဈံ, ကူဋံ။ တံ ဧတဿာတိ ဂိဇ္ဈကူဋော။ ဂိဇ္ဈော ဝိယာတိ ဝါ ဂိဇ္ဈံ, ကူဋံ။ တံ ဧတဿာတိ ဂိဇ္ဈကူဋော, ပဗ္ဗတော။ တသ္မိံ **ဂိဇ္ဈကူဋေ** ။ တေနာဟ **"ဂိဇ္ဈာ တ"**တိအာဒိ။ **အစိရပက္ကန္တော**တိ ဧတ္ထ န ဒေသန္တရပက္ကမနံ အဓိပ္ပေတံ, အထ ခေါ သာသနပက္ကမနန္တိ ဒဿေန္တော **"ဣမသ္မိံ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ"**တိအာဒိမာဟ, တေနေဝ ဟိ "ဣမသ္မာ ဓမ္မဝိနယာ"တိ ဝုတ္တံ။ လဗ္ဘတီတိ လာဘော, စတုန္နံ ပစ္စယာနမေတံ အဓိဝစနံ။ သက္ကစ္စံ ကာတဗ္ဗော အတဗ္ဗောတိ သက္ကာရော။ ပစ္စယာ ဧဝ ဟိ ပဏီတပဏီတာ သုန္ဒရသုန္ဒရာ အဘိသင်္ခရိတွာ ကတာ သက္ကာရာတိ ဝုစ္စန္တိ။ သက္ကာရောတိ တ သုန္ဒရကာရော, ပရေဟိ အတ္တနော ကရဝကိရိယာ ပုပ္ဖာဒီဟိ တ ပူဇာ။ လာဘော စ သက္ကာရော စ လာဘသက္ကာရာ, တေ နဋ္ဌာ ပဟီနာ ဧတေသန္တိ **နဋ္ဌလာဘသက္ကာရာ** ။

မဟာလာဘသက္ကာရော ဥပ္ပဇ္ဇီ တိ တအ ကိရ ဘဂဝတော မဟာလာဘသက္ကာရော ဥပ္ပဇ္ဇိ ယထာ တံ စတ္တာရော အသင်္ချေယျေ ပူရိတအနုတ္တရမိသဉ္စယဿ။ သဗ္ဗဒိသာသု ဟိ ယမကမဟာမေဃော ဝုဋ္ဌဟိတွာ မဟောဃော ဝိယ သဗ္ဗပာရမိယော "ဧကသ္မိံ အတ္တဘာဝေ ဝိပါကံ ဒဿာမာ"တိ သမ္ပိဏ္ဍိတာ ဝိယ လာဘသက္ကာရမဟောဃံ နိဗ္ဗတ္တယိံသု။ တတော တတော အန္နပာနယာနဝတ္ထမာလာဂန္ဓဝိလေပနာဒိဟတ္ထာ ခတ္တိယဗြာဟ္မဏာဒယော အာဂန္တွာ "ကဟံ ဗုဒ္ဓေါ , ကဟံ ဘဂဝါ, ကဟံ ဒေဝဒေဝေါ နရာသဘော ပုရိသသီဟော"တိ ဘဂဝန္တံ ပရိယေသန္တိ, သကဋ

သတေဟိပိ ပစ္စယေ အာဟရိတ္ဝာ ဩကာသံ အလဘမာနာ သမန္တာ ကဝုတပ္ပမာဏမ္ပိ သကဋ္ဋမုခရေန သကဋ္ဋမုခရံ အာဟစ္စ တိဋ္ဌန္တိ စေဝ အနုဗန္ဓန္တိ စ အန္ဓကဝိန္ဒဗ္ရာဟ္မဏော ဝိယ။ ယထာ စ ဘဂဝတော, ဧဝံ ဘိက္ခုသင်္ဃဿပိ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ –

“တေန ခော ပန သမယေန ဘဂဝါ သက္ကတော ဟောတိ ဂရုကတော မာနိတော ပူဇိတော အပစိတော လာဘီ စီဝရပိဏ္ဍပါတသေနာသနဂိလာနပစ္စယဘေသဇ္ဇပရိက္ခာရာနံ, ဘိက္ခုသင်္ဃောပိ သက္ကတော ဟောတိ။ပေ.။ ပရိက္ခာရာန”န္တိ (ဥဒါ. ၃၈)။

တထာ –

“ယာဝတာ ခော ပန, စုန္ဒ, ဧတရဟိ သင်္ဃော ဝါ ဂဏော ဝါ လောကေ ဥပ္ပန္နော, နာဟံ, စုန္ဒ, အညံ ဧကံ သင်္ဃမ္ပိ သမနုပဿာမိ ဧဝံလာဘဂ္ဂယသဂ္ဂပ္ပတ္တံ ယထရိဝါယံ, စုန္ဒ, ဘိက္ခုသင်္ဃော”တိ (ဒီ. နိ. ၃.၁၇၆)။

သွာယံ ဘဂဝတော စ သင်္ဃဿ စ ဥပ္ပန္နော လာဘသက္ကာရော ဧကတော ဟုတ္ဝာ ဒ္ဝိန္နံ မဟာနဒီနံ ဥဒကံ ဝိယ အပ္ပမေယျော အဟောသိ, ဘဂဝတော ပန ဘိက္ခုသင်္ဃဿ စ ဥပ္ပန္နော လာဘသက္ကာရော ဓမ္မဿပိ ဥပ္ပန္နောယေဝ။ ဓမ္မရတနညှိ ကတော သက္ကာရော ဓမ္မဿ ကတော နာမ ဟောတိ။ တေန ဝုတ္တံ **“တိဏ္ဏံ ရတနာနံ မဟာလာဘသက္ကာရော ဥပ္ပဇ္ဇီ”**တိ။

ဝုတ္တမတ္ထံ ဟဋ္ဌိယာ နိဒဿေန္တော **“ယထာဟာ”**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သက္ကတော**တိ သက္ကာရပ္ပတ္တော။ ယဿ ဟိ စတ္တာရော ပစ္စယေ သက္ကတ္ဝာ သုအဘိသင်္ခတေ ပဏီတပဏီတေ ဥပနေတိ, သော သက္ကတော။ **ဂရုကတော**တိ ဂရုဘာဝံဟေတုနံ ဥတ္တမဂုဏာနံ မတ္ထကပ္ပတ္တိယာ အနညသာဓာရဏေန ဂရုကာရေန သဗ္ဗဒေဝမနုဿေဟိ ပာသာဏစ္ဆတ္တံ ဝိယ ဂရုကတော။ ယသ္မိညှိ ဂရုဘာဝံ ပစ္စုပဋ္ဌပေတ္ဝာ ပစ္စယေ ဒေန္တိ, သော ဂရုကတော။ **မာနိတော**တိ သမ္မာပဋိပတ္တိယာ မာနိတော မနေန ပိယာယိတော။ တာယ ဟိ ဝိညူနံ မနာပတာ။ **ပူဇိတော**တိ မာနနာဒိပူဇာယ စေဝ စတုပစ္စယပူဇာယ စ ပူဇိတော။ ယဿ ဟိ သဗ္ဗမေတံ ပူဇနဥ္စ ကရောန္တိ, သော ပူဇိတော။ **အပစိတော**တိ နီစဝုတ္တိကရဏေန အပစိတော။ သတ္ထာရညှိ ဒိသ္ဝာ မနုဿာ ဟတ္ထိက္ခန္ဓာဒီဟိ ဩတရန္တိ, မဂ္ဂံ ဒေန္တိ, အံသကူဋ္ဋတော သာဋကံ အပနေန္တိ။ အာသနတော ဝုဋ္ဌဟန္တိ, ဝန္ဒန္တီတိ ဧဝံ သော တေဟိ အပစိတော နာမ ဟောတိ။

အဝဏ္ဏံ ပတ္ထရိတ္ဝာတိ အဝဏ္ဏံ တတ္ထ တတ္ထ သံကိတ္တနဝသေန ပတ္ထရိတ္ဝာ။ **အာဝဋ္ဋနိမာယ**န္တိ အာဝဋ္ဋေတ္ဝာ ဂဟဏမာယံ။ အာဝဋ္ဋေတိ ပုရိမာကာရတော နိဝတ္တေတိ အတ္တနော ဝသေ ဝတ္တေတိ တေဟာယာတိ အာဝဋ္ဋနီ, မာယာ, တံ အာဝဋ္ဋနိမာယံ **ဩသာရေတ္ဝာ** ပရိဇပ္ပေတ္ဝာတိ အတ္ထော။ **ကောဋ္ဌိတော ပဋ္ဌာယ**တိ အန္တိမကောဋ္ဌိတော ပဋ္ဌာယ။ ထဒ္ဓကာယေန ဖရုသတစာယ တိဏ္ဏံ ရတနာနံ အဝဏ္ဏကထနံ အနတ္ထာဝဟတ္တာ ဝိသသိဉ္စနသဒိသာ ဟောတီတိ အာဟ **“ဝိသံ သိဉ္စိတ္ဝာ”** တိ။ **အညာတော**တိ အာဉာတော။ တေနာဟ **“ဉာတော”**တိအာဒိ။

ကာယင်္ဂန္တိ ကာယမေဝ အင်္ဂံ, ကာယဿ ဝါ အင်္ဂံ, သီသာဒိ။ **ဝါစင်္ဂ**န္တိ “ဟောတု, သာဓူ”တိ ဧဝမာဒိဝါစာယ အဝယဝံ။ **ဧကေကေနာ**တိ အသဟာယေန။ **ဣမဿ ပနတ္ထဿာ**တိ “စရိယံ စရဏကာလေ”တိအာဒိနာ ဝုတ္တဿ။ **ယတော ယတော ဂရု ဓုရ**န္တိ ယသ္မိံ ယသ္မိံ ဌာနေ ဓုရံ ဂရု ဘာရိကံ ဟောတိ, အညေ ဗလိဗဒ္ဒါ ဥက္ခိပိတုံ န သက္ကောန္တိ။ **ယတော ဂမ္ဘီရဝတ္တနီ**တိ ဝတ္တန္တိ ဧတ္ထာတိ ဝတ္တနီ, ဒုမ္မဂ္ဂဿေတံ နာမံ, ယသ္မိံ ဌာနေ ဥဒကစိက္ခလ္လ မဟန္တတာယ ဝါ ဝိသမစ္ဆိန္နတဋဘာဝေန ဝါ မဂ္ဂေါ ဂမ္ဘီရော ဟောတီတိ အတ္ထော။ **တဒဿု ကဏ္ဟံ ယုဉ္ဇန္တီတိ အဿု**တိ နိပါတမတ္တံ, တဒါ ကဏ္ဟံ ယုဉ္ဇန္တီတိ အတ္ထော။ ယဒါ ဓုရဉ္စ ဂရု ဟောတိ မဂ္ဂေါ စ ဂမ္ဘီရော, တဒါ အညေ ဗလိဗဒ္ဒေ အပနေတ္ဝာ ကဏ္ဟမေဝ ယုဉ္ဇန္တီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **သွာဿု တံ ဝဟတေ ဓုရ**န္တိ ဧတ္ထာပိ **အဿု**တိ နိပါတမတ္တမေဝ, သော တံ ဓုရံ ဝဟတီတိ အတ္ထော။

ဂေဟာဝေဝတနန္တိ ဂေဟေ နိဝုဋ္ဌဘာဝံဟေတု အာဝတံ့။ **ကာဠကော နာမ နာမေနာ**တိ အဥ္ဇနဝဏ္ဏော ကိရေသ, တေနဿ “ကာဠကော”တိ နာမံ အကံသု။ **ကာဠကံ ဥပသင်္ကမိတ္ဝာ အာဟာ**တိ ကာဠကော ကိရ ဧကဒိဝသံ စိန္တေသိ “မယှံ မာတာ ဒုဂ္ဂတာ မံ ပုတ္တဋ္ဌာနေ ဌပေတ္ဝာ ဒုက္ခေန ပောသေတိ, ယံနူနာဟံ ဘတိံ ကတ္ဝာ ဣမံ ဒုဂ္ဂတဘာဝတော

မောစေယျ”န္တိ။ သော တတော ပဋ္ဌာယ ဘတိံ ဥပဓာရေန္တော ဝိစရတိ။ အထ တသ္မိံ ဒိဝသေ ကမကေရူပေဟိ သဒ္ဓိံ
တတ္ထ သမီပေ စရတိ။ သတ္ထုတဟပုတ္တောပိ ကေသုတ္တဝိတ္တကော, သော “အတ္ထိ နု ခေါ ဧတေသံ ဂုန္နံ အန္တ
ရေ သကဋ္ဌာနိ ဥတ္တာရေတုံ သမတ္ထော ဥသဘာဇာနီယော”တိ ဥပဓာရယမာနော ဗောဓိသတ္တံ ဒိသွာ “အယံ အာဇာနီ
ယော သက္ခိဿတိ မယှံ သကဋ္ဌာနိ ဥတ္တာရေတု”န္တိ အညာသိ။ တေန တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဧဝမာဟ။ **သော အညေ
သံ။ပေ.။ ဂေဟမေဝ အဂမာသီ**တိ တအာ ကိရ ကမအာရကာ “ကိံ နာမေတံ ကာဠကဿ ဂလေ”တိ တဿ သန္တိကံ အာဂ
စ္ဆန္တိ။ သော တေ အနုဗန္ဓိတွာ ဒူရတောဝ ပလာပေန္တော မာတု သန္တိကံ ဂတော။ တံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ။

သာယန္ဟသမယန္တိ သာယန္ဟကာလေ။ ဘုမ္မတ္ထေ ဧတံ ဥပယောဂဝစနံ။ န ဟေတ္ထ အစ္စန္တသံယောဂေ သ
မ္ဘဝတိ။ **ပဋိသလ္လာနာ ဝုဋ္ဌိတော** တိ ဧတ္ထ တေဟိ တေဟိ သဒ္ဓိံဝိဟာရိကအန္တေဝာသိကဥပါသကဥပါသိကာဒိသ
တ္တေဟိ စေဝ ရူပာရမ္မဏာဒိသင်္ခါရေဟိ စ ပဋိနိဝတ္တေတွာ အပသက္ကိတွာ နိလီယနံ ဝိဝေစနံ ကာယစိတ္တေဟိ
တတော ဝိဝိတ္တတာယ ပဋိသလ္လာနံ ကာယဝိဝေကော, စိတ္တဝိဝေကော စ။ ယော တတော ဒုဝိဓဝိဝေကတော ဝုဋ္ဌိတော
ဘဝင်္ဂပ္ပတ္တိယာ သဗ္ဗညုတမ္ပာရီဟိ သမာဂမေန စ အပေတော။ သော ပဋိသလ္လာနာ ဝုဋ္ဌိတော နာမ ဟောတိ။ အယံ ပန
ယသ္မာ ပဋိသလ္လာနာနံ ဥတ္တမတော ဖလသမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌာသိ, တသ္မာ **“ဖလသမာပတ္တိတော”** တိ ဝုတ္တံ။
ကာယသက္ခိနော ဘဝိဿာမ တိ နာမကာယေန ဒေသနာသမ္ပဋိစ္ဆနဝသေန သက္ခိဘူတာ ဘဝိဿာမ။ နနု စ “ပညာ
တ္တေ အာသနေ နိသီဒီ”တိ ဣဒံ ကသ္မာ ဝုတ္တံ။ တိတ္ထိယာ ဟိ ဘဂဝတော ပဋိပက္ခာ, တေ ကသ္မာ တဿ အာသနံ
ပညာပေန္တီတိ အာဟ **“တထာဂတော ဟီ”**တိအာဒိ။

ဝိဂ္ဂဟိကကထ န္တိ ဝိဂ္ဂဟသံဝတ္တနိကံ သာရမ္ဘကထံ။ **အာယာစေယျာသီ** တိ ဝစီဘေဒံ ကတွာ ယာစေယျ
ယာသိ။ **ပတ္ထေယျာသီ** တိ မနသာ အာသီသေယျာသိ။ **ပိဟေယျာသီ** တိ တဿေဝ ဝေဝစနံ။ **နိတ္တေဇတံ အာပန္န
နော**တိ တေဇဟာနိယာ နိတ္တေဇဘာဝံ အာပန္နော, နိတ္တေဇဘူတောတိ အတ္ထော။ တတော ဧဝ ဘိက္ခုအာဒယောပိ သမ္မ
မုခါ ဩလောကေတုံ အသမတ္ထတာယ **ပတ္တက္ခန္ဓော,** ပတိတက္ခန္ဓောတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **“ဩနတဂီ
ဝေါ”**တိ။ **ဒဿိတဓမ္မေသူ** တိ ဝုတ္တဓမ္မေသု။ ဝစနမတ္တမေဝ ဟိ တေသံ, န ပန ဒဿနံ တာဒိသဿေဝ ဓမ္မဿ အ
ဘာဝတော။ ဘဂဝတော ဧဝ တ “ဣမေ ဓမ္မာ အနဘိသမ္ဗုဒ္ဓါ”တိ ပရဿ ဝစနဝသေန **ဒဿိတဓမ္မေသု။ ပဋိစရိဿ
သတီ**တိ ပဋိစ္ဆာဒနဝသေ စရိဿတိ ပဝတ္တိဿတိ, ပဋိစ္ဆာဒနတ္တော ဧဝ တ **စရတိ**-သဒ္ဒော အနေကတ္ထတ္တာ
ဓာတူနန္တိ အာဟ **“ပဋိစ္ဆာဒေဿတီ”** တိ။ **အညေန တ အည**န္တိ ပန ပဋိစ္ဆာဒနာကာရဒဿနန္တိ အာဟ **“အညေန
တ ဝစနေနာ”**တိအာဒိ။

တတ္ထ **အညံ ဝစန**န္တိ ယံ သမနုယုဉ္ဇန္တေန ဘဂဝတာ ပရဿ ဒေါသဝိဘာဝနံ ဝစနံ ဝုတ္တံ, တံ တတော အညေ
နေဝ ဝစနေန ပဋိစ္ဆာဒေတိ။ “အာပတ္တိံ အာပန္နောသိ”တိ စောဒကေန ဝုတ္တဝစနံ ဝိယ “ကော အာပန္နော, ကိံ အာပန္န
နော, ကိသ္မိံ အာပန္နော, ကံ ဘဏထ, ကိံ ဘဏထာ”တိအာဒိဝစနေန အညံ အာဂန္တုကကထံ အာဟရန္တော “ဣတ္ထံ ဣတ္ထ
န္နာမံ အာပတ္တိံ အာပန္နောသီ”တိ ပုဋ္ဌော “ပာဋလိပုတ္တံ ဂတောမှီ”တိ ဝတွာ ပုန “န တဝ ပာဋလိပုတ္တဂမနံ ပုစ္ဆာ
မ, အာပတ္တိံ ပုစ္ဆာမာ”တိ ဝုတ္တေ တတော ရာဇဂေဟံ ဂတောမှိ။ ရာဇဂေဟံ တ ယာဟိ ဗြာဟ္မဏဂေဟံ တ, အာပတ္တိံ
အာပန္နောသီတိ။ “တတ္ထ မေ သူကရမံသံ လဒ္ဓ”န္တိအာဒီနိ ဝဒန္တော ဝိယ သမနုယုဉ္ဇကေန ဝုတ္တဝစနတော အညံ
အာဂန္တုကကထံ အာဟရန္တော အပနာမေဿတိ, ဝိက္ခေပံ ဂမယိဿတိ။ အပ္ပတီတာ ဟောန္တိ တေန အတုဋ္ဌာ
အသောမနဿိကာတိ **အပစ္စယော,** ဒေါမနဿေတံ အဓိဝစနံ။ နေဝ အတ္တနော, န ပရေသံ ဟိတံ အဘိရာဓယတီတိ **အန
ဘိရဒ္ဓိ,** ဒေါမနဿမေဝ။ တေနေတဟ **“အပစ္စယေန ဒေါမနဿံ ဝုတ္တ”** န္တိ။

ယဿ ခေါ ပန တေ အတ္ထာယ ဓမ္မော ဒေသိတော တိ ဧတ္ထ **ဓမ္မ**-သဒ္ဒေန စတုသစ္စဓမ္မော ဝုတ္တောတိ
အာဟ **“ယဿ မဂ္ဂဿ တ ဖလဿ တ အတ္ထာယာ”** တိ။ စတုသစ္စဓမ္မော ဟိ မဂ္ဂဖလာဓိဂမတ္ထာယ ဒေသီ
ယတိ။ **န နိဂ္ဂစ္ဆတီ** တိ န ပဝတ္တေတိ။ **န**န္တိ နံ ဓမ္မံ။ ဣအာနိ “ယဿ ခေါ ပန တေ အတ္ထာယ ဓမ္မော ဒေသိ
တော”တိ ဧတ္ထ ဓမ္မ-သဒ္ဒေန ပဋိပတ္တိဓမ္မော ဒဿိတော, န ပန စတုသစ္စဓမ္မောတိ အဓိပ္ပာယေန အတ္ထဝိကပ္ပံ
ဒဿေန္တော **“အထ တ”**တိအာဒိမာဟ။ **ပဉ္စ ဓမ္မာ** တိ ဂမ္ဘီရညာဏစရိယဘူတာနံ ခန္ဓာဒီနံ ဥဂ္ဂဟသဝနဓာရဏပရိစယ
ယောနိသောမနသိကာရေ သန္ဓာယာဟ။ **တက္ကရဿ သမ္မာ ဒုက္ခက္ခယာယာ** တိ ဧတ္ထ **သမ္မာ**သဒ္ဒော ဥဘယတ္ထာပိ
ယောဇေတဗ္ဗော “သမ္မာ တက္ကရဿ သမ္မာ ဒုက္ခက္ခယာယာ”တိ။ ယော ဟိ သမ္မာ ဓမ္မံ ပဋိပဇ္ဇတိ, တဿေဝ သမ္မာ ဒု

က္ခက္ခယော ဟောတီတိ။ ယော ပန ဝုတ္တနယေန တက္ကရော, တဿ နိယျာနံ အတ္ထတော ဓမ္မဿေဝ နိယျာနန္တိ တပ္ပဋိက္ခေပေန **“သော ဓမ္မော။ပေ.။ န နိယျာတိ န နိဂ္ဂစ္ဆတီ”** တိ အာဟ။

ယဒိ တိရစ္ဆာနသီဟဿ နာဒော သဗ္ဗတိရစ္ဆာနဇာတိစ္စမနုဿာမနုဿနာဒတော သေဋ္ဌတ္တာ သေဋ္ဌနာဒော, ကိမင်္ဂ ပန တထာဂတသီဟဿ နာဒောတိ အာဟ **“သီဟနာဒန္တိ သေဋ္ဌနာဒ”** န္တိ။ ယဒိ တ တိရစ္ဆာနသီဟနာဒဿ သေဋ္ဌနာဒတာ နိဗ္ဘယတာယ အပ္ပဋိသတ္တုတာယ ဣစ္ဆိတာ, တထာဂတသီဟနာဒဿေဝ အယမတ္ထော သာတိသယောတိ အာဟ **“အဘီတနာဒံ အပ္ပဋိနာဒ”**န္တိ။ ‘‘အဋ္ဌာနမေတံ အနဝကာသော’’တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၃.၁၂၉; အ. နိ. ၁.၂၆၈-၂၇၁) ဟိ ယော အတ္ထော ဝုတ္တော, တဿ ဘူတတာယ အယံ နာဒော **သေဋ္ဌနာဒော** နာမ ဟောတိ ဥတ္တမနာဒော။ ဘူတတ္ထော ဟိ ဥတ္တမတ္ထောတိ။ ဣမမတ္ထံ ပန ဝဒန္တဿ ဘဂဝတော အညတော ဘယံ ဝါ အာသင်္ကာ ဝါ နတ္ထီတိ **အဘီတနာဒော** နာမ ဟောတိ။ အဘူတဥ္ပဟိ ဝဒတော ကုတောစိ ဘယံ ဝါ အာသင်္ကာ ဝါ သိယာ, ဧဝံ ပန ဝဒန္တံ ဘဂဝန္တံ ကောစိ ဥဋ္ဌဟိတွာ ပဋိဗာဟိတုံ သမတ္ထော နာမ နတ္ထီတိ အယံ နာဒော **အပ္ပဋိနာဒော** နာမ ဟောတိ။

သမန္တတော နိဂ္ဂဏှနဝသေန တောဒနံ ဝိဇ္ဈနံ **သန္နိတောဒကံ,** သမ္မာ တ နိတုဒန္တိ ပီဠေန္တိ ဧတေနာတိ **သန္နိတောဒကံ**။ **တစာယာ**တိ စ ပစ္စတ္တေ ကရဏဝစနံ။ တေနာဟ **“ဝစနပတောဒေနာ”**တိ။ **သဥ္ဇမ္ဘရိမကံသု** တိ သမန္တတော သမ္ဘရိတံ အကံသု, သဗ္ဗေ ပရိဗ္ဗာဇကာ တစာတောဒနေပဟိ တုဒိံသူတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **“သမ္ဘရိတံ။ပေ.။ ဝိဇ္ဈိံသူ”**တိ။ **သိင်္ဂါလကံယေဝ** တိ သိင်္ဂါလမေဝ, ‘‘သေကလကံယေဝ’’တိပိ ပာဌော။ **တဿေဝ** တိ သိင်္ဂါလရဝဿေဝ။ အထ တ **ဘေရဏ္ဍကံယေဝ** တိ ဘေဒဏ္ဍသကုဏိသဒိသံယေဝတိ အတ္ထော။ ဘေဒဏ္ဍံ နာမ ဧကော ပက္ခီ ဒွိမုခေ, တဿ ကိရ သဒ္ဒော အတိဝိယ ဝိရူပေ အမနာပေ။ တေနာဟ **“အပိစ ဘိန္နဿရံ အမနာပသဒ္ဒံ နဒတီ”** တိ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

သရဘသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ကေသမုတ္တိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၆. ပဥ္စမေ ကေသမုတ္တံ နိတသော ဇတေသန္တိ **ကေသမုတ္တိယာ** တိ အာဟ **“ကေသမုတ္တနိဂမတသိနော”**တိ။ **အဋ္ဌဝိဓဟနကာနီ**တိ အမ္ဗဟနာဒိအဋ္ဌဝိဓာနိ ဟနာနိ။

‘‘မာ အနုဿဝေနာ’’တိအာဒီသု ပန ဧကော ဒဟရကာလတော ပဋ္ဌာယ ဧဝံ အနုဿတေ အတ္ထိ, ဧဝံ စိရကာလက တာယ အနုဿုတိယာ လဗ္ဘမာနံ ကထမိဒံ အညထာ သိယာ, တသ္မာ ဘူတမေတန္တိ အနုဿဝေန ဂဏှာတိ, တထာ ဂဟဏံ ပဋိက္ခိပန္တော **“မာ အနုဿဝေနာ”** တိ အာဟ။ အနု အနု သဝနံ **အနုဿတေ** ။ အပရော ‘‘အမှာကံ ပိတုပိတာ မဟာဒိဝုဒ္ဓါနံ ဥပဒေသပရမ္ပရာယ ဣဒမာဘတံ, ဧဝံ ပရမ္ပရာဘတကထံ နာမ န အညထာ သိယာ, တသ္မာ ဘူတမေ တ’’န္တိ ဂဏှာတိ, တံ ပဋိက္ခိပန္တော **“မာ ပရမ္ပရာယာ”** တိ အာဟ။ ဧကော ကေနစိ ကိသ္မိဥ္စိ ဝုတ္တမတ္တေ ‘‘ဧဝံ ကိရ တေ’’န္တိ ဂဏှာတိ, တံ နိသေဓေန္တော **“မာ ဣတိကိရာယာ”**တိ အာဟ။ ပိဋကံ ဂန္ထော သမ္ပဒီယတိ ဧတဿာ တိ ပိဋကသမ္ပဒါနံ, ဂန္ထဿ ဥဂ္ဂဏှနကော။ တေန ပိဋကဥဂ္ဂဏှနကဘာဝေန ဧကစ္စော တာဒိသံ ဂန္ထံ ပဂုဏံ ကတွာ တေန တံ သမေန္တံ သမေတိ, တသ္မာ ‘‘ဘူတမေတ’’န္တိ ဂဏှာတိ, တံ သန္ဓာယေသ ပဋိက္ခေပေ **“မာ ပိဋက သမ္ပဒါနေနာ”**တိ, အတ္တနော ဥဂ္ဂဟဂန္ထသမ္ပတ္တိယာ မာ ဂဏှိတ္ထာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **သမေတ**န္တိ သံဂတံ။

ကောစိ ကဥ္စိ ဝိတက္ကေန္တော ‘‘ဧဝမေဝ တေန ဘဝိတဗ္ဗ’’န္တိ ကေဝလံ အတ္တနော သင်္ကပ္ပဝသေန ‘‘ဘူတမိဒ’’န္တိ ဂဏှာတိ, တံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ **“မာ တက္ကဟေတူ”**တိ။ အညော ‘‘ဣမာယ ယုတ္တိယာ ဘူတမိဒ’’န္တိ ကေဝလံ အနုမာနတော နယဂ္ဂါဟေန ဂဏှာတိ, တံ ပဋိက္ခိပန္တော **“မာ နယဟေတူ”**တိ အာဟ။ ကဿစိ ‘‘ဧဝမေတံ သိယာ’’တိ ပရိကပ္ပေန္တဿ ဧကံ ကာရဏံ ဥပဋ္ဌာတိ, သော ‘‘အတ္ထေတ’’န္တိ အတ္တနော ပရိကပ္ပိတာကာရေန ဂဏှာတိ, တံ ပဋိသေဓေန္တော **“မာ အာကာရပရိဝိတက္ကေနာ”** တိ အာဟ။ အပရဿ စိန္တယတော ယထာပရိကပ္ပိတံ ကဥ္စိ အတ္ထံ ‘‘ဧဝမေတံ န အညထာ’’တိ အဘိနိဝိသန္တဿ ဧကာ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ယာ ယဿ တံ ကာရဏံ နိဇ္ဈာယန္တဿ ပစ္စက္ခံ ဝိယ နိရူပေတွာ စိန္တေန္တဿ ခမတိ။ သော ‘‘အတ္ထေတ’’န္တိ ဒိဋ္ဌိနိဇ္ဈာနက္ခန္တိယာ ဂဏှာတိ, တံ သန္ဓာယာဟ **“မာ ဒိဋ္ဌိနိဇ္ဈာနက္ခန္တိယာ”** တိ။

အကုသလဝေရသ္မာ တိ ပာဏာတိပာတာဒိပဋိဝိရတိဝေရံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ ကောဓော နာမ စေတသော ဒုက္ခန္တိ အာဟ **“ကောဓစိတ္တဿ အဘာဝေနာ”** တိ။ **ကိလေသဿာ** တိ စိတ္တံ ဝိဗာဓေန္တဿ ဥပတာပေန္တဿ ဥဒ္ဒစ္စကုက္ကုစ္စာဒိကိလေသဿ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

ကေသမုတ္တိသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. သာဠှသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၇. ဆဋ္ဌေ ဟတော အသိတဗ္ဗဘောဇနံ ဟတရာသံ, ဘုတ္တံ ဟတရာသံ ဧတေသန္တိ **ဘုတ္တဟတရာသာ** ။ **အသာ** နာမ အနွော်ဇာတာ တ ဓနက္ကီတာ တ ကရမရာနီတာ တ သယံ တ အသဖွံ ဥပဂတာ။ ဘတ္တဝေတနဘတာ **ကမ္မကာရာ** နာမ။

နိစ္ဆာတော တိ ဧတ္ထ ဆာတံ ဝုစ္စတိ တဏှာ ဇိဃစ္ဆာဟေတုတာယ, သာ အဿ နတ္ထီတိ နိစ္ဆာတော။ တေနာဟ **“နိတ္တဏှော”** တိ။ **အဇ္ဈတ္တရေ သန္တာပကရာနံ ကိလေသာန** န္တိ အတ္တနော သန္တာနေ ဒရထပရိဠာဟဇနနေန သန္တာပနကိလေသာနံ။ အန္တောတာပနကိလေသာနံ အဘာဝတ သီတော သီတလော ဘူတော ဇာတောတိ **သီတိဘူတော**။ တေနာဟ **“သီတလီဘူတော”**တိ။ မဂ္ဂဖလနိဗ္ဗာနသုခာနိ တ ပဋိသံဝေဒေတီတိ **သုခပ္ပဋိသံဝေဒီ** ။ သေသံ သုဝိညေယ္ယမေဝ။

သာဠှသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. ကထာဝတ္ထုသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၈. သတ္တမေ **ကထာဝတ္ထူနီ** တိ ကထာယ ပဝတ္တိဋ္ဌာနာနိ။ ယသ္မာ တေဟိ ဝိနာ ကထာ န ပဝတ္တတိ, တသ္မာ **“ကထာကာရဏာနီ”**တိ ဝုတ္တံ။ အတတိ သတတိ သတတံ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတီတိ **အဒ္ဓာ,** ကာလောတိ အာဟ **“အတီတမဒ္ဓါနံ နာမ ကာလောပိ ဝတ္တတီ”**တိ။ ဓမ္မပ္ပဝတ္တိမတ္တတာယ ဟိ ပရမတ္ထတော အဝိဇ္ဇမာနောပိ ကာလော တဿေဝ ဓမ္မဿ ပဝတ္တိအဝတ္ထာဝိသေသံ ဥပာဒာယ တေနေဝ တေဟာရေန အတီတောတိအာဒိနာ ဝေါဟရီယတိ, အတီတာဒိဘေဒေ စ နာမာယံ နိပ္ပရိယာယတော ဓမ္မာနံယေဝ ဟောတိ, န ကာလဿာတိ အာဟ **“ခန္ဓာပိ ဝတ္တန္တီ”** တိ။ ယထာဝုတ္တမတ္ထံ ဣတရေသု ဒွီသု အတိဒိသတိ **“အနာဂတပစ္စုပ္ပန္နေသုပိ ဧသေဝ နယော”** တိ။ **အတီတမဒ္ဓါန** န္တိအာဒီသု စ ဒွေဝ ပရိယာယာ သုတ္တန္တပရိယာယော, အဘိဓမ္မပရိယာယော စ။ သုတ္တန္တပရိယာယေန ပဋိသန္ဓိတော ပုဗ္ဗေ အတီတော အဒ္ဓါ နာမ, စုတိတော ပစ္ဆာ အနာဂတော အဒ္ဓါ နာမ, သဟ စုတိပဋိသန္ဓီဟိ တဒန္တရံ ပစ္စုပ္ပန္နော အဒ္ဓါ နာမ။ အဘိဓမ္မပရိယာယေန တီသု ခဏေသု ဥပ္ပာဒတော ပုဗ္ဗေ အတီတော အဒ္ဓါ နာမ, ဥပ္ပာဒတော ဥဒ္ဓံ အနာဂတော အဒ္ဓါ နာမ, ခဏတ္တယံ ပစ္စုပ္ပန္နော အဒ္ဓါ နာမ။ တတ္ထာယံ သုတ္တန္တဒေသနာတိ သုတ္တန္တပရိယာယေနေဝ အတီတာဒိဝိဘာဂံ ကထံ ဒဿေန္တော **“အတီတေ ကဿပေ နာမာ”** တိအာဒိမာဟ။

ဧကံသေနေဝ ဗျာကာတဗ္ဗော ဝိဿဇ္ဇေတဗ္ဗောတိ **ဧကံသဗျာကရဏီယော** ။ “စက္ခုံ အနိစ္စ”န္တိ ပဉှော ဥတ္တရပဒာဝဓာရဏံ သန္ဓာယ **“ဧကံသေနေဝ ဗျာကာတဗ္ဗ”** န္တိ ဝုတ္တံ နိစ္စတာယ လေသဿပိ တတ္ထ အဘာဝတော, ပုရိမပဒာဝဓာရဏေ ပန ဝိဘဇ္ဇဗျာကရဏီယတာယ။ တေနာဟ **“အနိစ္စံ နာမ စက္ခုန္တိ ပုဋ္ဌေန ပနာ”** တိအာဒိ။ စက္ခုသောတေ ဝိသေသတ္ထသာမညတ္ထာနံ အသာဓာရဏဘာဝတော ဒွိဝိန္နံ တေသံ သဒ္ဒိသဓာဒနာ ပဋိစ္ဆန္နမုခေနေဝ ဗျာကရဏီယာ ပဋိက္ခေပဝသေန အနုညာတဝသေန စ ဝိဿဇ္ဇိတဗ္ဗတောတိ အာဟ **“ယထာ စက္ခု, တထာ သောတံ။ ပေ.။ အယံ ပဋိပုစ္ဆာဗျာကရဏီယော ပဉှော”**တိ။ **တံ ဇီဝံ တံ သရီရ**န္တိ ဇီဝသရီရာနံ အနညတာပဉှော ယဿ ယေန အနညတာ စောဒိတာ, သော ဧဝ ပရမတ္ထတော နုပလဗ္ဘတီတိ စ ဈာနတ္တယဿ မေတ္တေယ္ယတာကိတ္တန သဒိသောတိ အဗျာကာတဗ္ဗတာယ **ဌပနီယော** ဝုတ္တော။ ဝေဠူဟေ ဟိ ပဉှော တိဓာ အဝိဿဇ္ဇနီယတ္တာ ဗျာကရဏံ အကတွာ ဌပေတဗ္ဗော။

တိဋ္ဌတိ ဧတ္ထ ဖလံ တဒာယတ္တဝုတ္တိတာယာတိ **ဌာနံ,** ကာရဏန္တိ အာဟ **“ကာရဏာကာရဏေ”**တိ။ ယုတ္တေန **ကာရဏေနာ**တိ အနုရူပေန ကာရဏေန။ **ပဟောတီ**တိ နိဂ္ဂဏှိတုံ သမတ္ထော ဟောတိ။ **သဿတဒိဘာဝမေ**

ဝ ဒီပေတီတိ အတ္တနာ ဂဟိတေ ဥစ္ဆေဒတဒေ အောသံ ဒီသ္ဝတ အတ္တနောပိ သဿတတဒိဘာဝမေဝ ဒီပေတိ။ **ပုဂ္ဂလတဒိမ္ဝဟီ**တိ ကြမိနာ ဝဍ္ဎကုတ္တိယတဒိ ဒဿေတိ။ ပဉ္ဟံ ပုစ္ဆန္တေဟိ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗာ ပဋိပဒာ ပဉ္ဟာပုစ္ဆနကာနံ ဝတ္တံ။

ပဋိစရတီတိ ပဋိစ္ဆာဒနဝသေန စရတိ ပဝတ္တတိ။ ပဋိစ္ဆာဒနတ္ထော ဧဝ တ စရတိသဒ္ဒော အနေကတ္ထတ္တာ ဓာတူနန္တိ အာဟ **"ပဋိစ္ဆာဒေတီ"** တိ။ **အညေနညန္တိ** ပန ပဋိစ္ဆာဒနာကာရဒဿနန္တိ အာဟ **"အညေန ဝစနေန"**တိအာဒိ။ တတ္ထ **အညေန ဝစနေန**ာတိ ယံ စောဒကေန စုဒိတကဿ အောသဝိဘာဝနံ ဝစနံ ဝုတ္တံ, တံ တတော အညေန ဝစနေန ပဋိစ္ဆာဒေတိ။ ယော ဟိ "အာပတ္တိံ အာပန္နောသိ"တိ ဝုတ္တေ "ကော အာပန္နော, ကိံ အာပန္နော, ကိသ္မိံ အာပန္နော, ကံ ဘဏထ, ကိံ ဘဏထာ"တိ ဝဒတိ။ "ဧဝရူပံ ကိဉ္စိ တယာ ဒိဋ္ဌ"န္တိ ဝုတ္တေ "န သုဏာမီ"တိ သောတံ တ ဥပနေတိ, အယံ အညေနညံ ပဋိစရတိ နာမ။ "ကော အာပန္နော"တိအာဒိနာ ဟိ စောဒနံ အဝိဿဇ္ဇေတ္ဝတာဝ ဝိက္ခေပံ ပဇ္ဇနံ အညေနညံ ပဋိစရဏံ, ဗဟိဒ္ဓါ ကထာပနာမနံ ဝိဿဇ္ဇေတ္ဝတာတိ အယမေတေသံ ဝိသေသော။ တေနေတာဟ **"အာဂန္တုကကထံ ဩတာရေန္တော"** တိအာဒိ။ တတ္ထ **အပနာမေတီ**တိ ဝိက္ခေပေတိ။ **တတ္ထာ** တိ တသ္မိံ ဗဟိဒ္ဓါကထာယ အပနာမနေ။

ဥပနိသီဒတိ ဖလံ ဧတ္ထာတိ ကာရဏံ ဥပနိသာ, ဥပေစ္စ နိဿယတီတိ တ ဥပနိသာ, သဟ ဥပနိသာယာတိ **သဥပနိသော**တိ အာဟ **"သဥပနိဿယော သပစ္စယော"** တိ။

ဩဟိတသောတောတိ အနညဝိဟိတတ္တာ ဓမ္မဿဝနာယ အပနာမိတသောတော။ တတော ဧဝ တဒတ္ထံ **ဌပိတသောတော။ ကုသလဓမ္မန္တိ** အရိယမဂ္ဂေ အဓိပ္ပေတောတိ အာဟ **"အရိယမဂ္ဂ"** န္တိ။

ကထာဝတ္ထုသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. အညတိတ္ထိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၉. အဋ္ဌမေ ဘဂဝတ မူလံ ကာရဏံ ဧတေသံ ယာထာဝတော အဓိဂမာယာတိ **ဘဂဝံမူလကာ**။ တေနာဟ "ဘဂဝန္တဉ္ဟိ နိဿာယ မယံ ကြမေ ဓမ္မေ အာဇာနာမ ပဋိဝိဇ္ဈာမာ"တိ။ **အမှာကံ ဓမ္မာ** တိ တေဟိ အတ္တနာ အဓိဂန္တဗ္ဗတာယ ဝုတ္တံ။ သေဝိတဗ္ဗာသေဝိတဗ္ဗာနဉ္ဟိ ယာထာဝတော အဓိဂမညာဏာနိ အဓိဂစ္ဆနကသမ္ဗန္ဓိနိ, တာနိ စ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓမူလကာနိ အနညဝိသယတ္တာ။ တေနာဟ **"ပုဗ္ဗေ ကဿပသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန"** တိအာဒိ။ **ကြမေ ဓမ္မာ** တိ ကြမေ ဉာဏဓမ္မာ။ **အာဇာနာမာ**တိ အဘိမုခံ ပစ္စက္ခတော ဇာနာမ။ **ပဋိဝိဇ္ဈာမာ** တိ တဿေဝ ဝေဝစနံ, အဓိဂစ္ဆာမာတိ အတ္ထော။ ဘဂဝတ နေတာ ဧတေသန္တိ **ဘဂဝံနေတ္တိကာ။ နေတာ** တိ သေဝိတဗ္ဗဓမ္မေ ဝေနေယျသန္တာနံ ဟာပေတာ။ **ဝိနေတာ**တိ အသေဝိတဗ္ဗဓမ္မေ ဝေနေယျသန္တာနတော အပနေတာ။ တဒင်္ဂဝိနယာဒိဝသေန တ **ဝိနေတာ**။ အထ တ ယထာ အလမရိယဉာဏဒဿနဝိသေသော ဟောတိ, ဧဝံ ဝိသေသတော **နေတာ။ အနုနေတာ**တိ "ကြမေ ဓမ္မာ သေဝိတဗ္ဗာ, ကြမေ န သေဝိတဗ္ဗာ"တိ ဥဘယသမ္ပာပနာပနယနတ္ထံ ပညာပေတာ။ တေနာဟ **"ယထာသဘာဝတော"**တိအာဒိ။

ပဋိသရန္တိ ဧတ္ထာတိ ပဋိသရဏံ, ဘဂဝတ ပဋိသရဏံ ဧတေသန္တိ **ဘဂဝံပဋိသရဏာ**။ အာဟာထံ ဥပဂစ္ဆန္တာ ဟိ ဘဂဝတ ပဋိသရဏံ သမောသရဏဋ္ဌာနံ။ တေနာဟ **"စတုဘူမကဓမ္မာ"** တိအာဒိ။ ပဋိသရတိ သဘာဝသမ္ပဋိဝေဓဝသေန ပစ္စေကံ ဥပဂစ္ဆတီတိ တ ပဋိသရဏံ, ဘဂဝတ ပဋိသရဏံ ဧတေသန္တိ **ဘဂဝံပဋိသရဏာ**။ ပဋိသရတိ ပဋိဝိဇ္ဈတီတိ တ ပဋိသရဏံ, တသ္မာ ပဋိဝိဇ္ဈနဝသေန ဘဂဝတ ပဋိသရဏံ ဧတေသန္တိ **ဘဂဝံပဋိသရဏာ**။ တေနာဟ **"အပိစာ"**တိအာဒိ။ **ပဋိဝေဓဝသေနာ**တိ ပဋိဝိဇ္ဈိတဗ္ဗတာဝသေန။ အသတိပိ မုခေ အတ္ထတော ဧဝံ ဝဒန္တော ဝိယ ဟောတီတိ အာဟ **"ဖဿော အာဂစ္ဆတိ အဟံ ဘဂဝတ ကိန္နာမော"**တိ။ ဖဿော ဉာဏဿ အာဟာထံ အာဂစ္ဆန္တောယေဝ ဟိ အတ္တနော "အဟံ ကိန္နာမော"တိ နာမံ ပုစ္ဆန္တော ဝိယ, ဘဂဝတ စဿ နာမံ ကရောန္တော ဝိယ ဟောတိ။

ပဋိဘာတူတိ ဧတ္ထ ပဋိသဒ္ဒါပေက္ခာယ "ဘဂဝန္တ"န္တိ ဥပယောဂဝစနံ, အတ္ထော ပန သာမိဝစနဝသေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗောတိ ဒဿေန္တော အာဟ **"ဘဂဝတော"**တိ။ **ပဋိဘာတူ**တိ စ ဘာသေ ဟောတု။ ဘဂဝတော ဟိ သေ ဘာသေ, ယဒိဒံ ဓမ္မဿ ဒေသနာ, အမှာကံ ပန ဘာသေ သဝနန္တိ အဓိပ္ပာယော။ ဧဝဉှိ သဒ္ဒလက္ခဏေန သမေတိ။ ကေစိ

ပန **ပဋိဘာတူ**တိ ပဒဿ ဒိဿတူတိ အတ္ထံ ဝဒန္တိ, ဉာဏေန ဒိဿတု, ဒေသိယတူတိ တ အတ္ထော။ **ဥပဋ္ဌာတု** တိ ဉာဏဿ ပစ္စုပတိဋ္ဌတု။ ဟဋ္ဌိယံ **ကော အဓိပ္ပယာသော** တိ ဧတ္ထ ကော အဓိကပ္ပယောကောတိ အတ္ထော။

လောကဝဇ္ဇဝသေနာ တိ လောကိယဇနေဟိ ပကတိယာ ဂရဟိတဗ္ဗဝဇ္ဇဝသေန။ **ဝိဟာကဝဇ္ဇဝသေနာ** တိ ဝိဟာကဿ အဟာယသံဝတ္တနိကဝဇ္ဇဝသေန။ **ကထန္တိအာဒိနာ** ဥဘယဝဇ္ဇဝသေနပိ အပ္ပသာဝဇ္ဇတာယ ဝိသယံ ဒဿေတိ။ သေသမေတ္ထ သုဝိညေယျမေဝ။

အညတိတ္ထိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. အကုသလမူလသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၇၀. နဝမေ လုဗ္ဘတီတိ **လောဘော**။ ဒုဿတီတိ **ဒောသော**။ မုယှတီတိ **မောဟော**။ လောဘာဒိနိ ပနေတာနိ အသဟဇာတာနံ ဟဏ္ဏာတိဟတာဒီနံ ကေသဉ္စိ အကုသလာနံ ဥပနိဿယပစ္စယဋ္ဌေန, သဟဇာတာနံ အဒိန္နာအနာဒီနံ ကေသဉ္စိ သမ္ပယုတ္တာ ဟုတွာ ဥပ္ပာဒကဋ္ဌေန, သယဉ္စ အကုသလာနီတိ သာဝဇ္ဇဒုက္ခဝိပာကဋ္ဌေနာတိ အာဟ **"အကုသလာနံ မူလာနိ, အကုသလာနိ စ တာနိ မူလာနီ"**တိ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ "ရတ္တော ခေ, အာဝုသော, ရာဂေန အဘိဘူတော ပရိယာဒိန္နစိတ္တော ဟဏ္ဏမ္ပိ ဟနတီ"တိအာဒိ။ **ယဒပီတိ** လိင်္ဂဝိပလ္လာသေန ဝုတ္တန္တိ အာဟ **"ယောပိ, ဘိက္ခဝေ, လောဘော"**တိ။ **တဒပီတိ** ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယောတိ အာဟ **"သောပိ အကုသလမူလ"**န္တိ။ ဝိနာပိ လိင်္ဂဝိပလ္လာသေန အတ္ထယောဇနံ ဒဿေန္တော **"အကုသလမူလံ တ"**တိအာဒိမာဟ။ **သဗ္ဗတ္ထာ** တိ "ယဒပိ, ဘိက္ခဝေ, ဒောသော, တဒပိ အကုသလမူလ"န္တိအာဒီသု။ **အဘိသင်္ခရောတီ** တိ ဧတ္ထ **အာယူဟတီ**တိ အတ္ထံ ဝတွာ တဉ္စ အာယူဟနံ ပစ္စယသမတယသိဒ္ဓိတော သမ္ပိဏ္ဍနံ ရာသိကရဏံ ဝိယ ဟောတီတိ အာဟ **"သမ္ပိဏ္ဍေတိ ရာသိံ ကရောတီ"** တိ။

ဟဋ္ဌိယံ "ဝဓေနာ"တိအာဒီသု **ဝဓေနာ**တိ မာရဏေန တ ပောထနေန တ။ **ဝဓ**သဒ္ဒော ဟိ ဟိံသနတ္တော ဝိဟေဌနတ္ထော စ ဟောတိ။ **ဗန္ဓနေနာ** တိ အဒ္ဒုဗန္ဓနာဒိနာ။ **ဇာနိယာ**တိ ဓနဇာနိယာ, "သတံ ဂဏှထ, သဟဿံ ဂဏှထာ"တိ ဧဝံ ပဝတ္တိတဒဏ္ဍေနာတိ အတ္ထော။ **ဂရဟာယာ**တိ ပဉ္စသိခမုဏ္ဍကကရဏံ, ဂောမယသိဉ္စနံ, ဂီဝာယ ကုရဏ္ဍကဗန္ဓနန္တိ ဧဝမာဒီနိ ကတွာ ဂရဟာပနေန။ တတ္ထ **ပဉ္စသိခမုဏ္ဍကကရဏံ** နာမ ကာကပက္ခကရဏံ။ **ဂောမယသိဉ္စနံ** သီသေန ကဏောဒကာဝသေစနံ။ **ကုရဏ္ဍကဗန္ဓနံ** ဂဒ္ဒုလဗန္ဓနံ။

ကာလသ္မိံ န ဝဒတီ တိ ယုတ္တကာလေ န ဝဒတိ, ဝတ္တဗ္ဗကာလဿ ပုဗ္ဗေ တ ပစ္ဆာ တ အယုတ္တကာလေ ဝတ္တာ ဟောတိ။ **အဘူတတတီ**တိ ယံ နတ္ထိ, တဿ ဝတ္တာ။ တေနာဟ **"ဘူတံ န ဝဒတီ"**တိ။ **အတ္ထံ န ဝဒတီ** တိ ကာရဏံ န ဝဒတိ, အကာရဏနိဿိတံ နိပ္ဖလံ ဝတ္တာ ဟောတိ။ **ဓမ္မံ န ဝဒတီ** တိ သဘာဝံ န ဝဒတိ, အသဘာဝံ ဝတ္တာ အယထာတဒီတိ အတ္ထော။ **ဝိနယံ န ဝဒတီ**တိ သံဝရဝိနယံ န ဝဒတိ, န သံဝရဝိနယပဋိသံယုတ္တဿ ဝတ္တာ ဟောတိ, အတ္တနော သုဏန္တဿ စ န သံဝရဝိနယာဝဟဿ ဝတ္တာတိ အတ္ထော။

အတစ္ဆ န္တိ အဘူတတ္ထံ။ တေနာဟ **"ဣတရံ တဿေဝ ဝေဝစန"** န္တိ။ အထ တ **အဘူတ**န္တိ အသန္တံ အဝိဇ္ဇမာနံ။ **အတစ္ဆ** န္တိ အတထာကာရံ။

ပုညကမ္မတော ဧတိ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ အယော, ဝဍ္ဎိ။ တပ္ပဋိက္ခေပေန **အနယော,** အဝဍ္ဎီတိ အာဟ **"အနယံ အာပဇ္ဇတီတိ အဝဍ္ဎိံ အာပဇ္ဇတီ"**တိ။ **မာလုတသိပာဋိကာ** နာမ ဒီဃသဏ္ဌာနံ မာလုတပက္ကံ, မာလုတဖလဟေဋ္ဌလိကာတိ အတ္ထော ။ **ဖလိတာယာ**တိ အာတပေန သုဿိတွာ ဘိန္နာယ။ **ဝဋရုက္ခာဒီနံ မူလေ** တိ ဝဋရုက္ခာဒီနံ သမီပေ။ **သကဘာဝေန သဏ္ဌာတုံ န သက္ကောန္တီ**တိ ကသ္မာ န သက္ကောန္တိ? ဘဝနဝိနာသဘယာ။ ရုက္ခမူလေ ပတိတမာလုတဗီဇတော ဟိ လတာ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ရုက္ခံ အဘိရုဟတိ။ သာ မဟာပတ္တာ စေဝ ဗဟုပတ္တာ စ မဟာကောလိရပတ္တသဏ္ဌာနေဟိ တတော စ မဟန္တတရေဟိ သာခာဝိဋပန္တရေဟိ ပတ္တေဟိ သမန္နာဂတာ။ အထ နံ ရုက္ခံ မူလတော ပဋ္ဌာယ ဝိနန္ဓမာနာ သဗ္ဗဝိဋပာနိ သဉ္ဆာဒေတွာ မဟန္တံ ဘာရံ ဇနေတွာ တိဋ္ဌတိ, သာ တတေ တယန္တေ ဒေဝေ တ ဝဿန္တေ ဩဃနပေဟဋ္ဌာ ဂတာ ဩလမ္ဗနပေတုဘူတံ ဃနဘာဝံ ဇနေတွာ တဿ ရုက္ခဿ သဗ္ဗသာခံ ဘိဇ္ဇတိ, ဘူမိယံ နိပာတေတိ။ တတော တသ္မိံ ရုက္ခေ ပတိဋ္ဌိတဝိမာနံ ဘိဇ္ဇတိ ဝိနဿတိ။ ဣတိ တာ ဒေဝတာယော ဘဝနဝိနာသဘယာ သကဘာဝေန

သဏ္ဍာတုံ န သက္ကောန္တိ။ ဧတ္ထ စ ယံ သာခဋ္ဌကဝိမာနံ ဟောတိ, တံ သာခာသု ဘိဇ္ဇမာနာသု တတ္ထ တတ္ထေဝ ဘိဇ္ဇိတ္ွာ သဗ္ဗသာခာသု ဘိန္နာသု သဗ္ဗံ ဘိဇ္ဇတိ, ရုက္ခဋ္ဌကဝိမာနံ ပန ယာဝ ရုက္ခဿ မူလမတ္တမ္ပိ တိဋ္ဌတိ, တာဝ န နဿတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **တတ္ထ တတ္ထ ပလုဇ္ဇိတ္ွာ** တိ တတ္ထ တတ္ထ ဘိဇ္ဇိတ္ွာ။ သေသမေတ္ထ သုဝိညေယျမေဝ။

အကုသလမူလသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ဥပေါသထသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၇၁. ဒသမေ **တဒဟူ**တိ ဧတ္ထ တသ္မိံ အဟနီတိ အတ္ထောတိ အာဟ **“တသ္မိံ အဟု ဥပေါသထေ”** တိ။ ဥပဝသန္တိ ဧတ္ထာတိ **ဥပေါသထော,** ဥပေါသထဒိဝသော။ **ဥပဝသန္တီ** တိ စ သီလေန ဝါ အနသနေန ဝါ ခီရသာယနာဒိဝိဓိနာ ဝါ ဥပေတာ ဟုတွာ ဝသန္တီတိ အတ္ထော။ ဥပေါသထဒိဝသေ ဟိ သာသနိကာ သီလေန, ဗာဟိရကာ သဗ္ဗသော အာဟာရဿ အဘုဥ္ဇနေန ခီရသာယနမဓုသာယနာဒိဝိဓိနာ ဝါ ဥပေတာ ဟုတွာ ဝိဟရန္တိ။ သော ပနေသ ဥပေါသထဒိဝသော အဋ္ဌမိ စာတုဒ္ဒသိပန္နရသိဘေဒေန တိဝိဓော, တသ္မာ သေသဒွယနိဝတ္တနတ္ထံ **“ပန္နရသိကဥပေါသထဒိဝသေ”** တိ ဝုတ္တံ။ **ဝဝတ္ထဂ္ဂတ္ထေ** တိ ဝစသာယတ္ထေ။ **ဒိဝသဿေ** ဒိဝသဿ ဒိဝသပရိယာယော, တဿ ဝိသေသနဘာဝေန ဝုတ္တော။ ဒိဝသဿ သဝိသေသေန ဒီပေတီတိ အာဟ **“ဒိဝသဿ ဒိဝ , မဇ္ဈန္ဟိကေ ကာလေတိ အတ္ထော”** တိ။ **ပဋ္ဌိတ္ဌာပေတွာတ**တိ သမ္ပဋိစ္ဆန္နံ ကာရေတွာ။ **ဝိဟာကဖလေနာ**တိ သဒိသဖလေန။ **န မဟပ္ဖလော** ဟောတိ မနောဒုစ္စရိတဒုဿီလျေန ဥပက္ကိလိဋ္ဌဘာဝတော။ **ဝိဟာကာနိသံသေနာ**တိ ဥဒ္ဒယဖလေန။ **ဝိဟာကောဘာသေနာ**တိ ပဋိပက္ခဝိဂမဇနိတေန သဘာဝသင္ခာတေန ဝိဟာကောဘာသေန။ **န မဟာဩဘာသော** အပရိသုဒ္ဓဘာဝတော။ **ဝိဟာကဝိပ္ဖာရဿာ** တိ ဝိဟာကဝေပုလ္လဿ။

နာဟံ က္ွဝစနီတိအာဒိဝစနဿ မိစ္ဆာဘိနိဝေသဝသေန ပဝတ္တတ္တာ ‘‘ဣဒံ တဿ မုသာဝါဒသ္မိံ ဝဒမိ’’တိ ဟဋ္ဌိ ယံ ဝုတ္တံ, စတုကောဋိကသုညတာဒဿနဝသေန ပဝတ္တံ ပန အရိယဒဿနမေဝါတိ န တတ္ထ မုသာဝါဒေါ။ ဝုတ္တဥ္စ ဟေတံ –

> ‘‘ပုန စပရံ, ဘိက္ခဝေ, အရိယသာဝကော ဣတိ ပဋိသဉ္စိက္ခတိ ‘နာဟံ က္ွဝစနိ, ကဿစိ ကိဥ္စနတသ္မိံ, န စ မမ က္ွဝစနိ, ကိသ္မိဉ္စိ ကိဥ္စနတတ္ထိ’’’တိအာဒိ (မ. နိ. ၃.၇၀)။

ဧတ္ထ ဟိ စတုကောဋိကသုညတာ ကထိတာ။ ကထံ? အရိယော (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၇၆၀; မ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၇၀) ဟိ **နာဟံ က္ွဝ စနီ**တိ က္ွဝစိ အတ္တာနံ န ပဿတိ, **ကဿစိ ကိဥ္စနတသ္မိ** န္တိ အတ္တနော အတ္တာနံ ကဿစိ ပရဿ ကိဥ္စနဘာဝေ ဥပနေတဗ္ဗံ န ပဿတိ, ဘာတိဋ္ဌာနေ ဘာတရံ, သဟာယဋ္ဌာနေ သဟာယံ, ပရိက္ခာရဋ္ဌာနေ ပရိက္ခာရံ မညိတွာ ဥပနေတဗ္ဗံ န ပဿတီတိ အတ္ထော။ **န စ မမ က္ွဝစနီ**တိ ဧတ္ထ မမ-သဒ္ဒံ တာဝ ဌပေတွာ က္ွဝစနိ ပရဿ စ အတ္တာနံ က္ွဝစိ န ပဿတီတိ အယမတ္ထော။ ဣဒါနိ မမ-သဒ္ဒံ အာဟရိတွာ **“မမ ကိသ္မိဉ္စိ ကိဥ္စနတတ္ထိ”** တိ သော ပရဿ အတ္တာနံ ‘‘မမ ကိသ္မိဉ္စိ ကိဥ္စနဘာဝေ အတ္ထီ’’တိ န ပဿတိ, အတ္တနော ဘာတိကဋ္ဌာနေ ဘာတရံ, သဟာယဋ္ဌာနေ သဟာယံ, ပရိက္ခာရဋ္ဌာနေ ပရိက္ခာရန္တိ ကိသ္မိဉ္စိ ဌာနေ ပရဿ အတ္တာနံ ဣမိနာ ကိဥ္စနဘာဝေန ဥပနေတဗ္ဗံ န ပဿတီတိ အတ္ထော။ ဧဝမယံ ယသ္မာ နေဝ ကတ္ထစိ အတ္တာနံ ပဿတိ, န တံ ပရဿ ကိဥ္စနဘာဝေ ဥပနေတဗ္ဗံ ပဿတိ။ န ကတ္ထစိ ပရဿ အတ္တာနံ ပဿတိ, န ပရဿ အတ္တာနံ အတ္တနော ကိဥ္စနဘာဝေ ဥပနေတဗ္ဗံ ပဿတိ, တသ္မာ အယံ သုညတာ စတုကောဋိကာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ယသ္မာ ပန မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကာနံ ယာထာဝဒဿနဿ အသမ္ဘဝတော ယထာဝုတ္တစတုကောဋိကသုညတာဒဿနံ န သမ္ဘဝတိ, တသ္မာ ‘‘နတ္ထိ မာတာ, နတ္ထိ ပိတာ’’တိအာဒိဝစနံ (ဒီ. နိ. ၁.၁၇၁) ဝိယ မိစ္ဆာကဟဝသေန ‘‘နာဟံ က္ွဝစနီ’’တိ အာဒိ ဝုတ္တန္တိ ယုတ္တော စေတ္ထ မုသာဝါဒသမ္ဘဝေါ။ **ကတ္ထစီ** တိ ဌာနေ, ကာလေ ဝါ။ အထ ‘‘နိပ္ဖလော’’တိ ကသ္မာ ဝုတ္တံ။ ‘‘န မဟပ္ဖလော’’တိ သဒ္ဒေန ဟိ မဟပ္ဖလာဘာဝေါဝ ဇောတိတော, န ပန သဗ္ဗထာ ဖလာဘာဝေါတိ အာဟ **“ဗျဉ္ဇနမေဝ ဟိ ဧတ္ထ သာဝသေသ”** န္တိအာဒိ။ **သေသပဒေသုပီ**တိ ‘‘န မဟာနိသံသော’’တိအာဒီသုပိ။

အင္ဂဟိ ကာရဏေဟီ တိ –

> ''အထ ခေါ, ဘန္တေ, သက္ကော ဒေဝါနမိန္ဒော ဒေဝါနံ တာဝတိံသာနံ ဘဂဝတော အဋ္ဌ ယထာဘုစ္စေ ဝဏ္ဏေ ပယိရုဒါဟာသိ – 'တံ ကိံ မညန္တိ, ဘောန္တော ဒေဝါ တာဝတိံသာ, ယာဝဉ္စ သော ဘဂဝါ ဗဟုဇနဟိတာယ ပဋိပန္နော ဗဟုဇနသုခါယ လောကာနုကမ္ပာယ အတ္ထာယ ဟိတာယ သုခါယ ဒေဝမနုဿာနံ, ဧဝံ ဗဟုဇနဟိတာယ ပဋိပန္နံ ဗဟုဇနသုခါယ လောကာနုကမ္ပာယ အတ္ထာယ ဟိတာယ သုခါယ ဒေဝမနုဿာနံ ဣမိနာပင်္ဂေန သမန္နာဂတံ သတ္ထာရံ နေဝ အတီတံသေ သမနုပဿာမိ, န ပနေတရဟိ အညတြ တေန ဘဂဝတာ''တိ –

အာဒိနာ **မဟာဂောဝိန္ဒသုတ္တေ** (ဒီ. နိ. ၂.၂၉၆) ဝိတ္ထာရိတေဟိ ဗဟုဇနဟိတာယ ပဋိပန္နာဒီဟိ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝဒီပကေဟိ အင္ဂဟိ ကာရဏေဟိ။ အထ ''နဝဟိ ကာရဏေဟီ''တိ အဝတွာ ''အင္ဂဟိ ကာရဏေဟီ''တိ ကသ္မာ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **''ဧတ္ထ ဟိ။ပေ။ သဗ္ဗေ လောကိယလောကုတ္တရာ ဗုဒ္ဓဂုဏာ သင်္ဂဟိတာ''**တိ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ဣမသ္မိံ သုတ္တေ ''ဣတိပိ သော ဘဂဝါ''တိ ဣမိနာ ဝစနေန အဝိသေသတော သဗ္ဗေပိ လောကိယလောကုတ္တရာ ဗုဒ္ဓဂုဏာ ဒီပိတာ, တသ္မာ တေန ဒီပိတဂုဏေ သန္ဓာယ ''အင္ဂဟိ ကာရဏေဟီ''တိ ဝုတ္တန္တိ။ **အရဟတ္တိအာဒီဟိ ဟဋ္ဌိယေက္ကဂုဏာဝ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ**တိ အရဟတ္တိအာဒီဟိ ဧကေကေဟိ ပဒေဟိ ဧကေကေ ဂုဏာဝ နိဒ္ဒိဋ္ဌာတိ အတ္ထော။

သဟတန္တိက န္တိ ဟဋ္ဌိဓမ္မသဟိတံ။ **ပုရိမနယေနေဝ ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ** တိ ''ကိလိဋ္ဌသ္မိဉ္စဟိ ကာယေ ပသာခနံ ပသာဓေတွာ နက္ခတ္တံ ကီဠမာနာ န သောဘန္တီ''တိအာဒိနာ နယေန ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာတိ အတ္ထော။

သင်္ဃဿ အနုဿရဏံ နာမ တဿ ဂုဏာနုဿရဏမေဝါတိ အာဟ **''အဋ္ဌန္နံ အရိယပုဂ္ဂလာနံ ဂုဏေ အနုဿရတီ''**တိ။ **ဒွေဝ တယော တရေ ကဟာပိတံ ဥသုမန္တိ** ဒွေဝ တယော တရေ ဥဒ္ဒနံ အာရောပေတွာ သေဒနဝသေန ကဟာပိတံ ဥသုမံ။ **ပုရိမနယေနေဝ ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ** တိ ''ကိလိဋ္ဌသ္မိဉ္စဟိ ဝတ္ထေ ပသာခနံ ပသာဓေတွာ နက္ခတ္တံ ကီဠမာနာ န သောဘန္တီ''တိအာဒိနာ နယေန ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ။

ပဟီနကာလတော ပဋ္ဌာယ။ပေ။ ဝိရတာတ တိ ဧတေန ပဟာနဟေတုကာ ဣဓာဓိပ္ပေတာ ဝိရတီတိ ဒဿေတိ။ ကမ္မက္ခယကရညာဏေန ဟိ ဟဏာတိပါတဒုဿီလျဿ ပဟီနတ္တာ အရဟန္တော အစ္စန္တမေဝ တတော ပဋိဝိရတာတိ ဝုစ္စတိ သမုစ္ဆေဒဝသေန ပဟာနဝိရတီနံ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ ကိဉ္စာပိ ပဟာနဝိရမဏာနံ ပုရိမပစ္ဆိမကာလတာ နတ္ထိ, မဂ္ဂဓမ္မာနံ ပန သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒီနံ သမ္မာတစာဒီနဉ္စ ပစ္စယပစ္စယုပ္ပန္နဘာဝေ အပေက္ခိတေ သဟဇာတာနမ္ပိ ပစ္စယပစ္စယုပ္ပန္နဘာဝေန ဂဟဏံ ပုရိမပစ္ဆိမဘာဝေနေဝ ဟောတီတိ, ဂဟဏပ္ပဝတ္တိအာကာရဝသေန ပစ္စယဘူတေသု သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒီသု ပဟာယကဓမ္မေသု ပဟာနကိရိယာယ ပုရိမကာလတေဟာရော, ပစ္စယုပ္ပန္နာသု စ ဝိရတီသု ဝိရမဏကိရိယာယ အပရကာလတေဟာရော စ ဟောတီတိ ပဟာနံ တ သမုစ္ဆေဒဝသေန, ဝိရတိ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဝသေန ယောဇေတဗ္ဗာ။

အထ တ ဟဏော အတိပါတီယတိ ဧတေနာတိ **ဟဏာတိပါတော,** ဟဏဃာတဟေတုဘူတော ဓမ္မသမူဟော။ ကော ပန သော? အဟိရိကာနောတ္တပ္ပဒေါသမောဟဝိဟိံသာဒယော ကိလေသာ။ တေ ဟိ အရဟန္တော အရိယမဂ္ဂေန ပဟာယ သမုက္ကာတေတွာ ဟဏာတိပါတဒုဿီလျတော အစ္စန္တမေဝ ပဋိဝိရတာတိ ဝုစ္စန္တိ, ကိလေသေသု ပဟီနေသု ကိလေသနိမိတ္တဿ ကမ္မဿ အနုပ္ပဇ္ဇနတော။ **အဒိန္နာဒာနံ ပဟာယာ** တိအာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ **ဝိရတာတ**တိ အဝဓာရဏေန တဿာ ဝိရတိယာ ကာလာဒိဝသေန အပရိယန္တတံ ဒဿေတိ။ ယထာ ဟိ အညေ သမာဒိန္နဝိရတိကာပိ အနဝဋ္ဌိတစိတ္တတာယ လာဘဇီဝိတာဒိဟေတု သမာဒာနံ ဘိန္ဒန္တိ, န ဧဝံ အရဟန္တော, အရဟန္တော ပန သဗ္ဗသော ပဟီနဟဏာတိပါတတ္တာ အစ္စန္တဝိရတာ ဧဝါတိ။

ဒက္ခုနသင်္ခါတဿ ပရဝိဟေဌနဿ စ ပရိဝဇ္ဇနဘာဝဒီပနတ္ထံ ဒဏ္ဍသတ္ထာနံ နိက္ခေပဝစနန္တိ အာဟ **''ပရူပဃာတတ္ထာယာ''**တိအာဒိ။ **လဇ္ဇီ**တိ ဧတ္ထ ဝုတ္တလဇ္ဇာယ သြတ္တပ္ပမ္ပိ ဝုတ္တမေဝါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ န ဟိ ဟာပဇိဂုစ္ဆနပာပုတ္တာသရဟိတံ, ဟာပဘယံ တ အလဇ္ဇနံ အတ္ထီတိ။ ဓမ္မဂရုတာယ တ အရဟန္တာနံ ဓမ္မဿ စ အတ္တာ ဓိနတ္တာ အတ္တာဓိပတိဘူတာ လဇ္ဇာဝ ဝုတ္တာ, န ပန လောကာဓိပတိ သြတ္တပ္ပံ။ **''ဒယံ မေတ္တစိတ္တတံ အာပန္နာ''** တိ ကသ္မာ ဝုတ္တံ, နနု ဒယာ-သဒ္ဒော ''အဒယာပန္နော''တိအာဒီသု ကရုဏာယ ပဝတ္တတီတိ? သစ္စမေတံ, အယံ ပန ဒယာ-သဒ္ဒော အနုရက္ခဏတ္ထံ အန္တောနီတံ ကတွာ ပဝတ္တမာနော မေတ္တာယ ကရုဏာယ စ ပဝတ္တတီတိ ဣဓ

မေတ္တာယ ပဝတ္တမာနော ဝုတ္တော။ မိဇ္ဇတိ သိနိယှတီတိ မေတ္တာ, မေတ္တာ ဧတဿ အတ္ထီတိ မေတ္တံ, မေတ္တံ စိတ္တံ ဧတဿာတိ မေတ္တစိတ္တော, တဿ ဘာဝေါ **မေတ္တစိတ္တတာ,** မေတ္တာကရုဏာ အတ္ထော။

သဗ္ဗပါဏဘူတဟိတာနုကမ္ပီ တိ ဧတေန တဿာ ဝိရတိယာ ပဝတ္တိဝသေန အပရိယန္တတံ ဒဿေတိ။ **ပါဏဘူတေ**တိ ပါဏဇာတေ။ **အနုကမ္ပကာ** တိ ကရုဏာယနကာ, ယသ္မာ ပန မေတ္တာ ကရုဏာယ ဝိသေသပစ္စယော ဟောတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **"တာယ ဧဝ ဒယာပန္နတာယာ"** တိ။ ဧဝံ ယေဟိ ဓမ္မေဟိ ပါဏာတိပါတာ ဝိရတိ သမ္ပဇ္ဇတိ, တေဟိ လဇ္ဇာမေတ္တာကရုဏာဓမ္မေဟိ သမင်္ဂီဘာဝေါ ဒဿိတော။

ပရပရိဂ္ဂဟိတဿ အာဒါန န္တိ ပရဿန္တကဿ အာဒါနံ။ ထေနော ဝုစ္စတိ စောရော, တဿ ဘာဝေါ **ထေယျံ,** ကာမဉ္စေတ္ထ "လဇ္ဇီ ဒယာပန္နော"တိ န ဝုတ္တံ, အဓိကာရဝသေန ပန အတ္ထတော ဝုတ္တမေဝါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ယထာ ဟိ လဇ္ဇာဒယော ပါဏာတိပါတပ္ပဟာနဿ ဝိသေသပစ္စယာ, ဧဝံ အဒိန္နာဒါနပ္ပဟာနဿပီတိ , တသ္မာ သာပိ ပါဠိ အာနေတွာ ဝတ္တဗ္ဗာ။ သေ နယော ဣတော ပရေသုပိ။ အထ ဝါ **သုစိဘူတေနာ**တိ ဧတေန ဟိရောတ္တပ္ပာဒီဟိ သမန္နာဂမော, အဟိရိကာဒီနဉ္စ ပဟာနံ ဝုတ္တမေဝါတိ "လဇ္ဇီ"တိအာဒိ န ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

အသေဋ္ဌစရိယ န္တိ အသေဋ္ဌာနံ ဟီနာနံ, အသေဋ္ဌံ ဝါ လာမကံ စရိယံ, နိဟီနဝုတ္တိံ မေထုနန္တိ အတ္ထော။ **ဗြဟ္မံ သေဋ္ဌံ အာစာရ**န္တိ မေထုနဝိရတိမာဟ။ **အာရာစာရီ မေထုနာ**တိ ဧတေန – "ဣဓေကစ္စော န ဟေဝ ခော မာတုဂါမေန သဒ္ဓိံ ဒွယံဒွယသမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇတိ, အပိစ ခော မာတုဂါမဿ ဥစ္ဆာဒနပရိမဒ္ဒနနှာပနသမ္ဗာဟနံ သာဒိယတိ, သော တံ အဿာဒေတိ, တံ နိကာမေတိ, တေန စ ဝိတ္တိံ အာပဇ္ဇတီ"တိအာဒိနာ (အ. နိ. ၇.၅၀) ဝုတ္တာ သတ္တဝိဓ မေထုနသံယောဂါပိ ပဋိဝိရတိ ဒဿိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

"သစ္စတော ထေတတော"တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၁၉၉) ဝိယ **ထေတ**-သဒ္ဒေါ ထိရပရိယာယော, ထိရဘာဝေါ စ သစ္စတာဒိတာယ ဌိတကထတ္တာ ကထာဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗောတိ အာဟ **"ဌိတကထာတိ အတ္ထော"** တိ။ **န ဌိတကထောတိ** ယထာ ဟလိဒ္ဒိရာဂါဒယော အနဝဋ္ဌိတသဘာဝတာယ န ဌိတာ, ဧဝံ န ဌိတာ ကထာ ယဿ သော န ဌိတကထောတိ ဟလိဒ္ဒိရာဂါဒယော ယထာ ကထာယ ဥပမာ ဟောန္တိ, ဧဝံ ယောဇေတဗ္ဗံ။ သေ နယော **"ပါသာဏလေခာ ဝိယာ"**တိအာဒီသုပိ။ သဒ္ဓါ အယတိ ပဝတ္တတိ ဧတ္ထာတိ သဒ္ဓါယာ, သဒ္ဓါယာ **ဧဝ သဒ္ဓါယိကာ** ယထာ ဝေနယိကာ။ သဒ္ဓါယ ဝါ အယိတဗ္ဗာ **သဒ္ဓါယိကာ,** သဒ္ဓေယျာတိ အတ္ထော။ **ဝတ္တဗ္ဗတံ အာပဇ္ဇတိ** ဝိသံဝါဒနတောတိ အဓိပ္ပာယော။

ဧကံ ဘတ္တံ ဧကဘတ္တံ, တံ ဧတဿမတ္ထီတိ **ဧကဘတ္တိကာ,** ဧကသ္မိံ ဒိဝသေ ဧကဝေလမေဝ ဘုဉ္ဇနကာ။ တယိဒံ ရတ္တိဘောဇနေနပိ သိယာတိ အာဟ **"ရတ္တူပရတာ"** တိ။ ဧဝမ္ပိ သာယနှဘောဇနေနပိ သိယံ ဧကဘတ္တိကာတိ တအာသင်္ကနိဝတ္တနတ္ထံ **"ဝိရတာ ဝိကာလဘောဇနာ"**တိ ဝုတ္တံ။ အရုဏုဂ္ဂမနတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ မဇ္ဈန္ဟိကာ အယံ ဗုဒ္ဓါနံ အရိယာနံ အာစိဏ္ဏသမာစိဏ္ဏော ဘောဇနဿ ကာလော နာမ, တဒညော ဝိကာလော။ အဋ္ဌကထာယံ ပန ဒုတိယပဒေန ရတ္တိဘောဇနဿ ပဋိက္ခိတ္တတ္တာ အပရဏှော "ဝိကာလော"တိ ဝုတ္တော။

သင်္ခေပတော "သဗ္ဗပါပဿ အကရဏ"န္တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တံ (ဒီ. နိ. ၂.၉၀; ဓ. ပ. ၁၈၃) ဘဂဝတော သာသနံ သစ္ဆန္ဒရာဂပ္ပဝတ္တိတော နစ္စာဒီနံ ဒဿနံ န အနုလောမေတီတိ အာဟ **"သာသနဿ အနနုလောမတ္တာ"** တိ။ အတ္တနာ ပယောဇိယမာနံ ပရေဟိ ပယောဇာပိယမာနဉ္စ နစ္စံ နစ္စဘာဝသာမညတော ဟဋ္ဌိယံ ဧကေနေဝ နစ္စသဒ္ဒေန ဂဟိတံ, တထာ ဂီတဝါဒိတသဒ္ဒာ စာတိ အာဟ **"နစ္စနနစ္စာပနာဒိဝသေနာ"** တိ ။ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ဂါယနဂါယာပနဝါဒနဝါဒါပနာနိ သင်္ဂဏှာတိ။ ဒဿနေန စေတ္ထ သဝနမ္ပိ သင်္ဂဟိတံ ဝိရူပေကသေသနယေန။ အာလောစနသဘာဝတာယ ဝါ ပဉ္စန္နံ ဝိညာဏာနံ သဝနကိရိယာယပိ ဒဿနသင်္ခေပသဗ္ဘာဝတော **ဒဿနာ** ဣစ္စေဝ ဝုတ္တံ။ အဝိသူကဘူတဿ ဂီတဿ သဝနံ ကအာစိ ဝဋ္ဋတီတိ အာဟ **"ဝိသူကဘူတံ ဒဿန"** န္တိ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ ပရမတ္ထဇောတိကာယ **ခုဒ္ဒကပါဌဋ္ဌကထာယ** "ဓမ္မူပသံဟိတံ ဂီတံ ဝဋ္ဋတိ, ဂီတူပသံဟိတော ဓမ္မော န ဝဋ္ဋတီ"တိ။

ယံ ကိဉ္စိ တိ ဂန္ထိတံ ဝါ အဂန္ထိတံ ဝါ ယံ ကိဉ္စိ **ပုပ္ဖံ။ ဂန္ဓဇာတ** န္တိ ဂန္ဓဇာတိယံ။ တဿာပိ "ယံ ကိဉ္စိ"တိ ဝစနတော ခုပိတဿပိ အခုပိတဿပိ ယဿ ကဿစိ ဝိလေပနာဒိ န ဝဋ္ဋတီတိ ဒဿေတိ။ **ဥစ္စာ**တိ ဥစ္စသဒ္ဒေန သမာနတ္ထံ ဧကံ သဒ္ဒန္တရံ။ သေတိ ဧတ္ထာတိ **သယနံ**။ ဥစ္စာသယနံ မဟာသယနဉ္စ သမဏသာရုပ္ပရဟိတံ အဓိပ္ပေတန္တိ

အာဟ **“ပမာဏာတိက္ကန္တံ အကပ္ပိယတ္ထရဏ”** န္တိ, အာသန္ဒာဒိအာသနဒွေတ္တ သယနေန သင်္ဂဟိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ယသ္မာ ပန အာဓာရေ ပဋိက္ခိတ္တေ တဒာဓာရကိရိယာ ပဋိက္ခိတ္တာဝ ဟောတိ, တသ္မာ ‘‘ဥစ္စာသယနမဟာသယနာ’’ဣစ္စေဝ ဝုတ္တံ။ အတ္ထတော ပန တဒုပဘောဂဘူတနိသဇ္ဇာနိပဇ္ဇနေဟိ ဝိရတိ ဒဿိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ အထ ဝါ ‘‘ဥစ္စာသယနာသနမဟာသယနာသနာ’’တိ, ဧတသ္မိံ အတ္ထေ ဧကသေသနယေန အယံ နိဒ္ဒေသော ကတော ယထာ ‘‘နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတန’’န္တိ။ (မ. နိ. ၃.၁၂၆; သံ. နိ. ၂.၁) အာသနကိရိယာပုဗ္ဗကတ္တာ ဝါ သယနကိရိယာယ သယနဂ္ဂဟဏေနေဝ အာသနမ္ပိ သင်္ဂဟိတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

“ကီတ”တိ အယံ နိပါတော။ ‘‘ကိတ္တက’’န္တိ ဣမသ္မိံ အတ္ထံ ဗောဓေတီတိ အာဟ **“ကီဝမဟပ္ဖလောတိ ကိတ္တကံ မဟပ္ဖလော”**တိ။ **သေသပဒေသူ**တိ ‘‘ကီဝမဟာနိသံသော’’တိအာဒီသု။ **ရတ္တ** -သဒ္ဒော ရတနပရိယာယောတိ အာဟ **“ပဟူတရတ္တရတနာနန္တိ ပဟူတေန ရတ္တသင်္ခါတေန ရတနေန သမန္နာဂတာန”** န္တိ။ ဟဋ္ဌိယံ ပန ‘‘ပဟူတသတ္တရတနာန’’န္တိပိ ပါဠော ဒိဿတိ။ **ဘေရိတလသဒိသံ ကတွာ**တိ ဘေရိတလံ ဝိယ သမံ ကတွာ။ **တတော ဧကံ ဘာဂံ န အဂ္ဃတီ**တိ ယထာဝုတ္တံ စက္ကဝတ္တိရဇ္ဇံ တတော သောဠသဘာဂတော ဧကံ ဘာဂံ န အဂ္ဃတိ။ **တတော ဗဟုတရံ ဟောတီ**တိ စက္ကဝတ္တိရဇ္ဇသိရိတော ဗဟုတရံ ဟောတိ။

စာတုမဟာရာဇိကာနန္တိအာဒီသု **စာတုမဟာရာဇိကာ** နာမ သိနေရုပဗ္ဗတဿ ဝေမဇ္ဈေ ဟောန္တိ, တေသု ဗဟူ ပဗ္ဗတဋ္ဌာပိ အာကာသဋ္ဌာပိ, တေသံ ပရမ္ပရာ စက္ကဝာဠပဗ္ဗတံ ပတ္တာ, ခိဍ္ဍာပဒောသိကာ, မနောပဒောသိကာ, သီတဝလာဟကာ, ဥဏှဝလာဟကာ, စန္ဒိမာ, ဒေဝပုတ္တော, သူရိယော, ဒေဝပုတ္တောတိ ဧတေ သဗ္ဗေ စာတုမဟာရာဇိကဒေဝလောကဋ္ဌကာ ဧဝ။ တေတ္တိံသ ဇနာ တတ္ထ ဥပ္ပန္နာတိ **တာဝတိံသာ**။ အပိစ **တာဝတိံသာ**တိ တေသံ ဒေဝါနံ နာမမေဝါတိ ဝုတ္တံ။ တေပိ အတ္ထိ ပဗ္ဗတဋ္ဌကာ, အတ္ထိ အာကာသဋ္ဌကာ, တေသံ ပရမ္ပရာ စက္ကဝာဠပဗ္ဗတံ ပတ္တာ, တထာ ယာမာဒီနံ။ ဧကဒေဝလောကေပိ ဟိ ဒေဝါနံ ပရမ္ပရာ စက္ကဝာဠပဗ္ဗတံ အပ္ပတ္တာ နာမ နတ္ထိ။ တတ္ထ ဒိဗ္ဗသုခံ ယာတာ ပယာတာ သမ္ပတ္တာတိ **ယာမာ**။ တုဋ္ဌာ ပဟဋ္ဌာတိ **တုသိတာ**။ ပကတိပဋိယတ္တာရမ္မဏတော အတိရေကေန ရမိတုကာမကာလေ ယထာရုစိတေ ဘောဂေ နိမ္မိနိတွာ နိမ္မိနိတွာ ရမန္တီတိ **နိမ္မာနရတီ**။ စိတ္တာစာရံ ဉတွာ ပရေဟိ နိမ္မိတေသု ဘောဂေသု ဝသံ ဝတ္တေန္တီတိ **ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီ** ။

တတ္ထ စာတုမဟာရာဇိကာနံ ဒေဝါနံ မနုဿဂဏနာယ နဝုတိဝဿသတသဟဿာနိ အာယုပ္ပမာဏံ။ တာဝတိံသာနံ ဒေဝါနံ တိဿော စ ဝဿကောဋိယော သဋ္ဌိ စ ဝဿသတသဟဿာနိ။ ယာမာနံ ဒေဝါနံ စုဒ္ဒသ စ ဝဿကောဋိယော စတ္တာရိ စ ဝဿသတသဟဿာနိ။ တုသိတာနံ ဒေဝါနံ သတ္တပညာသ စ ဝဿကောဋိယော သဋ္ဌိ စ ဝဿသတသဟဿာနိ။ နိမ္မာနရတီနံ ဒေဝါနံ ဒွေ စ ဝဿကောဋိသတာနိ တိဿော စ ဝဿကောဋိယော စတ္တာရိ စ ဝဿသတသဟဿာနိ။ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီနံ ဒေဝါနံ နဝ စ ဝဿကောဋိသတာနိ ဧကဝီသ ကောဋိယော စ သဋ္ဌိ စ ဝဿသတသဟဿာနိ။

မုဋ္ဌိဟတ္ထပာဒကေ တိ ပာဒတလတော ယာဝ အဋ္ဌနိယာ ဟေဋ္ဌိမန္တော, တာဝ မုဋ္ဌိရတနပ္ပမာဏပာဒကေ။ တဋ္ဋိကာ မဇ္ဈိမဿ ပုရိသဿ ဟတ္ထေန, ယဿိအာနိ ဝဍ္ဍကီဟတ္ထောတိ သမညာ။ သီလသမာဒာနတော ပဋ္ဌာယ အညံ ကိဉ္စိ အကတွာ ဓမ္မဿဝနေန ဝါ ကမ္မဋ္ဌာနမနသိကာရေန ဝါ ဝီတိနာမေတဗ္ဗန္တိ အာဟ **“တံ ပန ဥပဝသန္တေန။ပေ.။ ဝီတာရေတဗ္ဗ”**န္တိ။

တစံ ဘိန္ဒိတွာ ဥပေါသထင်္ဂါနိ သမာဒာတဗ္ဗာနီ တိ ‘‘ဣမဉ္စ ရတ္တိံ ဣမဉ္စ ဒိဝသ’’န္တိ ကာလပရိစ္ဆေဒံ ကတွာ ‘‘ဥပေါသထင်္ဂဝသေန အဋ္ဌ သိက္ခာပဒါနိ သမာဒိယာမီ’’တိ ဧကတော ကတွာ ပုန ပစ္စေကံ ‘‘ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏိသိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။ပေ.။ ဥစ္စာသယနမဟာသယနာ ဝေရမဏိသိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမီ’’တိ ဧဝံ ဝိစ္ဆိန္ဒိတွာ ကတွာ ယထာဟဋ္ဌံ သမာဒာတဗ္ဗာနိ။ ဟဋ္ဌိံ အဇာနန္တေန ပန အတ္တနော ဘာသာယ ပစ္စေကံ ဝါ ‘‘ဗုဒ္ဓပညတ္တံ ဥပေါသထံ အဓိဋ္ဌာမီ’’တိ ဧကတော အဓိဋ္ဌာနဝသေန ဝါ သမာဒာတဗ္ဗာနိ, အညံ အလဘန္တေန အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗာနိ။ ဥပါသကဿီလဉ္ဟိ အတ္တနာ သမာဒိယန္တေနပိ သမာဒိန္နံ ပရသန္တိကေ သမာဒိယန္တေနပိ, ဧကဇ္ဈံ သမာဒိန္နမ္ပိ သမာဒိန္နမေဝ ဟောတိ ပစ္စေကံ သမာဒိန္နမ္ပိ။ တံ ပန ဧကဇ္ဈံ သမာဒိယတော ဧကာယေဝ ဝိရတိ ဧကာ စေတနာ ဟောတိ။ သာ ပန သဗ္ဗဝိရတိစေတနာနံ ကိစ္စကာရီတိ တေနပိ သဗ္ဗသိက္ခာပဒါနိ သမာဒိန္နာနေဝ။ ပစ္စေကံ သမာဒိယတော ပန နာနာဝိရတိစေတနာယော ယထာသ

ကံ ကိစ္စဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, သဗ္ဗသမာအနေ ပန ဝစီဘေအေ ကာတဗ္ဗောယေဝ။ **ပရူပရောဓပဋိသံယုတ္တာ** ပရဝိဟိံသာ သံယုတ္တာ။

နနု စ ''မဏိ''န္တိ ဝုတ္တေ ဝေဠုရိယမ္ပိ သင်္ဂဟိတမေဝ, ကိမတ္ထံ ပန ဝေဠုရိယန္တိ အာဟ **"ဝေဠုရိယန္တိ။ပေ.။ ဒဿေတီ"**တိ။ ''မဏိ''န္တိ ဝတွာဝ ''ဝေဠုရိယ''န္တိ ဣမိနာ ဇာတိမဏိဘာဝံ ဒဿေတီတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **ဧကေဝသ္တ သိကဝေဠုဝဏ္ဏန္တိ** ဇာတိတော ဧကေဝသ္သာတိကန္တဝေဠုဝဏ္ဏံ။ **လဒ္ဓက** န္တိ သုန္ဒရံ။ **စန္ဒပ္ပဘာ တာရဂဏာဝ သဗ္ဗေ**တိ ယထာ စန္ဒပ္ပဘာယ ကလံ သဗ္ဗေ တာရာဂဏာ နာနုဘဝန္တီတိ အယမေတ္ထ အတ္ထောတိ အာဟ **"စန္ဒပ္ပဘာတိ သာမိအတ္ထေ ပစ္စတ္တ"**န္တိ။

ဥပေါသထသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

မဟာဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၈) ၃. အာနန္ဒဝဂ္ဂေါ

၁. ဆန္နသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၇၂. တတိယဿ ပဌမေ **ဆန္နပရိဗ္ဗာဇကော**တိ နဂ္ဂပရိဗ္ဗာဇကော။ **ဗာဟိရကသမယံ လုဉ္စိတွာ ဟရန္တော**တိ ဗာဟိရကာနံ သမယံ နိသေဓေတွာ အာပန္နော။

ပညာစက္ခုဿ ဝိဗန္ဓနတော အန္ဓံ ကရောတီတိ **အန္ဓကရဏော**တိ အာဟ **“ယဿ ရာဂေ ဥပ္ပန္နေ”**တိအာဒိ။ **အစက္ခုကရဏော**တိ အသမတ္ထသမာသောယံ “အသူရိယပဿာနိ မုခါနီ”တိအာဒီသု ဝိယာတိ အာဟ **“ပညာစက္ခုံ န ကရောတီတိ အစက္ခုကရဏော”**တိ။ **ပညာနိရောဓိကော**တိ အနုပ္ပန္နာယ လောကိယလောကုတ္တရာယ ပညာယ ဥပ္ပဇ္ဇိတုံ န ဒေတိ, လောကိယပညံ ပန အဋ္ဌသမာပတ္တိပဉ္စာဘိညာဝသေန ဥပ္ပန္နမ္ပိ သမုစ္ဆိန္ဒိတွာ ခိပတီတိ ပညာနိရောဓိကောတိ ဝေမ္ဘတ္တ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အနုပ္ပန္နာနုပ္ပာဒုပ္ပန္နပရိဟာနိနိမိတ္တတာယ ဟိ ပညံ နိရောဓေတီတိ ပညာနိရောဓိကော။ ဝိဟနတိ ဝိဗာဓတီတိ **ဝိဃာတော,** ဒုက္ခန္တိ အာဟ **“ဒုက္ခသင်္ခာတဿ ဝိဃာတဿာ”**တိ။ **ကိလေသနိဗ္ဗာနန္တိ** ကမ္မိနာ အသင်္ခတနိဗ္ဗာနမေဝ ဝဒတိ။ အသင်္ခတဉ္ဟိ နိဗ္ဗာနံ နာမ, တံ ပစ္စက္ခံ ကာတုံ န ဒေတီတိ **အနိဗ္ဗာနသံဝတ္တနိကော**။ **လောကုတ္တရမိဿကော ကထိတော** ပုဗ္ဗဘာဂိယဿပိ အရိယမဂ္ဂဿ ကထိတတ္တာ။

ဆန္နသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. အာဇီဝကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၇၃. ဒုတိယေ **န အညာတုကာမော**တိ န အာဇာနိတုကာမောယေတတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **“ပရိဂ္ဂဏှာပနတ္ထံ ပန အာဂတော”**တိ, ပညာယ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ ဥပပရိက္ခိတွာ ဂဏှာပနတ္ထန္တိ အတ္ထော။ **ကာရဏာပဒေသော**တိ ကာရဏာနိဒ္ဒေသော။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

အာဇီဝကသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. မဟာနာမသက္ကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၇၄. တတိယေ ဂိလာနဿ ဘာဝေါ **ဂေလညန္တိ** အာဟ **“ဂိလာနဘာဝတော”**တိ။ **ဒီပေတီ**တိ ဒေသနာက္ကမေနေဝ ပညာပေတိ။ ပဌမဉ္ဟိ သေခသီလသမာဓိပညာယော ဝတွာ ပစ္ဆာ အသေခသီလာဒီနိ ဝဒန္တော ကမမတ္ထံ ဒီပေတိ။

မဟာနာမသက္ကသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. နိဂဏ္ဌသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၇၅. စတုတ္ထေ **ဟံသဝဋ္ဋကစ္ဆန္နေနာ**တိ ဟံသဝဋ္ဋကပရိစ္ဆန္နေန, ဟံသမဏ္ဍလာကာရေနာတိ အတ္ထော။ နတ္ထိ ဧတဿ ပရိသေသန္တိ **အပရိသေသံ**။ တေနာဟ **“အပ္ပမတ္တကမ္ပိ အသေသေတွာ”**တိ။ အပရိသေသဓမ္မဇာနနတော တ အပရိသေသသင်္ခာတံ ဉာဏဒဿနံ ပဋိဇာနာတီတိ ဝေမ္ဘတ္တ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **သတတန္တိ** နိစ္စံ။ **သမိတန္တိ** တဿေဝ ဝေဝစနန္တိ အာဟ **“သတတံ သမိတန္တိ သဗ္ဗကာလံ နိရန္တရ”**န္တိ။ အထ ဝါ နိစ္စဋ္ဌေန **သတတ**-သဒ္ဒေန အဘိဏှပဝတ္တိ ဇောတိတာ သိယာတိ **“သမိတ”**န္တိ ဝုတ္တံ။ တေန နိရန္တရပဝတ္တိံ ဒဿေတီတိ အာဟ **“သဗ္ဗကာလံ နိရန္တရ”**န္တိ။

ဝိသုဒ္ဓိသမ္ပာပနတ္ထာယာတိ ရာဂါဒီဟိ မလေဟိ အဘိဇ္ဈာဝိသမလောဘာဒီဟိ စ ဥပက္ကိလိဋ္ဌစိတ္တာနံ သတ္တာနံ ဝိသုဒ္ဓိပာပနတ္ထာယ။ **သမတိက္ကမနတ္ထာယာ**တိ သောကဿ စ ပရိဒေဝဿ စ ပဟာနတ္ထာယ။ **အတ္ထံ ဂမနတ္ထာယာ**တိ ကာယိကဒုက္ခဿ စ စေတသိကဒောမနဿဿ စာတိ ကမေသံ ဒွိန္နံ အတ္ထင်္ဂမနာယ, နိရောဓာ

ယာတိ အတ္ထော။ ဉာယတိ နိစ္ဆယေန ကမတိ နိဗ္ဗာနံ။ တံ တ ဉာယတိ ပဋိဝိဇ္ဈတိ ဧတေနာတိ **ဉာယော,** အရိယမဂ္ဂေါ တိ အာဟ **“မဂ္ဂဿ အဓိဂမနတ္ထာယာ”** တိ။ **အပစ္စယနိဗ္ဗာနဿ သစ္ဆိကရဏတ္ထာယာ** တိ ပစ္စယရဟိတတ္တာ အပစ္စယဿ အသင်္ခတဿ တဏှာဟာတနဝိရဟိတတ္တာ နိဗ္ဗာနန္တိ လဒ္ဓနာမဿ အမတဿ သစ္ဆိကိရိယာယ, အတ္တပစ္စက္ခတာယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဖုသိတ္ဝာ ဖုသိတ္ဝာ**တိ ပတ္ဝာ ပတ္ဝာ။ သေသမေတ္ထ သုဝိညေယျမေဝ။

နိဂဏ္ဌသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. နိဝေသကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၇၆. ပဉ္စမေ ကိစ္စကရဏီယေသု သဟဘာဝဋ္ဌေန အမာ ဟောန္တီတိ **အမစ္စာ** ။ “အယံ အမှာကံ”တိ ဧဝံ ဇာနန္တိ, ဉာယန္တိ တတိ **ဉာတီ။ သသ္သုသသုရပက္ခိကာ** တိ သသ္သုသသုရာ စ တပ္ပက္ခိကော စ သသ္သုသသုရပက္ခိကာ။ လောဟိတေန သမ္ဗန္ဓာတိ **သာလောဟိတာ**။ ပိတုပက္ခိကာ တ **ဉာတီ,** မာတုပက္ခိကာ **သာလောဟိတာ**။ မာတုပိတုပက္ခိကာ တ **ဉာတီ,** သသ္သုသသုရပက္ခိကာ **သာလောဟိတာ**။ အဝေစ္စ ရတနဿ ဂုဏေ ယာထာဝတော ဉတ္ဝာ ပသာဒေ **အဝေစ္စပ္ပသာဒေ** ။ သော ပန ယသ္မာ မဂ္ဂေနာဂတတ္တာ ကေနစိ အကမ္ပနီယော စ အပ္ပဓံသိယော စ ဟောတိ, တသ္မာ ဧဝံ ဝုတ္တံ **“အစလပ္ပသာဒေ”** တိ။ **ဘာဝညထတ္တ** န္တိ သဘာဝဿ အညထတ္တံ။

ဝီသတိယာ ကောဋ္ဌာသေသူ တိ ကေသာဒိမတ္ထလုင်္ဂပရိယန္တေသု။ **ဒွါဒသသု ကောဋ္ဌာသေသူ** တိ ပိတ္တာဒိမုတ္တပရိယန္တေသု။ **စတူသု ကောဋ္ဌာသေသူ** တိ “ယေန စ သန္တပ္ပတိ, ယေန စ ဇီရီယတိ, ယေန စ ပရိဒယှတိ, ယေန စ အသိတပီတခါယိတသာယိတံ သမ္မာ ပရိဏာမံ ဂစ္ဆတီ”တိ (မ. နိ. ၁.၃၀၄) ဧဝံ ဝုတ္တေသု စတူသု ကောဋ္ဌာသေသု။ **ဆသု ကောဋ္ဌာသေသူ** တိ “ဥဒ္ဓင်္ဂမာ တတာ, အဓောဂမာ တတာ, ကုစ္ဆိသယာ တတာ, ကောဋ္ဌာသယာ တတာ, အင်္ဂမင်္ဂာနုသာရိနော တတာ, အဿာသော ပဿာသော”တိ (မ. နိ. ၂.၃၀၅) ဧဝံ ဝုတ္တေသု ဆသု ကောဋ္ဌာသေသု။ **ဝိတ္ထမ္ဘနံ** သေသဘူတတ္တယသန္ထမ္ဘိတတာဟာဒနံ, “ဥပကီဋ္ဌန”န္တိ ဧကေ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

နိဝေသကသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆-၇. ပဌမဘဝသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၇၇-၇၈. ဆဋ္ဌေ **အဘိသင်္ခါရဝိညာဏ** န္တိ ကမ္မသဟဇာတံ ဝိညာဏံ။ သေသမေတ္ထ သုဝိညေယျမေဝ။ သတ္တမေ နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

ပဌမဘဝသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. သီလဗ္ဗတသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၇၉. အဋ္ဌမေ **ဒုက္ကရကာရိကာနုယောဂေ** တိ ဒုက္ကရကိရိယာယ အနုယောဂေ။ **ဥပဋ္ဌာနေန သာရ** န္တိ ဥပဋ္ဌာနကာရေန သာရံ။ **“ကြဒံ ဝရ”**န္တိအာဒိနာ ဥပဋ္ဌာနကာရံ ဝိဘာဝေတိ။ **တေ္တာ** တိ တေသံ သတ္ထာရာ ပုစ္ဆိတေ ပဉ္ဟေ။

သီလဗ္ဗတသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. ဂန္ဓဇာတသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၈၀. နဝမေ မူလေ, မူလဿ တ ဂန္ဓော **မူလဂန္ဓော** တိ အာဟ **“မူလဝတ္ထုကော ဂန္ဓော”** တိ။ မူလံ ဝတ္ထု ဧတဿာတိ **မူလဝတ္ထုကော**။ ကြအာနိ မူလံ ဂန္ဓယောဂတော ဂန္ဓောတိ ကြမမတ္တံ ဒဿေန္တော **“ဂန္ဓသမ္ပန္နံ တ မူလမေဝ မူလဂန္ဓော”**တိ အာဟ။ ပစ္ဆိမောယေဝတ္ထ အတ္ထဝိကပ္ပော ယုတ္တတရောတိ ဒဿေတုံ **“တဿ ဟိ ဂန္ဓော”** တိ အာဒိမာဟ။ **ဝဿိကပုပ္ဖာဒီန** န္တိ သုမနပုပ္ဖာဒီနံ။

၁၀. စူဠနိကာသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၈၁. ဒသမေ **အရုဏဝတိသုတ္တန္တအဋ္ဌုပ္ပတ္တိယ**န္တိ “ဘူတပုဗ္ဗံ, ဘိက္ခဝေ, ရာဇာ အဟောသိ အရုဏဝါ နာမ။ ရညော ခော ပန, ဘိက္ခဝေ, အရုဏဝတော အရုဏဝတီ နာမ ရာဇဓာနီ အဟောသိ။ အရုဏဝတိံ ခော ပန, ဘိက္ခဝေ, ရာဇဓာနိံ သိခီ ဘဂဝါ အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဥပနိဿာယ ဝိဟာသိ။ သိခိဿ ခော ပန, ဘိက္ခဝေ, ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ အဘိဘူသမ္ဘဝံ နာမ သာဝကယုဂံ အဟောသိ အဂ္ဂံ ဘဒ္ဒယုဂံ။ အထ ခော, ဘိက္ခဝေ, သိခီ ဘဂဝါ အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ အဘိဘုံ ဘိက္ခုံ အာမန္တေသီ”တိအာဒိနာ **ဗ္ရဟ္မသံယုတ္တေ** (သံ. နိ. ၁.၁၈၅) အာဂတဿ အရုဏဝတိသုတ္တန္တဿ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိယံ။ **အတိပ္ပဂေ**တိ အတိဝိယ ပဂေ, အတိဝိယ ပါတောတိ အတ္ထော, န တာဝ ကုလေသု ဘတ္တံ နိဋ္ဌာတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ဥဇ္ဈာယန္တီတိ အဝဇ္ဈာယန္တိ, ဟေဋ္ဌာ ကတွာ စိန္တေန္တိ, လာမကတော စိန္တေန္တိ။ **အနေကဝိဟိတံ ဣဒ္ဓိဝိကုဗ္ဗနံ ကတွာ**တိ “ပကတိဝဏ္ဏံ ဝိဇဟိတွာ နာဂဝဏ္ဏံ ဝါ ဒဿေတိ, သုပဏ္ဏဝဏ္ဏံ ဝါ ဒဿေတီ”တိအာဒိနာ (ပဋိ. မ. ၃.၁၃) နယေန အာဂတံ အနေကပ္ပကာရံ ဣဒ္ဓိဝိကုဗ္ဗနံ ကတွာ။ **သဟဿိလောကဓာတု**န္တိ စက္ကဝါဠသဟဿံ။ **ကထာဒွဝယံ အဘာသီ**တိ ထေရော ကိရ “ကထံ ဒေသိတာ ခော ဓမ္မဒေသနာ သဗ္ဗေသံ ပိယာ မနာပါ”တိ စိန္တေတွာ “သဗ္ဗေပိ ဟာသဏ္ဍာ သဗ္ဗေ ဒေဝမနုဿာ အတ္တနော အတ္တနော သမယေ ပုရိသကာရံ ဝဏ္ဏယန္တိ, ဝီရိယဿ အဝဏ္ဏဝါဒီ နာမ နတ္ထိ, ဝီရိယပ္ပဋိသံယုတ္တံ ကတွာ ဒေသေဿာမိ။ ဧဝမဿ ဓမ္မဒေသနာ သဗ္ဗေသံ ပိယာ ဘဝိဿတိ မနာပါ”တိ ဉတွာ တီသု ပိဋကေသု ဝိစိနိတွာ “အာရမ္ဘထ နိက္ကမထာ”တိ (သံ. နိ. ၁.၁၈၆) ဣမံ ကထာဒွဝယံ အဘာသိ။

ကိံ အာလောကော အယန္တိ ကဿ နု ခော အယံ အာလောကောတိ။ **ဝိစိနန္တာန**န္တိ စိန္တေန္တာနံ။ **သဗ္ဗေ**တိ လောကဓာတုယံ သဗ္ဗေ ဒေဝါ စ မနုဿာ စ။ **ဩသဋ္ဌာယ ပရိသာယာ**တိ ဓမ္မဿဝနတ္ထံ သမောသဋ္ဌာယ ပရိမိတပရိစ္ဆိန္နာယ ပရိသာယ။ **အတ္တောပိ နေသံ ပာကဋော အဟောသီ**တိ န ကေဝလံ တေ သဒ္ဒမေဝ အဿောသုံ, အထ ခော အတ္တောပိ တေသံ ပကတိသဝနူပစာရေ ဝိယ ပာကဋော အဟောသိ။ တေန သဟဿံ လောကဓာတုံ ဝိညာပေတီတိ အဓိပ္ပာယော။

ပရိဟာရန္တိတိ သိနေရုံ ဒက္ခိဏတော ကတွာ ပရိဝတ္တေန္တိ။ **ဝိရောစမာနာ**တိ အတ္တနော ဇုတိယာ ဒိဗ္ဗမာနာ, သောဘမာနာ ဝါ။ **တာဝ သဟဿဓာ လောကော**တိ ယတ္တကော စန္ဒိမသူရိယေဟိ ဩဘာသိယမာနော လောကဓာတုသင်္ခါတော ဧကော လောကော, တတ္တကေန ပမာဏေန သဟဿဓာ လောကော, ဣမိနာ စက္ကဝါဠေန သဒ္ဓိံ စက္ကဝါဠသဟဿန္တိ အတ္ထော။ **ကသ္မာ ပနေသာ အာနီတာ**တိ ဧသာ စူဠနိကာ လောကဓာတု ကသ္မာ ဘဂဝတာ အာနီတာ, ဒေသိတာတိ အတ္ထော။ **မဇ္ဈိမိကာယ လောကဓာတုယာ ပရိစ္ဆေဒဒဿနတ္ထ**န္တိ ဒွိသဟဿိလောကဓာတုယာ ပရိမာဏဒဿနတ္ထံ။

သဟဿိလောကဓာတုယာ သဟဿီ ဒွိသဟဿိလောကဓာတု, သာ စက္ကဝါဠဂဏနာယ ဒသသတသဟဿ စက္ကဝါဠပရိမာဏာ။ တေနာဟ **“သဟဿစက္ကဝါဠာနိ သဟဿဘာဂေန ဂဏေတွာ”**တိအာဒိ။ ကမ္မနဒေဝတူပသင်္ကမနာဒိနာ ဇာတစက္ကဝါဠေန သဟ ယောဂက္ခေမံ ဌာနံ **ဇာတိက္ခေတ္တံ**။ တတ္ထကာယ ဧဝ ဇာတိက္ခေတ္တဘာဝေ ဓမ္မတာဝသေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော, “ပရိဂ္ဂဟဝသေနာ”တိ ကေစိ။ သဗ္ဗေသမ္ပိ ဗုဒ္ဓါနံ ဧဝံ ဇာတိက္ခေတ္တံ တန္နိဝါသီ နံယေဝ စ ဒေဝတာနံ ဓမ္မာဘိသမယောတိ ဝဒန္တိ။ **ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏာ**ဒီနံ သတ္တန္နံယေဝ ဂဟဏံ နိဒဿနမတ္တံ မဟာဘိနီဟာရာဒိကာလေပိ တဿ ပကမ္ပနဿ လဗ္ဘနတော။

သဟဿံ သဟဿဓာ ကတွာ ဂဏိတံ မဇ္ဈိမိကန္တိအာဒိနာ မဇ္ဈိမိကာယ လောကဓာတုယာ သဟဿံ တိသဟဿိလောကဓာတု, သာယေဝ စ မဟာသဟဿိလောကဓာတူတိ ဒဿေတိ။ သရသေနေဝ အာဏာပဝတ္တနံ **အာဏာက္ခေတ္တံ,** ယံ ဧကဇ္ဈံ သံဝဋ္ဋတိ ဝိဝဋ္ဋတိ စ။ **အာဏာ ဖရတီ**တိ တန္နိဝါသိဒေဝတာနံ သိရသာ သမ္ပဋိစ္ဆနေန ဝတ္တတိ, တဉ္စ ခော ကေဝလံ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေနေဝ, အဓိပ္ပာယဝသေန စ ပန “ယာဝတာ ပန အာကင်္ခေယျာ”တိ (အ. နိ. ၃.၈၁)

ဝစနတော ဗုဒ္ဓာနံ အဝိသယော နာမ နတ္ထိ, ဝိသယကၡေတ္တသ္သ ပမာဏပရိစ္ဆေဒော နာမ နတ္ထိ။ **ဝိသမောတိ** သူရိယုဂ္ဂမနာဒီနံ ဝိသမဘာဝတော ဝိသမော။ တေနေတဟ **"ကောသို္မ ဌာနေ သူရိယော ဥဂ္ဂတော ဟောတီ"** တိအာဒိ။ သေသမေတ္ထ သုဝိညေယ္ယမေဝ။

စူဠနိကာသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အာနန္ဒဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၉) ၄. သမဏဝဂ္ဂော

၁-၅. သမဏသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၈၂-၈၆. စတုတ္ထဿ ပဌမေ သမ္မာ အာအနံ ဂဟဏံ **သမာအနန္တိ** အာဟ **“သမာအနံ ဝုစ္စတိ ဂဟဏ”** န္တိ။ အဓိကံ ဝိသိဋ္ဌံ သီလန္တိ **အဓိသီလံ**။ လောကိယသီလဿ အဓိသီလဘာဝေ ပရိယာယေနာတိ နိပ္ပရိယာယမေဝ တံ ဒဿေတုံ **“အပိစ သဗ္ဗမ္ပိ လောကိယသီလ”** န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **သိက္ခိတဗ္ဗတော** တိ အာသေဝိတဗ္ဗတော။ ပဉ္စပိ ဒသပိ တသီလာနိ သီလံ နာမ, ဟတိမောက္ခသံဝရော အဓိသီလံ နာမ အနဝသေသကာယိကစေတသိကသံဝရဘာဝတော မဂ္ဂသီလဿ ပဒဋ္ဌာနဘာဝတော စ။ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော စိတ္တံ, ဝိပဿနာပာဒကဇ္ဈာနံ အဓိစိတ္တံ မဂ္ဂသမာဓိဿ အဓိဋ္ဌာနဘာဝတော။ ကမ္မဿကတဉာဏံ ပညာ, ဝိပဿနာ အဓိပညာ မဂ္ဂပညာယ အဓိဋ္ဌာနဘာဝတော။ အပိစ နိဗ္ဗာနံ ပတ္ထယန္တေန သမာဒိန္နံ ပဉ္စသီလံ ဒသသီလမ္ပိ အဓိသီလမေဝ နိဗ္ဗာနာဓိဂမဿ ပစ္စယဘာဝတော။ နိဗ္ဗာနံ ပတ္ထယန္တေန သမာပန္နာ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယောပိ အဓိစိတ္တမေဝ။

> ‘‘ကလျာဏကာရီ ကလျာဏံ၊ ပာပကာရီ စ ပာပကံ။
> အနုဘောတိ ဒွယမေတံ၊ အနုဗန္ဓဉှိ ကာရဏ’’န္တိ။ –

ဇာဝံ အတီတေ အနာဂတေ စ ဝဋ္ဋမူလကဒုက္ခသလ္လက္ခဏဝသေန သံဝေဂဝတ္ထုတာယ ဝိမုတ္တိအာကင်္ခာယ ပစ္စယဘူတာ ကမ္မဿကတပညာပိ အဓိပညာတိ ဝဒန္တိ။ ဒုတိယတတိယစတုတ္ထပဉ္စမာနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

သမဏသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. ပဌမသိက္ခာသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၈၇. ဆဋ္ဌေ **သမတ္တကာရီ**တိ အနူနေန ပရိပူရေန အာကာရေန သမန္နာဂတော။ သိက္ခာပဒါနံ ခုဒ္ဒာနုခုဒ္ဒကတ္တံ အပေက္ခာသိဒ္ဓန္တိ အာဟ **“တတ္ရာပိ သင်္ဃာဒိသေသံ ခုဒ္ဒက”** န္တိအာဒိ။ **အင်္ဂုတ္တရမဟာနိကာယဝဠဉ္ဇနကအာစရိယာ**တိ အင်္ဂုတ္တရနိကာယံ ပရိဟရန္တာ အာစရိယာ, အင်္ဂုတ္တရဘာဏကာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **လောကဝဇ္ဇံ နာပဇ္ဇတိ** လောကဝဇ္ဇသိက္ခာပဒါနံ ဝီတိက္ကမသာမဏေဿ ကိလေသဂဟနဿ သဗ္ဗသော ပဟီနတ္တာ။ **ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇမေဝ အာပဇ္ဇတိ** ပဏ္ဏတ္တိဝီတိက္ကမံ တ အဇာနတောပိ အာပတ္တိသမ္ဘဝတော။ **စိတ္တေန အာပဇ္ဇန္တော ရူပိယပ္ပဋိဂ္ဂဟဏံ အာပဇ္ဇတီ**တိ ဥပနိက္ခိတ္တသာဒိယေန အာပဇ္ဇတိ။

ဗ္ရဟ္မစရိယဿ အာဒိဘူတာနိ အာဒိဗ္ရဟ္မစရိယာနိ, တာနိ ဧဝ **အာဒိဗ္ရဟ္မစရိယကာနိ** ယထာ ‘‘ဝိနယော ဧဝ ဝေနယိကော’’တိ အာဟ **“မဂ္ဂဗ္ရဟ္မစရိယဿာ”** တိအာဒိ။ **စတ္တာရိ မဟာသီလသိက္ခာပဒါနီ** တိ စတ္တာရိ ပာရာဇိကာနိ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ ပဋိပက္ခဓမ္မာနံ အနဝသေသတော သဝနတော ပဋ္ဌုရဏတော သောတော, အရိယမဂ္ဂေါတိ အာဟ **“သောတသင်္ခာတေန မဂ္ဂေနာ”** တိ။ ဝိနိပါတေတိ ဝိရူပံ သဒုက္ခံ သဥပာယာသံ နိပါတေတီတိ ဝိနိပါတော, အပာယဒုက္ခေ ခိပနကော။ **ဓမ္မော** တိ သဘာဝေါ။ နာဿ ဝိနိပါတော ဓမ္မောတိ **အဝိနိပါတဓမ္မော,** န အတ္တာနံ အပာယေသု ဝိနိပါတနသဘာဝေါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ကသ္မာ? ယေ ဓမ္မာ အပာယဂမနီယာ, တေသံ ပဟီနတ္တာ။ တေနာဟ **“အဝိနိပါတဓမ္မောတိ စတူသု အပာယေသု အပတနသဘာဝေါ”**တိ။ တတ္ထ **အပတနသဘာဝေါ**တိ အနုပ္ပဇ္ဇနသဘာဝေါ။ **သောတာပတ္တိမဂ္ဂနိယာမေန နိယတော**တိ ဥပရိမဂ္ဂါဓိဂမဿ အဝဿံဘာဝီဘာဝတော နိယတော။ တေနေတဟ **“သမ္ဗောဓိပရာယဏော”** တိ။ ဟေဋ္ဌိမန္တတော သတ္တမဘဝတော ဥပရိ အနုပ္ပဇ္ဇနဓမ္မတာယ တ **နိယတော**။ သမ္ဗုဇ္ဈတီတိ သမ္ဗောဓိ, အရိယမဂ္ဂေါ။ သော ပန ပဌမမဂ္ဂဿ အဓိဂတတ္တာ အဝသိဋ္ဌော စ အဓိဂန္တဗ္ဗဘာဝေန ဣစ္ဆိတဗ္ဗောတိ ဥပရိမဂ္ဂတ္တယသင်္ခာတာ သမ္ဗောဓိ ပရံ အယနံ ပရာ ဂတိ အဿာတိ **သမ္ဗောဓိပရာယဏော** ။ တေနာဟ **“ဥပရိမဂ္ဂတ္တယသမ္ဗောဓိပရာယဏော”** တိ။

တနုဘာတတိ ပရိယုဋ္ဌာနမန္ဒတာယ စ ကအာစိ ကရဟစိ ဥပ္ပတ္တိယာ စ တနုဘာဝေန။ တနုတ္တဥ္ဟိ ဒွိဟိ ကာရဏေဟိ ဝေဒိတဗ္ဗံ အဓိစ္စုပ္ပတ္တိယာ စ ပရိယုဋ္ဌာနမန္ဒတာယ စ။ သကဒာဂါမိဿ ဟိ ဝဋ္ဋာနုသာရိမဟာဇနဿ ဝိယ ကိလေသာ အဘိဏှံ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ကအာစိ ကရဟစိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ ဝိရဠာကာရာ ဟုတွာ ဝိရဠဝါပိတေ ခေတ္တေ အင်္ကုရာ ဝိယ။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာပိ စ ဝဋ္ဋာနုသာရိမဟာဇနဿေဝ မဒ္ဒန္တာ ဖရန္တာ ဆာဒေန္တာ အန္ဓကာရံ ကရောန္တာ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, မန္ဒမန္ဒာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ တနုကာကာရာ ဟုတွာ အဗ္ဘပဋလမိဝ မက္ခိကာပတ္တမိဝ စ။ တတ္ထ ကေစိ ထေရာ ဘဏန္တိ ''သကဒာဂါမိဿ ကိလေသာ ကိဉ္စာပိ စိရေန ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ဗဟလာဝ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ တထာ ဟိဿ ပုတ္တာ စ ဓီတရော စ ဒိဿန္တီ''တိ။ တံ ပန အပ္ပမာဏံ။ ပုတ္တဓီတရော ဟိ အင်္ဂပစ္စင်္ဂပရာမသနမတ္တေနပိ ဟောန္တီတိ။ ဒွီဟိယေဝ ကာရဏေဟိဿ ကိလေသာနံ တနုတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ အဓိစ္စုပ္ပတ္တိယာ စ ပရိယုဋ္ဌာနမန္ဒတာယ စာတိ။

ဟေဋ္ဌာဘာဂိယာနန္တိ ဧတ္ထ **ဟေဋ္ဌာ**တိ မဟဂ္ဂတဘူမိတော ဟေဋ္ဌာ, ကာမဘူမိယန္တိ အတ္ထော။ တေသံ ပစ္စယဘာဝေန ဟေဋ္ဌာဘာဂဿ ဟိတာတိ ဟေဋ္ဌာဘာဂိယာ, တေသံ ဟေဋ္ဌာဘာဂိယာနံ, ဟေဋ္ဌာဘာဂဿ ကာမဘဝဿ ပစ္စယဘာဝေန ဂဟိတာနန္တိ အတ္ထော။ သံယောဇေန္တိ ဗန္ဓန္တိ ခန္ဓဂတိဘဝါဒီဟိ ခန္ဓဂတိဘဝါဒယော, ကမ္မံ ဝာ ဖလေနာတိ **သံယောဇနာနီ**တိ အာဟ **''သံယောဇနာနန္တိ ဗန္ဓနာန''**န္တိ။ အသမုစ္ဆိန္နရာဂါဒိကဿ ဟိ ဧတရဟိ ခန္ဓာဒီနံ အာယတိံ ခန္ဓာဒီဟိ သမ္ဗန္ဓော, သမုစ္ဆိန္နရာဂါဒိကဿ ပန တံ နတ္ထိ, ကတာနမ္ပိ ကမ္မာနံ အသမတ္ထဘာဝတော ပတ္တိတော ရာဂါဒီနံ အန္ဝယတော ဗျတိရေကတော စ သံယောဇနဋ္ဌော သိဒ္ဓေါ။ **ပရိက္ခယေနာ**တိ သမုစ္ဆေဒေန။

ဩပပာတိကောတိ ဥပပာတိကယောနိကော ဥပပတနေ သာဓုကာရီ။ သေသယောနိပဋိက္ခေပဝစနမေတံ။ တေန ဂဗ္ဘတာသဒုက္ခာဘာဝမာဟ။ **တတ္ထ ပရိနိဗ္ဗာယီ**တိ ဣမိနာ သေသဒုက္ခာဘာဝံ။ တတ္ထ ပရိနိဗ္ဗာယိတာ စဿ ကာမလောကေ ခန္ဓဗီဇဿ အပုနာဂမနဝသေနေတတိ ဒဿေတုံ **''အနာဝတ္တိဓမ္မော''**တိ ဝုတ္တံ။ **ဥပရိယေဝ**တိ ဗြဟ္မလောကေယေဝ။ **အနာဝတ္တိဓမ္မော**တိ တတော ဗြဟ္မလောကာ ပုနပ္ပုနံ ပဋိသန္ဓိဝသေန န အာဝတ္တနဓမ္မော။ တေနာဟ **''ယောနိဂတိဝသေန အနာဂမနဓမ္မော''**တိ။

ပဒေသံ ပဒေသကာရီ အာရာဓေတီတိ သီလက္ခန္ဓာဒီနံ ဟရိပူရိယာ ဧကဒေသဘူတံ ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂတ္တယံ ပဒေသော, တံ ကရောန္တော ပဒေသံ ဧကဒေသဘူတံ ဟေဋ္ဌိမံ ဖလတ္တယမေဝ အာရာဓေတိ, နိပ္ဖာဒေတီတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **''ပဒေသကာရီ ပုဂ္ဂလော နာမ သောတာပန္နော''**တိအာဒိ။ **ပရိပူရံ ပရိပူရကာရီ**တိ သီလက္ခန္ဓာဒီဟိ သဒ္ဓိန္ဒြိယာဒီဟိ စ ပရိတော ပူရဏေန ပရိပူရသဘာဝံ အရဟတ္တမဂ္ဂံ ကရောန္တော နိဗ္ဗတ္တေန္တော ပရိပူရံ အရဟတ္တဖလံ အာရာဓေတိ, နိပ္ဖာဒေတီတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **''ပရိပူရကာရီ နာမ အရဟာ''**တိအာဒိ။

ပဌမသိက္ခာသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇-၁၀. ဒုတိယသိက္ခာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၈၈-၉၁. သတ္တမေ **ကုလာ ကုလံ ဂမနကော**တိ ကုလတော ကုလံ ဂစ္ဆန္တော။ **ဒွေဝ တ တယော တ ဘဝေ**တိ ဒေဝမနုဿဝသေန ဒွေ ဝါ တယော ဝါ ဘဝေ။ မိဿကဘဝဝသေန ဟေတံ ဝုတ္တံ။ ဒေသနာမတ္တမေဝ စေတံ **''ဒွေဝ တ တီဏိ တာ''**တိ။ ယာဝ ဆဋ္ဌဘဝ သံသရန္တောပိ ကောလံကောလောဝ ဟောတိ။ တေနေဝတဟ **''အယဥ္ဟိ ဒွေဝ တ ဘဝေ။ပေ။ ဧဝမေတ္တ ဝိကပ္ပော ဒဋ္ဌဗ္ဗော''**တိ။ ဥဋ္ဌာရကုလဝစနော ဝာ ဧတ္ထ ကုလသဒ္ဒေါ, ကုလတော ကုလံ ဂစ္ဆတီတိ **ကောလံကောလော**။ သောတာပတ္တိဖလသစ္ဆိကိရိယတော ပဋ္ဌာယ ဟိ နီစကုလေ ဥပ္ပတ္တိ နာမ နတ္ထိ, မဟာဘောဂကုလေသု ဧဝ နိဗ္ဗတ္တတီတိ အတ္ထော။ ကေဝလော ဟိ ကုလသဒ္ဒေါ မဟာကုလမေဝ ဝဒတိ ''ကုလပုတ္တော''တိအာဒီသု ဝိယ။ **ဧကဗီဇီ**တိ ဧတ္ထ ခန္ဓဗီဇံ နာမ ကထိတံ, **ခန္ဓဗီဇ**န္တိ စ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏံ ဝုစ္စတိ။ ယဿ ဟိ သောတာပန္နဿ ဧကံ ခန္ဓဗီဇံ အတ္ထိ, ဧကံ ဘဝဂ္ဂဟဏံ, သော ဧကဗီဇီ နာမ။ တေနာဟ **''ဧကဿေဝ ဘဝဿ ဗီဇံ ဧတဿ အတ္ထီတိ ဧကဗီဇီ''**တိ။ **''မာနုသကံ ဘဝ''**န္တိ ဣဒံ ပနေတ္ထ ဒေသနာမတ္တမေဝ, ''ဒေဝဘဝံ နိဗ္ဗတ္တေတီ''တိပိ ပန ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတိယေဝ။

ဥဒ္ဓံဝါဟိဘာဝေန ဥဒ္ဓမဿ တဏှာသောတံ ဝဋ္ဋသောတံ တတိ **ဥဒ္ဓံသောတော,** ဥဒ္ဓံ ဝါ ဂန္တွာ ပဋိလဘိတဗ္ဗတော ဥဒ္ဓမဿ မဂ္ဂသောတန္တိ **ဥဒ္ဓံသောတော**။ ပဋိသန္ဓိဝသေန အကနိဋ္ဌဘဝံ ဂစ္ဆတီတိ **အကနိဋ္ဌဂါမီ။ ယတ္ထ**

ထ ကတ္ထစီတိ အဝိဟာဒီသု ယတ္ထ ကတ္ထစိ။ **သပ္ပယောဂေနာ** တိ ဝိပဿနာဉာဏာဘိသင်္ခါရသင်္ခါတေန ပယော ဂေန သဟ, မဟတာ ဝိပဿနာပယောဂေနာတိ အတ္ထော။ **ဥပဟစ္စာ** တိ တေဿ ဥပဂန္တွာတိ အတ္ထော။ တေန ဝေ မဇ္ဈာတိက္ကမော ကာလကိရိယာပဂမနဥ္စ သင်္ဂဟိတံ ဟောတိ, တသ္မာ အာယုဝေမဇ္ဈံ အတိက္ကမိတွာ ပရိနိဗ္ဗာယန္တော ဥပဟစ္စပရိနိဗ္ဗာယီ နာမ ဟောတီတိ အာဟ **"ယော ပန ကပ္ပသဟဿာယုကေသု အဝိဟေသူ"** တိအာဒိ။ **သော တိဝိဓော ဟောတီ**တိ ဉာဏဿ တိက္ခမဇ္ဈမုဒုဘာဝေန တိဝိဓော ဟောတိ။ တေနာဟ **"ကပ္ပသဟဿာယုကေသူ"** တိ အာဒိ။

သဒ္ဓါဓုရေန အဘိနိဝိသိတွာတိ "သစေ သဒ္ဓါယ သက္ကာ နိဗ္ဗတ္တေတုံ, နိဗ္ဗတ္တေဿာမိ လောကုတ္တရမဂ္ဂ"န္တိ ဧဝံ သဒ္ဓါဓုရဝသေန အဘိနိဝိသိတွာ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ။ **ပညာဓုရေန အဘိနိဝိဋ္ဌော** တိ "သစေ ပညာယ သက္ကာ, နိဗ္ဗတ္တေဿာမိ လောကုတ္တရမဂ္ဂ"န္တိ ဧဝံ ပညာဓုရံ ကတွာ အဘိနိဝိဋ္ဌော။ ယထာဝုတ္တမေဝ အဋ္ဌဝိဓတ္တံ ကောလံကောလသတ္တက္ခတ္တုပရမေသု အတိဒိသန္တော **"တထာ ကောလံကောလာ သတ္တက္ခတ္တုပရမာ စာ"**တိ အာဟ။ ဝုတ္တနယေနေဝ အဋ္ဌ ကောလံကောလာ, အဋ္ဌ သတ္တက္ခတ္တုပရမာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

တတ္ထ သတ္တက္ခတ္တုံ ပရမာ ဘဝူပပတ္တိ အတ္တဘာဝဂ္ဂဟဏံ အဿ, တတော ပရံ အဋ္ဌမံ ဘဝံ နာဒိယတီတိ **သတ္တက္ခတ္တုပရမော** ။ ဘဂဝတာ ဂဟိတနာမဝသေနေဝ စေတာနိ အရိယာယ ဇာတိယာ ဇာတာနံ တေသံ နာမာနိ ဇာတာ နိ ကုမာရာနံ မာတာပိတူဟိ ဂဟိတနာမာနိ ဝိယ။ ဧတ္တကဥ္ဟိ ဌာနံ ဂတော ဧကဗီဇီ နာမ ဟောတိ, ဧတ္တကံ ကောလံကော လော, ဧတ္တကံ သတ္တက္ခတ္တုပရမောတိ ဘဂဝတာ ဧတေသံ နာမံ ဂဟိတံ။ နိယမတော ပန အယံ ဧကဗီဇီ, အယံ ကော လံကောလော, အယံ သတ္တက္ခတ္တုပရမောတိ နတ္ထိ။ ကော ပန နေသံ ဧတံ ပဘေဒံ နိယမေတီတိ? ကေစိ တာဝ ထေရာ "ပုဗ္ဗဟေတု နိယမေတီ"တိ ဝဒန္တိ, ကေစိ ပဌမမဂ္ဂော, ကေစိ ဥပရိ တယော မဂ္ဂါ, ကေစိ တိဏ္ဏံ မဂ္ဂါနံ ဝိပဿနာ တိ။

တတ္ထ "ပုဗ္ဗဟေတု နိယမေတီ"တိ တဒေ ပဌမမဂ္ဂဿ ဥပနိဿယော ကတော နာမ ဟောတိ, "ဥပရိ တယော မ ဂ္ဂါ နိရုပနိဿယာ ဥပ္ပန္နာ"တိ ဝစနံ အာပဇ္ဇတိ။ "ပဌမမဂ္ဂော နိယမေတီ"တိ တဒေ ဥပရိ တိဏ္ဏံ မဂ္ဂါနံ နိရတ္ထ ကတာ အာပဇ္ဇတိ။ "ဥပရိ တယော မဂ္ဂါ နိယမေန္တီ"တိ တဒေ ပဌမမဂ္ဂေ အနုပ္ပန္နေယေဝ ဥပရိ တယော မဂ္ဂါ ဥပ္ပ န္နာတိ အာပဇ္ဇတီတိ။ "တိဏ္ဏံ မဂ္ဂါနံ ဝိပဿနာ နိယမေတီ"တိ တဒေဒါ ပန ယုဇ္ဇတိ။ သစေ ဟိ ဥပရိ တိဏ္ဏံ မဂ္ဂါနံ ဝိပဿနာ ဗလဝတီ ဟောတိ, ဧကဗီဇီ နာမ ဟောတိ, တတော မန္ဒတရာယ ကောလံကောလော, တတော မန္ဒတရာယ သ တ္တက္ခတ္တုပရမောတိ။

ဧကစ္စော ဟိ သောတာပန္နော ဝဋ္ဋဇ္ဈာသယော ဟောတိ ဝဋ္ဋာဘိရတော, ပုနပ္ပုနံ ဝဋ္ဋသ္မိံယေဝ စရတိ သန္ဒိသ္ သတိ။ အနာထပိဏ္ဍိကော သေဋ္ဌိ, ဝိသာခါ ဥပာသိကာ, စူဠရထမဟာရထာ ဒေဝပုတ္တာ, အနေကဝဏ္ဏော ဒေဝပုတ္တော, သက္ကော ဒေဝရာဇာ, နာဂဒတ္တော ဒေဝပုတ္တောတိ ဣမေ ဟိ ဧတ္တကာ ဇနာ ဝဋ္ဋဇ္ဈာသယာ ဝဋ္ဋာဘိရတာ အာဒိ တော ပဋ္ဌာယ ဆ ဒေဝလောကေ သောဓေတွာ အကနိဋ္ဌေ ဌတွာ ပရိနိဗ္ဗာယိဿန္တိ, ဣမေ ဣဓ န ဂဟိတာ။ န ကေ ဝလဥ္စိမေဝ, ယောပိ မနုဿေသုယေဝ သတ္တက္ခတ္တုံ သံသရိတွာ အရဟတ္တံ ပာပုဏာတိ, ယောပိ ဒေဝလောကေ နိ ဗ္ဗတ္တော ဒေဝေသုယေဝ သတ္တက္ခတ္တုံ အပရာပရံ သံသရိတွာ အရဟတ္တံ ပာပုဏာတိ။ ဣမေပိ ဣဓ န ဂဟိတာ, ကာလေန ဒေဝေ, ကာလေန မနုဿေ သံသရိတွာ ပန အရဟတ္တံ ပာပုဏန္တောဝ ဣဓ ဂဟိတော, တသ္မာ "သတ္တ က္ခတ္တုပရမော"တိ ဣဒံ ဣဓဋ္ဌကတေကိဏ္ဏဘဝူပပတ္တိကသုက္ခဝိပဿကဿ နာမံ ကထိတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

"သကိဒေဝ ဣမံ လောကံ အာဂန္တွာ"တိ (ပု. ပ. ၃၄) ဝစနတော ပဥ္စသု သကဒါဂါမီသု စတ္တာရော ဝဇ္ဇေတွာ ဧ ကောဝ ဂဟိတော။ ဧကစ္စော ဟိ ဣဓ သကဒါဂါမိဖလံ ပတွာ ဣဓေဝ ပရိနိဗ္ဗာယတိ, ဧကစ္စော ဣဓ ပတွာ ဒေဝလော ကေ ပရိနိဗ္ဗာယတိ , ဧကစ္စော ဒေဝလောကေ ပတွာ တတ္ထေဝ ပရိနိဗ္ဗာယတိ, ဧကစ္စော ဒေဝလောကေ ပတွာ ဣဓူပ ပဇ္ဇိတွာ ပရိနိဗ္ဗာယတိ။ ဣမေ စတ္တာရောပိ ဣဓ န ဂဟိတာ။ ယော ပန ဣဓ ပတွာ ဒေဝလောကေ ယာဝတာယုကံ ဝ သိတွာ ပုန ဣဓူပပဇ္ဇိတွာ ပရိနိဗ္ဗာယိဿတိ, အယံ ဧကောဝ ဣဓ ဂဟိတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဣအနိ တဿ ပဘေဒံ ဒဿေန္တော **“တီသု ပန ဝိမောက္ခေသူ”** တိအာဒိမာဟ။ ဣမဿ ပန သကအာကမိန္နော ကေဗိဇိနာ သဒ္ဓိ ကိံ နာနာကရဏန္တိ? ကေဗိဇိဿ ကောဝ ပဋိသန္ဓိ, သကအာကမိဿ ဒွေဝ ပဋိသန္ဓိယော, ဣဒံ တေသံ နာနာကရဏံ။ သုညတဝိမောက္ခေန ဝိမုတ္တခီဏာသဝေ ပဋိပဒာဝသေန စတုဗ္ဗိဓော ဟောတိ, တထာ အနိမိတ္တအပ္ပဏိ ဟိတဝိမောက္ခေဟီတိ ဇဝံ ဒ္ဒတဒသ အရဟန္တာ ဟောန္တီတိ အာဟ **“ယထာ ပန သကအာကမိန္နော, တထေဝ အရဟန္တော ဒ္ဒတဒသ ဝေဒိတဗ္ဗာ”**တိ။ အဋ္ဌမနဝမဒသမာနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

ဒုတိယသိက္ခာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၁. သင်္ဂတသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၉၂. ကောဒသမေ ဝိဟာရပဋိဗဒ္ဓနဝကမ္မာဒိဘာရံ ဟရတိ ပဝတ္တေတီတိ **ဘာရဟာရော**။ တေနေတဟ **“နဝေ အာ တသေ သမုဋ္ဌာပေတိ, ပုရာဏေ ပဋိဇဂ္ဂတီ”**တိ။ သိက္ခိတဗ္ဗတော သိက္ခာ, ပဇ္ဇိတဗ္ဗတော, ပဇ္ဇန္တိ ဧတေဟီတိ တ ပ အနိ, သိက္ခာယေဝ ပအနိ **သိက္ခာပအနီ**တိ အာဟ **“သိက္ခာသင်္ခာတေဟိ ပဒေဟီ”** တိ။ **ဒဿေတီ** တိ ပစ္စက္ခတော ဒဿေ တိ, ဟတ္ထာမလကံ ဝိယ ဟာကဋ္ဌေ ဝိဘူတေ ကတွာ ဝိဘာဝေတိ။ **ဂဏှာပေတီ**တိ တေ ဓမ္မေ မနသာ အနုပက္ခိတေ ဒိဋ္ဌ ဋ္ဌိယာ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓေ ကာရေန္တော ဥဂ္ဂဏှာပေတိ။ **သမုဿာဟေတီ** တိ သမာဒိမ္ဗဟိ ဥဿာဟံ ဇနေတိ။ **ပဋိလဒ္ဓဂု ဏေဟီ**တိ တာယ ဒေသနာယ တန္နိဿယပစ္စတ္တပုရိသကာရေန စ တေသံ ပဋိဝိဒ္ဓဂုဏေဟိ။ **တေအာပေတီ**တိ တေသံ စိတ္တသန္တာနံ အဿဒ္ဓိယာဒိကိလေသမလာပဂမနေန ပဘာဿရံ ကရောတိ။ **သဏှံ သဏှံ ကထေတီ**တိ အတိဝိယ သုခုမံ ကတွာ ကထေတိ။

အစ္စယနံ သာဓုမရိယာဒံ မဒ္ဒိတွာ ဝီတိက္ကမနံ **အစ္စယော** တိ အာဟ **“အပရာဓော”**တိ။ အစ္စေတိ အတိက္ကမတိ ဧတေနာတိ တ **အစ္စယော,** ဝီတိက္ကမဿ ပဝတ္တနကော အကုသလဓမ္မော။ သော ဧဝ အပရဇ္ဈတိ ဧတေနာတိ **အပ ရာဓော**။ သော ဟိ အပရဇ္ဈန္တံ ပုရိသံ အဘိဘဝိတွာ ပဝတ္တတိ။ တေနာဟ **“အတိက္ကမ္မ အဘိဘဝိတွာ ပဝတ္တ တော”**တိ။ **ပဋိဂ္ဂဏှာတူ** တိ အဓိဝါသနဝသေန သမ္ပဋိစ္ဆတူတိ အတ္ထောတိ အာဟ **“ခမတူ”**တိ။ သဒေဝကေန လော ကေန နိဿရဏန္တိ အရဏီယတော **အရိယော,** တထာဂတောတိ အာဟ **“အရိယဿ ဝိနယေတိ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော သာသနေ”**တိ။ **ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနံ ကရောန္တော** တိ ကာမံ ‘‘ဝုဒ္ဓိ ဟေသာ’’တိ ဓမ္မာဓိဋ္ဌာနဝသေန တက္ကံ အာရဒ္ဓံ, တ ထာပိ ဒေသနံ ပန ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနံ ကရောန္တော ‘‘သံဝရံ အာပဇ္ဇတီ’’တိ အာဟာတိ ယောဇနာ။

သင်္ဂတသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သမဏဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၁၀) ၅. လောဏကပလ္လဝဂ္ဂော

၁. အစ္စာယိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၉၃. ပဉ္စမဿ ပဌမေ **အတိဟတိကာနီ**တိ သီဃံ ပဝတ္တေတဗ္ဗာနိ။ **ကရဏီယာနီ**တိ ဧတ္ထ အဝဿကေ အနီယသဒ္ဒော ဒဋ္ဌဗ္ဗောတိ အာဟ **“အဝဿကိစ္စာနီ”** တိ။ **နိက္ခန္တသေတက္ကုရာနီ** တိ ဗီဇတော နိက္ခန္တသေတက္ကုရာနိ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

အစ္စာယိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ပဝိဝေကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၉၄. ဒုတိယေ သာဏေဟိ တကေဟိ နိဗ္ဗတ္တိတာနိ **သာဏာနိ**။ မိဿသာဏာနိ **မသာဏာနိ** န ဘင္ဂါနိ။ **ဧရကတိဏာဒီနီ**တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန အက္ကမကစိကဒလိတကာဒီနံ သင်္ဂဟော။ ဧရကာဒီဟိ ကတာနိ ဟိ ဆတနိ လာမကာနိ ဒုဿာနီတိ **“ဆဝဒုဿာနီ”** တိ ဝတ္တဗ္ဗတံ လဘန္တိ။ **ကုဏ္ဍကာ** န္တိ တနုတရံ တဏ္ဍုလပပ္ပကရဏံ။ **ပဉ္စ ဒုဿီလျာနီ** တိ ပာဏာတိပာတာဒီနိ ပဉ္စ။ **စတ္တာရော အာသဝာ** တိ ကာမာသဝာဒယော စတ္တာရော အာသဝာ။ **သီလဂ္ဂပ္ပတ္တော** တိ သီလေန, သီလဿ ဝါ အဂ္ဂပ္ပတ္တော။

ပဝိဝေကသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. သရဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၉၅. တတိယေ **ဝိဒ္ဓေ** တိ ဒူရီဘူတေ။ ဒူရဘာဝေ စ အာကာသဿ ဝလာဟကဝိဂမေန ဟောတီတိ အာဟ **“ဝလာဟကဝိဂမေန ဒူရီဘူတေ”**တိ။ တေနေဝ ဟိ “ဝိဒ္ဓေ ဝိဂတဝလာဟကေ”တိ ဝုတ္တံ။ **နဘံ အဗ္ဘုဿက္ကမာနော** တိ အာကာသံ အဘိလင်္ဃန္တော။ ဣမိနာ တရုဏသူရိယဘာဝေ ဒဿိတော။ နာတိဒူရောဒိတေ ဟိ အာဒိစ္စေ တရုဏသူရိယသမညာ။ **ဒုဝိဓမေဝဿ သံယောဇနံ နတ္ထိ** တိ ဩရမ္ဘာဂိယဥဒ္ဓမ္ဘာဂိယဝသေန ဒုဝိဓမ္ပိ သံယောဇနံ အဿ ပဌမဇ္ဈာနလာဘိနော အရိယသာဝကဿ နတ္ထိ။ ကသ္မာ ပနဿ ဥဒ္ဓမ္ဘာဂိယသံယောဇနမ္ပိ နတ္ထီတိ ဝုတ္တံ။ ဩရမ္ဘာဂိယသံယောဇနာနမေဝ ပဟာနံ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **“ဣတရမ္ပိ”** တိအာဒိ, ဣတရံ ဥဒ္ဓမ္ဘာဂိယသံယောဇနံ ပုန ဣမံ လောကံ ပဋိသန္ဓိဝသေန အာနေတုံ အသမတ္ထတာယ နတ္ထီတိ ဝုတ္တန္တိ အတ္ထော။ ဈာနလာဘိနော ဟိ သဗ္ဗေပိ အရိယာ ဗြဟ္မလောကူပပန္နာ ဟေဋ္ဌာ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ဥဒ္ဓံ ဥဒ္ဓံ ဥပ္ပဇ္ဇန္တာပိ ဝေဟပ္ဖလံ အကနိဋ္ဌံ ဘဝဂ္ဂဉ္စ ပတွာ န ပုနညတ္ထ ဇာယန္တိ, တတ္ထ တတ္ထေဝ အရဟတ္တံ ပတွာ ပရိနိဗ္ဗာယန္တိ။ တေနေတံ ဝုတ္တံ **“ဣမဿိံ သုတ္တေ ဈာနာနာဂါမီ နာမ ကထိတော”**တိ။ ဈာနဝသေန ဟိ ဟေဋ္ဌာ န အာဂစ္ဆတီတိ ဈာနာနာဂါမီ။

သရဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. ပရိသာသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၉၆. စတုတ္ထေ **ပစ္စယဗာဟုလ္လိကာ** တိ စီဝရာဒိဗာဟုလ္လာယ ပဋိပန္နာ။ အဝီတတဏှာတာယ ဟိ တံ တံ ပရိက္ခာရဇာတံ ဗဟုံ လန္တိ အာဒိယန္တီတိ ဗဟုလာ, တေ ဧဝ **ဗာဟုလိကာ** ယထာ “ဝေနယိကော”တိ (မ. နိ. ၁.၂၄၆; အ. နိ. ၈.၁၁; ပါရာ. ၈)။ တေ ပစ္စယဗာဟုလ္လာယ ယုတ္တပ္ပယုတ္တာ ဟောန္တီတိ စီဝရာဒိဗာဟုလ္လာယ ပဋိပန္နာ နာမ ဟောန္တိ။ သိက္ခာယ အကရဝဘာဝတော သိထိလံ အကဋ္ဌုပံ ဂဏှန္တီတိ **သာထလိကာ။ သိထိလ**န္တိ စ ဘာဝနပုံသကနိဒ္ဒေသော။ သိထိလသဒ္ဒေန သမာနတ္ထဿ သထလသဒ္ဒဿ ဝသေန သာထလိကာတိ ပဒသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **အဝဂမနဋ္ဌေနာ** တိ အဓောဂမနဋ္ဌေန, ဩရမ္ဘာဂိယဘာဝေနာတိ အတ္ထော။ **နိက္ခိတ္တဓုရာ** တိ ဩရောပိတဓုရာ ဥဇ္ဈိတုဿာဟာ။ **ဥပဓိဝိဝေကော** နိဗ္ဗာနံ။ **ဒုဝိဓမ္ပိ ဝီရိယ** န္တိ ကာယိကံ စေတသိကဉ္စ ဝီရိယံ။

ဘဏ္ဍနံ ဇာတံ ဧတေသန္တိ **ဘဏ္ဍနဇာတာ** ။ ဝိသေသနဿ ပရနိပါတဝသေန စေတံ ဝုတ္တံ။ အဋ္ဌကထာယံ ပန ဝိသေသနဿ ပုဗ္ဗနိပါတဝသေနေဝ အတ္ထံ ဒဿေန္တော **“ဇာတဘဏ္ဍနာ”** တိ အာဟ။ ကလဟော ဇာတော ဧတေသန္တိ **ကလဟဇာတာ**တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ **ကလဟဿ ပုဗ္ဗဘာဂေ** တိ ကလဟဿ ဟေတုဘူတာ ပဋိဘာဂက တံ သဒိသီ စ အနိဋ္ဌကိရိယာ။ **ဟတ္ထပရာမာသာဒိဝသေနာ** တိ ကုဇ္ဈိတွာ အညမညဿ ဟတ္ထေ ဂဟေတွာ ပလပနအစ္စ ဆိန္ဒနာဒိဝသေန။ “အယံ ဓမ္မော, နာယံ ဓမ္မော”တိအာဒိနာ ဝိရုဒ္ဓဝါဒဘူတံ ဝိဝါဒံ အာပန္နာတိ **ဝိဝါဒါပန္နာ** ။ တေနာဟ **“ဝိရုဒ္ဓဝါဒံ အာပန္နာ”** တိ။ မုခသန္နိဿိတတာယ ဝါစာ ဣဓ “မုခ”န္တိ အဓိပ္ပေတာတိ အာဟ **“ဖရုသာ ဝါစာ မုခ သတ္တိယော”**တိ။

သတိပိ ဥဘယေသံ ကလာပါနံ ပရမတ္ထတော ဘေဒေ ပစုရဇနေဟိ ပန ဒုဝိညေယျနာနတ္တံ ခီရောဒကသမ္မောဒိတံ အစ္စန္တမေဝတံ သံသဋ္ဌံ ဝိယ ဟုတွာ တိဋ္ဌတီတိ အာဟ **“ခီရောဒကံ ဝိယ ဘူတာ”**တိ။ ယထာ ခီရဉ္စ ဥဒကဉ္စ အညမညံ သံသန္ဒတိ, ဝိသုံ န ဟောတိ, ဧကတ္တံ ဝိယ ဥပေတိ, ဧဝံ သာမဂ္ဂိဝသေန ဧကတ္တုပဂတစိတ္တုပ္ပါဒာတိ အတ္ထော။ မေတ္တစိတ္တံ ပစ္စုပဋ္ဌာပေတွာ ဩလောကနံ စက္ခူနိ ဝိယ စက္ခူနိ နာမာတိ အာဟ **“ဥပသန္တေဟိ မေတ္တစက္ခူဟိ”**တိ။ ပိယဘာဝဒီပကာနိ ဟိ စက္ခူနိ **ပိယစက္ခူနိ။ ပမုဒိတဿ ပီတိ ဇာယတီ** တိ ပမောဒပစ္စယဖလဝပီတိမာဟ။ **ပဉ္စဝဏ္ဏာ ပီတိ ဥပ္ပဇ္ဇတီ**တိ ခုဒ္ဒိကာဒိဘေဒေန ပဉ္စပ္ပကာရာ ပီတိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **ပီတိမနဿာ** တိ တာယ ပီတိယာ ပီဏိတမနဿ, ပဿဒ္ဓိအာဝဟေဟိ ဥဠာရေဟိ ပီတိဝေဂေဟိ တိန္တစိတ္တဿာတိ အတ္ထော။ **ဝိဂတဒရထော**တိ ကိလေသပရိဠာဟာနံ ဒူရီဘာဝေန ဝူပသန္တဒရထော။

ဧကေန ဥဒကေန အရိတော ပဗ္ဗတပ္ပဒေသောတိ ကတွာ အာဟ **“ကန္ဒရော နာမာ”** တိအာဒိ။ ဥဒကဿ ယထာနိန္နံ ပဝတ္တိယာ နဒိနိဗ္ဗတ္တနဘာဝေန **“နဒိကုဉ္ဇော”** တိပိ ဝုစ္စတိ။ သာဝဋ္ဋာ နဒိယော **ပဒရာ။ အဋ္ဌ မာသေ** တိ ဟေမန္တဂိမှဟုတုဝသေန အဋ္ဌ မာသေ။ ခုဒ္ဒကာ ဥဒကတဟိနိယော သာခာ ဝိယာတိ **သာခာ**။ ခုဒ္ဒကသောဗ္ဘာ **ကုသုဗ္ဘာ** ဩကာရဿ ဥကာရံ ကတွာ။ ယတ္ထ ဥပရိ ဥန္နတပ္ပဒေသတော ဥဒကံ အာဂန္တွာ တိဋ္ဌတိ စေဝ သန္ဒတိ စ, တေ ကုသုဗ္ဘာ ခုဒ္ဒကအာဝဋ္ဋာ။ **ခုဒ္ဒကနဒိယော** တိ ပဗ္ဗတာဒိတော နိက္ခန္တာ ခုဒ္ဒကာ နဒိယော။

ပရိသာသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅-၇. ပဌမအာဇာနီယသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၆၇-၆၉. ပဉ္စမေ **အနုစ္ဆဝိကော** တိ ရညော ပရိဘုဉ္ဇနယောဂ္ဂော။ **ဟတ္ထပာဒါဒိအင်္ဂသမတာယာ** တိ ဟတ္ထပါဒါဒိအဝယဝသမတာယ, ရညော တ သေနာယ အင်္ဂဘူတတ္တာ **ရညော အင်္ဂ** န္တိ ဝုစ္စတိ။ အာနေတွာ ဟုနိတဗ္ဗန္တိ အာဟုနံ, အာဟုတိတိ အတ္ထတော ဧကန္တိ အာဟ **“အာဟုတိသင်္ခါတံ ပိဏ္ဍပါတ”** န္တိ။ ဒူရတောပိ အာနေတွာ သီလဝန္တေသု အတဗ္ဗဿေတံ အဓိဝစနံ။ **ပိဏ္ဍပါတ** န္တိ စ နိဒဿနမတ္တံ။ အာနေတွာ ဟုနိတဗ္ဗာနညဟိ စီဝရာဒီနံ စတုန္နံ ပစ္စယာနမေတံ အဓိဝစနံ အာဟုနန္တိ။ တံ အရဟတီတိ **အာဟုနေယျော။ ပဋိဂ္ဂဟေတုံ ယုတ္တော** တိ တဿ မဟပ္ဖလဘာဝကရဏတော ပဋိဂ္ဂဏှိတုံ အနုစ္ဆဝိကော။

ဟာဟုနကဘတ္တဿာ တိ ဒိသဝိဒိသတော အာဂတာနံ ပိယမနာပါနံ ဉာတိမိတ္တာနံ အတ္ထာယ သက္ကာရေန ပဋိယတ္တဿ အာဂန္တုကဘတ္တဿ။ တညဟိ ဌပေတွာ တေ တထာရူပေ ပါဟုနကေ သင်္ဃဿေဝ ဒာတုံ ယုတ္တံ, သင်္ဃောဝ တံ ပဋိဂ္ဂဟေတုံ ယုတ္တော။ သင်္ဃသဒိသော ဟိ ပါဟုနကော နတ္ထိ။ တထာ ဟေသ ဧကဗုဒ္ဓန္တရေ ဒိဿတိ, ကအစိ အသင်္ဗောဟရော့ ပိ ကပ္ပေ ဝီတိဝတ္တော။ အဗ္ဗောကိဏ္ဏဉ္စ ပိယမနာပတာဒိကရေဟိ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော။ ဧဝံ ပါဟုနမဿ ဒာတုံ ယုတ္တံ, ပါဟုနဉ္စ ပဋိဂ္ဂဟေတုံ ယုတ္တောတိ **ပါဟုနေယျော** ။ အယညဟေတ္ထ အဓိပ္ပါယော “ဉာတိမိတ္တာ ဝိပ္ပဝုဋ္ဌာ န စိရဿေဝ သမာဂစ္ဆန္တိ, အနဝဋ္ဌိတာ စ တေသု ပိယမနာပတာ, န ဧဝမရိယသင်္ဃော, တသ္မာ သင်္ဃောဝ ပါဟုနေယျော”တိ။

ဒက္ခန္တိ ဧတာယ သတ္တာ ယထာဓိပ္ပေတာဟိ သမ္ပတ္တီဟိ ဝဍ္ဎန္တီတိ ဒက္ခိဏာ, ပရလောကံ သဒ္ဒဟိတွာ ဒါတဗ္ဗံ ဒါနံ။ တံ ဒက္ခိဏံ အရဟတိ, ဒက္ခိဏာယ ဝါ ဟိတော ယသ္မာ မဟပ္ဖလကရဏတာယ ဝိသောဓေတီတိ **ဒက္ခိဏေယျော**။

ပုညတ္ထိကေဟိ အင်္ဂုလိ ကရဏီယော ဧတ္ထာတိ **အင်္ဂုလိကရဏီယော** ။ ဥဘော ဟေတ္ထ သိရသိ ပတိဋ္ဌာပေတ္တ သဗ္ဗလောကေန ကယိရမာနံ အင်္ဂုလိကမ္မံ အရဟတီတိ တ **အင်္ဂုလိကရဏီယော** ။ တေနာဟ **“အင်္ဂုလိပဂ္ဂဟဏဿ အနုစ္ဆဝိကော”**တိ။

ယဒိပိ ဟဋ္ဌိယံ ‘‘အနုတ္တရ’’န္တိ ဝုတ္တံ, နတ္ထိ ဣတော ဥတ္တရံ ဝိသိဋ္ဌန္တိ ဟိ အနုတ္တရံ, သမမ္ပိဿ ပန နတ္ထီတိ ဒဿေန္တော **“အသဒိသ”**န္တိ အာဟ။ ခိတ္တံ ဝုတ္တံ ဗီဇံ မဟပ္ဖလဘာဝကရဏေန တာယတိ ရက္ခတိ, ခိပန္တိ ဝပန္တိ ဧတ္ထ ဗီဇာနီတိ တ ခေတ္တံ, ကေအာရာဒိ, ခေတ္တံ ဝိယ ခေတ္တံ, ပုညာနံ ခေတ္တံ **ပုညက္ခေတ္တံ** ။ ယထာ ဟိ ရညော တ အမစ္စဿ တ သာလီနံ တ ယတနံ တ ဝိရုဟနဋ္ဌာနံ ‘‘ရညော သာလိက္ခေတ္တံ ယဝက္ခေတ္တ’’န္တိ ဝုစ္စတိ, ဧဝံ သင်္ဃော သဗ္ဗလောကဿ ပုညာနံ ဝိရုဟနဋ္ဌာနံ။ သင်္ဃံ နိဿာယ ဟိ လောကဿ နာနပ္ပကာရဟိတသုခသံဝတ္တနိကာနိ ပုညာနိ ဝိရုဟန္တိ, တသ္မာ သင်္ဃော **အနုတ္တရံ ပုညက္ခေတ္တံ လောကဿ** ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။ ဆဋ္ဌ သတ္တမာနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

ပဉ္စမအာဇာနီယသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ဟေတ္ထကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၀၀. အဋ္ဌမေ **နတေ**တိ နဝတယိမော။ တေနာဟ **“ကရဏံ ဥပဟအာယ ဝုစ္စတိ”** တိ။ **တကမယဝတ္ထ** န္တိ သာဏာဒိတကသာဋ္ဌကံ။ **ဒုဗ္ဗဏ္ဏော** တိ ဝိဝဏ္ဏော။ **ဒုက္ခသမ္ဖဿော** တိ ခရသမ္ဖဿော။ အပ္ပံ အဂ္ဃတီတိ **အပ္ပဂ္ဃော** ။ အတိဗဟုံ အဂ္ဃန္တော ကဟာပဏဂ္ဃနကော ဟောတိ။ **ပရိဘောဂမဇ္ဈိမော** တိ ပရိဘောဂကာလဝသေန မဇ္ဈိမော။ သော ဟိ နဝဘာဝံ အတိက္ကမိတ္တ ဇိဏ္ဏဘာဝံ အပ္ပတ္တော မဇ္ဈေ ပရိဘောဂကာလေပိ ဒုဗ္ဗဏ္ဏော စ ဒုက္ခသမ္ဖဿော စ အပ္ပဂ္ဃောယေဝ ဟောတိ။ အတိဗဟုံ အဂ္ဃန္တော အမုံ အဂ္ဃတိ, ဇိဏ္ဏကာလေ ပန အမုမာသကံ တ ကာကဏိကံ တ အဂ္ဃတိ။ **ဥက္ခလိပရိပုဉ္ဆန** န္တိ ကာဠုက္ခလိပရိပုဉ္ဆနံ။ **နတေ**တိပိ ဥပသမ္ပအာယ ပဉ္စဝဿကာလတော ဟေဋ္ဌာ ဇာတိယာ သဋ္ဌိဝဿောပိ နတေယေဝ။ **ဒုဗ္ဗဏ္ဏတာယာ** တိ သရီရဝဏ္ဏေနပိ ဂုဏဝဏ္ဏေနပိ ဒုဗ္ဗဏ္ဏတာယ။ ဒုဿီလဿ ဟိ ပရိသမဇ္ဈေ နိတ္တေဇတာယ သရီရဝဏ္ဏောပိ န သမ္ပဇ္ဇတိ, ဂုဏဝဏ္ဏေန ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။ အဋ္ဌကထာယံ ပန သရီရဝဏ္ဏေန ဒုဗ္ဗဏ္ဏတာပိ ဂုဏဝဏ္ဏဿ အဘာဝေန ဒုဗ္ဗဏ္ဏတာယာတိ ဝုတ္တံ။

ယေ ခော ပနဿာ တိ ယေ ခော ပန တဿ ဥပဋ္ဌာကာ တ ဉာတိမိတ္တာဒယော တ ဧတံ ပုဂ္ဂလံ သေဝန္တိ။ **တေသ**န္တိ တေသံ ပုဂ္ဂလာနံ ဆ သတ္ထာရေ သေဝန္တာနံ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကာနံ ဝိယ။ ဒေဝဒတ္တေ သေဝန္တာနံ ကောကာလိကာဒီနံ ဝိယ စ တံ သေဝနံ ဒီဃရတ္တံ အဟိတာယ ဒုက္ခာယ ဟောတိ။ **မဇ္ဈိမော** တိ ပဉ္စဝဿကာလတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ နဝဝဿကာလာ မဇ္ဈိမော နာမ။ **ထေရော**တိ ဒသဝဿတော ပဋ္ဌာယ ထေရော နာမ။ **ဧဝမာဟံသူ**တိ ဧဝံ ဝဒန္တိ။ **ကိံ နု ခော တုယှံ**န္တိ တုယှံ ဗာလဿ ဘဏိတေန ကော အတ္ထောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **တထာရူပ**န္တိ တထာဇာတိကံ တထာသဘာဝံ ဥက္ခေပနီယကမ္မဿ ကာရဏဘူတံ။

တီဟိ ကပ္ပာသအံသူဟိ သုတ္တံ ကန္တိတ္တ ကတဝတ္ထ န္တိ တယော ကပ္ပာသအံသူ ဂဟေတ္တ ကန္တိတသုတ္တေန တယိတံ သုခုမဝတ္ထံ, တံ နဝတယိမံ အနဂ္ဃံ ဟောတိ, ပရိဘောဂမဇ္ဈိမံ ဝီသမ္ပိ တိံသမ္ပိ သဟဿာနိ အဂ္ဃတိ, ဇိဏ္ဏကာလေ, အဋ္ဌပိ ဒသပိ သဟဿာနိ အဂ္ဃတိ။

တေသံ တံ ဟောတီတိ တေသံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓာဒယော သေဝန္တာ ဝိယ တံ သေဝနံ ဒီဃရတ္တံ ဟိတာယ သုခာယ ဟောတိ။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဉှိ ဧကံ နိဿာယ ယာဝဇ္ဇကာလာ မုစ္စနကသတ္တာနံ ပမာဏံ နတ္ထိ, တထာ သာရိပုတ္တတ္ထေ ရမဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရေ အဝသေသေ စ အသီတိ မဟာသာဝကေ နိဿာယ သဂ္ဂဂတသတ္တာနံ ပမာဏံ နတ္ထိ, ယာဝဇ္ဇကာလာ တေသံ ဒိဋ္ဌာနုဂတိံ ပဋိပန္နသတ္တာနမ္ပိ ပမာဏံ နတ္ထိယေဝ။ **အာဓေယျံ ဂစ္ဆတီ** တိ တဿ မဟာထေရဿ တံ အတ္ထနိဿိတံ ဝစနံ ယထာ ဂန္ဓကရဏ္ဍကေ ကာသိကဝတ္ထံ အာဓာတဗ္ဗတံ ဌပေတဗ္ဗတံ ဂစ္ဆတိ, ဧဝံ ဥတ္တမင်္ဂေ သိရသ္မိံ ဟဒယေ စ အာဓာတဗ္ဗတံ ဌပေတဗ္ဗတံ ဂစ္ဆတိ။

ဟေတ္ထကသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. လောဏကပလ္လသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၀၁. နဝမေ **ယထာ ယထာ ကမ္မံ ကရောတီ** တိ ယေန ယေန ပကာရေန ဟဏဃာတာဒိပာပကမ္မံ ကရောတိ။ **ဝိပာကံ ပဋိသံဝေဒိယတေတ** တိ အဝဓာရဏေန ကမ္မသိဒ္ဓိယံ တဗ္ဗိပာကဿ အပ္ပဝတ္တိ နာမ နတ္ထီတိ ဒီပေတိ။ တေနေတဟ **"န ဟိ သက္ကာ"**တိအာဒိ။ **ဧဝံ သန္တ** န္တိ ဘုမ္မတ္ထေ ဥပယောဂဝစနန္တိ အာဟ **"ဧဝံ သန္တေ"** တိ။ **အဘိသင္ခါရဝိညာဏနိရောဓေနော**တိ ကမ္မဝိညာဏဿ အာယတိံ အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတာပဇ္ဇနေန။

"အယမ္ပိ ခေါ ကာယော ဧဝံဓမ္မော ဧဝံဘာဝီ ဧဝံအနတီတော"တိအာဒိနာ ကာယဿ အသုဘာနိစ္စာဒိအာကာရအနုပဿနာ ကာယဘာဝနာတိ အာဟ **"ကာယာနုပဿနာသင္ခါတာယ တာယ ဘာဝနာယာ"** တိ။ **ရာဂါဒီနန္တိ အာဒိ**-သဒ္ဒေန ဒေါသမောဟာနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ "ရာဂေါ ခေါ, အာဝုသော, ပမာဏကရဏော, ဒေါသော ပမာဏကရဏော, မောဟော ပမာဏကရဏော, တေ ခီဏာသဝဿ ဘိက္ခုနော ပဟီနာ ဥစ္ဆိန္နမူလာ တာလာဝတ္ထုကတာ အနဘာဝံကတာ အာယတိံ အနုပ္ပာဒဓမ္မာ"တိ (မ. နိ. ၁.၄၅၉) ဟိ ဝုတ္တံ။

ယထာ ဟိ ပဗ္ဗတပာဒေ ပူတိပဏ္ဏဿ ဥဒကံ နာမ ဟောတိ, ကာဠဝဏ္ဏံ ဩလောကေန္တာနံ ဗျာမသတံ ဂမ္ဘီရံ ဝိယ ခာယတိ, ယဋ္ဌိံ ဝာ ရဇ္ဇုံ ဝာ ဂဟေတွာ မိနန္တဿ ပိဋ္ဌိပါဒေဒ္ဓရဏမတ္တမ္ပိ န ဟောတိ, ဧဝမေဝ ကေစ္စဿ ယာဝ ရာဂါဒယော နုပ္ပဇ္ဇန္တိ, တာဝ တံ ပုဂ္ဂလံ သဉ္ဇာနိတုံ န သက္ကာ ဟောတိ, သောတာပန္နော ဝိယ သကဒါဂါမီ ဝိယ အနာဂါမီ ဝိယ စ ခာယတိ။ ယဒါ ပနဿ ရာဂါဒယော ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, တဒါ ရတ္တော ဒုဋ္ဌော မူဠှောတိ ပညာယတိ။ ဣတိ တေ ရာဂါဒယော "ဧတ္တကော အယ"န္တိ ပုဂ္ဂလဿ ပမာဏံ ဒဿေန္တာဝ ဥပ္ပဇ္ဇန္တီတိ ပမာဏကရဏာ နာမ ဝုတ္တာ။

ဇာပေတုန္တိ ဇိနဓနံ ကာတုံ။ **သောတိ** ရာဇာ, မဟာမတ္တော ဝာ။ **အဿာ** တိ အဍ္ဎုလိံ ပဂ္ဂဟေတွာ ယာစန္တဿ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

လောဏကပလ္လသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ပံသုဓောဝကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၀၂. ဒသမေ **အနီဟတဒေါသန္တိ** အနပနီတထူလကာဠကံ။ **အနပနီတကသာဝန္တိ** အနပဂတသုခုမကာဠကံ။ **ပဟာဋမတ္တန္တိ** အာဟဋမတ္တံ။

ဒသကုသလကမ္မပထဝသေန ဥပ္ပန္နံ စိတ္တံ စိတ္တမေဝ, ဝိပဿနာပာဒကအဋ္ဌသမာပတ္တိစိတ္တံ ဝိပဿနာစိတ္တဉ္စ တတော စိတ္တတော အဓိကံ စိတ္တန္တိ **အဓိစိတ္တ** န္တိ အာဟ **"အဓိစိတ္တန္တိ သမထဝိပဿနာစိတ္တ"** န္တိ။ **အနုယုတ္တဿာ** တိ အနုပ္ပန္နဿ ဥပ္ပာဒနဝသေန ဥပ္ပန္နဿ ပဋိဗြူဟနဝသေန အနု အနု ယုတ္တဿ, တတ္ထ ယုတ္တပ္ပယုတ္တဿာတိ အတ္ထော။ ဧတ္ထ စ ပုရေဘတ္တံ ပိဏ္ဍာယ စရိတွာ ပစ္ဆာဘတ္တံ ပိဏ္ဍပာတပဋိက္ကန္တော နိသီဒနံ အာဒာယ "အသုကသ္မိံ ရုက္ခမူလေ ဝါ ဝနသဏ္ဍေ ဝါ ပဗ္ဘာရေ ဝါ သမဏဓမ္မံ ကရိဿာမီ"တိ နိက္ခမန္တောပိ တတ္ထ ဂန္တွာ ဟတ္ထေဟိ စ ပါဒေဟိ စ နိသဇ္ဇဋ္ဌာနတော တိဏပဏ္ဏာနိ အပနေန္တောပိ အဓိစိတ္တံ အနုယုတ္တောယေဝ။ နိသီဒိတွာ ပန ဟတ္ထပါဒေ ဓောဝိတွာ မူလကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ ဘာဝနံ အနုယုဉ္ဇန္တော ဘာဝနာယ အပ္ပနံ အပ္ပတ္တာယပိ အဓိစိတ္တမနုယုတ္တောယေဝ တဒတ္ထေနပိ တံသဒ္ဒတေဟာရတော။ **စိတ္တသမ္ပန္နော**တိ ဓမ္မစိတ္တဿ သမန္နာဂတတ္တာ သမ္ပန္နစိတ္တော။ **ပဏ္ဍိတဇာတိကော**တိ ပဏ္ဍိတသဘာဝေါ။

ကာမေ အာရဗ္ဘာ တိ ဝတ္ထုကာမေ အာရဗ္ဘ။ ကာမရာဂသင္ခါတေန ဝါ ကာမေန ပဋိသံယုတ္တော ဝိတက္ကော **ကာမဝိတက္ကော** ။ ဗျာပဇ္ဇတိ စိတ္တံ ဧတေနာတိ **ဗျာပာဒေါ,** ဒေါသော။ ဝိဟိံသန္တိ ဧတာယ သတ္တေ, ဝိဟိံသနံ ဝါ ဧတံ ဧတေန္တိ **ဝိဟိံသာ,** ပရေသံ ဝိဟေဌနာကာရေန ပဝတ္တဿ ကရုဏာပဋိပက္ခဿ ပာပဓမ္မဿေတံ အဓိဝစနံ။ **ဉာတကေ အာရဗ္ဘ ဥပ္ပန္နော ဝိတက္ကော** တိ ဉာတကေ အာရဗ္ဘ ဂေဟဿိတပေမဝသေန ဥပ္ပန္နော ဝိတက္ကော။ **ဇနပဒမာရဗ္ဘ ဥပ္ပန္နော ဝိတက္ကော** တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ **အဟော ဝတ မံ။ပေ။ ဥပ္ပန္နော ဝိတက္က**

ကောတိ ''အဟော ဝတ မံ ပရေ န အဝဇာနေယျုံ, န ဟေဌာ ကတ္ဝာ မညေယျုံ, ဟာသာဏစ္စတ္တံ ဝိယ ဂရုံ ကရေယျု''န္တိ ဧဝံ ဥပ္ပန္နဝိတက္ကော။ **ဒသဝိပဿနုပက္ကိလေသဝိတက္ကာ** တိ ဩဘာသာဒိဒသဝိပဿနုပက္ကိလေသေ အာရဗ္ဘ ဥပ္ပန္နဝိတက္ကာ။

အဝသိဋ္ဌာ ဓမ္မဝိတက္ကာ တေသ္ဝာတိ **အဝသိဋ္ဌဓမ္မဝိတက္ကော,** ဝိပဿနာသမာဓိ။ **န ကေဂ္ဂဘာဝပ္ပတ္တော** န ကေဂ္ဂတံ ပတ္တော။ ကော ဥဒေတီတိ ဟိ **ကောဒိ,** ပဋိပက္ခေဟိ အနဘိဘူတတ္တာ အဂ္ဂံ သေဋ္ဌံ ဟုတ္ဝာ ဥဒေတီတိ အတ္ထော။ သေဋ္ဌောပိ ဟိ လောကေ ကောတိ ဝုစ္စတိ, ကေသ္မိံ အာရမ္မဏေ သမာဓာနဝသေန ပဝတ္တစိတ္တဿေ တံ အဓိဝစနံ။ ကောဒိဿ ဘာတေ **ကောဒိဘာတေ,** ကေဂ္ဂတာယေတံ အဓိဝစနံ။

နိယကဇ္ဈတ္တ န္တိ အတ္တသန္တာနဿေတံ အဓိဝစနံ။ **ကေစရဇ္ဈတ္တ** န္တိ ဣဓ နိဗ္ဗာနံ အဓိပ္ပေတံ။ တေနာဟ **''ဧကသ္မိံ နိဗ္ဗာနကေစရေယေဝ တိဋ္ဌတီ''**တိ။ **သုဋ္ဌု နိသီဒတီ** တိ သမာဓိပဋိပက္ခေ ကိလေသေ သန္နိသီဒေန္တော သုဋ္ဌု နိသီဒတိ။ **ကေဂ္ဂံ ဟောတီ** တိ အဗ္ဗဂ္ဂဘာဝပ္ပတ္တိယာ ကေဂ္ဂံ ဟောတိ။ **သမ္မာ အာဓိယတီ**တိ ယထာ အာရမ္မဏေ သုဋ္ဌု အပ္ပိတံ ဟောတိ, ဧဝံ သမ္မာ သမ္မဒေဝ အာဓိယတိ။

အဘိညာ သစ္ဆိကရဏီယဿ တိ ဧတ္ထ ''အဘိညာယ သစ္ဆိကရဏီယဿာ''တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ''အဘိညာ''တိ ယ-ကာရလောပေန ပန ပုန ကာလကိရိယာနိဒ္ဒေသော ကတောတိ အာဟ **''အဘိဇာနိတ္ဝာ ပစ္စက္ခံ ကာတဗ္ဗဿာ''**တိ။ အဘိညာယ ဣဒ္ဓိဝိဓာဒိဉာဏေန သစ္ဆိကိရိယံ ဣဒ္ဓိဝိပစ္စနုဘဝနာဒိကံ **အဘိညာသစ္ဆိကရဏီယ** န္တိ ဧဝံ တ ဧတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **သက္ခိဘဗ္ဗတံ ဟာပုဏာတီ** တိ ဧတ္ထ ပန ယဿ ပစ္စက္ခံ အတ္ထိ, သော သက္ခီ, သက္ခိနော ဘဗ္ဗတာ သက္ခိဘဗ္ဗတာ, သက္ခိဘဝန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သက္ခီ စ သော ဘဗ္ဗော စာတိ သက္ခိဘဗ္ဗော။ အယဉှိ ဣဒ္ဓိဝိဓာဒီနံ ဘဗ္ဗော တတ္ထ စ သက္ခီတိ သက္ခိဘဗ္ဗော, တဿ ဘာတေ သက္ခိဘဗ္ဗတာ, တံ ဟာပုဏာတီတိ အတ္ထော။

အဘိညာပာဒကဇ္ဈာနာဒိဘေဒေ တိ ဧတ္ထ အဘိညာပာဒအ စ အဘိညာပာဒကဇ္ဈာနဉ္စ အဘိညာပာဒကဇ္ဈာနာနိ။ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန အရဟတ္တဉ္စ အရဟတ္တဿ ဝိပဿနာ စ သင်္ဂဟိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တေနေဝ **မဇ္ဈိမနိကာယဋ္ဌကထာယံ** (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၁၉၈) –

> ''သတိ သတိအာယတနေတိ သတိ သတိကာရဏေ။ ကိဉ္စေတ္ထ ကာရဏံ? အဘိညာ တ အဘိညာပာဒကဇ္ဈာနံ တ, အဝသာနေ ပန အရဟတ္တံ တ ကာရဏံ အရဟတ္တဿ ဝိပဿနာ တတိ ဝေဒိတဗ္ဗ''န္တိ ဝုတ္တံ။

ယဉှိ တံ တတ္ရ တတ္ရ သက္ခိဘဗ္ဗတာသင်္ခာတံ ဣဒ္ဓိဝိပစ္စနုဘဝနာဒိ, တဿ အဘိညာ ကာရဏံ။ အထ ဣဒ္ဓိဝိပစ္စနုဘဝနာဒိ အဘိညာ, ဧဝံ သတိ အဘိညာပာဒကဇ္ဈာနံ ကာရဏံ။ အဝသာနေ ဆဠာဘိညာယ ပန အရဟတ္တံ, အရဟတ္တဿ ဝိပဿနာ တ ကာရဏံ။ အရဟတ္တဉှိ ''ကုအဿု နာမာဟံ တဒါယတနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရိဿာမိ, ယဒရိယာ ဧတရဟိ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရန္တီ''တိ (မ. နိ. ၁.၄၆၅; ၃.၃၀၇) အနုတ္တရေသု ဝိမောက္ခေသု ပိဟံ ဥပဋ္ဌပေတ္ဝာ အဘိညာ နိဗ္ဗတ္တေန္တဿ ကာရဏံ။ ဣဒဉ္စ သာဓာရဏံ န ဟောတိ, သာဓာရဏဝသေန ပန အရဟတ္တဿ ဝိပဿနာ ကာရဏံ။ ဣမသ္မိဉှိ သုတ္တေ အရဟတ္တဖလဝသေန ဆဠာဘိညာ ဝုတ္တာ။ တေနေတာဟ **''အာသဝါနံ ခယာတိအာဒိ ဧတ္ထ ဖလသမာပတ္တိဝသေန ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗ''**န္တိ။

ပံသုဓောဝကသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၁. နိမိတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၀၃. ကောဒသမေ ယေဟိ ဖလံ နိမီယတိ, ဥပ္ပဇ္ဇနဋ္ဌာနေ ပက္ခိပမာနံ ဝိယ ဟောတိ, တာနိ **နိမိတ္တာနိ** ။ တေနာဟ **''တီဏိ ကာရဏာနီ''**တိ။ **ကာလေန ကာလန္တိ ဧတ္ထ** **ကာလေနာ**တိ ဘုမ္မတ္ထေ ကရဏဝစနံ။ **ကာလန္တိ** စ ဥပယောဂဝစနန္တိ အာဟ **''ကာလေ ကာလေ''**တိ။ **မနသိ ကာတဗ္ဗာ** တိ စိတ္တေ ကာတဗ္ဗာ, ဥပ္ပာဒေတဗ္ဗာတိ အတ္ထော။ ဥပလက္ခိတသမာဓာနာကာရော သမာဓိယေဝ ဣဓ သမာဓိနိမိတ္တန္တိ အာဟ **''ကေဂ္ဂတာ ဟိ ဣဓ သမာဓိနိမိတ္တန္တိ ဝုတ္တ**

တာ”တိ။ **ဌာနံ တံ စိတ္တံ ကောသဇ္ဇာယ သံဝတ္တေယျာ** တိ ဧတ္ထ ဌာနံ အတ္ထိတိ ဝစနသေသော။ တံ ဘာဝနာစိတ္တံ ကောသဇ္ဇာယ သံဝတ္တေယျ, တဿ သံဝတ္တနဿ ကာရဏံ အတ္ထိတိ အတ္ထော။ **တံ** တ မနသိကာရဏံ **စိတ္တံ ကောသဇ္ဇာယ သံဝတ္တေယျ,** တေဿ ဌာနံ ကာရဏံ အတ္ထိတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **“ကာရဏံ ဝိဇ္ဇတီ”** တိ အာဒိ။ **ဉာဏဇဝန္တိ** သင္ခါရေသု အနိစ္စာဒိဝသေန ပဝတ္တမာနံ ပညာဇဝံ။

ယံ ကိဉ္စိ သုဝဏ္ဏတာပနယောဂ္ဂအင္ဂါရဘာဇနံ က္ကမ “ဥက္ကာ”တိ အဓိပ္ပေတန္တိ အာဟ **“အင္ဂါရကပလ္လ”** န္တိ။ **သဇ္ဇေယျာ** တိ ယထာ တတ္ထ ပက္ခိတ္တံ သုဝဏ္ဏံ တပ္ပတိ, ဇဝံ ပဋိယာဒိယေယျ။ **အာလိမ္ပေယျာ** တိ အာဒိယေယျ, ဇလေယျာတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **“တတ္ထ အင္ဂါရေ။ပေ။ ကဟာပေယျာ”** တိ။ **မူသာယ တ ပက္ခိပေယျာ**တိ တတ္တကေ တ ပက္ခိပေယျ။ **ဥပဓာရေတီ**တိ သလ္လက္ခေတိ။

နိမိတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

လောဏကပလ္လဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဒုတိယပဏ္ဏာသကံ နိဋ္ဌိတံ။

၃. တတိယပဏ္ဏာသကံ

(၁၁) ၁. သမ္ဗောဓဝဂ္ဂေါ

၁-၃. ပုဗ္ဗေဝသမ္ဗောဓသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၀၄-၁၀၆. တတိယဿ ပဌမေ **သမ္ဗောဓိတော ပုဗ္ဗေဝ** တိ သမ္ဗောဓော ဝုစ္စတိ စတူသု မဂ္ဂေသု ဉာဏံ ''သာမံ သမ္မာ ဗုဇ္ဈိ ဧတေနာ''တိ ကတွာ, တတော ပုဗ္ဗေယေဝါတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **''အရိယမဂ္ဂပ္ပတ္တိတော အပရဘာဂေယေဝ''**တိ။ **ဗောဓိသတ္တဿေဝ သတော** တိ ဧတ္ထ ယထာ ဥဒကတော ဥဂ္ဂန္တွာ ဌိတံ ပရိပါကဂတံ ပဒုမံ သူရိယရသ္မိသမ္ဖဿေန အဝဿံ ဗုဇ္ဈိဿတီတိ ဗုဇ္ဈနကပဒုမန္တိ ဝုစ္စတိ။ ဧဝံ ဗုဒ္ဓါနံ သန္တိကေ ဗျာကရဏဿ လဒ္ဓတ္တာ အဝဿံ အနန္တရာယေန ပါရမိယော ပူရေတွာ ဗုဇ္ဈိဿတီတိ ဗုဇ္ဈနကသတ္တောတိ **ဗောဓိသတ္တော** ။ တေနာဟ **''ဗုဇ္ဈနကသတ္တဿေဝ။ပေ။ အာရဗ္ဘန္တဿေဝ သတော''** တိ။ ယာ တ သော စတုမဂ္ဂဉာဏသင်္ခါတာ ဗောဓိ, ''တံ ဗောဓိံ ကုဒါဿု နာမာဟံ ပာပုဏိဿာမီ''တိ ပတ္ထယမာနော ပဋိပဇ္ဇတီတိ ဗောဓိယံ သတ္တော အာသတ္တောတိပိ **ဗောဓိသတ္တော** ။ တေနာဟ **''သမ္ဗောဓိယာ တ သတ္တဿေဝ လဂ္ဂဿေဝ သတော''** တိ။

အထ တ ဗောဓီတိ ဉာဏံ ''ဗုဇ္ဈတိ ဧတေနာ''တိ ကတွာ, ဗောဓိမာ သတ္တော **ဗောဓိသတ္တော,** ပုရိမပဒေ ဥတ္တရပဒလောပံ ကတွာ ယထာ ''ဉာဏသတ္တော''တိ, ဉာဏတ ပညတ ပဏ္ဍိတော သတ္တောတိ အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓါနဉှိ ပါဒမူလေ အဘိနီဟာရတော ပဋ္ဌာယ ပဏ္ဍိတောဝ သော သတ္တော, န အန္ဓဗာလောတိ ဗောဓိသတ္တော။ ဧဝံ ဂုဏဝတော ဥပ္ပန္နနာမဝသေန ဗောဓိသတ္တဿေဝ သတော။ အဿာဒီယတီတိ **အဿာဒော,** သုခံ။ တဥ္စ သာတတာကာရလက္ခဏန္တိ အာဟ **''အဿာဒေတိ မဓုရာကာရော''** တိ။ ဆန္ဒရာဂေ ဝိနီယတိ ဧဝဝ ပဟီယတိ စ ဧတ္တောတိ **နိဗ္ဗာနံ ''ဆန္ဒရာဂဝိနယော ဆန္ဒရာဂပ္ပဟာနန္တ''တိ ဝုစ္စတိ**။ တေနာဟ **''နိဗ္ဗာန''** န္တိအာဒိ။ တတ္ထ **အာဂမ္မာ** တိ ဣဒံ ယော ဇနော ရာဂံ ဝိနေတိ ပဇဟတိ စ, တဿ အာရမ္မဏကရဏံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဒုတိယတတိယာနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

ပုဗ္ဗေဝသမ္ဗောဓသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄-၉. သမဏဗြာဟ္မဏသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၀၇-၁၁၂. စတုတ္ထေ **သာမညန္တိ** အရိယမဂ္ဂေါ, တေန အရဏီယတော ဥပဂန္တဗ္ဗတော **သာမညတ္ထံ,** အရိယဖလန္တိ အာဟ **''သာမညတ္ထန္တိ စတုဗ္ဗိဓံ အရိယဖလ''** န္တိ။ **ဗြဟ္မညတ္ထ** န္တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ တေနာဟ **''ဣတရံ တဿေဝ ဝေဝစန''** န္တိ။ အရိယမဂ္ဂသင်္ခါတံ သာမညမေဝ တ အရဏီယတော **သာမညတ္ထ** န္တိ အာဟ **''သာမညတ္ထေန တ စတ္တာရော မဂ္ဂါ''** တိ။ ပဥ္စမာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

သမဏဗြာဟ္မဏသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ဒုတိယနိဒါနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၁၃. ဒသမေ **ဝိဝဋ္ဋကမိကမ္မာန** န္တိ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယကမ္မာနံ။ **တဒဘိနိဝတ္တေတီ** တိ ဧတ္ထ **တံ**-သဒ္ဒေန ပစ္စာမသနဿ ဝိပါကဿ ပရာမာသောတိ အာဟ **''တံ အဘိနိဝတ္တေတီ''** တိ, တံ ဝိပါကံ အဘိဘဝိတွာ နိဝတ္တေတီတိ အတ္ထော။ ဣဒါနိ န ကေဝလံ ဝိပါကဿေဝ ပရာမာသော တံ-သဒ္ဒေန, အထ ခော ဆန္ဒရာဂဋ္ဌာနိယာနံ ဓမ္မာနံ တဗ္ဗိပါကဿ စ ပရာမာသော ဒဋ္ဌဗ္ဗောတိ အာဟ **''ယအာ တ တေနာ''**တိအာဒိ။ **တေ စေဝ ဓမ္မေ** တိ တေ ဆန္ဒရာဂဋ္ဌာနိယေ ဓမ္မေ။ **နိဗ္ဗိဇ္ဈိတွာ ပဿတီ** တိ ကိလေသေ နိဗ္ဗိဇ္ဈိတွာ ဝိဘူတံ ဟာကဋံ ကတွာ ပဿတီတိ။

ဒုတိယနိဒါနသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သမ္ဗောဓဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၁၂) ၂. အာဟာယိကဝဂ္ဂေါ

၁. အာဟာယိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၁၄. ဒုတိယဿ ပဌမေ အဟာယေသု နိဗ္ဗတ္တနသီလတာယ အဟာယူပကာ **အာဟာယိကာ**တိ အာဟ **"အဟာယံ ဂစ္ဆိဿန္တီတိ အာဟာယိကာ"**တိ။ အညေ ဗ္ရဟ္မစာရိနော သုနိဝတ္ထေ သုပာရုတေ သုမ္ဘကပတ္တဓရေ ကမနိဂမရာဇဓာနီသု ပိဏ္ဍာယ စရိတ္ဝာ ဓီဝိကံ ကပ္ပေန္တေ ဒိသွာ သယမ္ပိ တာဒိသေန အာကာရေန တထာပဋိပဇ္ဇနတော "အဟံ ဗ္ရဟ္မစာရီ"တိ ပဋိညံ ဒေန္တော ဝိယ ဟောတီတိ အာဟ **"ဗ္ရဟ္မစာရိပဋိညောတိ ဗ္ရဟ္မစာရိပဋိရူပကော"** တိ။ "အဟမ္ပိ ဘိက္ခူ"တိ ဝတ္ဝာ ဥပေါသထဂ္ဂါဒီနိ ပဝိသန္တော ပန ဗ္ရဟ္မစာရိပဋိညော ဟောတိယေဝ, တထာ သင်္ဃိကံ လာဘံ ဂဏှန္တော။ တေနာဟ **"တေသံ တ။ပေ။ ဓေံပဋိညော"**တိ။ **အက္ကောသတီ** တိ "အဿမဏောသိ, သမဏပဋိညောသီ"တိအာဒိနာ အက္ကောသတိ။ **ပရိဘာသတီ**တိ "သော တ္ဝံ 'ဟောတု, မုဏ္ဍကသမဏော အဟ'န္တိ မညသိ, ဣဒါနိ တေ အဿမဏဘာဝံ အာရောပေဿာမီ"တိအာဒိနာ ဝဒန္တော ပရိဘာသတိ။

ကိလေသကာမောပိ အဿာဒိယမာနော ဝတ္ထုကာမန္တောဂဓောယေဝ, ကိလေသကာမဝသေန စ တေသံ အဿာဒနံ သိယာတိ အာဟ **"ကိလေသကာမေန ဝတ္ထုကာမေ သေဝန္တဿာ"** တိ။ **ကိလေသကာမေနာ**တိ ကရဏတ္ထေ ကရဏဝစနံ။ **နတ္ထိ ဒေါသော**တိ အဿာဒေတ္ဝာ ဝိသယပရိဘောဂေ နတ္ထိ အာဒီနဝတေ, တပ္ပစ္စယာ န ကောစိ အန္တရာယောတိ အဓိပ္ပာယော။ **ဟာတဗ္ဗတံ အာပဇ္ဇတီ** တိ ပရိဘုဉ္ဇနကတံ ဥပဂစ္ဆတိ။ ပရိဘောဂတ္ထော ဟိ အယံ ဟာ-သဒ္ဒော, ကတ္တုသာဓနော စ တဗ္ဗ-သဒ္ဒော, ယထာရုစိ ပရိဘုဉ္ဇတီတိ အတ္ထော။ **ပိဝိတဗ္ဗတံ ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗတ** န္တိ ဧတ္ထာပိ ကတ္တုဝသေနေဝ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

အာဟာယိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ဒုလ္လဘသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၁၅. ဒုတိယေ ပရေန ကတဿ ဥပကာရဿ အနုရူပပ္ပဝတ္တိ အတ္တနိ ကတံ ဥပကာရံ ဥပကာရတော ဇာနန္တော ဝေဒိယန္တော **ကတညူ ကတဝေဒီ**တိ အာဟ **"ဣမိနာ မယှံ ကတ"**န္တိအာဒိ။

ဒုလ္လဘသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. အပ္ပမေယျသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၁၆. တတိယေ **သုခေန မေတဗ္ဗော** တိ ယထာ ပရိတ္တဿ ဥဒကဿ သုခေန ပမာဏံ ဂယှတိ, ဧဝမေဝ "ဥဒ္ဓတော"တိအာဒိနာ ယထာဝုတ္တေဟိ အဂုဏင်္ဂေဟိ သမန္နာဂတဿ သုခေန ပမာဏံ ဂယှတီတိ, သုခေန မေတဗ္ဗော။ **ဒုက္ခေန မေတဗ္ဗော** တိ ယထာ မဟာသမုဒ္ဒဿ ဒုက္ခေန ပမာဏံ ဂယှတိ, ဧဝမေဝ "အနုဒ္ဓတော"တိအာဒိနာ ဒဿိတေဟိ ဂုဏင်္ဂေဟိ သမန္နာဂတဿ ဒုက္ခေန ပမာဏံ ဂယှတိ, "အနာဂါမီ နု ခေါ ခီဏာသဝေါ နု ခေါ"တိ ဝတ္တဗ္ဗတံ ဂစ္ဆတိ, တေနေသ ဒုက္ခေန မေတဗ္ဗော။ **ပမေတုံ န သက္ကောတီ** တိ ယထာ အာကာသဿ န သက္ကာ ပမာဏံ ဂဟေတုံ, ဧဝံ ခီဏာသဝဿ, တေနေသ ပမေတုံ န သက္ကာတိ **အပ္ပမေယျော** ။

သာရာဘာဝေန တုစ္ဆတ္တာ နဠော ဝိယ နဠော, မာနောတိ အာဟ **"ဥန္နဠောတိ ဥဂ္ဂတနဠော"** တိ, ဥဋ္ဌိတတုစ္ဆမာနောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တေနာဟ **"တုစ္ဆမာနံ ဥက္ခိပိတ္ဝာ ဌိတောတိ အတ္ထော"** တိ။ မနော ဟိ သေယျဿ သေယျောတိ သဒိသောတိ စ ပဝတ္တိယာ ဝိသေသတော တုစ္ဆော။ **စာပလ္လေနာ** တိ စပလဘာဝေန, တဏှာလောလုပ္ပေနာတိ အတ္ထော။ **မုခရော**တိ မုခေန ဖရုသော, ဖရုသဝစနောတိ အတ္ထော။ **ဝိကိဏ္ဏဝါစော** တိ ဝိသဋ္ဌဝစနော သမ္ဖပ္ပလာပိတာယ အပရိယန္တဝစနော။ တေနာဟ **"အသညတဝစနော"**တိ, ဒိဝသမ္ပိ နိရတ္ထကဝစနံ ပလာပီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **စိတ္တေကဂ္ဂတာရဟိတော**တိ ဥပစာရပ္ပနာသမာဓိရဟိတော စဏ္ဍသောတေ ဗဒ္ဓနာဝာ ဝိယ အနဝဋ္ဌိတကိရိယော။ **ဘန္တ**

တစိတ္တောတိ အနဝဋ္ဌိတစိတ္တော ပဏ္ဏာရုဠှဟတလမိဂသဒိသော။ **ဝိဝဋ္ဋိန္ဒြိယော**တိ သံဝရာဘာဝေန ဂိဟိကာလေ ဝိယ အသံဝုတစက္ခာဒိက္ကန္ဒြိယော။

အပ္ပမေယျသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. အာနေဉ္ဇသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၁၇. စတုတ္ထေ သဟ ဗျယတိ ဂစ္ဆတီတိ သဟဗျော, သဟပဝတ္တနကော။ တဿ ဘာဝေ **သဟဗျတာ,** သဟပဝတ္တီတိ အာဟ **“သဟဘာဝံ ဥပပဇ္ဇတီ”** တိ။ ‘‘ယာဝတကံ တေသံ ဒေဝာနံ အာယုပ္ပမာဏံ, တံ သဗ္ဗံ ခေပေတွာ နိရယမ္ပိ ဂစ္ဆတီ’’တိအာဒိဝစနတော အရူပဘဝတော စုတဿ အဟယူပပတ္တိ ဝုတ္တာ ဝိယ ဒိဿတီတိ တန္နိဝတ္တနတ္ထံ ဘဂဝတော အဓိပ္ပာယံ ဝိဝရန္တော ‘‘သန္ဓာယဘာသိတမိဒံ ဝစန’’န္တိ ဒီပေတိ **“နိရယာဒီဟိ အဝိပ္ပမုတ္တတ္တာ”**တိအာဒိနာ။ န ဟိ တဿ ဥပစာရဇ္ဈာနတော ဗလဝတရံ အကုသလံ အတ္ထီတိ။ ဣမိနာ တတော စဝန္တာနံ ဥပစာရဇ္ဈာနမေဝ ပဋိသန္ဓိဇနကံ ကမ္မန္တိ ဒီပေတိ။ အဓိကံ ပယသတိ ပယုဇ္ဇတိ ဧတေနာတိ **အဓိပ္ပယာသော,** သဝိသေသံ ကတ္တိကတ္တဗ္ဗကိရိယာ။ တေနာဟ **“အဓိကပ္ပယောဂေ”** တိ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

အာနေဉ္ဇသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ဝိပတ္တိသမ္ပဒာသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၁၈. ပဉ္စမေ **ဒိန္န** န္တိ ဒေယျဓမ္မသီသေန အန္နံ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **“ဒိန္နဿ ဖလာဘာဝံ သန္ဓာယ ဝဒတီ”** တိ။ ဒိန္နံ ပန အန္နာဒိဝတ္ထုံ ကထံ ပဋိက္ခိပတိ။ ဧသ နယော **“ယိဋ္ဌံ ဟုတ”** န္တိ ဧတ္ထာပိ။ **မဟာယာဂေ**တိ သဗ္ဗသာဓာရဏံ မဟာအန္နံ။ **ပဟေဏကသက္ကာရော** တိ ပာဟုနကာနံ ကာတဗ္ဗသက္ကာရော။ **ဖလ**န္တိ အာနိသံသဖလံ နိဿန္ဒဖလဉ္စ။ **ဝိပါကော**တိ သဒိသဖလံ။ **ပရလောကေ ဌိတဿ အယံ လောကော နတ္ထီ** တိ ပရလောကေ ဌိတဿ ကမ္မုနာ လဒ္ဓဗ္ဗော အယံ လောကော န ဟောတိ။ **ဣဓလောကေ ဌိတဿပိ ပရလောကော နတ္ထီ** တိ ဣဓလောကေ ဌိတဿ ကမ္မုနာ လဒ္ဓဗ္ဗော ပရလောကော န ဟောတိ။ တတ္ထ ကာရဏမာဟ **“သဗ္ဗေ တတ္ထ တတ္ထေဝ ဥစ္ဆိဇ္ဇန္တီ”** တိ။ ဣမေ သတ္တာ ယတ္ထ ယတ္ထ ဘဝယောနိဂတိအာဒီသု ဌိတာ, တတ္ထ တတ္ထေဝ ဥစ္ဆိဇ္ဇန္တိ, ဒွဝယဝိနာသေန ဝိနဿန္တိ။

ဖလာဘာဝဝသေနာတိ မာတာပိတူသု သမ္မာပဋိပတ္တိမိစ္ဆာပဋိပတ္တီနံ ဖလဿ အဘာဝဝသေန ‘‘နတ္ထိ မာတာ, နတ္ထိ ပိတာ’’တိ ဝဒတိ, န မာတာပိတူနံ, နာပိ တေသု သမ္မာပဋိပတ္တိမိစ္ဆာပဋိပတ္တီနံ အဘာဝဝသေန တေသံ လောကပစ္စက္ခတ္တာ။ ပုဗ္ဗုဠှကဿ ဝိယ ဣမေသံ သတ္တာနံ ဥပ္ပာဒော နာမ ကေဝလော, န စ ခနပုဗ္ဗကောတိ ဒဿနတ္ထံ **“နတ္ထိ သတ္တာ ဩပပာတိကာ”**တိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **“စဝိတွာ ဥပပဇ္ဇနကာ သတ္တာ နာမ နတ္ထီတိ ဝဒတီ”** တိ။ **သယံ အဘိညာ သစ္ဆိကတွာ ပဝေဒေန္တီ**တိ ယေ ဣမဉ္စ လောကံ ပရဉ္စ လောကံ အဘိဝိသိဋ္ဌာယ ပညာယ သယံ ပစ္စက္ခံ ကတွာ ပဝေဒေန္တိ, တေ နတ္ထီတိ သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓာနံ အဘာဝံ ဒီပေတိ။

ဝိပတ္တိသမ္ပဒာသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆-၇. အပဏ္ဏကသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၁၉-၁၂၀. ဆဋ္ဌေ **ဆဟိ တလေဟိ သမန္နာဂတော ပာသကော** တိ စတူသု ပဿေသု စတ္တာရိ တလာနိ, ဒွီသု ကောဋီသု ဒွေ တလာနီတိ ဧဝံ ဆဟိ တလေဟိ သမန္နာဂတော ပာသကကီဠာပသုတာနံ မဏိသဒိသော ပာသကဝိသေသော။ သတ္တမံ ဥတ္တာနမေဝ။

အပဏ္ဏကသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ပဌမသောစေယျသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၂၁. အဋ္ဌမေ **သုစိဘာဝေ**တိ ကိလေသာသုစိဝိဂမေန သုဒ္ဓဘာဝေ အသံကိလိဋ္ဌဘာဝေ, အတ္ထတော ကာယသုစရိတာဒီနိ။

ပဌမသောစေယျသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. ဒုတိယသောစေယျသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၂၂. နဝမေ သမုစ္ဆေဒဝသေန ပဟီနသဗ္ဗကာယဒုစ္စရိတတာယ ကာယေ, ကာယေန ဝါ သုစိ **ကာယသုစိ**။ တေနာဟ **"ကာယဒွါရေ"**တိအာဒိ။ **သောစေယျသမ္ပန္န**န္တိ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓကိလေသတ္တာ ပရိသုဒ္ဓါယ သောစေယျသမ္ပတ္တိယာ ဥပေတံ။ နိန္နှာတတာ အင်္ဂမင်္ဂသလိလေန ဝိက္ခာလိတာ ပာပါ ဧတေနာတိ **နိန္နှာတပါပကော,** ခီဏာသဝေါ။ တေနာဟ **"ခီဏာသဝံ ကထိတော"**တိ။

ဒုတိယသောစေယျသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. မောနေယျသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၂၃. ဒသမေ မုနိနော ဘာဝါ **မောနေယျာနိ,** ယေဟိ ဓမ္မေဟိ ဥဘယဟိတမုနနတော မုနိ နာမ ဟောတိ, တေ မုနိဘာဝကရာ မောနေယျာ ပဋိပဒါ ဓမ္မာ ဧဝ ဝုတ္တာ။ မုနိနော ဝါ ဧတာနိ **မောနေယျာနိ,** ယထာဝုတ္တဓမ္မာ ဧဝ။ တတ္ထ ယသ္မာ ကာယေန အကတ္တဗ္ဗဿ အကရဏံ, ကတ္တဗ္ဗဿ စ ကရဏံ , "အတ္ထိ ဣမသ္မိံ ကာယေ ကေသာ"တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၂.၃၇၇; မ. နိ. ၁.၁၁၀; သံ. နိ. ၄.၁၂၇; ခု. ပါ. ၃.ဒွတ္တိံသာကာရ) ကာယသင်္ခါတဿ အာရမ္မဏဿ ဇာနနံ, ကာယဿ စ သမုဒယတော အတ္ထင်္ဂမတော အဿာဒတော အာဒီနဝတော နိဿရဏတော စ ယထာဝတော ပရိဇာနနတာ, တထာ ပရိဇာနနဝသေန ပန ပဝတ္တော ဝိပဿနာမဂ္ဂေါ, တေန စ ကာယေ ဆန္ဒရာဂဿ ပဇဟနံ, ကာယသင်္ခါရံ နိရောဓေတွာ ပတ္တဗ္ဗသမာပတ္တိ စ, သဗ္ဗေ ဧတေ ကာယမုခေန ပဝတ္တာ မောနေယျပဋိပဒါ ဓမ္မာ **ကာယမောနေယျံ နာမ**။ တသ္မာ တမတ္ထံ ဒဿေတုံ "ကတမံ ကာယမောနေယျံ? တိဝိဓကာယဒုစ္စရိတဿ ပဟာနံ ကာယမောနေယျံ, တိဝိဓကာယသုစရိတမ္ပိ ကာယမောနေယျ"န္တိအာဒိနာ (မဟာနိ. ၁၄) ပါဠိ အာဂတာ။ ဣဓာပိ တေနေဝ ပါဠိနယေန အတ္ထံ ဒဿေန္တော **"တိဝိဓကာယဒုစ္စရိတပ္ပဟာနံ ကာယမောနေယျံ နာမာ"** တိ အာဒိမာဟ။

ဣတရာနိ "ကတမံ ဝစီမောနေယျံ? စတုဗ္ဗိဓဝစီဒုစ္စရိတဿ ပဟာနံ ဝစီမောနေယျံ, စတုဗ္ဗိဓံ ဝစီသုစရိတံ, ဝါစာရမ္မဏေ ဉာဏံ, ဝါစာပရိညာ, ပရိညာသဟဂတော မဂ္ဂေါ, ဝါစာယ ဆန္ဒရာဂဿ ပဟာနံ, ဝစီသင်္ခါရနိရောဓော ဒုတိယဇ္ဈာနသမာပတ္တိ ဝစီမောနေယျ"န္တိ ဣမာယ ပါဠိယာ ဝုတ္တမတ္ထံ အတိဒိသန္တော **"ဝစီမောနေယျေပိ ဧသေဝ နယော"**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ စောပနဝါစဉ္စေဝ သဒ္ဒဝါစဉ္စ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တာ ပညာ **ဝါစာရမ္မဏေ ဉာဏံ**။ တဿာ ဝါစာယ သမုဒယာဒိတော ပရိဇာနနံ **ဝါစာပရိညာ**။

"ကတမံ မနောမောနေယျံ? တိဝိဓမနောဒုစ္စရိတဿ ပဟာနံ မနောမောနေယျံ, တိဝိဓံ မနောသုစ္စရိတံ, မနာရမ္မဏေ ဉာဏံ, မနပရိညာ, ပရိညာသဟဂတော မဂ္ဂေါ, မနသ္မိံ ဆန္ဒရာဂဿ ပဟာနံ, စိတ္တသင်္ခါရနိရောဓော သညာဝေဒယိတနိရောဓသမာပတ္တိ မနောမောနေယျ"န္တိ ဣမာယ ပါဠိယာ အာဂတနယေန အတ္ထံ ဝိဘာဝေန္တော **"မနောမောနေယျေပိ ဣမိနာဝ နယေန အတ္ထော ဥတွတ"**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ စ ကောသိတိဝိဓံ လောကိယစိတ္တံ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တဉာဏံ **မနာရမ္မဏေ ဉာဏံ။** တဿ သမုဒယာဒိတော ပရိဇာနနံ **မနပရိညာ**တိ အယံ ဝိသေသော။

မောနေယျသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အာပာယိကဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၁၃) ၃. ကုသိနာရဝဂ္ဂေါ

၁-၂. ကုသိနာရသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၂၄-၁၂၅. တတိယဿ ပဌမေ **တဏှာဟာရေနေ ဂထိတော**တိ တဏှာဟာဗန္ဓနေန ဗဒ္ဓေါ။ **တဏှာဟာမုစ္ဆနာယာ**တိ တဏှာဟာယ ဝသေန မုစ္ဆာပတ္တိယာ။ **မုစ္ဆိတော** တိ မုစ္ဆံ မောဟံ ပမာဒံ အာပန္နော။ **အဇ္ဈောပန္နော** တိ အဓိသြပန္နော။ တဏှာဟာယ အဓိဘဝိတ္ဝာ အဇ္ဈောတ္ထဋော ဂိလိတ္ဝာ ပရိနိဋ္ဌပေတွာ ဝိယ ဌိတော။ တေနာဟ **"အဇ္ဈောပန္နောတိ တဏှာဟာယ ဂိလိတ္ဝာ ပရိနိဋ္ဌပေတွာ ပဝတ္တော"**တိ။ **အနာဒီနဝဒဿာဝီ** တိ ဂထိတာဒိဘာဝေန ပရိဘောဂေ အာဒီနဝမတ္တမ္ပိ န ပဿတိ။ **နိဿရဏပညော** တိ အယမတ္တော အာဟာရပရိဘောဂေတိ တတ္ထ ပယောဇနပရိစ္ဆေဒိကာ "ယာဝဒေဝ ဣမဿ ကာယဿ ဌိတိယာ"တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၂၃; ၂.၂၄; ၃.၇၅; သံ. နိ. ၄.၁၂၀; အ. နိ. ၆.၅၈; ၈.၉) ပဝတ္တာ အာဟာရပဋိဗဒ္ဓဆန္ဒရာဂနိဿရဏဘူတာ ပညာ အဿ အတ္ထီတိ နိဿရဏပညော။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။ ဒုတိယေ နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

ကုသိနာရသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ဂေါတမကစေတိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၂၆. တတိယေ **သမ္ဗဟုလာ** တိ ပဉ္စသတမတ္တာ။ ပဉ္စသတာ ကိရ ဗြာဟ္မဏာ တိဏ္ဏံ ဝေဒာနံ ပာရဂူ အပရဘာဂေ ဘဂဝတော ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ကာမေသု အာဒီနဝံ နေက္ခမ္မေ စ အာနိသံသံ ပဿမာနာ ဘဂဝတော သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတွာ န စိရဿေဝ သဗ္ဗံ ဗုဒ္ဓဝစနံ ဥဂ္ဂဏှိတွာ ပရိယတ္တိံ နိဿာယ မာနံ ဥပ္ပာဒေသုံ – "ယံ ယံ ဘဂဝါ ကထေတိ, တံ တံ မယံ ခိပ္ပမေဝ ဇာနာမ။ ဘဂဝါ ဟိ ဣတ္ထိလိင်္ဂါဒီနိ တီဏိ လိင်္ဂါနိ, နာမာဒီနိ စတ္တာရိ ပဒါနိ, ပဌမာဒယော သတ္တ ဝိဘတ္တိယော မုဉ္စိတ္ဝာ န ကိဉ္စိ ကထေတိ, ဧဝံ ကထိတေ စ အမှာကံ ဂဏ္ဌိပဒံ နာမ နတ္ထီ"တိ, တေ ဘဂဝတိ အဂါရဝါ ဟုတွာ တတော ပဋ္ဌာယ ဘဂဝတော ဥပဋ္ဌာနမ္ပိ ဓမ္မဿဝနမ္ပိ အဘိဏှံ န ဂစ္ဆန္တိ။ တေ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ **"သမ္ဗဟုလာ ကိရ ဗြာဟ္မဏပဗ္ဗဇိတာ။ပေ။ ဓမ္မဿဝနံ န ဂစ္ဆန္တီ"**တိ။ **မုခပဋိညံ ဂဟေတွာ**တိ "သစ္စံ ကိရ တုမှေဟ, ဘိက္ခဝေ"တိအာဒိနာ တမတ္ထံ ပဋိပုစ္ဆိတွာ "သစ္စံ ဘဂဝါ"တိ တေဟိ ဘိက္ခူဟိ ဝုတ္တံ ပဋိဉ္ဉံ ဂဟေတွာ။ တဉှိ အတ္တနော မုခေနေဝ ပဋိညာတတ္တာ "မုခပဋိညာ"တိ ဝုစ္စတိ။

နေဝ အာဂတဋ္ဌာနံ န ဂတဋ္ဌာနံ အဒ္ဒသံသု ။ ကသ္မာ? အညာဏတော။ တေ ကိရ တဿ သုတ္တဿ အတ္ထံ န ဇာနိံသု။ တေသဉှိ တသ္မိံ သမယေ ဝိစိတ္တနယံ ဒေသနာဝိလာသယုတ္တမ္ပိ တံ သုတ္တံ ဃနပုထုလေန ဒုဿပဋ္ဋေန မုခံ ဗန္ဓံ ကတွာ ပုရတော ဌပိတမနုညဘောဇနံ ဝိယ အဟောသိ။ နနု စ ဘဂဝါ အတ္တနာ ဒေသိတံ ဓမ္မံ ပရေ ဉာပေတုံ ကပ္ပသတသဟဿာဓိကာနိ စတ္တာရိ အသင်္ချေယျာနိ ဟာရမိယော ပူရေတွာ သဗ္ဗညုတံ ပတ္တော, သော ကသ္မာ ယထာ တေ န ဇာနန္တိ, တထာ ဒေသေတီတိ? တေသံ မာနဘဉ္ဇနတ္ထံ။ ဘဂဝါ ဟိ "အဘဗ္ဗာ ဣမေ ဣမံ မာနခိလံ အနုပဟစ္စ မဂ္ဂံ ဝါ ဖလံ ဝါ သစ္ဆိကာတု"န္တိ တေသံ သုတပရိယတ္တိံ နိဿာယ ဥပ္ပန္နံ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိံ ကတွာ ဒေသနာကု သလော မာနဘဉ္ဇနတ္ထံ "သဗ္ဗဓမ္မမူလပရိယာယ"န္တိအာဒိနာ **မူလပရိယာယသုတ္တံ** (မ. နိ. ၁.၁) အဘာသိ။

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ "မယ္ဟံ ကထာ နိယျာတီ"တိ မုခသမ္ပတ္တမေဝ ကထေတီတိ စိန္တယိံသူ တိ ဣဒံ အင်္ဂုတ္တရဘာဏကာနံ ဝဋ္ဋန္ဟကတ္ထိန္ဒိဟာရေန ဝုတ္တံ။ မဇ္ဈိမဘာဏကာ ပန ဧဝံ ဝဒန္တိ – ဧဝံ မာနဘဉ္ဇနတ္ထံ ဒေသိတဉ္စ ပန တံ သုတ္တံ သုတွာ တေ ဘိက္ခူ "တံယေဝ ကိရ ပထဝိံ ဒိဋ္ဌိဂတိကော သဉ္ဇာနာတိ, သေခေါပိ အရဟာပိ တထာဂတောပိ အဘိဇာနာတိ, ကိ နာမိဒံ ကထံ နာမိဒ"န္တိ စိန္တေန္တာ "ပုဗ္ဗေ မယံ ဘဂဝတာ ကထိတံ ယံကိဉ္စိ ခိပ္ပမေဝ ဇာနာမ, ဣဒါနိ ပနိမဿ မူလပရိယာယဿ အန္တံ ဝါ ကောဋိံ ဝါ န ဇာနာမ န ပဿာမ, အဟော ဗုဒ္ဓါ နာမ အပ္ပမေယျာ အတုလာ"တိ ဥဒ္ဓတဒာဌာ ဝိယ သပ္ပာ နိမ္မဒါ ဟုတွာ ဗုဒ္ဓုပဋ္ဌာနဉ္စ ဓမ္မဿဝနဉ္စ သက္ကစ္စံ အဂမံသု။ တေန သမယေန ဓမ္မသဘာယံ သန္နိသိန္နာ ဘိက္ခူ "အဟော ဗုဒ္ဓါနံ အာနုဘာဝေါ, တေ နာမဗြာဟ္မဏပဗ္ဗဇိတာ တထာ မာနမဒမတ္တာ ဘဂဝတာ မူလပရိယာယဒေသနာယ နိဟတမာနာ ကတာ"တိ ကထံ သမုဋ္ဌာပေသုံ။ တံ သုတွာ ဘဂဝါ "န, ဘိက္ခဝေ, ဣဒါနေဝ, ပုဗ္ဗေပိ အဟံ ဧဝံ ဣမေ မာနပဂ္ဂဟိတသီသေ စရန္တေ နိဟတမာနေ အကာသိ"န္တိ ဝတွာ အတီတံ အာဟရန္တ

တော “ဘူတပုဗ္ဗံ, ဘိက္ခဝေ, အညတရော ဒိသာပာမောက္ခော ဗြာဟ္မဏော ဗာရာဏသိယံ ပဋိဝသတိ တိဏ္ဏံ ဝေဒါနံ ပါရဂူ သနိဃဏ္ဍုကေဋုဘာနံ သာက္ခရပ္ပဘေဒါနံ ဣတိဟာသပဉ္စမာနံ ပဒကော ဝေယျာကရဏော လောကာယတမဟာ ပုရိသလက္ခဏေသု အနဝယော, သော ပဉ္စမတ္တာနိ မာဏဝကသတာနိ မန္တေ ဝါစေတိ။ ပဏ္ဍိတမာဏဝကာ ဗဟုဉ္စ ဂဏှန္တိ လဟုဉ္စ, သုဋ္ဌု စ ဥပဓာရေန္တိ”တိအာဒိနာ ဇာတကံ ကထေသိ။

တံ သုတွာ တေ ဘိက္ခူ “ပုဗ္ဗေပိ မယံ မာနေနေဝ ဥပဟတာ”တိ ဘိယျောသောမတ္တာယ နိဟတမာနာ ဟုတွာ အတ္တနော ဥပကာရကမ္မဋ္ဌာနပရာယဏာ အဟေသုံ။ တတော ဘဂဝါ ဧကံ သမယံ ဇနပဒစာရိကံ စရန္တော ဝေသာလိံ ပတွာ ဂေါတမကေ စေတိယေ ဝိဟရန္တော ဣမေသံ ပဉ္စသတာနံ ဘိက္ခူနံ ဉာဏပရိပါကံ ဝိဒိတွာ ဣဒံ ဂေါတမကသုတ္တံ ကထေသိ။ ဣဒဉ္စ သုတ္တံ သုတွာ တေ ပဉ္စသတာ ဘိက္ခူ တသ္မိံယေဝ အာသနေ သဟ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ အရဟတ္တံ ပါပုဏိံသူတိ။

အဘိညာယာတိ ကုသလာဒိဘေဒံ ခန္ဓာဒိဘေဒဉ္စ ဒေသေတဗ္ဗံ ဓမ္မံ, ဝေနေယျာနဉ္စ အာသယာနုသယစရိယာဓိမု တ္တိအာဒိဘေဒံ, တသ္သ စ ဒေသေတဗ္ဗပ္ပကာရံ ယာထာဝတော အဘိဇာနိတွာတိ အတ္ထော။ **ဣမေ ပဉ္စက္ခန္ဓာ ဒွါဒသာယတနာနီ**တိအာဒိ ပနေတ္ထ နိဒဿနမတ္တံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **သပ္ပစ္စယ**န္တိ သကာရဏံ, ဝေနေယျာနံ အဇ္ဈာသယေန တ ပုစ္ဆာယ တ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိယာ တ သနိမိတ္တံ ဟေတုဥာဟရဏသဟိတဉ္စာတိ အတ္ထော။ ရာက ဒိနံ ပဋိဟရဏံ ပဋိဟာရိယံ, တဒေဝ ဟဋိဟာရိယံ, သဟ ပါဋိဟာရိယေနာတိ **သပ္ပာဋိဟာရိယံ**။ ရာကာဒိပ္ပဋိသေဓနဝသေနေဝ ဟိ သတ္ထာ ဓမ္မံ ဒေသေတိ။ တေနာဟ **“ပစ္စနီကပဋိဟရဏေန သပ္ပာဋိဟာရိယမေဝ ကတွာ”**တိ။ အပရေ ပန “ယထာရဟံ ဣဒ္ဓိအာဒေသနာနုသာသနိပါဋိဟာရိယသဟိတ”န္တိ ဝဒန္တိ အနုသာသနိပါဋိဟာရိယရဟိတာ ဒေသနာ နတ္ထီတိ ကတွာ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

ဂေါတမကစေတိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. ဘရဏ္ဍုကာလာမသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၂၇. စတုတ္ထေ **အာဠာရကာလာမကာလေ**တိ အာဠာရကာလာမာနံ ဓရမာနကာလေ။ **ပရိညာ**န္တိ ပဟာနပရိညံ။ သာ ဟိ သမတိက္ကမော, န ဉာတရာ။ တေနာဟ **“ပရိညာ နာမ သမတိက္ကမော”**တိ။ ဧတ္ထ စ ပဌမော သတ္ထာ ရူပါဝစရသ မာပတ္တိလာဘီ ဒဋ္ဌဗ္ဗော, ဒုတိယော အရူပါဝစရသမာပတ္တိလာဘီ, တတိယော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ **ပုဂ္ဂလပညတ္တိယံ** (ပု. ပ. ၁၃၀) –

> “ယတွာယံ သတ္ထာ ကာမာနံ ပရိညံ ပညာပေတိ, န ရူပါနံ ပရိညံ ပညာပေတိ, န ဝေဒနာနံ ပရိညံ ပညာပေတိ, ရူပါဝစရသမာပတ္တိယာ လာဘီ သတ္ထာ တေန ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ယတွာယံ သတ္ထာ ကာမာနဉ္စ ပရိညံ ပညာပေတိ, ရူပါနဉ္စ ပရိညံ ပညာပေတိ, န ဝေဒနာနံ ပရိညံ ပညာပေတိ, အရူပါဝစရသမာပတ္တိယာ လာဘီ သတ္ထာ တေန ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ယတွာယံ သတ္ထာ ကာမာနဉ္စ ပရိညံ ပညာပေတိ, ရူပါနဉ္စ ပရိညံ ပညာပေတိ, ဝေဒနာနဉ္စ ပရိညံ ပညာပေတိ, သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ သတ္ထာ တေန ဒဋ္ဌဗ္ဗော”တိ။

တတ္ထ တိတ္ထိယာ သမယံ ဇာနန္တာ ကာမာနံ ပရိညံ ပညာပေယျုံ ပဌမဇ္ဈာနံ ဝဒမာနာ။ ရူပါနံ ပရိညံ ပညာပေယျုံ အရူပဘဝံ ဝဒမာနာ။ ဝေဒနာပရိညံ ပညာပေယျုံ အသညာဘဝံ ဝဒမာနာ။ တေ ပန “ဣဒံ နာမ ပဌမဇ္ဈာနံ, အယံ ရူပဘဝေ, အယံ အသညာဘဝေ”တိပိ န ဇာနန္တိ။ တေ ပညာပေတုံ အသက္ကောန္တာပိ ကေဝလံ “ပညာပေမာ”တိ ဝဒန္တိ။ တထာဂတော ပန ကာမာနံ ပရိညံ အနာဂါမိမဂ္ဂေန ပညာပေတိ, ရူပဝေဒနာနံ အရဟတ္တမဂ္ဂေန။ ဧဝမေတ္ထ ဒွေဝ ဇနာ ဗာဟိရကာ, ဧကော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါတိ ဣမသ္မိံ လောကေ တယော သတ္ထာရော နာမ။

ဘရဏ္ဍုကာလာမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ဟတ္ထကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၂၈. ပဉ္စမေ **အဘိက္ကန္တာ** တိ အတိက္ကန္တာ, ဝိဂတာတိ အတ္ထောတိ အာဟ **“ခယေ ဒိဿတီ”** တိ။ တေနေဝ ဟိ **“နိက္ခန္တော ပဌမော ယာမော”** တိ အနန္တရံ ဝုတ္တံ။ **အဘိက္ကန္တတရော** တိ အတိဝိယ ကန္တတရော။ တာဒိသော စ သုန္ဒရော ဘဒ္ဒကော နာမ ဟောတီတိ အာဟ **“သုန္ဒရေ ဒိဿတီ”** တိ။ **ကောတိ** ဒေဝနာဂယက္ခဂန္ဓဗ္ဗာဒီသု ကော ကတမော? **မေတိ** မမ။ **ဟာအနီတိ** ဟာဒေ။ **ဣဒ္ဓိယာ** တိ ဣမာယ ဧဝရူပါယ ဒေဝိဒ္ဓိယာ။ **ယသသာတိ** ဣမိနာ ဧဒိသေန ပရိဝါရေန ပရိစ္ဆေဒေန။ **ဇလန္တိ** ဝိဇ္ဇောတမာနော။ **အဘိက္ကန္တေနာ** တိ အတိဝိယ ကန္တေန ကမနီယေန အဘိရူပေန။ **ဝဏ္ဏေနာတိ** ဆဝိဝဏ္ဏေန သရီရဝဏ္ဏနိဘာယ။ **သဗ္ဗာ ဩဘာသယံ ဒိသာ** တိ ဒသ ဒိသာ ပဘာသေန္တော, စန္ဒော ဝိယ သူရိယော ဝိယ စ ဧကောဘာသံ ဧကာလောကံ ကရောန္တောတိ ဂါထာယ အတ္ထော။ **အဘိရူပေတိ** ဥဠာရရူပေ သမ္ပန္နရူပေ။ **အဗ္ဘာနုမောဒနေ** တိ သမ္ပဟံသနေ ။ **ဣဓ ပနာတိ** “အဘိက္ကန္တာယ ရတ္တိယာ”တိ ဧတသ္မိံ ပဒေ။ **တေနာတိ** သုန္ဒရပရိယာယတ္တာ။ ခယေ တ ဣဓ အဘိက္ကန္တသဒ္ဒော ဒဋ္ဌဗ္ဗော, တေန “အဘိက္ကန္တာယ ပရိက္ခီဏာယ ရတ္တိယာ”တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ရူပါယတနာဒီသူတိ **အာဒိ**သဒ္ဒေန အက္ခရာဒီနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏောတိ** သုဝဏ္ဏစ္ဆဝီတိ အယမေတ္ထ အတ္ထောတိ အာဟ **“ဆဝိယ”**န္တိ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ “ကဉ္စနသန္နိဘတ္တစော”တိ (မ. နိ. ၂.၃၉၉; သု. နိ. ၅၅၆)။ **သညူဠ္ဟာတိ** သမ္ဗန္ဓိတာ, ဂန္ထိတာတိ အတ္ထော။ **ဝဏ္ဏာ** တိ ဂုဏဝဏ္ဏာတိ အာဟ **“ထုတိယ”**န္တိ, ထောမနာယန္တိ အတ္ထော။ **ကုလဝဂ္ဂေ** တိ ခတ္တိယာဒိကုလကောဋ္ဌာသေ။ တတ္ထ “အဏ္ဍော ဝိပ္ပသန္နော”တိအာဒိနာ ဝဏ္ဏိတဗ္ဗဋ္ဌေန **ဝဏ္ဏော,** ဆဝိ။ ဝဏ္ဏနဋ္ဌေန အဘိတ္ထဝဋ္ဌေန **ဝဏ္ဏော,** ထုတိ။ အညမညံ အသင်္ကရတော ဝဏ္ဏေတဗ္ဗတော ဌပေတဗ္ဗတော **ဝဏ္ဏော,** ခတ္တိယာဒိကုလဝဂ္ဂေ။ ဝဏ္ဏီယတိ ဉာပီယတိ ဧတေနာတိ **ဝဏ္ဏော,** ဉာပကကာရဏံ။ ဝဏ္ဏနတော ထူလရဿာဒိဘာဝေန ဥပဋ္ဌာနတော **ဝဏ္ဏော,** သဏ္ဌာနံ။ မဟန္တံ ခုဒ္ဒကံ မဇ္ဈိမန္တိ ဝဏ္ဏေတဗ္ဗတော ပမိတဗ္ဗတော **ဝဏ္ဏော,** ပမာဏံ။ ဝဏ္ဏီယတိ စက္ခုနာ ပဿီယတီတိ **ဝဏ္ဏော,** ရူပါယတနန္တိ ဧဝံ တသ္မိံ တသ္မိံ အတ္ထေ ဝဏ္ဏသဒ္ဒဿ ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **သောတိ** ဝဏ္ဏသဒ္ဒော။ **ဆဝိယာ ဒဋ္ဌဗ္ဗော** ရူပါယတနေ ဂယှမာနဿပိ ဆဝိမုခေနေဝ ဂဟေတဗ္ဗတော။ ဆဝိဂတာ ပန ဝဏ္ဏဓာတု ဧဝ “သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော”တိ ဧတ္ထ ဝဏ္ဏဂ္ဂဟဏေန ဂဟိတာတိ အပရေ။

ကေဝလပရိပုဏ္ဏာ န္တိ ဧကဒေသမ္ပိ အသေသေတွာ နိရဝသေသတောဝ ပရိပုဏ္ဏန္တိ အယမေတ္ထ အတ္ထောတိ အာဟ **“အနဝသေသတာ အတ္ထော”** တိ။ **ကေဝလကပ္ပာ** တိ **ကပ္ပ** -သဒ္ဒော နိပါတော ပဒပူရဏမတ္တံ, “ကေဝလံ”ဣစ္စေဝ အတ္ထော။ ကေဝလသဒ္ဒော စ ဗဟုလတာဝီတိ အာဟ **“ယေဘုယျတာ အတ္ထော”** တိ။ ကေစိ ပန “ဤသကံ အသမတ္တံ ကေဝလံ ကေဝလကပ္ပ”န္တိ ဝဒန္တိ။ အနဝသေသတ္ထော ဧတ္ထ ကေဝလသဒ္ဒော သိယာ, အနတ္ထန္တရေန ပန ကပ္ပသဒ္ဒေန ပဒဝဍ္ဎနံ ကတံ “ကေဝလာ ဧဝ ကေဝလကပ္ပာ”တိ။ တထာ တ ကပ္ပနီယတ္တာ ပညပေတဗ္ဗတ္တာ ကေဝလကပ္ပာ။ **အဗ္ဗာမိဿတာ** ဝိဇာတိယေန အသင်္ကရော သုဒ္ဓတာ။ **အနတိရေကတာ** တံပရမတာ ဝိသေသာဘာဝေါ။ **ကေဝလကပ္ပ** န္တိ ကေဝလံ ဒဠှံ ကတွာတိ အတ္ထော။ ကေဝလံ ဝုစ္စတိ နိဗ္ဗာနံ သဗ္ဗသင်္ခတဝိဝိတ္တတ္တာ, တံ ဧတဿ အဓိဂတံ အတ္ထီတိ **ကေဝလီ,** သစ္ဆိကတနိရောဓော ခီဏာသဝေါ။

ကပ္ပ -သဒ္ဒော ပနာယံ သဥပသဂ္ဂေါ အနုပသဂ္ဂေါ စာတိ အဓိပ္ပာယေန ဩကပ္ပနီယပဒေ လဗ္ဘမာနံ ဩကပ္ပသဒ္ဒမတ္တံ နိဒဿေတိ, အညထာ ကပ္ပသဒ္ဒဿ အတ္ထုဒ္ဓာရေ ဩကပ္ပနီယပဒံ အနိဒဿနမေဝ သိယာ။ **သမဏကပ္ပေဟီတိ** ဝိနယသိဒ္ဓေဟိ သမဏဝေါဟာရေဟိ။ **နိစ္စကပ္ပ** န္တိ နိစ္စကာလံ။ **ပညတ္တီ** တိ နာမံ။ နာမဉ္ဟေတံ တဿ အာယသ္မတော, ယဒိဒံ ကပ္ပောတိ။ **ကပ္ပိတကေသမဿု** တိ ကတ္တရိယာ ဆေဒိတကေသမဿု။ **ဒွင်္ဂုလကပ္ပော** တိ မဇ္ဈန္ဟိကဝေလာယ ဝီတိက္ကန္တာယ ဒွင်္ဂုလတာဝိကပ္ပော။ **လေသောတိ** အပဒေသော။ အနဝသေသံ ဖရိတုံ သမတ္ထဿ ဩဘာသဿ ကေနစိ ကာရဏေန ဧကဒေသဖရဏမ္ပိ သိယာ, အယံ ပန သဗ္ဗသော ဖရတီတိ ဒဿေတုံ သမန္တတော ကပ္ပသဒ္ဒော ဂဟိတောတိ အာဟ **“အနဝသေသံ သမန္တတော”** တိ။

အာဘာယ ဖရိတွာတိ ဝတ္ထမာလာလင်္ကာရသရီရသမုဋ္ဌိတာယ အာဘာယ ဖရိတွာ။ ဒေဝတာနဉ္ဟိ သရီရောဘာသံ ဒွါဒသယောဇနမတ္တံ ဌာနံ။ တတော ဘိယျောပိ ဖရိတွာ တိဋ္ဌတိ, တထာ ဝတ္ထာဘရဏာဒိသမုဋ္ဌိတာ ပဘာ။

ဟတ္ထကသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. ကဋျဝိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၂၉. ဆဋ္ဌေ ကဝီနံ ကယဝိက္ကယဝသေန ယောကေ ဇွောတိ ကေယောကေ, ကယဝိက္ကယံ ကရောန္တော ကဝီ ဟိ ယုဇ္ဇန္တိ ဇွောတိ တ ကေယောကေ, ကဝီနံ ဝိက္ကယဋ္ဌာနံ။ တတ္ထ ဇာတော ပိလက္ခရုက္ခော **ကေယောဂပိလက္ခော,** တသ္မိံ။ သမီပတ္ထေ စေတံ ဘုမ္မဝစနံ။ တေနာဟ **"ကဝီနံ ဝိက္ကယဋ္ဌာနေ ဥဋ္ဌိတပိလက္ခဿ သန္တိကေ"**တိ။ ရိတ္တော အဿာဒေ ဇေဿာတိ **ရိတ္တဿာဒေ**။ တေနာဟ **"ဈာနသုခဘာဝေန ရိတ္တဿာဒ"**န္တိ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

ကဋျဝိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ဒုတိယအနုရုဒ္ဓသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၃၁. အဋ္ဌမေ **ဣဒံ တေ မာနသ္မိံ** န္တိ ဇွေ **မာနသ္မိံ** န္တိ ပစ္စတ္တေ ဘုမ္မဝစနံ။ **ဣဒန္တိ** စ လိင်္ဂဝိပလ္လာသေန နပုံသကနိဒ္ဒေသော ကတောတိ အာဟ **"အယံ တေ နဝဝိဓေန ဝမိုတမာနော"** တိ။ သေသေသုပိ ဧသေဝ နယော။

ဒုတိယအနုရုဒ္ဓသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. ပဋိစ္ဆန္နသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၃၂. နဝမေ **အသာဓာရဏသိက္ခာပဒန္တိ** ဘိက္ခုနီနံ အသာဓာရဏံ ဘိက္ခုနံယေဝ ပညတ္တသိက္ခာပဒံ **သာဓာရဏသိက္ခာပဒန္တိ** ဘိက္ခုနံ ဘိက္ခုနီနဉ္စ သာဓာရဏံ ဥဘတောပညတ္တိသိက္ခာပဒံ။

ပဋိစ္ဆန္နသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. လေခသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၃၃. ဒသမေ **ထိရဋ္ဌာနတော** တိ ထိရဋ္ဌာနတောဝ။ ဟသာဏေ လေခသဒိသာ ပရာပရာခနိဗ္ဗတ္တာ ကောဓလေခာ ယဿ သော ဟသာဏလေခူပမသမန္နာဂတော **ဟသာဏလေခူပမော**တိ ဝုတ္တော။ ဇံ ဣတရေပိ။ **အနုသေတီ**တိ အပ္ပဟီနတာယ အနုသေတိ။ **န ခိပ္ပံ လုဇ္ဇတီ** တိ န အန္တရာ နဿတိ ကမ္မဋ္ဌာနေနေဝ နဿနတော။ **ဇဝမေဝန္တိ** ဇံ တဿပိ ပုဂ္ဂလဿ ကောဓော န အန္တရာ ပုနဒိဝသေ တ အပရဒိဝသေ တ နိဋ္ဌာတိ, အဒ္ဓနိယော ပန ဟောတိ, မရဏေန နေဝ နိဋ္ဌာတီတိ အတ္ထော။ **ကက္ခဋ္ဌေန** တိ အတိကက္ခဋ္ဌေန ဓမ္မစ္ဆေဒကေန ထဒ္ဓဝစနေန။ **သံသန္ဒတီ** တိ ဧကီဘဝတိ။ **သမ္မောဒတီ** တိ နိရန္တရော ဟောတီတိ ဇဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

အထ တ **သန္ဓိယတီ**တိ ဌာနဂမနာဒီသု ကာယကိရိယာသု ကာယေန သမောဓာနံ ဂစ္ဆတိ, တိလတဏ္ဍုလာ ဝိယ မိဿီဘာဝံ ဥပေတီတိ အတ္ထော။ **သံသန္ဒတီ** တိ စိတ္တကိရိယာသု စိတ္တေန သမောဓာနံ ဂစ္ဆတိ, ခီရောဒကံ ဝိယ ဧကီဘာဝံ ဥပေတီတိ အတ္ထော။ **သမ္မောဒတီ** တိ ဥဒ္ဒေသပရိပုစ္ဆာဒီသု ဝစီကိရိယာသု တဇာယ သမောဓာနံ ဂစ္ဆတိ, ဝိပ္ပဝုတ္ထာဂတောပိ ပိယသဟာယကော ဝိယ ပိယတရဘာဝံ ဥပေတီတိ အတ္ထော။ အပိစ ကိစ္စကရဏီယေသု တေဟိ သဒ္ဓိံ အာဒီတောဝ ဧကကိရိယာဘာဝံ ဥပဂစ္ဆန္တော **သန္ဓိယတိ,** ယာဝ မဇ္ဈာ ပဝတ္တန္တော **သံသန္ဒတိ,** ယာဝ ပရိယောသာနာ အနိဝတ္တန္တော **သမ္မောဒတီ** တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

လေခသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ကုသိနာရဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၁၄) ၄. ယောဓာဇီဝဝဂ္ဂော

၁. ယောဓာဇီဝသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၃၄. စတုတ္ထဿ ပဌမေ ယုဇ္ဈန္တိ ယောဓာ, ယော အာဇီဝေ ဇီဝိကာ ဧတေသန္တိ **ယောဓာဇီဝေ**။ ယုဒ္ဓမုပဇီဝတီတိ တ ထေသံ့ အတ္ထေ **ယောဓာဇီဝေ**တိ နိရုတ္တိနယေန ပဒသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တေနာဟ **"ယုဒ္ဓံ ဥပဇီဝတီတိ ယောဓာဇီ ဝေ"**တိ။ **သဟ။ပေ။ ပဿတီ** တိ ပုဗ္ဗဘာဂေ ဝိပဿနာပညာယ သမ္မသနဝသေန, မဂ္ဂက္ခဏေ အဘိသမယဝသေန အတ္တပစ္စက္ခေန ဉာဏေန ပဿတိ။

ယောဓာဇီဝသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ပရိသာသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၃၅. ဒုတိယေ **အပ္ပဋိပုစ္ဆိတ္ဝာ ဝိနီတာ** တိ "တံ ကိံ မညထ, ဘိက္ခဝေ, ရူပံ နိစ္စံ ဝါ အနိစ္စံ ဝါ"တိအာဒိနာ အပ္ပဋိပု စ္ဆိတ္ဝာ ကေဝလံ ဓမ္မဒေသနာဝသေနေဝ ဝိနီတပရိသာ။ **ဒုဗ္ဗိနီတပရိသာ** တိ ဒုက္ခေန ဝိနီတပရိသာ။ **ပုစ္ဆိတ္ဝာ ဝိနီတာ** တိ "တံ ကိံ မညထ, ဘိက္ခဝေ"တိအာဒိနာ ပုစ္ဆိတ္ဝာ အနုမတိဂ္ဂဟဏဝသေန ဝိနီတာ။ **သုဝိနီတပရိသာ**တိ သုခေန ဝိနီတပရိ သာ။ အနုမတိဂ္ဂဟဏဝသေန ဝိနယနဉှိ န ဒုက္ကရံ ဟောတိ။

ပရိသာသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ဥပ္ပာဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၃၇. တတိယေ **ဥပ္ပာဒါ ဝါ တထာဂတာနံ** တိ တထာဂတာနံ ဥပ္ပာဒေပိ ဝေနေယျပုဂ္ဂလာနံ မဂ္ဂဖလုပ္ပတ္တိ ဝိယ သင်္ခါရာနံ အနိစ္စတာဒိသဘာဝေ န တထာဂတုပ္ပာဒာယတ္တော, အထ ခေါ တထာဂတာနံ ဥပ္ပာဒေပိ အနုပ္ပာဒေပိ ဟောတိယေဝါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဌိတာဝ သာ ဓာတူ**တိ ဌိတော ဧဝ သော အနိစ္စသဘာဝေ ဗျဘိစာရာဘာဝတော န က ဒါစိ သင်္ခါရာ အနိစ္စာ န ဟောတိ။ ကာမံ အသင်္ခတာ ဝိယ ဓာတု န နိစ္စော သော သဘာဝေ, တထာပိ သဗ္ဗကာလိကော ယေဝါတိ အဓိပ္ပာယော။

အပရော နယော – **ဌိတာဝ သာ ဓာတူ**တိ "သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနိစ္စာ"တိ သော ဓာတု သေ သဘာဝေ တထာဂတာနံ ဥပ္ပာဒတော ပုဗ္ဗေ ဥဒ္ဓမ္ပိ အပ္ပဋိဝိဇ္ဈိယမာနော န တထာဂတေဟိ ဥပ္ပာဒိတော, အထ ခေါ သဗ္ဗကာလံ သဗ္ဗေ သင်္ခါ ရာ အနိစ္စာ, ဌိတာဝ သာ ဓာတု, ကေဝလံ ပန သယမ္ဘုဉာဏေန အဘိသမ္ဗုဇ္ဈနတော "အယံ ဓမ္မော တထာဂတေန အဘိ သမ္ဗုဒ္ဓေါ"တိ ပဝေဒနတော စ တထာဂတော ဓမ္မဿာမီတိ ဝုစ္စတိ အပုဗ္ဗဿ တဿ ဥပ္ပာဒနတော။ တေန ဝုတ္တံ **"ဌိတာဝ သာ ဓာတူ"**တိ။

အဘိသမ္ဗုဇ္ဈတီ တိ ဉာဏေန အဘိသမ္ဗုဇ္ဈတိ။ **အဘိသမေတီ**တိ ဉာဏေန အဘိသမာဂစ္ဆတိ။ **အာစိက္ခတီ** တိ က ထေတိ။ **ဒေသေတီ**တိ ဒဿေတိ။ **ပညာပေတီ**တိ ဇာနာပေတိ။ **ပဋ္ဌပေတီ** တိ ဉာဏမုခေ ဌပေတိ။ **ဝိဝရတီ**တိ ဝိဝရိတ္ဝာ ဒ ဿေတိ။ **ဝိဘဇတီ**တိ ဝိဘာဂတော ဒဿေတိ။ **ဥတ္တာနီကရောတီ** တိ ပာကဋံ ကရောတိ။

အထ ဝါ **အဘိသမ္ဗုဇ္ဈတီ** တိ ပစ္စက္ခကရဏေန အဘိမုခံ ဗုဇ္ဈတိ, ယာထာဝတော ပဋိဝိဇ္ဈတိ။ တတော စ **အဘိသ မေတိ** အဘိမုခံ သမာဂစ္ဆတိ။ အာဒိတော ကထေန္တော **အာစိက္ခတိ,** ဥဒ္ဒိသတီတိ အတ္ထော။ တမေဝ ဥဒ္ဒေသံ ပရိ ယောသာပေန္တော **ဒေသေတိ**။ ယထာဥဒ္ဒိဋ္ဌမတ္ထံ နိဒ္ဒိသနဝသေန ပကာရေဟိ ဉာပေန္တော **ပညာပေတိ**။ ပကာရေဟိ ဧ တမတ္ထံ ပတိဋ္ဌပေန္တော **ပဋ္ဌပေတိ** ။ ယထာဥဒ္ဒိဋ္ဌံ ပဋိနိဒ္ဒိသနဝသေန **ဝိဝရတိ ဝိဘဇတိ**။ ဝိဝဋံ ဝိဘတ္တဉ္စ အတ္ထံ ဟေတူဒာဟရဏဒဿနေဟိ ပာကဋံ ကရောန္တော **ဥတ္တာနီကရောတိ** ။

ဥပ္ပာဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅-၁၀. ကေသကမ္ဗလသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၃၈-၁၄၃. ပဉ္စမေ **တန္တာဝုတာနံ ဝတ္ထာန** န္တိ ဣဒံ ''ယာနိ ကာနိစိ''တိ ဣမိနာ သမာနာဓိကရဏန္တိ အာဟ **''ပစ္စတ္တေ သာမိဝစန''**န္တိ။ **တယိတာန**န္တိ ဝီတာနံ။ **လာမကောတိ** နိဟီနော, **မက္ခလိ မောဃပုရိသော** တိ တ္တေ **မက္ခလီ**တိ တဿ နာမံ။ တံ ကိရ သကဒ္ဒမာယ ဘူမိယာ တေလဃဋံ ဂဟေတွာ ဂစ္ဆန္တံ, ''တာတ, မာ ခလီ''တိ သာမိကော အာဟ။ သော ပမာဒေန ခလိတွာ ပတိတွာ သာမိကဿ ဘယေန ပလာယိတုံ အာရဒ္ဓေါ။ သာမိကော ဥပဓာဝိတွာ နံ ဒုဿကဏ္ဏေ အဂ္ဂဟေသိ, သာဋကံ ဆဍ္ဍေတွာ အစေလကော ဟုတွာ ပလာယိ။ သော ပဏ္ဏေန တ တိဏေန တ ပဋိစ္ဆာဒေတုမ္ပိ အဇာနန္တော ဇာတရူပေနေဝ ဧကံ ကမံ ပာဝိသိ။ မနုဿာ တံ ဒိသွာ ''အယံ သမဏော အရဟာ အပ္ပိစ္ဆော, နတ္ထိ ဣမိနာ သဒိသော''တိ ပူဝဘတ္တာဒီနိ ဂဟေတွာ ဥပသင်္ကမန္တိ။ သော ''မယှံ သာဋကံ အနိဝတ္ထဘာဝေန ဣဒံ ဥပ္ပန္န''န္တိ တတော ပဋ္ဌာယ သာဋကံ လဘိတွာပိ န နိဝာသေသိ, တဒေဝ စ ပဗ္ဗဇ္ဇံ အဂ္ဂဟေသိ။ တဿ သန္တိကေ အညေပိ အညေပီတိ ပဉ္စသတာ မနုဿာ ပဗ္ဗဇိံသု။ တံ သန္ဓာယာဟ ''မက္ခလိ မောဃပုရိသော''တိ။ ဆဋ္ဌာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနိ ဧဝ။

ကေသကမ္ဗလသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၁-၁၃. ပဌမမောရနိဝာပသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၄၄-၁၄၆. ကောဒသမေ အကုပ္ပဓမ္မတာယ ခယဝယသင်္ခာတံ အန္တံ အတီတာတိ အစ္စန္တာ, ဧဝံ အပရိဟာယန သဘာဝတ္တာ အစ္စန္တာ နိဋ္ဌာ အဿာတိ **အစ္စန္တနိဋ္ဌော** ။ တေနာဟ **''အန္တံ အတိက္ကန္တနိဋ္ဌော''** တိအာဒိ။ နဟိ ပဋိဝိဒ္ဓဿ လောကုတ္တရဓမ္မဿ ဒဿနံ ကုပ္ပနံ နာမ အတ္ထိ။ **ဓုဝနိဋ္ဌော** တိ သတတနိဋ္ဌော။ အစ္စန္တမေဝ စတူဟိ ယောဂေဟိ ခေမော ဧတဿ အတ္ထီတိ **အစ္စန္တယောဂက္ခေမီ,** နိစ္စယောဂက္ခေမီတိ အတ္ထော။ မဂ္ဂဗ္ရဟ္မ မစရိယဿ ဝုသိတတ္တာ တဿ အဝိဟာယနသဘာဝတ္တာ အစ္စန္တံ ဗ္ရဟ္မစာရီတိ **အစ္စန္တဗ္ရဟ္မစာရီ,** နိစ္စဗ္ရဟ္မစာရီတိ အတ္ထော။ **ပရိယောသာန**န္တိ ဗ္ရဟ္မစရိယပရိယောသာနံ ဝဋ္ဋဒုက္ခပရိယောသာနဉ္စ ။ အစ္စန္တံ ပရိယောသာနမဿာတိ **အစ္စန္တပရိယောသာနော** ။ ဒွာဒသမတေရသမာနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

ပဌမမောရနိဝာပသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ယောဓာဇီဝဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၄၇-၁၅၆. မင်္ဂလဝဂ္ဂေ ဥတ္တာနတ္ထောယေဝ။

တတိယပဏ္ဏာသကံ နိဋ္ဌိတံ။

(၁၆) ၆. အစေလကဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၁၅၇-၁၆၃. ႀကတော ပရေသု ပန သုတ္တပဒေသု **"ကဋ္ဌဟာ"**တိ ဝုတ္တမတ္တံ ဝိဝရန္တော **"ကက္ခဋ္ဌာ"** တိ အာဟ။ ကက္ခဋ္ဌစာရော စသ္သာ န လူခသဘာဝေ။ အထ ခော တဏှာပဟာဝသေန ထိရဂ္ဂဟဏန္တိ အာဟ **"လောဘဝသေန ထိရဂ္ဂဟဏာ"**တိ။ **အကဋ္ဌဟာ ပဋိပဒာ**တိ တ ကာမာနံ ဩကဟနံ ပဋိပတ္တိ, ကာမသုခာနုယောဂေတိ အတ္ထော။ **နိဇ္ဈာမာ ပဋိပဒာ**တိ ကာယသ္သ နိဇ္ဈာပနဝသေန ခေပနဝသေန ပဝတ္တာ ပဋိပတ္တိ, အတ္တကိလမထာနုယောဂေတိ အတ္ထော။ **နိစ္စေလော**တိ နိဿဋ္ဌစေလော သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ ပဋိက္ခိတ္တစေလော။ နဂ္ဂိယဝတသမာဒါနေန **နဂ္ဂေါ။ ဋ္ဌိတကောဝ ဥစ္စာရံ ကရောတီ**တိအာဒိ နိဒဿနမတ္တံ ဝမိတ္ဝာ မုခဝိက္ခာလနာဒိအာစာရဿပိ တေန ဝိဿဋ္ဌတ္တာ။ **ဖိဝ္ဟာယ ဟတ္ထံ အပလေခတိ** အဝလေခတိ ဥဒကေန အဓောဝနတော။ ဒုတိယဝိကပ္ပေပိ ဧသေဝ နယော။ "ဧဟိ, ဘဒန္တေ"တိ ဝုတ္တေ ဥပဂမနသင်္ခါတော ဝိမိ ဧဟိဘဒန္တော, တံ စရတီတိ ဧဟိဘဒန္တိကော, တပ္ပဋိက္ခေပေန **န ဧဟိဘဒန္တိကော။ န ကရောတိ** "သမဏေန နာမ ပရဿ ဝစနကရေန န ဘဝိတဗ္ဗ"န္တိ အဓိပ္ပာယေန။

ပုရေတရန္တိ တံ ဌာနံ အတ္တနော ဥပဂမနတော ပုရေတရံ။ တံ ကိရ သော "ဘိက္ခူနာ နာမ ယဒိစ္ဆကာ ဧဝ ဘိက္ခာ ဂဟေတဗ္ဗာ"တိ အဓိပ္ပာယေန န ဂဏှာတိ။ **ဥဒ္ဒိဿ ကတံ** မမ နိမိတ္တဘာဝေန ဗဟူ ခုဒ္ဒကာ ဟဏာ သတ္တာတိ အာဟာဒိတာတိ န ဂဏှာတိ။ **နိမန္တနံ န သာဒိယတိ** ဧဝံ တေသံ ဝစနံ ကတံ ဘဝိဿတီတိ။ ကုမ္ဘိ အာဒီသုပိ သော သတ္တသညီတိ အာဟ **"ကုမ္ဘိ-ကဋ္ဌောပိယော"** တိအာဒိ။ **ကဗဠန္တရာယော ဟောတီ** တိ ဥဋ္ဌိတဿ ဒ္ဓဝိန္နမ္ပိ ကဗဠန္တရာယော ဟောတိ။ ကမသဘာကဒိဝသေန သင်္ဂမ္မ ကိတ္တေန္တိ တေသ္သာတိ **သင်္ကိတ္တိ,** ယထာသံဟတတဏ္ဍုလာဒိသဥ္စယော။ **မာနုသကာနီ**တိ ဝေယ္ယာဝစ္စကရာ မနုဿာ။

သုရာပာနမေတတိ မဇ္ဇလက္ခဏပ္ပတ္တာယ သုရာယ ပာနမေဝ။ သုရာဂဟဏေနေဝေတ္ထ မေရယမ္ပိ သင်္ဂဟိတံ။ ဧကာကရမေဝ ဥဥ္ဆတီတိ **ကောကရိကော။** ကောလောပေနေဝ ဝတ္တတီတိ **ကောလောပိကော။** ဒီယတိ တောယာတိ **ဒတ္တိ,** ဒ္ဓဝတ္တိအာလောပမတ္တဂ္ဂဟိ ခုဒ္ဒကံ ဘိက္ခာအနဘာဇနံ။ တေနာဟ **"ခုဒ္ဒကပာတီ"** တိ။ အဘုဥ္ဇနဝသေန ဧကော အဟော တေသ္သ အတ္ထီတိ ကောဟိကော, အာဟာရော, တံ **ကောဟိကံ။** သော ပန အတ္ထတော ကေဒိဝသံ လင်္ဃကော ဟောတီတိ အာဟ **"ကောဒိဝသန္တရိက"**န္တိ။ **ဒွတဟိကန္တိ**အာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ ကောဟံ အဘုဥ္ဇိတ္ဝာ ဧကာဟံ ဘုဥ္ဇနံ **ကောဟတရော,** တံ ကောဟိကမေဝ အတ္ထတော။ ဒ္ဓီဟံ အဘုဥ္ဇိတ္ဝာ ဒ္ဓီဟံ ဘုဥ္ဇနံ **ဒ္ဓီဟတရော။** သေသပဒဒ္ဓယေပိ ဧသေဝ နယော။ ဥက္ကဋ္ဌော ပန ပရိယာယဘတ္တဘောဇနိကော ဒ္ဓီဟံ အဘုဥ္ဇိတ္ဝာ ကောဟမေဝ ဘုဥ္ဇတိ။ သေသဒ္ဓယေပိ ဧသေဝ နယော။

မိစ္ဆာတယာမဝသေနေဝ ဥက္ကုဋိကဝတာနုယောဂေတိ အာဟ **"ဥက္ကုဋိကဝီရိယမနုယုတ္တော"** တိ။ **အတ္တကိလမထာနုယောဂ**န္တိ အတ္တနော ကိလမထာနုယောဂံ, သရီရဒုက္ခကာရဏန္တိ အတ္ထော။ သရီရပရိယာယော ဟိ ႀကေ အတ္တသဒ္ဒော "အတ္တန္တပော"တိအာဒီသု (မ. နိ. ၂.၄၁၃) ဝိယ။ **ဒွေဝ အန္တေ** တိ ဥဘော ကောဋိယော, ဥဘော လာမကပဋိပတ္တိယောတိ အတ္ထော။ လာမကမ္ပိ ဟိ အန္တောတိ ဝုစ္စတိ "အန္တမိဒံ, ဘိက္ခဝေ, ဇီဝိကာနံ (သံ. နိ. ၃.၈၀; ႀကတိဝု. ၆၁), ကောဋ္ဌကော အန္တော"တိ ဧဝမာဒီသု။ မဇ္ဈိမပဋိပဒာယ ဥပ္ပထဘာဝေန အမနီယာ ဂန္တဗ္ဗာ ဉာတဗ္ဗာတိ **အန္တာ** ။ တတော ဧဝ လာမကာ။

အစေလကဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပေယျာလဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၁၆၄-၁၈၄. သမနုညောတိ သမ္မဒေဝ ကတာနုညော။ တေနာဟ **“သမာနုဥ္ဉာသယော”** တိ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

ဣတိ မနောရထပူရဏိယာ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ-အဋ္ဌကထာယ

တိကနိပာတဝဏ္ဏနာယ အနုတ္တာနတ္ထဒီပနာ သမတ္တာ။

။ နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

အင်္ဂုတ္တရနိကာယေ

စတုက္ကနိပာတ-ဋီကာ

၁. ပဌမပဏ္ဏာသကံ

၁. ဘဏ္ဍဂါမဝဂ္ဂေါ

၁-၂. အနုဗုဒ္ဓသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁-၂. စတုက္ကနိပါတဿ ပဌမေ အနုဗောဓာ ပုဗ္ဗဘာဂိယံ ဉာဏံ, ပဋိဝေဓာ အနုဗောဓေန အဘိသမယော။ တတ္ထ ယသ္မာ အနုဗောဓပုဗ္ဗကော ပဋိဝေဓော အနုဗောဓေန ဝိနာ န ဟောတိ။ အနုဗောဓော ဟိ ဧကစ္စော ပဋိဝေဓသမ္ဗန္ဓော, တဒုဘယာဘာဝဟေတုကဉ္စ ဝဋ္ဋေ သံသရဏံ, တသ္မာ ဝုတ္တံ ဟဋ္ဌိယံ “အနနုဗောဓာ။ပေ။ တုမှာကဉ္စာ”တိ။ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏဝသေန ဘဝတော ဘဝန္တရူပဂမနံ **သန္ဓာဝနံ,** အပရာပရံ စဝနူပပဇ္ဇနဝသေန သဉ္စရဏံ **သံသရဏန္တိ** အာဟ **“ဘဝတော”**တိအာဒိ။ သန္ဓာဝိတသံသရိတပဒါနံ ကမ္မသာဓနတံ သန္ဓာယာဟ **“မယာ စ တုမှေဟိ စာ”**တိ ပဌမဝိကပ္ပေ။ ဒုတိယဝိကပ္ပေ ပန ဘာဝသာဓနတံ ဟဒယေ ကတွာ **“မမဉ္စေဝ တုမှာကဉ္စ”** တိ ယထာရုတဝသေနေဝ ဝုတ္တံ ။ ဒီဃရဇ္ဇုနာ ဗဒ္ဓသကုဏံ ဝိယ ရဇ္ဇုဟတ္ထော ပုရိသော ဒေသန္တရံ တဏှာရဇ္ဇုနာ ဗဒ္ဓံ သတ္တသန္တာနံ အဘိသင်္ခါရော ဘဝန္တရံ နေတိ ဧတာယာတိ **ဘဝနေတ္တိ** ။ တေနာဟ **“ဘဝရဇ္ဇု”** တိအာဒိ။

ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ အန္တကရော တိ သကလဝဋ္ဋဒုက္ခဿ သကသန္တာနေ ပရသန္တာနေ စ ဝိနာသကရော အဘာဝကရော။ ဗုဒ္ဓစက္ခုဓမ္မစက္ခုဒိဗ္ဗစက္ခုမံသစက္ခုသမန္တစက္ခုသင်္ခါတေဟိ **ပဉ္စဟိ စက္ခူဟိ စက္ခုမာ** ။ သတသနာနံ ကိလေသာနံ သမုစ္ဆိန္နတ္တာ သာတိသယံ ကိလေသပရိနိဗ္ဗာနေန **ပရိနိဗ္ဗုတော** ။ ဒုတိယံ ဥတ္တာနမေဝ။

အနုဗုဒ္ဓသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃-၄. ပဌမခတသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၃-၄. တတိယေ **ကလိန္တိ** အပရာဓံ။ **ဝိစိနာတီ**တိ အာစိနောတိ ပသဝတိ။ **တေန စ ကလိနာ သုခံ န ပဋိလဘတီ**တိ တေန အပရာဓေန သုခံ န ဝိန္ဒတိ။ နိန္ဒိယပ္ပသံသာယ ဟိ ပသံသိယနိန္ဒာယ စ သမကောဝ ဝိပါကော။ **ပသံသိယနိန္ဒာ** တိ စ သမ္ပန္နဂုဏပရိဓံသနဝသေန ပဝတ္တိယာ မဟာသာဝဇ္ဇတာယ ကဋုကတရဝိပါကာ။ နိန္ဒိယပ္ပသံသာ ပန ကထံ တာယ သမဝိပါကာတိ စေ? တသ္မိံ အဝိဇ္ဇမာနဂုဏသမာရောပနေန အတ္တနော ပရေသဉ္စ မိစ္ဆာပဋိပတ္တိဟေတုဘာဝတော ပသံသိယေန တဿ သဗ္ဗာဝကရဏတော စ။ လောကေပိ ဟိ အသူရံ သူရေန သမံ ကရောန္တော ဂါရယှော ဟောတိ, ပဂေဝ ဒုပ္ပဋိပန္နံ သုပ္ပဋိပန္နေန သမံ ကရောန္တောတိ။ **သကေန ဓနေနာ**တိ အတ္တနော သာပတေယျေန။ **အပ္ပမတ္တကောဝ ကလီ**တိ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကတ္တာ သပ္ပဋိကာရတ္တာ စ အပ္ပမတ္တကော အပရာဓော။ **အယံ။ပေ။ မဟန္တတရော ကလိ** ကတူပစိတတ္တာ သမ္ပရာယိကတ္တာ အပ္ပဋိကာရတ္တာ စ။

နိရဗ္ဗုဒေ တိ ဂဏနာဝိသေသော ဧသောတိ အာဟ **“နိရဗ္ဗုဒဂဏနာယာ”** တိ, သတသဟဿံ နိရဗ္ဗုဒါတိ အတ္ထော။ နိရဗ္ဗုဒပရိမာဏံ ပန ဝဿဂဏနာယ ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ယထေဝ ဟိ သတံ သတသဟဿာနံ ကောဋိ ဟောတိ, ဧဝံ သတံ သတသဟဿာနံ ကောဋိယော ပကောဋိ နာမ ဟောတိ, သတံ သတသဟဿာနံ ပကောဋိယော ကောဋိပ္ပကောဋိ, သတံ သတသဟဿကောဋိပ္ပကောဋိယော နဟုတံ, သတံ သတသဟဿနဟုတာနိ နိန္နဟုတံ, သတံ သတသဟဿနိန္နဟုတာနိ ဧကံ အဗ္ဗုဒံ, တတော ဝီသတိဂုဏိတံ နိရဗ္ဗုဒံ။ **ယံ အရိယေ ဂရဟန္တော နိရယံ ဥပပဇ္ဇတီ** တိ အရိယေ ဂရဟန္တော ယံ နိရဗ္ဗုဒသင်္ခါတံ နိရယံ ဥပပဇ္ဇတိ, နိရဗ္ဗုဒေတိ စ ဟဋ္ဌိယေက္ကော နိရယော နတ္ထိ, အဝီစိမှိယေဝ ပန နိရဗ္ဗုဒဂဏနာယ ပစ္စိတဗ္ဗဋ္ဌာနဿေတံ နာမံ။ စတုတ္ထံ ဥတ္တာနမေဝ။

ပဌမခတသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. အနုသောတသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅. ပဉ္စမေ **အနုသောတံ ဂစ္ဆတီ** တိ သံသာရသောတဿ အနုကူလဘာဝေန ဂစ္ဆတိ။ **ပစ္စနီကပဋိပတ္တိယာ** တိ သံသာရသောတဿ ပဋိကူလဝသေန ပဝတ္တနိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဒိပဋိပတ္တိယာ ။ **ဌိတသဘာတော**တိ အစလပ္ပသာဒါဒိသမ

န္နာဂမေန ဌိတသဘာဝေ။ အနာကမီ ဟိ အသ္သုဒ္ဓိယေဟိ ကာမရာဂဗ္ဘာဟဒေဟိ အကမ္ပနိယစိတ္တတာယ တမ္ပဟာ လောကာ အနာဝတ္တိဓမ္မတာယ စ ဌိတသဘာဝေ နာမ။ **ဩဃံ တရိတ္ဝာ**တိ ကာမောဃာဒိစတုဗ္ဗိဓံ ဩဃံ အတိက္ကမိတ္ဝာ။ **ပရတီရံ ဂတော**တိ နိဗ္ဗာနဟရံ ဂတော။ **ဗ္ရာဟ္မဏော** တိ ဗာဟိတပာပတာယ ဗ္ရာဟ္မဏောတိ သင်္ခံ ဂတော ခီဏာသဝေါ။ တေနာဟ **“သေဋ္ဌော နိဒ္ဒေသော”** တိ။ **ပဉ္စဝေရဘယမ္ပန္တိ** ဟဏာတိပာတာဒိပဉ္စဒုစ္စရိတံ။ **သဟာပိ ဒုက္ခေန သဟာပိ ဒေါမနဿေနာ**တိ ကိလေသပရိယုဋ္ဌာနေ သတိ ဥပ္ပန္နေန ဒုက္ခဒေါမနဿေန သဒ္ဓိမ္ပိ။ **ပရိပုဏ္ဏ** န္တိ တိဿန္နံ သိက္ခာနံ ကောယပိ အနူနံ။ **ပရိသုဒ္ဓ** န္တိ နိရုပက္ကိလေသံ။ **ဗ္ရဟ္မစရိယ** န္တိ သေဋ္ဌစရိယံ။ ဣမိနာ တရေန သောတာပန္နသကဒာကမိနော ကထိတာ။ ကိံ ပန တေ ရဒန္တာ ဗ္ရဟ္မစရိယံ စရန္တီတိ? အာမ, ကိလေသရောဒနေန ရောဒန္တာ စရန္တိ နာမ, သီလသမ္ပန္နော ပုထုဇ္ဇနဘိက္ခု ဧတ္တေဝ သင်္ဂဟိတော။

စေတောဝိမုတ္တိန္တိ ဖလသမာဓိံ။ **ပညာဝိမုတ္တိ**န္တိ ဖလဉာဏံ။ **ဆဟာကာရေဟိ ဟာရဂတော**တိ အဘိညာဟရဂူ, ပရိညာဟရဂူ, ဘာဝနာဟရဂူ, ပဟာနဟရဂူ, သစ္ဆိကိရိယာဟရဂူ, သမာပတ္တိဟရဂူတိ ဧဝံ ဆဟိ အာကာရေဟိ သဗ္ဗဓမ္မာနံ ဟာရံ ပရိယောသာနံ ဂတော။ သေသမေတ္ထ သုဝိညေယျမေဝ။

အနုသောတသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. အပ္ပဿုတသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆. ဆဋ္ဌေ **အပ္ပကံ သုတံ ဟောတီ**တိ နဝင်္ဂသတ္ထုသာသနေ ကိဉ္စိဒေဝ သုတံ ဟောတိ။ တဒေဝ နဝင်္ဂသတ္ထုသာသနံ ဒဿေတုံ **“သုတ္တံ ဂေယျ”** န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ သုတ္တာဒီနိ ဝိဘဇိတွာ ဒဿနတ္ထော **“ဥဘတောဝိဘင်္ဂနိဒ္ဒေသကန္ဓကပရိဝါရာ”**တိအာဒိမာဟ။ ကထံ ပနာယံ ဝိဘာဂေ ယုဇ္ဇေယျ။ သကထကဉ္စှိ သုတ္တံ ဂေယျံ, နိဂ္ဂာထကံ သုတ္တံ ဝေယျာကရဏံ။ တဒုဘယဝိနိမုတ္တဉ္စ သုတ္တံ ဥဒနာဒိဝိသေသသညာရဟိတံ နတ္ထိ, ယံ သုတ္တင်္ဂံ သိယာ။ **မင်္ဂလသုတ္တာ** ဒီနဉ္စ (ခု. ပာ. ၅.၁ အာဒယော; သု. နိ. ၂၆၁ အာဒယော) သုတ္တင်္ဂသင်္ဂဟော န သိယာ ကထာဘာဝတော ဓမ္မပဒာဒီနံ ဝိယ ။ ဂေယျင်္ဂသင်္ဂဟော တ သိယာ သကထကတ္တာ သကထာဝဂ္ဂဿ ဝိယ။ တထာ ဥဘတောဝိဘင်္ဂါဒီသု သကထကပ္ပဒေသာနန္တိ? ဝုစ္စတေ –

“သုတ္တန္တိ သာမညဝိဓိ, ဝိသေသဝိဓယော ပရေ။
သနိမိတ္တာ နိရုဠှတ္တာ, သဟတာညေန နာညတော”။ (နေတ္တိ. အဋ္ဌ. သင်္ဂဟဝါရဝဏ္ဏနာ; ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.ပဌမမဟာသင်္ဂီတိကထာဝဏ္ဏနာ; သာရတ္ထ. ဋီ. ၁.ပဌမမဟာသင်္ဂီတိကထာဝဏ္ဏနာ)

သဗ္ဗဿပိ ဟိ ဗုဒ္ဓဝစနဿ သုတ္တန္တိ အယံ **သာမညဝိဓိ**။ တေနေတဟ အာယသ္မာ မဟာကစ္စာနော **နေတ္တိယံ** (နေတ္တိ. သင်္ဂဟဝါရော) “နဝဝိဓသုတ္တန္တပရိယေဋ္ဌီ”တိ။ ဧတ္တကံ တဿ ဘဂဝတော သုတ္တာဂတံ သုတ္တပရိယာပန္နံ (ပာစိ. ၆၅၅, ၁၂၄၂) သကတဒေ ပဉ္စ သုတ္တသတာနီတိ (ဓ. သ. အဋ္ဌ. နိဒာနကထာ; ကထာ. အဋ္ဌ. နိဒာနကထာ) ဧဝမာဒိ စ ဧတဿ အတ္ထဿ သာဓကံ။ **ဝိသေသဝိဓယော ပရေ သနိမိတ္တာ** တဒေကဒေသေသု ဂေယျာဒယော ဝိသေသဝိဓယော တေန တေန နိမိတ္တေန ပတိဋ္ဌိတာ။ တထာ ဟိ ဂေယျဿ သကထကတ္တံ တဗ္ဘာဝနိမိတ္တံ။ လောကေပိ ဟိ သသိလောကံ သကထကံ တ စုဏ္ဏိယဂန္ထံ “ဂေယျ”န္တိ ဝဒန္တိ။ ကထာဝိရဟေ ပန သတိ ပုစ္ဆံ ကတွာ ဝိဿဇ္ဇနဘာဝေ ဝေယျာကရဏဿ တဗ္ဘာဝနိမိတ္တံ။ ပုစ္ဆာဝိဿဇ္ဇနဉှိ “ဗျာကရဏ”န္တိ ဝုစ္စတိ။ ဗျာကရဏမေဝ ဝေယျာကရဏံ။ ဧဝံ သန္တေ သကထကာဒီနမ္ပိ ပုစ္ဆံ ကတွာ ဝိဿဇ္ဇနဝသေန ပဝတ္တာနံ ဝေယျာကရဏဘာဝေ အာပဇ္ဇတီတိ? နာပဇ္ဇတိ ဂေယျာဒိသညာနံ အနောကာသဘာဝတော, “ကထာဝိရဟေ သတီ”တိ ဝိသေသိတတ္တာ စ။ တထာ ဟိ ဓမ္မပဒါဒီသု ကေဝလံ ကထာဗန္ဓေသု သကထကတ္တေပိ သောမနဿဉာဏမယိကကထာယုတ္တေသု “ဝုတ္တံ ဟေတ”န္တိအာဒိဝစနသမ္ဗန္ဓေသု အဗ္ဘုတဓမ္မပ္ပဋိသံယုတ္တေသု စ သုတ္တဝိသေသေသု ယထာက္ကမံ ကထာဥဒနဣတိဝုတ္တကအဗ္ဘုတဓမ္မသညာ ပတိဋ္ဌိတာ, တထာ သတိပိ ကထာဗန္ဓဘာဝေ ဘဂဝတော အတီတာသု ဇာတီသု စရိယာနုဘာဝပ္ပကာသကေသု ဇာတကသညာ, သတိပိ ပဉှာဝိဿဇ္ဇနဘာဝေ သကထကတ္တေ စ ကေသုစိ သုတ္တန္တေသု ဝေဒဿ လာဘာပနတော ဝေဒလ္လသညာ ပတိဋ္ဌိတာတိ ဧဝံ တေန တေန သကထကတ္တာဒိနာ နိမိတ္တေန တေသု တေသု သုတ္တဝိသေသေသု ဂေယျာဒိသညာ ပတိဋ္ဌိတာတိ ဝိသေသဝိဓယော သုတ္တင်္ဂတော ပရေ

ဂေယျာဒယော။ ယံ ပနေတ္ထ ဂေယျင်္ဂာဒိနိမိတ္တရဟိတံ, တံ သုတ္တင်္ဂံ ဝိသေသသညာပရိဟာရေန သာမညသညာ ယ ပဝတ္တနတော။ နနု စ သကထကံ သုတ္တံ ဂေယျံ, နိက္ကထကံ သုတ္တံ ဝေယျာကရဏန္တိ သုတ္တင်္ဂံ န သမ္ဘဝ တီတိ စောဒနာ တဒဝတ္ထာတတိ? န တဒဝတ္ထာ သောဓိတတ္တာ။ သောဓိတဉှိ ပုဗ္ဗေ "ကထာဝိရဟေ သတိ ပုဏ္ဏာဝိသ့ သဇ္ဇနဘာဝေ ဝေယျာကရဏဿ တဗ္ဘာဝနိမိတ္တ"န္တိ။

ယဥ္စ ဝုတ္တံ – "ကထာဘာဝတော မင်္ဂလသုတ္တာဒီနံ သုတ္တင်္ဂသင်္ဂဟော န သိယာ"တိ, တံ **န, နိရုဠှတ္တာ** ။ နိရုဠှော ဟိ မင်္ဂလသုတ္တာဒီနံ သုတ္တဘာဝေ။ န ဟိ တာနိ ဓမ္မပဒဗုဒ္ဓဝံသာဒယော ဝိယ ကထာဘာဝေန ပညာတာနိ, အထ ခေါ သုတ္တဘာဝေနေဝ, တေနေဝ ဟိ အဋ္ဌကထာယံ "သုတ္တနာမက"န္တိ နာမဂ္ဂဟဏံ ကတံ။ ယံ ပန ဝုတ္တံ "သ ကထကတ္တာ ဂေယျင်္ဂသင်္ဂဟော သိယာ"တိ, တဒပိ နတ္ထိ, ယသ္မာ **သဟတာညေန**။ သဟ ကထာဟီတိ ဟိ သကထကံ။ သဟဘာဝေ နာမ အတ္တတော အညေန ဟောတိ, န စ မင်္ဂလသုတ္တာဒီသု ကထာဝိနိမုတ္တော ကောစိ သုတ္တပ္ပဒေ သော အတ္ထိ, ယော "သဟ ကထာဟီ"တိ ဝုစ္စေယျ, န စ သမုဒာယော နာမ ကောစိ အတ္ထိ။ ယဒပိ ဝုတ္တံ – "ဥဘ တောဝိဘင်္ဂါဒီသု သကထကပ္ပဒေသာနံ ဂေယျင်္ဂသင်္ဂဟော သိယာ"တိ, တဒပိ န, အညတော။ အညာ ဧဝ ဟိ တာ က ထာ ဇာတကာဒိပရိယာပန္နတ္တာ။ အတော န တာဟိ ဥဘတောဝိဘင်္ဂါဒီနံ ဂေယျင်္ဂဘာဝေတိ။ ဧဝံ သုတ္တာဒီနံ အင် ကနံ အညမညံ သင်္ကရာဘာဝေ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အယမေတ္ထ သင်္ခေပော, ဝိတ္ထာရော ပန သမန္တပာသာဒိကာယ ဝိန ယသံဝဏ္ဏနာယ **သာရတ္ထဒီပနိယာ** (သာရတ္ထ. ဋီ. ၁.ပဌမမဟာသင်္ဂီတိကထာဝဏ္ဏနာ) အမှေဟိ ပကာသိတော, ဣစ္ဆ ဆန္တေဟိ တတောယေဝ ဂဟေတဗ္ဗော။

န အတ္ထမညာယ ဓမ္မမညာယ ဓမ္မာနုဓမ္မပ္ပဋိပန္နော ဟောတီ တိ အဋ္ဌကထာဥ္စ ပာဠိဥ္စ ဇာနိတွာ လောကုတ္ တရဓမ္မဿ အနုရူပဓမ္မံ ပုဗ္ဗဘာဂပ္ပဋိပဒံ ပဋိပန္နော န ဟောတီတိ ဧဝမေတ္ထ သမ္ဗန္ဓော ဝေဒိတဗ္ဗော။ တေနေတဟ **"န အတ္ထမညာယ ဓမ္မမညာယာတိ အဋ္ဌကထဥ္စ ပာဠိဥ္စ ဇာနိတွာ။ပေ။ န ပဋိပန္နော ဟောတီ"** တိ။

အပ္ပဿုတသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. သောဘနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၇. သတ္တမေ **ပညာဝေယျတ္တိယေနာ** တိ သစ္စသမ္ပဋိဝေဓာဒိပညာဝေယျတ္တိယေန။ **ဝိနယံ ဥပေတာ** တိ တဒင် ကာဒိဝသေန ကိလေသာနံ ဝိနယံ ဥပေတာ။ **ဝေသာရဇ္ဇေနာ** တိ သာရဇ္ဇကရာနံ ဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာဒိပာပဓမ္မာနံ ဝိဂမနတော ဝေ သာရဇ္ဇေန, သာရဇ္ဇရဟိတေနာတိ အတ္ထော။ တေပိဋ္ဌကဝသေန ဗဟု သုတံ ဧတေသန္တိ **ဗဟုဿုတာ** ။ တမေဝ ပရိယ တ္တိဓမ္မံ ဓာရေန္တိ သုဝဏ္ဏဘာဇနေ ပက္ခိတ္တသီဟဝသံ ဝိယ ဝိနဿန္တံ အကတွာ သုပ္ပဂုဏသုပ္ပဝတ္တိဘာဝေန ဟ ဒယေ ဌပေန္တီတိ **ဓမ္မဓရာ**။ ဒွိသာ စ အတ္တနာ သုတဿ ဓမ္မဿ အာဓာရဘူတာ နာမ ဟောန္တီတိ အာဟ **"သုတဓမ္မ မာနံ အာဓာရဘူတာ"**တိ။

သောဘနသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ဝေသာရဇ္ဇသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၈. အဋ္ဌမေ ဗ္ယာမောဟဝသေန သရဏပရိယေသနံ သာရဇ္ဇနံ သာရဒေါ, ဗျာမောဟဘာဝံ။ ဝိဂတော သာရဒေါ ဧ တဿာတိ ဝိသာရဒေါ, တဿ ဘာဝေ **ဝေသာရဇ္ဇံ** ။ တံ ပန ဉာဏသမ္ပဒံ, ပဟာနသမ္ပဒံ, ဒေသနာဝိသေသသမ္ပဒံ ခေ မဥ္စ နိဿာယ ပဝတ္တံ စတုဗ္ဗိဓပစ္စဝေက္ခဏဉာဏံ။ တေနာဟ **"စတူသု ဌာနေသူ"**တိအာဒိ။ ဥသဘဿ ဣဒန္တိ **အာသဘံ,** သေဋ္ဌဋ္ဌာနံ။ သဗ္ဗညုတပဋိဇာနနဝသေန အဘိမုခံ ဂစ္ဆန္တိ, အဋ္ဌ တ ပရိသာ ဥပသင်္ကမန္တီတိ **အာသဘာ,** ပုဗ္ဗဗုဒ္ဓာ။ **ဣဒံ ပနာ**တိ ဗုဒ္ဓာနံ ဌာနံ သဗ္ဗညုတမေဝ ဝဒတိ။ **တိဋ္ဌမာနောဝ** တိ အဝဒန္တောပိ တိဋ္ဌမာနောဝ ပဋိဇာနာတိ နာ မာတိ အတ္ထော။ **ဥပဂစ္ဆတီ** တိ အနုဇာနာတိ။

အဋ္ဌသု ပရိသာသူ တိ "အဘိဇာနာမိ ခေါ ပနာဟံ, သာရိပုတ္တ, အနေကသတံ ခတ္တိယပရိသံ ဥပသင်္ကမိတာ။ပေ။ ဗြ ရာဟ္မဏပရိသံ ဂဟပတိပရိသံ, သမဏပရိသံ, စာတုမဟာရာဇိကပရိသံ, တာဝတိံသပရိသံ, မာရပရိသံ, ဗြဟ္မပရိသံ ဥပသ

ဋ္ဌမိတာ, တတ္ထာပိ မယာ သန္နိသိန္နပုဗ္ဗန္တေ သလ္လပိတပုဗ္ဗာ သာကစ္ဆာ စ သမာပဇ္ဇိတပုဗ္ဗာ။ တတ္ရ ဝတ မံ 'ဘယံ ဝါ သာရဇ္ဇံ ဝါ ဩက္ကမိဿတီ'တိ နိမိတ္တမေတံ, သာရိပုတ္တ, န သမနုပဿာမီ''တိ (မ. နိ. ၁.၁၅၁) ဧဝံ ဝုတ္တ တပရိသာသု။ **အဘီတနာဒံ နဒတီ**တိ ပရတော ဒဿိတဉာဏယောဂေန ဝိသာရဒအော အဘယန္တိ အဘီတနာဒံ နဒတိ။ **သီဟနာဒသုတ္တေနာ**တိ ခန္ဓဝဂ္ဂေ အာဂတေန သီဟနာဒသုတ္တေန။

''ဒေဝမနုဿာနံ စတုစက္ကံ ဝတ္တတီ''တိ (အ. နိ. ၄.၃၁) သုတ္တသေသေန သပ္ပုရိသူပနိဿယာဒိဖလသမ္ပတ္တိပဝတ္တိ ဝုတ္တာ, ပုရိမသပ္ပုရိသူပနိဿယာဒိဥပနိဿယာ ပစ္ဆိမသပ္ပုရိသူပနိဿယာဒိသမ္ပတ္တိပဝတ္တိ ဝါ ဝုတ္တာ။ အာဒိ-သဒ္ဒေန တတ္ထ စ စက္ကသဒ္ဒဿ ဂဟဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိစက္ကသဏ္ဌာနာ အသနိ ဧဝ **အသနိဝိစက္ကံ။ ဥရစက္ကာဒီသူ**တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန အာဏာသမူဟာဒီသုပိ စက္ကသဒ္ဒဿ ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ''သင်္ဃဘေဒံ ကရိဿာမ စက္ကဘေဒ''န္တိအာဒီသု (ပာရာ. ၄၀၉; စူဠဝ. ၃၄၃) ဟိ အာဏာ ''စက္က''န္တိ ဝုတ္တာ။ ''ဒေဝစက္ကံ အသုရစက္က''န္တိအာဒီသု သမူဟောတိ။

ပဋိဝေဓနိဋ္ဌတ္တာ အရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏံ ပဋိဝေဓောတိ **''ဖလက္ခဏေ ဥပ္ပန္နံ နာမာ''** တိ ဝုတ္တံ။ တေန ပဋိလဒ္ဓဿပိ ဒေသနာဉာဏဿ ကိစ္စနိပ္ဖတ္တိ ပရဿ ဗုဇ္ဈနမတ္တေန ဟောတီတိ **''အညာသိကောဏ္ဍညဿ သောတာပတ္တိ။ပေ.။ ဖလက္ခဏေ ပဝတ္တံ နာမာ''**တိ ဝုတ္တံ။ တတော ပရံ ပန ယာဝ ပရိနိဗ္ဗာနာ ဒေသနာဉာဏပ္ပဝတ္တိ တဿေဝ ပဝတ္တိတဿ ဓမ္မစက္ကဿ ဌာနန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဒဿိတဓမ္မေသူ တိ ဝုတ္တဓမ္မေသု။ ဝစနမတ္တမေဝ ဟိ တေသံ, န ပန ဒဿနံ တာဒိသဿေဝ ဓမ္မဿ အဘာဝတော။ ဘာဂဝတော ဧဝ တ ''ဣမေ ဓမ္မာ အနဘိသမ္ဗုဒ္ဓါ''တိ ပရဿ ဝစနဝသေန **ဒဿိတဓမ္မေသု** ။ ''ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ''တိအာဒီသု (ဝိဘ. ၇၁၈-၇၂၀) ဝိယ **ဓမ္မ**-သဒ္ဒော ဟေတုပရိယာယောတိ အာဟ **''သဟဓမ္မေနာတိ သဟေတုနာ''**တိ။ **ဟေတူ**တိ စ ဥပပတ္တိသာဓနဟေတု ဝေဒိတဗ္ဗော, န ကာရကော, သမ္ပာပကော ဝါ။ **နိမိတ္တ** န္တိ စောဒနာယ ကာရဏံ။ တတ္ထ စောဒကော စောဒနံ ကရောတီတိ **ကာရဏံ,** ဓမ္မော စောဒနံ ကရောတိ ဧတေနာတိ **ကာရဏံ**။ တေနာဟ **''ပုဂ္ဂလောပိ''** တိအာဒိ။ **ခေမန္တိ** ကေနစိ အပ္ပဋိဗာဟိယဘာဝေန အနုပဒ္ဒုတံ။

အန္တရာယော ဧတေသံ အတ္ထိ, အန္တရာယေ ဝါ နိယုတ္တာတိ **အန္တရာယိကာ** ။ ဧဝံဘူတာ ပန တေ ယသ္မာ အန္တရာယကရာ နာမ ဟောန္တိ, တသ္မာ အာဟ **''အန္တရာယံ ကရောန္တီတိ အန္တရာယိကာ''** တိ။ အသဉ္စိစ္စ ဝီတိက္ကမေ နာတိသာဝဇ္ဇာတိ ကတ္ဝာ ဝုတ္တံ **''သဉ္စိစ္စ ဝီတိက္ကန္တာ''** တိ။ **သတ္တ အာပတ္တိက္ခန္ဓာ** တိအာဒိ နိဒဿနမတ္တံ ဣတရေသမ္ပိ စတုန္နံ ''အန္တရာယိကာ''တိ ဝုတ္တဓမ္မာနံ တဗ္ဘာဝေ ဗ္ယဘိစာရာဘာဝတော။ **ဣဓ ပန မေထုနဓမ္မော အဓိပ္ပေတော**တိ ဣဒံ အဍ္ဍုပ္ပတ္တိဝသေန ဝုတ္တံ အရိဋ္ဌသိက္ခာပဒံ (ပာစိ. ၄၁၇) ဝိယ။ ယသ္မာ တံခဏမ္ပိ ကာမာနံ အာဒီနဝံ ဒိသွာ ဝိရတော ဟောတိ စေ, ဝိသေသံ အဓိဂစ္ဆတိ, န ကာမေသု အာသတ္တော, တသ္မာ ဝုတ္တံ **''မေထုန။ပေ.။အန္တရာယော ဟောတီ''**တိ။ တတ္ထ **ယဿ ကဿစီ** တိ န ကေဝလံ ပဗ္ဗဇိတဿေဝ, အထ ခော ယဿ ကဿစိ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ ''မေထုနမနုယုတ္တဿ, မုဿတေတပိ သာသန''န္တိ (သု. နိ. ၈၂၀)။

တသ္မိံ အနိယျာနိကဓမ္မေ တိ တသ္မိံ ပရေဟိ ပရိကပ္ပိတအနိယျာနိကဓမ္မနိမိတ္တံ။ နိမိတ္တတ္ထေ ဟိ ဣဒံ ဘုမ္မံ သံယောဂေ ဘုမ္မံ။

ဥပနိဗဒ္ဓါ တိ ဝိရစိတာ။ တေနာဟ **''အဘိသင်္ခတာ''** တိ။ **ပုထုဘာဝန္တိ** ဗဟုဘာဝံ။ **ပုထူဟိ ဝါ သိတာတိ** ဗဟူဟိ သမဏဗြာဟ္မဏေဟိ သိတာ ဥပနိဗဒ္ဓါ။

ဝေသာရဇ္ဇသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. တဏှုပ္ပာဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၉. နဝမေ ဘဝတိ ဧတေန အာရောဂျန္တိ **ဘဝေ,** ဂိလာနပစ္စယော။ ပရိဝုဒ္ဓေါ ဘဝေ **အဘဝော**။ ဝုဒ္ဓိအတ္ထော ဟိ အယမကာရော ယထာ ''သံဝရာသံဝရော, ဖလာဖလ''န္တိ စ။ **သပ္ပိနဝနီတာဒီနီ** တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန တေလမဓုဖာဏိတာဒိ

နံ ဂဟဏံ။ သပ္ပိနဝနီတာဒိဂ္ဂဟဏဥ္စေတ္ထ နိဒဿနမတ္တံ, သဗ္ဗဿပိ ဂိလာနပစ္စယဿ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ဘတဘာဝေတိ** တ ခုဒ္ဒကော စေဝ မဟန္တော စ ဥပပတ္တိဘဝေ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တေနေတဟ **“သမ္ပတ္တိဘဝေသူ”**တိ အာဒိ။ **ဘဝေ**တိ တ သမ္ပတ္တိ, **အဘဝေ**တိ ဝိပတ္တိ။ **ဘဝေ**တိ ဝုဒ္ဓိ, **အဘဝေ**တိ ဟာနိ။ တံနိမိတ္တဥ္စ တဏှာ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ ဝုတ္တံ **“ဘတဘဝဟေတု တ”**တိ။

တဏှုပ္ပာဒုတိယောတိ တဏှာသဟာယော။ တဏှာ ဟိ နိရုဒကကန္တာရေ မရီစိကာယ ဥဒကသညာ ဝိယ ပိပာသာဘိဘူတံ တသိတံ သတ္တံ အဿာဒဿနဝသေန သဟာယကိစ္စံ ကရောန္တီ ဘတဒီသု အနိဗ္ဗိန္န ကတ္တ ပရိဗ္ဗ ဘမာပေတိ။ တထာ ဟိ တံ ပဟာတကံ အစိန္တေတ္တ မဂ္ဂဏှာနကလုဒ္ဒကာ ဝိယ အနေကာဒီနတကုလေသု ဘဝေသု အာနိသံသမေဝ ဒဿေန္တီ အနတ္တဇာလေ သာ ပရိဗ္ဗမာပေတိ, တသ္မာ တဏှာ “ပုရိသဿ ဒုတိယာ”တိ ဝုတ္တာ။ နနု စ အညေပိ ကိလေသာဒယော ဘဝနိဗ္ဗတ္တိပစ္စယာတိ? သစ္စမေတံ, န ပန တထာ ဝိသေသပစ္စယော, ယထာ တဏှာ။ တထာ ဟိ သာ ကုသလေဟိ ဝိနာ အကုသလေဟိ, ကာမာဝစရာဒိကုသလေဟိ စ ဝိနာ ရူပာဝစရာဒိကုသလေဟိ ဘဝနိဗ္ဗတ္တိယာ ဝိသေသပစ္စယော။ ယတော သမုဒယသစ္စန္တိ ဝုစ္စတီတိ။ **ဣတ္ထဘာဝညထာဘာဝ** န္တိ ဣတ္ထဘာဝေ စ အညထာဘာဝေ စ ဣတ္ထဘာဝညထာဘာဝေ, သော ဧတဿ အတ္ထီတိ ဣတ္ထဘာဝညထာဘာဝေ, သံသာရော, တံ ဣတ္ထဘာဝညထာဘာဝံ။ တတ္ထ **ဣတ္ထဘာဝေ** မနုဿတ္တံ, **အညထာဘာဝေ** တတော အဝသိဋ္ဌသတ္တာဝါသာ။ **ဣတ္ထဘာဝေ** တ ဧတသံ ဧတသံ သတ္တာနံ ပစ္စုပ္ပန္နော အတ္တဘာဝေ, **အညထာဘာဝေ** အနာဂတတ္တဘာဝေ။ ဧဝရူပေ တ အညောပိ အတ္တဘာဝေ **ဣတ္ထဘာဝေ,** န ဧဝရူပေ **အညထာဘာဝေ**။ တေနေတဟ **“ဣတ္ထဘာဝညထာဘာဝန္တိ ဧတ္ထ ဣတ္ထဘာဝေ နာမ အယံ အတ္တဘာဝေ”**တိအာဒိ။ သံသရဏံ **သံသာရော**။

> “ခန္ဓာနဥ္စ ပဋိပာဋိ၊ ဓာတုအာယတနာန စ။
> အဗ္ဗောစ္ဆိန္နံ ဝတ္တမာနာ၊ သံသာရောတိ ပဝုစ္စတီ”။ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၆၁၉; ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၉၅ အပသာဒနာဝဏ္ဏနာ; သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၂.၆၀; အ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၄.၁၉၉; ဓ. သ. အဋ္ဌ. နိဒာနကထာ; ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၂၂၆ သင်္ခါရပဒနိဒ္ဒေသော; သု. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၅၂၃; ဥဒာ. အဋ္ဌ. ၃၉; ဣတိဝု. အဋ္ဌ. ၁၄)။

တေနာဟ **“ခန္ဓဓာတုအာယတနာနံ ပဋိပာဋိ”** န္တိ, ခန္ဓဓာတုအာယတနာနံ ဟေတုဖလဘာဝေန အပရာပရုပ္ပတ္တိန္တိ အတ္ထော။

ဧဝမာဒီနဝံ ဉတွာတိ ဧတ္ထ ဧတမာဒီနဝံ ဉတွာတိပိ ပဌန္တိ, ဧတံ သကလဝဋ္ဋဒုက္ခဿ သမ္ဘဝံ သမုဒယံ တဏှံ အာဒီနဝံ ဉတွာတိ အတ္ထော။ အထ တ **ဧဝမာဒီနဝံ ဉတွာ**တိ ဧတံ ယထာဝုတ္တံ သံသာရာနတိဝတ္တနအာဒီနဝံ အေသံ ဉတွာ။ **နိဂ္ဂဟဏော** တိ စတုရူပာအနုသင်္ခာတဿ သဗ္ဗဿ ဂဟဏဿ ပဋိနိဿဇ္ဇနေန နိဂ္ဂဟဏော, ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာနေန သင်္ခါရုပ္ပတ္တိတော အပဂစ္ဆေယျာတိ ဧဝံ တ ဧတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

တဏှုပ္ပာဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ယောဂသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၀. ဒသမေ **ယောဇေန္တီ** တိ ကမ္မံ ဝိပာကေန ဘတဒီ, ဘဝန္တရာဒီဟိ ဒုက္ခေန သတ္တံ ယောဇေန္တိ ဃဋေန္တီတိ **ယောဂါ**။ ကာမနဋ္ဌေန ကာမော စ သော ယထာဝုတ္တေနတ္ထေန ယောဂေ စာတိ **ကာမယောဂေ**။ **ဘဝယောဂေ** နာမ ဘဝရာဂေတိ ဒဿေတုံ **“ရူပာရူပဘဝေသူ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ပဌမော ဥပပတ္တိဘဝေသု ရာဂေ, ဒုတိယော ကမ္မဘဝေသု, တတိယော ဘဝဒိဋ္ဌိသဟဂတော ယထာ ရဇ္ဇနဋ္ဌေန ရာဂေ, ဧဝံ ယုဇ္ဇနဋ္ဌေန ယောဂေတိ ဝုတ္တော။ **စတူသု သစ္စေသု အညာဏ**န္တိ ဣဒံ သုတ္တန္တနယံ နိဿာယ ဝုတ္တံ။ သုတ္တန္တသံဝဏ္ဏနာ ဟေသာတိ, တဒန္တောဂဓတ္တာ တ ပုဗ္ဗန္တာဒီနံ။

သမုဒယန္တိ ဒွေဝ သမုဒယာ ခဏိကသမုဒယော ပစ္စယသမုဒယော စ။ ဥပ္ပာဒက္ခဏော ခဏိကသမုဒယော, ပစ္စယော ဝ ပစ္စယသမုဒယော။ သမုဒယတေ သမုဒယနံ သမုဒယော, သမုဒေတိ ဧတသ္မာတိ သမုဒယောတိ ဧဝံ ဉဘိန္နံ သမုဒယာနံ သဒ္ဒတ္ထတောပိ ဘေဒေ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ပစ္စယသမုဒယံ ပဇာနန္တောပိ ဘိက္ခု ခဏိကသမုဒယံ ပဇာနာတိ, ခဏိကသမုဒယံ ပ

ဇာနန္တောပိ ပစ္စယသမုဒယံ ပဇာနာတိ။ ပစ္စယတော ဟိ သင်္ခာရာနံ ဥဒယံ ပဿတော ခဏတော စ နေသံ ဥဒယဒဿနံ သုခံ ဟောတိ, ခဏတော စ နေသံ ဥဒယံ ပဿတော ပဂေဝ ပစ္စယာနံ သုဂ္ဂဟိတတ္တာ ပစ္စယတော ဒဿနံ သုခေန ဣဇ္ဈတိ။ ဣတိ ပန ခဏိကသမုဒယံ ဒဿေန္တော အာဟ **"သမုဒယန္တိ ဥပ္ပတ္တိ"** န္တိ။

အတ္ထင်္ဂမောပိ ဒုဝိဓော အစ္စန္တတ္ထင်္ဂမော, ဘေဒတ္ထင်္ဂမောတိ။ အစ္စန္တတ္ထင်္ဂမော အပ္ပဝတ္တိနိရောဓော, နိဗ္ဗာနန္တိ ကေစိ။ ဘေဒတ္ထင်္ဂမော ခဏိကနိရောဓော။ တဒုဘယံ ပုဗ္ဗဘာဂေ ဥဂ္ဂဟပရိပုစ္ဆာဒိဝသေန ပဿတော အညတရဒဿနေန ဣတရဒဿနမ္ပိ သိဒ္ဓမေဝ ဟောတိ။ ပုဗ္ဗဘာဂေယေဝ အာရမ္မဏဝသေန ခယတော ဝယတော သမ္မသနာဒိကာလေ ဘေဒတ္ထင်္ဂမံ ပဿန္တော ဗုဒ္ဓိရေကဝသေန အနုဿုတာဒိတော အစ္စန္တတ္ထင်္ဂမံ ပဿတိ, မဂ္ဂက္ခဏေ ပန အာရမ္မဏတော အစ္စန္တတ္ထင်္ဂမံ ပဿန္တော အသမ္မောဟတော ဣတရမ္ပိ ပဿတိ။ ဣတိ ပန ဘေဒတ္ထင်္ဂမံ ဒဿေန္တော အာဟ **"အတ္ထင်္ဂမန္တိ ဘေဒ"** န္တိ။ ကာမာနံ ဥပ္ပတ္တိဘေဒဂ္ဂဟဏေနေဝ စေတ္ထ ယထာ ကာမာနံ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နတာ ဝိဘာဝိတာ, ဧဝံ ကာမဝတ္ထုနောပီတိ ဥဘယေသမ္ပိ အနိစ္စတာ ဒုက္ခတာ အနတ္တတာ စ ဝိဘာဝိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **မဓုရဘာဝ**န္တိ ဣမိနာ ကာမသန္နိဿိတံ သုခံ သောမနဿံ ဒဿေတိ။ ''ယံ ခော, ဘိက္ခဝေ, ဣမေ ပဉ္စ ကာမဂုဏေ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ သုခံ သောမနဿံ, အယံ ကာမာနံ အဿာဒေါ''တိ (မ. နိ. ၁.၁၆၆) ဟိ ဝုတ္တံ။ **အမဓုရဘာဝ**န္တိ ဣမိနာ ပန ကာမဟေတုကံ ဒုက္ခံ ဒေါမနဿံ ဒဿေတိ။

ဖဿာယတနာန န္တိ ဆဒွါရိကဿ ဖဿဿ ကာရဏဘူတာနံ စက္ခာဒိအာယတနာနံ။ တေနာဟ **"စက္ခာဒီနံ စက္ခုသမ္ဖဿာဒိကာရဏာန"**န္တိ။ ပုနဗ္ဘဝကရဏံ ပုနောဘဝေ ဥတ္တရပဒလောပေန, မနော-သဒ္ဒဿ ဝိယ စ ပုရိမပဒဿ ဩကာရန္တတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ပုနောဘဝေ သီလမေတေသန္တိ **ဟေနောဘဝိကာ**။ အထ ဝါ သီလတ္ထေန ဣကသဒ္ဒေန ဂမိတတ္တတ္တာ ကိရိယာတစကသဒ္ဒဿ အဒဿနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ ယထာ အပူပဘက္ခနသီလော အာပူပိကောာ။ အထ ဝါ ပုနဗ္ဘဝံ ဒေန္တိ, ပုနဗ္ဘဝါယ သံဝတ္တန္တိ, ပုနပ္ပုနဗ္ဘဝေ နိဗ္ဗတ္တေန္တီတိ **ဟေနောဘဝိကာ**။ ''တဒ္ဓိတာ''တိ ဟိ ဗဟုဝစနနိဒ္ဒေသာ ဝိစိတ္တတ္တာ တ တဒ္ဓိတာနံ အဘိဓာနလက္ခဏတ္တာ တ ''ပုနဗ္ဘဝံ ဒေန္တိ''တိအာဒီသုပိ အတ္ထေသု ဟေနောဘဝိကသဒ္ဒသိဒ္ဓိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

ဝိသံယောဇေန္တိ ပဋိပန္နံ ပုဂ္ဂလံ ကာမယောဂါဒိတော ဝိယောဇေန္တီတိ **ဝိသံယောဂ,** အသုဘဇ္ဈာနာဒီနိ ဝိသံယောဇနကာရဏာနိ။ တေနာဟ **"ဝိသံယောဂတိ ဝိသံယောဇနကာရဏာနိ"**တိအာဒိ။

ယောဂသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဘဏ္ဍကမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. စရဝဂ္ဂေါ

၁. စရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၁. ဒုတိယဿ ပဌမေ **စရတောတိ** ဂစ္ဆန္တဿ, စင်္ကမန္တဿ ဝါ။ **ဥပ္ပဇ္ဇတိ ကာမဝိတက္ကော ဝါ** တိ ဝတ္ထုကာမေသု အဝီတရာဂတာယ တာဒိသေ ပစ္စယေ ကာမပဋိသံယုတ္တော ဝါ ဝိတက္ကော ဥပ္ပဇ္ဇတိ စေ , ယဒိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **ဗျာပါဒဝိတက္ကော ဝါ ဝိဟိံသာဝိတက္ကော ဝါ** တိ အာဃာတဝိနယေ ဝိသေသေန စိတ္တဿ အဒမိတတ္တာ အာဃာတနိမိတ္တေ ဗျာပါဒပဋိသံယုတ္တော ဝါ ဝိတက္ကော, လေဍ္ဍုဒဏ္ဍာဒီတိ ပရဟိံသနဝသေန ဝိဟိံသာပဋိသံယုတ္တော ဝါ ဝိတက္ကော ဥပ္ပဇ္ဇတိ စေတိ သမ္ဗန္ဓော။ **တံ စေ ဘိက္ခု အဓိဝာသေတီ**တိ တံ ယထာဝုတ္တံ ကာမဝိတက္ကာဒိံ ယထာပစ္စယံ အတ္တနော စိတ္တေ ဥပ္ပန္နံ "ဣတိပာယံ ဝိတက္ကော ဟာပကော, ဣတိပိ အကုသလော, ဣတိပိ သာဝဇ္ဇော, သော စ ခေါ အတ္တဗျာဗာဓာယ သံဝတ္တတီ"တိအာဒိနာ နယေန ပစ္စဝေက္ခဏာယ အဘာဝတော အဓိဝာသေတိ အတ္တနော စိတ္တံ အာရောပေတွာ ဝါသေတိ။ အဓိဝာသေန္တော စ **နပ္ပဇဟတိ** တဒင်္ဂါဒိပ္ပဟာနဝသေန န ပဇဟတိ။ တတော ဧဝ စ **န ဝိနောဒေတိ** အတ္တနော စိတ္တသန္တာနတော န နုဒတိ န နီဟရတိ။ တထာ အဝိနောဒနတော **န ဗျန္တီကရောတိ** န ဝိဂတန္တံ ကရောတိ။ အာတာပီ ပဟိတတ္တော ယထာ တေသံ အန္တောပိ နာဝသိဿတိ အန္တမသော ဘင်္ဂမတ္တမ္ပိ, ဧဝံ ကရောတိ, အယံ ပန တထာ န ကရောတီတိ အတ္ထော။ တထာဘူတော ပန **န အနဘာဝံ ဂမေတိ** အနု အနု အဘာဝံ န ဂမေတိ။ န ပဇဟတိ စေ, န ဝိနောဒေတိ စေတိ ဣတိအာဒိနာ စေ-သဒ္ဒံ ယောဇေတွာ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဧဝံဘူတောတိ ဧဝံ ကာမဝိတက္ကာဒီဟိ ဟာပဝိတက္ကေဟိ သမင်္ဂီဘူတော။ **အနာတာပီတိ** ကိလေသာနံ အာတာပနယိကဿ ဝီရိယဿ အဘာဝေန အနာတာပီ။ ဟာပုတ္တာသလက္ခဏဿ ဩတ္တပ္ပဿ အဘာဝေန **အနောတ္တာပီ။ သတတံ သမိတံ** သဗ္ဗကာလံ နိရန္တရံ။ **ကုသီတော ဟီနဝီရိယောတိ** ကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ ပရိဟာပယိတွာ အကုသလပက္ခေ ကုစ္ဆိတံ သီဒနတော ကောသဇ္ဇသမန္နာဂမေန စ ကုသီတော, သမ္မပ္ပဓာနဝီရိယာဘာဝေန ဟီနဝီရိယော ဝီရိယဝိရဟိတောတိ **ဝုစ္စတိ** ကထီယတိ။ **ဌိတဿာ** တိ ဂမနံ ဥပစ္ဆိန္ဒိတွာ တိဋ္ဌတော။ သယနက္ကရိယာပထဿ ဝိသေသတော ကောသဇ္ဇပက္ခိကတ္တာ ယထာ တံသမင်္ဂိနော ဘာဝိတတ္တာ သမ္ဗဝန္တိ, တံ ဒဿေတုံ **"ဇာဂရဿာ"** တိ ဝုတ္တံ။

သုက္ကပက္ခေ **တဉ္စေ ဘိက္ခု နာဓိဝာသေတီ** တိ အာရဒ္ဓဝီရိယဿပိ ဝိဟရတော အနာဒိမတိ သံသာရေ စိရကာလဘာဝိတတ္တာ တထာရူပပစ္စယသမာယောဂေ သတိသမ္မောသေန ဝါ ကာမဝိတက္ကာဒိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ စေ, တံ ဘိက္ခု အတ္တနော စိတ္တံ အာရောပေတွာ န ဝါသေတိ, အဗ္ဘန္တရေ န ဝါသေတီတိ အတ္ထော။ အနဓိဝာသေန္တော ကိံ ကရောတိ? **ပဇဟတိ** ဆဍ္ဍေတိ။ ကိံ ကစဝရံ ဝိယ ပိဋကေနာတိ? န, အပိစ ခေါ တံ **ဝိနောဒေတိ** နုဒတိ နီဟရတိ။ ကိံ ဗလိဗဒ္ဒံ ဝိယ ပတောဒေနာတိ? န, အထ ခေါ **ဗျန္တီကရောတိ** ဝိဂတန္တံ ကရောတိ, ယထာ တေသံ အန္တောပိ နာဝသိဿတိ အန္တမသော ဘင်္ဂမတ္တမ္ပိ, တထာ တေ ကရောတိ။ ကထံ ပန တေ တထာ ကရောတိ? **အနဘာဝံ ဂမေတိ** အနု အနု အဘာဝံ ဂမေတိ, ဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနေန ယထာ သုဝိက္ခမ္ဘိတာ ဟောန္တိ, တထာ နေ ကရောတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ဧဝံဘူတောတိအာဒီသု ဧဝံ ကာမဝိတက္ကာဒီနံ အနဓိဝာသေန သုဝိသုဒ္ဓာသယော သမာနော တာယ စ အာသယသမ္ပတ္တိယာ တန္နိမိတ္တာယ စ ပယောဂသမ္ပတ္တိယာ ပရိသုဒ္ဓသီလော ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒွါရော ဘောဇနေ မတ္တညူ သတိသမ္ပဇညေန သမန္နာဂတော ဇာဂရိယံ အနုယုတ္တော တဒင်္ဂါဒိဝသေန ကိလေသာနံ အာတာပနလက္ခဏေန ဝီရိယေန သမန္နာဂတတ္တာ **အာတာပီ**။ သဗ္ဗသော ဟာပုတ္တာသေန သမန္နာဂတတ္တာ **ဩတ္တာပီ သတတံ** ရတ္တိန္ဒိဝံ။ **သမိတံ** နိရန္တရံ သမထဝိပဿနာနုယောဂဝသေန စတုဗ္ဗိဓသမ္မပ္ပဓာနသိဒ္ဓိယာ **အာရဒ္ဓဝီရိယော ပဟိတတ္တော**။ နိဗ္ဗာနံ ပတိ ပေသိတစိတ္တောတိ **ဝုစ္စတိ** ကထီယတီတိ အတ္ထော။

ကထာသု **ဂေဟနိဿိတ** န္တိ ဧတ္ထ ဂေဟတသီဟိ အပရိစ္စတ္တတ္တာ ဂေဟတသိဿဘာဝတ္တာ ဂေဟမေတ္ထ တာ တ ဂေဟံ ဝုစ္စတိ ဝတ္ထုကာမော။ အထ တ ဂေဟပ္ပဋိဗဒ္ဓဘာဝတော, ကိလေသကာမာနံ နိတသဋ္ဌာနဘာဝတော တ ဂေဟာတိ ဝုစ္စန္တိ, တံဝတ္ထုကတ္တာ ကာမဝိတက္ကာဒိ ဂေဟနိဿိတံ နာမ။ **ကုမ္မဂ္ဂပဋိပန္နော** တိ ယသ္မာ အရိယမဂ္ဂဿ ဥပ္ပထဘာဝတော အဘိဇ္ဈာဒယော တဒေကဋ္ဌမ္မော စ ကုမ္မဂ္ဂေ, တသ္မာ ကာမဝိတက္ကာဒိဗဟုလော ကုမ္မဂ္ဂ

ဂပဋိပန္နော။ **မောဟနေယျေသု မုစ္ဆိတော** တိ မောဟသံဝတ္တနိယေသု ရူပာဒီသု မုစ္ဆိတော သမ္မတ္တော အဇ္ဈောပန္နော။ **သမ္ဗောဓိ** န္တိ အရိယမဂ္ဂဉာဏံ။ **ဖုဋ္ဌု** န္တိ ဖုသိတုံ ပတ္တုံ **ဟဟေ သော တာဒိသော** မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပကေစရော ပုဂ္ဂလော **အဘဗ္ဗော,** န ကဒါစိ တံ ဟာပုဏာတီတိ အတ္ထော။

ဝိတက္ကံ သမယိတွာန တိ ယထာဝုတ္တံ မိစ္ဆာဝိတက္ကံ ပဋိသင်္ခာနဘာဝနာဗလေန ဝူပသမေတွာ။ **ဝိတက္ကူပသမေ ရတော** တိ နဝန္နမ္ပိ မဟာဝိတက္ကာနံ အစ္စန္တူပသမဘူတေ အရဟတ္တေ, နိဗ္ဗာနေ ဧဝ တ အဇ္ဈာသယေန ရတော အဘိရတော။ **ဘဗ္ဗော သော** တိ သော ယထာဝုတ္တော သမ္မာပဋိပဇ္ဇမာနော ပုဂ္ဂလော ပုဗ္ဗဘာဂေ သမထဝိပဿနာဗလေန သဗ္ဗဝိတက္ကေ ယထာရဟံ တဒင်္ဂဒိဝသေန ဝူပသမေတွာ ဌိတော ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ မဂ္ဂပဋိပာဋိယာ အရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏသင်္ခာတံ နိဗ္ဗာနသင်္ခာတဉ္စ အနုတ္တရံ **သမ္ဗောဓိံ ဖုဋ္ဌုံ** အဓိဂန္တုံ **ဘဗ္ဗော** အရဟာ။ ဧဝမေတ္ထ ဟဋ္ဌဝဏ္ဏနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

စရသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. သီလသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၂. ဒုတိယေ **သမ္ပန္နသီလာ** တိ ဧတ္ထ တိဝိဓံ သမ္ပန္နံ ပရိပုဏ္ဏသမင်္ဂိမဓုရဝသေန။ တတ္ထ –

> ''သမ္ပန္နံ သာလိကေဒါရံ၊ သုတ ဘုဉ္ဇန္တိ ကောသိယ။
> ပဋိဝေဒေမိ တေ ဗ္ရဟ္မေ၊ န နေ တရေတုမုဿဟေ''တိ။ (ဇာ. ၁.၁၄.၁) –

ဣဒံ **ပရိပုဏ္ဏသမ္ပန္နံ** နာမ။ ''ဣမိနာ ဟတိမောက္ခသံဝရေန ဥပေတော ဟောတိ သမုပေတော ဥပာဂတော သမုပာဂတော ဥပပန္နော သမ္ပန္နော သမန္နာဂတော''တိ (ဝိဘ. ၅၁၁) ဣဒံ **သမင်္ဂိသမ္ပန္နံ** နာမ။ ''ဣမိဿာ, ဘန္တေ, မဟာပထဝိယာ ဟေဋ္ဌိမတလံ သမ္ပန္နံ, သေယျထာပိ ခုဒ္ဒမဓုံ အနီလကံ, ဧဝမဿာဒ''န္တိ (ပာရာ. ၁၇) ဣဒံ **မဓုရသမ္ပန္နံ** နာမ။ ဣဓ ပရိပုဏ္ဏသမ္ပန္နဝသေန အတ္ထံ ဒဿေန္တော **''သမ္ပန္နသီလာတိ ပရိပုဏ္ဏသီလာ''** တိ အာဟ။ သမင်္ဂိသမ္ပန္နဝသေနပိ အတ္ထော ယုဇ္ဇတိယေဝ, တသ္မာ **သမ္ပန္နသီလာ** တိ ပရိပုဏ္ဏသီလာ ဟုတွာတိပိ သီလသမင်္ဂိနော ဟုတွာတိပိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တတ္ထ သီလဿ အနဝသေသသမာဒာနေန အခဏ္ဍာဒိဘာဝပ္ပတ္တိယာ ပရိပုဏ္ဏသီလာ, သမာဒာနတော ပဋ္ဌာယ အဝိစ္ဆိန္ဒနတော သီလသမင်္ဂိနော။ သမာဒာနဝတော ဟိ အစ္စန္တဝိရောဓိဓမ္မာနုပ္ပတ္တိယာ သီလသမင်္ဂိတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ, စေတနာဒီနံ ပန သီလနလက္ခဏာနံ ဓမ္မာနံ ပဝတ္တိလက္ခဏေန ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။

တတ္ထ ''ပရိပုဏ္ဏသီလာ''တိ ဣမိနာ အတ္ထေန ခေတ္တဒေါသဝိဂမေန ခေတ္တပါရိပူရီ ဝိယ သီလဒေါသဝိဂမေန သီလပါရိပူရီ ဝုတ္တာ ဟောတိ။ ယထာ ဟိ ခေတ္တံ ဗီဇခဏ္ဍံ, ဝပ္ပခဏ္ဍံ, ဥဒကခဏ္ဍံ, ဦသခဏ္ဍန္တိ စတုဒေါသသမန္နာဂတံ အပရိပူရံ ဟောတိ။ တတ္ထ **ဗီဇခဏ္ဍံ** နာမ ယတ္ထ အန္တရန္တရာ ဗီဇာနိ ခဏ္ဍာနိ တ ပူတီနိ တ ဟောန္တိ, တာနိ ယတ္ထ ပတန္တိ, တတ္ထ သဿံ န ဥဋ္ဌေတိ, ခေတ္တံ ခဏ္ဍံ ဟောတိ, အပရိပူရံ ဟောတီတိ အတ္ထော။ **ဝပ္ပခဏ္ဍံ** နာမ ယတ္ထ အကုသလော ဗီဇာနိ ဝပန္တော အန္တရန္တရာ နိပာတေတိ။ ဧဝံ ဟိ သဗ္ဗတ္ထ သဿံ န ဥဋ္ဌေတိ, ခေတ္တံ ခဏ္ဍံ ဟောတိ။ **ဥဒကခဏ္ဍံ** နာမ ယတ္ထ ကတ္ထစိ ဥဒကံ အတိဗဟုံ ဝါ ဟောတိ, န ဝါ ဟောတိ။ တတ္ရာပိ ဟိ သဿာနိ န ဥဋ္ဌေန္တိ, ခေတ္တံ ခဏ္ဍံ ဟောတိ။ **ဦသခဏ္ဍံ** နာမ ယတ္ထ ကဿကော ကိဿိဉ္စိ ပဒေသေ နင်္ဂလေန ဘူမိံ စတ္တာရော ပဉ္စ တရေ ကသန္တော အတိဂမ္ဘီရံ ကရောတိ, တတော ဦသံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တတ္ရာပိ ဟိ သဿံ န ဥဋ္ဌေတိ, ခေတ္တံ ခဏ္ဍံ ဟောတိ, တာဒိသဉ္စ ခေတ္တံ န မဟပ္ဖလံ ဟောတိ န မဟာနိသံသံ။ တတ္ရာပိ ဗဟုမ္ပိ ဝပိတွာ အပ္ပံ လဘတိ။ ဣမေသံ ပန စတုန္နံ ဒေါသာနံ ဝိဂမာ ခေတ္တံ ပရိပုဏ္ဏံ ဟောတိ, တာဒိသဉ္စ ခေတ္တံ မဟပ္ဖလံ ဟောတိ မဟာနိသံသံ။ ဧဝမေဝ ခဏ္ဍံ, ဆိဒ္ဒံ, သဗလံ, ကမ္မာသန္တိ စတုဒေါသသမန္နာဂတံ သီလံ အပရိပူရံ ဟောတိ, တာဒိသဉ္စ သီလံ န မဟပ္ဖလံ ဟောတိ န မဟာနိသံသံ။ ဣမေသံ ပန စတုန္နံ ဒေါသာနံ ဝိဂမာ သီလံ ပရိပုဏ္ဏံ ဟောတိ, တာဒိသဉ္စ သီလံ မဟပ္ဖလံ ဟောတိ မဟာနိသံသံ။

“သီလသမင်္ဂိနော”တိ ဣမိနာ ပနတ္တေန သီလေန သမင်္ဂိဘူတာ သမောဓာနဂတာ သမန္နာဂတာ ဟုတွာ ဝိဟရ ထာတိ ဣဒမေဝ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တတ္ထ ဒွီဟိ ကာရဏေဟိ သမ္ပန္နသီလတာ ဟောတိ သီလဝိပတ္တိယာ အာဒီနဝဒဿ နေန, သီလသမ္ပတ္တိယာ စ အာနိသံသဒဿနေန။ တဒုဘယမ္ပိ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၁၄) ဝိတ္ထာရိတံ ။ တတ္ထ “သမ္ပန္နသီလာတိ ဧတ္တာဝတာ စ ကိရ ဘဂဝတ စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလံ ဥဒ္ဒိသိတွာ ‘ပါတိမောက္ခသံဝရသံဝုတာ’တိ ဣမိနာ တတ္ထ ဇေဋ္ဌကသီလံ ဝိတ္ထာရေတွာ ဒဿိတ”န္တိ ဒီဃဘာဏကတ္ထေရော အာဟ။ အဘယတ္ထေရော ပနာဟ “ဥဘယတ္ထာပိ ပါတိမောက္ခသံဝရော ဘဂဝတာ ဝုတ္တော, ပါတိမော က္ခသံဝရောယေဝ ဟိ သီလံ, ဣတရာနိ ပန တီဏိ သီလန္တိ ဝုတ္တဋ္ဌာနံ နာမ အတ္ထီ”တိ ဝတွာ တံ အနနုဇာနန္တော အာဟ – “ဣန္ဒြိယသံဝရော နာမ ဆဒွါရရက္ခာမတ္တကမေဝ, အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ ဓမ္မေန သမေန ပစ္စယုပ္ပတ္တိမတ္တကံ, ပစ္စယနိဿိတံ ပဋိလဒ္ဓပစ္စယေ ဣဒမတ္ထန္တိ ပစ္စဝေက္ခိတွာ ပရိဘုဉ္ဇနမတ္တကံ။ နိပ္ပရိယာယေန ပါတိမောက္ခသံ ဝရောဝ သီလံ။ ယဿ သော ဘိန္နော, အယံ ဆိန္နသီသော ဝိယ ပုရိသော ဟတ္ထပါဒေ, သေသာနိ ရက္ခိဿတီတိ န ဝ တ္တဗ္ဗော။ ယဿ ပန သော အရောဂေါ, အယံ အစ္ဆိန္နသီသော ဝိယ ပုရိသော ဇီဝိတံ, သေသာနိ ပုန ပါကတိကာနိ က တွာ ရက္ခိတုံ သက္ကောတိ။ တသ္မာ ‘သမ္ပန္နသီလာ’တိ ဣမိနာ ပါတိမောက္ခသံဝရံ ဥဒ္ဒိသိတွာ ‘သမ္ပန္နပါတိမော က္ခာ’တိ တဿေဝ ဝေဝစနံ ဝတွာ တံ ဝိတ္ထာရေတွာ ဒဿေန္တော ‘ပါတိမောက္ခသံဝရသံဝုတာ’တိအာဒိမာ ဟာ”တိ။

ပါတိမောက္ခသံဝရသီလေန သံဝုတာ တိ ယော နံ ပါတိ ရက္ခတိ, တံ မောက္ခေတိ မောစေတိ အာပါယိကာဒီဟိ ဒုက္ ခေဟီတိ ပါတိမောက္ခန္တိ လဒ္ဓနာမေန သိက္ခာပဒသီလေန ပိဟိတကာယဝစီဒွါရာ။ ဝေဝံဘူတာ စ တေန ဥပေတာ သမန္န ာဂတာ နာမ ဟောန္တီတိ အာဟ **“ဥပေတာ ဟုတွာ”**တိ။ **အာစာရဂေါစရေန စ သမ္ပန္နာ** တိ ကာယိကဝါစသိက အဝီတိက္ကမသင်္ခါတေန အာစာရေန, န-ဝေသိယဂေါစရတာဒိသင်္ခါတေန ဂေါစရေန စ သမ္ပန္နာ, သမ္ပန္နအာစာရ ဂေါစရာတိ အတ္ထော။ **အဏုပ္ပမာဏေသူ** တိ အတိပရိတ္တကေသု အနာပတ္တိဂမနီယေသု။ ဒုက္ကဋဒုဗ္ဘာသိတမတ္ တေသူတိ အပရေ။ **ဒေါသေသူ**တိ ဂါရယှေသု အကုသလဓမ္မေသု။ **ဘယတော ဒဿနသီလာ** တိ ပရမာဏုမတ္တမ္ပိ ဝ ဇ္ဇံ သိနေရုပ္ပမာဏံ ဝိယ ကတွာ ဘာယနသီလာ။ **သဗ္ဗသိက္ခာကောဋ္ဌာသေသူ** တိ မူလပညတ္တိအနုပညတ္တိသဗ္ဗတ္ထ ပညတ္တိပဒေသပညတ္တိအာဒိဘေဒေသု။ **တံ တံ သမာဒာတဗ္ဗံ သမာဒာယာ** တိ ယံ ကိဉ္စိ သိက္ခာကောဋ္ဌာသေသု မူလပ ညတ္တိအာဒိဘေဒေသု သိက္ခိတဗ္ဗံ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ ပူရိတဗ္ဗံ ကာယိကံ ဝါစသိကံ ဝါ သီလံ, တံ သဗ္ဗံ သမ္မာ အာဒာယ, သ မ္မဒေဝ သက္ကစ္စံ သဗ္ဗသော စ အာဒိယိတွာတိ အတ္ထော။

ဥဒယံ ပဿန္တော ပဉ္စဝီသတိ လက္ခဏာနိ ပဿတီ တိ “အဝိဇ္ဇာသမုဒယာ ရူပသမုဒယောတိ ပစ္စယသမုဒယဋ္ဌေန ရူပက္ခန္ဓဿ ဥဒယံ ပဿတိ။ တဏှာသမုဒယာ။ပေ.။ ကမ္မသမုဒယာ။ပေ.။ အာဟာရသမုဒယာ ရူပသမုဒယောတိ ပစ္စယသမုဒယဋ္ဌေန ရူပက္ခန္ဓဿ ဥဒယံ ပဿတိ။ နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏံ ပဿန္တောပိ ရူပက္ခန္ဓဿ ဥဒယံ ပဿ တိ။ ရူပက္ခန္ဓဿ ဥဒယံ ပဿန္တော ဣမာနိ ပဉ္စ လက္ခဏာနိ ပဿတိ။ တထာ အဝိဇ္ဇာသမုဒယာ ဝေဒနာသမုဒယော တိ ပစ္စယသမုဒယဋ္ဌေန ဝေဒနာက္ခန္ဓဿ ဥဒယံ ပဿတိ။ တဏှာသမုဒယာ။ပေ.။ ကမ္မသမုဒယာ။ပေ.။ ဖဿသမုဒ ယာ ဝေဒနာသမုဒယောတိ ပစ္စယသမုဒယဋ္ဌေန ဝေဒနာက္ခန္ဓဿ ဥဒယံ ပဿတိ။ နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏံ ပဿန္တောပိ ဝေဒနာက္ခန္ဓဿ ဥဒယံ ပဿတိ။ ဝေဒနာက္ခန္ဓဿ ဥဒယံ ပဿန္တော ဣမာနိ ပဉ္စ လက္ခဏာနိ ပဿတီ”တိအာဒိ နာ နယေန ဧကေကသ္မိံ ခန္ဓေ ပဉ္စ ပဉ္စ ကတွာ ဝုတ္တာနိ ပဉ္စဝီသတိ ဥဒယလက္ခဏာနိ ပဿတိ။

ဝယံ ပဿန္တော ပဉ္စဝီသတိ လက္ခဏာနိ ပဿတီ တိ “အဝိဇ္ဇာနိရောဓာ ရူပနိရောဓောတိ ပစ္စယနိရောဓဋ္ဌေန ရူပ က္ခန္ဓဿ ဝယံ ပဿတိ။ တဏှာနိရောဓာ။ပေ.။ ကမ္မနိရောဓာ။ပေ.။ အာဟာရနိရောဓာ ရူပနိရောဓောတိ ပစ္စယနိရောဓ ဋ္ဌေန ရူပက္ခန္ဓဿ ဝယံ ပဿတိ။ ဝိပရိဏာမလက္ခဏံ ပဿန္တောပိ ရူပက္ခန္ဓဿ ဝယံ ပဿတိ။ ရူပက္ခန္ဓ ဿ ဝယံ ပဿန္တော ဣမာနိ ပဉ္စ လက္ခဏာနိ ပဿတိ။ အဝိဇ္ဇာနိရောဓာ။ပေ.။ တဏှာနိရောဓာ။ပေ.။ ဖဿနိရောဓာ ဝေဒနာနိရောဓောတိ ပစ္စယနိရောဓဋ္ဌေန ဝေဒနာက္ခန္ဓဿ ဝယံ ပဿတိ။ ဝိပရိဏာမလက္ခဏံ ပဿန္တောပိ ဝေဒနာ က္ခန္ဓဿ ဝယံ ပဿတိ။ ဝေဒနာက္ခန္ဓဿ ဝယံ ပဿန္တော ဣမာနိ ပဉ္စ လက္ခဏာနိ ပဿတီ”တိအာဒိနာ နယေ န ဧကေကသ္မိံ ခန္ဓေ ပဉ္စ ပဉ္စ ကတွာ ဝုတ္တာနိ ပဉ္စဝီသတိ ဝယလက္ခဏာနိ ပဿတိ။ **ပေသိတတ္တော** တိ နိဗ္ဗာနံ ပတိ ပေသိတစိတ္တော။ **ကထယန္တီ** တိ တထာဝိဓံ ဘိက္ခုံ ဗုဒ္ဓါဒယော အရိယာ အာစိက္ခန္တိ။

ယတံ စရေတိ တယမမာနော စရေယျ, စင်္ကမနာဒိဝသေန ဂမနံ ကပ္ပေန္တောပိ ''အနုပ္ပန္နာနံ ပာပကာနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ အနုပ္ပာဒာယ ဆန္ဒံ ဇနေတိ တယမတိ''တိအာဒိနာ (ဝိဘ. ၄၃၂) နယေန ဝုတ္တပ္ပဓာနဝီရိယံ ကရောန္တော ဃဋေန္တော တယမန္တော ယထာ အကုသလဓမ္မာ ပဟီယန္တိ, ကုသလဓမ္မာ ဘာဝနာပာရိပူရိံ ဂစ္ဆန္တိ, ဧဝံ ဂမနံ ကပ္ပေယျာတိ အတ္ထော။ ဧသ နယော သေသေသုပိ။ **ယတမေနံ ပသာရယေ**တိ ဧတံ ပသာရေတဗ္ဗံ ဟတ္ထပါဒါဒိံ ယတံ ယတမာနော ယထာဝုတ္တဝီရိယသမင်္ဂီ ဟုတွာ ပသာရေယျ, သဗ္ဗတ္ထ ပဓာနံ န ဇဟေယျာတိ အဓိပ္ပာယော။

ကထံ ပန ယထာ ပဋိပဇ္ဇန္တော ယတံ ယတန္တော နာမ ဟောတိ, တံ ပဋိပဒံ ဒဿေတုံ **"ဥဒ္ဓံ"** န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ဥဒ္ဓ** န္တိ ဥပရိ။ **တိရိယ**န္တိ ပရိတော, ပုရတ္ထိမဒိသာဒိဝသေန သမန္တတော ဒိသာဘာဂေသူတိ အတ္ထော။ **အပါစီ** န္တိ ဟေဋ္ဌာ။ **ယာဝတာ ဇဂတော ဂတီ**တိ ယတ္တကာ သတ္တသင်္ခါရဘေဒဿ လောကဿ ပဝတ္တိ, တတ္ထ သဗ္ဗတ္ထာတိ အတ္ထော။ ဧတ္တာဝတာ အနဝသေသတော သမ္မသနဉာဏဿ ဝိသယံ သင်္ဂဟေတွာ ဒဿေတိ။ **သမဝေက္ခိတာ**တိ သမာ ဟေတုနာ ဉာယေန အဝေက္ခိတာ, အနိစ္စာဒိဝသေန ဝိပဿိတာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဓမ္မာန** န္တိ သတ္တသုညာနံ။ **ခန္ဓာန**န္တိ ရူပါဒီနံ ပဉ္စန္နံ ခန္ဓာနံ။ **ဥဒယဗ္ဗယ** န္တိ ဥဒယဉ္စ ဝယဉ္စ။ ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ဥပရိ တိရိယံ အဓောတိ တိဓာ သင်္ဂဟိတေ သဗ္ဗသ္မိံ လောကေ အတီတာဒိဘေဒဘိန္နာနံ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓသင်္ခါတာနံ သဘာဝသံ ရူပါရူပဓမ္မာနံ အနိစ္စာဒိသမ္မသနာဓိဂတေန ဥဒယဗ္ဗယဉာဏေန ပဉ္စဝီသတိယာ အာကာရေဟိ ဥဒယံ, ပဉ္စဝီသတိယာ အာကာရေဟိ ဝယံ သမဝေက္ခိတာ သမနုပဿိတာ ဘဝေယျာတိ။

စေတောသမထသာမီစိန္တိ စိတ္တသံကိလေသာနံ အစ္စန္တဝူပသမနတော စေတောသမထသင်္ခါတဿ အရိယမဂ္ဂဿ အနုစ္ဆဝိကံ ပဋိပဒာဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိံ။ **သိက္ခမာန** န္တိ ပဋိပဇ္ဇမာနံ ဘာဝေန္တံ ဉာဏပရမ္ပရာ နိဗ္ဗတ္တေန္တံ။ **သဒာ**တိ သဗ္ဗကာလံ ရတ္တိဉ္စေဝ ဒိဝါ စ။ **သတ**န္တိ စတုသမ္ပဇညသမန္နာဂတာယ သတိယာ သတောကာရိံ။ ဧဝမေတ္ထ ကထာဝဏ္ဏနာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ သေသမေတ္ထ သုဝိညေယျမေဝ။

သီလသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ပဓာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၃. တတိယေ **ဥတ္တမဝီရိယာနီ**တိ သေဋ္ဌဝီရိယာနိ ဝိသိဋ္ဌဿ အတ္ထဿ သာဓနတော။ မာရော ဓိယျတီတိ ဧတ္ထာတိ **မာရဓေယျံ,** ကိလေသမာရဿ ပဝတ္တိဋ္ဌာနဘူတံ, တံ တေဘူမကဝဋ္ဋန္တိ အာဟ **"တေဘူမကဝဋ္ဋသင်္ခါတံ မာရဓေယျ"**န္တိ။ ဇာတိမရဏတော ဇာတံ ဘယံ **ဇာတိမရဏဘယံ,** ဇာတိမရဏမေဝ ဝါ ဘယဟေတုတော ဘယန္တိ **ဇာတိမရဏဘယံ**။ တေနာဟ **"ဇာတိဉ္စ မရဏဉ္စ။ပေ။ ဘယဿာ"** တိ သေသံ ဥတ္တာနမေဝ။

ပဓာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. သံဝရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၄. စတုတ္ထေ သံဝရာဒီနံ သာဓနဝသေန ပဒဟတိ ဧတေဟီတိ **ပဓာနာနိ။ သံဝရန္တဿ ဥပ္ပန္နဝီရိယ** န္တိ ယထာ အဘိဇ္ဈာဒယော န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ဧဝံ သတိယာ ဥပဋ္ဌာနေ စက္ခာဒီနံ ပိဒဟနေ အနလသဿ ဥပ္ပန္နဝီရိယံ။ **ပဇဟန္တဿာ**တိ ဝိနောဒေန္တဿ။ **ဥပ္ပန္နဝီရိယ** န္တိ တဿေဝ ပဟာနဿ သာဓနဝသေန ပဝတ္တဝီရိယံ။ **ဘာဝေန္တဿ ဥပ္ပန္နဝီရိယ**န္တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ **သမာဓိနိမိတ္တ** န္တိ သမာဓိ ဧဝ။ ပုရိမုပ္ပန္နသမာဓိ ဟိ ပရတော ဥပ္ပဇ္ဇနကသမာဓိဿ ကာရဏံ ဟောတီတိ "သမာဓိနိမိတ္တ"န္တိ ဝုတ္တံ။

ဥပဓိဝိဝေကတ္တာတိ ခန္ဓူပဓိအာဒိဥပဓီဟိ ဝိဝိတ္တတ္တာ ဝိနိဿဋ္ဌတ္တာ။ **တံ အာဂမ္မာ** တိ တံ နိဗ္ဗာနံ မဂ္ဂေန အဓိဂမဟေတု။ ရာဂါဒယော ဝိရဇ္ဇန္တိ ဧတ္ထ, ဧတေနာတိ **ဝိရာဂေါ**။ ဧဝံ **နိရောဓော**ပိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ယသ္မာ ဣဓ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ မိဿကဝသေန ဣစ္ဆိတာ, တသ္မာ **"အာရမ္မဏဝသေန ဝါ အဓိဂန္တဗ္ဗဝသေန ဝါ"** တိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **အဓိဂန္တဗ္ဗဝသေနာ**တိ တန္နိန္နတာဝသေန။ **ဝောဿဂ္ဂပရိဏာမိ** န္တိ ဝောဿဂ္ဂဝသေန ပရိဏာမိတံ ပရိစ္စဇနဝသေန စေဝ ပက္ခန္ဒနဝသေန စ ပရိဏာမနသီလံ။ တေနာဟ **"ဒွေဝ ဝောဿဂ္ဂါ"** တိအာဒိ။ ခန္ဓာနံ ပရိစ္စဇနံ နာမ တပ္ပဋိဗဒ္ဓကိလေသပ္ပ

ပဟာနဝသေနာတိ ယေနာကာရေန ဝိပဿနာ ကိလေသေ ပဇဟတိ, တေနေတာကာရေန တန္နိမိတ္တက္ခန္ဓေ စ ပဇဟတီ တိ ဝတ္တဗ္ဗတံ အရဟတီတိ အာဟ **“ဝိပဿနာ။ပေ။ ပရိစ္စဇတီ”** တိ။ ယသ္မာ ဝိပဿနာ ဝုဋ္ဌာနကမိနိဘာဝံ ဟာပုဏန္တီ နိန္နပောဏပဗ္ဘာရဘာဝေန ဧကံသတော နိဗ္ဗာနံ ပက္ခန္ဒတီတိ ဝတ္တဗ္ဗတံ လဘတိ, မဂ္ဂေ စ သမုစ္ဆေဒဝသေန ကိလေသေ ခန္ဓေ စ ရာဂံ ပရိစ္စဇတိ, တသ္မာ ယထာက္ကမံ ဝိပဿနာမဂ္ဂါနံ ဝသေန **ပက္ခန္ဒနပရိစ္စာဂဝေဿဂ္ဂ က** ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **တေသဂ္ဂတ္တာယာ** တိ ပရိစ္စာဂဝေဿဂ္ဂတ္တာယ စေဝ ပက္ခန္ဒနဝေဿဂ္ဂတ္တာယ စ။ **ပရိဏာမတီ**တိ ပရိစ္စဇတိ။ တံ ပန ပရိဏာမနံ ဝုဋ္ဌာနကမိနိဘာဝပ္ပတ္တိယာ စေဝ အရိယမဂ္ဂဘာဝပ္ပတ္တိယာ စ ဣစ္ဆိတန္တိ အာဟ **“ဝိပဿနာဘာဝဉ္စ မဂ္ဂဘာဝဉ္စ ဟာပုဏာတီ”** တိ။ **သေသပဒေသူ**တိ “ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂံ ဘာဝေတီ”တိ အာဒီသု သေသသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂကောဋ္ဌာသေသု။

ဘဒ္ဒက န္တိ အဘဒ္ဒကာနံ နီဝရဏာဒိပာပဓမ္မာနံ ဝိက္ခမ္ဘနေန ရာဂဝိဂမနေန ဧကန္တဟိတတ္တာ ဒုလ္လဘတ္တာ စ ဘဒ္ဒကံ သုန္ဒရံ။ န ဟိ အညံ သမာဓိနိမိတ္တံ ဧဝံ ဒုလ္လဘံ ရာဂဿ ဥဇုဝိပစ္စနီကဘူတံ အတ္ထိ။ **အနုရက္ခတီ** တိ တေ ထ အနုရက္ခနာ နာမ အဓိဂတသမာဓိတော ယထာ ပရိဟာနိ န ဟောတိ, ဧဝံ ပဋိပတ္တိသာသန-တပ္ပဋိပက္ခဝိဂမနေနာတိ အာဟ **“သမာဓိ”**တိအာဒိ။ **အဋ္ဌိကသညာဒိကာ** တိ အဋ္ဌိကဇ္ဈာနာဒိကာ။ သညာသီသေန ဟိ ဈာနံ ဝဒတိ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

သံဝရသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ပညတ္တိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၅. ပဉ္စမေ အတ္တဘာဝေ ဧတေသံ အတ္ထီတိ အတ္တဘာဝိနော, တေသံ **အတ္တဘာဝီနံ**။ တေနာဟ **“အတ္တဘာဝဝန္တာန”**န္တိ။ **ယာဝ ဆတ္တိံသာယ ဣန္ဒာနံ အာယုပ္ပမာဏံ, တာဝ ပဏီတေ ကာမေ ပရိဘုဉ္ဇိ** တိ မန္ဓာတုရာဇာ ကိရ ဧကဒိဝသံ အတ္တနော ပရိဏာယကရတနံ ပုစ္ဆိ – “အတ္ထိ နု ခော မနုဿလောကတော ရမဏီယတရံ ဌာန”န္တိ။ ကသ္မာ ဒေဝ ဧဝံ ဘဏသိ, ကိံ န ပဿသိ စန္ဒိမသူရိယာနံ အာနုဘာဝံ, နနု ဧတေသံ ဌာနံ ဣတော ရမဏီယတရန္တိ? ရာဇာ စက္ကရတနံ ပု ရက္ခတွာ တတ္ထ အဂမာသိ။

စတ္တာရော မဟာရာဇာနော “မန္ဓာတုမဟာရာဇာ အာဂတော”တိ သုတွာ “တာဝမဟိဒ္ဓိကော မဟာရာဇာ န သက္ကာ ယုဒ္ဓေန ပဋိဗာဟိတု”န္တိ သကရဇ္ဇံ နိယျာတေသုံ။ သော တံ ဂဟေတွာ ပုန ပုစ္ဆိ – “အတ္ထိ နု ခော ဣတော ရ မဏီယတရံ ဌာန”န္တိ။ အထဿ တာဝတိံသဘဝနံ ကထယိံသု။ “တာဝတိံသဘဝနံ, ဒေဝ, ရမဏီယံ, တတ္ထ သက္ကဿ သ ဒေဝရညော ဣမေ စတ္တာရော မဟာရာဇာနော ပရိစာရိကာ ဒောဝာရိကဘူမိယံ တိဋ္ဌန္တိ။ သက္ကော ဒေဝရာဇာ မဟိ ဒ္ဓိကော မဟာနုဘာဝေါ။ တဿိမာနိ ဥပဘောဂဋ္ဌာနာနိ – ယောဇနသဟဿုဗ္ဗေဓော ဝေဇယန္တပာသာဒေါ, ပဉ္စယော ဇနသတုဗ္ဗေဓာ သုဓမ္မာဒေဝသဘာ, ဒိယမုယောဇနသတိကော ဝေဇယန္တရထော, တထာ ဧရာဝဏော ဟတ္ထီ, ဒိဗ္ဗရုက္ခ သဟဿပ္ပဋိမဏ္ဍိတံ နန္ဒနဝနံ, စိတ္တလတာဝနံ, ဖာရုသကဝနံ, ယောဇနသတုဗ္ဗေဓော ပာရိစ္ဆတ္တကော ကောဝိဠာ ရော, တဿ ဟေဋ္ဌာ သဋ္ဌိယောဇနာယာမာ ပညာသယောဇနဝိတ္ထာရာ ပဉ္စဒသယောဇနုဗ္ဗေဓာ ဇယသုမနပုပ္ဖဝဏ္ဏာ ပဏ္ဍုကမ္ဗလသိလာ, ယဿာ မုဒုတာယ သက္ကဿ နိသီဒတော ဥပမုကာယော အနုပ္ပဝိသတီ”တိ။

တံ သုတွာ ရာဇာ တတ္ထ ဂန္တုကာမော စက္ကရတနံ အဗ္ဘုက္ကိရိ။ တံ အာကာသေ ဥဋ္ဌဟိ သဒ္ဓိံ စတုရင်္ဂိနိယာ သေနာယ။ အထ ဒွိန္နံ ဒေဝလောကာနံ ဝေမဇ္ဈတော စက္ကရတနံ ဩတရိတွာ ပထဝိယာ အာသန္နေ ဌာနေ အဋ္ဌာသိ သဒ္ဓိံ ပရိဏာယကရတနပ္ပမုခာယ စတုရင်္ဂိနိယာ သေနာယ။ ရာဇာ ဧကကောဝ အတ္တနော အာနုဘာဝေန တာဝတိံသဘဝနံ အဂမာသိ။ သက္ကော “မန္ဓာတာ အာဂတော”တိ သုတွာ တဿ ပစ္စုဂ္ဂမနံ ကတွာ “သွာဂတံ, မဟာရာဇ, သကံ, တေ မဟာရာဇ, အနုသာသ မဟာရာဇာ”တိ ဝတွာ သဒ္ဓိံ နာဋကေဟိ ရဇ္ဇံ ဒွေဓာ ဘာဇေ ကတွာ ဧကံ ဘာဂမဒါသိ။ ရ ညော တာဝတိံသဘဝနေ ပတိဋ္ဌိတမတ္တဿေဝ မနုဿဂန္ဓသရီရနိဿန္ဒာဒိမနုဿဘာဝေါ ဝိဂစ္ဆိ, ဒေဝလောကေ ပဝတ္တိဝိပာကအယိနော အပရပရိယာယဝေဒနီယဿ ကမ္မဿ ကတောကာသတ္တာ သဗ္ဗအ သောဠသဝဿုဒ္ဒေသိ ကတာမာလာမိလာယနာဒိဒေဝဘာဝေ ဟာတုရဟောသိ။ တဿ သက္ကေန သဒ္ဓိံ ပဏ္ဍုကမ္ဗလသိလာယ နိသိန္နဿ အက္ခိနိမိသနမတ္တေန နာနတ္တံ ပညာယတိ။ တံ အသလ္လက္ခေန္တာ ဒေဝါ သက္ကဿ စ တဿ စ နာနတ္တေ မု

ယ္ဟတ္ထိ။ သော တတ္ထ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝမာနော တအ မနုဿာနံ အသင္ခ္ယေယ္ယာယုကတာယ ယာဝ ဆတ္တိံသ သက္ကာ ဥပပဇ္ဇိတ္ဝာ စုတာ, တာဝ သက္ကရဇ္ဇံ ကာရေတ္ဝာ ''ကိံ မေ ဣမိနာ ဥပမုရဇ္ဇေနာ''တိ အတိတ္တောဝ ကာမေဟိ တတော စဝိတ္ဝာ အတ္တနော ဥယျာနေ ပတိတော မနုဿလောကေ ဥတုကက္ခဠတာယ တတာတပေန ဖုသိတဂတ္တော ကာလမကာသိ။ တေန ဝုတ္တံ **''ဒေဝလောကေ ပန ယာဝ ဆတ္တိံသာယ ဣန္ဒာနံ အာယုပ္ပမာဏံ, တာဝ ပဏီတေ ကာမေ ပရိဘုဉ္ဇိ''**တိ။

ပညတ္တိသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. သောခုမ္မသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၆. ဆဋ္ဌေ **သုခုမလက္ခဏပ္ပဋိဝိဇ္ဈနကာနီ** တိ အနိစ္စာဒိသုခုမလက္ခဏာနံ ပဋိဝိဇ္ဈနကာနိ။ **သုခုမလက္ခဏပရိဂ္ဂဟကဉာဏေနာ**တိ သုခုမလက္ခဏပရိဂ္ဂဟကေန ဉာဏေန။ **ပရတော ဇာနိတ္ဝာ**တိ အဝသဝတ္တနေန အညတော ဇာနိတ္ဝာ။ သင္ခါရာ ဟိ ''မာ ဘိဇ္ဇိံသူ''တိ ဣစ္ဆိတာပိ ဘိဇ္ဇန္တေဝ, တသ္မာ တေ အဝသဝတ္တိတာယ ပရေ နာမ။ သာ စ နေသံ ပရတာ အနိစ္စဒဿနေ ပာကဋာ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **''ဣမိနာ ဟိ ပဒေန အနိစ္စာနုပဿနာ ကထိတာ''** တိ။ သေသံ ဥတ္တာနမေဝ။

သောခုမ္မသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇-၁၀. ပဌမအဂတိသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၇-၂၀. သတ္တမေ **ဆန္ဒာဂတိ** န္တိ ဧတ္ထ သန္ဓိဝသေန သရလောပေါတိ ဒဿေန္တော အာဟ **''ဆန္ဒေန အဂတိ''** န္တိ။ **ဆန္ဒာ** တိ ဟေတုမ္ဟိ နိဿက္ကဝစနန္တိ အာဟ **''ဆန္ဒေနာ''** တိ, ပေမေနာတိ အတ္ထော။ ဆန္ဒသဒ္ဒော ဟေတ္ထ တဏှာပရိယာယော, အကုသလစ္ဆန္ဒပရိယာယော ဝါ။ **သေသေသူ**တိ ''ဒောသာဂတိံ ဂစ္ဆတီ''တိအာဒီသု။

ဧတ္ထ စ ယော ''အယံ မေ မိတ္တောတိ ဝါ, သန္ဒိဋ္ဌောတိ ဝါ, ဉာတကောတိ ဝါ, လဉ္ဇံ ဝါ ပန မေ ဒေတီ''တိ ဆန္ဒဝသေန အဿာမိကံ သာမိကံ ကရောတိ, အယံ ဆန္ဒေန အကတ္တဗ္ဗံ ကရောတိ နာမ။ ယော ''အယံ မေ ဝေရီ''တိ စိရကာလာနုဗဒ္ဓဝေရဝသေန ဝါ, တင်္ခဏုပ္ပန္နကောဓဝသေန ဝါ သာမိကံ အဿာမိကံ ကရောတိ, အယံ ဒောသေန အကတ္တဗ္ဗံ ကရောတိ နာမ။ ယော ပန မန္ဒတ္တာ မောမူဟတ္တာ ယံ ဝါ တံ ဝါ အယုတ္တံ အကာရဏံ ဝတ္ဝာ အဿာမိကံ သာမိကံ ကရောတိ, အယံ မောဟေန အကတ္တဗ္ဗံ ကရောတိ နာမ။ ယော ပန ''အယံ ရာဇဝလ္လဘောတိ ဝါ ဝိသမေ စောရာဒိကေ ဝိသမာနိ ဝါ ကာယဒုစ္စရိတာဒီနိ သမာဒာယ ဝတ္တနေန ဝိသမနိဿိတော ဝါ, အနတ္ထမ္ပိ မေ ကရေယျာ''တိ ဘီတော အဿာမိကံ သာမိကံ ကရောတိ, အယံ ဘယေန အကတ္တဗ္ဗံ ကရောတိ နာမ။

ယော ပန ကိဉ္စိ ဘာဇေန္တော ''အယံ မေ သန္ဒိဋ္ဌော ဝါ သမ္ဘတ္တော ဝါ''တိ ပေမဝသေန အတိရေကံ ဒေတိ, ''အယံ မေ ဝေရီ''တိ ဒောသဝသေန ဦနကံ ဒေတိ , ယော မုယ္ဟန္တော ဒိန္နာဒိန္နံ အဇာနမာနော ကဿစိ ဦနံ, ကဿစိ အဓိကံ ဒေတိ, ''အယံ ဣမဿိံ အဒီယမာနေ မယ္ဟံ အနတ္ထမ္ပိ ကရေယျာ''တိ ဘီတော ကဿစိ အတိရေကံ ဒေတိ, သော စတုဗ္ဗိဓောပိ ယထာနုက္ကမေန ဆန္ဒာဂတိအာဒီနိ ဂစ္ဆန္တော အကတ္တဗ္ဗံ ကရောတိ နာမ။

နိဟီယတိ တဿ ယသော တိ တဿ အဂတိကမိနော ကိတ္တိယသောပိ ပရိဝါရယသောပိ နိဟီယတိ ပရိဟာယတိ။ ယဿတိ တေန ကိတ္တီယတီတိ ဟိ ယသော, ကိတ္တိ ထုတိဃောသော။ ယဿတိ တေန ပုရေစရာနုစရဘာဝေန ပရိဝါရီယတီတိ ယသော, ပရိဝါရော။ အဋ္ဌမနဝမဒသမာနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

စရဝဂ္ဂေါ ဒုတိယော။

၃. ဥရုဝေလဝဂ္ဂေါ

၁. ပဌမဥရုဝေလသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၁. တတိယဿ ပဌမေ မဟာဝေလာ ဝိယ **မဟာဝေလာ,** ဝိပုလတလိကပုဠိနတာယ မဟန္တော ဝေလာတဋော ဝိယာတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **“မဟာတလိကရာသီတိ အတ္ထော”** တိ။ ဥရု, မရု, သိကတာ, တလုကာ, ဝဏ္ဏု, တလိကာတိ ဣမေ သဒ္ဒါ သမာနတ္ထာ, ဗျဉ္ဇနမေဝ နာနံ။ တေနာဟ **“ဥရူတိ တလိကာ ဝုစ္စတီ”** တိ။

နဇ္ဇာ တိ နဒတိ သန္ဒတီတိ နဒီ, တဿာ နဇ္ဇာ, နဒိယာ နိန္နဂါယာတိ အတ္ထော။ **နေရဉ္ဇရာယာ** တိ “နေလဉ္ဇလာယာ”တိ ဝတ္တဗ္ဗေ လ-ကာရဿ ရ-ကာရံ ကတွာ “နေရဉ္ဇရာယာ”တိ ဝုတ္တံ, ကဒ္ဒမသေဝာလပဏကာဒိဒေါသရဟိတသလိလာယာတိ အတ္ထော။ ကေစိ “နီလံ-ဇလာယာတိ ဝတ္တဗ္ဗေ နေရဉ္ဇရာယာ”တိ ဝဒန္တိ။ နာမမေဝ တ ဧတံ တဿာ နဒိယာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တဿာ နဒိယာ တီရေ ယတ္ထ ဘဂဝါ ဝိဟာသိ, တံ ဒဿေတုံ **“အဇပါလနိဂြောဓေ”**တိ ဝုတ္တံ။ ကသ္မာ ပနာယံ အဇပါလနိဂြောဓော နာမ ဇာတောတိ အာဟ **“တဿာ”** တိအာဒိ။ **ကေစိ** ပန “ယသ္မာ တတ္ထ ဝေဒေ သဇ္ဈာယိတုံ အသမတ္ထာ မဟလ္လကဗြာဟ္မဏာ ပာကာရပရိက္ခေပယုတ္တာနိ နိဝေသနာနိ ကတွာ သဗ္ဗေ ဝသိံသု, တသ္မာဿ အဇပါလနိဂြောဓောတိ နာမံ ဇာတ”န္တိ ဝဒန္တိ။ တတြာယံ ဝစနတ္ထော – န ဇပန္တီတိ အဇပါ, မန္တာနံ အနဇ္ဈာယကာတိ အတ္ထော။ အဇပါ လန္တိ အာဒိယန္တိ နိဝါသံ ဧတ္ထာတိ **အဇပါလော**တိ။ အပရေ ပန ဝဒန္တိ “ယသ္မာ မဇ္ဈန္ဟိကသမယေ အန္တောပဝိဋ္ဌေ အဇေ အတ္တနော ဆာယာယ ပါလေတိ ရက္ခတိ, တသ္မာ ‘အဇပါလော’တိဿ နာမံ ရုဠှ”န္တိ။ သဗ္ဗတ္ထာပိ နာမမေတံ တဿ ရုက္ခဿ။

ပဌမာဘိသမ္ဗုဒ္ဓော တိ ပဌမံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓော, အနုနာသိကလောပေနာယံ နိဒ္ဒေသော။ တေနေတမာဟ **“သမ္ဗုဒ္ဓော ဟုတွာ ပဌမမေဝာ”**တိ။ **ပဌမန္တိ** စ ဘာဝနပုံသကနိဒ္ဒေသော, တသ္မာ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓော ဟုတွာ ပဌမံ အဇပါလနိဂြောဓေ ဝိဟရာမီတိ ဧဝမေတ္ထ သမ္ဗန္ဓော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **အယံ ဝိတက္ကော** တိ အယံ “ကိန္နု ခွာဟံ။ပေ။ ဝိဟရေယျ”န္တိ ဧဝံ ပဝတ္တဝိတက္ကော။ ဟတ္ထီ စ တနရော စ တိတ္တိရော စ **ဟတ္ထိတနရတိတ္တိရာ** ။

ယေ ဝုဒ္ဓမပစာယန္တိ တိ ဇာတိဝုဒ္ဓေါ, ဝယောဝုဒ္ဓေါ, ဂုဏဝုဒ္ဓေါတိ တယော ဝုဒ္ဓါ။ တေသု ဇာတိသမ္ပန္နော **ဇာတိဝုဒ္ဓေါ** နာမ, ဝယေ ဌိတော **ဝယောဝုဒ္ဓေါ** နာမ, ဂုဏသမ္ပန္နော **ဂုဏဝုဒ္ဓေါ** နာမ။ တေသု ဂုဏသမ္ပန္နော ဝယောဝုဒ္ဓေါ ဣမသ္မိံ ဌာနေ ဝုဒ္ဓေါတိ အဓိပ္ပေတော။ **အပစာယန္တိ** တိ ဇေဋ္ဌာပစာယိကာကမ္မေန ပူဇေန္တိ။ **ဓမ္မဿ ကောဝိဒါ** တိ ဇေဋ္ဌာပစာယနဓမ္မဿ ကောဝိဒါ ကုသလာ။ **ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ** တိ ဣမသ္မိံယေဝ အတ္တဘာဝေ။ **ပါသံသာ**တိ ပသံသာရဟာ။ **သမ္ပရာယေ စ သုဂ္ဂတီ** တိ သမ္ပရေတဗ္ဗေ ဣမံ လောကံ ဟိတွာ ဂန္တဗ္ဗေ ပရလောကေပိ တေသံ သုဂတိ ယေဝ။ အယံ ပနေတ္ထ ပိဏ္ဍတ္ထော – ခတ္တိယာ ဝါ ဟောန္တု ဗြာဟ္မဏာ ဝါ ဝေဿာ ဝါ သုဒ္ဒါ ဝါ ဂဟဋ္ဌာ ဝါ ပဗ္ဗဇိတာ ဝါ တိရစ္ဆာနဂတာ ဝါ, ယေ ကေစိ သတ္တာ ဇေဋ္ဌာပစိတိကမ္မေန သီလာဒိဂုဏသမ္ပန္နာနံ ဝယောဝုဒ္ဓါနံ အပစိတိံ ကရောန္တိ, တေ ဣမသ္မိံ စ အတ္တဘာဝေ ဇေဋ္ဌာပစိတိကာရကာတိ ပသံသံ ဝဏ္ဏနံ ထောမနံ လဘန္တိ, ကာယဿ စ ဘေဒါ သဂ္ဂေ နိဗ္ဗတ္တန္တီတိ။

အညဿမိ န္တိ ပရဿမိံ။ အတ္တာ န ဟောတီတိ **အညော,** ပရော။ သော ပနေတ္ထ န ယော ကောစိ အဓိပ္ပေတော, အထ ခော ဂရုဋ္ဌာနိယော။ တေနာဟ **“ကဉ္စိ ဂရုဋ္ဌာနေ အဋ္ဌပေတွာ”** တိ။ ပတိဿတိ ဂရုနော အာဏံ သမ္ပဋိစ္ဆတီတိ ပတိဿော, န ပတိဿော **အပ္ပတိဿော, ပတိဿယရဟိတော,** ဂရုပဿယရဟိတောတိ အတ္ထော။

သဒေဝကေတိ အဝယဝေန ဝိဂ္ဂဟော သမုဒာယော သမာသတ္ထော။ **သဒေဝက**ဂ္ဂဟဏေန ပဉ္စကာမာဝစရဒေဝဂ္ဂဟဏံ ပါရိသေသဉာယေန ဣတရေသံ ပဒန္တရေဟိ သင်္ဂဟိတတ္တာ။ **သမာရက**ဂ္ဂဟဏေန ဆဋ္ဌကာမာဝစရဒေဝဂ္ဂဟဏံ ပစ္စာသတ္တိဉာယေန။ တတ္ထ ဟိ မာရော ဇာတော တန္နိဝာသီ စ ဟောတိ။ **သဗြဟ္မက** ဝစနေန ဗြဟ္မကာယိကာဒိဗြဟ္မဂ္ဂဟဏံ ပစ္စာသတ္တိဉာယေနေဝ။ **သဿမဏဗြာဟ္မဏိယာ ပဇာယာ** တိ သာသနဿ ပစ္စတ္ထိကသမဏဗြာဟ္မဏဂ္ဂဟဏံ။ နိဒဿနမတ္တဉ္စေတံ အပစ္စတ္ထိကာနံ အသမိတာဗာဟိတပာပါနဉ္စ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ တေနေဝ ဝစနေန ဂဟိတတ္တာ။ ကာမံ “သဒေဝကေ”တိအာဒိဝိသေသနာနံ ဝသေန သတ္တဝိသယော လောကသဒ္ဒေါတိ ဝိညာယတိ တု

လ္လယောဂဝိသယတ္တာ တေသံ, ‘‘သလောမကော သပက္ခကော’’တိအာဒီသု ပန အတုလ္လယောဂေ အယံ သမာသော လ ဗ္ဘတီတိ ဗ္ယဘိစာရဒဿနတော **ပဇာ**ဂဟဏန္တိ ပဇာဝစနေန သတ္တလောကဂ္ဂဟဏံ။

ဒေဝဘာဝသာမညေန မာရဗ္ရဟ္မေသု ဂဟိတေသုပိ ဣတရေဟိ တေသံ လဗ္ဘမာနဝိသေသဒဿနတ္ထံ ဝိသုံ ဂဟ ဏန္တိ ဒဿေန္တော **‘‘မာရော နာမာ’’**တိအာဒိမာဟ။ မာရော ဗ္ရဟ္မာနမ္ပိ ဝိစက္ခုကမ္မာယ ပဟောတီတိ အာဟ **‘‘သဗ္ဗေသ’’**န္တိ။ **ဥပရီ**တိ ဥပရိဘာဂေ။ **ဗ္ရဟ္မာ** တိ ဒသသဟဿိဗ္ရဟ္မာနံ သန္ဓာယာဟ။ တထာ စာဟ **‘‘ဒသဟိ အင်္ဂုလီ ဟီ’’**တိအာဒိ။ ဣမဲ ဒီဃနိကာယာဒယော ဝိယ ဗာဟိရကာနမ္ပိ ဂန္ထနိကာယော လဗ္ဘတီတိ အာဟ **‘‘ကေနိကာယာဒိဝသေ နာ’’**တိ။ **ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာဒီ**တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ဝိဇ္ဇာဋ္ဌာနာနိ သင်္ဂယှန္တိ။ ယထာသကံ ကမ္မကိလေသေဟိ ပဇာတတ္တာ နိဗ္ဗ တ္တတ္တာ ပဇာ, သတ္တနိကာယော, တဿာ **ပဇာယ။ သဒေဝမနုဿာယာ** တိ တ ဣမိနာ သမ္မုတိဒေဝဂ္ဂဟဏံ တဒဝသိ ဋ္ဌမနုဿလောကဂ္ဂဟဏဉ္စ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ဇဝံ ဘာဂသော လောကံ ဂဟေတွာ ယောဇနံ ဒဿေတွာ ဣအာနိ အဘာဂသော လောကံ ဂဟေတွာ ယောဇနံ ဒဿေ တုံ **‘‘အပိစေတ္ထာ’’** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **လောကဝသေန ဝုတ္တာနိ** ‘‘လောကီယန္တိ ဧတ္ထ ကမ္မံ ကမ္မဖလာနိ’’တိ က တွာ။ **ပဇာဝသေန** ‘‘ဟေတုပစ္စယေဟိ ပဇာတာ’’တိ ကတွာ။ **သီလသမ္ပန္နတရ** န္တိ ဧတ္ထ ပရိပုဏ္ဏသမ္ပန္နတာ အ ဓိပ္ပေတာ ‘‘သမ္ပန္နံ သာလိကေဒာရ’’န္တိအာဒီသု (ဇာ. ၁.၁၄.၁) ဝိယ။ တေနာဟ **‘‘အဓိကတရန္တိ အတ္ထော’’** တိ။ ပရိပု ဏ္ဏဉှိ အဓိကတရန္တိ ဝတ္တုံ အရဟတိ။ **ကာရဏ**န္တိ ယုတ္တိံ။ **အတ္ထ** န္တိ အဝိပရီတတ္ထံ။ **ဝမို** န္တိ အတိဝမိုနိမိ တ္တံ။

ဣမိနာ ဝစနေနာတိ ဣမသ္မိံ သုတ္တေ အနန္တရံ ဝုတ္တဝစနေန။ န ကေဝလံ ဣမိနာဝ, သုတ္တန္တရမ္ပိ အာနေတွာ ပဋိ ဗာဟိတဗ္ဗောတိ ဒဿေန္တော **‘‘န မေ အာစရိယော အတ္ထိ’’** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **န မေ အာစရိယော အတ္ထိ** တိ လောကုတ္တရဓမ္မေ မယှံ အာစရိယော နာမ နတ္ထိ။ ကိဉ္စာပိ လောကိယဓမ္မာနမ္ပိ ယာဒိသော လောကနာထဿ အဓိဂ မော, န တာဒိသော အဓိဂမော ပရူပဒေသော အတ္ထိ။ လောကုတ္တရဓမ္မေ ပနဿ လေသောပိ နတ္ထိ။ **နတ္ထိ မေ ပဋိပုဂ္ဂ လော**တိ မယှံ သီလာဒီဟိ ဂုဏေဟိ ပဋိနိဓိဘူတော ပုဂ္ဂလော နာမ နတ္ထိ။ **သရန္တိ** ကရဏေ ဇတံ ပစ္စတ္တဝစနန္တိ အာဟ **‘‘သရန္တေနာ’’** တိ, **သရန္တိ** တ သရဏဟေတု စာတိ အတ္ထော။

ယတောတိ ဘုမ္မတ္ထေ တောသဒ္ဒောတိ အာဟ **‘‘ယသ္မိံ ကာလေ’’** တိ။ ရတ္တိယော ဇာနန္တီတိ ရတ္တညူ, အတ္တ နော ပဗ္ဗဇိတဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ ဗဟူ ရတ္တိယော ဇာနန္တိ, စိရပဗ္ဗဇိတာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ရတ္တညူနံ မဟန္တဘာ တေ **ရတ္တညုမဟတ္တံ** ။ ဘာဝပ္ပဓာနော ဧသ နိဒ္ဒေသော။ ‘‘ရတ္တညုမဟတ္တ’’န္တိ တ ဟဒ္ဓော။ ဧသ နယော သေသေ သုပိ။ ထေရနဝမၛ္ဈိမာနံ ဝသေန ဝိပုလဘာဝေ **ဝေပုလ္လမဟတ္တံ** ။ သိက္ခတ္တယသင်္ဂဟိတဿ သာသနဗ္ရဟ္မစရိယ ဿ ဗျာနာဘိညာဒိဝသေန ဝိပုလဘာဝေ **ဗ္ရဟ္မစရိယမဟတ္တံ** ။ ဝိသိဋ္ဌဿ ပစ္စယလာဘဿ ဝိပုလဘာဝေ **လာဘဂ္ဂ ဂမဟတ္တံ။ စတုပ္ပိဓေန မဟန္တေနာ**တိ စတုပ္ပိဓေန မဟန္တဘာဝေန။ **မဟာပဇာပတိယာ ဒုဿယုဂအနကာလေ** တိ ဘ ဂဝတော သင္ဃေ ကရဝဿ ပာကဋ္ဌကာလဒဿနမတ္တံ။ န ဟိ ဘဂဝတ တတော ပုဗ္ဗေ သင္ဃေ ကရဝရဟိတော ဝိဟာ သိ။

ပဌမဥရုဝေလသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂.ဒုတိယဥရုဝေလသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၂. ဒုတိယေ **ဟုဟုင်္ကဇာတိကေနာ** တိ သော ကိရ ဒိဋ္ဌမင်္ဂလိကော မာနဝသေန ကောဓဝသေန စ ‘‘ဟုဟု’’န္တိ က ရောန္တော ဝိစရတိ, တသ္မာ ဟုဟုင်္ကဇာတိကောတိ ဝုစ္စတိ။ ‘‘ဟုဟုက္ကဇာတိကော’’တိပိ ပဌန္တိ, တေန သဒ္ဓိံ အာဂ တာတိ အတ္ထော။ **ဇရာဇိဏ္ဏာ** တိ ဇရာယ ခဏ္ဍဒန္တပလိတကေသာဒိဘာဝံ အာပာဒိတာ။ **ဝယောဝုဒ္ဓာ** တိ အင်္ဂပစ္စင် ကနံ ဝုဒ္ဓိမရိယာဒပ္ပတ္တာ။ **ဇာတိမဟလ္လကာ** တိ ဥပပတ္တိယာ မဟလ္လကဘာဝေန သမန္နာဂတာ။ မဟတ္တံ လန္တိ ဂ ဏှန္တီတိ မဟလ္လကာ, ဇာတိယာ မဟလ္လကာ, န ဝိဘတဒိနာတိ ဇာတိမဟလ္လကာ။ **ဝယောအနုပ္ပတ္တာ** တိ ပစ္ဆိမဝယံ သမ္ပတ္တာ, ပစ္ဆိမဝယော နာမ ဝဿသတဿ ပစ္ဆိမော တတိယော ဘာဂော။ **ဇိဏ္ဏာ** တိ တ ပောရာဏာ, စိရကာလပ္ပဝ တ္တကုလန္တဝယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဝုဒ္ဓာ** တိ သီလာစာရာဒိဂုဏဝုဒ္ဓိယုတ္တာ။ **မဟလ္လကာ** တိ ဝိဘဝမဟန္တတာယ

သမန္နာဂတာ။ **မဟဒ္ဓနာ** တိ မဟာဘောဂါ။ **အဒ္ဓဂတာ** တိ မဂ္ဂပ္ပဋိပန္နာ ဗ္ရာဟ္မဏာနံ ဝတစရိယာဒိမရိယာဒံ အဝီတိက္က ကမ္မ စရမာနာ။ **ဝယောအနုပ္ပတ္တာ** တိ ဇာတိဝုဒ္ဓဘာဝံ အန္တိမဝယံ အနုပ္ပတ္တာ။ **သုတံ နေတန္တိ** တွေ့ သုတံ နော ဧတန္တိ ပဒဋ္ဌေဒေါ။ **နောတိ** စ ကရဏတ္တေ သာမိဝစနံ။ တေနာဟ **"အမှေဟိ သုတ"**န္တိ။

အကာလေတိ အယုတ္တကာလေ။ **အသဘာဝံ ဝဒတီ**တိ ယံ နတ္ထိ, တံ ဝဒတိ။ **အနတ္ထံ ဝဒတီ** တိ အကာရဏနိဿိတံ ဝဒတိ။ **အကာရဏနိဿိတ** န္တိ စ နိပ္ဖလန္တိ အတ္ထော။ ဖလဥ္ဟိ ကာရဏနိဿိတံ။ အကာရဏနိဿိတတာ စ တဒ ဝိနာဘာဝတော အကာရဏေ နိဿိတံ, နိပ္ဖလံ သမ္ဖန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အဝိနယံ ဝဒတီ**တိ န သံဝရဝိနယပ္ပဋိသံယုတ္တ တံ ဝဒတိ, အတ္တနော သုဏန္တဿ စ န သံဝရဝိနယာဝဟံ ဝဒတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **န ဟဒယေ နိဓေတဗ္ဗယုတ္တက** န္တိ အဟိတသံဟိတတ္တာ စိတ္တံ အနုပ္ပဝေသေတ္ဗ နိဓေတုံ အယုတ္တံ။ **ကထေတုံ အယုတ္တကာလေနာ** တိ ဓမ္မံ က ထေန္တေန ယော အတ္ထော ယသ္မိံ ကာလေ ဝတ္တဗ္ဗော, တတော ပုဗ္ဗေ ပစ္ဆာ စ တဿ အကာလော, တသ္မိံ အယု တ္တကာလေ ဝတ္တာ။ **အပဒေသရဟိတ**န္တိ သုတ္တာပဒေသရဟိတံ။ **သာပဒေသံ သကာရဏံ ကတွာ န ကထေတီ**တိ "ဘဂဝတာ အသုကေ သုတ္တေ ဧဝံ ဝုတ္တ"န္တိ ဧဝံ သာပဒေသံ ကာရဏသဟိတံ ကတွာ န ကထေတိ။

ပရိယန္တရဟိတ န္တိ ပရိစ္ဆေဒရဟိတံ, သုတ္တံ ဝါ ဇာတကံ ဝါ နိက္ခိပိတွာ တဿ အနုယောဂံ ဥပမံ ဝါ ဝတ္ထုံ ဝါ အာဟရိတွာ ယံ သုတ္တံ ဇာတကံ ဝါ နိက္ခိပိတံ, တဿ သရီရဘူတံ ကထံ အနာမသိတွာ ဗာဟိရကထံယေဝ ကထေတိ, နိက္ခိတ္တံ နိက္ခိတ္တမတ္တမေဝ ဟောတိ, "သုတ္တံ နု ခော ကထေတိ ဇာတကံ နု ခော, နာဿ အန္တံ ဝါ ကောဋိံ ဝါ ပဿ သာမာ"တိ ဝတ္တဗ္ဗတံ အာပဇ္ဇတိ။ ယထာ ဝဋ္ဋရုက္ခသာခာနံ ဂတဂတဋ္ဌာနေ ဟရောဟာ ဩတရန္တိ, ဩတိဏ္ဏော-တိ ဏ္ဏဋ္ဌာနေ ဝိရူဠှာ အာပဇ္ဇိတွာ ပုန ဝဍ္ဎန္တိယေဝ, ဧဝံ အမုယောဇနမ္ပိ ယောဇနမ္ပိ ဂစ္ဆတိယေဝ။ ဂစ္ဆန္တေ ဂစ္ ဆန္တေ ပန မူလရုက္ခော ဝိနဿတိ, အနုဇာတဟရောဟမူလာနိယေဝ တိဋ္ဌန္တိ, ဧဝံ အယမ္ပိ နိဂ္ဂောဓမ္မကထိကော နာမ ဟောတိ။ နိက္ခိတ္တံ နိက္ခိတ္တမေဝ ကတွာ ပဿေနေဝ ပရိဟရန္တော ဂစ္ဆတိ။ ယော ပန ဗဟုမ္ပိ ဘဏန္တော "ဧတဒတ္ထမိဒံ ဝုတ္တ"န္တိ နိက္ခိတ္တသုတ္တတော အညမ္ပိ အနုယောဂူပမာဝတ္ထုဝသေန တဒုပယောဂီနံ အာဟရိတွာ အာဟရိတွာ ဇာနာပေတုံ သက္ကောတိ, တထာရူပဿ ဓမ္မကထိကဿ ဗဟုမ္ပိ ကထေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ **န လောကိယလော ကုတ္တရအတ္ထနိဿိတ**န္တိ အတ္တနော ပရေသဉ္စ န လောကိယလောကုတ္တရဟိတာဝဟံ။

ပကဋ္ဌာနံ ဥက္ကဋ္ဌာနံ သီလာဒိအတ္ထာနံ ဗောဓနတော သဘာဝနိရုတ္တိဝသေန စ ဗုဒ္ဓာဒီဟိ ဘာသိတတ္တာ ပကဋ္ဌ ဌာနံ ဝစနပ္ပဗန္ဓာနံ အာဠီတိ **ဟဠိ,** ပရိယတ္တိဓမ္မော။ ပုရိမဿ အတ္ထဿ ပစ္ဆိမေန အတ္ထေန အနုသန္ဓာနံ **အနု သန္ဓိ,** အတ္ထမုခေန ပန ဟဠိပ္ပဒေသာနမ္ပိ အနုသန္ဓိ ဟောတိယေဝ။ သွာယံ အနုသန္ဓိ ပုစ္ဆာနုသန္ဓိအဇ္ဈာသယာနုသန္ဓိယထာ နုသန္ဓိအာဒိဝသေန စတုဗ္ဗိဓော, တံတံဒေသနာနံ ပန ပုဗ္ဗာပရဟဠိဝသေန အနုသန္ဓိဝသေန **ပုဗ္ဗာပရဝသေနာ** တိ ပစ္စေကံ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **ဥဂ္ဂဟိတ** န္တိ ဗုဒ္ဓုနသော အတ္ထသော စ ဥဒ္ဒံ ဥဒ္ဓံ ဂဟိတံ, ပရိယာပုဏနဝသေန စေဝ ပရိပုစ္ဆာဝသေ န စ ဟဒယေန ဂဟိတန္တိ အတ္ထော။ ဝဋ္ဋဒုက္ခနိဿရဏတ္ထိကေဟိ သောတဗ္ဗတော **သုတံ,** ပရိယတ္တိဓမ္မော။ တံ ဓာရေတီတိ **သုတဓရော**။ ယော ဟိ သုတဓရော, သုတံ တသ္မိံ ပတိဋ္ဌိတံ ဟောတိ သုပ္ပတိဋ္ဌိတံ အရောဂိကံ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **"သုတဿ အာဓာရဘူတော"** တိ။ တေနာဟ **"ယဿ ဟိ"** တိအာဒိ။ ကေ ပဒံ ကေကစ္စရမ္ပိ အဝိနဋ္ဌံ ဟုတွာ သန္နိ စီယတီတိ သန္နိစယော, သုတံ သန္နိစယော ဧတသ္မိန္တိ **သုတသန္နိစယော။ အဇ္ဈောသာယာ** တိ အနုပ္ပဝိသိတွာ။ **တိဋ္ဌ တီ**တိ န သမ္မုဿတိ။

ပဂုဏာတိ တစုဂ္ဂတာ။ **နိစ္စလိက**န္တိ အဝိပရိဝတ္တံ။ **သံသန္ဒိတွာ** တိ အညေဟိ သံသန္ဒိတွာ။ **သမနုဂ္ဂဟိတွာ** တိ ပရိပုစ္ဆာဝသေန အတ္ထံ ဩဂါဟိတွာ။ ပဗန္ဓဿ ဝိစ္ဆေဒအဘာဝတော **ဂင်္ဂါသောတသဒိသံ** ။ "ဘဝင်္ဂသောတသဒိ သ"န္တိ ဝါ ပါဌော, အကိတ္တိမံ သုခပ္ပဝတ္တီတိ အတ္ထော။ သုတ္တေကဒေသဿ သုတ္တမတ္တဿ စ ဝစသာ ပရိစ ယော ဣဓ နာဓိပ္ပေတော, ဝဂ္ဂါဒိဝသေန ပန အဓိပ္ပေတောတိ အာဟ **"သုတ္တဒသက။ပေ။ သဇ္ဈာယိတာ"** တိ, "ဒသ သုတ္တာနိ ဂတာနိ, ဒသဝဂ္ဂါနိ ဂတာနီ"တိအာဒိနာ သလ္လက္ခေတွာ တစာယ သဇ္ဈာယိတာတိ အတ္ထော။ မနသာ အနု အနု ပေက္ခိတာ ဘာဂသော နိဇ္ဈာယိတာ စိန္တိတာ **မနသာနုပေက္ခိတာ။ ရူပဂတံ ဝိယ ပညာယတီ** တိ ရူပဂတံ ဝိယ စက္ခု ဿ ဝိဘူတံ ဟုတွာ ပညာယတိ။ **သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓာ** တိ နိဇ္ဇဋံ နိဂ္ဂုမ္ဗံ ကတွာ သုဋ္ဌု ယာထာဝတော ပဋိဝိဒ္ဓာ။

အဓိကံ စေတောတိ **အဘိစေတော,** ဥပစာရဇ္ဈာနစိတ္တံ။ တဿ ပန အဓိကတာ ဟာကတိကကာမာဝစရစိတ္တေဟိ သုန္ဒရတာယ, သာ ပဋိပက္ခတော သုဒ္ဓိယာတိ အာဟ **"အဘိက္ကန္တံ ဝိသုဒ္ဓံ စိတ္တ"** န္တိ။ **အဓိစိတ္တ** န္တိ သမာဓိမာဟ။ သောပိ ဥပစာရသမာဓိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဝိဝေကဇံ ပီတိသုခံ, သမာဓိဇံ ပီတိသုခံ, အပီတိဇံ ကာယသုခံ, သတိပာရိသုဒ္ဓိဇံ ဉာဏသုခန္တိ စတုဗ္ဗိဓမ္ပိ ဈာနသုခံ ပဋိပက္ခတော နိက္ခန္တတံ ဥပာဒာယ နေက္ခမ္မသုခန္တိ ဝုစ္စတီတိ အာဟ **"နေက္ခမ္မသုခံ ဝိန္ဒတီ"**တိ။ **ကုစ္ဆိတိစ္ဆိတက္ခဏေ သမာပဇ္ဇိတုံ သမတ္ထော** တိ ကုမိနာ တေသု ဈာနေသု သမာပဇ္ဇနဝသီဘာဝမာဟ။ **နိကာမလာဘီ**တိ ပန ဝစနတော အာဝဇ္ဇနာဓိဋ္ဌာနပစ္စဝေက္ခဏဝသိယောပိ ဝုတ္တာ တေတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **သုခေနေဝ ပစ္စနီကဓမ္မေ ဝိက္ခမ္ဘေတွာ**တိ ဧတေန တေသံ ဈာနာနံ သုခပ္ပဋိပဒတံ ခိပ္ပာဘိညတဉ္စ ဒဿေတိ။

ဝိပုလာနန္တိ ဝေပုလ္လံ ပာပိတာနံ ဈာနာနံ။ ဝိပုလတာ နာမ သုဘာဝိတဘာဝေန စိရတရပ္ပဝတ္တိယာ, သာ စ ပရိစ္ဆေဒာနုရူပာဝ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာတိ **"ဝိပုလာန"**န္တိ ဝတွာ **"ယထာပရိစ္ဆေဒေန ဝုဋ္ဌာတုံ သမတ္ထောတိ ဝုတ္တံ ဟောတီ"** တိ အာဟ။ ပရိစ္ဆေဒကာလဉ္ဟိ အပ္ပတွာဝ ဝုဋ္ဌဟန္တော အကသိရလာဘီ န ဟောတိ ယာဝဒိစ္ဆိတံ ပဝတ္တေတုံ အသမတ္ထတ္တာ။ ကုအနိ ယထာဝုတ္တေ သမာပဇ္ဇနာဒိဝသီဘာဝေ ဗှုတိရေကဝသေန ဝိဘာဝေတုံ **"ကေစ္စော ဟိ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **လာဘီယေဝ ဟောတီ**တိ ကုဒံ ပဋိလဒ္ဓမတ္တဿ ဈာနဿ ဝသေန ဝုတ္တံ။ **တထာ**တိ ကုစ္ဆိတိစ္ဆိတက္ခဏေ။ **ပာရိပန္ထိကေ** တိ ဝသီဘာဝဿ ပစ္စနီကဓမ္မေ။ ဈာနာဓိဂမဿ ပန ပစ္စနီကဓမ္မာ ပဂေဝ ဝိက္ခမ္ဘိတာ, အညထာ ဈာနာဓိဂမော ဧဝ န သိယာ။ **ကိစ္ဆေန ဝိက္ခမ္ဘေတီ** တိ ကိစ္ဆေန ဝိသောဓေတိ။ ကာမာဒီနဝပစ္စဝေက္ခဏာဒီဟိ ကာမစ္ဆန္ဒာဒီနံ ဝိယ အညေသမ္ပိ သမာဓိပာရိပန္ထိကာနံ ဒူရသမုဿာရဏံ ကုမ ဝိက္ခမ္ဘနံ ဝိသောဓနဉ္စာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **နာဠိကယန္တ** န္တိ ကာလမာနနာဠိကယန္တမာဟ။

အဋ္ဌပိတသင်္ကပ္ပော တိ န သမ္မာပဏိဟိတသင်္ကပ္ပော။ **အဘိညာပာရဂူ**တိ သဗ္ဗေသံ လောကိယလောကုတ္တရဓမ္မာနံ အဘိညာယ ပာရံ ဂတော, သဗ္ဗဓမ္မေ အဘိဝိသိဋ္ဌာယ အဂ္ဂမဂ္ဂပညာယ ဇာနိတွာ ဋ္ဌိတောတိ အတ္ထော။ **ပရိညာပာရဂူ**တိ ပဉ္စန္နံ ခန္ဓာနံ ပရိညာယ ပာရံ ဂတော, ပဉ္စက္ခန္ဓေ ပရိဇာနိတွာ ဋ္ဌိတောတိ အတ္ထော။ **ဘာဝနာပာရဂူ**တိ စတုန္နံ မဂ္ဂါနံ ဘာဝနာယ ပာရံ ဂတော, စတ္တာရော မဂ္ဂေ ဘာဝေတွာ ဋ္ဌိတောတိ အတ္ထော။ **ပဟာနပာရဂူ**တိ သဗ္ဗကိလေသာနံ ပဟာနေန ပာရံ ဂတော, သဗ္ဗကိလေသေ ပဇဟိတွာ ဋ္ဌိတောတိ အတ္ထော ။ **သစ္ဆိကိရိယာပာရဂူ** တိ နိရောဓသစ္ဆိကိရိယာယ ပာရံ ဂတော, နိရောဓံ သစ္ဆိကတွာ ဋ္ဌိတောတိ အတ္ထော။ **သမာပတ္တိပာရဂူ** တိ သဗ္ဗသမာပတ္တီနံ သမာပဇ္ဇနေန ပာရံ ဂတော, သဗ္ဗာ သမာပတ္တိယော သမာပဇ္ဇိတွာ ဋ္ဌိတောတိ အတ္ထော။ **ဗြဟ္မစရိယဿ ကေဝလီ**တိ ယံ ဗြဟ္မစရိယဿ ကေဝလံ သကလဘာဝေန, တေန သမန္နာဂတော, သကလစတုမဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဝါသောတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **"သကလဗြဟ္မစရိယော"** တိ, ပရိပုဏ္ဏမဂ္ဂဗြဟ္မစရိယောတိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

ဒုတိယဥရုဝေလသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. လောကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၃. တတိယေ **လောကော**တိ လုဇ္ဇနပလုဇ္ဇနဋ္ဌေန လောကော။ အတ္ထတော ပုရိမသ္မိံ အရိယသစ္စဒွယံ, ကုမ ပန ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တေနာဟ **"လောကောတိ ဒုက္ခသစ္စ"** န္တိ။ **ဝိသံယုတ္တော** တိ ဝိသံသဋ္ဌော န ပဋိဗဒ္ဓော, သဗ္ဗေသံ သံယောဇနာနံ သမ္မဒေဝ သမုစ္ဆိန္နတ္တာ တတော ဝိပ္ပမုတ္တောတိ အတ္ထော။ **လောကသမုဒယော**တိ သုတ္တန္တနယေန တဏှာ, အဘိဓမ္မနယေန ပန အဘိသင်္ခါရေဟိ သဒ္ဓိံ ဒိယဍ္ဎကိလေသသဟဿံ။ **လောကနိရောဓော**တိ နိဗ္ဗာနံ။ **သစ္ဆိကတော** တိ အတ္တပစ္စက္ခော ကတော။ **လောကနိရောဓဂါမိနီ ပဋိပဒါ**တိ သီလာဒိက္ခန္ဓတ္တယသင်္ဂဟော အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂော။ သော ဟိ လောကနိရောဓံ နိဗ္ဗာနံ ဂစ္ဆတိ အဓိဂစ္ဆတိ, တဒတ္ထံ အရိယေဟိ ပဋိပဇ္ဇိယတိ စာတိ လောကနိရောဓဂါမိနီ ပဋိပဒါတိ ဝုစ္စတိ။

ဇွေတ္တာဝတာ တထာနိ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓော ယာထာဝတော ဂတောတိ **တထာဂတော**တိ အယမတ္ထော ဒဿိတော ဟောတိ။ စတ္တာရိ ဟိ အရိယသစ္စာနိ တထာနိ နာမ။ ယထာဟ –

“စတ္တာရိမာနိ, ဘိက္ခဝေ, တထာနိ အဝိတထာနိ အနညထာနိ။ ကတမာနိ စတ္တာရိ? ဣဒံ ဒုက္ခန္တိ, ဘိက္ခဝေ, တထမေတံ အဝိတထမေတံ အနညထမေတ”န္တိ (သံ. နိ. ၅.၁၀၉၀; ပဋိ. မ. ၂.၈) ဝိတ္ထာရော။

အပိစ တထာယ ဂတောတိ **တထာဂတော, ဂတော**တိ စ အဝဂတော အတီတော ပတ္တော ပဋိပန္နောတိ အတ္ထော။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ယသ္မာ ဘဂဝါ သကလလောကံ တီရဏပရိညာယ တထာယ အဝိပရီတာယ ဂတော အဝဂတော, တသ္မာ လောကော တထာဂတေန အဘိသမ္ဗုဒ္ဓောတိ တထာဂတော။ လောကသမုဒယံ ပဟာနပရိညာယ တထာယ ဂတော အတီတောတိ တထာဂတော။ လောကနိရောဓံ သစ္ဆိကိရိယာယ တထာယ ဂတော ပတ္တောတိ တထာဂတော။ လောကနိရောဓဂါမိနိံ ပဋိပဒံ တထံ အဝိပရီတံ ဂတော ပဋိပန္နောတိ တထာဂတောတိ။ ဧဝံ ဣမိဿာ ဟဋ္ဌိယာ တထာဂတဘာဝဒီပနဝသေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဣတိ ဘဂဝါ စတုသစ္စာဘိသမ္ဗောဓဝသေန အတ္တနော တထာဂတဘာဝံ ပကာသေတွာ ဣဒာနိ တတ္ထ ဒိဋ္ဌာဒိအဘိသမ္ဗောဓဝသေနပိ တံ ဒဿေတုံ **“ယံ, ဘိက္ခဝေ”** တိအာဒိမာဟ။ အဋ္ဌကထာယံ ပန “စတူဟိ သစ္စေဟိ အတ္တနော ဗုဒ္ဓဘာဝံ ကထေတွာ”တိ ဝုတ္တံ, တံ တထာဂတသဒ္ဒဗုဒ္ဓသဒ္ဒာနံ အတ္ထတော နိန္နာနာကရဏတံ ဒဿေတုံ ဝုတ္တံ။ တထာ စေဝ ဟိ ဟေဋ္ဌာ ပဝတ္တာတိ။ **ဒိဋ္ဌန္တိ ရူပာယတနံ** ဒဋ္ဌဗ္ဗတော။ တေန ယံ ဒိဋ္ဌံ ယံ ဒိဿတိ, ယံ ဒက္ခတိ, ယံ သမတေယေ ပဿေယျ, တံ သဗ္ဗံ ဒိဋ္ဌန္တွေဝ ဂဟိတံ ကာလဝိသေသသဿ အနာမဋ္ဌဘာဝတော ယထာ “ဒုဒ္ဓ”န္တိ ဒဿေတိ။ **သုတ**န္တိအာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ **သုတန္တိ သဒ္ဒာယတနံ** သောတဗ္ဗတော။ **မုတ**န္တိ သနိဿယေ ဣန္ဒြိယေ နိဿယံ မုဉ္စိတွာ ဟာပုဏိတွာ ဂဟေတဗ္ဗံ။ တေနာဟ **“ပတွာ ဂဟေတဗ္ဗတော”** တိ။ **ဝိညာတ**န္တိ ဝိဇာနိတဗ္ဗံ။ တံ ပန ဒိဋ္ဌာဒိဝိနိမုတ္တံ ဝိညေယျန္တိ အာဟ **“သုခဒုက္ခာဒိ ဓမ္မာရမ္မဏ”** န္တိ။ **ပတ္တ** န္တိ ယထာ တထာ ပတွာ ဟတ္ထဂတံ, အဓိဂတန္တိ အတ္ထော။ တေနာဟ **“ပရိယေသိတွာ တ အပရိယေသိတွာ တ”**တိ။ **ပရိယေသိတ**န္တိ ပတ္တိယာ အတ္ထံ ပရိယိဋ္ဌံ။ တံ ပန ပတ္တံ တ သိယာ အပ္ပတ္တံ တ, ဥဘယထာပိ ပရိယေသိတမေဝါတိ အာဟ **“ပတ္တံ တ အပ္ပတ္တံ တ”**တိ။ ဒ္ဝယေနပိ ဒ္ဝိပ္ပကာရမ္ပိ ပတ္တံ ဒ္ဝိပ္ပကာရမ္ပိ ပရိယေသိတံ တေန တေန ပကာရေန တထာဂတေန အဘိသမ္ဗုဒ္ဓန္တိ ဒဿေတိ။ **စိတ္တေန အနုသဉ္စရိတ** န္တိ တေ ပန အပာပေတွာ စိတ္တေနေဝ အနု အနု သဉ္စရိတံ, ဝိပရိတက္ကိတန္တိ အတ္ထော။

ပီတကန္တိအာဒီ တိ **အာဒိ**သဒ္ဒေန လောဟိတဩဒါတာဒိသဗ္ဗံ ရူပာရမ္မဏဘာဂံ သင်္ဂဏှာတိ။ **သုမနော**တိ ရာဂဝသေန လောဘဝသေန သဒ္ဓာဒိဝသေန တ သုမနော။ **ဒုမ္မနော** တိ ဗျာပါဒဝိတက္ကဝသေန တ ဝိဟိံသာဝိတက္ကဝသေန တ ဒုမ္မနော။ **မဇ္ဈတ္တော** တိ အညာဏဝသေန, ဉာဏဝသေန တ မဇ္ဈတ္တော။ ဧသ နယော သဗ္ဗတ္ထ။ တတ္ထ **အာဒိ**သဒ္ဒေန သင်္ခသဒ္ဒော, ပဏဝသဒ္ဒော, ပတ္တဂန္ဓော, ပုပ္ဖဂန္ဓော, ပုပ္ဖရသော, ဖလရသော, ဥပာဒိန္နံ, အနုပာဒိန္နံ, မဇ္ဈတ္တဝေဒနာ ကုသလကမ္မံ အကုသလကမ္မန္တိ ဧဝမာဒီနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **အပ္ပတ္တ** န္တိ ဉာဏေန အသမ္ပတ္တံ, အဝိဒိတန္တိ အတ္ထော။ တေနာဟ **“ဉာဏေန အသစ္ဆိကတ”** န္တိ။ **လောကေန ဂတ**န္တိ လောကေန ဉာတံ။ **တထေဝ ဂတတ္တာ**တိ တထေဝ ဉာတတ္တာ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓတ္တာ , ဂတသဒ္ဒေန ဧကတ္ထံ ဗုဒ္ဓိအတ္ထန္တိ အတ္ထော။ ဂတိအတ္ထော ဟိ ဓာတဝေ ဗုဒ္ဓိအတ္ထာ ဘဝန္တီတိ အက္ခရစိန္တကာ။

ယဉ္စ, ဘိက္ခဝေ, ရတ္တိံ တထာဂတော အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဇ္ဈတီ တိ ယဿဉ္စ ဝိသာခပုဏ္ဏမာယ ရတ္တိယံ တထာအာဂတတ္တာဒိအတ္ထေန တထာဂတော ဘဂဝါ ဗောဓိမဏ္ဍေ အပရာဇိတပလ္လင်္ကေ နိသိန္နော တိဏ္ဏံ မာရာနံ မတ္ထကံ မဒ္ဒိတွာ ဥတ္တရိတရာဘာဝတော အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အာသဝက္ခယဉာဏေန သဒ္ဓိံ သဗ္ဗညုတညာဏံ အဓိဂစ္ဆတိ။ **ယဉ္စ ရတ္တိံ အနုပာဒိသေသာယ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ ပရိနိဗ္ဗာယတီ** တိ ယဿဉ္စ ဝိသာခပုဏ္ဏမာယ ရတ္တိယံယေဝ ကုသိနာရာယံ ဥပဝတ္တနေ မလ္လာနံ သာလဝနေ ယမကသာလာနမန္တရေ အနုပာဒိသေသာယ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ ပရိနိဗ္ဗာယတိ။ **ယံ ဧတသ္မိံ အန္တရေ** တိ ဣမာသံ ဒ္ဝိန္နံ သဉပာဒိသေသအနုပာဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတူနံ မဇ္ဈေ ပဉ္စစတ္တာလီသဝဿပရိမာဏကာလေ ပဌမဗောဓိယမ္ပိ မဇ္ဈိမဗောဓိယမ္ပိ ပစ္ဆိမဗောဓိယမ္ပိ ယံ သုတ္တဂေယျာဒိ ပ္ပဘေဒံ ဓမ္မံ **ဘာသတိ** နိဒ္ဒေသနဝသေန, **လပတိ** ဥဒ္ဒိသနဝသေန, **နိဒ္ဒိသတိ** ပရိနိဒ္ဒိသနဝသေန။ **သဗ္ဗံ တံ တထေဝ ဟောတီ**တိ တံ ဧတ္ထန္တရေ ဒေသိတံ သဗ္ဗံ သုတ္တဂေယျာဒိနဝင်္ဂံ ဗုဒ္ဓဝစနံ အတ္ထတော ဗျဉ္ဇနတော စ အနူနံ အနဓိကံ သဗ္ဗာကာရပရိပုဏ္ဏံ ရာဂမဒနိမ္မဒနံ ဒောသမဒနိမ္မဒနံ မောဟမဒနိမ္မဒနံ, နတ္ထိ တတ္ထ တလဂ္ဂမတ္တမ္ပိ အဝက္ခလိတံ, ဧကမုဒ္ဒိကာယ လဉ္ဆိတံ ဝိယ ဧကောယ နာဠိယာ မိတံ ဝိယ ဧကတုလာယ တုလိတံ ဝိယ စ တံ တထေဝ ဟောတိ ယ

သုတ္တာယ ဘာသိတံ, ကေန္တေနေ၀ တသ္မ သာနေတော, **နော အညထာ,** တသ္မာ တထံ အဝိတထံ အနညထံ။ တေ
န တထာတဒိတာယ တထာဂတောတိ ဒဿေတိ။ ဂဒအတ္ထော အယံ ဂတသဒ္ဒေ ဒ-ကာရဿ တ-ကာရံ ကတွာ, တ
သ္မာ တထံ ဂဒတီတိ တထာဂတောတိ အတ္ထော။ အထ တ အာဂဒနံ အာဂအော, ၀စနန္တိ အတ္ထော။ တတော အဝိပရီ
တော အာဂအော အဿာတိ ဒ-ကာရဿ တ-ကာရံ ကတွာ တထာဂတောတိ ဧဝမေတ္ထ ပဒသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ယထာတဒီတိ ယေ ဓမ္မေ ဘဂဝတ ''ဣမေ ဓမ္မာ အကုသလာ သာဝဇ္ဇာ ဝိညုဂရဟိတာ သမတ္တာ သမာဒိန္နာ အဟိ
တာယ ဒုက္ခာယ သံဝတ္တန္တီ''တိ ပရေသံ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော ဝဒတိ, တေ ဓမ္မေ ကေန္တေနေ၀ သယံ ပဟာသိ။ ယေ
ပန ဓမ္မေ ဘဂဝတ – ''ဣမေ ဓမ္မာ ကုသလာ အနဝဇ္ဇာ ဝိညုပ္ပသတ္ထာ သမတ္တာ သမာဒိန္နာ ဟိတာယ သုခာယ သံဝ
တ္တန္တီ''တိ ဝဒတိ, တေ ဓမ္မေ ကေန္တေနေ၀ သယံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ, တသ္မာ ယထာတဒီ ဘဂဝတ တထာကာရီတိ
ဝေဒိတဗ္ဗော။ တထာ သမ္မဒေဝ သီလာဒိပရိပူရဏဝသေန သမ္မာပဋိပဒာယံ ယထာကာရီ ဘဂဝတ, တထေဝ ဓမ္မဒေသနာယ ပ
ရေသံ တတ္ထ ပတိဋ္ဌာပနဝသေန **တထာတဒီ**။ ဘဂဝတော ဟိ တစာယ ကာယော အနုလောမေတိ, ကာယဿပိ တစာ, တ
သ္မာ ယထာတဒီ တထာကာရီ, ယထာကာရီ တထာတဒီ စ ဟောတိ။ ဧဝံဘူတဿ စ ယထာ တစာ, ကာယောပိ တထာ ဂ
တော ပဝတ္တော။ ယထာ စ ကာယော, တစာပိ တထာ ဂတာ ပဝတ္တာတိ အတ္ထော။

အဘိဘူ အနဘိဘူတောတိ ဥပရိ ဘဝဂ္ဂံ, ဟေဋ္ဌာ အဝီစိနိရယံ ပရိယန္တံ ကတွာ တိရိယံ အပရိမာဏာသု လောက
ဓာတူသု ဘဂဝတ သဗ္ဗသတ္တေ အဘိဘဝတိ သီလေနပိ သမာဓိနာပိ ပညာယပိ ဝိမုတ္တိယာပိ, န တဿ တုလာ တ ပမာဏံ တ
အတ္ထိ။ အသမော အသမသမော အပ္ပဋိမော အပ္ပဋိဘာဂေ အပ္ပဋိပုဂ္ဂလော အတုလော အပ္ပမေယျော အနုတ္တရော
ဓမ္မရာဇာ ဒေဝဒေဝေ သက္ကာနံ အတိသက္ကော ဗြဟ္မာနံ အတိဗြဟ္မာ, တတော ဧဝ အယံ န ကေနစိ အဘိဘူတော။ **ဒ
က္ခုတီ**တိ သဗ္ဗံ ပဿတိ။ ဝိသေသသဝစနိစ္ဆာယပိ အဘာဝတော အနဝသေသဝိသယော ဒဿသဒ္ဒော။ တေန ယံ ကိဉ္စိ
နေယျံ နာမ, သဗ္ဗံ တံ ဟတ္ထတလေ အာမလကံ ဝိယ ပဿတီတိ ဒီပေတိ။ အဝိပရီတံ အာသယာဒိအဝဗောဓနေ ဟိတူပ
သံဟာရာဒိနာ စ သတ္တေ, ဘာဝညုတ္တုတ္တျပနယဝသေန သဋ္ဌာရေ, သဗ္ဗာကာရေန သုစိဏ္ဏဝသိတာယ သမာပတ္တိ
ယော, စိတ္တဉ္စ ဝသေ ဝတ္တေတီတိ **ဝသဝတ္တီ** တိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ဝိသံယုတ္တော တိ စတူဟိ ယောဂေဟိ ဝိသံယုတ္တော။ တေနာဟ **"စတုန္နံ ယောဂါနံ ပဟာနေန ဝိသံယုတ္
တော"**တိ။ **တဏှာဟာဒိဋ္ဌိဥပယေဟိ ဝိရဟိတော** တိ သဗ္ဗသ္မိမ္ပိ လောကေ တဏှာဟာဒိဋ္ဌိသင်္ခါတေဟိ ဥပယေဟိ ဝိရဟိ
တော။

အဘိဘဝိတွာ ဌိတောတိ တဗ္ဗိသယကိလေသပ္ပဟာနေန အဘိဘုယျ အတိက္ကမိတွာ ဌိတော။ **စတ္တာရောပိ
ဂန္ထေ မောစေတွာ ဌိတော**တိ သဗ္ဗေ အဘိဇ္ဈာကာယဂန္ထာဒိကေ သကသန္တာနတော မောစေတွာ ဌိတော။ ဝေနေယျ
ယသန္တာနေ တ အတ္တနော ဒေသနာဝိလာသေန တေသံ ပမောစနတောတိ **သဗ္ဗဂန္ထပ္ပမောစနော။ ဖုဋ္ဌဿ ပရမာ သန္တိ** တိ
အဿ အနေန ခီဏာသဝေန ဗုဒ္ဓေန ပရမာ သန္တိ ဉာဏဖုသနေန ဖုဋ္ဌာတိ ဧဝမေတ္ထ သမ္ဗန္ဓော ဝေဒိတဗ္ဗော။ တေနာ
ဟ **"ဖုဋ္ဌဿာ"** တိအာဒိ။ **နိဗ္ဗာနေ ကုတောစိ ဘယံ နတ္ထီ** တိ ကုတောစိ ဘယကာရဏတော နိဗ္ဗာနေ ဘယံ နတ္ထိ အသ
င်္ခတဘာဝေန သဗ္ဗသော ခေမတ္တာ။ တေနာဟ ဘဂဝတ – ''ခေမဉ္စ တေ, ဘိက္ခဝေ, ဓမ္မံ ဒေသေဿာမိ ခေမကာမိနိဉ္စ
ပဋိပဒ''န္တိအာဒိ (သံ. နိ. ၄.၃၇၉-၄၀၈)။ နိဗ္ဗာနပ္ပတ္တဿ တ ကုတောစိ ဘယံ နတ္ထီတိ **နိဗ္ဗာနံ အကုတောဘယ** န္တိ
ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော, န ကုတောစိ ဘယံ ဧတ္ထ တေသံ့ အဓိဂတေတိ **အကုတောဘယံ,** နိဗ္ဗာနန္တိ ဧဝမေ
တ္ထ နိဗ္ဗစနဉ္စ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

အနီဃော နိဒ္ဒုက္ခော။ **သဗ္ဗကမ္မက္ခယံ ပတ္တော** တိ သဗ္ဗေသံ ကမ္မာနံ ခယံ ပရိယောသာနံ အစ္စန္တဘာဝံ ပတ္
တော။ ဥပဓီ သမ္မဒေဝ ခီယန္တိ တ္ထောတိ **ဥပဓိသင်္ခယော,** နိဗ္ဗာနန္တိ အာဟ **"ဥပဓိသင်္ခယသင်္ခါတေ နိဗ္ဗာ
နေ"**တိ။ **စက္က** န္တိ ဓမ္မစက္ကံ။ **ပဝတ္တယီ** တိ တေပရိဝဋ္ဋံ ဒွါဒသာကာရံ ပဝတ္တေသိ ။ မဟန္တေဟိ သီလာဒိဂုဏေဟိ
သမန္နာဂတတ္တာ **မဟန္တံ။ ဝီတသာရဒ** န္တိ စတုဝေသာရဇ္ဇယောဂေန ဝီတသာရဒံ။ သေသံ ဥတ္တာနမေဝ။

လောကသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. ကာဠကာရာမသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၄. စတုတ္ထေ **ဗာဠ္ဟံ ခော နေ ပသံသသီ**တိ နေ သမဏေ ဗာဠ္ဟံ ကတွာ ပသံသသိ ဝဏ္ဏယသိ။ ကီဒိသံ သီလံ ဧတေသန္တိ **ကိံသီလာ**။ ကော သမာစာရော ဧတေသန္တိ **ကိံသမာစာရာ**။ **ဂုဏာမဂ္ဂသဏ္ဌိတာ** တိ ဂုဏာဂ္ဂသဏ္ဌိတာ။ **မ-ကာ** ရော ပဒသန္ဓိကရော, အဂ္ဂဂုဏေ ပတိဋ္ဌိတာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **သန္တိန္ဒြိယာ** သန္တမာနသာ, ''သန္တံ တေသံ ဂတံ ဌိတ''န္တိပိ ပဌန္တိ။ **ကေကိယာ**တိ ကေကာ, စတူသု ဣရိယာပထေသု ကေကာ ဟုတွာ ဝိဟရန္တီတိ အဓိပ္ပာယော။ တေနေတဟ **''အဒုတိယာ''**တိ။ **တာဒိသာ သမဏာ မမာတီ**တိ ဧတ္ထ **ဣတိ**-သဒ္ဒော အာဒိအတ္ထော။ တေန –

''ကာယကမ္မံ သုစိ နေသံ၊ တစာကမ္မံ အနာဝိလံ။
မနောကမ္မံ သုဝိသုဒ္ဓံ၊ တာဒိသာ သမဏာ မမ။

''ဝိမလာ သင်္ခမုတ္တာဘာ၊ သုဒ္ဓာ အန္တရဗာဟိရာ။
ပုဏ္ဏာ သုဒ္ဓေဟိ ဓမ္မေဟိ၊ တာဒိသာ သမဏာ မမ။

''လာဘေန ဥန္နတော လောကော၊ အလာဘေန စ ဩနတော။
လာဘာလာဘေန ဧကဋ္ဌာ၊ တာဒိသာ သမဏာ မမ။

''ယသေန ဥန္နတော လောကော၊ အယသေန စ ဩနတော။
ယသာယသေန ဧကဋ္ဌာ၊ တာဒိသာ သမဏာ မမ။

''ပသံသာယုန္နတော လောကော၊ နိန္ဒာယပိ စ ဩနတော။
သမာ နိန္ဒာပသံသာသု၊ တာဒိသာ သမဏာ မမ။

''သုခေန ဥန္နတော လောကော၊ ဒုက္ခေနပိ စ ဩနတော။
အကမ္ပာ သုခဒုက္ခေသု၊ တာဒိသာ သမဏာ မမာ''တိ။ (ဓ. ပ. အဋ္ဌ. ၂.၃၀၃ စူဠသုဘဒ္ဒာဝတ္ထု) –

ဧဝမာဒိံ သင်္ဂဏှာတိ။

''ဒူရေ သန္တော'' တိအာဒိကထာယ အယမတ္ထော။ **သန္တော** တိ ရာဂါဒီနံ သန္တတာယ ဗုဒ္ဓါဒယော သန္တော နာမ, ဣဓ ပန ပုဗ္ဗဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရာ ဥဿန္နကုသလမူလာ ဘာဝိတဘာဝနာ သတ္တာ သန္တောတိ အဓိပ္ပေတာ။ **ပကာသန္တီ**တိ ဒူရေ ဌိတာပိ ဗုဒ္ဓါနံ ဉာဏပထံ အာဂစ္ဆန္တာ ပာကဋာ ဟောန္တိ။ **ဟိမဝန္တောဝ** တိ ယထာ တိယောဇနသဟဿဝိတ္ထတော ပဉ္စယောဇနသတုဗ္ဗေဓော စတုရာသီတိယာ ကူဋသဟဿေဟိ ပဋိမဏ္ဍိတော ဟိမဝန္တပဗ္ဗတော ဒူရေ ဌိတာနမ္ပိ အဘိမုခေ ဌိတော ဝိယ ပကာသတိ, ဧဝံ ပကာသန္တီတိ အတ္ထော။ **အသန္တေတ္ထ န ဒိဿန္တီ** တိ လာဘဂရုကာ, ဝိတ္ထိဏ္ဏပရလောကာ, အာမိသစက္ခုကာ, ဇီဝိကတ္ထာယ ပဗ္ဗဇိတာ, ဗာလပုဂ္ဂလာ အသန္တော နာမ။ တေ ဧတ္ထ ဗုဒ္ဓါနံ ဒက္ခိဏဇာဏုသ္မိ ဇာဏုမဏ္ဍလသ္မိ သန္တိကေ နိသိန္နာပိ န ဒိဿန္တိ န ပညာယန္တိ။ **ရတ္တိံ ခိတ္တာ ယထာ သရာ**တိ ရတ္တိံ စတုရင်္ဂသမန္နာဂတေ အန္ဓကာရေ ခိတ္တာ သရာ ဝိယ တထာရူပဿ ဥပနိဿယဘူတဿ ပုဗ္ဗဟေတုနော အဘာဝေန န ပညာယန္တီတိ အတ္ထော။

ဗြဟ္မဒေယျ န္တိ သေဋ္ဌဒေယျံ, ယထာ ဒိန္နံ န ပုန ဂဟေတဗ္ဗံ ဟောတိ နိဿဋ္ဌံ ပရိစ္စတ္တံ, ဧဝံ ဒိန္နန္တိ အတ္ထော။

ဒိဋ္ဌံ န မညတီ တိ ဧတ္ထ **ဒိဋ္ဌ**န္တိ မံသစက္ခုနာပိ ဒိဋ္ဌံ, ဒိဗ္ဗစက္ခုနာပိ ဒိဋ္ဌံ, ရူပာယတနဿေတံ အဓိဝစနံ။ ယဉှိ စက္ခုဒွါရေန ကတဒဿနကိရိယာသမာပနံ, ယံ စက္ခုဒွါရံ ပဿတိ အပဿိ ပဿိဿတိ, သမတယေ ပဿေယျ, တံ သဗ္ဗံ ကာလဝိသေသဝစနိစ္ဆာယ အဘာဝတော ''ဒိဋ္ဌ''န္တေဝ ဝုတ္တံ ယထာ ''ဒုဒ္ဓ''န္တိ။ တေနေတဟ **''ဒိဋ္ဌံ ရူပါယတန''**န္တိ။ **ဝေရူပါနိ ဟိ ဝစနာနီ**တိ ''ဒဋ္ဌဗ္ဗံ သောတဗ္ဗ''န္တိအာဒီနိ။

လာဘေပိ တာဒီ, အလာဘေပိ တာဒီတိ ယထာ အလာဘကာလေ လာဘဿ လဒ္ဓကာလေပိ တထေဝါတိ တာဒိ သော။ **ယသေပီ**တိ ယသေ သတိပိ မဟာပရိဝါရကာလေပိ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

ကာဠကာရာမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ဗြဟ္မစရိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၅. ပဉ္စမေ **နယိဒန္တိ** ဧတ္ထ **န**-ကာရော ပဋိသေဓေ နိပါတော, တဿ "ဝုဿတီ"တိ ဣမိနာ သမ္ဗန္ဓော "န ဝုဿတီ"တိ, **ယ**-ကာရော ပဒသန္ဓိကရော။ **ဣဒံ**-သဒ္ဒော "ကေမိဒံ, ဘိက္ခဝေ, သမယံ ဥက္ကဋ္ဌာယံ ဝိဟရာမိ သုဘဂဝနေ သာလရာဇမူလေ"တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၉၁; မ. နိ. ၁.၅၀၁) နိပါတမတ္တံ, "ဣဒံ ခော တံ, ဘိက္ခဝေ, အပ္ပမတ္တကံ သီလမတ္တက"န္တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၂၇) ယထာဝုတ္တေ အာသန္နပစ္စက္ခေ အာဂတော။

"ဣဒံဟိ တံ ဇေတဝနံ, ဣသိသင်္ဃနိသေဝိတံ။
အာဝုတ္ထံ ဓမ္မရာဇေန, ပီတိသဉ္ဇနနံ မမာ"တိ။ (မ. နိ. ၃.၃၈၇-၃၈၈; သံ. နိ. ၁.၄၈, ၁၀၁) –

အာဒီသု ဝက္ခမာနေ အာသန္နပစ္စက္ခေ။ ဣဓာပိ ဝက္ခမာနေယေဝ အာသန္နပစ္စက္ခေ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ဗြဟ္မစရိယ-သဒ္ဒော –

"ကိံ တေ ဝတံ ကိံ ပန ဗြဟ္မစရိယံ,
ကိဿ သုစိဏ္ဏဿ အယံ ဝိပါကော။
ဣဒ္ဓီ ဇုတီ ဗလဝီရိယူပပတ္တိ,
ဣဒဉ္စ တေ နာဂ မဟာဝိမာနံ။

"အဟဉ္စ ဘရိယာ စ မနုဿလောကေ,
သဒ္ဓာ ဥဘော ဒာနပတီ အဟုမှာ။
ဩပါနဘူတံ မေ ဃရံ တဒါသိ,
သန္တပ္ပိတာ သမဏဗြာဟ္မဏာ စ။

"တံ မေ ဝတံ တံ ပန ဗြဟ္မစရိယံ,
တဿ သုစိဏ္ဏဿ အယံ ဝိပါကော။
ဣဒ္ဓီ ဇုတီ ဗလဝီရိယူပပတ္တိ,
ဣဒဉ္စ မေ ဝီရ မဟာဝိမာန"န္တိ။ –

ဣမသ္မိံ **ပုဏ္ဏကဇာတကေ** (ဇာ. ၂.၂၂.၁၅၉၅) ဒါနေ အာဂတော။

"ကေန ပါဏိ ကာမဒဒေါ, ကေန ပါဏိ မဓုဿဝေါ။
ကေန တေ ဗြဟ္မစရိယေန, ပုညံ ပါဏိမှိ ဣဇ္ဈတီ"တိ။ –

ဣမသ္မိံ **အင်္ကုရပေတဝတ္ထုသ္မိံ** (ပေ. ဝ. ၂၇၅, ၂၇၇) ဝေယျာဝစ္စေ။

"ဧဝံ ခော တံ, ဘိက္ခဝေ, တိတ္တိရိယံ နာမ ဗြဟ္မစရိယံ အဟောသီ"တိ ဣမသ္မိံ **တိတ္တိရဇာတကေ** (စူဠဝ. ၃၁၁) ပဉ္စသိက္ခာပဒသီလေ။

"တံ ခော ပန မေ, ပဉ္စသိခ, ဗြဟ္မစရိယံ နေဝ နိဗ္ဗိဒါယ န ဝိရာဂါယ။ပေ.။ ယာဝဒေဝ ဗြဟ္မလောကူပပတ္တိယာ"တိ ဣမသ္မိံ **မဟာဂောဝိန္ဒသုတ္တေ** (ဒီ. နိ. ၂.၃၂၉) ဗြဟ္မဝိဟာရေ။

“ပရေ အဗ္ရဟ္မစာရီ ဘဝိဿန္တိ, မယမေတ္ထ ဗ္ရဟ္မစာရီ ဘဝိဿာမာ”တိ ဣမသ္မိံ **သလ္လေခသုတ္တေ** (မ. နိ. ၁.၈၃) မေထုနဝိရတိယံ။

> “မယဉ္စ ဘရိယာ နာတိက္ကမာမ၊
> အမှေ စ ဘရိယာ နာတိက္ကမန္တိ။
> အညတ္ထ တာဟိ ဗ္ရဟ္မစရိယံ စရာမ၊
> တသ္မာ ဟိ အမှံ ဒဟရာ န မီယရေ”တိ။ –

ဣမသ္မိံ **မဟာဓမ္မပာလဇာတကေ** (ဇာ. ၁.၁၀.၉၇) သဒာရသန္တောသေ။

“အဘိဇာနာမိ ခေါ ပနာဟံ, သာရိပုတ္တ, စတုရင်္ဂသမန္နာဂတံ ဗ္ရဟ္မစရိယံ စရိတာ, တပဿီ သုဒံ ဟောမီ”တိ **လောမဟံသသုတ္တေ** (မ. နိ. ၁.၁၅၅) ဝီရိယေ။

> “ဟီနေန ဗ္ရဟ္မစရိယေန, ခတ္တိယေ ဥပပဇ္ဇတိ။
> မဇ္ဈိမေန စ ဒေဝတ္တံ, ဥတ္တမေန ဝိသုဇ္ဈတီ”တိ။ –

နိမိဇာတကေ (ဇာ. ၂.၂၂.၄၂၉) အတ္တဒမနဝသေန ကတေ အဋ္ဌင်္ဂိကေ ဥပောသထေ။

“ဣဒံ ခေါ ပန မေ, ပဉ္စသိခ, ဗ္ရဟ္မစရိယံ ဧကန္တနိဗ္ဗိဒာယ ဝိရာဂါယ။ပေ.။ အယမေဝ အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ”တိ **မဟာဂောဝိန္ဒသုတ္တေယေဝ** (ဒီ. နိ. ၂.၃၂၉) အရိယမဂ္ဂေ။

“တယိဒံ ဗ္ရဟ္မစရိယံ ဣဒ္ဓဉ္စေဝ ဖီတဉ္စ ဝိတ္ထာရိကံ ဗာဟုဇညံ ပုထုဘူတံ ယာဝ ဒေဝမနုဿေဟိ သုပ္ပကာသိတ”န္တိ **ပာသာဒိကသုတ္တေ** (ဒီ. နိ. ၃.၁၇၄) သိက္ခတ္တယသင်္ဂဟိတေ သကလသ္မိံ သာသနေ။ ဣမသ္မိံပိ အရိယမဂ္ဂေ သာသနေ စ ဝတ္တတိ။

ဝုဿတီ တိ ဝုသီယတိ, စရီယတီတိ အတ္ထော။ **ဇနကုဟနတ္ထ** န္တိ “အဟော အယျော သီလဝါ ဝတ္တသမ္ပန္နော အပ္ပိစ္ဆော သန္တုဋ္ဌော မဟိဒ္ဓိကော မဟာနုဘာဝေါ”တိအာဒိနာ ဇနဿ သတ္တလောကဿ ဝိမှာပနတ္ထံ။ ကေစိ ပန **“ကုဟနတ္ထ** န္တိ ဟာပိစ္ဆဿ ဣစ္ဆာပကတဿ သတော သာမန္တဇပ္ပနဣရိယာပထနိဿိတပစ္စယပဋိသေဝနသင်္ခါတေန တိဝိဓေန ကုဟနဝတ္ထုနာ ကုဟကဘာဝေန ဇနဿ ဝိမှာပနတ္ထ”န္တိ ဝဒန္တိ။ ဣမဿာပိ အယမေဝတ္ထော ဒဿိတော။ တေနေတဟ **“တီဟိ ကုဟနဝတ္ထူဟိ ဇနဿ ကုဟနတ္ထာယာ”** တိ, ဇနဿ ဝိမှာပနတ္ထာယာတိ အတ္ထော။ **ဇနလာပနတ္ထ** န္တိ “ဧဝရူပဿ နာမ အယျဿ ဒိန္နံ မဟပ္ဖလံ ဘဝိဿတီ”တိ ပသန္နစိတ္တေဟိ “ကေနတ္ထော, ကိံ အာဟရီယတူ”တိ ဝဒာပနတ္ထံ။ “ဇနလပနတ္ထ”န္တိပိ ပဌန္တိ, တဿ ဟာပိစ္ဆဿ သတော ပစ္စယတ္ထံ ပရိကထောဘာသာဒိဝသေန လပနဘာဝေန ဥပလာပကဘာဝေန ဇနဿ လပနတ္ထန္တိ အတ္ထော။ တေနေတဟ **“န ဇနလပနတ္ထန္တိ န ဇနဿ ဥပလာပနတ္ထ”** န္တိ။

န ဣတိတဒပ္ပမောက္ခာနိသံသတ္ထ န္တိ ဧတ္ထ “န လာဘသက္ကာရသိလောကာနိသံသတ္ထ”န္တိပိ ပဌန္တိ။ တတ္ထ ယုတ္တယံ “အာကင်္ခေယျ စေ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု ‘လာဘီ အဿံ စီဝရပိဏ္ဍပါတသေနာသနဂိလာနပစ္စယဘေသဇ္ဇပရိက္ခာရာန’န္တိ, သီလေသွေဝဿ ပရိပူရကာရီ”တိ (မ. နိ. ၁.၆၅) သီလာနိသံသဘာဝေန ဝုတ္တော စတုပစ္စယလာဘော စ။ စတုန္နံ ပစ္စယာနံ သက္ကစ္စအနုသင်္ခါတော အာဒရဗဟုမာနဂရုကရဏသင်္ခါတော စ သက္ကာရော, ယော စ “သီလသမ္ပန္နော ဗဟုဿုတော သုတဓရော အာရဒ္ဓဝီရိယော”တိအာဒိနာ နယေန ဥဂ္ဂစ္ဆနကထုတိဃောသသင်္ခါတော သိလောကော ဗ္ရဟ္မစရိယံ ဝသန္တာနံ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကော အာနိသံသော, တဒတ္ထန္တိ အတ္ထော။ ကေစိ ပန **“လာဘသက္ကာရသိလောကာနိသံသတ္ထ**န္တိ ဟာပိစ္ဆဿေဝ သတော လာဘာဒိဂရုတာယ လာဘသက္ကာရသိလောကသင်္ခါတဿ အာနိသံသဿ ဥဒယဿ နိပ္ဖာဒနတ္ထ”န္တိ ဧဝမတ္ထံ ဝဒန္တိ။

န ဣတိ မံ ဇနော ဇာနာတူတိ ဝေံ ဗှုဟ္မစရိယတသေ သတိ ''သီလတ ကလျာဏဓမ္မော''တိအာဒိနာ မံ လောကော ဇာနာတု သမ္ဘာဝေတူတိ အတ္တနော သန္တဂုဏာဝသေန သမ္ဘာဝနတ္ထမ္ပိ န ဣဒံ ဗှုဟ္မစရိယံ ဝုသ္သတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ ကေစိ ပန ''ဟပိစ္ဆသ္သ သတော အသန္တဂုဏသမ္ဘာဝနာဓိပ္ပာယေန 'ဣတိ ဇံဂုဏောတိ မံ လောကော ဇာနာတူ'တိ န ဣဒံ ဗှုဟ္မစရိယံ ဝုသ္သတီ''တိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထံ ဝဒန္တိ။ သဗ္ဗတ္ထာပိ ပနေတ္ထ ပုရိမော ပုရိမောယေဝ အတ္ထဝိကပ္ပော သုန္ဒရတရော။

အထ ခေါတိ ဧတ္ထ **အထာ**တိ အညတ္ထေ နိပာတော, **ခေါ**တိ အဝဓာရဏေ။ တေန ကုဟနာဒိတော အညဒတ္ထံယေဝ ဣဒံ, ဘိက္ခဝေ, ဗှုဟ္မစရိယံ ဝုသ္သတီတိ ဒဿေတိ။ ဣဒါနိ တံ ပယောဇနံ ဒဿေန္တော **''သံဝရတ္ထံ ပဟာနတ္ထ''**န္တိ အာဟ။ တတ္ထ ပဉ္စဝိဓော သံဝရော – ဟတိမောက္ခသံဝရော, သတိသံဝရော, ဉာဏသံဝရော, ခန္တိသံဝရော, ဝီရိယသံဝရောတိ။ ''ဣတိ ဣမိနာ ဟတိမောက္ခသံဝရေန ဥပေတော ဟောတိ သမုပေတော''တိအာဒိနာ (ဝိဘ. ၅၁၁) နယေန အာဂတော အယံ **ဟတိမောက္ခသံဝရော,** သီလသံဝရောတိပိ ဝုစ္စတိ။ ''ရက္ခတိ စက္ခုန္ဒြိယံ, စက္ခုန္ဒြိယေ သံဝရံ အာပဇ္ဇတီ''တိ (မ. နိ. ၁.၂၉၅; သံ. နိ. ၄.၂၃၉; အ. နိ. ၃.၁၆) အာဂတော အယံ **သတိသံဝရော။**

''ယာနိ သောတာနိ လောကသ္မိံ၊ သတိ တေသံ နိဝာရဏံ။
သောတာနံ သံဝရံ ဗြူမိ၊ ပညာယေတေ ပိဓီယရေ''တိ။ (သု. နိ. ၁၀၄၁; စူဠနိ. အဇိတမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသော ၄; နေတ္တိ. ၄.၁၁၊ ၄၅) –

အာဂတော အယံ **ဉာဏသံဝရော။** ''ခမော ဟောတိ သီတဿ ဥဏှဿာ''တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၂၄; အ. နိ. ၄.၁၁၄; ၆.၅၈) နယေန အာဂတော အယံ **ခန္တိသံဝရော** ။

''ဥပ္ပန္နံ ကာမဝိတက္ကံ နာဓိဝာသေတီ''တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၂၆; အ. နိ. ၄.၁၁၄; ၆.၅၈) နယေန အာဂတော အယံ **ဝီရိယသံဝရော။**

အတ္ထတော ပန ဟဏာတိပာတာဒီနံ ပဇဟနဝသေန ဝတ္တပ္ပဋိဝတ္တာနံ ပူရဏဝသေန စ ပဝတ္တာ စေတနာ စေဝ ဝိရတိ စ။ သင်္ခေပတော သဗ္ဗော ကာယဝစီသံယမော, ဝိတ္ထာရတော သတ္တန္နံ အာပတ္တိက္ခန္ဓာနံ အဝီတိက္ကမော သီလသံဝရော။ သတိ ဧဝ **သတိသံဝရော,** သတိပ္ပဓာနာ ဝါ ကုသလာ ခန္ဓာ။ ဉာဏမေဝ **ဉာဏသံဝရော။** အဓိဝာသနဝသေန အဒေါသော, အဒေါသပ္ပဓာနာ ဝါ တထာပဝတ္တာ ကုသလာ ခန္ဓာ **ခန္တိသံဝရော,** ပညာတိ ဧကေ။ ကာမဝိတက္ကာဒီနံ အဘိဘဝနဝသေန ပဝတ္တံ ဝီရိယမေဝ **ဝီရိယသံဝရော။** တေသု ပဌမော ကာယဒုစ္စရိတာဒီသု ဒုဿီလဿ သံဝရဏတော သံဝရော, ဒုတိယော မုဋ္ဌဿစ္စဿ , တတိယော အညာဏဿ, စတုတ္ထော အက္ခန္တိယာ, ပဉ္စမော ကောသဇ္ဇဿ သံဝရဏတော ပိဒဟနတော သံဝရောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဧဝမေတဿ သံဝရဿ အတ္ထာယ **သံဝရတ္ထံ** သံဝရနိပ္ဖာဒနတ္ထန္တိ အတ္ထော။

တီဟိ ပဟာနေဟီတိ တဒင်္ဂဝိက္ခမ္ဘနသမုစ္ဆေဒသင်္ခာတေဟိ တီဟိ ပဟာနေဟိ။ ပဋိပက္ခပဟာနမ္ပိ ဣဓ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတိယေဝ။ ပဋိပဒါဟိ ပဟာနံ တဒင်္ဂဝိက္ခမ္ဘနသမုစ္ဆေဒပ္ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိနိဿရဏဝသေန။ တတ္ထ ယံ ဒီပ လောကေနေဝ တမဿ ပဋိပက္ခဘာဝတော အလောဘာဒီဟိ လောဘာဒိကဿ နာမရူပပရိစ္ဆေဒာဒိဝိပဿနာဉာဏေဟိ တဿ တဿ အနတ္ထဿ ပဟာနံ, သေယျထိဒံ – ပရိစ္စာဂေန လောဘာဒိမလဿ, သီလေန ဟဏာတိပာတာဒိဒုဿီလျဿ, သဒ္ဓာဒီဟိ အဿဒ္ဓိယာဒိကဿ, နာမရူပဝဝတ္ထာနေန သက္ကာယဒိဋ္ဌိယာ, ပစ္စယပရိဂ္ဂဟေန အဟေတုဝိသမဟေတုဒိဋ္ဌီနံ, တဿေဝ အပရဘာဂေန ကင်္ခါဝိတရဏေန ကထံကထီဘာဝဿ, ကလာပသမ္မသနေန အဟံမမာတိ ကဟဿ, မဂ္ဂာမဂ္ဂဝဝတ္ထာနေန အမဂ္ဂေ မဂ္ဂသညာယ, ဥဒယဒဿနေန ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိယာ, ဝယဒဿနေန သဿတဒိဋ္ဌိယာ, ဘယဒဿနေန သဘယေ အဘယသညာယ, အာဒီနဝဒဿနေန အဿာဒသညာယ, နိဗ္ဗိဒါနုပဿနေန အဘိရတိသညာယ, မုစ္စိတုကမျတာဉာဏေန အမုစ္စိတုကမျတာယ, ဥပေက္ခာဉာဏေန အနုပေက္ခာယ, အနုလောမေန ဓမ္မဋ္ဌိတိယံ နိဗ္ဗာနေ စ ပဋိလောမဘာဝဿ, ဂောတြဘုနာ သင်္ခါရနိမိတ္တဂ္ဂဟဿ ပဟာနံ, ဧတံ **တဒင်္ဂပ္ပဟာနံ** နာမ။

ယံ ပန ဥပစာရပ္ပနာဘေဒေန သမာဓိနာ ပဝတ္တိဘာဝနိဝါရဏတော ဃဋပ္ပဟာရေနေဝ ဥဒကပိဋ္ဌေ သေဝါလဿ, တေသံ တေသံ နီဝရဏာဒိဓမ္မာနံ ပဟာနံ, ဧတံ **ဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနံ** နာမ။ ယံ စတုန္နံ အရိယမဂ္ဂါနံ ဘာဝိတတ္တာ တံတံ မဂ္ဂဝတော အတ္တနော သန္တာနေ “ဒိဋ္ဌိဂတာနံ ပဟာနာယာ”တိအာဒိနာ (ဓ. သ. ၂၇၇; ဝိဘ. ၆၂၈) နယေန ဝုတ္တဿ သမုဒယပက္ခိယဿ ကိလေသဂဟနဿ အစ္စန္တံ အပ္ပဝတ္တိဘာဝေန သမုစ္ဆိန္ဒနံ, ဧတံ **သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနံ** နာမ။ ယံ ပန ဖလက္ခဏေ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓတ္တံ ကိလေသာနံ, ဧတံ **ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိပ္ပဟာနံ** နာမ။ ယံ သဗ္ဗသင်္ခတနိဿဋတ္တာ ပဟီနသဗ္ဗသင်္ခတံ နိဗ္ဗာနံ, ဧတံ **နိဿရဏပ္ပဟာနံ** နာမ ။ တဿ ပဥ္စဝိဓဿပိ တထာ တထာ ရာဂါဒိကိလေသာနံ ပဋိနိဿဇ္ဇနဋ္ဌေန သမတိက္ကမနဋ္ဌေန တ ပဟာနဿ အတ္ထာယ, ပဟာနသာဓနတ္ထန္တိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

တတ္ထ သံဝရေန ကိလေသာနံ စိတ္တသန္တာနေ ပဝေသနိဝါရဏံ ပဟာနေန စ ပဝေသနိဝါရဏမေဝ သမုဂ္ဃာတော စာတိ ဝဒန္တိ။ ဥဘယေနပိ ပန ယထာရဟံ ဥဘယံ သမ္ပဇ္ဇတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သီလာဒိဓမ္မာ ဧဝ ဟိ သံဝရဏတော သံဝရံ, ပဇဟနတော ပဟာနန္တိ။

အနီတိဟန္တိ ဤတိယော ဝုစ္စန္တိ ဥပဒ္ဒဝါ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာ သမ္ပရာယိကာ စ။ ဤတိယော ဟနတီတိ ဤတိဟံ, အနုဤတိဟန္တိ **အနီတိဟံ,** သာသနဗြဟ္မစရိယံ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဉ္စ။ အထ ဝါ ဤတီဟိ အနတ္ထေဟိ သဒ္ဓိံ ဟနန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တီတိ ဤတိဟာ, တဏှာဒိဥပက္ကိလေသာ။ နတ္ထိ ဧတ္ထ ဤတိဟာတိ **အနီတိဟံ**။ ဤတိဟာ ဝါ ယထာဝုတ္တေနတ္ထေန ဝိတ္ထိယသမယာ, တပ္ပဋိပက္ခတော ကြဒံ **အနီတိဟံ**။ “အနိတိဟ”န္တိပိ ပဌန္တိ။ တဿတ္ထော – “ကြတိဟာယ”န္တိ ဓမ္မေသု အနေကံသဂ္ဂဟဘာဝတော ဝိစိကိစ္ဆာ ကြတိဟံ နာမ, သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓပ္ပဝေဒိတတ္တာ ယထာနုသိဋ္ဌံ ပဋိပဇ္ဇန္တာနံ နိက္ကင်္ခဘာဝသာဓနတော စ နတ္ထိ ဧတ္ထ ကြတိဟန္တိ **အနိတိဟံ,** အပရပတ္တိယန္တိ အတ္ထော။ ဝုတ္တဉ္စေဟတံ “ပစ္စတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗော ဝိညူဟီ”တိ, “အတက္ကာဝစရော”တိ (ဒီ. နိ. ၂.၆၇; မ. နိ. ၁.၂၈၁; ၂.၃၃၇; သံ. နိ. ၁.၁၇၂; မဟာဝ. ၇-၈) စ။ ကထာဗန္ဓသုခတ္ထံ ပန “အနိတိဟ”န္တိ ဒီဃံ ကတွာ ပဌန္တိ။ ပစ္ဆိမံ ပနေတ္ထ အတ္ထဝိကပ္ပံ ဒဿေတုံ **“ကြတိဟပရိဝဇ္ဇိတ”** န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

နိဗ္ဗာနသင်္ခါတံ ဩဂဓံ ပတိဋ္ဌံ ဟာရံ ဂစ္ဆတီတိ နိဗ္ဗာနောဂဓဂါမီ, ဝိမုတ္တိရသတ္တာ ဧကန္တေနေဝ နိဗ္ဗာနသမ္ပာပကောတိ အတ္ထော, တံ **နိဗ္ဗာနောဂဓဂါမိနံ** ဗြဟ္မစရိယံ။ **နိဗ္ဗာနောဂဓော** တိ ဝါ အရိယမဂ္ဂေါ ဝုစ္စတိ တေန ဝိနာ နိဗ္ဗာနာဝဂါဟဏဿ အသမ္ဘဝတော တဿ စ နိဗ္ဗာနံ အနာလမ္ဗိတွာ အပ္ပဝတ္တနတော, တဉ္စေတံ ဧကန္တသမာဒနေန ဂစ္ဆတီတိ **နိဗ္ဗာနောဂဓဂါမီ** ။ အထ ဝါ **နိဗ္ဗာနောဂဓဂါမိန** န္တိ နိဗ္ဗာနဿ အန္တောဂါမိနံ။ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဉှိ နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကရိတွာ တဿ အန္တော ဧဝ ပဝတ္တတီတိ။ ဣမမေဝ စ အတ္ထဝိကပ္ပံ ဒဿေတုံ **“နိဗ္ဗာနဿ အန္တောဂါမိန”**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **သော**တိ ယော သော သမတိံသ ပါရမိယော ပူရေတွာ သဗ္ဗကိလေသေ ဘဉ္ဇိတွာ အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ, သော ဘဂဝါ **အဒေသယိ** ဒေသေသိ ။ **မဟန္တေဟီ** တိ မဟာအာတုမေဟိ ဥဠာရဇ္ဈာသယေဟိ။ မဟန္တံ နိဗ္ဗာနံ, မဟန္တေ ဝါ သီလက္ခန္ဓာဒိကေ ဧသန္တိ ဂဝေသန္တီတိ **မဟေသိနော,** ဗုဒ္ဓါဒယော အရိယာ။ တေဟိ **အနုယာတော** ပဋိပန္နော။

ယထာ ဗုဒ္ဓေန ဒေသိတန္တိ ယထာ အဘိညေယျာဒိဘာဝေန သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန မယာ ဒေသိတံ, ဧဝံ ယေ ဧတံ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယံ တဒတ္ထံ သာသနဗြဟ္မစရိယဉ္စ ပဋိပဇ္ဇန္တိ။ တေ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကပရမတ္ထေဟိ ယထာရဟံ အနုသာသန္တဿ သတ္ထု မယှံ သာသနကာရိနော ဩဝါဒပ္ပဋိကရာ သကလဿ ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ အန္တံ ပရိယန္တံ အပ္ပဝတ္တိံ ကရိဿန္တိ, ဒုက္ခဿ ဝါ အန္တံ နိဗ္ဗာနံ သစ္ဆိကရိဿန္တီတိ။

ဗြဟ္မစရိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. ကုဟသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၆. ဆဋ္ဌေ **ကုဟကာ**တိ သာမန္တဇပ္ပနာဒိနာ ကုဟနဝတ္ထုနာ ကုဟကာ, အသန္တဂုဏသမ္ဘာဝနိစ္ဆာယ ကောဟညံ ကတွာ ပရေသံ ဝိမှာပကာတိ အတ္ထော။ **ထဒ္ဓါ** တိ “ကောဓနော ဟောတိ ဥပါယာသဗဟုလော, အပ္ပမ္ပိ ဝုတ္တော သမာနော အဘိသဇ္ဇတိ ကုပ္ပတိ ဗျာပဇ္ဇတိ ပတိတ္ထီယတီ”တိ (အ. နိ. ၃.၂၅, ၂၇) ဧဝံ ဝုတ္တေန ကောဓေန စ, “ဒုဗ္ဗ

စော ဟောတိ အောဝစသ္သကရဏေဟိ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော အက္ခမော အပ္ပဒက္ခိဏဂ္ဂာဟီ အနုသာသနိ''န္တိ (မ. နိ. ၁.၁၈၁; ဟရာ. ၄၂၆)။ ဧဝံ ဝုတ္တေန အောဝစဿေန စ, ''ဇာတိမဒေ, ဂောတ္တမဒေ, လာဘမဒေ, အာရောဂျမဒေ, ယောဗ္ဗနမဒေ, ဇီဝိတမဒေ''တိ (ဝိဘ. ၈၃၂) ဧဝံ ဝုတ္တဇာတိမဒါဒိဘေဒေန မာနေန စ ဂရုကာတဗ္ဗေသု ဂရူသုပိ နိပစ္စကာရံ အကတ္ဝာ အယောသလာကံ ဂိလိတ္ဝာ ဌိတာ ဝိယ အနောနတာ ဟုတ္ဝာ ဝိစရဏကာ။ တေနာဟ **''ကောဓနေ စာ''**တိအာဒိ။

ဥပလာပကာတိ မိစ္ဆာဇီဝဝသေန ကုလသင်္ဂဏ္ဟကာ။ **လဟာ**တိ ပစ္စယတ္ထံ ပယုတ္တတစာဝသေန နိပ္ပေသိကတာဝသေန လပကာတိ အတ္ထော။ **သိင်္ဂ** န္တိ သိင်္ဂရံ။ တဥ္ဟိ ကုသလဿ ဝိဇ္ဈနတော သုဋ္ဌု အာသေဝိတတာယ သီသေ ပရိက္ခိတ္တံ သုနိဗ္ဗတ္တံ ဝိသာဏံ ဝိယ ထိရတ္တာ စ သိင်္ဂံ ဝိယာတိ သိင်္ဂံ, နာဂရိကဘာဝသင်္ခာတဿ ကိလေသသိင်္ဂဿေတံ နာမံ။ သိင်္ဂရဘာဝေ **သိင်္ဂရတာ,** သိင်္ဂရကရဏကအာကာရော တ။ စာတုရဘာဝေ **စာတုရတာ**။ တထာ **စာတုရိယံ**။ ပရိက္ခတဘာဝေ **ပရိက္ခတတာ,** ပရိခဏိတ္ဝာ ဌပိတဿေဝ ဒဠှသိင်္ဂရဿေတံ နာမံ။ က္လတရံ တဿေဝ ဝေဝစနံ။ ဧဝံ သဗ္ဗေဟိ တရေဟိ ကိလေသသိင်္ဂရတာဝ ကထိတာ။

ဥဂ္ဂတနဠာ တိ နဠသဒိသံ တုစ္ဆမာနံ ဥက္ခိပိတ္ဝာ ဝိစရဏကာ။ တေနာဟ **''တုစ္ဆမာနံ ဥက္ခိပိတ္ဝာ ဌိတာ''** တိ။ ယသ္မာ တေ ကုဟနာဒိယောဂတော န သမ္မာပဋိပန္နာ, တသ္မာ **''မမ သန္တကာ န ဟောန္တိ''** တိ ဝုတ္တံ။ **အပဂတာ**တိ ယဒိပိ တေ မမ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတာ, ယထာနုသိဋ္ဌံ ပန အပ္ပဋိပဇ္ဇနတော အပဂတာ ဧဝ ဣမသ္မာ ဓမ္မဝိနယာ, ဣတော တေ သုဝိဒူရေ ဌိတာတိ ဒဿေတိ။ ဝုတ္တဥ္ဟေတံ –

> ''နဘဉ္စ ဒူရေ ပထဝီ စ ဒူရေ၊
> ပာရံ သမုဒ္ဒဿ တဒာဟု ဒူရေ၊
> တတော ဟဝေ ဒူရတရံ ဝဒန္တိ၊
> သတဉ္စ ဓမ္မော အသတဉ္စ ရာဇာ''တိ။ (ဇာ. ၂.၂၁.၄၁၄)။

သဗ္ဗတ္ထ ပတ္ထဋ္ဌတာယ ဝေပုလ္လံ ဟာပုဏန္တိ တိ သဗ္ဗတ္ထ ပတ္ထဋ္ဌဘာဝေန သီလာဒိဓမ္မက္ခန္ဓပာရိပူရိယာ ဝေပုလ္လံ ဟာပုဏန္တိ။

ကုဟသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. သန္တုဋ္ဌိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၇. သတ္တမေ **နိဒ္ဒေသာသနီ** တိ အဝဇ္ဇရဟိတာနိ အာဂမနသုဒ္ဓိတော ကာယမဏ္ဍနာဒိကိလေသဝတ္ထုဘာဝတဘာဝတော စ။ တတ္ထ သုလဘတာယ ပရိယေသနဒုက္ခဿ အဘာဝေ ဒဿိတော, အပ္ပတာယ ပရိဟရဏဒုက္ခဿပိ အဘာဝေ ဒဿိတော, အနဝဇ္ဇတာယ အဂရဟိတဗ္ဗတာယ ဘိက္ခုသာရုပ္ပဘာဝေ ဒဿိတော ဟောတိ။ အပ္ပတာယ တ ပရိတ္တာ သဿ အဝတ္ထုတာ, သုလဘတာယ ဂေဓာဒီနံ အဝတ္ထုတာ, အနဝဇ္ဇတာယ အာဒီနဝဒဿနနိဿရဏပညာနံ အတ္ထိတာ ဒဿိတာ ဟောတိ။ အပ္ပတာယ တ လာဘေန န သောမနဿံ ဇနယန္တိ, အလာဘေန န ဒောမနဿံ ဇနယန္တိ, အနဝဇ္ဇတာယ ဝိပ္ပဋိသာရနိမိတ္တံ အညာဏုပေက္ခံ န ဇနယန္တိ အဝိပ္ပဋိသာရဝတ္ထုဘာဝတော။

ပံသုကူလန္တိ သင်္ကာရကူဋာဒီသု ယတ္ထ ကတ္ထစိ ပံသူနံ ဥပရိ ဌိတတ္တာ အဗ္ဘုဂ္ဂတဋ္ဌေန ပံသုကူလံ ဝိယာတိ ပံသုကူလံ, ပံသု ဝိယ ကုစ္ဆိတဘာဝံ ဥလတိ ဂစ္ဆတီတိ ပံသုကူလန္တိ ဧဝံ လဒ္ဓနာမံ ရထိကာဒီသု ပတိတနန္တကာနိ ဥစ္စိနိတ္ဝာ ကတစီဝရံ။ **ရုက္ခမူလန္တိ** ဝိဝေကာနုရူပံ ယံ ကိဉ္စိ ရုက္ခသမီပံ။ **ယံ ကိဉ္စိ မုတ္တ** န္တိ ယံ ကိဉ္စိ ဂောမုတ္တံ။ ကေစိ ပနေတ္ထ ''ဂောမုတ္တပရိဘာဝိတဟရီတကခဏ္ဍံ **ပူတိမုတ္တ**''န္တိ ဝဒန္တိ။ ''ပူတိဘာဝေန အာပဏာဒိတော ဝိသုံ ဆဍ္ဍိတံ အပရိဂ္ဂဟိတံ ယံ ကိဉ္စိ ဘေသဇ္ဇံ **ပူတိမုတ္တ**န္တိ အဓိပ္ပေတ''န္တိ အပရေ။

ယတော ခောတိ ပစ္စတ္တေ နိဿက္ကဝစနံ, ယံ ခောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **တေန တုဋ္ဌော ဟောတိ** တိ ဝုတ္တကိရိယံ ပရာမသတိ။ **တုဋ္ဌော** တိ သန္တုဋ္ဌော။ **က္လဒမဿာဟ** န္တိ ယတ္ဝာယံ စတုဗ္ဗိဓေန ယထာဝုတ္တေန ပစ္စယေန အပ္ပေန

သုလဘေန သန္တောသော, ဣဒံ ဣမဿ ဘိက္ခုနော သီလသံဝရာဒီသု အညတရံ ဂေဟံ သာမညင်္ဂံ သမဏဘာဝကာရဏန္တိ အဟံ ဝဒာမိ။ သန္တုဋ္ဌဿ ဟိ စတုပာရိသုဒ္ဓိသီလံ ပရိပုဏ္ဏံ ဟောတိ, သမထဝိပဿနာ စ ဘာဝနာပာရိပူရိံ ဂစ္ဆန္တိ။ အထ ဝာ သာမညံ နာမ အရိယမဂ္ဂေါ, တဿ သဗ္ဗေပတော ဒွေဝ အင်္ဂါ ဗာဟိရံ အဇ္ဈတ္တိကန္တိ။ တတ္ထ ဗာဟိရံ သပ္ပုရိသူပနိဿယော သဒ္ဓမ္မဿဝနဥ္စ။ အဇ္ဈတ္တိကံ ပန ယောနိသောမနသိကာရော ဓမ္မာနုဓမ္မပ္ပဋိပတ္တိ စ။ တေသု ယသ္မာ ယထာရဟံ ဓမ္မာနုဓမ္မပ္ပဋိပတ္တိဘူတာ တဿ မူလဘူတာ စေတေ ဓမ္မာ, ယဒိဒံ အပ္ပိစ္ဆတာ သန္တုဋ္ဌိတာ ပဝိဝိတ္တတာ အသံသဋ္ဌတာ အာရဒ္ဓဝီရိယတာတိ ဧဝမာဒယော, တသ္မာ ဝုတ္တံ **"ဣဒမဿာဟံ အညတရံ သာမညင်္ဂန္တိ ဝဒာမီ"**တိ။

သေနာသနမာရဗ္ဘာ တိ ဝိဟာရာဒိံ မဉ္စပီဌာဒိဉ္စ သေနာသနံ နိဿာယ။ **စီဝရံ ဟနဘောဇနန္တိ** နိတသနာဒိစီဝရံ အမ္ဗဟနကာဒိဟနံ ခါဒနီယဘောဇနီယာဒိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗဝတ္ထုဉ္စ အာရဗ္ဘာတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ဝိဃာတောတိ** ဝိဃာတဘာဝေ, စိတ္တဿ ဒုက္ခံ န ဟောတီတိ ယောဇနာ။ အယဉ္ဟေတ္ထ သင္ခေပတ္ထော – "အမုကသ္မိံ နာမ အာဝါသေ ပစ္စယာ သုလဘာ"တိ လဘိတဗ္ဗဋ္ဌာနဂမနေန ဝာ "မယှံ ဟာပုဏာတိ, န တုယှ"န္တိ ဝိဝာဒပဇ္ဇနေန ဝာ နဝကမ္မကရဏာဒိဝသေန ဝာ သေနာသနာဒီနိ ပရိယေသန္တာနံ အသန္တုဋ္ဌာနံ ဣစ္ဆိတာလာဘာဒိနာ ယော ဝိဃာတော စိတ္တဿ ဟောတိ, သော တတ္ထ သန္တုဋ္ဌဿ န ဟောတိ။ **ဒိသာ နပ္ပဋိဟညတီ** တိ သန္တုဋ္ဌိယာ စာတုဒ္ဒိသဘာဝေန ဒိသာ န ပဋိဟနတိ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ "စာတုဒ္ဒိသော အပ္ပဋိဃော စ ဟောတိ, သန္တုဿမာနော ဣတရီတရေနာ"တိ (သု. နိ. ၄၂)။

သာမညဓမ္မဿ အနုလောမာတိ သာမညဓမ္မဿ သမထဝိပဿနာဘာဝနာယ, အရိယမဂ္ဂဿေဝ ဝါ အနုစ္ဆဝိကာ အပ္ပိစ္ဆတာဒယော။ **တုဋ္ဌစိတ္တဿ ဘိက္ခုနော** တိ တုဋ္ဌစိတ္တေန ဘိက္ခုနာ။ **အဓိဂ္ဂဟိတာ ဟောန္တီ** တိ ပဋိပက္ခဓမ္မေ အဘိဘဝိတွာ ဂဟိတာ ဟောန္တိ။ **အန္တောဂတာ** တိ အဗ္ဘန္တရဂတာ။ န **ပရိဗာဟိရာ**တိ န ဗာဟိရာ ကတာ။

သန္တုဋ္ဌိသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. အရိယဝံသသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၈. အဋ္ဌမေ **ဝံသ**-သဒ္ဒော "ပိဋ္ဌိဝံသံ အတိက္ကမိတွာ နိသီဒတီ"တိအာဒီသု ဒွိဝိန္နံ ဂေဟနသီနံ သန္ဓာနဋ္ဌာနေ ဌပေတဗ္ဗဒဏ္ဍကေ အာဂတော။

"ဝံသော ဝိသာလော စ ယထာ ဝိသတ္တော၊
ပုတ္တေသု ဒါရေသု စ ယာ အပေက္ခာ။
ဝံသက္ကဠီရောဝ အသဇ္ဇမာနော၊
ဧကော စရေ ခဂ္ဂဝိသာဏကပ္ပော"တိ။ –

အာဒီသု ကဋ္ဌကေ။ "ဘေရိသဒ္ဒော မုဒိင်္ဂသဒ္ဒော ဝံသတာလသဒ္ဒော"တိအာဒီသု တူရိယဝိသေသေ, ဝေဏုတိပိ ဝုစ္စတိ။ "ဘိန္နေန ပိဋ္ဌိဝံသေန မတော ဟတ္ထီ"တိအာဒီသု ဟတ္ထိအာဒီနံ ပိဋ္ဌိဝေမဇ္ဈေ ပဒေသေ။ "ကုလဝံသံ ဌပေဿာမီ"တိအာဒီသု ကုလန္ဝယေ။ "ဝံသာနုရက္ခကော ပဝေဏီပာလကော"တိအာဒီသု ဂုဏာနုပုဗ္ဗိယံ ဂုဏာနံ ပဗန္ဓပ္ပဝတ္တိယံ။ ဣဓ ပန စတုပစ္စယသန္တောသဘာဝနာရာမတာသင်္ခါတဂုဏာနံ ပဗန္ဓေ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တဿ ပန ဝံသဿ ကုလန္ဝယံ ဂုဏာန္ဝယဉ္စ နိဒဿနဝသေန ဒဿေတုံ **"ယထာ ဟီ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ခတ္တိယဝံသောတိ** ခတ္တိယကုလဝံသော။ သေ နယော သေသပဒေသုပိ။ **သမဏဝံသော** ပန သမဏတန္တိ သမဏပဝေဏီ။ **မူလဂန္ဓာဒီန** န္တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ယထာ သာရဂန္ဓာဒီနံ သင်္ဂဟော, ဧဝမေတ္ထ ကေရသာဒီနမ္ပိ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော, ဒုတိယေန ပန **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ကာသိကဝတ္ထသပ္ပိမဏ္ဍာဒီနံ။

အရိယ-သဒ္ဒော အမိလက္ခေသုပိ မနုဿေသု ပဝတ္တတိ, ယေသံ နိဝသနဋ္ဌာနံ အရိယံ အာယတနန္တိ ဝုစ္စတိ။ ယထာဟ "ယာဝတာ, အာနန္ဒ, အရိယံ အာယတန"န္တိ (ဒီ. နိ. ၂.၁၅၂; ဥဒါ. ၇၆)။ လောကိယသာဓုဇနေသုပိ "ယေ ဟိ တေ အရိယာ ပရိသုဒ္ဓကာယသမာစာရာ, တေသံ အဟံ အညတရော"တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၃၅)။ ဣဓ ပန ယေ "အာရကာ ကိလေသေဟီ"တိအာဒိနာ လဒ္ဓနိဗ္ဗစနာ ပဋိဝိဒ္ဓအရိယသစ္စာ, တေ ဧဝ အဓိပ္ပေတာတိ ဒဿေတုံ **"ကေ ပန တေ အရိယာ"**တိ

ပုန္တံ ကတ္ဝာ **“အရိယာ ဝုစ္စန္တိ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ယေ မဟာပဏိဓာနကပ္ပတော ပဋ္ဌာယ ယာတယံ ကပ္ပ ဟေ, ဧတ္ထန္တရေ ဥပ္ပန္နာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓာ။ တေ တာဝ သရူပတော ဒဿေတွာ တဒညေပိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ ပစ္စေက ဗုဒ္ဓေ ဗုဒ္ဓသာဝကေ စ သင်္ဂဟေတွာ အနဝသေသတော အရိယေ ဒဿေတုံ **“အပိစာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ယာဝ သာသနံ အန္တရဓာယတိ, တာဝ သတ္ထာ ဓရတိ ဧဝ နာမာတိ ဣမမေဝ ဘဂဝန္တံ။ ယေ စေတရဟိ ဗုဒ္ဓသာဝကာ, တေ စ သန္ဓာယ ပစ္စုပ္ပန္နဂ္ဂဟဏံ။ တသ္မိံ တသ္မိံ ကာလေ တေ တေ ပစ္စုပ္ပန္နာတိ စေ, အတီတာနာဂတဂ္ဂဟဏံ န ကတ္တ ဗ္ဗံ သိယာ။

ဣအာနိ ယထာ ဘဂဝတ “ဓမ္မံ ဝေ, ဘိက္ခဝေ, ဒေသေဿာမိ အာဒိကလျာဏံ မဇ္ဈေကလျာဏံ ပရိယောသာန ကလျာဏံ သာတ္ထံ သဗျဉ္ဇနံ ကေဝလပရိပုဏ္ဏံ ပရိသုဒ္ဓံ ဗြဟ္မစရိယံ ပကာသေဿာမိ, ယဒိဒံ ဆ ဆက္ကာ နိ”တိ **ဆဆက္ကဒေသနာယ** (မ. နိ. ၃.၄၂၀) အဋ္ဌဟိ ပဒေဟိ ဝဏ္ဏံ အဘာသိ။ ဧဝံ မဟာအရိယဝံသဒေသနာယ အရိယာနံ ဝံသံ “စတ္တာရောမေ, ဘိက္ခဝေ, အရိယဝံသာ အဂ္ဂညာ ရတ္တညာ ဝံသညာ ပောရာဏာ, အသံကိဏ္ဏာ အသံကိဏ္ဏပုဗ္ဗာ န သံကီယန္တိ န သံကီယိဿန္တိ, အပ္ပဋိကုဋ္ဌာ သမဏေဟိ ဗြာဟ္မဏေဟိ ဝိညူဟီ”တိ ယေဟိ နဝဟိ ပဒေဟိ ဝဏ္ဏံ အဘာသိ, တာနိ တာဝ အာနေတွာ ထောမနာဝသေနေဝ ဝဏ္ဏေန္တော **“တေ ခေါ ပနေတေ”**တိအာဒိမာဟ။ **အဂ္ဂါတိ ဇာနိတဗ္ဗာ** သဗ္ဗဝံသေဟိ သေဋ္ဌဘာဝတော သေဋ္ဌဘာဝသာဓနတော စ။

ရတ္တညာ စိရရတ္တာတိ ဇာနိတဗ္ဗာ ရတ္တညူဟိ ဗုဒ္ဓါဒီဟိ တေဟိ စ တထာ အနုဋ္ဌိတတ္တာ။ **ဝံသာတိ ဇာနိတဗ္ဗာ**တိ ဗုဒ္ဓါဒီနံ အရိယာနံ ဝံသာတိ ဇာနိတဗ္ဗာ။ **ပောရာဏာ**တိ ပုရာတနာ။ **န အဓုနုပ္ပတ္တိကာ** တိ န အဓုနာတနာ။ **အဝိကိဏ္ဏာ**တိ န ခိတ္တာ န ဆဍ္ဍိတာ။ တေနာဟ **“အနပနီတာ”**တိ။ **န အပနီတပုဗ္ဗာ** တိ န ဆဍ္ဍိတပုဗ္ဗာ, တိဿန္နမ္ပိ သိက္ခာနံ ပရိပူရဏူပာယဘာဝတော န ပရိစ္စတ္တပုဗ္ဗာ။ တတော ဧဝ ဣအာနိပိ န အပနီယန္တိ, အနာဂတေပိ န အပနီယိဿန္တိ ယေဝ။ ဓမ္မသဘာဝဿ ဝိဇာနနေန **ဝိညူ**။ သမိတပာပာ **သမဏာ** စေဝ ဗာဟိတပာပာ **ဗြာဟ္မဏာ** စ။ **တေဟိ အပ္ပဋိကုဋ္ဌာ** အပ္ပဋိက္ခိတ္တာ။ ယေ ဟိ န ပဋိက္ကောသိတဗ္ဗာ, တေ အနိန္ဒိတဗ္ဗာ။ အဂရဟိတဗ္ဗာ အပရိစ္စဇိတဗ္ဗတာယ အပ္ပဋိက္ခိ ပိတဗ္ဗာ ဟောန္တီတိ။

သန္တုဋ္ဌော တိ ဧတ္ထ ယထာဓိပ္ပေတသန္တောသဝသေဝ ဒဿေန္တေန ပစ္စယသန္တောသဝသေန သန္တုဋ္ဌောတိ ဝုတ္တံ, ဈာနဝိပဿနာဒိဝသေနပိ ဣဓ ဘိက္ခုနော သန္တုဋ္ဌတာ ဟောတီတိ။ **ဣတရီတရေနာ**တိ ဣတရေန ဣတရေန။ ဣတရသဒ္ဒော အနိယမဝစနော ဒွိက္ခတ္တုံ ဝုစ္စမာနော ယံ-ကိဉ္စိသဒ္ဒေဟိ သမာနတ္ထော ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **“ယေန ကေနစီ”**တိ။ ဒ္ဝတယံ အနိယမတစိတာယ ဧဝ ယထာ ထူလာဒီနံ အညတရဝစနော, ဧဝံ ယထာလဒ္ဓာဒီနမ္ပိ အညတရဝစ နောတိ။ တတ္ထ ဒုတိယပက္ခဿေဝ ဣဓ ဣစ္ဆိတဘာဝံ ဒဿေန္တော **“အထ ခေါ”**တိအာဒိမာဟ။ နနု စ ယထာလဒ္ဓ ဓာဒယောပိ ထူလာဒယော ဧဝ? သစ္စမေတံ, တထာပိ အတ္ထိ ဝိသေသော။ ယော ဟိ ယထာလဒ္ဓေသု ထူလာဒီသု သန္တော သော, သော ယထာလာဘသန္တောသော ဝ, န ဣတရော။ န ဟိ သော ပစ္စယမတ္တသန္နိဿယော ဣစ္ဆိတော, အထ ခေါ အတ္တနော ကာယဗလသာရုပ္ပဘာဝသန္နိဿယောပိ။ ထူလဒုကာဒယော တယောပိ စီဝရေ လဗ္ဘန္တိ, မဇ္ဈိမော စတု ပစ္စယသာဓာရဏော, ပစ္ဆိမော ပန စီဝရေ သေနာသနေ စ လဗ္ဘတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ဣမေ တယော သန္တောသေ** တိ ဣဒံ သဗ္ဗသင်္ဂာဟိကနယေန ဝုတ္တံ။ ယေ ဟိ ပရတော ဂိလာနပစ္စယံ ပိဏ္ဍပာတေ ဧဝ ပက္ခိပိတွာ စီဝရေ ဝီသတိ, ပိဏ္ဍပာ တေ ပန္နရသ, သေနာသနေ ပန္နရသာတိ သမပညာသ သန္တောသာ ဝုစ္စန္တိ, တေ သဗ္ဗေပိ ယထာရဟံ ဣမေသု ဧဝ တီ သု သန္တောသေသု သင်္ဂဟံ သမောသရဏံ ဂစ္ဆန္တီတိ။

စီဝရံ ဇာနိတဗ္ဗ န္တိ “ဣဒံ နာမ စီဝရံ ကပ္ပိယ”န္တိ ဇာတိတော စီဝရံ ဇာနိတဗ္ဗံ။ **စီဝရခေတ္တ**န္တိ စီဝရဿ ဥပ္ပတ္တိက္ခေတ္တံ။ **ပံသုကူလ**န္တိ ပံသုကူလစီဝရံ, ပံသုကူလလက္ခဏပ္ပတ္တံ စီဝရံ ဇာနိတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ **စီဝရသန္တော သော**တိ စီဝရေ လဗ္ဘမာနော သဗ္ဗော သန္တောသော ဇာနိတဗ္ဗော။ **စီဝရပ္ပဋိသံယုတ္တာနိ ဓုတင်္ဂါနိ ဇာနိတဗ္ဗာနိ,** ယာနိ ကေဝလေန္တော စီဝရသန္တောသေန သမ္မဒေဝ သန္တုဋ္ဌော ဟောတီတိ။ ခေါမကပ္ပာသိကကောသေယျကမ္ဗလ သာဏဘင်္ဂါနိ **ခေါမာဒီနိ**။ တတ္ထ **ခေါမံ** နာမ ခေါမသုတ္တေဟိ တယိတံ ခေါမပဋ္ဋစီဝရံ။ တထာ သေသာနိပိ။ **သာဏ**န္တိ သာဏတကသုတ္တေဟိ ကတစီဝရံ။ **ဘင်္ဂ** န္တိ ပန ခေါမသုတ္တာဒီနိ သဗ္ဗာနိ, ဧကစ္စာနိ တ မိဿေတွာ ကတစီဝ ရံ။ ဘင်္ဂမ္ပိ တကမယမေဝါတိ ကေစိ။ **ဆာ**တိ ဂဏနပရိစ္ဆေဒော။ ယဒိ ဧဝံ ဣတော အညာ ဝတ္ထဇာတိ နတ္ထီတိ? နော နတ္ထိ။ သာ ပန ဧတေသံ အနုလောမာတိ ဒဿေတုံ **“ဒုကူလာဒီနီ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ပတ္တုဏ္ဏံ, သောမာရ

ပဋ္ဋံ, စီနပဋ္ဋံ, ဣတ္ထိဇံ, ဒေဝဒိန္နန္တိ တေသံ သင်္ဂဟော။ တတ္ထ ဒုကူလံ သာဏဿ အနုလောမံ ဝါကမယတ္တာ။ ပတ္တုဏ္ဏဒေသေ သဉ္ဇာတဝတ္ထံ **ပတ္တုဏ္ဏံ** ။ “ကောသေယျဝိသေသော”တိ ဟိ အဘိဓာနကောသေ ဝုတ္တံ။ သောမာရဒေသေ စီနဒေသေ စ ဇာတဝတ္ထာနိ **သောမာရစီနပဋ္ဋာနိ** ။ ပတ္တုဏ္ဏာဒီနိ တီဏိ ကောသေယျဿ အနုလောမာနိ ပါဏကေဟိ ကတသုတ္တမယတ္တာ။ **ဣဒ္ဓိဇံ** ဧဟိဘိက္ခူနံ ပုညိဒ္ဓိယာ နိဗ္ဗတ္တစီဝရံ, တံ ခောမာဒီနံ အညတရံ ဟောတီတိ တေသံ ဧဝ အနုလောမံ။ ဒေဝတာဟိ ဒိန္နစီဝရံ **ဒေဝဒိန္နံ,** တံ ကပ္ပရုက္ခေ နိဗ္ဗတ္တံ ဇာလိနိယာ ဒေဝကညာယ အနုရုဒ္ဓတ္ထေရဿ ဒိန္နဝတ္ထသဒိသံ, တမ္ပိ ခောမာဒီနံယေဝ အနုလောမံ ဟောတိ တေသု အညတရဘာဝတော။

ကမ္ဗလာနီတိ အန္တောဂဓာဝဓာရဏဝစနံ, ကမ္ဗလာနိ ဧဝါတိ အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓာဒီနံ ပရိဘောဂယောဂ္ဂတာယ **ကပ္ပိယစီဝရာနိ**။ ကမ္ဗလာနိ အဝဓာရဏေန နိဝတ္တိတာနိ ဧကဒေသေန ဒဿေတုံ **“ကုသစီရ”**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ကုသတိဏေဟိ အညေဟိ ဝါ တာဒိသေဟိ တိဏေဟိ ကတစီဝရံ **ကုသစီရံ**။ အက္ကတကာဒီဟိ ဝါကေဟိ ကတစီဝရံ **ဝါကစီရံ**။ စတုရဿော ဖလကေဟိ ကတစီဝရံ **ဖလကစီရံ**။ မနုဿာနံ ကေသေဟိ ကတကမ္ဗလံ **ကေသကမ္ဗလံ** ။ စာမရိဝါလအဿဝါလာဒီဟိ ကတံ **ဝါလကမ္ဗလံ** ။ မက္ကဋကတန္တုမယံ ဝါ ဟိ ဝါယိတော **ဟောတ္တကော။ စမ္မ**န္တိ မိဂစမ္မာဒိ ယံ ကိဉ္စိ စမ္မံ။ ဥလူကပက္ခေဟိ ဂန္ထိတွာ ကတစီဝရံ **ဥလူကပက္ခံ** ။ ဘုဇပတ္တတစာဒိမယံ **ရုက္ခဒုဿံ** ။ တိရီဋကန္တိ အတ္ထော။ သုခုမတရာဟိ လတာဟိ လတာဝါကေဟိ ဝါ ဝါယိတံ **လတာဒုဿံ** ။ ဧရကဝါကေဟိ ကတံ **ဧရကဒုဿံ** ။ ဝါဋာ **ကဒလိဒုဿံ** ။ သုခုမေဟိ ဝေဠုဝိလီဝေဟိ ကတံ **ဝေဠုဒုဿံ။ အာဒိ** -သဒ္ဒေန ဝက္ကလာဒီနံ သင်္ဂဟော။ **အကပ္ပိယစီဝရာနိ** တိတ္ထိယဒ္ဓဇဘာဝတော။

အဋ္ဌန္နံ မာတိကာနံ ဝသေနာ တိ “သီမာယ ဒေတိ, ကတိကာယ ဒေတီ”တိအာဒိနာ (မဟာဝ. ၃၇၉) အာဂတာနံ အဋ္ဌန္နံ စီဝရုပ္ပတ္တိမာတိကာနံ ဝသေန။ စီဝရာနံ ပဋိလာဘက္ခေတ္တဒဿနတ္ထဉှိ ဘဂဝတာ “အဋ္ဌိမာ, ဘိက္ခဝေ, မာတိကာ”တိအာဒိနာ မာတိကာ ဌပိတာ။ **မာတိကာ**တိ ဟိ မာတရော စီဝရုပ္ပတ္တိဇနိကာတိ။

သောသာနိကန္တိ သုသာနေ ပတိတံ။ **ပါပဏိက**န္တိ အာပဏဒွါရေ ပတိတံ။ **ရထိယ**န္တိ ပုညတ္ထိကေဟိ ဝါတပါနန္တရေန ရထိကာယ ဆဍ္ဍိတစောဠကံ။ **သင်္ကာရကူဋက** န္တိ သင်္ကာရဋ္ဌာနေ ဆဍ္ဍိတစောဠကံ။ **သိနာန**န္တိ နဟာနစောဠကံ, ယံ ဘူတဝေဇ္ဇေဟိ သသီသံ နဟာပိတွာ ကာဠကဏ္ဏိစောဠန္တိ ဆဍ္ဍေတွာ ဂစ္ဆန္တိ။ **တိတ္ထ** န္တိ တိတ္ထစောဠံ, သိနာနတိတ္ထေ ဆဍ္ဍိတပိလောတိကာ။ **အဂ္ဂိဒဍ္ဎ** န္တိ အဂ္ဂိနာ ဒဍ္ဎပ္ပဒေသံ။ တဉှိ မနုဿာ ဆဍ္ဍေန္တိ။ **ဂေါခါယိတာဒီနိ** ပါကဋာနေဝ။ တာနိပိ ဟိ မနုဿာ ဆဍ္ဍေန္တိ။ **ဓဇံ ဥဿာပေတွာ** တိ နာဝံ အာရောဟန္တေဟိ ဝါ ယုဒ္ဓံ ပဝိသန္တေဟိ ဝါ ဓဇယဋ္ဌိံ ဥဿာပေတွာ, တတ္ထ ဗဒ္ဓံ ဝါတေန **အာနီတံ** တေဟိ ဆဍ္ဍိတန္တိ အဓိပ္ပာယော။

သာဒကဘိက္ခုနာတိ ဂဟပတိစီဝရဿ သာဒိယနဘိက္ခုနာ။ **ဧကမာသမတ္တ**န္တိ စီဝရမာသသညိတံ ဧကမာသမတ္တံ **ဝိတက္ကေတုံ ဝဋ္ဋတိ,** န ဝါတော ပရန္တိ အဓိပ္ပာယော။ သဗ္ဗဿပိ ဟိ ဝါဏ္ဏဟာနိဂ္ဂဟတ္ထာ သာသနေ ပဋိပတ္တီတိ။ **ပံသုကူလိကော အဒ္ဓမာသေနေဝ ကရောတိ** အပရပ္ပဋိဗဒ္ဓတ္တာ ပဋိလာဘဿ, ဣတရဿ ပန ပရပ္ပဋိဗဒ္ဓတ္တာ မာသမတ္တံ အနုညာတံ။ **ဣဒံ မာသမုမာသမတ္တံ။ပေ။ ဝိတက္ကသန္တောသော** ဝိတက္ကေန္တဿ ပရိမိတကာလိကတ္တာ။ မဟာထေရံ တတ္ထ အတ္တနော သဟာယံ ဣစ္ဆန္တောပိ ဂရုကရဝေန **“ကမဒ္ဒတရံ, ဘန္တေ, ဂမိဿာမိ”** ဣစ္စေတဟ။ ထေရောပိ တဿ အဇ္ဈာသယံ ဉတွာ **“အဟမ္ပာဝုသော, ဂမိဿာမီ”** တိ အာဟ။ “ဣမဿ ဘိက္ခုနော ဝိတက္ကဿ အဝသရော မာ ဟောတူ”တိ **ပဌမံ ပုစ္ဆမာနော ကမံ ဟာဝိသိ။ ဥစ္စာရပလိဗုဒ္ဓော** တိ ဥစ္စာရေန ပီဠိတော။ တအာ ဘဂဝတော ဒုက္ကရကိရိယာနုဿရဏမုခေန တထာဂတေ ဥပ္ပန္နဿ ပီတိသောမနဿဝေဂဿ ဗလဝဘာဝေန ကိလေသာနံ ဝိက္ခမ္ဘိတတ္တာ **တသ္မိံယေဝ။ပေ။ တီဏိ ဖလာနိ ပတ္တော** ။

ကတ္ထ လဘိဿာမီ တိ စိန္တနာပိ လာဘာသာပုဗ္ဗိကာတိ ဝါထာ **“အစိန္တေတွာ”** တိ ဝုတ္တံ။ “သုန္ဒရံ လဘိဿာမိ, မနာပံ လဘိဿာမီ”တိဧဝမာဒိစိန္တနာယ ကာ နာမ ကထာ, ကထံ ပန ဂန္တဗ္ဗန္တိ အာဟ **“ကမ္မဋ္ဌာနသီသေ နေဝ ဂမန”**န္တိ။ တေန စီဝရံ ပဋိစ္စ ကိဉ္စိပိ န စိန္တေတဗ္ဗမေဝါတိ ဒဿေတိ။ အပေသလော အပ္ပတိရူပာယပိ ပရိယေသနာယ ပစ္စယော ဘဝေယျာတိ **“ပေသလံ ဘိက္ခုံ ဂဟေတွာ”** တိ ဝုတ္တံ။ **အာဟရိယမာန**န္တိ သုသာနာဒီသု ပတိတံ ဝတ္ထံ “ဣမေ ဘိက္ခူ ပံသုကူလပရိယေသနံ စရန္တီ”တိ ဉတွာ ကေနစိ ပုရိသေန ဝါတော အာနီယမာနံ။ **ဧဝံ လဒ္ဓံ ဂဏှန္တဿပိ**တိ ဧဝံ ပဋိလာဘသန္တောသံ အကောပေတွာ လဒ္ဓံ ဂဏှန္တဿပိ။ **အတ္တနော ပဟောနကမတ္တေနေ**

တတိ ယထာလဒ္ဓါနံ ပံသုကူလာနံ ကေပဋ္ဋဒုပဋ္ဋာနံ အတ္ထာယ အတ္တနော ပဟောနကပ္ပမာဏေနေဝ။ အဝဓာရဏေန ဥပရိ ပစ္စာသံ နိဝတ္တေတိ။ ကမေ ဘိက္ခာယ အာဟိဏ္ဍန္တေန သပဒာနစာရိနာ ဝိယ ဒ္ုတရပ္ပဋိဟဋိယာ စရဏံ **လောလုပ္ပဝိဝဇ္ဇနံ** နာမ လောလုပ္ပဿ ဒူရသမုဿာရိတတ္တာ။

ယာပေတုန္တိ အတ္တဘာဝံ ပဝတ္တေတုံ။ **ဓာဝနုပဂေနာ**တိ ဓာဝနယောဂ္ဂေန။ **ပဏ္ဏာနီ**တိ အမ္ဗဇမ္ဗာဒိပဏ္ဏာနိ။ **အကောပေတ္ွတ**တိ သန္တောသံ အကောပေတ္ွတ။ **ပဟောနကနီဟာရေနေတ**တိ အန္တရတသကာဒီသု ယံ ကာတုကာမော, တဿ ပဟောနကနိယာမေနေဝ ယထာလဒ္ဓံ ထူလသုခုမာဒိံ ဂဟေတ္ွတ ကရဏံ။ **တိမဏ္ဍလပ္ပဋိစ္ဆာဒနမတ္တဿေ တ**တိ နိတသနံ စေ နာဘိမဏ္ဍလံ, ဇာဏုမဏ္ဍလံ, ဣတရဋ္ဌေ ဂလတဋ္ဌမဏ္ဍလံ , ဇာဏုမဏ္ဍလန္တိ တိမဏ္ဍလပ္ပဋိစ္ဆာဒနမတ္တဿေဝ ကရဏံ။ တံ ပန အတ္ထတော တိဏ္ဏံ စီဝရာနံ ပောဋ္ဌိမန္တေန ဝုတ္တပရိမာဏံယေဝ ဟောတိ။ **အဝိစာရေတ္ွတ** န ဝိစာရေတ္ွတ။

ကုသိဗန္ဓနကာလေ တိ မဏ္ဍလာနိ ယောဇေတ္ွတ သိဗ္ဗနကာလေ။ **သတ္တ တရေ**တိ သတ္တ သိဗ္ဗနတရေ။ ကပ္ပဗိန္ဒုအပဒေသေန ကဿစိ ဝိကာရဿ အကရဏံ **ကပ္ပသန္တောသော** ။

သီတပ္ပဋိဃာတနာဒိ အတ္ထာပတ္တိတော သိဒ္ဓျတီတိ မုဋ္ဌမေဝ စီဝရပရိဘောဂေ ပယောဇနံ ဒဿေတုံ **"ဟိရိကောပီနပ္ပဋိစ္ဆာဒနမတ္တဝသေနာ"**တိ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ ဘဂဝတ "ယာဝဒေဝ ဟိရိကောပီနပ္ပဋိစ္ဆာဒနတ္ထ"န္တိ (မ. နိ. ၁.၂၃; အ. နိ. ၆.၅၈; မဟာနိ. ၂၀၆)။ **ဝဋ္ဋတိ,** န တာဝတာ သန္တောသော ကုပ္ပတိ သမ္မာရာနံ ဒက္ခိဏေယျာနံ အလာဘတော။ **သာရဏီယဓမ္မေ ဌတ္ွတ** တိ သီလဝန္တေဟိ ဘိက္ခူဟိ သာဓာရဏဘောဂိဘာဝေ ဌတ္ွတ။ **ဣတိ**တိအာဒိနာ ပဌမဿေဝ အရိယဝံသဿ ပံသုကူလိကင်္ဂတေစီဝရိကင်္ဂာနံ တေသဥ္စဿ ပစ္စယတံ ဒဿေန္တော "ဣတိ ဣမေ ဓမ္မာ အညမညဿ သမုဋ္ဌာပကာ ဥပတ္ထမ္ဘကာ စာ"တိ ဒီပေတိ။ သေ နယော ဣတော ပရေသု။

သန္တုဋ္ဌော ဟောတိ ဝဏ္ဏတဒီ တိ ဧတ္ထ စတုက္ကောဋိကံ သမ္ဘဝတိ။ တတ္ထ စတုတ္ထောယေဝ ပဂ္ဂဏ္ဍာ ဝဏ္ဏိတထောမိတောတိ တထာ ဒေသနာ ကတာ။ **ဧကော သန္တုဋ္ဌော ဟောတိ, သန္တောသဿ ဝဏ္ဏံ န ကထေတိ** သေယျထာပိ ထေရော နာဠကော။ **ဧကော န သန္တုဋ္ဌော ဟောတိ, သန္တောသဿ ဝဏ္ဏံ ကထေတိ** သေယျထာပိ ဥပနန္ဒော သကျပုတ္တော။ **ဧကော နေဝ သန္တုဋ္ဌော ဟောတိ, န သန္တောသဿ ဝဏ္ဏံ ကထေတိ** သေယျထာပိ ထေရော လာဠုဒါယိ ။ **ဧကော သန္တုဋ္ဌော စေဝ ဟောတိ, သန္တောသဿ စ ဝဏ္ဏံ ကထေတိ** သေယျထာပိ ထေရော မဟာကဿပော။

အနေသနန္တိ အယုတ္တံ ဧသနံ။ တေနာဟ **"အပ္ပတိရူပ"န္တိ,** သာသနေ ဌိတာနံ အပ္ပတိရူပံ အယောဂ္ဂံ။ **ကောဟညံ ကရောန္တော**တိ စီဝရုပ္ပာဒနနိမိတ္တံ ပရေသံ ကုဟနံ ဝိမ္ွဟာပနံ ကရောန္တော။ **ဥတ္တသတိ** တိ တဏှာသန္တာသေန ဥပရူပရိ တသတိ။ **ပရိတဿတီ** တိ ပရိတော တဿတိ။ ယထာ သဗ္ဗေ ကာယဝစီပ္ပယောဂ တဒတ္ထာ ဧဝ ဇာယန္တိ, ဧဝံ သဗ္ဗဘာဂေဟိ တသတိ။ ဂဓိတံ ဝုစ္စတိ ဂိဒ္ဓော, သော ဧတ္ထ အဘိဇ္ဈာလက္ခဏော အဓိပ္ပေတော။ ဂဓိတံ ဧတဿ နတ္ထီတိ **အဂဓိတော**တိ အာဟ **"ဝိဂတလောဘဂိဒ္ဓော"** တိ။ **မုစ္ဆ** န္တိ တဏှာဝသေန မုယ္ွဟနံ။ တဿ သမုဿယဿ အဓိဂတံ **အနာပန္နော** အနုပဂတော။ **အနဇ္ဈောတ္ထတော** အနဇ္ဈောတ္ထတော။ **အပရိယောနဒ္ဓော** တိ တဏှာဇဋ္ဌဒနေန အစ္ဆာဒိတော။ **အာဒီနဝံ ပဿမာနော** တိ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကံ သမ္ပရာယိကဉ္စ ဒေသံ ပဿန္တော။ ဂဓိတပရိဘောဂတော နိဿရတိ ဧတေနာတိ နိဿရဏံ , ဣဒမတ္ထိကတာ။ တံ ပဇာနာတီတိ **နိဿရဏပညော** ။ တေနာဟ **"ယာဝဒေဝ။ပေ။ ဇာနန္တော"**တိ။

နေဝတ္တာနုက္ကံသေတီ တိ အတ္တာနံ နေဝ ဥက္ကံသေတိ န ဥက္ခိပတိ န ဥက္ကဋ္ဌတော ဒဟတိ။ **အဟန္တိအာဒိ** ဥက္ကံသနာကာရဒဿနံ။ **န ဝမ္ဘေတိ** န ဟီဠေတိ န နိဟီနတော ဒဟတိ။ **တသ္မိံ စီဝရသန္တောသေ** တိ တသ္မိံ ယထာဝုတ္တေ ဝီသတိဝိဓေ စီဝရသန္တောသေ။ ကာမဥ္စေတ္ထ ဝုတ္တပ္ပကာရသန္တောသဂ္ဂဟဏေနေဝ စီဝရဟေတု အနေသနာပဇ္ဇနာဒိပိ ဂဟိတမေဝ တသ္မိံ သတိ တဿ ဘာဝတော, အသတိ စ အဘာဝတော။ ဝဏ္ဏတဒိတာအတ္တုက္ကံသနပရဝမ္ဘနာနိ ပန ဂဟိတာနိ န ဟောန္တီတိ **"ဝဏ္ဏတအာဒီသု တ"** တိ ဝိကပ္ပော ဝုတ္တော။ ဧတ္ထ စ **ဒက္ခော** တိအာဒိ ယေသံ ဓမ္မာနံ ဝသေနသ္သ ယထာဝုတ္တသန္တောသာဒီ ဣဇ္ဈန္တိ, တံဒဿနံ။ တတ္ထ **ဒက္ခော** တိ ဣမိနာ တေသံ သမုဋ္ဌာပ

နပညံ ဒဿေတိ။ **အနုလသော**တိ ကမ္မိနာ ပဂ္ဂဏှနဝိရိယံ, **သမ္ပဇာနော** တိ ကမ္မိနာ ပရိဟာရိယပညံ, **ပဋိဿတော** တိ ကမ္မိနာ တတ္ထ အသမ္မောသဝုတ္တိံ ဒဿေတိ။

ပိဏ္ဍပာတော ဇာနိတဗ္ဗော တိ ပဘေဒတော ပိဏ္ဍပာတော ဇာနိတဗ္ဗော။ **ပိဏ္ဍပာတက္ခေတ္တ** န္တိ ပိဏ္ဍပာတဿ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနံ။ **ပိဏ္ဍပာတသန္တောသော ဇာနိတဗ္ဗော** တိ ပိဏ္ဍပာတသန္တောသပ္ပဘေဒော ဇာနိတဗ္ဗော။ ကာမဉ္စ ဘောဇနေပိ ပိဏ္ဍပာတဂတိကမေဝ။ အာဟရိတဗ္ဗတော ဟိ သပ္ပိအာဒီနမ္ပိ ဂဟဏံ ကတံ။

ပိဏ္ဍပာတက္ခေတ္တံ ပိဏ္ဍပာတဿ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနံ ခေတ္တံ ဝိယ ခေတ္တံ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဧတ္ထ, ဧတေနာတိ စ **ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနံ**။ သင်္ဃတော တ ဟိ ဘိက္ခုနော ပိဏ္ဍပာတော ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဥဒ္ဒိဿဝသေန တ။ တတ္ထ သကလဿ သင်္ဃဿ အတဗ္ဗဘတ္တံ **သင်္ဃဘတ္တံ**။ ကတိပယေ ဘိက္ခူ ဥဒ္ဒိသိတွာ ဥဒ္ဒေသဝသေန အတဗ္ဗဘတ္တံ **ဥဒ္ဒေသဘတ္တံ**။ နိမန္တေတွာ အတဗ္ဗဘတ္တံ **နိမန္တနံ**။ သလာကာယ အတဗ္ဗဘတ္တံ **သလာကဘတ္တံ**။ ဧကသ္မိံ ပက္ခေ ဧကဒိဝသံ အတဗ္ဗဘတ္တံ **ပက္ခိကံ**။ ဥပောသထေ ဥပောသထေ အတဗ္ဗဘတ္တံ **ဥပောသထိကံ**။ ပာဋိပဒဒိဝသေ အတဗ္ဗဘတ္တံ **ပာဋိပဒိကံ**။ အာဂန္တုကာနံ အတဗ္ဗဘတ္တံ **အာဂန္တုကဘတ္တံ**။ ဓုရဂေဟေ ဧဝ ဌပေတွာ အတဗ္ဗဘတ္တံ **ဓုရဘတ္တံ**။ ကုဋိံ ဥဒ္ဒိဿ အတဗ္ဗဘတ္တံ **ကုဋိဘတ္တံ**။ ကမတသိအာဒီဟိ တရေန အတဗ္ဗဘတ္တံ **တရဘတ္တံ**။ ဝိဟာရံ ဥဒ္ဒိဿ အတဗ္ဗဘတ္တံ **ဝိဟာရဘတ္တံ**။ သေသာနိ ပာကဋာနေဝ။

ဝိတက္ကေတိ "ကတ္ထ နု ခော အဟံ အဇ္ဇ ပိဏ္ဍာယ စရိဿာမီ"တိ။ **"သွေဝ ကတ္ထ ပိဏ္ဍာယ စရိဿာမာ"**တိ ထေရေန ဝုတ္တေ **"အသုကကာမေ, ဘန္တေ"** တိ ကာမမေတံ ပဋိဝစနအာနံ, ယေန ပန စိတ္တေန စိန္တေတွာ တံ ဝုတ္တံ, တံ သန္ဓာယာဟ **"တွေကံ စိန္တေတွာ"** တိ။ **တတော ပဋ္ဌာယာ** တိ ဝိတက္ကမာဠကေ ဌတွာ ဝိတက္ကိတကာလတော ပဋ္ဌာယ။ **တတော ပရံ ဝိတက္ကေန္တော အရိယဝံသာ စုတော ဟောတီ** တိ ကဒံ တိဏ္ဏမ္ပိ အရိယဝံသိကာနံ ဝသေန ဂဟေတဗ္ဗံ, န ဧကစာရိကဿေဝ။ သဗ္ဗောပိ ဟိ အရိယဝံသိကော ဧကတရမေဝ ဝိတက္ကေတုံ လဘတိ, န တတော ပရံ။ **ပရိဗာဟိရော**တိ အရိယဝံသိကဘာဝတော ဗဟိဘူတော။ သွတယံ ဝိတက္ကသန္တောသော ကမ္မဋ္ဌာနမနသိကာရေန န ကုပ္ပတိ ဝိသုဇ္ဈတိ စ။ ကတော ပရေသုပိ ဧသေဝ နယော။ တေနေတဟ **"ကမ္မဋ္ဌာနသီသေန ဂန္တဗ္ဗ"** န္တိ။ **ဂဟေတဗ္ဗမေတ** တိ အဋ္ဌာနပ္ပယုတ္တော **ဧဝ**-သဒ္ဒော။ ယာပနမတ္တမေဝ ဂဟေတဗ္ဗန္တိ ယောဇေတဗ္ဗံ။

တွော တိ ဧတသ္မိံ ပိဏ္ဍပာတပ္ပဋိဂ္ဂဟဏေ။ **အပ္ပန္တိ** အတ္တနော ယာပနပ္ပမာဏတောပိ အပ္ပံ ဂဟေတဗ္ဗံ အယ ကဿ စိတ္တာရာဓနတ္ထံ။ **ပမာဏေနေဝ**တိ အတ္တနော ပမာဏေနေဝ အပ္ပံ ဂဟေတဗ္ဗံ။ **ပမာဏေန ဂဟေတဗ္ဗ** န္တိ ဧ တ္ထ ကာရဏံ ဒဿေတုံ **"ပဋိဂ္ဂဟဏသ္မိံ ဥပ္ပာဟီ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **မက္ခေတီ** တိ ဝိဒ္ဓံသေတိ အပနေတိ။ **ဝိနိပာတေတိ** ဝိနာသေတိ အဋ္ဌာနဝိနိယောဂေန။ **သာသန**န္တိ သတ္ထုသာသနံ အနုသိဋ္ဌိံ **န ကရောတိ** န ပဋိပဇ္ဇတိ။ သပဒာနစာရိနာ ဝိယ ဒွတ္တရပဋိပာဋိယာ စရဏံ **လောလုပ္ပဝိဝဇ္ဇနသန္တောသော** တိ အာဟ **"ဒွတ္တရပဋိပာဋိယာ ဂန္တဗ္ဗ"** န္တိ။

ဟာရာပေတွာတိ အဓိကံ အပနေတွာ။ အာဟာရဂေဓတော နိဿရတိ ဧတေနာတိ **နိဿရဏံ**။ ဇိဃစ္ဆာယ ပဋိဝိ နောဒနတ္ထံ ကတာ, ကာယဿ ဌိတိအာဒိပယောဇနံ ပန အတ္ထာပတ္တိတော အာဂတမေဝာတိ အာဟ **"ဇိဃစ္ဆာယ။ ပေ.။ သန္တောသော နာမာ"**တိ။ **နိဒဟိတွာ န ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗံ** တဒဟုပိတိ အဓိပ္ပာယော။ ကာတရတ္တ ပန သိက္ခာပဒေနေဝ တရိတံ။ **သာရဏီယဓမ္မေ ဌိတေနာ** တိ သီလဝန္တေဟိ ဘိက္ခူဟိ သာဓာရဏဘောဂိဘာဝေ ဌိတေန။

သေနာသနေနာတိ သယနေန အာသနေန စ။ ယတ္ထ ယတ္ထ ဟိ မဉ္စာဒိကေ ဝိဟာရာဒိကေ စ သေတိ, တံ သေနံ။ ယတ္ထ ယတ္ထ ပီဌာဒိကေ အာသတိ, တံ အာသနံ။ တဒုဘယံ ဧကတော ကတွာ **"သေနာသန"**န္တိ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ **"မဉ္စော"**တိအာဒိ။ တတ္ထ **မဉ္စော** မသာရကာဒိ။ တထာ **ပီဌံ**။ မဉ္စဘိသိ, ပီဌဘိသီတိ ဒုဝိဓော **ဘိသိ**။ **ဝိဟာရော** ပာကာရပရိစ္ဆိန္နော သကလော အာဝါသော, "ဒီဃမုခပာသာဒော"တိ ကေစိ။ **အဍ္ဎယောဂေ** ဒီဃပာသာဒော, "ဧကပဿစ္ဆာဒန ကသေနာသန"န္တိ ကေစိ။ **ပာသာဒော**တိ စတုရဿပာသာဒော, "အာယတစတုရဿပာသာဒော"တိ ကေစိ။ **ဟမ္မိယ** န္တိ မုဏ္ဍစ္ဆဒနပာသာဒော။ **ဂုဟာ**တိ ကေဝလာ ပဗ္ဗတဂုဟာ။ **လေဏံ** ဒွတ္တရဗန္ဓံ။ **အဋ္ဋော** ဗဟလဘိတ္တိကဂေဟံ, ယဿ ဂောပာနသိယော အဂ္ဂဟေတွာ ကဋ္ဌကာဟိ ဧဝ ဆဒနံ ဟောတိ, "အဋ္ဋာလကာကာရေန ကရီယတီ"တိပိ ဝဒန္တိ။ **မာဠော** ဧကကူဋသင်္ဂဟိတော အနေကကောဏော ပဋိဿယဝိသေသော, "ဝဋ္ဋာကာရေန ကတသေနာသန"န္တိ ကေစိ။

ပိဏ္ဍပာတေ ဝုတ္တနယေနေဝ တိ “သာဒကော ဘိက္ခု ‘အဟံ ကတ္ထ ဝသိဿာမိ’တိ ဝိတက္ကေတိ”တိအာဒိနာ
ယထာရဟံ ပိဏ္ဍပာတေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ “တတော ပရံ ဝိတက္ကေန္တော အရိယဝံသာ စုတော ဟောတိ ပ
ရိဗာဟိရော, သေနာသနံ ကုဟိံ လဘိဿာမီတိ အစိန္တေတွာ ကမ္မဋ္ဌာနသီသေနေဝ ဂန္တဗ္ဗ”န္တိ စ ဧဝမာဒိ သဗ္ဗံ ပု
ရိမနယေနေဝ။

ကသ္မာ ပနေတ္ထ ပစ္စယသန္တောသံ ဒဿေန္တေန ဘဂဝတာ ဂိလာနပစ္စယသန္တောသော န ဂဟိတောတိ? န ခော
ပနေတံ ဧဝံ ဒဋ္ဌဗ္ဗန္တိ ဒဿေန္တော **“ဂိလာနပစ္စယော ပန ပိဏ္ဍပာတေ ဧဝ ပဝိဋ္ဌော”** တိ အာဟ, အာဟာရိတဗ္ဗတာ
သာမညေနာတိ အဓိပ္ပာယော။ ယဒိ ဧဝံ တတ္ထာပိ ပိဏ္ဍပာတေ ဝိယ ဝိတက္ကသန္တောသာဒယောပိ ပန္နရသ သန္တော
သာ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာတိ? နောတိ ဒဿေန္တော အာဟ **“တတ္ထာ”** တိအာဒိ။ နနု စေတ္ထ ဒ္ဝတဒသေဝ စုတင်္ဂါနိ ဝိနိယောဂံ
ဂတာနိ, ဇေံ ပန နေသဇ္ဇိကင်္ဂံ န ကတ္ထစိ ဝိနိယုတ္တန္တိ အာဟ **“နေသဇ္ဇိကင်္ဂံ ဘာဝနာရာမအရိယဝံသံ ဘဇ
တီ”**တိ။ အယဉ္စ အတ္ထော အဋ္ဌကထာရုဠ္ဟောဟာ ဧတေတိ ဒဿေန္တော **“ဝုတ္တမ္ပိ စေတ”** န္တိအာဒိမာဟ။

ပထဝိံ ပတ္ထရမာနော ဝိယာ တိအာဒိ အရိယဝံသဒေသနာယ သုဒုက္ကရဘာဝဒဿနံ မဟာဝိသယတ္တာ တဿာ
ဒေသနာယ။ ယသ္မာ နယသဟဿပဋိမဏ္ဍိတံ ဟောတိ, အရိယမဂ္ဂဓိဂမာယ ဝိတ္ထာရတော ပဝတ္တိယမာနာ ဒေသနာ **စိတ္တ
တုပ္ပာဒကဏ္ဍေ** အယဉ္စ ဘာဝနာရာမအရိယဝံသကထာ အရိယမဂ္ဂဓိဂမာယ ဝိတ္ထာရတော ပဝတ္တိယမာနာ ဧဝ ဟောတီ
တိ ဝုတ္တံ **“သဟဿနယပဋိမဏ္ဍိတံ။ပေ။ ဒေသနံ အာရဘီ”** တိ။

ပဋိပက္ခဝိဓမေနတော အဘိမုခဘာဝေန ရမဏံ အာရမဏံ **အာရာမော**တိ အာဟ **“အဘိရတီတိ အတ္ထော”** တိ။ ဗ္ယဓိက
ရဏာနမ္ပိ ပဒာနံ ဝသေန ဘဝတိ ဗာဟိရတ္ထသမာသော ယထာ “ဥရသိလောမော ကဏ္ဌေကာဠော”တိ အာဟ **“ဘာဝနာ
ယ အာရာမော အဿာတိ ဘာဝနာရာမော”**တိ။ အဘိရမိတဗ္ဗဋ္ဌေန ဝါ အာရာမော, ဘာဝနာ အာရာမော အဿာတိ
ဘာဝနာရာမောတိ ဧဝမ္ပေတ္ထ သမာသယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **ဘာဝေန္တော ရမတီ** တိ ဧတေန ဘာဝနာရာမသဒ္ဒါနံ က
တ္တုသာဓနတံ ကမ္မဓာရယသမာသတဉ္စ ဒဿေတိ။ **“ပဇဟန္တော ရမတီ”** တိ ဝုတ္တတ္ထာ **ပဟာနာရာမော**တိ ဧတ္
ထာပိ ဧသေဝ နယော။

ကာမံ “နေသဇ္ဇိကင်္ဂံ ဘာဝနာရာမအရိယဝံသံ ဘဇတီ”တိ ဝုတ္တံ ဘာဝနာနုယောဂဿ အနုစ္ဆဝိကတ္တာ, နေသဇ္
ဇိကင်္ဂဝသေန ပန နေသဇ္ဇိကဿ ဘိက္ခုနော ဇေစ္စာဟိ အာပတ္တီဟိ အနာပတ္တိဘာဝတောတိ တမ္ပိ သင်္ဂဏှန္
တော **“တေရသန္နံ ဓုတင်္ဂါန”** န္တိ ဝတွာ ဝိနယံ ပတွာ ဂရုကေ ဌာတဗ္ဗန္တိ ဣစ္ဆိတတ္တာ သလ္လေခဿ အပရိစ္
စဇနဝသေန ပဋိပတ္တိ နာမ ဝိနယေ ဌိတဿေဝတိ အာဟ **“တေရသန္နံ။ပေ။ ကထိတံ ဟောတီ”** တိ။ ကာမံ သုတ္တာဘိ
ဓမ္မပိဋကေသုပိ တတ္ထ တတ္ထ သီလကထာ အာဟဋာယေဝ, ယေဟိ ပန ဂုဏေဟိ သီလဿ တေအနံ ဟောတိ, တေသု
ကထိတေသု ယထာ သီလကထာဗာဟုလ္လံ ဝိနယပိဋကံ ကထိတံ ဟောတိ, ဧဝံ ဘာဝနာကထာဗာဟုလ္လံ သုတ္တပိဋကံ
အဘိဓမ္မပိဋကဉ္စ စတုတ္ထေန အရိယဝံသေန ကထိတေန ကထိတမေဝ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **“ဘာဝနာရာမေန အဝသေသံ
ပိဋကဒွယံ ကထိတ”**န္တိ။ “သော နေက္ခမ္မံ ဘာဝေန္တော ရမတီ”တိ နေက္ခမ္မပဒံ အာဒိံ ကတွာ တတ္ထ ဒေသနာယ
ပဝတ္တတ္တာ သဗ္ဗေသမ္ပိ တ သမထဝိပဿနာမဂ္ဂဓမ္မာနံ ယထာသကံ ပဋိပက္ခတော နိက္ခမနေန နေက္ခမ္မသညိတာ
နံ တတ္ထ အာဂတတ္တာ သော ပာဠော နေက္ခမ္မပါဠိတိ ဝုစ္စတီတိ အာဟ **“နေက္ခမပါဠိယာ ကထေတဗ္ဗော”** တိ။
တေနာဟ **အဋ္ဌကထာယံ** “သဗ္ဗေပိ ကုသလာ ဓမာ, နေက္ခမ္မန္တိ ပဝုစ္စရေ”တိ။ **ဒသုတ္တရသုတ္တန္တပရိယာယေနာ** တိ
ဒသုတ္တရသုတ္တန္တဓမ္မေန (ဒီ. နိ. ၃.၃၅၀ အာဒယော) ဒသုတ္တရသုတ္တန္တေ အာဂတနယေနာတိ တ အတ္ထော။ သေ
သပဒဒွယေပိ ဧသေဝ နယော။

သောတိ ဇာဂရိယံ အနုယုတ္တော ဘိက္ခု။ **နေက္ခမ္မ** န္တိ ကာမေဟိ နိက္ခန္တဘာဝတော နေက္ခမ္မသညိတံ ပဌမဇ္
ဈာနူပစာရံ, သော “အဘိဇ္ဈံ လောကေ ပဟာယာ”တိအာဒိနာ (ဝိဘ. ၅၀၈) အာဂတော။ ပဌမဇ္ဈာနဿ ပုဗ္ဗဘာဂဘာဝနာ
ဟိ ဣဓာဓိပ္ပေတာ, တသ္မာ “အဗျာပာဒ”န္တိအာဒီသုပိ ဧဝမေဝ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ သဥပာယာနဉ္ဟိ အဋ္ဌန္နံ
သမာပတ္တီနံ အဋ္ဌာရသန္နံ မဟာဝိပဿနာနံ စတုန္နံ အရိယမဂ္ဂါနဉ္စ ဝသေနေတ္ထ ဒေသနာ ပဝတ္တာတိ။ တတ္ထ
အဗျာပာဒ န္တိ မေတ္တာ။ **အာလောကသည**န္တိ ဝိဘူတံ ကတွာ မနသိကရဏေန ဥပဋ္ဌိတအာလောကသဉ္ဇာနနံ။ **အဝိက္ခေ
ပ**န္တိ သမာဓိံ။ **ဓမ္မဝဝတ္ထာန** န္တိ ကုသလာဒိဓမ္မာနံ ယာထာဝနိစ္ဆယံ, “သပစ္စယနာမဝဝတ္ထာန”န္တိပိ ဝဒန္တိ။ ဧဝံ

ကာမစ္ဆန္ဒာဒိနီဝရဏပ္ပဟာနေန “အဘိဇ္ဈံ လောကေ ပဟာယာ”တိအာဒိနာ ဝုတ္တာသု ပဥ္စမဇ္ဈာနသု ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပအာယ ဘာဝနာရာမတံ ပဟာနာရာမတဥ္စ ဒဿေတွာ ဣဒာနိ သဟ ဥပာယေန အဋ္ဌသမာပတ္တီဟိ အဋ္ဌာရသဟိ စ မဟာဝိပဿနာဟိ တံ ဒဿေတုံ **“ဉာဏ”**န္တိအာဒိမာဟ။ နာမရူပပရိဂ္ဂဟဏကင်္ခါဝိတရဏာနဉ္ဟိ ဝိဗန္ဓဘူတာသု မောဟာသု ဒူရီကရဏေန ဉာတပရိညာယ ဌိတာသု အနိစ္စသညာဒယော သိဇ္ဈန္တိ။ တထာ ဈာနသမာပတ္တီသု အနဘိရတိနိမိတ္တေန ဟာမောဇ္ဇေန တတ္ထ အနဘိရတိယာ ဝိနောဒိတာယ ဈာနာဒီနံ သမဓိဂမောတိ သမာပတ္တိဝိပဿနံ အရတိဝိနောဒနအဝိဇ္ဇာပအာလနဥပာယော။ ဥပ္ပဋိပာဋိနိဒ္ဒေသော ပန နီဝရဏသဘာတာယ အဝိဇ္ဇာယ ဟေဋ္ဌာနီဝရဏေသု သင်္ဂဟဒဿနတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ကိဉ္စာပိ ပဥ္စမဇ္ဈာနူပစာရေယေဝ ဒုက္ခံ, စတုတ္ထဇ္ဈာနူပစာရေယေဝ သုခံ ပဟီယတိ, အတိသယပ္ပဟာနံ ပန သန္ဓာယာဟ **“စတုတ္ထဇ္ဈာနံ သုခဒုက္ခေ”** တိ။

အနိစ္စဿ , အနိစ္စန္တိ စ အနုပဿနာ **အနိစ္စာနုပဿနာ,** တေဘူမကဓမ္မာနံ အနိစ္စတံ ဂဟေတွာ ပဝတ္တာယ အနုပဿနာယေတံ နာမံ။ **နိစ္စသည**န္တိ သင်္ခတဓမ္မေသု နိစ္စာ သဿတာတိ ပဝတ္တံ မိစ္ဆာသညံ။ သညာသီသေန ဒိဋ္ဌိစိတ္တာနမ္ပိ ဂဟဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဧသ နယော ဣတော ပရေသုပိ။ **နိဗ္ဗိဒါနုပဿန** န္တိ သင်္ခါရေသု နိဗ္ဗိန္ဒနာကာရေန ပဝတ္တံ အနုပဿနံ။ **နန္ဒိ** န္တိ သပ္ပီတိကတဏှံ။ **ဝိရာဂါနုပဿန** န္တိ ဝိရဇ္ဇနာကာရေန ပဝတ္တံ အနုပဿနံ။ **နိရောဓာနုပဿန**န္တိ သင်္ခါရာနံ နိရောဓဿ အနုပဿနံ။ “တေ သင်္ခါရာ နိရုဇ္ဈန္တိယေဝ, အာယတိံ သမုဒယဝသေန န ဥပ္ပဇ္ဇန္တီ”တိ ဧဝံ ဝါ အနုပဿနာ **နိရောဓာနုပဿနာ** ။ တေနေဝါဟ “နိရောဓာနုပဿနာယ နိရောဓေတိ နော သမုဒေတီ”တိ။ မုစ္စိတုကာမတာ ဟိ အယံ ဗလပ္ပတ္တာတိ။ ပဋိနိဿဇ္ဇနာကာရေန ပဝတ္တာ အနုပဿနာ **ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာ**။ ပဋိသင်္ခါ သန္တိဋ္ဌနာ ဟိ အယံ။ **အာဒါန**န္တိ နိစ္စာဒိဝသေန ဂဟဏံ။ သန္တတိသမူဟကိစ္စာရမ္မဏာနံ ဝသေန ဧကတ္တဂ္ဂဟဏံ **ဃနသညာ။ အာယူဟနံ** အဘိသင်္ခရဏံ။ အဝတ္ထာဝိသေသာပတ္တိ **ဝိပရိဏာမော။ ဓုဝသည**န္တိ ထိရဘာဝဂ္ဂဟဏံ။

နိမိတ္တ န္တိ သမူဟဃနဝသေန, သကိစ္စပရိစ္ဆေဒတာယ စ သင်္ခါရာနံ သဝိဂ္ဂဟတံ။ **ပဏိဓိ**န္တိ ရာဂါဒိပဏိဓိံ။ သာ ပနတ္ထတော တဏှာဝသေန သင်္ခါရေသု နိန္နတာ။ **အဘိနိဝေသ**န္တိ အတ္တာနုဒိဋ္ဌိံ။ အနိစ္စဒုက္ခာဒိဝသေန သဗ္ဗဓမ္မတီရဏံ **အဓိပညာဓမ္မဝိပဿနာ။ သာရာဒါနာဘိနိဝေသ** န္တိ အသာရေ သာရန္တိ ဂဟဏဝိပလ္လာသံ။ “ဣဿရကုတ္တာဒိဝသေန လောကော သမုပ္ပန္နော”တိ အဘိနိဝေသော **သမ္မောဟာဘိနိဝေသော** ။ ကေစိ ပန “အဟောသိံ နု ခော အဟမတီတမဒ္ဓာန”န္တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၁၈; သံ. နိ. ၂.၂၀) ပဝတ္တသံသယာပတ္တိ သမ္မောဟာဘိနိဝေသော”တိ ဝဒန္တိ။ သင်္ခါရေသု တာဏလေဏဘာဝဂ္ဂဟဏံ **အာလယာဘိနိဝေသော**။ “အာလယရတာ အာလယသမ္မုဒိတာ”တိ (ဒီ. နိ. ၂.၆၄, ၆၇; မ. နိ. ၁.၂၈၁; ၂.၃၃၇; သံ. နိ. ၁.၁၇၂; မဟာဝ. ၇, ၈) စ ဝစနတော အာလယော တဏှာ, သာယေဝ စက္ခာဒီသု ရူပါဒီသု စ အဘိနိဝေသဝသေန ပဝတ္တိယာ အာလယာဘိနိဝေသောတိ ကေစိ။ ဧဝံ ဌိတာ တေ သင်္ခါရာ ပဋိနိဿဇ္ဇီယန္တီတိ ပဝတ္တံ ဉာဏံ **ပဋိသင်္ခါနုပဿနာ** ။ ဝဋ္ဋတော ဝိဂတတ္တာ ဝိဝဋ္ဋံ နိဗ္ဗာနံ, တတ္ထ အာရမ္မဏသင်္ခါတေန အနုပဿနေန ပဝတ္တိယာ **ဝိဝဋ္ဋာနုပဿနာ** ဂေါတြဘူ။ **သံယောဂါဘိနိဝေသ**န္တိ သံယုဇ္ဇနဝသေန သင်္ခါရေသု နိဝေသနံ။ **ဒိဋ္ဌေကဋ္ဌေ** တိ ဒိဋ္ဌိယာ သဟဇာတေကဋ္ဌေ ပဟာနေကဋ္ဌေ စ။ **ဩဠာရိကေ**တိ ဥပရိမဂ္ဂဝဇ္ဈေ ကိလေသေ အပေက္ခိတွာ ဝုတ္တံ, အညထာ ဒဿနပ္ပဟာတဗ္ဗာပိ ဒုတိယမဂ္ဂဝဇ္ဈေဟိပိ ဩဠာရိကာတိ။ **အဏုသဟဂတေ**တိ အဏုဘူတေ။ ဣဒံ ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂဝဇ္ဈေ အပေက္ခိတွာ ဝုတ္တံ။ **သဗ္ဗကိလေသေ**တိ အဝသိဋ္ဌသဗ္ဗကိလေသေ။ န ဟိ ပဌမာဒိမဂ္ဂေဟိပိ ပဟီနာ ကိလေသာ ပုန ပဟီယန္တီတိ။

ဧဝန္တိ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂေ (ပဋိ. မ. ၁.၄၁, ၉၅) နေက္ခမ္မာဟဋ္ဌိယာ ယောဇနံ နိဂမေတွာ **ဒီဃနိကာယေ**တိအာဒိနာ ဒသုတ္တရပရိယာယေန (ဒီ. နိ. ၃.၃၅၀ အာဒယော) ယောဇနံ ဒဿေတိ ။ **ဧကံ ဓမ္မံ ဘာဝေန္တော ရမတိ, ဧကံ ဓမ္မံ ပဇဟန္တော ရမတီ**တိ စ နယိဒံ ဒသုတ္တရသုတ္တေ (ဒီ. နိ. ၃.၃၅၀ အာဒယော) အာဂတနိယာမေန ဝုတ္တံ, တတ္ထ ပန “ဧကော ဓမ္မော ဘာဝေတဗ္ဗော, ဧကော ဓမ္မော ပဟာတဗ္ဗော”တိ ဒေသနာ အာဂတာ။ ဧဝံ သန္တေပိ ယသ္မာ အတ္ထတော ဘေဒော နတ္ထိ, တသ္မာ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂေ (ပဋိ. မ. ၁.၄၁, ၉၅) နေက္ခမ္မာဟဋ္ဌိယံ အာဂတနိဟာရေနေဝ **“ဧကံ ဓမ္မံ ဘာဝေန္တော ရမတိ, ဧကံ ဓမ္မံ ပဇဟန္တော ရမတီ”**တိ ဝုတ္တံ။ ဧသ နယော သေသေသုပိ။

ဧဝန္တိအာဒိနာ ဒသုတ္တရပရိယာယေန (ဒီ. နိ. ၃.၃၅၀ အာဒယော) ယောဇနံ နိဂမေတွာ ဣဒါနိ သတိပဋ္ဌာနသုတ္တန္တပရိယာယေန (မ. နိ. ၁.၁၀၅ အာဒယော) ယောဇနံ ဒဿေတုံ **“မဇ္ဈိမနိကာယေ”**တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ ကာမစ္ဆန္ဒော

ကာယာနုပဿနာဝသေနေဝ သံခိပိတ္ဝာ ယောဇနာ ကတာ, ဇေဝီသတိယာ ပန ဌာနာနံ ဝသေနပိ ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ။ ဣတိ အဘိဓမ္မနိဒ္ဒေသပရိယာယေန ဒဿေတုံ **"အဘိဓမ္မေ နိဒ္ဒေသပရိယာယေနာ"** တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ **အနိစ္စာတော**တိ အာဒီသု ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂသံဝဏ္ဏနာသု** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၆၉၈; ဝိသုဒ္ဓိ. မဟာဋီ. ၂.၆၉၈) ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဥက္ကဏ္ဌိတန္တိ အဓိကုသလေသု ဓမ္မေသု ပန္တသေနာသနေသု စ ဥက္ကဏ္ဌာဒိဋ္ဌ, အနနုယောဂေတိ အတ္ထော။ အရိယဝံသပူရကော ဓီရော သီလတ ဘိက္ခု အရိယဝံသပရိပူရဏာသု ဘာဝံ အနိစ္စန္တော သမာဟိတော ဝိပဿကော စ ပစ္စယဃာတေန အရတိယာ ရတိယာ စ သဟိတာ အဘိဘဝိတာ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **"အရတိရတိသဟော, ဘိက္ခဝေ, ဓီရော"**တိ။ သေသံ သုဝိညေယ္ယမေဝ။

အရိယဝံသသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. ဓမ္မပဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၉. နဝမေ ဈာနာဒိဘေဒေ ဓမ္မော ပဇ္ဇတိ ဧတေနာတိ ဓမ္မပဒံ, အနဘိဇ္ဈာဝ ဓမ္မပဒံ **အနဘိဇ္ဈာဓမ္မပဒံ,** အနဘိဇ္ဈာ ပဓာနော တ ဓမ္မကောဋ္ဌာသော **အနဘိဇ္ဈာဓမ္မပဒံ** ။ ဧဝံ သေသေသုပိ။ အတ္ထတော ပန **အနဘိဇ္ဈာဓမ္မပဒံ** နာမ အလောဘော တ အလောဘသီသေန အဓိဂတဈာနဝိပဿနာမဂ္ဂဖလနိဗ္ဗာနာနိ တ။ **အဗျာပာဒော ဓမ္မပဒံ** နာမ မေတ္တာ တ မေတ္တာသီသေန အဓိဂတဈာနာဒီနိ တ။ **သမ္မာသတိဓမ္မပဒံ** နာမ သူပဋ္ဌိတဿတိ တ သတိသီသေန အဓိဂတဈာနာဒီနိ တ။ **သမ္မာသမာဓိဓမ္မပဒံ** နာမ အဋ္ဌသမာပတ္တိ တ အဋ္ဌသမာပတ္တိသီသေန အဓိဂတဈာနဝိပဿနာမဂ္ဂဖလနိဗ္ဗာနာနိ တ။ ဒသအသုဘဝသေန တ အဓိဂတဈာနာဒီနိ **အနဘိဇ္ဈာ ဓမ္မပဒံ** ။ စတုဗ္ဗဟ္မဝိဟာရဝသေန အဓိဂတာနိ **အဗျာပာ ဒော ဓမ္မပဒံ**။ ဒသာနုဿတိ အာဟာရေပဋိကူလသညာဝသေန အဓိဂတာနိ **သမ္မာသတိဓမ္မပဒံ**။ ဒသကသိဏအာနာပာနဝသေန အဓိဂတာနိ **သမ္မာသမာဓိဓမ္မပဒံ။ အနဘိဇ္ဈာလူ** တိ အနဘိဇ္ဈာယနသီလော။ အဘိပုဗ္ဗော ဈေဿဒ္ဓေ အဘိဇ္ဈာယနဋ္ဌော။ တေနေတဟ **"နိတ္တဏှော့ဟာ ဟုတ္ဝတ"** တိ။ **ပကတိဘာဝံ အဝိဇဟန္တေနာ** တိ ပရိသုဒ္ဓဘာဝံ သဘာဝသဏ္ဌာတအနဝဇ္ဇသဏ္ဌာတံ ပကတိဘာဝံ အဝိဇဟန္တေန။ သာဝဇ္ဇဓမ္မသမုပ္ပတ္တိယာ ဟိ စိတ္တဿ အနဝဇ္ဇဘာဝတော ဇဟိတော ဟောတီတိ။

ဓမ္မပဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ပရိဗ္ဗာဇကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၀. ဒသမေ **အဘိညာတာ**တိ ဒေဒိသော စ ဒေဒိသော စာတိ အဘိလက္ခဏဝသေန ဉာတာ။ တေနာဟ **"ဉာတာ ပာက ဋာ"**တိ။ **ပဋိသလ္လာနာ ဝုဋ္ဌိတော** တိ ဧတ္ထ **ပဋိသလ္လာန**န္တိ တေဟိ တေဟိ သဒ္ဓိဝိဟာရိကအန္တေဝာသိကဥပာသကာဒိသတ္တေဟိ စေဝ ရူပာရမ္မဏာဒိသင်္ခါရေဟိ စ ပဋိနိဝတ္တိတွာ အပသက္ကိတွာ သလ္လီနံ နိလီယနံ, ဧကီဘာဝေ ပဝိဝေကောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ယော တတော ဝုဋ္ဌိတော, သော ပဋိသလ္လာနာ ဝုဋ္ဌိတော နာမ ဟောတိ။ ဘဂဝါ ပန ယသ္မာ ပဋိသလ္လာနာ ဥတ္တမတော ဖလသမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌာသိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **"ပဋိသလ္လာနာ ဝုဋ္ဌိတောတိ ဖလ သမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌိတော"**တိ။ **ဝတ္ထုကာမေသူ**တိ ရူပာဒီသု ကိလေသကာမဿ ဝတ္ထုဘူတေသု ကာမေသု။ **ဗဟလရာဂ**န္တိ ထိရမူလဒုမ္မောစနီယတာဟိ အဇ္ဈောသာနေန ဗဟလဘူတံ ကိလေသကာမံ ။ **သကာရဏာ**တိ ယေဟိ ကာရဏေဟိ ပ ရေသံ တဒေ အေသံ ဒဿေန္တိ, တေဟိ ကာရဏေဟိ သကာရဏာ။ န ဟိ လက္ခဏယုတ္တေန ဟေတုနာ ဝိနာ ပရတဒေ သု အေသံ ဒဿေတုံ သက္ကာ။

ဧဝမာဒီတိ ဧတ္ထ **အာဒိ**သဒ္ဒေန "နတ္ထိ ဟေတု နတ္ထိ ပစ္စယော သတ္တာနံ သံကိလေသာယာ"တိ (ဒီ. နိ. ၁.၁၆၈) ဧဝ မာဒိံ သင်္ဂဏှာတိ, တသ္မာ **ဧဝမာဒိတဒိနော** ဧဝံ ဟေတုပ္ပဋိက္ခေပတဒိနောတိ အတ္ထော။ ဧတ္ထ စ နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ ဝိပါကံ ပဋိဗာဟတိ, အကိရိယဒိဋ္ဌိ ကမ္မံ ပဋိဗာဟတိ, အဟေတုကဒိဋ္ဌိ ဉဘယံ ပဋိဗာဟတိ။ တတ္ထ ကမ္မံ ပဋိဗာဟန္တေန ဝိပါကော ပဋိဗာဟိတော ဟောတိ, ဝိပါကံ ပဋိဗာဟန္တေနပိ ကမ္မံ ပဋိဗာဟိတံ။ ဣတိ သဗ္ဗေပေတေ အတ္ထတော ဉဘယ ပဋိဗာဟကာ အဟေတုတဒိ စေဝ အကိရိယတဒိ စ နတ္ထိကတဒိ စ ဟောန္တိ။

ဩက္ကန္တနိယာမာ တိ ဩကဋ္ဌှမိစ္ဆတ္တနိယာမာ။ **သဏ္ဌာယတီ** တိ တံ ဒိဋ္ဌိဒီပကံ ဂန္ထံ ဥဂ္ဂဟေတွာ ပဌတိ။ **ဝီမံသတီ**တိ တဿ အတ္ထံ ဝိစာရေတိ။ **တဿာ** တိအာဒိ ဝီမံသနာကာရဒဿနံ။ **တသ္မိံ အာရမ္မဏေ** တိ ယထာပရိကပ္ပိတဟေတုပစ္စယာဘာဝဒီပကေ နတ္ထိ ဟေတူတိအာဒိနယပ္ပဝတ္တာယ လဒ္ဓိယာ အာရမ္မဏေ။ **မိစ္ဆာသတိ သန္တိဋ္ဌတီ** တိ "နတ္ထိ ဟေတူ"တိအာဒိဝသေန အနုဿဝူပလဒ္ဓေ အတ္ထေ တဒာကာရပရိဝိတက္ကနေဟိ သဝိဂ္ဂဟေ ဝိယ သရူပတော စိတ္တဿ ပစ္စုပဋ္ဌိတေ စိရကာလပရိစယေန ဧဝမေတန္တိ နိဇ္ဈာနက္ခမဘာဝူပဂမနေန နိဇ္ဈာနက္ခန္တိယာ တထာဂဟိတေ ပုနပ္ပုနံ တထေဝ အာသေဝန္တဿ ဗဟုလီကရောန္တဿ မိစ္ဆာဝိတက္ကေန သမာနီယမာနာ မိစ္ဆာဝါယာမောပတ္ထမ္ဘိတာ အတံသဘာဝံ တံသဘာဝန္တိ ဂဏှန္တီ မိစ္ဆာသတီတိ လဒ္ဓနာမာ တံလဒ္ဓိသဟဂတာ တဏှာ သန္တိဋ္ဌတိ။ **စိတ္တံ ဧကဂ္ဂံ ဟောတီ** တိ ယထာဝုတ္တဝိတက္ကာဒိပစ္စယလာဘေန တသ္မိံ အာရမ္မဏေ အဝဋ္ဌိတတာယ အနေကဂ္ဂတံ ပဟာယ စိတ္တံ ဧကဂ္ဂံ အပ္ပိတံ ဝိယ ဟောတိ မိစ္ဆာသမာဓိနာ။ သောပိ ဟိ ပစ္စယဝိသေသေန လဒ္ဓဘာဝနာဗလော ကဒါစိ သမာဓာနပဋိရူပကိစ္စကရော ဟောတိယေဝ ပဟာရဏဝိဇ္ဈနာဒီသု ဝိယာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ဇဝနာနိ ဇဝန္တီ တိ အနေကက္ခတ္တုံ တေနာကာရေန ပုဗ္ဗဘာဂိယေသု ဇဝနဝါရေသု ပဝတ္တေသု သဗ္ဗပစ္ဆိမေ ဇဝနဝါရေ သတ္တ ဇဝနာနိ ဇဝန္တိ။ **ပဌမဇဝနေ သတေကိစ္ဆော ဟောတိ, တထာ ဒုတိယာဒီသူ** တိ ဓမ္မသဘာဝဒဿနမေတံ, န ပန တသ္မိံ ခဏေ တေသံ သတေကိစ္ဆဘာဝါပါဒနံ ကေနစိ သက္ကာ ကာတုံ။ **တတ္ထာ** တိ တေသု တီသု မိစ္ဆာဒဿနေသု။ **ကောစိ ဧကံ ဒဿနံ ဩက္ကမတီ** တိ ယဿ ဧကသ္မိံယေဝ အဘိနိဝေသော အာသေဝနာ ပဝတ္တာ, သော ဧကံယေဝ ဒဿနံ ဩက္ကမတိ။ ယဿ ဒွီသု တီသုပိ ဝါ အဘိနိဝေသော အာသေဝနာ ပဝတ္တာ, သော **ဒွေဝ တီဏိ ဩက္ကမတိ**။ ဧတေန ယာ ပုဗ္ဗေ ဥဘယပဋိဗာဟိကတာမုခေန ပဝတ္တာ အတ္ထသိဒ္ဓါ သဗ္ဗဒိဋ္ဌိကာ, သာ ပုဗ္ဗဘာဂိယာ, မိစ္ဆာနိယာမောက္ကန္တိယာ ပန ယထာသကံ ပစ္စယသမုဒာဂမဒိဋ္ဌိတော ဘိန္နာရမ္မဏာနံ ဝိယ ဝိသေသာဓိဂမာနံ ဧကဇ္ဈံ အနုပ္ပတ္တိယာ အဘိကိဏ္ဏာ ဧတေတိ ဒဿေတိ။ ဧကသ္မိံ ဩက္ကန္တေပိ ဒွီသု တီသု ဩက္ကန္တေသုပိ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကောဝ ဟောတီတိ ကမ္မိနာ တိဿန္နမ္ပိ ဒိဋ္ဌီနံ သမာနဖလတံ သမာနဗလဉ္စ ဒဿေတိ။ တသ္မာ တိဿောပိ စေတနာ ဧကဿ ဥပ္ပန္နာ အညမညံ အနုဗလပ္ပဒါယိကာ ဟောန္တိ။

ကိံ ပနေသ ဧတသ္မိံယေဝ အတ္တဘာဝေ နိယတော, ဥဒါဟု အညသ္မိမ္ပီတိ? ဧတသ္မိံယေဝ နိယတော။ အကုသလဉှိ နာမေတံ အဗလံ, န ကုသလံ ဝိယ မဟာဗလံ။ အညထာ သမ္မတ္တနိယာမော ဝိယ အစ္စန္တိကော သိယာ, အာသေဝနဝသေန ပန ဘဝန္တရေပိ တံ တံ ဒိဋ္ဌိံ ရောစေတိယေဝ။ တေနေတဟ **"ဝဋ္ဋခာဏုကော နာမေသ သတ္တော"** တိ။ တသ္မာ "သကိံ နိမုဂ္ဂေါ နိမုဂ္ဂေါ ဧဝ ဗာလော"တိ ဝိယ ဝဋ္ဋခာဏုဇောတနာ, ယာဒိသေဟိ ပန ပစ္စယေဟိ အယံ တံ ဒဿနံ ဩက္ကန္တော ပုန ကဒါစိ မိစ္ဆတ္တနိယာမော တပ္ပဋိက္ခေပပစ္စယေ ပဋိစ္စ တတော သီသုက္ခေပနမဿ န ဟောတီတိ န ဝတ္တဗ္ဗံ။ တေန ဝုတ္တံ **"ယေဘုယျေနာ"** တိ။ **ဧဒိသာ**တိ "ဗုဒ္ဓါနမ္ပိ အတေကိစ္ဆာ"တိအာဒိနာ ဝုတ္တသဒိသာ။

အတ္တနော နိန္ဒာဘယေနာ တိ "သမ္မာ ဒိဋ္ဌိဉ္စ နာမ တေ ဂရဟန္တိ"တိအာဒိနာ အတ္တနော ဥပရိ ပရေဟိ ဝတ္တဗ္ဗနိန္ဒာဘယေန။ **ဃဋ္ဋနာဘယေနာ** တိ တထာ ပရေသံ အပသာဒနာဘယေန။ သဟဓမ္မေန ပရေန အတ္တနော ဥပရိ ကာတဗ္ဗနိဂ္ဂဟော ဥပာရမ္ဘော, တတော ပရိတ္တာသော ဥပာရမ္ဘဘယံ။ တံ ပန အတ္ထတော ဥပဝါဒဘယံ ဟောတီတိ အာဟ **"ဥပဝါဒဘယေနာ"**တိ။ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဝသေန အဘိဇ္ဈာ ဝိနယတိ ဧတေနာတိ **အဘိဇ္ဈာဝိနယော,** အရဟတ္တဖလံ။ တေနာဟ **"အဘိဇ္ဈာဝိနယော ဝုစ္စတိ အရဟတ္တ"** န္တိ။

ပရိဗ္ဗာဇကသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဥရုဝေလဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. စက္ကဝဂ္ဂေါ

၁. စက္ကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၁. စတုတ္ထဿ ပဌမေ **စတ္တာရိ စက္ကာနီ**တိ ဧတ္ထ စက္ကံ နာမ အရစက္ကံ, ရတနစက္ကံ, ဓမ္မစက္ကံ, ဣရိယာပထစက္ကံ, သမ္ပတ္တိစက္ကန္တိ ပဉ္စဝိဓံ။ တတ္ထ ''ယံ ပနိဒံ, သမ္မ, ရထကာရစက္ကံ ဆဟိ မာသေဟိ နိဋ္ဌိတံ ဆာရတ္တူနေဟီ''တိ (အ. နိ. ၃.၁၅) ဣဒံ အရစက္ကံ။ ''ပိတရာ ပဝတ္တိတံ စက္ကံ အနုဝတ္တေတီ''တိ (သံ. နိ. ၁.၂၁၅) ဣဒံ ရတနစက္ကံ။ ''မယာ ပဝတ္တိတံ စက္က''န္တိ (သု. နိ. ၅၆၂; ဗု. ဝံ. ၂၇.၁၇; ဇာ. ၁.၁.၁၀၄; ၁.၅.၁၀၀, ၁၀၃) ဣဒံ ဓမ္မစက္ကံ။ ''စတုစက္ကံ နဝဒွါရ''န္တိ (သံ. နိ. ၁.၂၉, ၁၀၉) ဣဒံ ဣရိယာပထစက္ကံ။ ''စတ္တာရိမာနိ, ဘိက္ခဝေ, စက္ကာနိ ယေဟိ သမန္နာဂတာနံ ဒေဝမနုဿာနံ စတုစက္ကံ ပဝတ္တတီ''တိ (အ. နိ. ၄.၃၁) ဣဒံ သမ္ပတ္တိစက္ကံ။ ဣဓာပိ တဒေဝ အဓိပ္ပေတန္တိ အာဟ **''စတ္တာရိ သမ္ပတ္တိစက္ကာနိ ဝတ္တန္တီ''**တိ။ **အနုစ္ဆဝိကေ ဒေသေ**တိ ပုညကိရိယာယ သမ္မာပဋိပတ္တိယာ အနုရူပဒေသေ။ **သေဝနံ** ကာလေန ကာလံ ဥပသင်္ကမနံ။ **ဘဇနံ** ဘတ္တိဝသေန ပယိရုပါသနံ။ **အတ္တနော သမ္မာ ဌပန**န္တိ အတ္တနော စိတ္တသန္တာနဿ ယောနိသော ဌပနံ။ သဒ္ဓါဒီသု နိဝေသနန္တိ အာဟ **''သစေ''**တိအာဒိ။ **ဣဒမေဝ စေတ္ထ ပမာဏ**န္တိ ဣဒမေဝ ပုဗ္ဗေကတပုညတာသင်္ခါတံ သမ္ပတ္တိစက္ကံ ဧဝ ဧတေသု သမ္ပတ္တိစက္ကေသု ပမာဏဘူတံ ဣတရေသံ ကာရဏဘာဝတော။ တေနာဟ **''ယေန ဟီ''**တိအာဒိ။ **သော ဧဝ စ** ကတပုညော **ပုဂ္ဂလော အတ္တာနံ သမ္မာ ဌပေတိ** အကတပုညဿ တဒဘာဝတော။

စက္ကသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. သင်္ဂဟသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၂. ဒုတိယေ **တဿ ဒါနမေဝ ဒါတဗ္ဗ**န္တိ ပဗ္ဗဇိတဿ ပဗ္ဗဇိတပရိက္ခာရံ ပတ္တစီဝရာဒိ, ဂိဟိနော ဂိဟိပရိက္ခာရံ ဝတ္ထာဝုဓယာနသယနာဒိ ဒါတဗ္ဗံ။ **သဗ္ဗ**န္တိ သဗ္ဗံ ဥပကာရံ။ **မက္ခေတွာ နာသေတိ** မက္ခိဘာဝေ ဌတွာ။ **တေလေန ဝိယ မက္ခေတီ**တိ သတဓောတတေလေန မက္ခေတိ ဝိယ။ **အတ္ထဝဍ္ဎနကထာ**တိ ဟိတာဝဟကထာ။ ကထာဂဟဏဉ္စေတ္ထ နိဒဿနမတ္တံ, ပရေသံ ဟိတာဝဟော ကာယပ္ပယောဂေါပိ **အတ္ထစရိယာ**။ အဋ္ဌကထာယံ ပန ဝစိပ္ပယောဂဝသေနေဝ အတ္ထစရိယာ ဝုတ္တာ။ **သမာနတ္တတာ**တိ သဒိသဘာဝေါ, သမာနဋ္ဌာနေ ဌပနံ, တံ ပနဿ သမာနဋ္ဌပနံ အတ္တသဒိသတာကရဏမုခေန ဧကသမ္ဘောဂတာ။ အတ္တနော သုခုပ္ပတ္တိယံ တဿ စ ဒုက္ခုပ္ပတ္တိယံ တေန ဒုက္ခေန အတ္တနာ ဧကသမ္ဘောဂတာတိ အာဟ **''သမာနသုခဒုက္ခဘာဝေါ''**တိ။ သာ စ သမာနသုခဒုက္ခတာ ဧကတော နိသဇ္ဇာဒိနာ ပါကဋာ ဟောတီတိ ဒဿေန္တော **''ဧကာသနေ''**တိအာဒိမာဟ။

တတ္ထ ဇာတိယာ ဟီနော ဘောဂေန အဓိကော ဒုဿင်္ဂဟော ဟောတိ။ န ဟိ သက္ကာ တေန သဒ္ဓိံ ဧကပရိဘောဂေ ကာတုံ ဇာတိယာ ဟီနတ္တာ။ တဿ တထာ အကရိယမာနေ စ သော ကုဇ္ဈတိ ဘောဂေန အဓိကတ္တာ, တသ္မာ သော ဒုဿင်္ဂဟော။ ဘောဂေန ဟီနော ဇာတိယာ အဓိကောပိ ဒုဿင်္ဂဟော ဟောတိ။ သော ဟိ ''အဟံ ဇာတိမာ''တိ ဘောဂသမ္ပန္နေန သဒ္ဓိံ ဧကပရိဘောဂံ ဣစ္ဆတိ, တသ္မိံ အကရိယမာနေ ကုဇ္ဈတိ။ ဥဘောဟိပိ ဟီနော သုသင်္ဂဟော ဟောတိ။ န ဟိ သော ဣတရေန သဒ္ဓိံ ဧကပရိဘောဂံ ဣစ္ဆတိ ဇာတိယာ ဟီနဘာဝတော, န အကရိယမာနော ကုဇ္ဈတိ ဘောဂေန ဟီနဘာဝတော။ ဥဘောဟိ သဒိသောပိ သုသင်္ဂဟောယေဝ။ သဒိသဘာဝေနေဝ ဣတရေန သဟ ဧကပရိဘောဂဿ ပစ္စာသီသာယ, အကရဏေ စ တဿ ကုဇ္ဈနဿ အဘာဝတော။ ဘိက္ခု ဒုဿီလော ဒုဿင်္ဂဟော ဟောတိ။ န ဟိ သက္ကာ တေန သဒ္ဓိံ ဧကပရိဘောဂံ ကာတုံ, အကရိယမာနေ စ ကုဇ္ဈတိ။ သီလဝါ ပန သုသင်္ဂဟော ဟောတိ။ သီလဝါ ဟိ အဒီယမာနေပိ ကိသ္မိဉ္စိ အာမိသေ အကရိယမာနေပိ သင်္ဂဟေ န ကုဇ္ဈတိ, အညံ အတ္တနာ သဒ္ဓိံ ပရိဘောဂံ အကရောန္တမ္ပိ န ဟာပကေန စိတ္တေန ပဿတိ ပေသလဘာဝတော။ တတော ဧဝ ပရိဘောဂေပိ အနေန သဒ္ဓိံ သုကရော ဟောတိ, တသ္မာ ဂိဟီ စေ, ဥဘောဟိ သဒိသော။ ပဗ္ဗဇိတော စေ, သီလဝါ ပုဂ္ဂလော ။ ဧဝံ သမာနတ္တတာယ သင်္ဂဟေတဗ္ဗော။ တေနေဝါဟ **''သော သစေ ဂဟဋ္ဌဿ ဇာတိယာ ပဗ္ဗဇိတဿ သီလေန သဒိသော ဟောတိ, တဿာယံ သမာနတ္တတာ ကာတဗ္ဗာ''**တိ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

၃. သီဟသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၃. တတိယေ **သီဟောတိ** ပရိသ္သယသဟနတော ပဋိပက္ခဟနနတော စ ''သီဟော''တိ လဒ္ဓနာမော မိဂါဓိပတိ။ **စတ္တာရောတိ** သမာနေပိ သီဟဇာတိဘာဝေ ဝဏ္ဏဝိသေသာဒိသိဒ္ဓေန ဝိသေသေန စတ္တာရော သီဟာ။ တေ ဣ္ကာအနိ နာမတော ဝဏ္ဏတော အာဟာရတော ဒဿေတွာ ဣ္ကဓာဓိပ္ပေတသီဟံ နာနပ္ပကာရတော ဝိဘာဝေတုံ **''တိဏသီဟော''**တိ အာဒိ အာရဒ္ဓံ။ တိဏဘက္ခော သီဟော **တိဏသီဟော** ပုရိမပဒေ ဥတ္တရပဒလောပေန ယထာ ''သာကပတ္ထိဝေ''တိ (ပဏိနိ ၂.၁.၆၀)။ ကာဠဝဏ္ဏတာယ **ကာဠသီဟော**။ တထာ **ပဏ္ဍုသီဟော** ။ တေနာဟ **''ကာဠကဝိသဒိသော, ပဏ္ဍုပလာသဝဏ္ဏကဝိသဒိသော''**တိ စ။ ရတ္တကမ္ဗလဿ ဝိယ ကေသရော ကေသရကလာပော ဧတဿ အတ္ထီတိ **ကေသရီ**။ လာခါပရိကမ္မကတေဟိ ဝိယ ဟဒပရိယန္တေဟီတိ စ ယောဇနာ။

ကမ္မာနုဘာဝသိဒ္ဓအဓိပစ္စမဟေသက္ခတာဟိ **သဗ္ဗမိဂဂဏဿ ရာဇာ။ သုဝဏ္ဏဂုဟတော တ** တိအာဒိ ''သီဟဿ ဝိဟာရော ကိရိယာ ဧဝံ ဟောတီ''တိ ကတွာ ဝုတ္တံ။

သမံ ပတိဋ္ဌာပေတွာ တိ သဗ္ဗဘာဂေဟိ သမမေဝ ဘူမိယံ ပတိဋ္ဌာပေတွာ။ **အာကမိတွာ** တိ ပုရတော အာကမိတွာ။ **အဘိဟရိတွာ**တိ အဘိမုခံ ဟရိတွာ။ **သဋ္ဌာတ** န္တိ ဝိနာသံ။ ဝိသတိယဋ္ဌိကံ ဌာနံ **ဥသဘံ**။

သမသီဟောတိ သမဇာတိကော သမပ္ပဘာဝေ စ သီဟော။ **သမာနေသ္မိံ** တိ ဒေသနာမတ္တံ, သမပ္ပဘာဝတာယ ဧဝ **န ဘာယတိ။ သက္ကာယဒိဋ္ဌိဗလဝတာယာ**တိ ''ကေ အညေ အမှေဟိ ဥတ္တရိတရာ, အထ ခေါ မယမေဝ မဟာဗလာ''တိ ဧဝံ ဗလာတိမာနနိမိတ္တာယ အဟံကာရဟေတုဘူတာယ သက္ကာယဒိဋ္ဌိယာ ဗလဝဘာဝေန။ **သက္ကာယဒိဋ္ဌိယာ ပဟီနတ္တာ**တိ နိရဟံကာရတ္တာ အတ္တသိနေဟဿ သုဋ္ဌု သမုစ္ဆိတတ္တာ **န ဘာယတိ**။

တထာ တထာတိ သီဟသဒိသတာဒိနာ တေန တေန ပကာရေန အတ္တာနံ ကထေသီတိ ဝတွာ တမတ္ထံ ဝိဝရိတွာ ဒဿေတုံ **''သီဟောတိ ခေါ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

ကတမဟာဘိနီဟာရဿ လောကနာထဿ ဗောဓိယာ နိယတဘာဝပ္ပတ္တိယာ ဧကန္တဘာဝီ ဗုဒ္ဓဘာဝေတိ ကတွာ ''တီသု ဟသာဒေသု နိတသကာလော , မဂဖရေညော ပဋိညာအနကာလော, ဟယာသဿ ပရိဘုတ္တကာလော''တိအာဒိနာ အဘိသမ္ဗောဓိတော ပုရိမာဝတ္ထာပိ သီဟသဒိသာ ကတွာ ဒဿိတာ။ ဘာဝိနိ ဘူတူပစာရောပိ ဟိ လောကတေဟာရော။ ဝိဇ္ဇာဘာဝသာမညတော ဒွိဝိဇ္ဇံ ဣ္ကတရဝိဇ္ဇမ္ပိ ဧကဇ္ဈံ ဂဟေတွာ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒသမ္မသနတော တံ ပုရေတရသိဒ္ဓံ ဝိယ ကတွာ အာဟ **''တိဿော ဝိဇ္ဇာ သောဓေတွာ''** တိ။ အနုလောမပဋိလောမတော ပဝတ္တဉာဏဿ ဝသေန **''ယမကဉာဏမန္ထနေနာ''** တိ ဝုတ္တံ။

တတ္ထ ဝိဟရန္တဿာ တိ အဇပာလနိဂြောဓမူလေ ဝိဟရန္တဿ။ **ကောဒသမေ ဒိဝသေ**တိ သတ္တသတ္တာဟတော ပရံ ကောဒသမေ ဒိဝသေ။ **အစလပလ္လင်္ကေ** တိ ဣ္ကာသိပတနေ ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနတ္ထံ နိသိန္နပလ္လင်္ကေ။ တမ္ပိ ဟိ ကေနစိ အပ္ပဋိဝတ္တိယံ ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနတ္ထံ နိသဇ္ဇာတိ ကတွာ ဝဇိရာသနံ ဝိယ အစလပလ္လင်္ကံ ဝုစ္စတိ။ **ဣ္ကမသ္မိဥ္စ ပန ပဒေ** တိ ''ဒွေဝမေ, ဘိက္ခဝေ, အန္တာ''တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တေ စ ဣ္ကမသ္မိံ သဒ္ဓမ္မကောဋ္ဌာသေ။ **ဓမ္မဃောသော။ပေ.။ ဒသသဟဿိလောကဓာတုံ ပဋိစ္ဆာဒေသိ** ''သဗ္ဗတ္ထ ဌိတာ သုဏန္တု''တိ အဓိဋ္ဌာနေန။ **သောဠသဟာကာရေဟီ**တိ ဒုက္ခပရိညာ, သမုဒယပ္ပဟာနံ, နိရောဓသစ္ဆိကိရိယာ, မဂ္ဂဘာဝနာတိ ဧကေကသ္မိံ မဂ္ဂေ စတ္တာရိ စတ္တာရိ ကတွာ သောဠသဟိ အာကာရေဟိ။

ပဌမေန နယေန အဘိသမ္ဗောဓိတော ပုရိမတရာဝတ္ထာပိ အဝဿံဘာဝိတာယ ဂဟေတွာ သီဟသဒိသတံ ဒဿေတွာ ဣ္ကာအနိ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓာဝတ္ထာသု ဧဝ သီဟသဒိသတံ ဒဿေတုံ **''အပရော နယော''**တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ **အဋ္ဌဟိ ကာရဏေဟီ**တိ ''တထာ အာဂတောတိ တထာဂတော, တထာ ဂတောတိ တထာဂတော, တထလက္ခဏံ အာဂတောတိ တထာဂတော, တထဓမ္မေ ယာထာဝတော အဘိသမ္ဗုဒ္ဓောတိ တထာဂတော, တထဒဿိတာယ တထာဂတော, တထဝါဒိတာ

ယ တထာဂတော, တထာကာရိတာယ တထာဂတော, အဘိဘဝနဋ္ဌေန တထာဂတော''တိ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၇; မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၂; သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၃.၇၈; အ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၁၇၀; ဥဒာ. အဋ္ဌ. ၁၈; ဣတိဝု. အဋ္ဌ. ၃၈; ထေရဂါ. အဋ္ဌ. ၁.၃; ဗု. ဝံ. အဋ္ဌ. ၁.၂ နိဒါနကထာ; မဟာနိ. အဋ္ဌ. ၁၄; ပဋိ. မ. ၁.၃၇) ဧဝံ ဝုတ္တေဟိ အဋ္ဌဟိ တထာဂတသာဓကေဟိ ကာရဏေဟိ။ ယဒိပိ ဘဂဝတာ ဗောဓိပလ္လင်္ကေ နိသိန္နမတ္တေဝ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓော န ဇာတော, တထာပိ တာယ နိသဇ္ဇာယ နိသိန္နောဝ ပန ဖ္ဘ သဗ္ဗံ ပရိညေယျံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓော ဇာတော။ တထာ ဟိ တံ ''အပရာဇိတပလ္လင်္က''န္တိ ဝုစ္စတိ, တသ္မာ **''ယာဝ ဗောဓိပလ္လင်္ကာ တ''**တိ ဝတ္တတ တေန အပရိတုဿန္တော **''ယာဝ အရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏာ တ''** တိ အာဟ။

ဣတိ သင်္ကာယော တိ ဧတ္ထ **ဣတိ**သဒ္ဒော နိဒဿနတ္ထော။ တေန သက္ကာယော သရူပတော ပရိမာဏတော ပရိစ္ဆေဒတော စ ဒဿိတောတိ အာဟ **''အယံ သက္ကာယော''** တိအာဒိ။ ''အယံ သက္ကာယော''တိ ဣမိနာ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ သရူပတော ဒဿိတာ။ **''ဧတ္တကော သက္ကာယော''** တိ ဣမိနာ တေ ပရိမာဏတော ဒဿိတာ။ တဿ စ ပရိမာဏဿ ဧကန္တိကဘာဝံ ဒဿေန္တေန **''န ဣတော ဘိယျော သက္ကာယော အတ္ထီ''** တိ ဝုတ္တံ။ **သဘာဝတောတိ** သလက္ခဏတော။ **သရသတောတိ** သကိစ္စတော။ **ပရိယန္တတော** တိ ပရိမာဏပရိယန္တတော။ **ပရိစ္ဆေဒတောတိ** ယတ္တကေ ဌာနေ တဿ ပဝတ္တိတဿ ပရိစ္ဆိန္နတော။ **ပရိဝဋ္ဋုမတောတိ** ပရိယောသာနပ္ပဝတ္တိတော။ **သဗ္ဗေပိ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ ဒဿိတာ ဟောန္တိ** ယထာဝုတ္တေန ဝိဘာဂေန။ **အယံ သက္ကာယဿ သမုဒယော နာမာ** တိ အယံ အာဟာရာဒိသက္ကာယဿ သမုဒယော နာမ။ တေနာဟ **''ဧတ္တာဝတာ''** တိအာဒိ။ **အတ္ထင်္ဂမော** တိ နိရောဓော။ ''အာဟာရသမုဒယာ အာဟာရနိရောဓာ''တိ စ အသာဓာရဏမေဝ တံ ဂဟေတွာ သေသေသု **အာဒိ-**သဒ္ဒေန သင်္ဂဏှာတိ။

ပဏ္ဏာသလက္ခဏပဋိမဏ္ဍိတ န္တိ ပဏ္ဏာသဉဒယဝယလက္ခဏဝိဘူသိတံ သမုဒယတ္ထင်္ဂမဂ္ဂဟဏတော။ **ခီဏာသဝတ္တာ**တိ အနဝသေသံ သာဝသေသဥ္စ အာသဝတန္ နရိက္ခီဏတ္တာ။ အနာကမိနမ္ပိ ဟိ ဘယံ စိတ္တုတ္ရာသဥ္စ န ဟောတီတိ။ **ဉာဏသံဝေဂေ** ဘယတုပဋ္ဌာနပညာ။ **ဣတရာသံ ပန ဒေဝတာနန္တိ** အခီဏာသဝဒေဝေ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ **ဘောတိ ဓမ္မာလပနမတ္တန္တိ** သဘာဝကထနမတ္တံ။

စက္က န္တိ သတ္တု အာဏာစက္ကံ။ တံ ပန ဓမ္မတော အာဂတန္တိ **ဓမ္မစက္ကံ** ။ တတ္ထ အရိယသာဝကာနံ ပဋိဝေဓဓမ္မတော အာဂတန္တိ **ဓမ္မစက္ကံ** ။ ဣတရေသံ ဒေသနာဓမ္မတော အာဂတန္တိ **ဓမ္မစက္ကံ** ။ ဒုဝိဓေပိ ဉာဏံ ပဓာနန္တိ ဉာဏသီသေန ဝုတ္တံ **''ပဋိဝေဓဉာဏမ္ပိ ဒေသနာဉာဏမ္ပီ''** တိ။ ဣဒါနိ တံ ဉာဏံ သရူပတော ဒဿေတုံ **''ပဋိဝေဓဉာဏံ နာမာ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ယသ္မာ တဿ ဉာဏဿ ပဋိဝိဒ္ဓတ္တာ ဘဂဝတာ တာနိ သစ္စာနိ နယသဟဿာနိ ဝေနေယျာနံ ဒဿေတုံ သမတ္ထော အဟောသိ, တသ္မာ တာနိ သစ္စာနိ နယသဟဿာနိ တေန ဉာဏေန သဒ္ဓိံယေဝ သိဒ္ဓါနီတိ ကတွာ တ ဒဿေန္တော **''သစ္စာယာ စ နယသဟဿေဟိ ပဋိဝိဇ္ဈီ''** တိ အာဟ။ **တိပရိဝဋ္ဋ** န္တိ ''ဣဒံ ဒုက္ခ''န္တိ စ ''ပရိညေယျ''န္တိ စ ''ပရိညာတ''န္တိ စ ဧဝံ တိပရိဝဋ္ဋံ, တံယေဝ **ဒွါဒသာကာရံ**။ **တန္တိ** ဒေသနာဉာဏံ။ **သော** ဘဂဝါ။ **အပ္ပဋိပုဂ္ဂလောတိ** ပဋိနိဓိဘူတပုဂ္ဂလရဟိတော။ **ကေသဒိသဿာ** တိ နိဗ္ဗိကာရဿ။

သီဟသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. အဂ္ဂပသာဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၄. စတုတ္ထေ **အဂ္ဂေသု ပသာဒာ** တိ သေဋ္ဌေသု ပသာဒာ။ **အဂ္ဂါ ဝါ ပသာဒာ** တိ သေဋ္ဌဘူတာ ပသာဒာ။ သေဋ္ဌဝစနော ဟေတ္ထ **အဂ္ဂ** သဒ္ဒော။ ပုရိမသ္မိံ အတ္ထဝိကပ္ပေ အဂ္ဂသဒ္ဒေန ဗုဒ္ဓါဒိရတနတ္တယံ ဝုစ္စတိ။ တေသု ဘဂဝတာဝ အသဒိသဋ္ဌေန, ဂုဏဝိသိဋ္ဌဋ္ဌေန, အသမသမဋ္ဌေန စ အဂ္ဂေါ။ သော ဟိ မဟာဘိနီဟာရံ ဒသန္နံ ဟာရမီနံ ပဝိစယဥ္စ အာဒိံ ကတွာ ဗောဓိသမ္ဘာရဂုဏေဟိ စေဝ ဗုဒ္ဓဂုဏေဟိ စ ပယောဇနေဟိ စ သေသသဇနေဟိ အသဒိသောတိ အသဒိသဋ္ဌေနပိ အဂ္ဂေါ။ ယေ စဿ တေ ဂုဏာ မဟာကရုဏာဒယော, တေဟိ သေသသတ္တာနံ ဂုဏေဟိ ဝိသိဋ္ဌဋ္ဌေနပိ သဗ္ဗသတ္တုတ္တမတာယ အဂ္ဂေါ။ ယေ ပန ပုရိမကာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါ သဗ္ဗသတ္တေဟိ အသမာ, တေဟိ သဒ္ဓိံ အယမေဝ ရူပကာယဂုဏေဟိ စေဝ ဓမ္မကာယဂုဏေဟိ စ သမောတိ အသမသမဋ္ဌေနပိ အဂ္ဂေါ။ တထာ ဒုလ္လဘပါတုဘာဝတော အစ္ဆရိယမနုဿဘာဝတော ဗဟုဇနဟိတသုခါဝဟတော အဒုတိယအသဟာယာဒိဘာဝတော စ ဘဂဝါ လောကေ အဂ္ဂေါတိ ဝုစ္စတိ။ ယထာဟ –

‘‘ဧကပုဂ္ဂလဿ, ဘိက္ခဝေ, ပာတုဘာဝေါ ဒုလ္လဘော လောကသ္မိံ။ ကတမဿ ဧကပုဂ္ဂလဿ? တထာဂတဿ အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။ ဧကပုဂ္ဂလော, ဘိက္ခဝေ, လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ဥပ္ပဇ္ဇတိ အစ္ဆရိယမနုဿော။ ဧကပုဂ္ဂလော, ဘိက္ခဝေ, လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဗဟုဇနှိတာယ။ပေ.။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ။ ဧကပုဂ္ဂလော, ဘိက္ခဝေ, လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ဥပ္ပဇ္ဇတိ အဒုတိယော အသဟာယော အပ္ပဋိမော အပ္ပဋိဘာဂေါ အပ္ပဋိပုဂ္ဂလော အသမော အသမသမော ဒွိပဒါနံ အဂ္ဂေါ။ ကတမော ဧကပုဂ္ဂလော? တထာဂတော အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ’’တိ (အ. နိ. ၁.၁၇၁-၁၇၃)။

ဓမ္မသင်္ဃာ အညဓမ္မသင်္ဃေဟိ အသဒိသတ္တေန ဝိသိဋ္ဌဂုဏတာယ ဒုလ္လဘပာတုဘာဝတဒိနာ စ အဂ္ဂါ။ တထာ ဟိ တေသံ သ္ဝါက္ခာတတာဒိသုပ္ပဋိပန္နတာဒိဂုဏဝိသေသေဟိ အညေ ဓမ္မသင်္ဃသဒိသာ အပ္ပတရံ နိပိဟိနာ တ နတ္ထိ, ကုတော သေဋ္ဌာ။ သယမေဝ တေဟိ ဝိသိဋ္ဌဂုဏတာယ သေဋ္ဌာ။ တထာ ဒုလ္လဘုပ္ပာဒအစ္ဆရိယဘာဝဗဟုဇနှိတသုခါဝဟာအဒုတိယာသဟာယာဒိသဘာဝတ စ တေ။ ယဒဂ္ဂေန ဟိ ဘဂဝတ ဒုလ္လဘပာတုဘာဝေါ, တဒဂ္ဂေန ဓမ္မသင်္ဃာပီတိ။ **အစ္ဆရိယာ**ဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ ဇေံ အဂ္ဂေသု သေဋ္ဌေသု ဥတ္တမေသု ပဝရေသု ဂုဏဝိသိဋ္ဌေသု ပသာဒာတိ **အဂ္ဂပ္ပသာဒ** ။

ဒုတိယသ္မိံ ပနတ္ထေ ယထာဝုတ္တေသု အဂ္ဂေသု ဗုဒ္ဓါဒီသု ဥပ္ပတ္တိယာ အဂ္ဂဘူတာ ပသာဒါ **အဂ္ဂပ္ပသာဒါ** ။ ယေ ပန အရိယမဂ္ဂေန အာဂတာ အဝေစ္စပ္ပသာဒါ, တေ ဧကန္တေနေဝ အဂ္ဂဘူတာ ပသာဒါတိ **အဂ္ဂပ္ပသာဒါ** ။ ယထာဟ – ‘‘ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, အရိယသာဝကော ဗုဒ္ဓေ အဝေစ္စပ္ပသာဒေန သမန္နာဂတော ဟောတီ’’တိအာဒိ (သံ. နိ. ၅.၁၀၃၇-၁၀၃၈)။ အဂ္ဂဝိပာကတ္တာပိ စေတေ **အဂ္ဂပ္ပသာဒါ** ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ – ‘‘အဂ္ဂေ ခော ပန ပသန္နာနံ အဂ္ဂေါ ဝိပာကော’’တိ (အ. နိ. ၄.၃၄; ဣတိဝု. ၉၀)။

အပဒါ ဝါတိအာဒီသု **ဝါ**-သဒ္ဒေါ သမုစ္စယတ္ထော, န ဝိကပ္ပတ္ထော။ ယထာ ‘‘အနုပ္ပန္နော ဝါ ကာမာသဝေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဥပ္ပန္နော ဝါ ကာမာသဝေါ ပဝဍ္ဎတီ’’တိ (မ. နိ. ၁.၁၇) ဧတ္ထ အနုပ္ပန္နော စ ဥပ္ပန္နော စာတိ အတ္ထော။ ယထာ စ ‘‘ဘူတာနံ ဝါ သတ္တာနံ ဌိတိယာ သမ္ဘဝေသီနံ ဝါ အနုဂ္ဂဟာယာ’’တိ ဧတ္ထ ဘူတာနဉ္စ သမ္ဘဝေသီနဉ္စာတိ အတ္ထော။ ယထာ စ ‘‘အဂ္ဂိတော ဝါ ဥဒကတော ဝါ မိထုဘေဒတော ဝါ’’တိ (ဒီ. နိ. ၂.၁၅၂) ဧတ္ထ အဂ္ဂိတော စ ဥဒကတော စ မိထုဘေဒတော စာတိ အတ္ထော, ဧဝံ ‘‘အပဒါ ဝါ။ပေ.။ အဂ္ဂမက္ခာယတီ’’တိ (အ. နိ. ၄.၃၄; ဣတိဝု. ၉၀) ဧတ္ထာပိ အပဒါ စ ဒွိပဒါ စာတိ သမ္ပိဏ္ဍနဝသေန အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တေန ဝုတ္တံ ‘‘ဝါ-သဒ္ဒေါ သမုစ္စယတ္ထော, န ဝိကပ္ပတ္ထော’’တိ။

ရူပိနောတိ ရူပဝန္တော။ န ရူပိနောတိ **အရူပိနော**။ **သညိနော**တိ သညာဝန္တော။ န သညိနောတိ **အသညိနော**။ ‘‘အပဒါ ဝါ’’တိအာဒိသဗ္ဗပဒေဟိ ကာမဘဝေ, ရူပဘဝေ, အရူပဘဝေ, ဧကဝေါကာရဘဝေ, စတုဝေါကာရဘဝေ, ပဉ္စဝေါကာရဘဝေ, သညိဘဝေ, အသညိဘဝေ, နေဝသညိနာသညိဘဝေတိ နဝဝိဓေပိ ဘဝေ သတ္တေပိ အနဝသေသတော ပရိယာဒိယိတွာ ဒဿေတိ။ ဧတ္ထ ဟိ ရူပိဂ္ဂဟဏေန ကာမဘဝေ, ရူပဘဝေ, ပဉ္စဝေါကာရဘဝေ, ဧကဝေါကာရဘဝေ စ ဒဿိတော, အရူပိဂ္ဂဟဏေန အရူပဘဝေ, စတုဝေါကာရဘဝေ စ ဒဿိတော, သညိဘဝတဒယော ပန သရူပေနေဝ ဒဿိတာ။ အပဒါဒိဂ္ဂဟဏေန ကာမဘဝပဉ္စဝေါကာရဘဝသညိဘဝတနံ ဧကဒေသောဝ ဒဿိတော။

ကသ္မာ ပနေတ္ထ ယထာ အဒုတိယသုတ္တေ ‘‘ဒွိပဒါနံ အဂ္ဂေါ’’တိ ဒွိပဒါ ဧဝ ဂဟိတာ, ဧဝံ ဒွိပဒဂ္ဂဟဏမေဝ အကတွာ အပဒါဒိဂ္ဂဟဏံ ကတန္တိ? ဝုစ္စတေ – အဒုတိယသုတ္တေ တာဝ သေဋ္ဌတရဝသေန ဒွိပဒဂ္ဂဟဏမေဝ ကတံ။ ဣမသ္မိဉ္ဟိ လောကေ သေဋ္ဌော နာမ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော အပဒစတုပ္ပဒဗဟုပဒေသု န ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဒွိပဒေသုယေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ကတရေသု ဒွိပဒေသု? မနုဿေသု စေဝ ဒေဝေသု စ။ မနုဿေသု ဥပ္ပဇ္ဇမာနော သကလလောကံ ဝသေ ဝတ္တေတုံ သမတ္ထော ဗုဒ္ဓေါ ဟုတွာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဒေဝေသု ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ဒသသဟဿိလောကဓာတုံ ဝသေ ဝတ္တနကော မဟာဗြဟ္မာ ဟုတွာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, သော တဿ ကပ္ပိယကာရကော ဝါ အာရာမိကော ဝါ သမ္ပဇ္ဇတိ။ ဣတိ တတောပိ သေဋ္ဌတရဝသေနေဝ ဒွိပဒါနံ အဂ္ဂေါတိ တတ္ထ ဝုတ္တံ။ ဣဓ ပန အနဝသေသပရိယာဒါနဝသေန ဧဝံ ဝုတ္တံ ‘‘ယာဝတာ, ဘိက္ခဝေ, သတ္တာ အပဒါ ဝါ။ပေ.။ နေဝသညိနာသညိနော ဝါ, တထာဂတော တေသံ အဂ္ဂမက္ခာယတီ’’တိ ။ နိဒ္ဒါရဏေ စေတံ သာမိဝစနံ။ မ-ကာရော ပဒသန္ဓိကရော, အဂ္ဂေါ အက္ခာယတီတိ ပဒဝိဘာဂေါ။ တေနေတဟ **‘‘ဂုဏေဟိ အဂ္ဂေါ’’**တိအာဒိ။

အင္ဂေ ဝိပာကော ဟောတီ တိ အင္ဂေ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ ပသန္နာနံ ယော ပသာဒေ အင္ဂေ သေဋ္ဌော ဥတ္တမကောဋ္ဌိဘူတော တ, တသ္မာ တဿ ဝိပာကောပိ အင္ဂေ သေဋ္ဌော ဥတ္တမကောဋ္ဌိဘူတော ဥဠာရတမော ပဏီတတမော ဟောတိ။ သော ပန ပသာဒေ ဒုဝိဓော လောကိယလောကုတ္တရဘေဒတော။ တေသု လောကိယဿ တာဝ –

“ယေ ကေစိ ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂတာသေ၊
န တေ ဂမိဿန္တိ အပာယဘူမိံ။
ပဟာယ မာနုသံ ဒေဟံ၊
ဒေဝကာယံ ပရိပူရေဿန္တီ”တိ။ (ဒီ. နိ. ၂.၃၃၂; ဣတိဝု. အဋ္ဌ. ၉၀; သံ. နိ. ၁.၃၇)။

“ဗုဒ္ဓေါတိ ကိတ္တယန္တဿ၊ ကာယေ ဘဝတိ ယာ ပီတိ။
ဝရမေဝ ဟိ သာ ပီတိ၊ ကသိဏေနပိ ဇမ္ဗုဒီပဿ။ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၆; ဣတိဝု. အဋ္ဌ. ၉၀)။

“သတံ ဟတ္ထီ သတံ အဿာ၊ သတံ အဿတရီရထာ။
သတံ ကညာသဟဿာနိ၊ အာမုက္ကမဏိကုဏ္ဍလာ။
ဧကဿ ပဒဝီတိဟာရဿ၊ ကလံ နာဂ္ဃန္တိ သောဠသိံ”။ (စူဠဝ. ၃၀၅)။

“သာဓု ခော, ဒေဝါနမိန္ဒ, ဗုဒ္ဓံ သရဏဂမနံ ဟောတိ, ဗုဒ္ဓံ သရဏဂမနဟေတု ခော, ဒေဝါနမိန္ဒ, ဧဝမိဓေကစ္စေ သတ္တာ ကာယဿ ဘေဒါ ပရံ မရဏာ သုဂတိံ သဂ္ဂံ လောကံ ဥပပဇ္ဇန္တိ။ တေ အညေ ဒေဝေ ဒသဟိ ဌာနေဟိ အဓိဂဏှန္တိ ဒိဗ္ဗေန အာယုနာ, ဒိဗ္ဗေန ဝဏ္ဏေန, ဒိဗ္ဗေန သုခေန, ဒိဗ္ဗေန ယသေန, ဒိဗ္ဗေန အာဓိပတေယျေန, ဒိဗ္ဗေဟိ ရူပေဟိ, ဒိဗ္ဗေဟိ သဒ္ဒေဟိ, ဒိဗ္ဗေဟိ ဂန္ဓေဟိ, ဒိဗ္ဗေဟိ ရသေဟိ, ဒိဗ္ဗေဟိ ဖောဋ္ဌဗ္ဗေဟီ”တိ (သံ. နိ. ၄.၃၄၁) –

ဧဝမာဒီနံ သုတ္တပဒာနံ ဝသေန ပသာဒဖလဝိသေသယောဂေ ဝေဒိတဗ္ဗော, တသ္မာ သော အပာယဒုက္ခဝိနိဝတ္တနေန သဒ္ဓိံ သမ္ပတ္တိဘဝေသု သုခဝိသေသအာယကောဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

လောကုတ္တရော ပန သာမညဖလဝိပာကအာယကော ဝဋ္ဋဒုက္ခဝိနိဝတ္တကော။ သဗ္ဗောပိ စာယံ ပသာဒေ ပရမ္ပရာယ ဝဋ္ဋဒုက္ခံ ဝိနိဝတ္တေတိယေဝ။ ဝုတ္တဉှေတံ –

“ယသ္မိံ သမယေ, ဘိက္ခဝေ, အရိယသာဝကော အတ္တနော သဒ္ဓံ အနုဿရတိ, နေဝဿ တသ္မိံ သမယေ ရာဂပရိယုဋ္ဌိတံ စိတ္တံ ဟောတိ, န ဒောသပရိယုဋ္ဌိတံ။ပေ။ န မောဟပရိယုဋ္ဌိတံ စိတ္တံ ဟောတိ, ဥဇုဂတမေဝဿ တသ္မိံ သမယေ စိတ္တံ ဟောတိ, ဥဇုဂတစိတ္တဿ ပါမောဇ္ဇံ ဇာယတိ, ပမုဒိတဿ ပီတိ ဇာယတိ။ပေ။ နာပရံ ဣတ္ထတ္တာယာတိ ပဇာနာတီ”တိ။

ဓမ္မာ တိ သဘာဝဓမ္မာ။ **သင်္ခတာ** တိ သမေစ္စ သမ္ဘူယ ပစ္စယေဟိ ကတာတိ သင်္ခတာ, သပစ္စယာ ဓမ္မာ။ ဟေတူဟိ ပစ္စယေဟိ စ န ကေဟိစိ ကတာ သင်္ခတာတိ **အသင်္ခတာ,** အပစ္စယော နိဗ္ဗာနံ။ သင်္ခတာနံ ပရိယောသိတဘာဝေ န “အသင်္ခတာ”တိ ပုထုဝစနံ။ **ဝိရာဂေ တေသံ အဂ္ဂမက္ခာယတီ** တိ တေသံ သင်္ခတာသင်္ခတဓမ္မာနံ ယော ဝိရာဂသင်္ခာတော အသင်္ခတဓမ္မော, သော သဘာဝေနေဝ သဏှသုခုမဘာဝတော သန္တတရပဏီတတရဘာဝတော ဂမ္ဘီရာဒိဘာဝတော မဒနိမ္မဒနာဒိဘာဝတော အဂ္ဂံ သေဋ္ဌံ ဥတ္တမံ ပဝရန္တိ ဝုစ္စတိ။ **ယဒိဒန္တိ** နိပါတော, ယော အယန္တိ အတ္ထော။ **မဒနိမ္မဒနော** တိအာဒီနိ သဗ္ဗာနိ နိဗ္ဗာနဝေဝစနာနိ။ တေနေတဟ **“ဝိရာဂေတိအာဒီနိ နိဗ္ဗာနဿေဝ နာမာနီ”**တိ။ **ရာဂမဒအာဒယောတိ အာဒိ**-သဒ္ဒေန မာနမဒပုရိသမဒအာဒိကေ သင်္ဂဏှာတိ ။ **သဗ္ဗာ ပိပါသာ** တိ ကာမပိပါသာဒိကာ သဗ္ဗာ ပိပါသာ။ **သဗ္ဗေ အာလယာ သမုဂ္ဃာတံ ဂစ္ဆန္တီ** တိ ကာမာလယာဒိကာ သဗ္ဗေပိ အာလယာ သမုဂ္ဃာတံ ယန္တိ။ **ဝဋ္ဋာနီ** တိ ကမ္မဝဋ္ဋဝိပါကဝဋ္ဋာနိ။ **တဏှာ**တိ အဋ္ဌသတပ္ပဘေဒာ သဗ္ဗာပိ တဏှာ။

အင္ဂေ ဝိပာကော ဟောတီ တိ ဧတ္ထာပိ –

‘‘ယေ ကေစိ ဓမ္မံ သရဏံ ဂတာသေ။ပေ။’’။ (ဒီ. နိ. ၂.၃၃၂; သံ နိ. ၁.၃၇)။

‘‘ဓမ္မောတိ ကိတ္တယန္တဿ၊ ကာယေ ဘဝတိ ယာ ပီတိ။ပေ။’’။ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၆; ဣတိဝု. အဋ္ဌ. ၉၀)။

‘‘သာဓု ခေါ, ဒေဝါနမိန္ဒ, ဓမ္မံ သရဏဂမနံ ဟောတိ, ဓမ္မံ သရဏဂမနဟေတု ခေါ, ဒေဝါနမိန္ဒ, ဧဝမိဓေကေ စ္စေ။ပေ။ ဒိဗ္ဗေဟိ ဖောဋ္ဌဗ္ဗေဟီ’’တိ (သံ. နိ. ၄.၃၄၁) –

ဧဝမာဒီနံ သုတ္တပဒာနံ ဝသေန ဓမ္မေ ပသာဒဿ ဖလဝိသေသယောဂေ ဝေဒိတဗ္ဗော။

သင်္ဃာ တ ဂဏာ တ တိ ဇနသမူဟသင်္ခါတာ ယာဝတာ လောကေ သင်္ဃာ တ ဂဏာ တ။ **တထာဂတသာဝကသင်္ဃော**တိ အဋ္ဌအရိယပုဂ္ဂလသမူဟသင်္ခါတော ဒိဋ္ဌိသီလသာမညေန သံဟတော တထာဂတဿ သာဝကသင်္ဃော။ **အဂ္ဂမက္ခာယတီ**တိ အတ္တနော သီလသမာဓိပညာဝိမုတ္တိအာဒိဂုဏဝိသေသေန တေသံ သင်္ဃာနံ အဂ္ဂေ သေဋ္ဌော ဥတ္တမော ပဝရောတိ ဝုစ္စတိ။ **ယဒိဒန္တိ** ယာနိ ဣမာနိ။ **စတ္တာရိ ပုရိသယုဂါနိ** ယုဂဠဝသေန, ပဌမမဂ္ဂဋ္ဌော ပဌမဖလဋ္ဌော တိ ဣဒမေကံ ယုဂဠံ, ယာဝ စတုတ္ထမဂ္ဂဋ္ဌော စတုတ္ထဖလဋ္ဌောတိ ဣဒမေကံ ယုဂဠန္တိ ဧဝံ စတ္တာရိ ပုရိသယုဂါနိ။ **အဋ္ဌ ပုရိသပုဂ္ဂလာ**တိ ပုရိသပုဂ္ဂလဝသေန ဧကော ပဌမမဂ္ဂဋ္ဌော, ဧကော ပဌမဖလဋ္ဌောတိ ဣမိနာ နယေန အဋ္ဌ ပုရိသပုဂ္ဂလာ။ ဧတ္ထ စ ပုရိသောတိ တ ပုဂ္ဂလောတိ တ ဧကတ္ထာနိ ဧတာနိ ပဒါနိ, ဝေနေယျဝသေန ပနေဝံ ဝုတ္တံ။ **ဧသ ဘဂဝတော သာဝကသင်္ဃော**တိ ယာနိမာနိ ယုဂဠဝသေန စတ္တာရိ ယုဂါနိ ပာဋိယေက္ကတော အဋ္ဌ ပုရိသပုဂ္ဂလာ, ဧသ ဘဂဝတော သာဝကသင်္ဃော။ **အာဟုနေယျော** တိအာဒီနိ ဝုတ္တတ္ထာနေဝ။ ဣဓာပိ –

‘‘ယေ ကေစိ သင်္ဃံ သရဏံ ဂတာသေ။ပေ။’’။ (ဒီ. နိ. ၂.၃၃၂; သံ. နိ. ၁.၃၇)။

‘‘သင်္ဃောတိ ကိတ္တယန္တဿ၊ ကာယေ ဘဝတိ ယာ ပီတိ။ပေ။’’။ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၆; ဣတိဝု. အဋ္ဌ. ၉၀)။

‘‘သာဓု ခေါ, ဒေဝါနမိန္ဒ, သင်္ဃံ သရဏဂမနံ ဟောတိ, သင်္ဃံ သရဏဂမနဟေတု ခေါ, ဒေဝါနမိန္ဒ။ပေ။ ဒိဗ္ဗေဟိ ဖောဋ္ဌဗ္ဗေဟီ’’တိ (သံ. နိ. ၄.၃၄၁) –

အာဒီနံ သုတ္တပဒာနံ ဝသေန သင်္ဃေ ပသာဒဿ ဖလဝိသေသယောဂေ တဿ အဂ္ဂဝိပါကတာ စ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တထာ အနုတ္တရိယပဋိလာဘော သတ္တမဘဝတဒိတော ပဋ္ဌာယ ဝဋ္ဋဒုက္ခသမုစ္ဆေဒော အနုတ္တရသုခါဓိဂမောတိ ဧဝမာဒိ ဥဠာရဖလနိပ္ဖာဒနဝသေန အဂ္ဂဝိပါကတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ကထာသု **အဂ္ဂတော** တိ အဂ္ဂေ ရတနတ္တယေ, အဂ္ဂဘာဝတော တ ပသန္နာနံ။ **အဂ္ဂံ ဓမ္မံ** န္တိ အဂ္ဂသဘာဝံ ဗုဒ္ဓ သုဗောဓိံ ဓမ္မသုဓမ္မတံ သင်္ဃသုပ္ပဋိပတ္တိံ, ရတနတ္တယဿ အနညသာဓာရဏံ ဥတ္တမသဘာဝံ, ဒသဗလာဒိသ္ဒတက္ခာ တတာဒိသုပ္ပဋိပန္နတာဒိဂုဏသဘာဝံ တ။ **ဝိဇာနတန္တိ** ဝိဇာနန္တာနံ။ ဧဝံ သာဓာရဏတော အဂ္ဂပ္ပသာဒဝတ္ထုံ ဒဿေ တ္ဝာ ဣဒါနိ အသာဓာရဏတော တံ ဝိဘာဂေန ဒဿေတုံ **‘‘အဂ္ဂေ ဗုဒ္ဓေ’’** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ပသန္နာန** န္တိ အဝေ စ္စပ္ပသာဒေန စ ဩကပ္ပနပ္ပသာဒေန စ ပသန္နာနံ အဓိမုတ္တာနံ။ **ဝိရာဂူပသမေ**တိ ဝိရာဂေ ဥပသမေ စ, သဗ္ဗဿ ရာဂဿ သ ဗ္ဗေသံ ကိလေသာနံ အစ္စန္တဝိရာဂဟေတုဘူတေ အစ္စန္တူပသမဟေတုဘူတေ စာတိ အတ္ထော။ **သုခေ**တိ ဝဋ္ဋ ဒုက္ခက္ခယဘာဝေန သင်္ခါရူပသမသုခဘာဝေန သုခေ။

အဂ္ဂသ္မိံ အနံ ဒဒတ န္တိ အဂ္ဂေ ရတနတ္တယေ အနံ ဒဒန္တာနံ ဒေယျဓမ္မံ ပရိစ္စဇန္တာနံ။ တတ္ထ ဓရမာနံ ဘ ဂဝန္တံ စတူဟိ ပစ္စယေဟိ ဥပဋ္ဌဟန္တာ ပူဇေန္တာ သက္ကရောန္တာ, ပရိနိဗ္ဗုတံ ဘဂဝန္တံ ဥဒ္ဒိဿ ဓာတုစေတိယာဒိ ကေ ဥပဋ္ဌဟန္တာ ပူဇေန္တာ သက္ကရောန္တာ ဗုဒ္ဓေ အနံ ဒဒန္တိ နာမ။ ‘‘ဓမ္မံ ပူဇေဿာမာ’’တိ ဓမ္မဓရေ ပုဂ္ဂလေ စတူ ဟိ ပစ္စယေဟိ ဥပဋ္ဌဟန္တာ ပူဇေန္တာ သက္ကရောန္တာ ဓမ္မဋ္ဌိ စိရဋ္ဌိတိကံ ကရောန္တာ ဓမ္မေ အနံ ဒဒန္တိ နာမ။ တထာ အရိယသင်္ဃံ စတူဟိ ပစ္စယေဟိ ဥပဋ္ဌဟန္တာ ပူဇေန္တာ သက္ကရောန္တာ တံ ဥဒ္ဒိဿ ဣတရသ္မိမ္ပိ တထာ ပဋိပန္နော သင်္ဃေ အနံ ဒဒန္တိ နာမ။ **အဂ္ဂံ ပုညံ ပဝဍ္ဎတီ** တိ ဧဝံ ရတနတ္တယေ ပသန္နေန စေတသာ ဥဠာရံ ပရိစ္စာ ဂံ ဥဠာရဉ္စ ပူဇာသက္ကာရံ ပဝတ္တေန္တာနံ ဒိဝသေ ဒိဝသေ အဂ္ဂံ ဥဠာရံ ကုသလံ ဥပစီယတိ။ ဣတိ တဿ ပုညဿ

အဂ္ဂဝိဟာကတာယ အဂ္ဂဘာဝံ ဒဿေတုံ **“အဂ္ဂံ အာယူ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **အာယူ**တိ ဒိဗ္ဗံ တ မာနုသံ တ အဂ္ဂံ ဥဠာရံ ပရမံ အာယု **ပဝဍ္ဎတိ** ဥပရူပရိ ဗျူဟတိ။ **ဝဏ္ဏော**တိ ရူပသမ္ပဒါ။ **ယသော**တိ ပရိဝါရသမ္ပဒါ။ **ကိတ္တိ** တိ ထုတိ ဃောသော။ **သုခ**န္တိ ကာယိကံ စေတသိကဉ္စ သုခံ။ **ဗလ**န္တိ ကာယဗလဉ္စေဝ ဉာဏဗလဉ္စ။

အဂ္ဂဿ ရတနတ္တယဿ အနံ **ဒါတာ**။ အထ တ **အဂ္ဂဿ** ဒေယျဓမ္မဿ အနံ ဥဠာရံ ကတွာ တတ္ထ ပုညံ ပဝတ္တေတာ။ **အဂ္ဂဓမ္မသမာဟိတော** တိ အဂ္ဂေန ပသာဒဓမ္မေန အနာဒိဓမ္မေန စ သံဟိတော သမန္နာဂတော အစလ ပ္ပသာဒယုတ္တော, တဿ တ ဝိပာကဘူတေဟိ ဗဟုဇနဿ ပိယမနာပတာဒိဓမ္မေဟိ ယုတ္တော။ **အဂ္ဂပ္ပတ္တော ပမောဒတီ**တိ ယတ္ထ ယတ္ထ သတ္တနိကာယေ ဥပ္ပန္နော, တတ္ထ တတ္ထ အဂ္ဂဘာဝံ သေဋ္ဌဘာဝံ အဓိဂတော, အဂ္ဂဘာဝံ တ လောကုတ္တရမဂ္ဂဖလံ အဓိဂတော ပမောဒတိ အဘိရမတိ ပရိတုဿတီတိ။

အဂ္ဂပသာဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ဝဿကာရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၅. ပဉ္စမေ **အရိယေ ဉာယေ**တိ သံကိလေသတော အာရကတ္တာ အရိယေ နိဒ္ဒောသေ ပရိသုဒ္ဓေ နိယ္ယာနိကဓမ္မဘာဝတော ဉာယေ ကာရဏေတိ အတ္ထော။ ဉာယတိ နိစ္ဆယေန ကမတိ နိဗ္ဗာနံ, တံ တ ဉာယတိ ပဋိဝိဇ္ဈိယတိ ဧတေနာတိ ဉာယော, အရိယမဂ္ဂေါ။ သော ဧဝ စ သမ္မာပကဟေတုဘာဝတော ကာရဏန္တိ ဝုစ္စတိ။ ဣဓ ပန သဟ ဝိပဿနာယ အရိယမဂ္ဂေါ အဓိပ္ပေတောတိ အာဟ **“သဟဝိပဿနကော မဂ္ဂေါ”** တိ။ ကထာသု **“ဉာယံ ဓမ္မ”**န္တိ ဧတ္တောပိ ဧသေဝ နယော။

ဝဿကာရသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. ဒောဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၆. ဆဋ္ဌေ **ဥက္ကာဟိ ဓာရိယမာနာဟီ**တိ ဒီပိကာဟိ ဓာရိယမာနာဟိ, ဒဏ္ဍဒီပိကာသု ဇာလေတွာ ဓာရိယမာနာသု မာပိတတ္တာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တဉှိ နဂရံ “မင်္ဂလဒိဝသေ သုခဏေ သုနက္ခတ္တံ မာ အတိက္ကမီ”တိ ရတ္တိမ္ပိ ဥက္ကာသု ဓာရိယမာနာသု မာပိတံ။ ဥက္ကာသု ဌာတိ **ဥက္ကဋ္ဌာ,** ဥက္ကာသု ဝိဇ္ဇောတယန္တီသု ဌိတာ ပတိဋ္ဌိတာတိ မူလဝိဘူဇာဒိပက္ခေပေန (ပာဏိနိ ၃.၂.၅) သဒ္ဒသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ နိရုတ္တိနယေန တ ဥက္ကာသု ဌိတာသု ဌိတာ အာသီတိ **ဥက္ကဋ္ဌာ**။ အပရေ ပန ဘဏန္တိ “ဘူမိဘာဂသမ္ပတ္တိယာ မနုဿသမ္ပတ္တိယာ ဥပကရဏသမ္ပတ္တိယာ စ သာ နဂရီ ဥက္ကဋ္ဌဂုဏယောဂတော **ဥက္ကဋ္ဌာ** တိ နာမံ လဘတီ”တိ။ **သေတဗ္ယ** န္တိ တဿ နဂရဿ နာမံ။ တံ ပန ကဿပဒသဗလဿ ဇာတနဂရန္တိ အာဟ **“အတီတေ ကဿပသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ဇာတနဂရ”** န္တိ။

ဝိဇ္ဇန္တရိကာယာ တိ ဝိဇ္ဇုနိစ္ဆရဏက္ခဏေ။ **အန္တရတော** တိ ဟဒယေ။ **အန္တရာ** တိ အာရမ္မဏိဗ္ဗတ္တီနံ ဝေမဇ္ဈေ။ **အန္တရိကာယာ** တိ အန္တရာဋ္ဌေ။ တတ္ထ စ “တဒန္တရံ ကော ဇာနေယျ (အ. နိ. ၆.၄၄; ၁၀.၇၅), ဧတေသံ အန္တရာ ကပ္ပာ ဂဏနတော အသင်္ချေယျာ (ဗု. ဝံ. ၂၈.၃), အန္တရန္တရာ ကထံ ဩပါတေတီ”တိ (မ. နိ. ၂.၄၂၆) စ အာဒီသု ဝိယ ကာရဏဝေမဇ္ဈေသု ဝတ္တမာနာ အန္တရာသဒ္ဒာ ဧဝ ဥဒာဟရိတဗ္ဗာ သိယုံ, န ပန စိတ္တက္ခဏဝိဝရေသု ဝတ္တမာနာ အန္တရအန္တရိကသဒ္ဒာ။ အန္တရာသဒ္ဒဿ ဟိ အယမတ္ထုဒ္ဓါရောတိ။

အယံ ပနေတ္ထ အဓိပ္ပာယော သိယာ – ယေသု အန္တရာသဒ္ဒော ဝတ္တတိ, တေသု အန္တရသဒ္ဒောပိ ဝတ္တတီတိ သမာနတ္ထတ္တာ အန္တရာသဒ္ဒတ္ထေ ဝတ္တမာနော အန္တရသဒ္ဒော ဥဒာဟဋော။ အန္တရာသဒ္ဒော ဧဝ တ “ယဿန္တရတော”တိ ဧတ္ထ ကထာသုခတ္ထံ ရဿံ ကတွာ ဝုတ္တောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အန္တရာသဒ္ဒော ဧဝ ပန ဣကာသဒ္ဒေန ပဒံ ဝဍ္ဍေတွာ “အန္တရိကာ”တိ ဝုတ္တောတိ ဝေမေတ္ထ ဥဒာဟရဏောဒာဟရိတဗ္ဗာနံ ဝိရောဓာဘာဝေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **အယောဇိယမာနေ ဥပယောဂဝစနံ န ပာပုဏာတိ** သာမိဝစနဿ ပသင်္ဂေ အန္တရာသဒ္ဒယောဂေန ဥပယောဂဝစနဿ ဣစ္ဆိတတ္တာ။ တေနေတဟ **“အန္တရာသဒ္ဒေန ပန ယုတ္တတ္တာ ဥပယောဂဝစနံ ကတ”** န္တိ။

သကလဇမ္ဗုဒီပေ ဥပ္ပန္နံ မဟာကလဟံ ဝူပသမေတွာ တိ ပရိနိဗ္ဗုတေ ဘဂဝတိ ဓာတူနံ အတ္ထာယ ကုသိနာရနဂရံ ပရိဝါရေတွာ ဌိတေဟိ သေသရာဇူဟိ "အမှာကံ ဓာတုယော တ ဒေန္တု ယုဒ္ဓံ တ"တိအာဒိနာ ကောသိနာရကေဟိ မလ္လေဟိ သဒ္ဓိံ ကတံ ဝိဝါဒံ ဝူပသမေတွာ။ သော ကိရ ဗြာဟ္မဏော တေသံ ဝိဝါဒံ သုတွာ "ဧတေ ရာဇာနော ဘဂဝတော ပရိနိဗ္ဗုတဋ္ဌာနေ ဝိဝါဒံ ကရောန္တိ, န ခော ပနေတံ ပတိရူပံ, အလံ ဣမိနာ ကလဟေန, ဝူပသမေဿာမိ န"န္တိ ဂန္တွာ ဥန္နတေ ပဒေသေ ဌတွာ ဒွေဘာဏဝါရပရိမာဏံ ဒောဏဂဇ္ဇိတံ နာမ အဘာသိ။ တတ္ထ ပဌမဘာဏဝါရေ တာဝ ဧကပဒမ္ပိ တေ န ဇာနိံသု။ ဒုတိယဘာဏဝါရပရိယောသာနေ စ "အာစရိယဿ ဝိယ ဘော သဒ္ဒော, အာစရိယဿ ဝိယ ဘော သဒ္ဒော"တိ သဗ္ဗေ နိရဝါ အဟေသုံ။ ဇမ္ဗုဒီပတလေ ကိရ ကုလဃရေ ဇာတော ယေဘုယျေန တဿ န-အန္တေဝါသိကော နာမ နတ္ထိ, အထ ခေါ သော အတ္တနော ဝစနံ သုတွာ နိရဝေ တုဏှီဘူတေ ဝိဒိတွာ ပုန –

> "သုဏန္တု ဘောန္တော မမ ဧကဝါစံ၊
> အမှာက ဗုဒ္ဓေါ အဟု ခန္တိဝါဒေါ။
> န ဟိ သာဓုယံ ဥတ္တမပုဂ္ဂလဿ၊
> သရီရဘာဂေ သိယာ သမ္ပဟာရော။
>
> "သဗ္ဗေဝ ဘောန္တော သဟိတာ သမဂ္ဂါ၊
> သမ္မောဒမာနာ ကရောမဋ္ဌဘာဂေ။
> ဝိတ္ထာရိကာ ဟောန္တု ဒိသာသု ထူပါ၊
> ဗဟူ ဇနာ စက္ခုမတော ပသန္နာ"တိ။ (ဒီ. နိ. ၂.၂၃၇) –

ဣမံ ကထာဒွယံ ဝတွာ တံ ကလဟံ ဝူပသမေတွာ ဓာတုယော အဋ္ဌဓာ ဘာဇေတွာ အဒါသိ, တံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ **"သကလဇမ္ဗုဒီပေ ဥပ္ပန္နံ မဟာကလဟံ ဝူပသမေတွာ ဓာတုယော ဘာဇေဿတီ"** တိ။ **လက္ခဏစက္ကာနိ** တိ ဒွီသု ပာဒတလေသု ဒွေ လက္ခဏစက္ကာနိ။

အာသဝေနာတိ ကမ္မကိလေသကာရဏေန အာသဝေန။ တေ ဟိ တေဘူမကဿ ကမ္မံ, အဝသေသာ စ အကုသလာ ဓမ္မာ "အာသဝ"တိ ဝုတ္တာ။ **ဒေဝူပပတ္တီ** တိ ဒေဝေသု ဥပ္ပတ္တိ နိဗ္ဗတ္တိ။ တေ စ ယက္ခဂန္ဓဗ္ဗတာယ ဝိနိမုတ္တာ သဗ္ဗေ ဒေဝါ ဒေဝဂ္ဂဟဏေန ဂဟိတာ။ **ဂန္ဓဗ္ဗော တ ဝိဟင်္ဂမော** အာကာသစာရီ။ **အဟန္တိ** ဝိဘတ္တိဝိပရိဏာမေန ယောဇေတဗ္ဗံ။

အာဇာသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. အပရိဟာနိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၇. သတ္တမေ **နိဗ္ဗာနသန္တိကေယေဝ စရတီ** တိ ကိလေသနိဗ္ဗာနဿ အနုပာဒာပရိနိဗ္ဗာနဿ စ သန္တိကေယေဝ စရတိ "န စိရဿေဝ အဓိဂမိဿတီ"တိ ကတွာ ။ ကထာယ **အပ္ပမာဒရတော**တိ သမထဝိပဿနာယ အပ္ပမဇ္ဇနေ ရတော အဘိရတော, အပ္ပမာဒေနေဝ ရတ္တိန္ဒိဝံ ဝီတိနာမေန္တောတိ အတ္ထော။ **ပမာဒံ ဘယတော ပဿန္တော** တိ နိရယူပပတ္တိအာဒိဘယဟေတုတော ပမာဒံ ဘယတော ပဿန္တော။ **အဘဗ္ဗော ပရိဟာနာယာ** တိ သော ဧဝရူပေါ သမထဝိပဿနာဓမ္မေဟိ မဂ္ဂဖလေဟိ တ ပရိဟာနာယ အဘဗ္ဗော။ သမထဝိပဿနာတော ဟိ သမ္ပတ္တတော န ပရိဟာယတိ, ဣတရာနိ စ အပ္ပတ္တာနိ ပာပုဏာတီတိ။

အပရိဟာနိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ပတိလီနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၈. အဋ္ဌမေ **အန္တတ လောကော** တိ ဧကပဿေန ဝမိတံ ကသိဏနိမိတ္တံ "လောကော"တိ ကဟေန တ တက္ကေန တ ဥပ္ပန္နဒိဋ္ဌိ။ လာဘီ ဟိ ဈာနစက္ခုနာ ပဿိတွာ ဂဏှာတိ, ဣတရော တက္ကမတ္တေန။ **အနန္တတ** တိ သမန္တ

တတော ဝမိုတံ အပ္ပမာဏံ ကသိဏနိမိတ္တံ ''လောကော''တိ ကဟေန တ တက္ကေန တ ဥပ္ပန္နဒိဋ္ဌိ။ **တံ ဇီဝံ တံ သရီရ** န္တိ ဇီဝေ သရီရဥ္စ ဧကမေဝ ဝတ္ထုတိ ဥပ္ပန္နဒိဋ္ဌိ။ **ဝိသ္သဋ္ဌာနီ** တိ သကပရိစ္စဇနဝသေန နိသ္သဋ္ဌာနိ။ **ဝန္တာနီ** တိ ဣဒံ ပုန အနာဒိယနဘာဝဒဿနဝသေန ဝုတ္တံ။ စတ္တမ္ပိ ဟိ ကေစိ ဂဏှန္တိ, နယိဒမေဝန္တိ ဒဿနတ္ထံ **''ဝန္တာ နီ''**တိ ဝုတ္တံ။ န ဟိ ယံ ဝယေန ဝန္တံ, န သော တံ ပုန အာဒီယတိ။ ဝန္တမ္ပိ ကိဉ္စိ သသန္တတိလဂ္ဂံ သိယာ, နယိဒမေဝန္တိ ဒဿနတ္ထံ **''မုတ္တာနီ''** တိ ဝုတ္တံ။ တေနေတဟ **''ဆိန္နဗန္ဓနာနိ ကတာနီ''** တိ, သန္တတိတော ဝိနိမောစနဝသေန ဆိန္နဗန္ဓနာနိ ကတာနီတိ အတ္ထော။ မုတ္တမ္ပိ ကိဉ္စိ မုတ္တဗန္ဓနံ ဝိယ ဖလံ ကုဟိဉ္စိ တိဋ္ဌတိ, န ဧဝမိဒန္တိ ဒဿနတ္ထံ **''ပဟီနာနီ''**တိ ဝုတ္တံ။ ယထာ ကိဉ္စိ ဒုန္နိသ္သဋ္ဌံ ပုန အာအာယ သမ္ဘဒေဝ နိသ္သဋ္ဌံ ''ပဋိနိသ္သဋ္ဌ''န္တိ ဝုစ္စတိ, ဧဝံ ဝိပဿနာယ နိသ္သဋ္ဌာနိ အာဒိန္နသဒိသာနိ မဂ္ဂေန ပဟီနာနိ ပဋိနိသ္သဋ္ဌာနိ နာမ ဟောန္တီတိ ဒဿနတ္ထံ **''ပဋိ နိသ္သဋ္ဌာနီ''**တိ ဝုတ္တံ။ တေနေတဟ **''ယထာ န ပုန စိတ္တံ အာရောဟန္တိ, ဧဝံ ပဋိနိသ္သဇ္ဇိတာနီ''** တိ။

ကာမေသနာတိ ကာမာနံ ဧသနာ, ကာမသင်္ခာတာ တ ဧသနာ ကာမေသနာ။ ဝုတ္တဉှေတံ ''တတ္ထ ကတမာ ကာ မေသနာ? ယော ကာမေသု ကာမစ္ဆန္ဒော ကာမရာဂေ ကာမနန္ဒီ ကာမပိပာသာ ကာမမုစ္ဆာ ကာမဇ္ဈောသာနံ, အယံ ဝုစ္ စတိ ကာမေသနာ''တိ, တသ္မာ ကာမရာဂေ ''ကာမေသနာ''တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တေနေတဟ **''ကာမေသနာ။ပေ။ အနာဂ မိမဂ္ဂေန ပဟီနာ''**တိ။ ဘတနံ ဧသနာ **ဘဝေသနာ**။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ ''တတ္ထ ကတမာ ဘဝေသနာ? ယော ဘဝေသု ဘဝ စ္ဆန္ဒော။ပေ။ ဘဝဇ္ဈောသာနံ, အယံ ဝုစ္စတိ ဘဝေသနာ''တိ, တသ္မာ ဘဝေသနရာဂေ ရူပာရူပဘဝပတ္ထနာတိ ဝေဒိ တဗ္ဗော။ တေနေတဟ **''ဘဝေသနာ ပန အရဟတ္တမဂ္ဂေန ပဟီယတိ''** တိ။

ဗ္ရဟ္မစရိယဿ ဧသနာ **ဗ္ရဟ္မစရိယေသနာ** ။ သာ စ မဂ္ဂဗ္ရဟ္မစရိယဿ, ဒိဋ္ဌိဂတိကသမ္မတဗ္ရဟ္မစရိယ ဿ စ ဂဝေသနဝသေန ဒွိပ္ပကာရာတိ အာဟ **''ဗ္ရဟ္မစရိယံ ဧသိဿာမီ''** တိအာဒိ။ ဒိဋ္ဌိဂတိကသမ္မတဿ ဗ္ရဟ္ မစရိယဿ ဧသနာပိ ဟိ ဗ္ရဟ္မစရိယေသနာတိ ဝုစ္စတိ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ –

> ''တတ္ထ ကတမာ ဗ္ရဟ္မစရိယေသနာ? သဿတော လောကောတိ တ, အသဿတော လောကောတိ တ, အန္တဝာ လောကောတိ တ, အနန္တဝာ လောကောတိ တ, တံ ဇီဝံ တံ သရီရန္တိ တ, အညံ ဇီဝံ အညံ သရီရန္တိ တ, ဟောတိ တထာဂတော ပရံ မရဏာတိ တ, န ဟောတိ တထာဂတော ပရံ မရဏာတိ တ, ဟောတိ စ န စ ဟောတိ တထာဂတော ပရံ မရဏာတိ တ, နေဝ ဟောတိ န န ဟောတိ တထာဂတော ပရံ မရဏာတိ တ, ယာ ဧဝရူပါ ဒိဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌိဂတံ ဒိဋ္ဌိဂဟနံ ဒိဋ္ဌိကန္တာရံ ဒိဋ္ဌိဝိသူကာယိကံ ဒိဋ္ဌိဝိပ္ဖန္ဒိတံ ဒိဋ္ဌိသံယောဇနံ ဂဟော ပတိဋ္ဌာ ဟော အဘိနိဝေသော ပရာမာသော ကုမ္မဂ္ဂေ မိစ္ဆာပထော မိစ္ဆတ္တံ တိတ္ထာယတနံ ဝိပရိယေသဂ္ဂဟော, အယံ ဝုစ္စတိ ဗ္ရဟ္မစရိယေသနာ''တိ (ဝိဘ. ၉၁၉)။

တသ္မာ ဒိဋ္ဌိဂတိကသမ္မတဿ ဗ္ရဟ္မစရိယဿ ဧသနာ ဒိဋ္ဌိဗ္ရဟ္မစရိယေသနာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တေနေတဟ **''ဒိဋ္ဌိဗ္ရဟ္မစရိယေသနာ ပန သောတာပတ္တိမဂ္ဂေနေဝ ပဋိပ္ပဿမ္ဘတီ''**တိ။ တော္တာဝတာ စ ရာဂဒိဋ္ဌိယော ဧသနာတိ ဒဿိတံ ဟောတိ။ န ကေဝလဉ္စ ရာဂဒိဋ္ဌိယော ဧဝ ဧသနာ, တဒေကဋ္ဌံ ကမ္မမ္ပိ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ –

> ''တတ္ထ ကတမာ ကာမေသနာ? ကာမရာဂေ တဒေကဋ္ဌံ အကုသလံ ကာယကမ္မံ ဝစီကမ္မံ မနောကမ္မံ, အယံ ဝုစ္စတိ ကာမေသနာ။ တတ္ထ ကတမာ ဘဝေသနာ? ဘဝရာဂေ တဒေကဋ္ဌံ အကုသလံ ကာယကမ္မံ ဝစီက မ္မံ မနောကမ္မံ, အယံ ဝုစ္စတိ ဘဝေသနာ။ တတ္ထ ကတမာ ဗ္ရဟ္မစရိယေသနာ? အန္တဂ္ဂါဟိကာ ဒိဋ္ဌိ တဒေ ကဋ္ဌံ အကုသလံ ကာယကမ္မံ ဝစီကမ္မံ မနောကမ္မံ, အယံ ဝုစ္စတိ ဗ္ရဟ္မစရိယေသနာ''တိ (ဝိဘ. ၉၁၉)။

နဝဝိဓမာနောတိ ''သေယျဿ သေယျောဟမသ္မီ''တိအာဒိနာ (သံ. နိ. ၄.၁၀၈; ဓ. သ. ၁၁၂၁; ဝိဘ. ၈၆၆; မဟာ နိ. ၂၁) အာဂတော နဝဝိဓမာနော။

''ကာမေသနာ''တိအာဒိကထာယ ပန **ဗ္ရဟ္မစရိယေသနာ သဟာ** တိ ဗ္ရဟ္မစရိယေသနာယ သဒ္ဓိံ။ ဝိဘတ္တိလော ပေန ဟိ အယံ နိဒ္ဒေသော။ ကရဏတ္တေ တ ဇေတံ ပစ္စတ္တဝစနံ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ ''ဗ္ရဟ္မစရိယေသနာယ သဒ္ဓိံ ကာမေသနာ ဘဝေသနာတိ တိဿော ဧသနာ''တိ။ တာသု ဗ္ရဟ္မစရိယေသနံ သရူပတော ဒဿေတုံ **''ဣတိသစ္စပရာ မာသော, ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနာ သမုဿယာ''**တိ ဝုတ္တံ။ တဿတ္ထော – ဣတိ ဧဝံ သစ္စန္တိ ပရာမာသော **ဣတိသစ္စပရာမာ**

သော။ ကူဒမေဝ သစ္စံ မောဃမညန္တိ ဒိဋ္ဌိယာ ပဝတ္တိအာကာရံ ဒဿေတိ။ ဒိဋ္ဌိယော ဧဝ သဗ္ဗာနတ္ထဟေတုဘာဝတော **ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနာ** ။ ဝုတ္တဉှေတံ – “မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပရမာဟံ, ဘိက္ခဝေ, ဝဇ္ဇံ ဝဒါမီ”တိ (အ. နိ. ၁.၃၁၀)။ တာ ဧဝ စ ဥပရူပရိ ဝုဒ္ဓိယာ မာနလောဘာဒိကိလေသသမုဿယနေန ဝဋ္ဋဒုက္ခသမုဿယနေန စ **သမုဿယာ,** “ကူဒမေဝ သစ္စံ မောဃမည”န္တိ မိစ္ဆာဘိနိဝိသမာနာ သဗ္ဗာနတ္ထဟေတုကာ ကိလေသဒုက္ခုပ္ပစယတော ဟေတုဘူတာ စ ဒိဋ္ဌိယော ဗ္ရဟ္မစရိယေသနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဧတေန ပဝတ္တိအာကာရတော နိဗ္ဗတ္တိတော စ ဗ္ရဟ္မစရိယေသနာ ဒဿိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

သဗ္ဗရာဂဝိရတ္တဿာ တိ သဗ္ဗေဟိ ကာမဘဝရာဂေဟိ ဝိရတ္တဿ။ တတော ဧဝ တဏှာက္ခယသင်္ခါတေ နိဗ္ဗာနေ ဝိမုတ္တတ္တာ **တဏှက္ခယဝိမုတ္တိနော** အရဟတော။ **ဧသနာ ပဋိနိဿဋ္ဌာ** တိ ကာမေသနာ, ဘဝေသနာ သဗ္ဗသော နိဿဋ္ဌာ ပဟီနာ။ **ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနာ သမူဟတာ** တိ ဗ္ရဟ္မစရိယေသနာသင်္ခါတာ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနာ စ ပဌမမဂ္ဂေနေဝ သမုဂ္ဃာတိတာ။ ဧဝမ္ပိ ကူမိဿာ ကထာယ အတ္ထဝဏ္ဏနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သေသံ သုဝိညေယ္ယမေဝ။

ပတိလီနသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. ဥဇ္ဇယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၉. နဝမေ **အနုကုလယည**န္တိ အနုကုလံ ကုလာနုက္ကမံ ဥပာဒာယ ဒာတဗ္ဗအန္နံ။ တေနာဟ **“အမ္ဟာကံ။ပေ။ ကုလာနုကုလဝသေန ယဇိတဗ္ဗ”**န္တိ။ ဝံသပရမ္ပရာယ ပစ္ဆာ ဒုဂ္ဂတပုရိသေဟိ ပဒာတဗ္ဗအန္နံ။ ဧဝရူပံ ကုလံ သီလဝန္တေ ဥဒ္ဒိဿ နိဗဒ္ဓအန္နံ, တသ္မိံ ကုလေ ဒလိဒ္ဒာနိပိ န ဥပစ္ဆိန္ဒန္တိ။ တတြိဒံ ဝတ္ထု – အနာထပိဏ္ဍိကဿ ဃရေ ပဉ္စ သလာကဘတ္တသတာနိ ဒီယိံသု။ ဒန္တမယသလာကာနံ ပဉ္စသတာနိ အဟေသုံ။ အထ တံ ကုလံ အနုက္ကမေန အလိဒ္ဒိယေန အဘိဘူတံ။ ဧကာ တသ္မိံ ကုလေ အရိကာ ဧကသလာကတော ဥဒ္ဓံ အတုံ နာသက္ခိ။ သာပိ ပစ္ဆာ သာတတဟန္နံ ရဇ္ဇံ ဌံ ဂန္တ္ဝာ ခလံ သောဓေတွာ လဒ္ဓဓညေန တံ သလာကံ အဒာသိ။ ဧကော ထေရော ရညော အာရောစေသိ။ ရာဇာ တံ အာနေတွာ အဂ္ဂမဟေသိဋ္ဌာနေ ဌပေသိ။ သာ တတော ပဋ္ဌာယ ပုန ပဉ္စပိ သလာကသတာနိ ပဝတ္တေသိ။

အဿမေဓ န္တိအာဒီသု ပောရာဏကရာဇကာလေ ကိရ သဿမေဓံ, ပုရိသမေဓံ, သမ္မာပာသံ, ဝါစာပေယျန္တိ စတ္တာရိ သင်္ဂဟဝတ္ထူနိ အဟေသုံ, ယေဟိ ရာဇာနော လောကံ သင်္ဂဏှိံသု။ တတ္ထ နိပ္ဖန္နသဿတော ဒသမဘာဂဂ္ဂဟဏံ **သဿမေဓံ** နာမ, သဿသမ္ပာဒနေ မေဓာဝိတာတိ အတ္ထော။ မဟာယောဓာနံ ဆမာသိကဘတ္တဝေတနာနုပ္ပဒာနံ **ပုရိသမေဓံ** နာမ, ပုရိသသင်္ဂဏှနေ မေဓာဝိတာတိ အတ္ထော။ ဒလိဒ္ဒမနုဿာနံ ဟတ္ထေ လေခံ ဂဟေတွာ တီဏိ ဝဿာနိ ဝိနာ ဝဍ္ဎိယာ သဟဿဒ္ဝိသဟဿမတ္တဓနာနုပ္ပဒာနံ **သမ္မာပာသံ** နာမ။ တဉှိ သမ္မာ မနုဿေ ပာသေတိ ဟဒယေ ဗန္ဓိတွာ ဝိယ ဌပေတိ, တသ္မာ သမ္မာပာသန္တိ ဝုစ္စတိ။ “တာတ, မာတုလာ”တိအာဒိနာ ပန သဏှဝါစာဘဏနံ **ဝါစာပေယျံ** နာမ, ပေယျဝဇ္ဇံ ပိယဝစနတာတိ အတ္ထော။ ဧဝံ စတူဟိ ဝတ္ထူဟိ သင်္ဂဟိတံ ရဋ္ဌံ ကူဒ္ဓဋ္ဌေဝ ဟောတိ ဖီတဉ္စ ပဟူတအန္နပာနံ ခေမံ နိရဗ္ဗုဒံ, မနုဿာ မုဒာ မောဒနာ ဥရေ ပုတ္တေ နစ္စေန္တာ အပာရုတဃရဒ္ဝါရာ ဝိဟရန္တိ။ ကူဒံ ဃရဒ္ဝါရေသု အဂ္ဂဠာနံ အဘာဝတော **နိရဂ္ဂဠ** န္တိ ဝုစ္စတိ။ အယံ ပောရာဏိကာ ပဝေဏီ။ အပရဘာဂေ ပန ဩက္ကာကရာဇကာလေ ဗြာဟ္မဏာ ကူမာနိ စတ္တာရိ သင်္ဂဟဝတ္ထူနိ ကူမဉ္စ ရဋ္ဌသမ္ပတ္တိံ ပရိဝတ္တေန္တာ ဥမ္မူလံ ကတွာ အဿမေဓံ ပုရိသမေဓန္တိအာဒိကေ ပဉ္စ ယညေ နာမ အကံသု။ ဝုတ္တဉှေတံ ဘဂဝတာ ဗြာဟ္မဏဓမ္မိယသုတ္တေ –

> “တေသံ အာသိ ဝိပလ္လာသော၊ ဒိသွာန အဏုတော အဏုံ။ပေ။။
> တေ တတ္ထ မန္တေ ဂန္ထေတွာ၊ ဩက္ကာကံ တဒုပာဂမု”န္တိ။ (သု. နိ. ၃၀၁-၃၀၄)။

ကူအာနိ တေဟိ ပရိဝတ္တေတွာ ဌပိတမတ္ထံ ဒဿေန္တော **“အဿမေဓ”** န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **မေဓန္တီ** တိ ဝဓေန္တိ။ **ဒ္ဝီဟိ ပရိယညေဟီ**တိ မဟာယညဿ ပုဗ္ဗဘာဂေ ပစ္ဆာ စ ပဝတ္တေတဗ္ဗေဟိ ဒ္ဝီဟိ ပရိတရယညေဟိ။ **သတ္တနဝုတိပဉ္စပသုသတဃာတဘိံသနဿာ** တိ သတ္တနဝုတာဓိကာနံ ပဉ္စန္နံ ပသုသတာနံ မာရဏေန ဘေရဝဿ ဟာပဘီရုကာနံ ဘယာဝဟဿ။ တထာ ဟိ ဝဒန္တိ –

‘‘ဆသတာနိ နိယုဇ္ဇန္တိ၊ ပသူနံ မဇ္ဈိမေ ဟနိ။
အသ္သမေဓဿ ယညဿ၊ ဦနာနိ ပသူဟိ တီဟိ’’တိ။ (သံ. နိ. ဋ္ဌီ. ၁.၁.၁၂၀)။

သမ္မ န္တိ ယုဂစ္ဆိဒ္ဒေ ပက္ခိပိတဗ္ဗဒဏ္ဍကံ။ **ဟာသန္တိ** တိ ခိပန္တိ။ **သံဟာရိမေဟီ**တိ သကဋေဟိ ဝဟိတဗ္ဗေဟိ။ ပုဗ္ဗေ ကိရ ဧကော ရာဇာ သမ္မာပာသံ ယဇန္တော သရဿတိနဒိတီရေ ပထဝိယာ ဝိဝရေ ဒိန္နေ နိမုဂ္ဂေယေဝ အပော သိ, အန္ဓဗာလဗ္ရာဟ္မဏာ ဂတာနုဂတိဂတာ ‘‘အယံ တဿ သဂ္ဂဂမနမဂ္ဂေ’’တိ သညာယ တတ္ထ သမ္မာပာသယညံ ပဋ္ဌပေန္တိ။ တေန ဝုတ္တံ **‘‘နိမုဂ္ဂေကာသတော ပဘုတိ’’** တိ။ အယူပေ အပ္ပကဒိဝသေ ယာဂေ, သယူပေ ဗဟုဒိဝသံ နေယ္ယော **သတ္တယာဂေ** တိ။ မန္တပဒာဘိသင်္ခတာနံ သပ္ပိမဓူနံ **တဇမိ**တိ သမညာ။ ဟိရညသုဝဏ္ဏဂေမဟိံသာဒိ **သတ္တရသကဒက္ခိဏာဿ** ။ သာရဂဗ္ဘကောဋ္ဌာဂာရာဒီသု နတ္ထိ ဧတ္ထ အဂ္ဂဠန္တိ **နိရဂ္ဂဠော** ။ တတ္ထ ကိရ ယညေ အတ္တနော သာပတေယ္ယံ အနဝသေသတော အနိဂူဟိတ္ဝာ နိယ္ယာတီယတိ။

မဟာရမ္ဘာ တိ ဗဟုပသုဃာတကမ္မာ။ အဋ္ဌကထာယံ ပန ‘‘ဝိဝိဓာ ယတ္ထ ဟညရေ’’တိ ဝက္ခမာနတ္တာ ‘‘မဟာကိ စ္စာ မဟာကရဏီယာ’’တိ ပဌမော အတ္ထဝိကပ္ပော ဝုတ္တော။ ဒုတိယော ပန အတ္ထဝိကပ္ပော ‘‘မဟာရမ္ဘာတိ ပပဥ္စ သေန အဇေဠကာ’’တိအာဒိ ဝုတ္တန္တိ အဓိပ္ပာယေန **‘‘အပိစာ’’**တိအာဒိနာ အာရဒ္ဓေါ။ **နိရာရမ္ဘာ** တိ ဧတ္ထာပိ ဝုတ္တ နယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ နနု စ ဟဏာတိပာတာဒိအကုသလကမ္မဿ အပ္ပမတ္တကမ္ပိ ဖလံ နုပလဗ္ဘတိ, တသ္မာ တဿ နိပ္ဖလဘာဝံ အဝတွာ ‘‘န တေ ဟောန္တိ မဟပ္ဖလာ’’တိ ကသ္မာ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **‘‘နိရဝသေသတ္ထေ’’**တိအာဒိ။ အနုဂတံ ကုလန္တိ **အနုကုလံ,** ကုလာနုဂတန္တိ အတ္ထော။ ယေ နိစ္စဘတ္တာဒိ ပုဗ္ဗပုရိသေဟိ ပဋ္ဌပိတံ အပရာပရံ အနုပစ္ဆိန္နတ္တာ မနုဿာ ဒဒန္တိ, တေ အနုကုလံ ယဇန္တိ နာမ။ တေနေတဟ **‘‘ယေ အညေ အနုကုလံ ယဇန္တီ’’**တိအာဒိ။

ဥဇ္ဇယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ဥဒာယိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၀. ဒသမေ **ဟဏာသမာရမ္ဘရဟိတ** န္တိ ဟဏာဃာတရဟိတံ။ **အဗ္ယာဗဇ္ဈံ သုခံ လောကံ, ပဏ္ဍိတော ဥပပဇ္ဇတီ** တိ ကာမစ္ဆန္ဒာဒိဗ္ယာပာဒဝိရဟိတတ္တာ အဗ္ယာဗဇ္ဈံ နိဒ္ဒုက္ခံ။ ပရပီဠာဘာဝေ ပန ဝတ္တဗ္ဗံ နတ္ထိ။ ဈာနသမာပတ္တိ ဝသေန သုခဗဟုလတ္တာ သုခံ ဧကန္တသုခံ ဗြဟ္မလောကံ ဈာနပုညေန, ဣတရပုညေန ပန တဒညသမ္ပတ္တိဘဝသင်္ခါတံ သုခံ လောကံ ပဏ္ဍိတော သပ္ပညော ဥပေတိ။ သေသံ ဥတ္တာနမေဝ။

ဥဒာယိသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

စက္ကဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ရောဟိတဿဝဂ္ဂေါ

၁. သမာဓိဘာဝနာသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၁. ပဉ္စမဿ ပဌမေ **ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရာယာ**တိ ဣမသ္မိံယေဝ အတ္တဘာဝေ သုခဝိဟာရတ္ထာယ, နိက္ကိလေသတာယ နိရာမိသေန သုခေန ဝိဟရဏတ္ထာယာတိ အတ္ထော။ ဣမိနာ စတ္တာရိ ဖလသမာပတ္တိဈာနာနိ ခီဏာသဝဿ အာသဝက္ခယာဓိဂမတော အပရဘာဂေ အဓိဂတရူပါရူပဇ္ဈာနာနိ စ ကထိတာနိ။ **ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏဒဿနပ္ပဋိလာဘာယာ**တိ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏပ္ပဋိလာဘတ္ထာယ။ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏဉှိ ရူပဂတဿ ဒိဗ္ဗဿ ဣတရဿ စ ဒဿနဋ္ဌေန ဣဓ "ဉာဏဒဿန"န္တိ အဓိပ္ပေတံ။ **အာလောကသညံ မနသိ ကရောတီ**တိ ဒိဝါ ဝါ ရတ္တိံ ဝါ သူရိယဒီပစန္ဒမဏိဉက္ကာဝိဇ္ဇုလတာဒီနံ အာလောကော ဒိဝါ ရတ္တိဉ္စ ဥပလဒ္ဓော, ယထာလဒ္ဓဝသေနေဝ အာလောကံ မနသိ ကရောတိ စိတ္တေ ဌပေတိ, တထာ စ နံ မနသိ ကရောတိ, ယထာဿ သုဘာဝိတာလောကကသိဏဿ ဝိယ ကသိဏာလောကော ယထိစ္ဆကံ ယာဝဒိစ္ဆကဉ္စ သော အာလောကော ရတ္တိယံ ဥပတိဋ္ဌတိ, ယေန တတ္ထ ဒိဝါသညံ ဌပေတိ, ဒိဝါ ဝိယ ဝိဂတထိနမိဒ္ဓော ဟောတိ။ တေနာဟ **"ယထာ ဒိဝါ တထာ ရတ္တိ"**န္တိ။

ယထာ ဒိဝါ အာလောကသညာ မနသိ ကတာ, တထေဝ နံ ရတ္တိမ္ပိ မနသိ ကရောတီတိ ယထာ ဒိဝါ ဒိဋ္ဌော အာလောကော, တထေဝ တံ ရတ္တိံ မနသိ ကရောတိ။ **ဒုတိယပဒေ**တိ "ယထာ ရတ္တိံ တထာ ဒိဝါ"တိ ဣမသ္မိံ ဝါကျေ။ **သေ နယော**တိ ဣမိနာ ယထာ ရတ္တိယံ စန္ဒာလောကာဒိ အာလောကော ဒိဋ္ဌော, ဧဝမေဝ ရတ္တိံ ဒိဋ္ဌာကာရေနေဝ ဒိဝါ တံ အာလောကံ မနသိ ကရောတိ စိတ္တေ ဌပေတီတိ ဣမမတ္ထံ အတိဒိသတိ။ **ဣတိ ဝိဝဋေန စေတသာ**တိ ဧဝံ အပိဟိတေန စိတ္တေန, ထိနမိဒ္ဓာပိဓာနေန အပိဟိတစိတ္တေနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အပရိယောနဒ္ဓေနာ**တိ သမန္တတော အနဒ္ဓေန အသဉ္ဆာဒိတေန။ **ကိဉ္စာပိ** တိအာဒိနာ အတ္တနာ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ သမတ္ထေတိ။ **အာလောကသဒိသံ ကတံ** "ယထာ ဒိဝါ တထာ ရတ္တိ"န္တိအာဒိနာ။

သတ္တဋ္ဌာနိကဿာတိ "အဘိက္ကန္တေ ပဋိက္ကန္တေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတီ"တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၁.၂၁၄; ၂.၃၇၆; မ. နိ. ၁.၁၀၉) ဝုတ္တဿ သတ္တဋ္ဌာနိကဿ သတိသမ္ပဇညဿ အတ္ထာယ။ **ပရိဂ္ဂဟိတဝတ္ထာရမ္မဏတာယာ**တိ ဝတ္ထုနော အာရမ္မဏဿ စ ယာထာဝတော ဝိဒိတဘာဝေန။ ယထာ ဟိ သပ္ပံ ပရိယေသန္တေန တဿ အာသယေ ဝိဒိတေ သောပိ ဝိဒိတော ဂဟိတော ဧဝ စ ဟောတိ မန္တာဂဒဗလေန တဿ ဂဟဏဿ သုကရတ္တာ, ဧဝံ ဝေဒနာယ အာသယဘူတေ ဝတ္ထုမှိ အာရမ္မဏေ စ ဝိဒိတေ အာဒိကမ္မိကဿပိ ဝေဒနာ ဝိဒိတာ ဂဟိတာ ဧဝ ဟောတိ သလက္ခဏတော သာမညလက္ခဏတော စ တဿာ ဂဟဏဿ သုကရတ္တာ။ ပဂေဝ ပရိညာတဝတ္ထုကဿ ခီဏာသဝဿ။ တဿ ဟိ ဥပ္ပာဒက္ခဏေပိ ဌိတိက္ခဏေပိ ဘင်္ဂက္ခဏေပိ ဝေဒနာ ဝိဒိတာ ပါကဋာ ဟောန္တိ "တာ ဝေဒနာ ဧဝံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ"တိအာဒိနာ။ န ကေဝလဉ္စ ဝေဒနာ ဧဝ, ဣဓ ဝုတ္တာ သညာဒယောပိ အဝုတ္တာ စေတနာဒယောပိ ဝိဒိတာဝ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ စေဝ တိဋ္ဌန္တိ စ နိရုဇ္ဈန္တိ စ။ နိဒဿနမတ္တဉ္စေတံ, ယဒိဒံ ပါဠိယံ ဝေဒနာသညာဝိတက္ကဂ္ဂဟဏံ။ တေန အနဝသေသတော သဗ္ဗဓမ္မာနမ္ပိ ဥပ္ပာဒါဒိတော ဝိဒိတဘာဝံ ဒဿေတိ။

အပိစ ဝေဒနာယ ဥပ္ပာဒော ဝိဒိတော ဟောတိ, ဥပဋ္ဌာနံ ဝိဒိတံ ဟောတိ, အတ္ထင်္ဂမော ဝိဒိတော ဟောတိ။ ကထံ ဝေဒနာယ ဥပ္ပာဒော ဝိဒိတော ဟောတိ ? အဝိဇ္ဇာသမုဒယာ ဝေဒနာသမုဒယော, တဏှာသမုဒယာ ကမ္မသမုဒယော, ဖဿသမုဒယာ ဝေဒနာသမုဒယောတိ နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏံ ပဿန္တောပိ ဝေဒနာက္ခန္ဓဿ သမုဒယံ ပဿတိ။ ဧဝံ ဝေဒနာယ ဥပ္ပာဒော ဝိဒိတော ဟောတိ။ ကထံ ဝေဒနာယ ဥပဋ္ဌာနံ ဝိဒိတံ ဟောတိ? အနိစ္စတော မနသိကရောတော ခယတုပဋ္ဌာနံ ဝိဒိတံ ဟောတိ, ဒုက္ခတော မနသိကရောတော ဘယတုပဋ္ဌာနံ ဝိဒိတံ ဟောတိ, အနတ္တတော မနသိကရောတော သုညတုပဋ္ဌာနံ ဝိဒိတံ ဟောတိ။ ဧဝံ ဝေဒနာယ ဥပဋ္ဌာနံ ဝိဒိတံ ဟောတိ။ ဣတိ ခယတော ဘယတော သုညတော ဇာနာတိ။ ကထံ ဝေဒနာယ အတ္ထင်္ဂမော ဝိဒိတော ဟောတိ? အဝိဇ္ဇာနိရောဓာ ဝေဒနာနိရောဓော။ပေ.။ ဧဝံ ဝေဒနာယ အတ္ထင်္ဂမော ဝိဒိတော ဟောတိ။ ဣမိနာပိ နယေနေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဣတိ ရူပန္တိ ဧတ္ထ **ဣတိ**သဒ္ဒော အနဝသေသတော ရူပဿ သရူပနိဒဿနတ္ထောတိ တဿ **ဣဒံ ရူပန္တိ** ဧတေန သာဓာရဏတော သရူပနိဒဿနမာဟ, **ဧတ္တကံ ရူပ**န္တိ ဧတေန အနဝသေသတော, **န ဣတော ပရံ ရူပံ အတ္ထီ**

တိ တဗ္ဗိနိမုတ္တဿ အညဿ အဘာဝံ။ **ဣတိ ဝေဒနာ**တိအာဒီသုပိ အယံ ဝေဒနာ, ဧတ္တကာ ဝေဒနာ, ဣတော ပရံ ဝေဒနာ နတ္ထိ။ အယံ သညာ။ပေ.။ ဣမေ သင်္ခါရာ။ပေ.။ ဣဒံ ဝိညာဏံ, ဧတ္တကံ ဝိညာဏံ, ဣတော ပရံ ဝိညာဏံ နတ္ထီတိ ဧဝမတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗောတိ အာဟ **"ဝေဒနာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော"**တိ။

ဉာဏေန ဇာနိတွာ ပရောပရာနိ။ **ပရောပရာနီ**တိ ပရာနိ စ ဩပရာနိ စ။ **ဥတ္တမာဓမာနီ** တိ ပရတ္တဘာဝသကတ္တာဘာတဒီနိ ဥတ္တမာဓမာနိ။ **စလိတန္တိ** တဏှာဟာဒိဋ္ဌိဝိပ္ဖန္ဒိတံ။ **အနီဃော**တိ ရာဂဒိဤဃရဟိတော။ **အတာရိ သော**တိ သော ဧဝရူပော အရဟာ ဇာတိဇရံ အတရိ။

သမာဓိဘာဝနာသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂-၄. ပဉှဗျာကရဏသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၄၂-၄၄. ဒုတိယေ **ဧတေသံ ပဉှာနန္တိ** ဧကံသဗျာကရဏာဒီနံ စတုန္နံ ပဉှာနံ။ **တသ္မိံ တသ္မိံ ဌာနေ ဗျာကရဏံ ဇာနာတီ**တိ "စက္ခုံ အနိစ္စ"န္တိ ပုဋ္ဌေ "အနိစ္စ"န္တိ ဧကံသေနေဝ ဗျာကာတဗ္ဗံ။ "အနိစ္စံ နာမ စက္ခု"န္တိ ပုဋ္ဌေ ပန "န ကေဝလံ စက္ခုမေဝ, သောတမ္ပိ အနိစ္စ"န္တိ ဧဝံ ဝိဘဇိတွာ ဗျာကာတဗ္ဗံ။ "ယထာ စက္ခုံ တထာ သောတံ, ယထာ သောတံ တထာ စက္ခု"န္တိ ပုဋ္ဌေ "ကေနဋ္ဌေန ပုစ္ဆသီ"တိ ပဋိပုစ္ဆိတွာ "ဒဿနဋ္ဌေန ပုစ္ဆာမီ"တိ ဝုတ္တေ "န ဟိ"တိ ဗျာကာတဗ္ဗံ။ "အနိစ္စဋ္ဌေန ပုစ္ဆာမီ"တိ ဝုတ္တေ "အာမာ"တိ ဗျာကာတဗ္ဗံ။ "တံ ဇီဝံ တံ သရီရ"န္တိအာဒီနိ ပုဋ္ဌေန ပန "အဗျာကတမေတံ ဘဂဝတာ"တိ ဌပေတဗ္ဗော, ဧသ ပဉှော န ဗျာကာတဗ္ဗောတိ ဧဝံ ဇာနာတီတိ အတ္ထော။ **အတ္ထသမာဂမေနာ** တိ အတ္ထဿ ပဋိလာဘေန လဒ္ဓဗ္ဗေန။ သမိတိ သင်္ဂတိ သမောဓာနန္တိ သမယော, ပဋိလာဘော။ သမယော ဧဝ **အဘိသမယော,** အဘိမုခဘာဝေန တ သမယော **အဘိသမယော**တိ ဧဝမေတ္ထ ပဒတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။ တတိယစတုတ္ထာနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

ပဉှဗျာကရဏသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅-၆. ရောဟိတဿသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၄၅-၄၆. ပဉ္စမေ (သံ. နိ. ဋီ. ၁.၁.၁၀၇) **ဧကောကာသေ**တိ စက္ကဝာဠဿ ပရိယန္တသညိတေ ဧကသ္မိံ ဩကာသေ။ **ဘုမ္မ** န္တိ "ယတ္ထာ"တိ ဣဒံ ဘုမ္မဝစနံ။ သာမညတော ဝုတ္တမ္ပိ "သော လောကဿ အန္တော"တိ ဝစနတော ဝိသိဋ္ဌ ဌဝိသယမေဝ ဟောတိ။ "န ဇာယတိ, န မီယတီ"တိ ဝတွာ ပုန "န စဝတိ, န ဥပပဇ္ဇတီ"တိ ကသ္မာ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **"ဣဒံ အပရာပရံ။ပေ.။ ဂဟိတ"**န္တိ။ **ပဒဂမနေနာ**တိ ပဒသာ ဂမနေန။ **သတ္တာ သင်္ခါရလောကဿ အန္တံ သန္ဓာယ ဝဒတိ** ဥပရိ သဗ္ဗာနိ ပကာသေတုကာမော။ သင်္ခါရလောကဿ ဟိ အန္တော နိဗ္ဗာနံ။

ဒဠှဟံ ထိရံ ဓနု ဧတဿာတိ ဒဠှဓန္ဓတ, သော ဧဝ "ဒဠှဓမ္မာ"တိ ဝုတ္တော။ တေနာဟ **"ဒဠှဓနူ"**တိ။ **ဥတ္တမပ္ပမာဏံ** နာမ သဟဿထာမဓနု။ ဓနုဂ္ဂဏှာဟနသိပ္ပဓိတ္တကတာယ ဓနုဂ္ဂဟော, န ဓနုဂ္ဂဟဏမတ္တေနာတိ အာဟ **"ဓနုဂ္ဂဟောတိ ဓနုအာစရိယော"** တိ။ "ဓနုဂ္ဂဟော"တိ ဝတွာ "သိက္ခိတော"တိ ဝုတ္တေ ဓနုသိက္ခာယ သိက္ခိတောတိ ဝိညာယတိ။ သိက္ခာ စ ဧတ္တကေန ကာလေန သိက္ခန္တဿ ဥက္ကံသဂတာ ဟောတီတိ အာဟ **"ဒွါဒသ ဝဿာနိ ဓနုသိပ္ပံ သိက္ခိတော"**တိ။ **ဥသဘပ္ပမာဏေ** တိ ဝီသတိ ယဋ္ဌိယော ဥသဘံ, တသ္မိံ ဥသဘပ္ပမာဏေ ပဒေသေ။ **တလဂ္ဂ** န္တိ တလကောဋိံ။ **ကတဟတ္ထော** တိ ပရိစိတဟတ္ထော။ **ကတသရက္ခေပော** တိ ထိရလက္ခေ စ စလလက္ခေ စ ပရေသံ ဒဿနဝသေန သရက္ခေပဿ ကတာဝီ။ တေနာဟ **"ဒဿိတသိပ္ပော"** တိ, "ကတယောဂ္ဂေါ"တိ ဧကေ။ အသနန္တိ ဧ တေနာတိ **အသနံ,** ကဏ္ဍော။ **တာလစ္ဆာဒိ** န္တိ တာလစ္ဆာယံ။ သာ ပန ရတနမတ္တာ ဝိဒတ္ထိစတုရင်္ဂုလာ။

ပုရတ္ထိမာ သမုဒ္ဒာ တိ ဧကသ္မိံ စက္ကဝာဠေ ပုရတ္ထိမာ သမုဒ္ဒာ။ သမုဒ္ဒသီသေန ပုရတ္ထိမစက္ကဝာဠမုခဝဋ္ဋိံ ဝဒတိ။ **ပစ္ဆိမသမုဒ္ဒော** တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ **နိပ္ပပဉ္စတ** န္တိ အဒန္ဓကာရိတံ။ **သမ္ပတ္တေ** တိ တာဒိသေန ဇဝေန ဂစ္ဆန္တေန သမ္ပတ္တေ။ **အနောတတ္တေ** တိ ဧတ္ထာပိ "သမ္ပတ္တေ"တိ ပဒံ အာနေတွာ သမ္ဗန္ဓော, တထာ "နာဂလတာဒန္တကဋ္ဌ"န္တိ ဧတ္ထာပိ။ **တဒာ**တိ ယဒာ သော လောကန္တဂဝေသကော အဟောသိ, တဒါ။ **ဒီဃာယုကကာလော**

တိ အနေကဝဿသဟဿာယုကကာလော။ **စက္ကတဋ္ဌလောကဿာ** တိ သာမညဝသေန ကေဝစနံ, စက္ကတဋ္ဌလော ကာနန္တိ အတ္ထော။ ဣမဿိံ ယေဝ စက္ကတဋ္ဌေ နိဗ္ဗတ္တိပုဗ္ဗပရိစယသိဒ္ဓါယ နိကန္တိယာ။

သသညိမ္ဟိ သမနကေတိ န ရူပဓမ္မမတ္တကေ, အထ ခေါ ပဉ္စက္ခန္ဓသမုဒါယေတိ ဒဿေတိ။ **သမိတဟဟေ**တိ သ မုစ္စိန္နသံကိလေသဓမ္မော။ ဆဋ္ဌံ ဥတ္တာနမေဝ။

ရောဟိတဿသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. သုဝိဒူရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၇. သတ္တမေ **သုဝိဒူရဝိဒူရ**-သဒ္ဒါနံ သမာနတ္ထာနံ ယေဝ ကေတ္ထ ဂဟဏံ ဣဓ နိဒ္ဒေသော ဒူရာသန္နဘာဝဿ အ ပေက္ခာသိဒ္ဓတ္တာ ဣဓာဓိပ္ပေတဿ ဒူရဘာဝဿ ကေနစိ ပရိယာယေန အနာသန္နဘာဝဒဿနတ္ထံ ကတန္တိ အာဟ **"ကေနစိ ပရိယာယေန အနာသန္နာနိ ဟုတွာ"** တိအာဒိ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

သုဝိဒူရသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ဝိသာခသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၈. အဋ္ဌမေ တက္ကရဏစာတုရိယတော ဝစနဂုဏဟေတူနံ ပူရိယာ ဟေရိ, ဟေရိယံ ဘတတိ ဟေရိ, တာယ **ဟေရိ ယာ**။ တေနာဟ **"ပရိပုဏ္ဏတစာယာ"** တိ, အက္ခရပဒပရိပုဏ္ဏာယ တစာယာတိ အတ္ထော။ **အပလိဗုဒ္ဓါယာ**တိ ပိတ္တာ ဒီဟိ န ဝိဗဒ္ဓါယ အနနုဗုဒ္ဓိတာယ။ **အနေလဂလာယာ**တိ အနေလာယ အဂလာယ နိဒ္ဒေသာယ အဂဋ္ဌိတပဒဗျဉ္ဇနာယ စ။ ထေရဿ ဟိ ကထယတော ပဒံ တ ဗျဉ္ဇနံ တ န ပရိဟာယတိ။ တေနာဟ **"အနေလဂလာယာတိ နိဒ္ဒေသာယ စေဝ အဂဋ္ဌိတာယ စာ"**တိအာဒိ။ တတ္ထ **နိဒ္ဒေသာယာ** တိ အတ္ထတော စ ဗျဉ္ဇနတော စ ဝိဂတဒေသာယ။ **အပတိတပဒဗျဉ္ဇနာယာ**တိ အဝိရဟိတပဒဗျဉ္ဇနာယ။ အထ တ **အနေလဂလာယာ**တိ န ဧလံ ဒေသံ ဂလတီတိ အနေလဂလာ။ အဝိစ္ဆိန္နတစာယ အနေလဂလာယ ယထာ ဒန္ဓမနုဿာ မုခေန ခေဋ္ဌံ ဂဋ္ဌန္တေန တစံ ဘာသန္တိ, န ဧဝရူပာယ။ အထ ခေါ နိဒ္ဒေသာယ ဝိသဒတစာယာတိ အတ္ထော။ ဝိဝဋ္ဋပ္ပကာသိနီ တစာ န ကအာဝိ ဝိဝဋ္ဋမုတ္တာတိ ကတွာ အာဟ **"ဝိဝဋ္ဋပရိ ယာပန္နာယာ"**တိ, ဝိဝဋ္ဋံ အမုဉ္စိတွာ ပဝတ္တာယာတိ အတ္ထော။ ဝိဝဋ္ဋပ္ပကာသိနီ ဟိ တစာ ဝိဝဋ္ဋံ ပရိစ္စိဇ္ဇ အာဟ ဒေန္တီ ပဝတ္တတိ။ နဝလောကုတ္တရဓမ္မော သဗ္ဗဓမ္မေဟိ သမုဿိတဋ္ဌေန အဗ္ဘုဂ္ဂတဋ္ဌေန စ ဓဇော နာမာတိ အာဟ **"အဗ္ဘုဂ္ဂတဋ္ဌေနာ"** တိအာဒိ။ သေသမေတ္ထ သုဝိညေယျမေဝ။

ဝိသာခသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. ဝိပလ္လာသသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၉. နဝမေ အနိစ္စာဒီနိ ဝတ္ထူနိ နိစ္စန္တိအာဒိနာ ဝိပရီတတော အသန္တီတိ ဝိပလ္လာသာ , သညာယ ဝိပလ္လာသော **သညာဝိပလ္လာသော** ။ ဣတရေသုပိ တီသု ဧသေဝ နယော။ ဧဝမေတေ စတုန္နံ ဝတ္ထူနံ ဝသေန စတ္တာရော, တေသု ဝတ္ထူသု သညာဒီနံ ဝသေန ဒွာဒသ ဟောန္တိ။ တေသု အဋ္ဌ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေန ပဟီယန္တိ။ **အသုဘေ သုဘန္တိ** သညာစိတ္တဝိပလ္လာသာ သကဒါဂါမိမဂ္ဂေန တနုကာ ဟောန္တိ, အနာဂါမိမဂ္ဂေန ပဟီယန္တိ။ **ဒုက္ခေ သုခ** န္တိ သညာစိတ္တဝိပလ္လာသာ အရဟတ္တမဂ္ဂေန ပဟီယန္တီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

ဝိပလ္လာသသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ဥပက္ကိလေသသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၀. ဒသမေ **ဥပက္ကိလိဋ္ဌဘာဝကရဏေနာ** တိ မလီနဘာဝကရဏေန။ **ပဉ္စဝိဓာယ သုရာယ စတုဗ္ဗိဓဿ စ မေရယ ဿာ**တိ ဧတ္ထ ပူဝသုရာ, ပိဋ္ဌသုရာ, ဩဒနသုရာ, ကိဏ္ဏပက္ခိတ္တာ, သမ္ဘာရသံယုတ္တာတိ ပဉ္စ သုရာ။ ပုပ္ဖာသဝေ,

ဖလာသတေ, မစ္စတာသတေ, ဂုဠ္ဌာသတေတိ စတ္တာရော အာသတ, စတုပ္ပိဓံ မေရယံ နာမ။ တတ္ထ ပူဝေ ဘာဇနေ ပက္ခိပိ တွတ တဇ္ဇံ ဥဒကံ ဒတွာ မဒ္ဒိတွာ ကတာ **ပူဝသုရာ**။ ဧဝံ သေသသုရာပိ။ **ကိဏ္ဏာ** တိ ပန တဿာ သုရာယ ဗီဇံ ဝုစ္စ စတိ။ ယေ သုရာ "မောဒကာ"တိပိ ဝုစ္စန္တိ, တေ ပက္ခိပိတွာ ကတာ **ကိဏ္ဏပက္ခိတ္တာ** ။ ဓာတကိအာသတဒိနာနာ သမ္ဘာရေဟိ သံယောဇိတာ **သမ္ဘာရသံယုတ္တာ**။ မဓုကတာလနာဠိကေရာဒိပုပ္ဖရသော စိရပရိတသိတော **ပုပ္ဖာသတေ** ။ ပန သာဒိဖလရသော **ဖလာသတေ**။ မုဒ္ဒိကာရသော **မစ္စတာသတေ**။ ဥစ္ဆုရသော **ဂုဠ္ဌာသတေ**။

ဥပက္ကိလေသသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ရောဟိတဿဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပဌမပဏ္ဏာသကံ နိဋ္ဌိတံ။

၂. ဒုတိယပဏ္ဏာသကံ

(၆) ၁. ပုညာဘိသန္ဒဝဂ္ဂေါ

၁. ပဌမပုညာဘိသန္ဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၁. ဒုတိယဿ ပဌမေ **ပုညာဘိသန္ဒာ** တိ တ ပုညနဒိယော။ အဝိစ္ဆေဒေန နိစ္စံ ပဝတ္တိယမာနာနိ ဟိ ပုညာနိ အဘိသန္ဒနဋ္ဌေန "ပုညာဘိသန္ဒာ"တိ ဝုတ္တာ။ **အပရိမိတန္တိ** အာဠှကဂဏနာယ အပရိမိတံ, ယောဇနဝသေန ပနဿ ပရိမာဏံ အတ္ထိ။ တထာ ဟိ ဟေဋ္ဌာ မဟာပထဝိယာ ဥပရိ အာကာသေန ပရတော စက္ကဝာဠပဗ္ဗတေန မဇ္ဈေ တတ္ထ တတ္ထ ဌိတေဟိ ဒီပပဗ္ဗတပရိယန္တေဟိ ပရိစ္ဆိန္နတ္တာ ယောဇနတော သက္ကာ ပမာဏံ ကာတုံ။ **ဘေရဝတရမ္ဗုဏေဟီ** တိ သဝိညာဏကာဝိညာဏကေဟိ ဘေရဝတရမ္ဗုဏေဟိ။ တထာ ဟိ တံ မဟာသရီရမစ္ဆကုမ္ဘီလယက္ခရက္ခသမဟာနာဂဒာနဝါဒီနံ သဝိညာဏကာနံ ဝဠဝါမုခပာတာလာဒီနံ အဝိညာဏကာနဉ္စ ဘေရဝတရမ္ဗုဏာနံ ဝသေန "ဗဟုဘေရဝ"န္တိ ဝုစ္စတိ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

ပဌမပုညာဘိသန္ဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ဒုတိယပုညာဘိသန္ဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၂. ဒုတိယေ **သောတာပန္နဿ သဒ္ဓါ အဓိပ္ပေတာ** တိ သောတာပန္နဿ မဂ္ဂေနာဂတာ သဒ္ဓါ အဓိပ္ပေတာ။

ဒုတိယပုညာဘိသန္ဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃-၄. ပဌမသံဝါသသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၅၃-၅၄. တတိယေ ယထာကမ္မံ တာ တာ ဂတိယော **အရန္တိ** ဥပဂစ္ဆန္တီတိ အရိယာ, သတ္တာ။ ဣမေ ပန ကုစ္ဆိတာ အရိယာတိ **ကဒရိယာ**။ ထဒ္ဓမစ္ဆရိနော, ထဒ္ဓေန မစ္ဆရေန သမန္နာဂတာတိ အတ္ထော။ ထဒ္ဓမစ္ဆရိယသဒိသဉ္ဟိ ကုစ္ဆိတံ သဗ္ဗအ နိဟီနံ နတ္ထိ သဗ္ဗဂုဏာနံ အာဒိဘူတဿ ဘောဂသမ္ပတ္တိအာဒိသဗ္ဗသမ္ပတ္တီနံ မူလဘူတဿ အနဿ နိသေဓနတော။ တေနာဟ **"ကဒရိယာတိ ထဒ္ဓမစ္ဆရိနော"** တိ။ ဧကစ္စော ဟိ အတ္တနော ဝသနဋ္ဌာနေ ဘိက္ခူ ဟတ္ထံ ပသာရေတွာပိ န ဝန္ဒတိ။ အညတ္ထ ဂတော ဝိဟာရံ ပဝိသိတွာ သက္ကစ္စံ ဝန္ဒိတွာ မဓုရပ္ပဋိသန္ထာရံ ကရောတိ "ကိံ, ဘန္တေ, အမှာကံ ဝသနဋ္ဌာနံ နာဂစ္ဆထ, သမ္ပန္နော ပဒေသော, ပဋိဗလာ ဟံ အယျာနံ ယာဂုဘတ္တာဒီဟိ ဥပဋ္ဌာနံ ကာတု"န္တိ။ ဘိက္ခူ "သဒ္ဓေါ အယံ ဥပာသကော"တိ ယာဂုဘတ္တာဒီဟိ သင်္ဂဏှာတိ။

အထေကော ထေရော တဿ ကမံ ဂန္တွာ ပိဏ္ဍာယ စရတိ။ သော တံ ဒိသွာ အညေန တ ဂစ္ဆတိ, ဃရံ တ ပ ဝိသတိ။ သစေပိ သမ္မုခီဘာဝံ အာဂစ္ဆတိ, ဟတ္ထေန ဝန္ဒိတွာ "အယျဿ ဘိက္ခံ ဒေထ, အဟံ ဧကေန ကမ္မေန ဂစ္ဆာမီ"တိ ပက္ကမတိ။ ထေရော သကလကမံ စရိတွာ တုစ္ဆပတ္တောဝ နိက္ခမတိ။ ဣဒံ တာဝ မုဒုမစ္ဆရိယံ နာမ။ ယေန အအာယကောပိ အယကော ဝိယ ပညာယတိ။ ဣဓ ပန ထဒ္ဓမစ္ဆရိယံ အဓိပ္ပေတံ။ ယေန သမန္နာဂတော ဘိက္ခူသု ပိဏ္ဍာယ ပဝိဋ္ဌေသု "ထေရာ ဌိတာ"တိ ဝုတ္တေ "ကိံ မယှံ ဟာအ ရုန္ဓန္တီ"တိအာဒီနိ ဝတွာ သိလာထမ္ဘော ဝိယ ခါဏုကော ဝိယ စ ထဒ္ဓေါ ဟုတွာ တိဋ္ဌတိ, သာမီစိမ္ပိ န ကရောတိ, ကုတော အန္နံ။ အယမိဓ အဓိပ္ပေတော။ တေန ဝုတ္တံ **"ထဒ္ဓမစ္ဆရိနောတိ ထဒ္ဓေန မစ္ဆရေန သမန္နာဂတာတိ အတ္ထော"** တိ။ မစ္ဆရံ မစ္ဆေရံ မစ္ဆရိယန္တိ အတ္ထ တော ဧကံ။

ပရိဘာသကာတိ ဘိက္ခူ ဃရဒွါရေ ဌိတေ ဒိသွာ "ကိံ တုမှေဟ ကသိတွာ အာဂတာ ဝပိတွာ လာယိတွာ, မယံ အတ္တနောပိ န လဘာမ, ကုတော တုမှာကံ, သီဃံ နိက္ခမထာ"တိအာဒီဟိ သန္တဇ္ဇကာ။ **ယာစကာနံ ဝစနဿ အတ္ထံ ဇာနန္တီ**တိ တွေ ကိဉ္စာပိ ဘိက္ခူ ဃရဒွါရေ ဌိတာ တုဏှီ ဟောန္တိ, အတ္ထတော ပန "ဘိက္ခံ ဒေထာ"တိ ဝဒန္တိ နာမ အရိယာယ ယာစနာယ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ "ဥဒ္ဒိဿ အရိယာ တိဋ္ဌန္တိ, ဧသာ အရိယာန ယာစနာ"တိ (မိ. ပ. ၄.၅.၉)။

တတ္ထ ယေ ‘‘မယံ ပစာမ, ႏွ မေ န ပစန္တိ, ပစမာနေ ပတ္တ အလဘန္တာ ကုဟိံ လဘိဿတီ’’တိ ဒေယ်ဓမ္မံ သံဝိဘဇန္တိ, တေ ဝဒညူ ယာစကာနံ ဝစနညူ အတ္ထံ ဇာနန္တိ နာမ ဥတ္တတ ကတ္တဗ္ဗကရဏတော။ စတုတ္ထံ ဥတ္တာနမေဝ။

ပဌမသံတသသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိ႒ိတာ။

၅-၆. သမဇီဝီသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၅၅-၅၆. ပဥ္စမေ **အနုဂ္ဂဏွဟနတ္ထ** န္တိ နကုလမာတာ နကုလပိတာတိ ႏွ မေသံ ဒြိန္နံ သင်္ဂဟတ္ထာယ။ နကုလသ္သ အရကသ္သ ပိတာ **နကုလပိတာ။ နကုလမာတာ**တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။ ဆဋ္ဌေ နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

သမဇီဝီသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိ႒ိတာ။

၇-၁၀. သုပ္ပဝါသာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၅၇-၆၀. သတ္တမေ **အာယုဘာဂပဋိလာဘိနီ ဟောတီ**တိ အာယုကောဋ္ဌာသဿ ပဋိလာဘိနီ ဟောတိ။ **တိဝိဓလောကန္တိ** သတ္တသင်္ခါရဘာဇနသင်္ခာတံ တိဝိဓံ လောကံ။ **ဝိဒိတံ ကတ္တတ**တိ ဝိဘူတံ ကတ္တတ။ **လောကဝိဒူနန္တိ** ကရဏတ္တေ သာမိဝစနန္တိ အာဟ **‘‘ဗုဒ္ဓေဟိ ပသတ္ထာ’’** တိ။ အဋ္ဌမနဝမဒသမာနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

သုပ္ပဝါသာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိ႒ိတာ။

ပုညာဘိသန္ဒဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိ႒ိတာ။

(၇) ၂. ပတ္တကမ္မဝဂ္ဂေါ

၁-၄. ပတ္တကမ္မသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၆၁-၆၄. ဒုတိယဿ ပဌမေ ယေ အနိဋ္ဌာ န ဟောန္တိ, တေ ကန္တာတိ အဓိပ္ပေတာတိ အာဟ **"အနိဋ္ဌပဋိက္ခေပေန ကန္တာ"**တိ။ **ကန္တာ** တိ စ ပရိယိဋ္ဌာ တ ဟောတု မာ တ, ကန္တာရမ္မဏဘူတာတိ အတ္ထော။ ဂဝေသိတမ္ပိ ဟိ ကန္တန္တိ ဝုစ္စတိ, တံ ကာမ နာဓိပ္ပေတံ။ **မနေတိ** မနသိမ္ဗိ။ **ကန္တာ** တိ တ ကမနီယာ, ကာမေတဗ္ဗာတိ အတ္ထော။ **မနံ အပ္ပာယန္တီတိ** ကန္တဘာဝေန မနံ ဝဍ္ဎေန္တိ။ ကမ္မသာဓနော ကာမ **ဘောဂ-သဒ္ဒောတိ** အာဟ **"ဘောကတိ ဘုဥ္ဇိတဗ္ဗာ"** တိအာဒိ။ **ဓမ္မူပဃာတံ ကတွတ** ကုသလဓမ္မံ ဝိနာသေတွတ။ ဥပနိဇ္ဈာယီယန္တီတိ **ဥပဇ္ဈာယာ** တိ အာဟ **"သုခဒုက္ခေသု ဥပနိဇ္ဈာယိတဗ္ဗတ္တာ"**တိ, သုခဒုက္ခေသု ဥပ္ပန္နေသု အနုဿရိတဗ္ဗတ္တာတိ အတ္ထော။ **သန္ဒိဋ္ဌသမ္ပတ္တေဟီ** တိ ဧတ္ထ တတ္ထ တတ္ထ သင်္ဂမ္မ ဒိဋ္ဌမတ္တာ နာတိဒဠှဟမိတ္တာ **သန္ဒိဋ္ဌာ,** သုဋ္ဌု ဘတ္တာ သိနေဟဝန္တော ဒဠှဟမိတ္တာ **သမ္ဘတ္တာ** ။

ဝိသမလောဘန္တိ ဗလဝလောဘံ။ **သုခိတန္တိ** သဥ္ဇာတသုခံ။ **ပီဏိတန္တိ** ဓာတံ သုဟိတံ။ တထာဘူတော ပန ယသ္မာ ဗလသမ္ပန္နော ဟောတိ, တသ္မာ **"ဗလသမ္ပန္နံ ကရောတီ"** တိ ဝုတ္တံ။

သောဘနေ ကာယိကတစသိကကမ္မေ ရတောတိ သူရတော ဥကာရဿ ဒီဃံ ကတွတ, တဿ ဘာဝေ **သောရစ္စံ,** ကာယိကတစသိကော အဝီတိက္ကမော။ သော ပန အတ္တတော သုသီလဘာဝေတိ အာဟ **"ခန္တိသောရစ္စေ နိဝိဋ္ဌာတိ အဓိတာသနက္ခန္တိယဥ္စ သုသီလတာယ စ နိဝိဋ္ဌာ"**တိ။ **ဧကမတ္တာန** န္တိ ဧကံ စိတ္တန္တိ အတ္ထော။ ရာဂါဒီနဥ္ဟိ ပဗ္ဗဘာဂိယံ ဒမနာဒိ ပစ္စေကံ ကန္တိတဗ္ဗံ, န မဂ္ဂက္ခဏေ ဝိယ ဧကဇ္ဈံ ပဋိသင်္ခာနမုခေန ပဇဟနတော။ **ဧကမတ္တာန** န္တိ တ ဝိဝေကဝသေန ဧကံ ဧကာကိနံ အတ္တာနံ။ တေနေတဟ **"ဧကံ အတ္တနော အတ္တဘာဝ"**န္တိအာဒိ။ **ဥပရူပရိဘူမိသူတိ** ဆကာမာဝစရသဂ္ဂသင်္ခာတာသု ဥပရူပရိကာမဘူမိသု။ ကမ္မဿ ဖလံ **အဂ္ဂံ** နာမ။ တံ ပနေတ္ထ ဥစ္စကမီတိ အာဟ **"ဥဒ္ဓမဂ္ဂမဿာ"** တိ။ သုဝဂ္ဂေ နိယုတ္တာ, သုဝဂ္ဂပ္ပယောဇနာတိ တ **သောဝဂ္ဂိကာ။ ဒသန္နံ ဝိသေသာန** န္တိ ဒိဗ္ဗအာယုဝဏ္ဏယသသုခအာဓိပတေယျာနဥ္စေဝ ကန္တရူပာဒီနဥ္စ ဖလဝိသေသာနံ။ ဝဏ္ဏဂ္ဂဟဏေန စေတ္ထ သကော အတ္တဘာဝဝဏ္ဏော ဂဟိတော, ရူပဂ္ဂဟဏေန ဗဟိဒ္ဓာ ရူပာရမ္မဏံ။ ဒုတိယတတိယစတုတ္ထာနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

ပတ္တကမ္မသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ရူပသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၅. ပဉ္စမေ ပမိနောတိ ဥဋ္ဌာရတာဒိဝိသေသံ ဧတေနာတိ ပမာဏံ, ရူပကာယော ပမာဏံ ဧတဿာတိ **ရူပပ္ပမာဏော** ။ တတော ဧဝ ရူပေ ပသန္နောတိ **ရူပပ္ပသန္နော။ ဃောသော** တိ ဧတ္ထ ထုတိဃောသော။ **လူခန္တိ** ပစ္စယလူခတာ။ **ဓမ္မာ** တိ သီလာဒယော ဂုဏဓမ္မာ အဓိပ္ပေတာ။ ကာမေသံ ပန စတုန္နံ ပုဂ္ဂလာနံ နာနာကရဏံ ပာဠိယံယေဝ အာဂတံ။ ဝုတ္တဉှိ ဟေတံ –

"ကတမော စ ပုဂ္ဂလော ရူပပ္ပမာဏော ရူပပ္ပသန္နော? ဣဓေကစ္စော ပုဂ္ဂလော အာရောဟံ တ ပဿိတွတ ပရိဏာဟံ တ ပဿိတွတ သဏ္ဌာနံ တ ပဿိတွတ ပာရိပူရိံ တ ပဿိတွတ တတ္ထ ပမာဏံ ဂဟေတွတ ပသာဒံ ဇနေတိ။ အယံ ဝုစ္စတိ ပုဂ္ဂလော ရူပပ္ပမာဏော ရူပပ္ပသန္နော။

"ကတမော စ ပုဂ္ဂလော ဃောသပ္ပမာဏော ဃောသပ္ပသန္နော? ဣဓေကစ္စော ပုဂ္ဂလော ပရဝဏ္ဏနာယ ပရထောမနာယ ပရပသံသနာယ ပရဝဏ္ဏဟာရိကာယ တတ္ထ ပမာဏံ ဂဟေတွတ ပသာဒံ ဇနေတိ။ အယံ ဝုစ္စတိ ပုဂ္ဂလော ဃောသပ္ပမာဏော ဃောသပ္ပသန္နော။

“ကတမော စ ပုဂ္ဂလော လူခပ္ပမာဏော လူခပ္ပသန္နော? ဣဓေကစ္စော ပုဂ္ဂလော စီဝရလူခံ တ ပဿိတွ္ာ တ ပတ္တလူခံ တ ပဿိတွ္ာတ သေနာသနလူခံ တ ပဿိတွ္ာတ ဝိဝိခံ တ ဒုက္ကရကာရိကံ ပဿိတွ္ာတ တတ္ထ ပမာဏံ ဂဟေတွ္ာတ ပသာဒံ ဇနေတိ။ အယံ ဝုစ္စတိ ပုဂ္ဂလော လူခပ္ပမာဏော လူခပ္ပသန္နော။

“ကတမော စ ပုဂ္ဂလော ဓမ္မပ္ပမာဏော ဓမ္မပ္ပသန္နော? ဣဓေကစ္စော ပုဂ္ဂလော သီလံ တ ပဿိတွ္ာတ သမာဓိံ တ ပဿိတွ္ာတ ပညံ တ ပဿိတွ္ာတ တတ္ထ ပမာဏံ ဂဟေတွ္ာတ ပသာဒံ ဇနေတိ။ အယံ ဝုစ္စတိ ပုဂ္ဂလော ဓမ္မပ္ပမာဏော ဓမ္မပ္ပသန္နော”တိ (ပု. ပ. ၁၇၁-၁၇၂)။

တတ္ထ **အာရောဟန္တိ** ဥစ္စတံ။ သာ စ ခေါ တသ္မိံ တသ္မိံ ကာလေ ပမာဏယုတ္တာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ **ပရိဏာဟန္တိ** နာတိကိသထူလတာဝသေန ပီဏတံ။ **သဏ္ဌာန** န္တိ တေသံ တေသံ အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနံ သုသဏ္ဌိတတံ ဒီဃရဿဝဋ္ဋာဒိယုတ္ တတဗ္ဗာနေသု တထာဘာဝံ။ **ပါရိပူရိန္တိ** သဗ္ဗေသံ သရီရာဝယဝါနံ ပရိပုဏ္ဏတံ အဝိကလတံ။ **တတ္ထ ပမာဏံ ဂဟေတွ္ာတ**ိ တသ္မိံ ရူပေ ရူပသမ္ပတ္တိယံ ပမာဏဘာဝံ ဥပဟာအယ။ **ပသာဒံ ဇနေတီ**တိ အဓိမောက္ခံ ဇနေတိ ဥပ္ပာဒေတိ။

ပရဝဏ္ဏနာယာတိ “အသုကော ဧဒိသော စ ဧဒိသော စာ”တိ ပရဿ ဂုဏဝစနေန။ **ပရထောမနာယာ**တိ ပရမ္မုခါ ပရဿ သိလာဃုပ္ပါဒကေန အဘိတ္ထဝနေန ပရေန ထုတိဝသေန, ကထာဒိဥပနိဗန္ဓနေန ဝုတ္တာယ ထောမနာယာတိ ဝုတ္ တံ ဟောတိ။ **ပရပသံသနာယာ**တိ ပရမ္မုခါ ပရဿ ဂုဏသံကိတ္တနေန။ **ပရဝဏ္ဏဟာရိကာယာ**တိ ပရမ္ပရဝဏ္ဏဟာရိ ကာယ ပရမ္ပရာယ ပရဿ ကိတ္တိသဒ္ဒဿ ဥပသံဟာရေန။ **တတ္ထာ** တိ တသ္မိံ ထုတိဃောသေ။

စီဝရလူခန္တိ ထူလဇိဏ္ဏဗဟုတုန္နကတာဒိစီဝရဿ လူခဘာဝံ။ **ပတ္တလူခ** န္တိ အနေကဂဏ္ဌိကာဟဋ္ဌတာဒိပတ္ တဿ လူခဘာဝံ။ **ဝိဝိခံ တ ဒုက္ကရကာရိက** န္တိ ဓုတင်္ဂါဒိဝသေန ပဝတ္တနာနာဝိခံ ဒုက္ကရစရိယံ။ **သီလံ တ ပဿိတွ္ာတ**ိ သီလပါရိပူရိဝသေန ဝိသုဒ္ဓံ ကာယဝစီသုစရိတံ ဉာဏစက္ခုနာ ပဿိတွ္ာတ, ဈာနာဒိအဓိဂမသုဒ္ဓိသမာဓိံ တ ဝိပဿ နာဘိညာသင်္ခါတံ ပညံ တ ပဿိတွ္ာတတိ အတ္ထော။

ဧဝမေတသ္မိံ စတုပ္ပမာဏေ လောကသန္နိဝါသေ ဗုဒ္ဓေသု အပ္ပသန္နာ မန္ဒာ, ပသန္နာ ဗဟုကာ။ ရူပပ္ပမာဏဿ ဟိ ဗုဒ္ဓရူပတော ဥတ္တရိ ပသာဒါဝဟံ ရူပံ နာမ နတ္ထိ။ ဃောသပ္ပမာဏဿ ဗုဒ္ဓါနံ ကိတ္တိဃောသတော ဥတ္တရိ ပသာဒါဝ ဟော ဃောသော နာမ နတ္ထိ။ လူခပ္ပမာဏဿ ကာသိကာနိ ဝတ္ထာနိ မဟာရဟာနိ ကဉ္စနဘာဇနာနိ တိဏ္ဏံ ဥတူနံ အနုစ္ ဆဝိကေ သဗ္ဗသမ္ပတ္တိယုတ္တေ ပာသာဒဝရေ ပဟာယ ပံသုကူလစီဝရသေလမယပတ္တရုက္ခမူလာဒိသေနာသနသေဝိနော ဗုဒ္ ဿ ဘဂဝတော လူခတော ဥတ္တရိ ပသာဒါဝဟံ အညံ လူခံ နာမ နတ္ထိ။ ဓမ္မပ္ပမာဏဿ သဒေဝကေ လောကေ အသာ ဓာရဏသီလာဒိဂုဏဿ တထာဂတဿ သီလာဒိဂုဏတော ဥတ္တရိ ပသာဒါဝဟော အညော သီလာဒိဂုဏော နာမ နတ္ထိ။ ဣတိ ဘဂဝတာ ဣမံ စတုပ္ပမာဏိကံ လောကသန္နိဝါသံ မုဋ္ဌိနာ ဂဟေတွ္ာတ ဝိယ ဌိတောတိ။

ပမာဏိံသူတိ ပမာဏံ အဂ္ဂဟေသုံ။ **နိယကဇ္ဈတ္တေ တဿ ဂုဏံ န ဇာနာတီ** တိ တဿ အဗ္ဘန္တရေ ပဝတ္ တမာနံ သီလာဒိဂုဏံ န ဇာနာတိ။ သေသံ သုဝိညေယ်မေဝ။

ရူပသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. အဟိရာဇသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၇. သတ္တမေ **ဒဋ္ဌဝိသာနေတ** တိ အဝဓာရဏေန ဒိဋ္ဌဝိသာဒယော နိဝတ္တေတိ။ ကဋ္ဌမုခါဒယော ဟိ စတ္တာရော အာသီဝိသာ ဒဋ္ဌဝိသော, ဒိဋ္ဌဝိသော, ဖုဋ္ဌဝိသော, တတတဝိသောတိ ပစ္စေကံ စတုဗ္ဗိဓာ ဟောန္တီတိ ဝိသဝေဂဝိကာရဝသေ န သောဠသ ဝုတ္တာ။ တေသု ဒဋ္ဌဝိသာနံယေဝ ဣဓ ဂဟဏံ, န ဣတရေသန္တိ ဒဿေတိ။ သေသံ သုဝိညေယ်မေဝ။

အဟိရာဇသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ဒေဝဒတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၈. အဋ္ဌမေ **ကာလေ သမ္ပတ္တေ** တိ ဂဗ္ဘဿ ပရိပါကကာလေ ဝိဇာယနကာလေ သမ္ပတ္တေ။ **ဟောတကန္တိ** အဿတရိယာ ပုတ္တံ။ ''ဖလံ ဝေ ကဒလိံ ဟန္တိ''တိအာဒိကထာယ ကုက္ကုဇကေနေဝ ပတ္တဝဋ္ဋိပသာဝဿ ဥဋ္ဌိတ္တာ ဖလုပ္ပတ္တိ ကဒလိယာ ပရာဘဝါယ ဟောတီတိ အာဟ **''ဖလံ ဝေ ကဒလိံ ဟန္တိ''** တိ။ **ကုက္ကုဇကံ** နာမ ကဒလိယာ ပုပ္ဖနာဠံ။ တထာ ဖလဟာကပရိယောသာနတ္တာ ဩသဓိနံ **''ဖလံ ဝေဠုံ နဠ''**န္တိ ဝုတ္တံ။ အယံ ပနေတ္ထ ပိဏ္ဍတ္ထော – ယထာ အတ္တနော ဖလံ ကဒလိဝေဠုနဠေ ဝိနာသေတိ, ဂဗ္ဘော စ အဿတရိံ, ဧဝံ အတ္တနော ကမ္မဘူတော သက္ကာရော အသပ္ပုရိသံ ဝိနာသေတီတိ။

ဒေဝဒတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. ပဓာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၉. နဝမေ ပဒဟတိ ဧတေဟီတိ **ပဓာနာနိ။ ဥတ္တမဝီရိယာနိ** သေဋ္ဌဝီရိယာနိ ဝိသိဋ္ဌဿ အတ္ထဿ သာဓနတော။ **ကိလေသာနံ သံဝရတ္ထာယ** တိ ယထာ အဘိဇ္ဈာဒယော န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ဧဝံ သတိယာ ဥပဋ္ဌာနေန ကိလေသာနံ သံဝရဏတ္ထာယ။ **ပဇဟနတ္ထာယ** တိ ကာမဝိတက္ကာဒီနံ ဝိနောဒနတ္ထာယ။ **ပဓာန**န္တိ တဿေဝ ပဇဟနဿ သာဓနဝသေန ပဝတ္တဝီရိယံ။ **ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဗျူဟနတ္ထာယ** တိ ဗောဇ္ဈင်္ဂသင်္ခါတာနံ ကုသလဓမ္မာနံ ဝဍ္ဎနတ္ထာယ။ **ပဓာန**န္တိ တဿေဝ ဝဍ္ဎနဿ သာဓနဝသေန ပဝတ္တဝီရိယံ။

ပဓာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. အဓမ္မိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၇၀. ဒသမေ **ဝိသမ**န္တိ ဘာဝနပုံသကမေတံ။ တေနာဟ **''ဝိသမာ ဟုတွာ''**တိ။ **အသမယေနာ**တိ အကာလေ။ ဘုမ္မတ္ထေ ဟေတံ ကရဏဝစနံ။ ပကဋ္ဌံ ပဓာနံ အဥ္ဇသံ ဧတေသန္တိ ပဉ္စသာ, အဥ္ဇသံ ပဂတာ ပဋိပန္နာတိ တ ပဉ္စသာ, ပကတိမဂ္ဂကမိနော။ န ပဉ္စသာ **အပဉ္စသာ,** အမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နာ။ တေ ပန ယသ္မာ မဂ္ဂတော အပဂတာ နာမ ဟောန္တိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **''မဂ္ဂတော အပဂတာ''** တိအာဒိ။

ကထာသု ပန ဧဝမေတ္ထ သမ္ဗန္ဓော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဂုန္နံ စေ တရမာနာန** န္တိ ကဝိသု မဟောဃံ တရန္တီသု။ **ဇိမ္ဟံ ဂစ္ဆတိ ပုင်္ဂဝေါ**တိ ယဒိ ယူထပတိ ဥသဘော ကုဋိလံ ဂစ္ဆတိ။ **သဗ္ဗာ တာ ဇိမ္ဟံ ဂစ္ဆန္တိ** တိ သဗ္ဗာ တာ ကဝိယော ကုဋိလမေဝ ဂစ္ဆန္တိ။ ကသ္မာ? **နေတ္တေ ဇိမ္ဟံ ဂတေ သတိ** တဿ ကုဋိလဂတတ္တာ။ သော ဟိ တာသံ ပစ္စယိကော ဥပဒ္ဒဝဟရော စ။ **ဧဝမေဝ**န္တိ ယထာ စေတံ, ဧဝမေဝ ယော မနုဿေသု ပဓာနသမ္မတော, ယဒိ သော အဓမ္မစာရီ သိယာ, ယေ တဿ အနုဇီဝိနော, သဗ္ဗေပိ အဓမ္မိကာ ဟောန္တိ။ သာမိသမ္ပဒာ ဟိ ပကတိသမ္ပဒံ သမ္ပာဒေတိ။ ယသ္မာ ဧတဒေဝံ, တသ္မာ **သဗ္ဗံ ရဋ္ဌံ ဒုက္ခံ သေတိ, ရာဇာ စေ ဟောတိ အဓမ္မိကော** ။

အဓမ္မိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပတ္တကမ္မဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၈) ၃. အပဏ္ဏကဝဂ္ဂော

၁-၂. ပဓာနသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၇၁-၇၂. တတိယဝဂ္ဂဿ ပဌမေ ယဝတိ တေန ဖလံ မိဿိတံ ဝိယ ဟောတီတိ **ယောနိ,** ကေန္ဒ္ဒိကံ ကာရဏံ။ **အသဝ သာ**တိ ယထာဝုတ္တဿ ဘိက္ခုနော။ **ပရိပုဏ္ဏာ** န္တိ အဝိကလံ အနုဝသေသံ။ အာသဝေ ခေပေတီတိ **အာသဝက္ခယော,** အဂ္ဂမဂ္ဂော။ ဣမံ ပန အရဟတ္တဖလံ အဓိပ္ပေတန္တိ အာဟ **"အရဟတ္တတ္ထာယာ"** တိ။ ဒုတိယံ ဥတ္တာနမေဝ။

ပဓာနသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃-၅. သပ္ပုရိသသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၇၃-၇၅. တတိယေ **ပဉ္ဟာဘိဟာယ အဘိနီတော** တိ ပဉ္ဟာကရဏတ္ထာယ အဘိမုခံ နီတော။ **အလမ္ဗိတံ ကတွာ** တိ အလမ္ဗံ ကတွာ, အယမေဝ တ ဟဗ္ဗော, ဝိပလမ္ဗံ အကတွာတိ အတ္ထော။ **အဝဇာနာတီ**တိ အဝညံ ကရောတိ, နိန္ဒတီတိ အတ္ထော။ စတုတ္ထပဉ္စမေ နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

သပ္ပုရိသသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. ကုသိနာရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၇၆. ဆဋ္ဌေ နဂရံ ပဝိသိတုကာမာ ဥယျာနတော ဥပေစ္စ ဝတ္တန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ဧတေနာတိ **ဥပဝတ္တနံ** ။ ယထေဝ ဟိ ကလမ္ဗနဒိတီရတော ရာဇမာတုဝိဟာရဒွာရေန ထူပါရာမံ ဂန္တဗ္ဗံ ဟောတိ, ဧဝံ ဟိရညဝတိကာယ ပါရိမတီရတော သာလဝနံ ဥယျာနံ, ယထာ အနုရာဓပုရဿ ထူပါရာမော ဒက္ခိဏပစ္ဆိမဒိသာယ, ဧဝံ တံ ဥယျာနံ ကုသိနာရာယ ဒက္ခိဏ ပစ္ဆိမဒိသာယ ဟောတိ။ ယထာ ထူပါရာမတော ဒက္ခိဏဒွာရေန နဂရံ ပဝိသနမဂ္ဂော ပါစီနမုခော ဂန္တွာ ဥတ္တရေန နိဝတ္တတိ, ဧဝံ ဥယျာနတော သာလပန္တိ ပါစီနမုခါ ဂန္တွာ ဥတ္တရေန နိဝတ္တာ, တသ္မာ တံ "ဥပဝတ္တန"န္တိ ဝုစ္စတိ။ **အန္တရေ** တိ ဒွိန္နံ သာလရုက္ခာနံ ဝေမဇ္ဈေ။ တတ္ထ ဟိ ပညာပိယမာနဿ မဉ္စဿ ဧကာ သာလပန္တိ သီသဘာဂေ ဟောတိ, ဧကာ ပါဒဘာဂေ။ တတြာပိ ဧကော တရုဏသာလော သီသဘာဂဿ အာသန္နော ဟောတိ, ဧကော ပါဒဘာဂဿ။ အပိစ **ယမကသာလာ** နာမ မူလခန္ဓဝိဋပပတ္တေဟိ အညမညံ သံသိဗ္ဗိတွာ ဌိတသာလာတိပိ ဝဒန္တိ။

ဒွေဝဠ္ဌကန္တိ ဒွိဓာကဟော, အနေကံသဂ္ဂဟောတိ အတ္ထော။ **ဝိမတီ**တိ သံသယာပတ္တီတိ အာဟ **"ဝိနိစ္ဆိတုံ အသမတ္ထတာ"**တိ။ **တံ တေ ဝဒာမီ**တိ တံ သံသယဝန္တံ ဘိက္ခုံ သန္ဓာယ တေ တုမှေဟ ဝဒာမီတိ။ **နိက္ကင္ခဘာဝ ပစ္စက္ခကရဏ**န္တိ ဗုဒ္ဓာဒီသု တေသံ ဘိက္ခူနံ နိက္ကင္ခဘာဝဿ ပစ္စက္ခကာရိယာ ယာထာဝတော တမတ္ထံ ပဋိဝိဇ္ဈိတွာ ဌိတံ သဗ္ဗညုတညာဏမေဝ။ **ဧတ္ထ** တိ ဧတေသု အတ္ထော။

ကုသိနာရသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. အစိန္တေယျသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၇၇. သတ္တမေ **လောကစိန္တာ** တိ လောကသန္နိဝေသပဋိသံယုတ္တာ ဝီမံသာ။ တေနာဟ **"ကေန နု ခော စန္ဒိမ သူရိယာ"**တိအာဒိ။ **နာဠိကေရာဒယော**တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန အဝုတ္တာနံ ဩသဓိတိဏဝနပ္ပတိအာဒီနံ သင်္ဂဟော။ **ဧဝရူပါ လောကစိန္တာ**တိ ဒေသိတာ ဝုတ္တသဒိသာ အညာပိ သာ လောကစိန္တာ။

အစိန္တေယျသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ဒက္ခိဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၇၈. အဋ္ဌမေ **အနုသဋ္ဌာတာယ ဒက္ခိဏာယာ** တိ ဒေယျဓမ္မသဋ္ဌာတာယ ဒက္ခိဏာယ။ ဝိသုဒ္ဓိ နာမ မဟာဇုတိကတာ။ သာ ပန မဟပ္ဖလတာယ ဝေဒိတဗ္ဗာတိ အာဟ **"မဟပ္ဖလဘာဝေနာ"** တိ။ **ဝိသုဇ္ဈတီ** တိ န ကိလိဿတိ, အမလိနာ မဟာဇုတိကာ မဟာဝိပ္ဖာရာ ဟောတီတိ အတ္ထော။ **သုစိဓမ္မော** တိ ရာဂါဒိအသုစိဝိဓမနေန သုစိသဘာဝေါ။ **လာမကဓမ္မော**တိ ဟီနသဘာဝေါ ဟပကိရိယာယ။ အကုသလဓမ္မာ ဟိ ဧကန္တနိဟီနာ။ ဇူဇကော သီလတ ကလျာဏဓမ္မော န ဟောတိ, တဿ မဟာဗောဓိသတ္တဿ အတ္တနော ပုတ္တအနံ အနဟာရမိယာ မတ္တကံ ဂဏှဟန္တံ မဟာပထဝိကမ္ပနသမတ္ထံ ဇာတံ။ သွတယံ အယကဂုဏောတိ အာဟ **"ဝေဿန္တရမဟာရာဇာ ကထေတဗ္ဗော"** တိအာဒိ။ **ဥဒ္ဒရတီ** တိ ဗဟုလံ ဟပကမ္မဝသေန လဒ္ဓဗ္ဗဝိနိဟတတော ဥဒ္ဒရတိ, တသ္မာ နတ္ထိ မယှံ ကိဉ္စိ စိတ္တဿ အညတ္ထတ္တန္တိ အဓိပ္ပာယော။

ပေတဒက္ခိဏန္တိ ပေတေ ဥဒ္ဒိဿ အတဗ္ဗဒက္ခိဏံ။ **ဟပိတကာလေယေတတိ** "ဣဒံ အနံ့ အသုကဿ ပေတဿ ဟောတူ"တိ တံဥဒ္ဒိဿနဝသေန ပတ္တိယာ ဟပိတကာလေယေဝ။ **အဿာ** တိ ပေတဿ။ **ဟပုဏာ**တိ ဖလသမ္ပတ္တိလဘာပနဝသေန ဟပုဏာ။ အယဥ္ဟိ ပေတေ ဥဒ္ဒိဿ အနေ့ ဓမ္မတာ။ တအာ ကောသလရညော ပရိစ္စာဂဝသေန အတိဝိယ အနစ္ဈာသယတံ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ စ သင်္ဃဿ ဥက္ကံသဂတဂုဏဝိသိဋ္ဌတံ သန္ဓာယာဟ **"အသဒိသအနံ့ ကထေတဗ္ဗ"** န္တိ။

ဒက္ခိဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉-၁၀. ဝဏိဇ္ဇသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၇၉-၈၀. နဝမေ **တံသဒိသာ**တိ ယာဒိသာ ဝဏိဇ္ဇာ ပယုတ္တာ အယထာဓိပ္ပာယာ အညာ တ သမ္ပဇ္ဇတိ, တာဒိသာတတိ အတ္ထော။ **ဆေဒံ ဂစ္ဆတီ** တိ ဝိနာသံ ဟပုဏာတိ။ အဓိပ္ပာယတော ပရာ ဝိသိဋ္ဌာတိ **ပရာဓိပ္ပာယော** ။ တေနေတာဟ **"အဇ္ဈာသယတော အဓိကတရဖလာ ဟောတီ"** တိ။ **စီဝရာဒိနာ ပစ္စယေန ဝဒေယျာသီ** တိ စီဝရာဒိပစ္စယဟေတု မံ ဝဒေယျာသိ ပဝေဒေယျာသိ။ အထ တ ယအာ စီဝရာဒိနာ ပစ္စယေန အတ္ထော ဟောတိ, တအာ မံ ယာစေယျာသီတိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။ ဒသမံ ဥတ္တာနမေဝ။

ဝဏိဇ္ဇသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အပဏ္ဏကဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၉) ၄. မစလဝဂ္ဂေ

၁-၆. ဟဏာတိပတသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၈၁-၈၆. စတုတ္ထဿ ပဌမာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။ ပဉ္စမေ (သံ. နိ. ဋ္ဌ. ၁.၁.၁၃၂) ''နီစေ ကုလေ ပစ္စာဇာတော''တိအာဒိကေန အပ္ပကာသဘာဝေန တမတီတိ တမော, တေန တမေန ယုတ္တောတိ **တမော** ပုဂ္ဂလော ဝုစ္စတိ။ တထာ ဟိ တံယောဂတော ပုဂ္ဂလဿ တဗ္ဗောဟာရော ယထာ ''မဉ္စေရယောဂတော မဉ္စရော''တိ, တသ္မာ **တမော**တိ အပ္ပကာသဘာဝေန တမော တမဘူတော အန္ဓကာရံ ဝိယ ဇာတော, အန္ဓကာရတ္တံ ဝ ပတ္တောတိ အတ္ထော။ ဝုတ္တလက္ခဏံ တမမေဝ ပရမ္ပရတော အယနံ ဂတိ နိဋ္ဌာ ဧတဿာတိ **တမပရာယဏော**။ ဥဘယေနပိ တမဂ္ဂဟဏေန ခန္ဓတမော ကထိတော, န အန္ဓကာရတမော။ **ခန္ဓတမော** တိ စ သမ္ပတ္တိရဟိတာ ခန္ဓပဝတ္တိယေဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ''ဥစ္စေ ကုလေ ပစ္စာဇာတော''တိအာဒိကေန ပကာသဘာဝေန ဇောတေတီတိ ဇောတိ, တေန ဇောတိနာယုတ္တောတိအာဒိ သဗ္ဗံ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ဣတရေ ဒွေ**တိ ဇောတိတမပရာယဏော, ဇောတိဇောတိပရာယဏောတိ ဣတရေ ဒွေ ပုဂ္ဂလေ။

ဝေဏုဝေတ္တာဒိဝိလီဝေဟိ ပေဠဘာဇနာဒိကာရကာ **ဝိလီဝကာရကာ**။ မိဂမစ္ဆာဒီနံ နိသာဒနတော **နေသာဒာ,** မာဂဝိကမစ္ဆဗန္ဓာဒယော။ ရထေသု စမ္မေန နဟဏကရဏတော **ရထကာရာ,** စမ္မကာရာ။ ပုက္ကုတိ ကရီသဿ နာမံ, တံ ကုသေန္တိ အပနေန္တီတိ **ပုက္ကုသာ,** ပုပ္ဖဆဍ္ဍကာ။ **ဒုဗ္ဗဏ္ဏော** တိ ဝိရူပော။ **ဩကောဋိမကော**တိ အာရောဟာဘာဝေန ဟေဋ္ဌိမကော, ရဿကာယောတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **''လကုဏ္ဍကော''** တိ။ လကု ဝိယ ဃဋိကာ ဝိယ ဍေတိ ပဝတ္တတီတိ **လကုဏ္ဍကော,** ရဿော။ ကဏတိ နိမီလတီတိ **ကာဏော**။ တံ ပနဿ နိမီလနံ ဧကေန အက္ခိနာ ဒွီဟိပိ တတိ အာဟ **''ဧကစ္စိကာဏော တ ဥဘယစ္စိကာဏော တ''** တိ။ ကုဏနံ ကုဏော, ဟတ္ထဝေကလ္လံ, သော ဧတဿ အတ္ထီတိ **ကုဏီ။ ခဉ္ဇော** ဝုစ္စတိ ပာဒဝိကလော။ ဟေဋ္ဌိမကာယသင်္ခာတော သရီရဿ ပက္ခော ပဒေသော ဟတော အဿာတိ **ပက္ခဟတော**။ တေနာဟ **''ပီဌသပ္ပီ''** တိ။ ပဒီပေ ပဒီပနေ ဧတဗ္ဗံ နေတဗ္ဗန္တိ **ပဒီပေယျံ,** တေလကပလ္လာဒိ ဥပကရဏံ။ **ဝုတ္တ** န္တိ အဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တံ။

အာဂမနဝိပတ္တီ တိ အာဂမနဋ္ဌာနဝသေန ဝိပတ္တိ ''အာဂမော ဧတ္ထာ''တိ ကတ္ွာ။ **ပုဗ္ဗုပ္ပန္နပစ္စယဝိပတ္တီ** တိ ပဌမုပ္ပန္နပစ္စယဝသေန ဝိပရာဝတ္တိ။ စဏ္ဍာလာဒိသဘာဝ ဟိဿ မာတာပိတရော ပဌမုပ္ပန္နပစ္စယော။ **ပဝတ္တပစ္စယဝိပတ္တီ**တိ ပဝတ္တေ သုခပစ္စယဝိပတ္တိ။ တာဒိသေ နိဟီနကုလေ ဥပ္ပန္နောပိ ကောစိ ဝိဘဝသမ္ပန္နော သိယာ, အယံ ပန ဒုဂ္ဂတော ဒုရူပော။ **အာဇီဝုပာယဝိပတ္တီ** တိ အာဇီဝနုပာယဝသေန ဝိပတ္တိ။ သုခေန ဟိ ဇီဝိကံ ပဝတ္တေတုံ ဥပာယဘူတာ ဟတ္ထိသိပ္ပာဒယော ဣမဿ နတ္ထိ, ပုပ္ဖဆဍ္ဍနသိလာကောဋ္ဋနာဒိကမ္မံ ပန ကတ္ွာ ဇီဝိကံ ပဝတ္တေတိ။ တေနာဟ **''ကသိရဝုတ္တိကေ''** တိ။ **အတ္တဘာဝဝိပတ္တီ** တိ ဥပဓိဝိပတ္တိ။ **ဒုက္ခကာရဏသမာယောဂေ**တိ ကာယိကစေတသိကဒုက္ခုပ္ပတ္တိယာ ပစ္စယသမောဓာနံ။ **သုခကာရဏဝိပတ္တီ** တိ သုခပစ္စယပရိဟာနိ။ **ဥပဘောဂဝိပတ္တီ** တိ ဥပဘောဂသုခဿ ဝိနာသော အနုပလဒ္ဓိ။ ဇောတိ စေဝ ဇောတိပရာယဏဘာဝေ စ **သုက္ကပက္ခော** ။ ဆဋ္ဌံ ဥတ္တာနမေဝ။

ဟဏာတိပတသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. ပုတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၈၇. သတ္တမေ **မ-ကာရော ပဒသန္ဓိကရော** ''အညမည''န္တိအာဒီသု ဝိယ။ **နိစ္စလသမဏော**တိ ထိရသမဏော။ အဘိသိဉ္စိတဗ္ဗောတိ **အဘိသေကော**တိ ကမ္မသာဓနော အဘိသေကသဒ္ဒော။ တေနာဟ **''အဘိသေကံ ကာတုံ ယုတ္တော''** တိ။

ဇာကုလတ္ထေရော ဝိယာ တိ ထေရော ဟိ မဟာယသဿီ, တဿ ပုတ္တဓီတရော နတ္တုပနတ္တကာ သုခုမသာဋကေဟိ စီဝရာနိ ကာရေတွာ ရဇာပေတွာ သမုဂ္ဂေ ပက္ခိပိတွာ ပဟိဏန္တိ။ ထေရဿ နဟာနကာလေ နဟာနကောဋ္ဌကေ ဌပေန္တိ။ ထေရော တာနိ နိဝာသေတိ စေဝ ပာရုပတိ စ။ တေနေဝေတံ ဝုတ္တံ။

ခဒိရဝနမဂ္ဂေ သီဝလိတ္ထေရော ဝိယာ တိ သတ္ထရိ ကိရ တံ မဂ္ဂံ ပဋိပန္နေ ဒေဝတာ "အမှာကံ အယျသ္သ သီဝလိတ္ထေရသ္သ သက္ကာရံ ကရိဿာမာ"တိ စိန္တေတွာ ဧကေကယောဇနေ ဝိဟာရံ ကာရေတွာ ဧကယောဇန တော ဥဒ္ဓံ ဂန္တုံ အဒတွာ ဟတောဝ ဥဋ္ဌာယ ဒိဗ္ဗာနိ ယာဂုအာဒီနိ ဂဟေတွာ "အမှာကံ အယျော သီဝလိတ္ထေ ရော ကဟံ နိသိန္နော"တိ ဝိစရန္တိ။ ထေရော အတ္တနော အဘိဟဋံ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ ဘိက္ခုသံဃဿ အပေသိ။ ဧဝံ သတ္ထာ သပရိဝါရော တိံသယောဇနိကံ ကန္တာရံ သီဝလိတ္ထေရဿ ပုညဖလံ အနုဘဝမာနောဝ အဂမာသိ။ တေနေဝေတံ ဝုတ္တံ။

အင္ဂုကနာဂရသုတ္တေ အာနန္ဒတ္ထေရော ဝိယာ တိ အင္ဂုကနာဂရကော ကိရ ဂဟပတိ ထေရဿ ဓမ္မဒေသနာယ ပသီဒိတွာ ပဉ္စသတဂ္ဃနကံ ဝိဟာရံ ကာရေတွာ အဒာသိ။ တံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ။

ပိလိန္ဒဝစ္ဆတ္ထေရော ဝိယာ တိ ထေရဿ ကိရ ဣဒ္ဓါနုဘာဝေန ပသန္နာ မနုဿာ သပ္ပိအာဒီနိ ဗဟူနိ ဘေသဇ္ဇာနိ အဘိဟရိံသု။ ပကတိယာပိ စ အာယသ္မာ ပိလိန္ဒဝစ္ဆော လာဘီ ဟောတိ ပဉ္စန္နံ ဘေသဇ္ဇာနံ, လဒ္ဓံ လဒ္ဓံ ပရိသာယ ဝိဿဇ္ဇေတိ။ တေနေတံ ဝုတ္တံ **"ဂိလာနပစ္စယံ ပိလိန္ဒဝစ္ဆတ္ထေရော ဝိယာ"** တိ။

တိဏ္ဏမ္ပိ သန္နိဟိတေန နိဗ္ဗတ္တာနီ တိ ပိတ္တာဒီနံ တိဏ္ဏမ္ပိ ဝိသမာနံ သန္နိဟိတေန ဇာတာနိ။ အတိသီတာဒိ ဘာဝေန ဥတုနံ ပရိဏာမောတိ အာဟ **"အတိသီတအတိဥဏှဟဥတုတော ဇာတာနီ"**တိ။ ပုရိမဥတုတော ဝိသဒိသော ဥတု ဥတုပရိဏာမော, တတော ဇာတာနိ **ဥတုပရိဏာမဇာနိ,** ဝိသဘာဂဥတုတော ဇာတာနီတိ အတ္ထော။ ဇင္ဂလဒေသဝာသီနဉ္ဟိ အနူပဒေသေ ဝသန္တာနံ ဝိသဘာဂေါဝ ဥတု ဥပ္ပဇ္ဇတိ, အနူပဒေသဝာသီနဉ္စ ဇင္ဂလဒေသေတိ။ ဧဝံ မလယသမုဒ္ဒတီရာဒိဝ သေနပိ ဥတုဝိသဘာဂတာ ဥပ္ပဇ္ဇတိယေဝ။ တတော ဇာတာနိ ဥတုပရိဏာမဇာနိ နာမ။

အတ္တနော ပကတိစရိယာနံ ဝိသမံ ကာယဿ ပရိဟရဏဝသေန **ဝိသမပရိဟာရဇာနိ**။ တာနိ ပန အစ္စာသနအတိဋ္ဌာ နာဒိနာ ဝေဒိတဗ္ဗာနီတိ အာဟ **"အစ္စာသနအတိဋ္ဌာနာဒိကာ"** တိ။ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန မဟာဘာရဝဟဏသုဓာကောဋ္ဋနအ ဒေသကာလစရဏာဒီနိ သင်္ဂဏှာတိ။ ပရဿ ဥပက္ကမတော နိဗ္ဗတ္တာနိ **ဩပက္ကမိကာနိ,** အယံ စောရောတိ ဝါ ဟ ရဒာရိကောတိ ဝါ ဂဟေတွာ ဇဏ္ဏုကကပ္ပရမုဂ္ဂရာဒီဟိ နိပ္ပောထနဉပက္ကမံ ပစ္စယံ ကတွာ ဥပ္ပန္နာနီတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **"ဝဓဗန္ဓနာဒိဉပက္ကမေန နိဗ္ဗတ္တာနီ"** တိ။ **ကေဝလန္တိ** ဗာဟိရံ ပစ္စယံ အနပေက္ခိတွာ ကေဝလံ, တေန ဝိနာတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **"ပုဗ္ဗေကတကမ္မဝိပါကဝသေနေဝ ဇာတာနီ"** တိ။

ပုတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈-၁၀. သံယောဇနသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၈၈-၉၀. အဋ္ဌမေ သောတာပန္နော စတူဟိ တတေဟိ ဣန္ဒခီလော ဝိယ ပရပ္ပဝါဒေဟိ အကမ္ပိယော အစလသဒ္ဓါ ယ သမန္နာဂတတ္တာ သာသနေ လဒ္ဓပ္ပတိဋ္ဌော **သမဏမစလော** နာမာတိ အာဟ **"သာသနေ လဒ္ဓပ္ပတိဋ္ဌတ္တာ"**တိအာဒိ။ **ထဒ္ဓဘာဝကရာနံ ကိလေသာနံ သဗ္ဗသော သမုစ္ဆိန္နတ္တာ** တိ စိတ္တဿ ထဒ္ဓဘာဝကရာနံ ဥဒ္ဓမ္ဘာ ဂိယကိလေသာနံ သဗ္ဗသော အဘာဝတ **သမဏသုခုမာလော** နာမ သုခုမာလဘာဝပ္ပတ္တိတော။ နဝမဒသမာနိ သုဝိညေယျာနေဝ။

သံယောဇနသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

မစလဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၁၀) ၅. အသုရဝဂ္ဂေါ

၁-၂. အသုရသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၉၁-၉၂. ပဌမသ္သ ပဌမဒုတိယာနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

အသုရသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ဒုတိယသမာဓိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၉၃. တတိယေ **အပ္ပဋိတနီ**တိ ဘာဝပ္ပဓာနော နိဒ္ဒေသောတိ အာဟ **"အနိဝတ္တနတာ"** တိ။ ''အပ္ပဋိတနိတာ''တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ''အပ္ပဋိတနီ''တိ ဝုတ္တံ။ တထာ ဟိ ဝီရိယပ္ပတဟော ဝတ္တမာနေ အန္တရာ ဧဝ ပဋိဂမနံ နိဝတ္တနံ ပဋိတနံ, တံ အဿ အတ္ထီတိ ပဋိတနီ, န ပဋိတနီ အပ္ပဋိတနီ, တဿ ဘာဝေါ **အပ္ပဋိတနိတာ,** အနိဝတ္တနာတိ အတ္ထော။ **အပ္ပဋိတနီ**တိ တ ဣတ္ထိလိင်္ဂဝသေနေတယံ နိဒ္ဒေသော။ အန္တရာယေဝ ပဋိဂမနံ နိဝတ္တနံ ပဋိတနီ, န ပဋိတနီ **အပ္ပဋိတနီ,** အနိဝတ္တနာတိ အတ္ထော။

ဒုတိယသမာဓိသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. တတိယသမာဓိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၉၄. စတုတ္ထေ **သဏ္ဌပေတဗ္ဗ**န္တိ သမ္မဒေဝ ဌပေတဗ္ဗံ။ ယထာ ပန ဌပိတံ သဏ္ဌပိတံ ဟောတိ, တံ ဒဿေတုံ **"သန္နိသာဒေတဗ္ဗ"** န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **သန္နိသာဒေတဗ္ဗ** န္တိ သမာဓိပ္ပဋိပက္ခေ ကိလေသေ သန္နိသီဒာပေန္တေန စိတ္တံ ကေစရုစ္စိတ္တေ သန္နိသီဒာပေတဗ္ဗန္တိ။ **ဧကောဒိ ကာတဗ္ဗ** န္တိ အဗ္ဗဂ္ဂဘာဝတဟာဒနေန ဧကဂ္ဂံ ကာတဗ္ဗံ။ **သမာဒဟိတဗ္ဗ** န္တိ ယထာ အာရမ္မဏေ သုဋ္ဌု အပ္ပိတံ ဟောတိ, ဧဝံ သမ္မာ သမ္မဒေဝ အာဒဟိတဗ္ဗံ, သုဋ္ဌု အာရောပေတဗ္ဗံ သမာဟိတံ ကာတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။

တတိယသမာဓိသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅-၆. ဆတလာတသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၉၅-၉၆. ပဉ္စမေ **ဆတလာတ**န္တိ ဆတနံ ဒမုဋ္ဌာနေ အလာတံ။ တေနေတဟ **"သုသာနေ အလာတ"**န္တိ။ **မဇ္ဈေ ဂူထမက္ခိတ**န္တိ ပမာဏေန အဋ္ဌင်္ဂုလမတ္တံ ဒွီသု ဌာနေသု အာဒိတ္တံ မဇ္ဈေ ဂူထမက္ခိတံ။ **ကဋ္ဌတ္ထ** န္တိ ကဋ္ဌေန ကာတဗ္ဗကိစ္စံ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။ ဆဋ္ဌံ ဥတ္တာနမေဝ။

ဆတလာတသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇-၁၀. ခိပ္ပနိသန္တိသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၉၇-၁၀၀. သတ္တမေ **ခိပ္ပနိသန္တီ** တိ ခိပ္ပပညော။ တေနာဟ **"ခိပ္ပနိသာမနော"** တိအာဒိ။ **အနုရူပဓမ္မ**န္တိ လောကုတ္တရာဓိဂမဿ အနုစ္ဆဝိကသဘာဝံ။ ကလျာဏာ သုန္ဒရာ ပရိမဏ္ဍလပဒဗျဉ္ဇနာ တစာ အဿာတိ **ကလျာဏဝါစော**။ တေနာဟ **"သုန္ဒရဝစနော"** တိ။ ကလျာဏံ မဓုရံ တက္ကရဏံ ဥဒာဟာရဃောသော အဿာတိ **ကလျာဏဝါက္ကရဏော**။ ဂုဏပရိပုဏ္ဏဘာဝေန ပူရေ ပုဏ္ဏဘာဝေ ဘတတိ ပောရီ, တာယ **ပောရိယာ**။ တေနာဟ **"ဂုဏပရိပုဏ္ဏာယာ"**တိ။ ပုရေ ဘဝတ္တာ ပောရိယာ နာဂရိကိတ္ထိယာ သုခုမာလတ္တနေန သဒိသာတိ ပောရီ, တာယ **ပောရိယာ**။ ''သုခုမာလတ္တနေနာ''တိ ဣမိနာ တဿာ တစာယ မုဒုသဏှဘာဝေါ ဝုတ္တော။ **အပလိဗုဒ္ဓါယာ**တိ ပိတ္တသေမှာဒီဟိ နပလိဝေဌိတာယ။ **အဒေသာယာ**တိ သန္ဒိဒ္ဓဝိလမ္ဗိတာဒိဒေါသရဟိတာယ **အဂဠိတပဒဗျဉ္ဇနာယာ** တိ အပတိတပဒဗျ

ဉ္ဇနာယ အဝိရဟိတပဒဗ္ယဉ္ဇနာယ။ ဥဘယမေတံ အနေလဂလာယာတိ ဣမဿေဝ အတ္ထဝစနံ။ **အနေလဂလာယာ**တိ ဟိ အနေလာယ စေဝ အဂလာယ စာတိ အတ္ထော။ **အတ္ထံ ဝိညာပေတုံ သမတ္ထာယာ**တိ အာဒိမဇ္ဈေပရိယောသာနံ ဟာက ဍ္ဎံ ကတွတ ဘာသိတတ္ထဿ ဝိညာပနသတ္တာယ။ အဋ္ဌမနဝမဒသမာနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

ခိပ္ပနိသန္တိသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အသုရဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဒုတိယပဏ္ဏာသကံ နိဋ္ဌိတံ။

၃. တတိယပဏ္ဏာသကံ

(၁၁) ၁. ဝလာဟကဝဂ္ဂေါ

၁-၂. ဝလာဟကသုတ္တဒွယဝဏ္ဏနာ

၁၀၁-၂. တတိယပဏ္ဏာသကဿ ပဌမေ **ဂဇ္ဇိတာ** တိ ထနိတာ။ တတ္ထ ဂဇ္ဇိတ္ဝာ နောဝဿနဘာဝေ နာမ ဟာပကော။ မနုဿာ ဟိ ယဒါ ဒေဝေါ ဂဇ္ဇတိ, တဒါ ''သုဝုဋ္ဌိကာ ဘဝိဿတီ''တိ ဗီဇာနိ နီဟရိတ္ဝာ ဝပန္တိ။ အထ ဒေဝေ အဝဿန္တေ ခေတ္တေ ဗီဇာနိ ခေတ္တေယေဝ နဿန္တိ, ဂေဟေ ဗီဇာနိ ဂေဟေယေဝ နဿန္တီတိ ဒုဗ္ဘိက္ခံ ဟောတိ။ နောဂဇ္ဇိတ္ဝာ ဝဿနဘာဝေပိ ဟာပကော။ မနုဿာ ဟိ ဣမသ္မိံ ကာလေ ''ဒုဗ္ဗုဋ္ဌိကာ ဘဝိဿတီ''တိ နိန္နဋ္ဌာနေသုယေဝ ဝပ္ပံ ကရောန္တိ။ အထ ဒေဝေါ ဝဿိတ္ဝာ သဗ္ဗဗီဇာနိ မဟာသမုဒ္ဒံ ပာပေတိ, ဒုဗ္ဘိက္ခမေဝ ဟောတိ။ ဂဇ္ဇိတ္ဝာ ဝဿနဘာဝေ ပန ဘဒ္ဒကော။ တဒါ ဟိ သုဘိက္ခံ ဟောတိ။ နောဂဇ္ဇိတ္ဝာ နောဝဿနဘာဝေ ဧကန္တဟာပကောဝ။ **ဘာသိတာ ဟောတိ နော ကတ္တာ**တိ ''ဣဒါနိ ဂန္ထဓုရံ ပူရေဿာမိ, တသဓုရံ ပူရေဿာမီ''တိ ကထေတိယေဝ, န ဥဒ္ဒေသံ ဂဏှာတိ, န ကမ္မဋ္ဌာနံ ဘာဝေတိ။

ကတ္တာ ဟောတိ နော ဘာသိတာတိ ''ဂန္ထဓုရံ ပူရေဿာမိ, တသဓုရံ ဝါ''တိ န ဘာသတိ, သမ္ပတ္တေ ပန ကာလေ သမတ္တံ သမ္ပာဒေတိ။ ဣမိနာ နယေန ဣတရေပိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အထ ဝါ သဗ္ဗံ ပနေတံ ပစ္စယအာယကေဟေဝ ကထိတံ။ ဧကော ဟိ ''အသုကဒိဝသေ နာမ အန္နံ ဒဿာမီ''တိ သင်္ဃံ နိမန္တေတိ, သမ္ပတ္တေ ကာလေ နော ကရောတိ။ အယံ ပုဂ္ဂလော ပုညေန ပရိဟာယတိ, ဘိက္ခုသင်္ဃော ပန လာဘေန ပရိဟာယတိ။ အပရော သင်္ဃံ အနိမန္တေတွာ သက္ကာရံ ကတွာ ''ဘိက္ခူ အာနေဿာမီ''တိ န လဘတိ, သဗ္ဗေ အညတ္ထ နိမန္တိတာ ဟောန္တိ။ အယမ္ပိ ပုညေန ပရိဟာယတိ, သင်္ဃောပိ လာဘေန ပရိဟာယတိ။ အပရော ပဌမံ သင်္ဃံ နိမန္တေတွာ ပစ္ဆာ သက္ကာရံ ကတွာ အန္နံ ဒေတိ, အယံ ကိစ္စကာရီ ဟောတိ။ အပရော နေဝ သင်္ဃံ နိမန္တေတိ, န အန္နံ ဒေတိ, အယံ ဟာပပုဂ္ဂလောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဒုတိယံ ဥတ္တာနမေဝ။

ဝလာဟကသုတ္တဒွယဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ကုမ္ဘသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၀၃. တတိယေ **ရိတ္တကော** တိ အန္တော ရိတ္တော။ **ပိဟိတမုခော**တိ ပိဒဟိတွာ ဌပိတော။ **အပာရုတမုခော**တိ ဝိဝရိတွာ ဌပိတော, ဥပမိတပုဂ္ဂလေသု ပနေတ္ထ အန္တောဂုဏသာရဝိရဟိတော စ **တုစ္ဆော,** ဗာဟိရသောဘနတာယ **ပိဟိတော** ပုဂ္ဂလောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သေသေသုပိ ဧသေဝ နယော။

ကုမ္ဘသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. ဥဒကရဟဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၀၄. စတုတ္ထေ ဥဒကရဟဒေ ဇဏ္ဏုကမတ္တေပိ ဥဒကေ သတိ ပဏ္ဏရသသမ္မိန္နဝဏ္ဏတ္တာ တ ဗဟလတ္တာ တ ဥဒကဿ အပညာယမာနတလော **ဥတ္တာနော ဂမ္ဘီရောဘာသော** နာမ ဟောတီတိ အာဟ **''ပုရာဏပဏ္ဏရသ။ပေ။ ဂမ္ဘီရောဘာသော နာမာ''**တိ။ တိပေါရိသစတုပေါရိသေ ပန ဥဒကေ သတိ အစ္ဆတ္တာ ဥဒကဿ ပညာယမာနတလော **ဂမ္ဘီရော ဥတ္တာနောဘာသော** နာမ ဟောတီတိ အာဟ **''အစ္ဆဝိပ္ပသန္နမဏိဝဏ္ဏဥဒကော ဥတ္တာနောဘာသော နာမာ''**တိ။ ဥဘယကာရဏသမ္ဘဝတော ပန ဣတရေ ဒွေ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ပုဂ္ဂလေပိ ကိလေသုဿဒဘာဝတော ဂုဏဂမ္ဘီရတာယ စ အဘာဝတော ဂုဏဂမ္ဘီရာနံ သဒိသေဟိ အဘိက္ကမနာဒီဟိ ယုတ္တော **ဥတ္တာနော ဂမ္ဘီရောဘာသော** နာမ။ ဣမိနာ နယေန သေသာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဥဒကရဟဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅-၆. အမ္ဗသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၀၅-၆. ပဉ္စမေ **အာမကံ ဟုတွာ**တိ အန္တော အာမံ ဟုတွာ။ **ပက္ကံ အာမဝဏ္ဏိ** တိ အန္တော ပက္ကံ ဗဟိ အာမသဒိသံ။ တတ္ထ ယထာ အမ္ဗေ အပက္ကဘာဝေ အာမတာ ဟောတိ, ဧဝံ ပုဂ္ဂလေပိ ပုထုဇ္ဇနတာ။ ယထာ စ တတ္ထ ပက္ကသဒိသတာ ပက္ကဝဏ္ဏိတာ, ဧဝံ ပုဂ္ဂလေပိ အရိယာနံ အဘိက္ကမနာဒိသဒိသတာ ပက္ကဝဏ္ဏိတာတိ ဣမိနာ နယေန သေသာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဆဋ္ဌံ ဥတ္တာနမေဝ။

အမ္ဗသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. မူသိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၀၇. သတ္တမေ **အာတဋ္ဋံ ခနတီ**တိ အတ္တနော အာသယံ ဗိလကူပံ ခနတိ။ **န စ တတ္ထ ဝသတီ** တိ တတ္ထ အဝသိတ္ွာ ကိသ္မိဉ္စိဒေဝ ဌာနေ ဝသတိ, ဧဝံ ဗိဋ္ဌာရာဒိအမိတ္တဝသံ ဂစ္ဆတိ။ **ဝသိတာ နော ကမံ ကတ္တာ**တိ သယံ န ခနတိ, ပရေန ကတေ ဗိလေ ဝသတိ, ဧဝံ ဇီဝိတံ ရက္ခတိ။ တတိယာ ဒွေပိ ကရောန္တိ ဇီဝိတံ ရက္ခတိ။ စတုတ္ထီ ဒွေပိ အကရောန္တီ အမိတ္တဝသံ ဂစ္ဆတိ။ ဣမာယ ပန ဥပမာယ ဥပမိတေသု ပုဂ္ဂလေသု ပဌမော ယထာ သာ မူသိကာ ကမံ ခနတိ, ဧဝံ နဝင်္ဂံ သတ္ထုသာသနံ ဥဂ္ဂဏှာတိ။ ယထာ ပန သာ တတ္ထ န ဝသတိ, ကိသ္မိဉ္စိဒေဝ ဌာနေ ဝသန္တီ အမိတ္တဝသံ ဂစ္ဆတိ, တထာ အယမ္ပိ ပရိယတ္တိဝသေန ဉာဏံ ပေသေတွာ စတုသစ္စဓမ္မံ န ပဋိဝိဇ္ဈတိ, လောကာမိသဋ္ဌာနေသု ဝိစရန္တော မစ္စုမာရကိလေသမာရဒေဝပုတ္တမာရသင်္ခာတာနံ ဝသံ ဂစ္ဆတိ။ ဒုတိယော ယထာ မူသိကာ ကမံ န ခနတိ, ဧဝံ နဝင်္ဂံ သတ္ထုသာသနံ န ဥဂ္ဂဏှာတိ။ ယထာ ပန ပရေန ခနိတေ ဗိလေ ဝသန္တီ ဇီဝိတံ ရက္ခတိ, ဧဝံ ပရဿ ကထံ သုတွာ စတုသစ္စဓမ္မံ ပဋိဝိဇ္ဈိတွာ တိဏ္ဏံ မာရာနံ ဝသံ အတိက္ကမတိ။ ဣမိနာ နယေန တတိယစတုတ္ထေသုပိ ဩပမ္မသံသန္ဒနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

မူသိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ဗလီဗဒ္ဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၀၈. အဋ္ဌမေ ဗလီဗဒ္ဒော တာဝ ယော အတ္တနော ဂောဂဏံ ဃဋ္ဋေတိ ဥဗ္ဗေဇေတိ, ပရဂေဏေ ပန သူရတော သုခသီလော ဟောတိ, အယံ **သဂဝစဏ္ဍော နော ပရဂဝစဏ္ဍော** နာမ။ ပုဂ္ဂလောပိ အတ္တနော ပရိသံ ဃဋ္ဋေန္တော ဝိဇ္ဈန္တော ဖရုသေ သမုဒာစရန္တော, ပရပရိသာယ ပန သောရစ္စံ နိဝါတဝုတ္တိတံ အာပဇ္ဇန္တော **သဂဝစဏ္ဍော** နာမာတိ ဣမိနာ နယေန သေသာပိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဗလီဗဒ္ဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. ရုက္ခသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၀၉. နဝမေ ရုက္ခော တာဝ **ဖေဂ္ဂု သာရပရိဝါရော** တိ ဝနဇေဋ္ဌကရုက္ခော သယံ ဖေဂ္ဂု ဟောတိ, ပရိဝါရရုက္ခာ ပနဿ သာရာ ဟောန္တိ။ ဣမိနာ နယေန သေသာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ပုဂ္ဂလေသု ပန သီလသာရဝိရဟိတတော ဖေဂ္ဂုတာ, သီလာစာရသမန္နာဂမေန စ သာရတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ရုက္ခသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. အာသီဝိသသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၁၀. ဒသမေ ယဿ ဝိသံ ပဇ္ဇလိတတိဏုက္ကာယ အဂ္ဂိ ဝိယ သီဃံ အဘိရုဟိတွာ အက္ခီနိ ဂဟေတွာ ခန္ဓံ ဂဟေတွာ သီသံ ဂဟေတွာ ဌိတန္တိ ဝတ္တဗ္ဗတံ အာပဇ္ဇတိ မဏိသပ္ပာဒီနံ ဝိသံ ဝိယ, မန္တံ ပန ပရိဝတ္တေတွာ ကဏ္ဏတတံ ဒတွာ ဒဏ္ဍကေန ပဟဋ္ဌမတ္တေ ဩတရိတွာ ဒဋ္ဌဋ္ဌာနေယေဝ တိဋ္ဌတိ, အယံ **အာဂတဝိသော န ဃောရဝိသော** နာမ။ ယဿ ပန ဝိသံ သဏိကံ အဘိရုဟတိ, အာရုဠှာရုဠှဋ္ဌာနေ ပန အာသိတ္တဥဒကံ ဝိယ ဟောတိ ဥဒကသပ္ပာဒီနံ ဝိယ, ဒွါဒသဝဿစ္စယေနပိ ကဏ္ဏဝိဒ္ဓခန္ဓပိဋ္ဌိကာဒီသု ပညာယတိ, မန္တပရိဝတ္တနာဒီသု စ ကရိယမာနေ

သု သီဃံ န ဩတရတိ, အယံ **ဃောရဝိသော န အာဂတဝိသော** နာမ။ ယဿ ပန ဝိသံ သီဃံ အဘိရုဟတိ, န သီဃံ ဩတရတိ အနေဠကသပ္ပာဒီနံ ဝိသံ ဝိယ, အယံ **အာဂတဝိသော စ ဃောရဝိသော စ။ အနေဠကသပ္ပော** နာမ မဟာအာသီဝိသော။ ယဿ ဝိသံ မန္ဒံ ဟောတိ, ဩဟာရိယမာနမ္ပိ သုခေနေဝ ဩတရတိ နီလသပ္ပဓမနိသပ္ပာဒီနံ ဝိသံ ဝိယ, အယံ **နေဝ အာဂတဝိသော န ဃောရဝိသော။ နီလသပ္ပော** နာမ သာခဝဏ္ဏော ရုက္ခဂ္ဂာဒီသု ဝိစရဏသပ္ပော။

အာသီဝိသသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဝလာဟကဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၁၂) ၂. ကေသိဝဂ္ဂေါ

၁-၇. ကေသိသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၁၁-၁၁၇. ဒုတိယဿ ပဌမေ **အဿဒမ္မေ** တိ ဒမ္မနယောဂ္ဂေ အဿေ။ **သာရေတီ**တိ သိက္ခာပေတိ ပဝတ္တေတိ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။ ဒုတိယာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

ကေသိသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈-၁၀. သံဝေဇနီယသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၁၈-၁၂၀. အဋ္ဌမေ **သဒ္ဓဿာ** တိ ဗုဒ္ဓာဒီသု ပသန္နစိတ္တဿ ဝတ္တသမ္ပန္နဿ, ယဿ ဟတော ဝုဋ္ဌာယ စေတိယင်္ဂဏဝတ္တာဒီနိ သဗ္ဗဝတ္တာနိ ကတာနေဝ ပညာယန္တိ။ **ဒဿနီယာနီ** တိ ဒဿနာရဟာနိ။ **သံဝေဇနီယာနီ** တိ သံဝေဂဇနကာနိ။ ...

ကေသိဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၁၃) ၃. ဘယဝဂ္ဂေါ

၁. အတ္တာနုတာပသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၂၁. တတိယဿ ပဌမေ **အတ္တာနံ အနုဝဒန္တဿ ဥပ္ပဇ္ဇနကဘယ** န္တိ အတ္တာနံ အနုဝဒန္တဿ ဟာပက မ္မိနော ဥပ္ပဇ္ဇနကဘယံ။ **ဒ္ဝတ္တိံသကမ္မကာရဏော ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇနကဘယ** န္တိ အကရိကာနံ ဝသေန ဝုတ္တံ , အနက ရိကာနံ ပန ဝိနယဒဏ္ဍံ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇနကဘယမ္ပိ ဒဏ္ဍဘယန္တေဝ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆတိ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

အတ္တာနုတာပသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ဦမိဘယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၂၂. ဒုတိယေ **ကောဓူပါယာသဿေတံ အဓိဝစန** န္တိ ဧတ္ထ ကုဇ္ဈနဋ္ဌေန **ကောဓော,** သော၀၀ စိတ္တဿ ကာ ယဿ စ အတိပ္ပမဒ္ဒနမထနုပ္ပာဒနေဟိ ဒဠှာယာသနဋ္ဌေန **ဥပါယာသော**။ အနေကတရံ ပဝတ္တိတ္ဝာ အတ္တနာ သမဝေတံ သတ္တံ အဇ္ဈောတ္ထရိတွာ သီသံ ဥက္ခိပိတုံ အဒတွာ ဦမိသဒိသတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ယထာ ဟိ ဗာဟိရံ ဥဒကံ ဩ တိဏ္ဏော ဦမိသု ဩသီဒိတွာ မရတိ, ဧဝံ ဣမသ္မိံ သာသနေ ကောဓူပါယာသေ ဩသီဒိတွာ ဝိဗ္ဘမတိ, တသ္မာ ကောဓူ ပါယာသော **"ဦမိဘယ"**န္တိ ဝုတ္တော။ **ဩဒရိကတ္တဿေတံ အဓိဝစန** န္တိ ယထာ ဟိ ဗာဟိရံ ဥဒကံ ဩတိဏ္ဏော ကုမ္ဘီလေန ခာဒိတော မရတိ, ဧဝံ ဣမသ္မိံ သာသနေ ဩဒရိကတ္တေန ဩဒရိကဘာဝေန အာမိသဂေဓေန မိစ္ဆာဇီဝေန ဇီဝိ ကကပ္ပနေန နာသိတသီလာဒိဂုဏတာယ ခာဒိတမမ္မေသရီရော ဝိဗ္ဘမတိ, တသ္မာ ဩဒရိကတ္တံ **"ကုမ္ဘီလဘယ"** န္တိ ဝု တ္တံ။

အနုပဋ္ဌိတာယ သတိယာ တိ ကာယဂတံ သတိံ အနုပဋ္ဌပေတွာ။ **အသံဝုတေဟီ**တိ အပိဟိတေဟိ။ **ပဉ္စန္နေတံ ကာမဂုဏာနံ အဓိဝစန**န္တိ ယထာ ဟိ ဗာဟိရံ ဥဒကံ ဩတိဏ္ဏော အာဝဋ္ဋေ နိမုဇ္ဇိတွာ မရတိ, ဧဝံ ဣမသ္မိံ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတော ပဉ္စကာမဂုဏာဝဋ္ဋေ နိမုဇ္ဇိတွာ ဝိဗ္ဘမတိ။ ကာမရာဂာဘိဘူတော ဟိ သတ္တော ဣတော စ ဧတ္တော, ဧတ္တော စ ဣတောတိ ဧဝံ မနာပိယရူပါဒိဝိသယသင်္ခာတေ အာဝဋ္ဋေ အတ္တာနံ သံသာရေတွာ ယထာ တတော ဗဟိဘူ တေ နေက္ခမ္မေ စိတ္တမ္ပိ န ဥပ္ပာဒေတိ, ဧဝံ အာဝဋ္ဋေတွာ ဗျသနာပါဒနေန ကာမဂုဏာနံ အာဝဋ္ဋသဒိသတာ ဒဋ္ဌဗ္ ဗာ။

အနုဒ္ဓံသေတီ တိ ကိလမေတိ ဝိလောလတိ။ **ရာဂါနုဒ္ဓံသိတေနာ** တိ ရာဂေန အနုဒ္ဓံသိတေန။ **မာတုဂါမဿေတံ အ ဓိဝစန**န္တိ။ ယထာ ဟိ ဗာဟိရံ ဥဒကံ ဩတိဏ္ဏော စဏ္ဍမစ္ဆံ အာဂမ္မ လဒ္ဓပ္ပဟာရော မရတိ, ဧဝံ ဣမသ္မိံ သာသနေ မာတုဂါမံ အာရဗ္ဘ ဥပ္ပန္နကာမရာဂေါ ဝိဗ္ဘမတိ, တသ္မာ မာတုဂါမော **"သုသုကာဘယ"**န္တိ ဝုတ္တော။ မာတုဂါမော ဟိ ယောနိသောမနသိကာရရဟိတံ အဓိရပုရိသံ ဣတ္ထိကုတ္တဘူတေဟိ အတ္တနော ဟာသဘာဝဝိလာသေဟိ အဘိဘုယျ ဂဟေတွာ ဓီရဇာတိကမ္ပိ အတ္တနော ရူပါဒီဟိ သမ္ပလောဘနဝသေန အနဝသေသံ အတ္တနော ဥပကာရဓမ္မေ သီလာဒိကေ သမ္မာဒေတုံ အသမတ္ထံ ကရောန္တော အနယဗျသနံ ပါပေတိ။

ဣမာနိ ပန စတ္တာရိ ဘယာနိ ဘာယိတွာ ယထာ ဥဒကံ အနောရောဟန္တဿ ဥဒကံ နိဿာယ ဥဒကပိပါသာဝိန ယနံ သရီရသုဒ္ဓိပရိဠာဟူပသမော ကာယဥတုဂ္ဂါဟာပနန္တိ, ဧဝမာဒိ အာနိသံသော နတ္ထိ, ဧဝမေဝံ ဣမာနိ စတ္တာရိ ဘယာနိ ဘာယိတွာ သာသနေ အပဗ္ဗဇန္တဿပိ ဣမံ သာသနံ နိဿာယ သင္ဃေပတော ဝဋ္ဋဒုက္ခူပသမော, ဝိတ္ထာရ တော ပန သီလာနိသံသာဒိဝသေန အနေကဝိဓော အာနိသံသော နတ္ထိ။ ယထာ ပန ဣမာနိ စတ္တာရိ ဘယာနိ အဘာယိတွာ ဥဒကံ ဩရောဟန္တဿ ဝုတ္တပ္ပကာရော အာနိသံသော ဟောတိ, ဧဝံ ဣမာနိ အဘာယိတွာ သာသနေ ပဗ္ဗဇန္တဿ သပိ ဝုတ္တပ္ပကာရော အာနိသံသော ဟောတိ။ **မဟာဓမ္မရက္ခိတတ္ထေရော** ပနာဟ ''စတ္တာရိ ဘယာနိ ဘာယိတွာ ဥဒ ကံ အနောတရန္တော သောတံ ဆိန္ဒိတွာ ပရတီရံ ဟာပုဏိတုံ န သက္ကောတိ, အဘာယိတွာ ဩတရန္တော သက္ကော တိ, ဧဝမေဝံ ဘာယိတွာ သာသနေ အပဗ္ဗဇန္တောပိ တဏှာသောတံ ဆိန္ဒိတွာ နိဗ္ဗာနပါရံ ဒဋ္ဌုံ န သက္ကောတိ, အ ဘာယိတွာ ပဗ္ဗဇန္တော သက္ကောတီ''တိ။

၃. ပဌမနာနာကရဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၂၃. တတိယေ **ဗြဟ္မကာယိကာနံ ဒေဝတာနံ** တိ ဧတ္ထ ဗြဟ္မာနံ ကာယော သမူဟောတိ ဗြဟ္မကာယော, တပ္ပရိယာပန္နတာယ တတ္ထ ဂတာတိ **ဗြဟ္မကာယိကာ**။ တေသံ ယ စ သဗ္ဗေသံပိ ဗြဟ္မကာယသ္သ သမညာယ ဘဝိတဗ္ဗံ။ **အာဘဿရာနံ ဒေဝတာနံ** တိအာဒိနာ ပန ဒုတိယဇ္ဈာနဘူမိကာဒီနံ ဥပရိ ဂဟိတတ္တာ ကေဗလိဗဒ္ဒညာယေန တဒဝသိဋ္ဌာနံ အယံ သမညာ, တသ္မာ ''ဗြဟ္မကာယိကာနံ ဒေဝတာနံ''တိ ပဌမဇ္ဈာနဘူမိကာနံယေဝ ဂဟဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သဟ ဗျ ယတိ ဂစ္ဆတီတိ သဟဗျော, သဟာဝတ္တနကော။ တဿ ဘာဝေ **သဟဗျတာ,** သဟာပဝတ္တီတိ အာဟ **''သဟဘာဝံ ဥပဂစ္ဆတီ''**တိ။ **ကပ္ပော အာယုပ္ပမာဏံ** တိ ဧတ္ထ ယဒိပိ ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာဒီနံ အာယုနော အန္တရံ အတ္ထိ, ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒေန ပနေတံ ဝုတ္တန္တိ ဒဿေန္တော **''ပဌမဇ္ဈာနံ အတ္ထိ ဟီန''** န္တိအာဒိမာဟ။

ဒွေ ကပ္ပာ အာယုပ္ပမာဏံ တိ ဧတ္ထ ပန ဟီနဇ္ဈာနေန နိဗ္ဗတ္တာနံ ဝသေန အယံ ပရိစ္ဆေဒော ကတောတိ ဒဿေတုံ **''ဒုတိယဇ္ဈာနံ ဝုတ္တနယေနေဝ တိဝိဓံ ဟောတီ''** တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ **စတ္တာရော ကပ္ပာ** တိ ဧတ္ထ ပန ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒေန စတုသဋ္ဌိ ကပ္ပာ ဝတ္တဗ္ဗာတိ ဒဿေန္တော **''ယံ ပေတ္ထ ဝုတ္တံ 'ကပ္ပော ဒွေ ကပ္ပာ'တိ , ကမ္မိ အာဟရိတ္ဗတ အတ္တော ဝေဒိတဗ္ဗော''**တိ အာဟ။ ကထံ ပနေတ္ထ အယမတ္တော လဗ္ဘတီတိ အာဟ **''ကပ္ပောတိ စ ဂုဏာသ္သပိ နာမ''**န္တိ။ တတ္ထ **ပဌမံ ဝုတ္တော ကပ္ပော,** တတော ကေနေ ဂုဏေန, ကေသမ်ိ တရေ ဂဏနာယာတိ အတ္ထော။ **ဒွေ ကပ္ပာ ဟောန္တီ** တိ ကေတရဂဏနာယ ကပ္ပသ္သ ဒွိဂုဏိတတ္တာ ဒွေ မဟာကပ္ပာ ဟောန္တီတိ အတ္ထော။ **ဒုတိယေနာ**တိ ဒုတိယတရဂဏနာယ။ **စတ္တာရော** တိ ဒုတိယတရဂဏနာယ ဒွီသု ကပ္ပေသု ဒွိဂုဏိတေသု စတ္တာရော မဟာကပ္ပာ ဟောန္တီတိ အတ္ထော။ **ပုန တေ စတ္တာရော ကပ္ပာ** တိ ဝုတ္တနယေန ဒွေ တရေ ဂုဏေတ္ဗတယေ စတ္တာရော ကပ္ပာ ဒဿိတာ, ပုန တေ စတ္တာရော ကပ္ပာ စတုဂ္ဂုဏာ ဟောန္တီတိ အတ္ထော။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ဒွေ တရေ ဂုဏေတ္ဗတ ယေ စတ္တာရော ကပ္ပာ ဒဿိတာ, တေသု စတုက္ခတ္တုံ ဂုဏိတေသု စတုသဋ္ဌိ ကပ္ပာ သမ္ပဇ္ဇန္တီတိ။ တထာ ဟိ စတ္တာရော ကေသမ်ိ တရေ ဂုဏိတာ အဋ္ဌ ဟောန္တိ, ပုန တေ အဋ္ဌ ဒုတိယတရေ ဂုဏိတာ သောဠသ ဟောန္တိ, ပုန တေ သောဠသ တတိယတရေ ဂုဏိတာ ဒွတ္တိံသ ဟောန္တိ, ပုန တေ ဒွတ္တိံသ စတုတ္ထတရေ ဂုဏိတာ စတုသဋ္ဌိ ဟောန္တိ။ တေနေတမာဟ **''ဣမေဟိ စတူဟိ ဂုဏေဟိ ဂုဏိတာ ကေနေ ဂုဏေန အဋ္ဌ ဟောန္တီ''**တိအာဒိ။ ဧတ္ထ စ ဟေဋ္ဌာ **ဥပေါသထသုတ္တေ** (အ. နိ. ၃.၇၁) –

''ယာနိ မာနုသကာနိ ပညာသ ဝဿာနိ, စာတုမဟာရာဇိကာနံ ဒေဝတာနံ ဧသော ဧကော ရတ္တိန္ဒိဝေ''တိ –

အာဒိနာ ကာမာဝစရဒေဝတာနမေဝ အာယုပ္ပမာဏံ ဒဿိတံ။ ဟေဋ္ဌာယေဝ –

''တယောမေ, ဘိက္ခဝေ, ပုဂ္ဂလာ သန္တော သံဝိဇ္ဇမာနာ လောကသ္မိံ။ ကတမေ တယော? ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, ဧကစ္စော ပုဂ္ဂလော သဗ္ဗသော ရူပသညာနံ သမတိက္ကမာ။ပေ.။ အာကာသာနဉ္စာယတနူပကာနံ ဒေဝတာနံ သဟဗျတံ ဥပပဇ္ဇတိ။ အာကာသာနဉ္စာယတနူပကာနံ, ဘိက္ခဝေ, ဒေဝတာနံ ဝီသတိ ကပ္ပသဟဿာနိ အာယုပ္ပမာဏံ''န္တိ (အ. နိ. ၃.၁၁၇) –

အာဒိနာ အရူပာဝစရာနံယေဝ အာယုပ္ပမာဏံ ဝုတ္တံ။ ဣဓ ပန ရူပာဝစရာနမေဝ အာယုပ္ပမာဏံ ဒဿိတံ။ **ဝိဘင်္ဂဟဋ္ဌိယံ** (ဝိဘ. ၁၀၂၂) ပန ''မနုဿာနံ ကိတ္တကံ အာယုပ္ပမာဏံ, ဝဿသတံ အပ္ပံ ဝါ ဘိယျော''တိအာဒိနာ ဒေဝမနုဿာန ဉ္စေဝ ရူပါရူပါဝစရသတ္တာန ဉ္စ အာယုပ္ပမာဏံ ဒဿိတံ။

တတ္ထ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန မနုဿာနံ ဒေဝတာန ဉ္စ အာယုံ ပရိစ္ဆိန္ဒမာနေန စတူသု အပါယေသု ဘုမ္မဒေဝေသု စ အာယု န ပရိစ္ဆိန္နံ။ တံ ကသ္မာတိ? နိရယေ တာဝ ကမ္မမေဝ ပမာဏံ။ ယာဝ ကမ္မံ န ခီယတိ, တာဝ ပစ္စန္တိ။ တထာ သေသအပါယေသု။ ဘုမ္မဒေဝတာနမ္ပိ ကမ္မမေဝ ပမာဏံ။ တတ္ထ နိဗ္ဗတ္တာ ဟိ ကေစိ သတ္တာဟမတ္တံ တိဋ္ဌန္တိ, ကေစိ အဍ္ဎမာသံ, ကပ္ပံ တိဋ္ဌမာနာပိ အတ္ထိယေဝ။ တတ္ထ မနုဿေသု ဂိဟိဘာဝေ ဌိတာယေဝ သောတာပန္နာပိ ဟောန္တိ, သကဒာဂါမိဖလံ အနာဂါမိဖလံ အရဟတ္တမ္ပိ ပါပုဏန္တိ, တေသု သောတာပန္နာဒယော ယာဝဇီဝံ တိဋ္ဌန္တိ, ခီဏာသ

တ ပန ပရိနိဗ္ဗာယန္တိ တ ပဗ္ဗဇန္တိ တ။ ကသ္မာ? အရဟတ္တံ နာမ သေဋ္ဌဂုဏံ, ဂိဟိလိင်္ဂံ ဟီနံ, တံ ဟီနတာယ ဥတ္တမံ ဂုဏံ ဓာရေတုံ န သက္ကောတိ, တသ္မာ တေ ပရိနိဗ္ဗာတုကာမာ တ ပေဟာန္တိ ပဗ္ဗဇိတုကာမာ တ။ ဘုမ္မဒေဝတ ပန အရဟတ္တံ ပတ္တာပိ ယာဝဇီဝံ တိဋ္ဌန္တိ, ဆသု ကာမာဝစရေသု ဒေဝေသု သောတာပန္နသကဒာဂါမိနော ယာဝဇီဝံ တိဋ္ဌန္တိ, အနာဂါမိနာ ရူပဘဝံ ဂန္တုံ ဝဋ္ဋတိ ခီဏာသဝေန ပရိနိဗ္ဗာတုံ။ ကသ္မာ? နိလီယနောကာသဿ အဘာဝတ။ ရူပာဝစရာ ရူပာဝစရေသု သဗ္ဗေပိ ယာဝဇီဝံ တိဋ္ဌန္တိ, တတ္ထ ရူပာဝစရေ နိဗ္ဗတ္တာ သောတာပန္နသကဒာဂါမိနော န ပုန ဣဓာဂစ္ဆန္တိ, တတ္ထေဝ ပရိနိဗ္ဗာယန္တိ။ ဧတေ ဟိ ဈာနအနာဂါမိနော နာမ။

အဋ္ဌသမာပတ္တိလာဘိနံ ပန ကိံ နိယမေတိ? ပဂုဏဇ္ဈာနံ။ ယဒေဝဿ ပဂုဏံ ဟောတိ, တေန ဥပပဇ္ဇတိ။ သဗ္ဗေသု ပဂုဏေသု ကိံ နိယမေတိ? နေဝသညာနာသညာယတနသမာပတ္တိ။ ဧကံသေနေဝ ဟိ သော နေဝသညာနာသညာယတနေ ဥပပဇ္ဇတိ။ နဝသု ဗြဟ္မလောကေသု နိဗ္ဗတ္တအရိယသာဝကာနံ တတ္ရူပပတ္တိပိ ဥပရူပပတ္တိပိ, န ဟေဋ္ဌူပပတ္တိ။ ပုထုဇ္ဇနာနံ ပန တတ္ရူပပတ္တိပိ ဟောတိ, ဥပရူပပတ္တိပိ, ဟေဋ္ဌူပပတ္တိပိ။ ပဉ္စသု သုဒ္ဓါဝါသေသု စတူသု စ အရူပေသု အရိယသာဝကာနံ တတ္ရူပပတ္တိပိ ဟောတိ ဥပရူပပတ္တိပိ။ ပဌမဇ္ဈာနဘူမိယံ နိဗ္ဗတ္တော အနာဂါမီ နဝ ဗြဟ္မလောကေ သောဓေတွာ မတ္ထကေ ဌိတော ပရိနိဗ္ဗာတိ။ ဝေဟပ္ဖလံ, အကနိဋ္ဌံ, နေဝသညာနာသညာယတနန္တိ ဣမေ တယော ဒေဝလောကာ သေဋ္ဌဘဝ နာမ။ ဣမေသု တီသု ဌာနေသု နိဗ္ဗတ္တအနာဂါမိနော နေဝ ဥဒ္ဓံ ဂစ္ဆန္တိ, န အဓော, တတ္ထ တတ္ထေဝ ပရိနိဗ္ဗာယန္တီတိ ဣဒံ ပကိဏ္ဏကံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ပဌမနာနာကရဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄-၆. ဒုတိယနာနာကရဏသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၂၄-၆. စတုတ္ထေ **တေ ဓမ္မေ** တိ တေ ''ရူပဂတ''န္တိအာဒိနာ နယေန ဝုတ္တေ ရူပာဒယော ဓမ္မေ။ **အနိစ္စတော**တိ ဣမိနာ နိစ္စပဋိက္ခေပတော တေသံ အနိစ္စတမာဟ, တတော ဧဝ စ ဥဒယဝယဝန္တတော ဝိပရိဏာမတော တာဝကာလိကတော စ တေ အနိစ္စာတိ ဇောတိတံ ဟောတိ။ ယဉှိ နိဗ္ဗတ္တံ ဟောတိ, တံ ဥဒယဝယပရိစ္ဆိန္နံ ။ ဇရာယ မရဏေန စ တဒေဝ ဝိပရီတံ, ဣတ္တရက္ခဏမေဝ စ ဟောတီတိ။ **ဒုက္ခတော**တိ ဣမိနာ သုခပဋိက္ခေပတော တေသံ ဒုက္ခတမာဟ။ တတော ဧဝ စ အဘိဏှပဋိပီဠနတော ဒုက္ခဝတ္ထုတော စ တေ ဒုက္ခာတိ ဇောတိတံ ဟောတိ။ ဥဒယဝယဝန္တတာယ ဟိ တေ အဘိဏှပဋိပီဠနတော နိရန္တရဒုက္ခတာယ ဒုက္ခဿေဝ စ အဓိဋ္ဌာနဘူတာ။ ပစ္စယယာပနီယတာယ ရောဂမူလတာယ စ **ရောဂတော**။ ဒုက္ခတာသူလယောဂတော ကိလေသာသုစိပဂ္ဃရဏတော ဥပ္ပာဒဇရာဘင်္ဂေဟိ ဥဒ္ဒုမာတပရိပက္ကပဘိန္နတော စ **ဂဏ္ဍတော** ။ ပီဠာဇနနတော, အန္တောတုဒနတော, ဒုန္နီဟရဏတော စ **သလ္လတော** ။ အဝဍ္ဎိအာဝဟနတော အဃဝတ္ထုတော စ **အဃတော**။ အသေရိဘာဝဇနနတော အာဗာဓပဒဋ္ဌာနတာယ စ **အာဗာဓတော**။ အဝသဝတ္တနတော အဝိဓေယျတာယ စ **ပရတော**။ ဗျာဓိဇရာမရဏေဟိ ပလုဇ္ဇနီယတာယ **ပလောကတော**။ သာမိနိဝါသိကာရကဝေဒကအဓိဋ္ဌာယကဝိရဟတော **သုညတော**။ အတ္တပဋိက္ခေပဋ္ဌေန **အနတ္တတော**။ ရူပာဒိဓမ္မာ ဟိ န ဧတ္ထ အတ္တာ အတ္ထီတိ **အနတ္တာ** ။ ဧဝံ သယမ္ပိ အတ္တာ န ဟောန္တီတိ **အနတ္တာ** ။ တေန အဗျာပာရတော နိရီဟတော တုစ္ဆတော အနတ္တာတိ ဒီပိတံ ဟောတိ။ လက္ခဏတ္တယမေဝ သုခာဝဗောဓနတ္ထံ ဧကာဒသဟိ ပဒေဟိ ဝိဘဇိတွာ ဂဟိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **''တတ္ထာ''** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ပဉ္စမဆဋ္ဌာနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

ဒုတိယနာနာကရဏသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. ပဌမတထာဂတအစ္ဆရိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၂၇. သတ္တမေ ဝတ္တမာနသမီပေ ဝတ္တမာနေ ဝိယ ဝောဟရိတဗ္ဗန္တိ **''သြက္ကမတီ''** တိ အာဟ **''သြက္ကန္တော ဟောတီတိ အတ္ထော''**တိ။ ဒသသဟဿစက္ကဝါဠပတ္ထရဏော သမုဇ္ဇလဘာဝေန **ဥဠာရော။ ဒေဝတနုဘာဝ**န္တိ ဒေဝတနံ ပဘာနုဘာဝံ။ ဒေဝတနုဉှိ ပဘံ သော ဩဘာသော အဘိဘဝတိ, န ဒေဝေ။ တေနာဟ **''ဒေဝတန''**န္တိအာဒိ။ ရုက္ခဂစ္ဆာဒိနာ ကေနစိ န ဟညတီတိ **အဃာ,** အသမ္ဗာဓာ။ တေနာဟ **''နိစ္စဝိဝရာ''**တိ။ **အသံဝုတာ**တိ ဟေဋ္ဌာ ဥပရိ ကေနစိ အပိဟိတာ။ တေနာဟ **''ဟေဋ္ဌာပိ အပ္ပတိဋ္ဌာ''** တိ။ တတ္ထ **ပိ**-သဒ္ဒေန ယထာ ဟေဋ္ဌာ ဥဒကဿ ပိဓာယိကာ သန္ဓာရိကာ ပထဝီ နတ္ထိ အသံဝုတာ လောကန္တရိကာ, ဧဝံ ဥပရိပိ စက္ကဝါဠေသု ဒေဝဝိမာနာနံ အဘာဝတော အသံဝုတာ အပ္ပတိဋ္ဌာတိ

ဒဿေတိ။ အန္ဓကာရော ဧတ္ထ အတ္ထီတိ **အန္ဓကာရာ။ စက္ခုဝိညာဏံ န ဇာယတိ** အာလောကဿ အဘာဝတော, န စက္ခုနော။ တထာ ဟိ **“တေနောဘာသေန အညမညံ သဉ္ဇာနန္တိ”** တိ ဝုတ္တံ။ ဇမ္ဗုဒီပေ ဌိတမဇ္ဈန္ဟိကဝေလာယ ပုဗ္ဗဝိဒေဟတသီနံ အတ္ထင်္ဂမဝသေန ဥပမုံ သူရိယမဏ္ဍလံ ပညာယတိ, အပရဂောယာနတသီနံ ဥဂ္ဂမနဝသေန။ ဧဝံ သေသဒီပေသုပိတိ အာဟ **“ကေပ္ပဟာရေနေဝ တီသု ဒီပေသု ပညာယန္တိ”** တိ။ ဣတော အညထာ ဒွိသု ဧဝ ဒီပေသု ပညာယန္တိ။ ဧကေကာယ ဒိသာယ နဝနဝယောဇနသတသဟဿာနိ အန္ဓကာရဝိဓမနမ္ပိ ဣမိနာဝ နယေန ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ပဘာယ နပ္ပဟောန္တီ**တိ အတ္တနော ပဘာယ ဩဘာသိတုံ နာဘိသမ္ဘုဏန္တိ။ ယုဂန္ဓရပဗ္ဗတမတ္ထကသမပ္ပမာဏေ အာကာသေ ဝိစရဏတော **“စက္ကဝာဠပဗ္ဗတဿ ဝေမဇ္ဈေန စရန္တီ”** တိ ဝုတ္တံ။

ဟ္ယာဝဍ္ဎာ တိ ခါဒနတ္ထံ ဂဏှိတုံ ဥပက္ကမန္တာ။ **ဝိပရိဝတ္တိတွာ** တိ ဝိဝဋ္ဋိတွာ။ **ဆိဇ္ဇိတွာ** တိ မုဋ္ဌာပဝတ္တိယာ ဌိတဋ္ဌာနတော မုစ္စိတွာ, အင်္ဂပစ္စင်္ဂဆေဒနဝသေန တ **ဆိဇ္ဇိတွာ။ အစ္စန္တခါရေ** တိ အာတပသန္တာပာဘာဝေန အတိသီတဘာဝံ သန္ဓာယ အစ္စန္တခါရတာ ဝုတ္တာ သိယာ။ န ဟိ တံ ကပ္ပသဏ္ဌာနဥဒကံ သမ္ပတ္တိကရမဟာမေဃဝုဋ္ဌံ ပထဝိသန္ဓာရကံ ကပ္ပဝိနာသကဥဒကံ ဝိယ ခါရံ ဘဝိတုမရဟတိ, တထာ သတိ ပထဝီပိ ဝိလီယေယျ, တေသံ တ ဟာပ ကမ္မဖလေန ပေတာနံ ပကတိဥဒကဿ ပုဗ္ဗခေဠဘာဝပတ္တိ ဝိယ တဿ ဥဒကဿ ခါရဘာဝပတ္တိ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **“အစ္စန္တခါရေ ဥဒကေ”** တိ။

ပဌမတထာဂတအစ္ဆရိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ဒုတိယတထာဂတအစ္ဆရိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၂၈. အဋ္ဌမေ အာလီယန္တိ အာရမိတဗ္ဗဋ္ဌေန သေဝီယန္တီတိ အာလယာ, ပဉ္စ ကာမဂုဏာ။ **အာရမန္တီ** တိ ရတိံ ဝိန္ဒန္တိ ကီဠန္တိ လဠန္တိ။ အာလီယန္တိ ဝါ အလ္လီယန္တာ အဘိရမဏဝသေန သေဝန္တီတိ အာလယာ, တဏှာဝိစရိတာနိ။ တေဟိ အာလယေဟိ ရမန္တီတိ **အာလယာရာမာ**။ ယထေဝ ဟိ သုသဇ္ဇိတံ ပုပ္ဖဖလဘရိတရုက္ခာဒိသမ္ပန္နဥယျာနံ ပဝိဋ္ဌော ရာဇာ တာယ သမ္ပတ္တိယာ ရမတိ, သမ္မုဒိတော အာမောဒိတပမောဒိတော ဟောတိ, န ဥက္ကဏ္ဌတိ, သာယမ္ပိ နိက္ခမိတုံ န ဣစ္ဆတိ, ဧဝမိမေဟိ ကာမာလယတဏှာလယေဟိ သတ္တာ ရမန္တိ, သံသာရဝဋ္ဋေ ပမုဒိတာ အနုက္ကဏ္ဌိတာ ဝသန္တိ။ တေန တေသံ ဘဂဝါ ဒုဝိဓမ္ပိ အာလယံ ဥယျာနဘူမိံ ဝိယ ဒဿေန္တော **“အာလယာရာမာ”**တိအာဒိမာဟ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

ဒုတိယတထာဂတအစ္ဆရိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉-၁၀. အာနန္ဒအစ္ဆရိယသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၂၉-၁၃၀. နဝမေ **ပဋိသန္ထာရဓမ္မ**န္တိ ပကတိစာရိတ္တဝသေန ဝုတ္တံ, ဥပဂတာနံ ပန ဘိက္ခုနံ ဘိက္ခုနီနဉ္စ ပုစ္ဆာဝိဿဇ္ဇနဝသေန စေဝ စိတ္တရုစိဝသေန စ ယထာကာလံ ဓမ္မံ ဒေသေတိယေဝ, ဥပာသကဥပာသိကာနံ ပန ဥပနိသိန္နကကထာဝသေန။ ဒသမံ ဥတ္တာနမေဝ။

အာနန္ဒအစ္ဆရိယသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဘယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၁၄) ၄. ပုဂ္ဂလဝဂ္ဂေါ

၁. သံယောဇနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၃၁. စတုတ္ထဿ ပဌမေ ဥပပတ္တိပ္ပဋိလာဘံ သံဝတ္တနိကာနီတိ **ဥပပတ္တိပဋိလာဘိယာနိ။ ဘဝပဋိလာဘိယာနီ**တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ **ယေဟီ**တိ ယေဟိ သံယောဇနေဟိ ဟေတုဘူတေဟိ, ကရဏဘူတေဟိ တ။ နနု စ သောတာပန္နဿပိ ဩရမ္ဘာဂိယာနိ သံယောဇနာနိ အပ္ပဟီနာနိ, ကသ္မာ ပန သကဒာဂါမိမေဝ ဂ္ဂဟေတွာ ဒေသိတန္တိ အာဟ **“သကဒာဂါမိဿာတိ ဣဒံ အပ္ပဟီနသံယောဇနေသု အရိယေသု ဥတ္တမကောဋိယာ ဂဟိတ”**န္တိ။ တတ္ထ **အပ္ပဟီနသံယောဇနေသူ**တိ အပ္ပဟီနဩရမ္ဘာဂိယသံယောဇနေသု။ **ဥတ္တမကောဋိယာ ဂဟိတ**န္တိ ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒေန ဂဟိတံ။ သကဒာဂါမိတော ပရဉှိ အပ္ပဟီနဩရမ္ဘာဂိယသံယောဇနော အရိယော နာမ နတ္ထိ။ နနု စ သကဒာဂါမိဿ ပဟီနာနိပိ ဩရမ္ဘာဂိယာနိ သံယောဇနာနိ အတ္ထိ ဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာသီလဗ္ဗတပရာမာသသံယောဇနာနံ ပဟီနတ္တာ, တသ္မာ “ဩရမ္ဘာဂိယာနိ သံယောဇနာနိ အပ္ပဟီနာနီ”တိ ကသ္မာ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **“ဩရမ္ဘာဂိယေသု စ အပ္ပဟီနံ ဥပာဒာယာ”** တိအာဒိ။ ယသ္မာ ကာမရာဂဗျာပာဒသံယောဇနာနိ သကဒာဂါမိဿ အပ္ပဟီနာနိ, တသ္မာ တာနိ အပ္ပဟီနာနိ ဥပာဒာယ **“ဩရမ္ဘာဂိယာနိ သံယောဇနာနိ အပ္ပဟီနာနီ”**တိ ဝုတ္တံ, န သဗ္ဗေသံ အပ္ပဟီနတ္တာတိ အဓိပ္ပာယော။

သံယောဇနသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ပဋိဘာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၃၂. ဒုတိယေ ပဋိဘာနံ ဝုစ္စတိ ဉာဏမ္ပိ ဉာဏဿ ဥပဋ္ဌိတဝစနမ္ပိ, တံ ဣဓ အဓိပ္ပေတံ, အတ္ထယုတ္တံ ကာရဏယုတ္တဉ္စ ပဋိဘာနမဿာတိ **ယုတ္တပ္ပဋိဘာနော** ။ ပုစ္ဆာနန္တရမေဝ သီဃံ ဗျာကာတုံ အသမတ္ထတာယ နော မုတ္တပ္ပဋိဘာနမဿာတိ **နောမုတ္တပ္ပဋိဘာနော** ။ ဣမိနာ နယေန သေသာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဧတ္ထ ပန ပဌမော ကဉ္စိ ကာလံ ဝီမံသိတွာ ယုတ္တမေဝ ပေက္ခတိ **တိပိဋကစူဠနာဂတ္ထေရော** ဝိယ။ သော ဟိ ပဉှံ ပုဋ္ဌော ပရိဂ္ဂဟေတွာ ယုတ္တပ္ပတ္တကာရဏမေဝ ကထေတိ။ ဒုတိယော ပုစ္ဆာနန္တရမေဝ ယေန ဝါ တေန ဝါ ဝစနေန ပဋိဗာဟတိ, ဝီမံသိတွာပိ စ ယုတ္တံ န ပေက္ခတိ **စတုနိကာယိကပိဏ္ဍပါတိကတ္ထေရော** ဝိယ။ သော ဟိ ပဉှံ ပုဋ္ဌော ပဉှပရိယောသာနမ္ပိ နာဂမေတိ, ယံ ဝါ တံ ဝါ ကထေတိယေဝ, ဝစနတ္ထံ ပနဿ ဝီမံသိယမာနံ ကတ္ထစိ န လဂတိ။ တတိယော ပုစ္ဆာသမကာလမေဝ ယုတ္တံ ပေက္ခတိ, တံခဏံယေဝ စ နံ ဗျာကရောတိ **တိပိဋကစူဠာဘယတ္ထေရော** ဝိယ။ သော ဟိ ပဉှံ ပုဋ္ဌော သီဃမေဝ ကထေတိ, ယုတ္တပ္ပတ္တကာရဏော စ ဟောတိ။ စတုတ္ထော ပုဋ္ဌော သမာနော နေဝ ယုတ္တံ ပေက္ခတိ, န ယေန ဝါ တေန ဝါ ပဋိဗာဟိတုံ သက္ကောတိ, တိဗ္ဗန္ဓကာရနိမုဂ္ဂေါ ဝိယ ဟောတိ **လာဠုဒါယိတ္ထေရော** ဝိယ။

ပဋိဘာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃-၄. ဥဂ္ဃဋိတညူသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၃၃-၄. တတိယေ **ဥဂ္ဃဋိတညူ** တိ ဧတ္ထ ဥဂ္ဃဋနံ နာမ ဉာဏုဂ္ဃဋနံ, ဉာဏေ ဥဂ္ဃဋိတမတ္တေယေဝ ဇာနာတီတိ အတ္ထော။ **သဟ ဥဒာဟဋဝေလာယာ**တိ ဥဒာဟာရေ ဥဒာဟဋမတ္တေယေဝ။ **ဓမ္မာဘိသမယော ဟောတီ** တိ စတုသစ္စဓမ္မဿ ဉာဏေန သဒ္ဓိံ အဘိသမယော။ **အယံ ဝုစ္စတီ** တိ အယံ “စတ္တာရောမေ ဘိက္ခဝေ သတိပဋ္ဌာနာ”တိအာဒိနာ (ဝိဘ. ၃၅၅) နယေန သံခိတ္တေန မာတိကာယ ဌပိယမာနာယ ဒေသနာနုသာရေန ဉာဏံ ပေသေတွာ အရဟတ္တံ ဂဏှိတုံ သမတ္ထော ပုဂ္ဂလော “ဥဂ္ဃဋိတညူ”တိ ဝုစ္စတိ။ ဝိပဉ္စိတံ ဝိတ္ထာရိတမေဝ အတ္ထံ ဇာနာတီတိ **ဝိပဉ္စိတညူ။ အယံ ဝုစ္စတီ** တိ အယံ သံခိတ္တေန မာတိကံ ဌပေတွာ ဝိတ္ထာရေန အတ္ထေ ဘာဇိယမာနေ အရဟတ္တံ ဟာပုဏိတုံ သမတ္ထော ပုဂ္ဂလော “ဝိပဉ္စိတညူ”တိ ဝုစ္စတိ ။ ဥဒ္ဒေသာဒီဟိ နေတဗ္ဗောတိ **နေယျော။ အနုပုဗ္ဗေန ဓမ္မာဘိသမယော** တိ အနုက္ကမေန အရဟတ္တပ္ပတ္တိ။ ဗျဉ္ဇနပဒမေဝ ပရမံ အဿာတိ **ပဒပရမော။ န တာယ ဇာတိယာ ဓမ္မာဘိသမယော ဟောတီ**တိ တေန အတ္တဘာဝေန ဈာနံ ဝါ ဝိပဿနံ ဝါ မဂ္ဂံ ဝါ ဖလံ ဝါ နိဗ္ဗတ္တေတုံ န သက္ကောတီတိ အတ္ထော။ စတုတ္ထံ ဥတ္တာနမေဝ။

ဥဂ္ဃဋိတညူသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅-၈. သာဝဇ္ဇသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၃၅-၈. ပဉ္စမေ **သာဝဇ္ဇော** တိ သဒောသော။ **သာဝဇ္ဇေန ကာယကမ္မေနာ** တိ သဒောသေန ဟိံသာတိပာတာဒိနာ ကာယကမ္မေန။ ဧကတရေသုပိ ဧသေဝ နယော။ **အယံ ဝုစ္စတီ** တိ အယံ ပုဂ္ဂလော တီဟိ ဒွါရေဟိ အာယူဟနကမ္မသ္မိံ သဒောသတ္တာ ဂူထကုဏပါဒိဘရိတော ပဒေသော ဝိယ ''သာဝဇ္ဇော''တိ ဝုစ္စတိ။ **သာဝဇ္ဇေန ဗဟုလ** န္တိ ယသ္မာ သာ ဝဇ္ဇမေဝ ကာယကမ္မံ ဗဟုလံ ဟောတိ, အပ္ပံ အနဝဇ္ဇံ။ သော ''သာဝဇ္ဇေန ဗဟုလံ ကာယကမ္မေန သမန္နာဂတော အပ္ပံ အနဝဇ္ဇေနာ''တိ ဝုစ္စတိ။ ဧကတရေသုပိ ဧသေဝ နယော။ ကော ပန ဧဝရူပေါ ဟောတီတိ? ယော ကမဓမ္မတာယ တ နိဂမ ဓမ္မတာယ တ ကအာစိ ကရဟာစိ ဥပေါသထံ သမာဒိယတိ, သီလာနိ ပူရေတိ။ **အယံ ဝုစ္စတီ** တိ အယံ ပုဂ္ဂလော တီဟိ ဒွါရေဟိ အာယူဟနကမ္မေသု သာဝဇ္ဇဿေဝ ဗဟုလတာယ အနဝဇ္ဇဿ အပ္ပတာယ ''ဝဇ္ဇဗဟုလော''တိ ဝုစ္စတိ။ ယထာ ဟိ ကေသ္မိံ ပဒေသေ ဒုဗ္ဗဏ္ဏာနိ ဒုဂ္ဂန္ဓာနိ ပုပ္ဖာနိ ရာသိကတာနဿု, တေသံ ဥပရိ တဟံ တဟံ အဓိမုတ္တကဝဿိက ဟင္ဒုလာနိ ပတိတာနိ ဘဝေယျုံ, ဧဝရူပေါ အယံ ပုဂ္ဂလော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ယထာ ပန ကေသ္မိံ ပဒေသေ အဓိမုတ္တကဝဿိကဟင္ဒုလာနိ ရာသိကတာနဿု, တေသံ ဥပရိ တဟံ တဟံ ဒုဂ္ဂန္ဓာနိ ဗဒရပုပ္ဖာဒီနိ ပတိတာနိ ဘဝေယျုံ။ ဧဝရူပေါ တ တိယော ပုဂ္ဂလော ဝေဒိတဗ္ဗော။ စတုတ္ထော ပန တီဟိ ဒွါရေဟိ အာယူဟနကမ္မဿ နိဒ္ဒောသတ္တာ စ စတုမဓုရဘာ ရိတသုဝဏ္ဏတတိ ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဆဋ္ဌာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

သာဝဇ္ဇသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉-၁၀. ဓမ္မကထိကသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၃၉-၁၄၀. နဝမေ **အပ္ပဉ္စ ဘာသတီ** တိ သမ္ပတ္တပရိသာယ ထောကမေဝ ကထေတိ။ **အသဟိတဉ္စာ** တိ ကထေန္တော စ ပန န အတ္ထယုတ္တံ ကာလယုတ္တံ ကထေတိ။ **ပရိသာ စဿ န ကုသလာ ဟောတီ** တိ သောတုံ နိသိန္နပရိသာ စဿ ယုတ္တာယုတ္တံ ကာရဏာကာရဏံ သိလိဋ္ဌာသိလိဋ္ဌံ န ဇာနာတီတိ အတ္ထော။ **ဧဝရူပေါ** တိ အယံ ဇေဝဇာတိကော ဗာလဓမ္မကထိကော ဇေဝဇာတိကာယ ဗာလပရိသာယ ဓမ္မကထိကောတွေဝ နာမံ လဘတိ။ ဣမိနာ နယေန သဗ္ဗတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ တွေ စ ဒွေဝယေဝ ဇနာ သဘာဝဓမ္မကထိကာ, န ဣတရေ။ ဣတရေ ပန ဓမ္မကထိကာနံ အန္တော ပဝိဋ္ဌတ္တာ ဧဝံ ဝုတ္တာ။ ဒသမံ ဥတ္တာနမေဝ။

ဓမ္မကထိကသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပုဂ္ဂလဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၁၅) ၅. အာဘာဝဂ္ဂော

၁-၆. အာဘာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၄၁-၁၄၆. ပဉ္စမဿ   ပဉ္စမာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

အာဘာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇-၁၀. ဒုတိယကာလသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၄၇-၁၅၀. သတ္တမေ ပရမတ္ထတော အဝိဇ္ဇမာနသဘာဝဿ ကာလဿ ဘာဝနာဒိယောဂေ န သမ္ဘဝတီတိ အာဟ **“ကာလာတိ တသ္မိံ တသ္မိံ ကာလေ ဓမ္မဿဝနာဒိဝသေန ပဝတ္တာနံ ကုသလဓမ္မာနံ ဧတံ အဓိဝစန”**   န္တိ။ ကာလသဟစရိတာ ဟိ ကုသလာ ဓမ္မာ ဣဓ ကာလ-သဒ္ဒေန ဂဟိတာ အပရဿ အသမ္ဘဝတော။ အဋ္ဌမာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

ဒုတိယကာလသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အာဘာဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

တတိယပဏ္ဏာသကံ နိဋ္ဌိတံ။

၄. စတုတ္ထပဏ္ဏာသကံ

(၁၆) ၁. ကုန္ဒိယဝဂ္ဂေါ

၁-၅. ကုန္ဒိယသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၅၁-၁၅၅. စတုတ္ထသ္သ ပဉ္စမာဒီနိ ဥတ္တာနာနေဝ။

ကုန္ဒိယသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆-၈. ကပ္ပသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၅၆-၁၅၈. ဆန္နံ သံဝဋ္ဋနံ ဝိနဿနံ **သံဝဋ္ဋော,** သံဝဋ္ဋတော ဥဒ္ဓံ တထာ ဌာယီ **သံဝဋ္ဋဋ္ဌာယီ** ။ ဝိဝဋ္ဋနံ နိဗ္ဗတ္တနံ, ဝဍ္ဎနံ ဝါ **ဝိဝဋ္ဋော** ။ "တေဇောသံဝဋ္ဋော, အာပေါသံဝဋ္ဋော, ဝါယောသံဝဋ္ဋောတိ ဧဝံ သံဝဋ္ဋသီမာနုက္ကမေန သံဝဋ္ဋေသု ဝတ္တဗ္ဗေသု တထာ အဝတွာ အာပေါသံဝဋ္ဋော, တေဇောသံဝဋ္ဋော, ဝါယောသံဝဋ္ဋောတိ ဝစနံ သံဝဋ္ဋမဟာဘူတဒေသနာနုပုဗ္ဗိယာ"တိ ကေစိ။ "ဘာဝီသံဝဋ္ဋာနုပုဗ္ဗိယာ"တိ အပရေ။ အာပေန သံဝဋ္ဋော **အာပေါသံဝဋ္ဋော။ သံဝဋ္ဋသီမာ**တိ သံဝဋ္ဋနမရိယာဒာ။ **သံဝဋ္ဋတီ** တိ ဝိနဿတိ။ **သဒာ**တိ သဗ္ဗကာလံ, တီသုပိ သံဝဋ္ဋကာလေသူတိ အတ္ထော။ **ဧကံ ဗုဒ္ဓက္ခေတ္တံ ဝိနဿတီ** တိ ဧတ္ထ ဗုဒ္ဓက္ခေတ္တံ နာမ တိဝိဓံ ဟောတိ ဇာတိက္ခေတ္တံ, အာဏာက္ခေတ္တံ, ဝိသယက္ခေတ္တဉ္စ။

တတ္ထ **ဇာတိက္ခေတ္တံ** ဒသသဟဿစက္ကဝါဠပရိယန္တံ ဟောတိ, တထာဂတဿ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏာဒီသု ကမ္ပတိ။ **အာဏာက္ခေတ္တံ** ကောဋိသတသဟဿစက္ကဝါဠပရိယန္တံ, ယတ္ထ **ရတနသုတ္တံ** (ခု. ပါ. ၆.၁ အာဒယော; သု. နိ. ၂၂၄ အာဒယော) **ခန္ဓပရိတ္တံ** (အ. နိ. ၄.၆၇; စူဠဝ. ၂၅၁) **ဓဇဂ္ဂပရိတ္တံ** (သံ. နိ. ၁.၂၄၉) **အာဋာနာဋိယပရိတ္တံ** (ဒီ. နိ. ၃.၂၇၇-၂၇၈) **မောရပရိတ္တ** န္တိ (ဇာ. ၁.၂.၁၇-၁၈) ဣမေသံ ပရိတ္တာနံ အာနုဘာဝေါ ဝတ္တတိ။ **ဝိသယက္ခေတ္တံ** အနန္တာပရိမာဏံ, ယံ "ယာဝတာ ဝါ ပန အာကင်္ခေယျာ"တိ (အ. နိ. ၃.၈၁) ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ယံ ယံ တထာဂတော အာကင်္ခတိ, တံ တံ ဇာနာတိ။ ဧဝမေတေသု တီသု ဗုဒ္ဓက္ခေတ္တေသု ဧကံ အာဏာက္ခေတ္တံ ဝိနဿတိ , တသ္မိံ ပန ဝိနဿန္တေ ဇာတိက္ခေတ္တံ ဝိနဋ္ဌမေဝ ဟောတိ, ဝိနဿန္တဉ္စ ဧကတောဝ ဝိနဿတိ, သဏ္ဌဟန္တဉ္စ ဧကတောဝ သဏ္ဌဟတိ။ သေသမေတ္ထ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂသံဝဏ္ဏနာသု** (ဝိသုဒ္ဓိ. မဟာဋီ. ၂.၄၀၄) ဝုတ္တနယေနေဝ ဂဟေတဗ္ဗံ။ သတ္တမဋ္ဌမာနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

ကပ္ပသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. ဘိက္ခုနီသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၅၉. နဝမေ **ဧဝံ ပဝတ္တံ ပစ္စုပ္ပန္နတဏှံ နိဿာယာ** တိ "ကုဒာဿု နာမာဟမ္ပိ အာသဝါနံ ခယာ"တိအာဒိနာ နယေန အနုတ္တရေ ဝိမောက္ခေ ပိဟံ ဥပ္ပာဒေန္တဿ ဥပ္ပန္နတဏှံ နိဿာယ။ ကထံ ပန လောကုတ္တရဓမ္မေ အာရဗ္ဘ အာသာ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ? န ခေါ ပနေတံ ဧဝံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ, န အာရမ္မဏကရဏဝသေန တတ္ထ ပိဟာ ပဝတ္တတိ အဓိသယတ္တာ ပုဂ္ဂလဿ စ အနဓိဂတဘာဝတော။ အနုဿဝူပလဒ္ဓေ ပန အနုတ္တရဝိမောက္ခေ ဥဒ္ဒိဿ ပိဟံ ဥပ္ပာဒေန္တော တတ္ထ ပိဟံ ဥပ္ပာဒေတိ နာမ။ **နာကမုတီ** တိ ကမ္ပထဘာဝံ အပ္ပတ္တတာယ ပဋိသန္ဓိံ န ဒေတိ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

ဘိက္ခုနီသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. သုဂတဝိနယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၆၀. ဒသမေ **ဝဋ္ဋဥ္ဆေဒ္ဒိတီ** တိ သဗ္ဗောယန္တိ စေဝ တစုဂ္ဂတံ ကရောန္တာ ခာရေန္တိ စ။ အဝိဂတတဏှာတာယ တံ တံ ပရိက္ခာရဇာတံ ဗဟုမ္ပိ အာဒိယန္တီတိ ဗဟုလာ, တေ ဧဝ **ဗာဟုလိကာ** ယထာ "ဝေနယိကော"တိ (မ. နိ. ၁.၂၄၆; အ. နိ.

၈.၁၁; ဟရာ. ၈)။ တေ ပန ယသ္မာ ပစ္စယဗဟုလဘာတ ယုတ္တပ္ပယုတ္တာ နာမ ဟောန္တိ, တသ္မာ အာဟ **“ပစ္စယဗာဟုလ္လာယ ပဋိပန္နာ”**တိ။ သိထိလံ ဂဏှန္တီတိ **သာထလိကာ,** သိက္ခာယ အာဒရကရဏဘာဝေန သိထိလံ အဒဠှံ ဂဏှန္တီတိ အတ္ထော။ **သိထိလန္တိ** စ ဘာဝနပုံသကနိဒ္ဒေသော, သိထိလ-သဒ္ဒေန တ သမာနတ္ထဿ သာထလသဒ္ဒဿ ဝသေန **သာထလိကာ**တိ ပဒသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **အဝဂမနတော**တိ အဓောဂမနတော, ဩရမ္ဘာဂိယဘာဝတောတိ အတ္ထော။ **နိဗ္ဗိရိယာ** တိ ဥဇ္ဈိတုဿာဟာ တဒဓိဂမာယ အာရမ္ဘမ္ပိ အကုရုမာနာ။

သုဂတဝိနယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ကုန္ဒိယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၁၇) ၂. ပဋိပဒါဝဂ္ဂေါ

၁. သံခိတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၆၁. ဒုတိယဿ ပဌမေ **ဒုက္ခာပဋိပဒါ ဒန္ဓာဘိညာ** တိအာဒီသု ဟဋ္ဌိယာ အာဂတနယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ တထာ ဟိ –

"တတ္ထ ကတမာ ဒုက္ခပဋိပဒါ ဒန္ဓာဘိညာ ပညာ? ကိစ္ဆေန ကသိရေန သမာဓိံ ဥပ္ပာဒေန္တဿ ဒန္ဓံ တံ ဌာနံ အဘိဇာနန္တဿ ယာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ပညာ ပဇာနနာ။ပေ.။ အမောဟော ဓမ္မဝိစယော သမ္မာဒိဋ္ဌိ, အယံ ဝုစ္စတိ ဒုက္ခပဋိပဒါ ဒန္ဓာဘိညာ ပညာ။ တတ္ထ ကတမာ ဒုက္ခပဋိပဒါ ခိပ္ပာဘိညာ ပညာ? ကိစ္ဆေန ကသိရေန သမာဓိံ ဥပ္ပာဒေန္တဿ ခိပ္ပံ တံ ဌာနံ အဘိဇာနန္တဿ ယာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ပညာ ပဇာနနာ။ပေ.။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ, အယံ ဝုစ္စတိ ဒုက္ခပဋိပဒါ ခိပ္ပာဘိညာ ပညာ။ တတ္ထ ကတမာ သုခပဋိပဒါ ဒန္ဓာဘိညာ ပညာ? အကိစ္ဆေန အကသိရေန သမာဓိံ ဥပ္ပာဒေန္တဿ ဒန္ဓံ တံ ဌာနံ အဘိဇာနန္တဿ ယာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ပညာ ပဇာနနာ။ပေ.။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ, အယံ ဝုစ္စတိ သုခပဋိပဒါ ဒန္ဓာဘိညာ ပညာ။ တတ္ထ ကတမာ သုခပဋိပဒါ ခိပ္ပာဘိညာ ပညာ? အကိစ္ဆေန အကသိရေန သမာဓိံ ဥပ္ပာဒေန္တဿ ခိပ္ပံ တံ ဌာနံ အဘိဇာနန္တဿ ယာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ပညာ ပဇာနနာ။ပေ.။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ, အယံ ဝုစ္စတိ သုခပဋိပဒါ ခိပ္ပာဘိညာ ပညာ"တိ (ဝိဘ. ၈၀၁) – အယမေတ္ထ ဟဋ္ဌိ။

တတ္ထ **ကိစ္ဆေန ကသိရေန သမာဓိံ ဥပ္ပာဒေန္တဿာ**တိ ပုဗ္ဗဘာဂေ အာဂမနကာလေ ကိစ္ဆေန ကသိရေန ဒုက္ခေန သသင်္ခာရေန သပ္ပယောဂေန ကိလေသေ ဝိက္ခမ္ဘေတွာ လောကုတ္တရသမာဓိံ ဥပ္ပာဒေန္တဿ။ **ဒန္ဓံ တံ ဌာနံ အဘိဇာနန္တဿာ**တိ ဝိက္ခမ္ဘိတေသု ကိလေသေသု ဝိပဿနာပရိဝါသေ စိရံ ဝသိတွာ တံ လောကုတ္တရသမာဓိသင်္ခာတံ ဌာနံ ဒန္ဓံ သဏိကံ အဘိဇာနန္တဿ ပဋိဝိဇ္ဈန္တဿ, ဟာပုဏန္တဿာတိ အတ္ထော။ **အယံ ဝုစ္စတီ**တိ ယာ ဧသာ ဧဝံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, အယံ ကိလေသဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဋိပဒါယ ဒုက္ခတ္တာ, ဝိပဿနာပရိဝါသပညာယ စ ဒန္ဓတ္တာ မဂ္ဂကာလေ ဧကစိတ္တက္ခဏေ ဥပ္ပန္နာပိ ပညာ အာဂမနဝသေန **"ဒုက္ခပဋိပဒါ ဒန္ဓာဘိညာ နာမာ"** တိ ဝုစ္စတိ။ ဥပရိ တီသု ပဒေသုပိ ဣမိနာ နယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

သံခိတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ဝိတ္ထာရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၆၂. ဒုတိယေ **အကတာဘိနိဝေသော**တိ အကတာဓိကာရော။ ရူပာဟနံ လက္ခဏာဒီဟိ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ ဂဟဏံ **ရူပပရိဂ္ဂဟော။ တီသု အဒ္ဓာသု ကိလမတီ**တိ ပုဗ္ဗန္တေ အပရန္တေ ပုဗ္ဗန္တာပရန္တေတိ ဧဝံ တီသု ပဒေသေသု ကိလမတိ။ **ပဉ္စသု ဉာဏေသူ**တိ ရူပပရိဂ္ဂဟာဒီသု ပဉ္စသု ဉာဏေသု။ **နဝသု ဝိပဿနာဉာဏေသူ** တိ ဥဒယဗ္ဗယာဒိနဝဝိပဿနာဉာဏေသု။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

ဝိတ္ထာရသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. အသုဘသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၆၃. တတိယေ **"ယထာ ဇောံ, တထာ ဣဒံ"န္တိ ဣမိနာ နယေနာ** တိ ဧတေန –

"ယထာ ဣဒံ တထာ ဧတံ၊ ယထာ ဧတံ တထာ ဣဒံ။
အဇ္ဈတ္တဉ္စ ဗဟိဒ္ဓာ စ၊ ကာယေ ဆန္ဒံ ဝိရာဇယေ"တိ။ (သု. နိ. ၂၀၅)။ –

ဣမံ ဒေသနာနယံ သင်္ဂဏှာတိ။ တဿတ္ထော – ယထာ ဣဒံ သဝိညာဏကာသုဘံ အာယုဥသ္မာဝိညာဏာနံ အနပဂမာ စရတိ တိဋ္ဌတိ နိသီဒတိ သယတိ, တထာ ဧတံ ဧတရဟိ သုသာနေ သယိတံ အဝိညာဏကမ္ပိ ပုဗ္ဗေ တေသံ ဓမ္မာနံ အနပ

ဂမာ အဟောသိ။ ယထာ စ ဇော် ဇောရဟိ မတသရီရံ ဇောသံ ဓမ္မာနံ အပဂမာ န စရတိ န တိဋ္ဌတိ န နိသီဒတိ န သေယျံ ကပ္ပေတိ, တထာ ဣဒံ သဝိညာဏကမ္ပိ ဇောသံ ဓမ္မာနံ အပဂမာ ဘဝိဿတိ။ ယထာ စ ဣဒံ သဝိညာဏကံ နေတရဟိ သုသာနေ မတံ သေတိ န ဥဒ္ဓုမာတကာဒိဘာဝမုပဂတံ, တထာ ဇော် ဇောရဟိ မတသရီရမ္ပိ ပုဗ္ဗေ အဟောသိ။ ယထာ ပနေတံ ဇောရဟိ အဝိညာဏကာသုဘံ မတကသုသာနေ သေတိ ဥဒ္ဓုမာတကာဒိဘာဝဉ္စ ဥပဂတံ, တထာ ဣဒံ သဝိညာဏကမ္ပိ ဘဝိဿတီတိ။ တတ္ထ **ယထာ ဣဒံ တထာ ဇော**တိ အတ္တနာ မတသရီရဿ သမာနဘာဝံ ကရောန္တော ဗာဟိရေ ဒေါသံ ပဇဟတိ။ **ယထာ ဇော် တထာ ဣဒ**န္တိ မတသရီရေန အတ္တနော သမာနဘာဝံ ကရောန္တော အဇ္ဈတ္တိကေ ရာဂံ ပဇဟတိ။ ယေနာကာရေန ဥဘယံ သမံ ကရောတိ, တံ သမ္ပဇာနန္တော ဥဘယတ္ထ မောဟံ ပဇဟတိ။

ဗဟိဒ္ဓာ ဒိဋ္ဌာန န္တိ ဗဟိဒ္ဓာ သုသာနာဒီသု ဒိဋ္ဌာနံ ဥဒ္ဓုမာတကာဒိဒသန္နံ အသုဘာနံ။ **“နဝန္နံ ဟဒ္ဒိကုလ္လာနံ ဝသေနာ”**တိ ကသ္မာ ဝုတ္တံ, နနု အဋ္ဌိမဇ္ဈိကာဘာဝတော ပိဏ္ဍပာတဿ အလာဘလာဘေသု ပရိတဿနဂေဓာဒိသမုပ္ပတ္တိတော ဘတ္တဿ သမ္မဒဇနနတော ကိမိကုလသံဝဍ္ဎနတောတိ ဧဝမာဒီဟိပိ အာကာရေဟိ အာဟာရေပဋိကူလတာ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗာ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ – “အဋ္ဌိမိဒံ, ဘိက္ခဝေ, ဇိဝိကာနံ ယဒိဒံ ပိဏ္ဍောလျံ အတိပာပေယံ လောကသ္မိံ ယဒိဒံ ပိဏ္ဍောလျော ဝိစရတိ ပတ္တပာဏီ”တိ (သံ. နိ. ၃.၈၀; ဣတိဝု. ၉၁)။ အလဒ္ဓာ စ ပိဏ္ဍပာတံ ပရိတဿတိ, လဒ္ဓာ စ ပိဏ္ဍပာတံ ဂဓိတော မုစ္ဆိတော အဇ္ဈောပန္နော အနာဒီနဝဒဿာဝီ အနိဿရဏပညော ပရိဘုဉ္ဇတီတိ (အ. နိ. ၃.၁၂၄)။ ဘုတ္တော စ အာဟာရော ကဿစိ ကအာစိ မရဏံ တ မရဏမတ္တံ တ ဒုက္ခံ အာဝဟတီ”တိ။

ကဋ္ဌကိဋ္ဌကာဒယော ဒ္ဝတ္တိံသကုလပ္ပဘေဒာ ကိမိယော နံ ဥပနိဿာယ ဇီဝန္တီတိ? ဝုစ္စတေ – အဋ္ဌိမဇ္ဈိကာဘာတော တာဝ စိတ္တသံကိလေသဝိသောဓနတ္ထံ ကမ္မဋ္ဌာနာဘိနိဝေသနတော ပဂေဝ မနသိ ကာတဗ္ဗော “မာဟံ ဆာတလာတသဒိသော ဘဝေယျ”န္တိ။ တထာ ပိဏ္ဍပာတဿ အလာဘလာဘေသု ပရိတဿနဂေဓာဒိသမုပ္ပတ္တိနိဝာရဏံ ပဂေဝ အနုဋ္ဌာတဗ္ဗံ သုပရိသုဒ္ဓသီလဿ ပဋိသင်္ခါနဝတော တဒဘာဝတော။ ဘတ္တသမ္မဒော အနေကန္တိကော ပရိဘောဂေ အနွောဂဓောတတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ကိမိကုလသံဝဍ္ဎနံ ပန သင်္ဂဟေတဗ္ဗံ, သင်္ဂဟိတမေဝ တ “နဝန္နံ ဟဒ္ဒိကုလ္လာနံ ဝသေနာ”တိ ဧတ္ထ နိယမဿ အကတတ္တာ။ ဣမိနာ တ နယေန ဣတရေသမ္ပေတ္ထ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော ယထာသမ္ဘဝမေတ္ထ ပဋိကူလတာပစ္စဝေက္ခဏဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ။

ဧဝဉ္စ ကတ္ဝာ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၂၉၄-၂၉၅) ဒသဟိ အာကာရေဟိ ပဋိကူလတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သေယျထိဒံ – ဂမနတော, ပရိယေသနတော, ပရိဘောဂတော, အာသယတော, နိဓာနတော, အပရိပက္ကတော, ပရိပက္ကတော, ဖလတော, နိဿန္ဒတော, သမ္မက္ခနတောတိ။ ဇံ ဒသန္နံ ဝသေန ဟဒ္ဒိကုလ္လဝစနေနပိ ဣဓ “နဝန္န”န္တိ ဝစနံ န ဝိရုဇ္ဈတိ, သမ္မက္ခနဿ ပရိဘောဂါဒီသု လဗ္ဘမာနဘာဝတ ဝိသုံ တံ အဂ္ဂဟေတ္ဝာ န ဝဒန္တိ။ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၃၀၄) ပန သမ္မက္ခနံ ပရိဘောဂါဒီသု လဗ္ဘမာနမ္ပိ နိဿန္ဒဝသေန ဝိသေသတော ပဋိကူလန္တိ ဒဿေတုံ သဗ္ဗပစ္ဆာ ဌပိတာ။

ဥက္ကဏ္ဌိတဿညာယ သမန္နာဂတော တိ တီသု ဘဝေသု အရုစ္စနဝသေန ပဝတ္တာယ ဝိပဿနာပညာယ သမန္နာဂတော။ နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာ ဟေသာ သညာသီသေန ဝုတ္တာ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

အသုဘသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄-၆. ပဌမခမသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၆၄-၁၆၆. စတုတ္ထေ ပဏာနကရဏကာလေ သီတာဒီနိ နက္ခမတိ န သဟတီတိ **အက္ခမာ** ။ ခမတိ သဟတိ အဘိဘဝတီတိ **ခမာ**။ ဣန္ဒြိယဒမနံ **ဒမာ**။ “ဥပ္ပန္နံ ကာမဝိတက္ကံ နာဓိဝာသေတီ”တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၂၆; အ. နိ. ၄.၁၄; ၆.၅၈) နယေန ဝိတက္ကသမနံ **သမာ**တိ အာဟ **“အကုသလဝိတက္ကာနံ ဝူပသမနပဋိပဒာ”** တိ။ နိဒဿနမတ္တဉ္စေတံ, သဗ္ဗေသမ္ပိ ကိလေသာနံ သမနဝသေန ပဝတ္တာ ပဋိပဒာ သမာ။ ပဉ္စမဆဋ္ဌာနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

ပဌမခမသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇-၈. မဟာမောဂ္ဂလ္လာနသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၆၇-၁၆၈. သတ္တမဋ္ဌမေသု **မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရဿာ**တိအာဒိနာ မောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရဿ ဟေဋ္ဌာ တိဏ္ဏံ မဂ္ဂါနံ သုခပဋိပဒဒန္ဓာဘိညဘာဝေ, အရဟတ္တမဂ္ဂဿ ဒုက္ခပဋိပဒခိပ္ပာဘိညဘာဝေ ဝုတ္တော, သာရိပုတ္တတ္ထေရဿ ပန ဟေဋ္ဌိမာနံ တိဏ္ဏံ မဂ္ဂါနံ သုခပဋိပဒဒန္ဓာဘိညဘာဝေ, အရဟတ္တမဂ္ဂဿ စ သုခပဋိပဒခိပ္ပာဘိညဘာဝေ ဒဿိတော။ ယံ ပန ဝုတ္တံ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၈၀၁) "ဗုဒ္ဓါနံ ပန စတ္တာရောပိ မဂ္ဂါ သုခပဋိပဒခိပ္ပာဘိညာဝ အဟေသုံ, တထာ ဓမ္မသေနာပတိဿ။ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရဿ ပန ပဌမမဂ္ဂေါ သုခပဋိပဒခိပ္ပာဘိညော အဟောသိ, ဥပရိ တယော ဒုက္ခပဋိပဒဒန္ဓာဘိညာ"တိ။ ယဉ္စ ဝုတ္တံ **အဋ္ဌသာလိနိယံ** (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၁၇၆) "တထာဂတဿ ဟိ သာရိပုတ္တတ္ထေရဿ စ စတ္တာရောပိ မဂ္ဂါ သုခပဋိပဒခိပ္ပာဘိညာဝ အဟေသုံ, မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရဿ ပန ပဌမမဂ္ဂေါ သုခပဋိပဒခိပ္ပာဘိညော ဥပရိ တယော ဒုက္ခပဋိပဒခိပ္ပာဘိညာ"တိ, တံ သဗ္ဗံ အညမညံ နာနုလောမေတိ။ ဣမာယ ပါဠိယာ ဣမာယ စ အဋ္ဌကထာယ န သမေတိ, တသ္မာ ဝီမံသိတဗ္ဗမေတံ။ တံတံဘာဏကာနံ ဝါ မတေန တတ္ထ တတ္ထ တထာ တထာ ဝုတ္တန္တိ ဂဟေတဗ္ဗံ။

မဟာမောဂ္ဂလ္လာနသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. သသင်္ခါရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၆၉. နဝမေ သသင်္ခါရေန ဒုက္ခေန ကသိရေန အဓိမတ္တပယောဂံ ကတွာဝ ကိလေသပရိနိဗ္ဗာနဓမ္မောတိ **သသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယီ**။ အသင်္ခါရေန အပ္ပယောဂေန အဓိမတ္တပယောဂံ အကတွာဝ ကိလေသပရိနိဗ္ဗာနဓမ္မောတိ **အသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယီ**။ ဓမ္မာနုသာရီ ပုဂ္ဂလော ဟိ အာဂမနမ္ပိ ကိလေသေ ဝိက္ခမ္ဘေန္တော အပ္ပဒုက္ခေန အကသိရေန အကိလမန္တောဝ ဝိက္ခမ္ဘေတုံ သက္ကောတိ။ သဒ္ဓါနုသာရီ ပုဂ္ဂလော ပန ဒုက္ခေန ကသိရေန ကိလမန္တော ဟုတွာ ဝိက္ခမ္ဘေတုံ, တသ္မာ ဓမ္မာနုသာရိဿ ပုဗ္ဗဘာဂမဂ္ဂက္ခဏေ ကိလေသစ္ဆေဒကံ ဉာဏံ အဒန္ဓံ တိခိဏံ သူရံ ဟုတွာ ဝဟတိ။ ယထာ နာမ တိခိဏေန အသိနာ ကဒလိံ ဆိန္ဒန္တဿ ဆိန္နဋ္ဌာနံ မဋ္ဌံ ဟောတိ, အတိသီဃံ ဝဟတိ, သဒ္ဒော န သုယ္ယတိ, ဗလဝတယာမကိစ္စံ န ဟောတိ, ဧဝရူပါ ဓမ္မာနုသာရိနော ပုဗ္ဗဘာဂဘာဝနာ ဟောတိ။ သဒ္ဓါနုသာရိနော ပန ပုဗ္ဗဘာဂက္ခဏေ ကိလေသစ္ဆေဒကံ ဉာဏံ ဒန္ဓံ အတိခိဏံ အသူရံ ဟုတွာ ဝဟတိ။ ယထာ နာမ ကုဏ္ဌေန အသိနာ ကဒလိံ ဆိန္ဒန္တဿ ဆိန္နဋ္ဌာနံ န မဋ္ဌံ ဟောတိ, အတိသီဃံ န ဝဟတိ, သဒ္ဒော သုယ္ယတိ, ဗလဝတယာမကိစ္စံ ကာတဗ္ဗံ ဟောတိ, ဧဝရူပါ သဒ္ဓါနုသာရိနော ပုဗ္ဗဘာဂဘာဝနာ ဟောတိ။ ဧဝံ သန္တေပိ နေသံ ကိလေသက္ခယေ နာနတ္တံ နတ္ထိ, အနဝသေသာဝ ကိလေသာ ခီယန္တိ။

သသင်္ခါရသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ယုဂနဒ္ဓသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၇၀. ဒသမေ **သမထပုဗ္ဗင်္ဂမံ ဝိပဿနံ ဘာဝေတီ**တိ ဣဒံ သမထယာနိကဿ ဝသေန ဝုတ္တံ။ သော ဟိ ပဌမံ ဥပစာရသမာဓိံ ဝါ အပ္ပနာသမာဓိံ ဝါ ဥပ္ပာဒေတိ, အယံ သမထော။ သော တဉ္စ တံသမ္ပယုတ္တေ စ ဓမ္မေ အနိစ္စာဒီဟိ ဝိပဿတိ, အယံ ဝိပဿနာ, ဣတိ ပဌမံ သမထော, ပစ္ဆာ ဝိပဿနာ။ တေန ဝုစ္စတိ "သမထပုဗ္ဗင်္ဂမံ ဝိပဿနံ ဘာဝေတီ"တိ။ **ဝိပဿနာပုဗ္ဗင်္ဂမံ သမထံ ဘာဝေတီ**တိ ဣဒံ ပန ဝိပဿနာယာနိကဿ ဝသေန ဝုတ္တံ။ သော တံ ဝုတ္တပ္ပကာရံ သမထံ အသမ္ပာဒေတွာ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓေ အနိစ္စာဒီဟိ ဝိပဿတိ။ **ပဌမော လောကုတ္တရမဂ္ဂေါ နိဗ္ဗတ္တတီ**တိ သောတာပတ္တိမဂ္ဂံ သန္ဓာယ ဝဒတိ, လောကိယမဂ္ဂဝသေနေဝ ဝါ ဣမိဿာ ပါဠိယာ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ကထံ? **မဂ္ဂေါ သဉ္ဇာယတီ**တိ, ပုဗ္ဗဘာဂိယော လောကိယမဂ္ဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **အာသေဝတီ**တိ နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဝသေန။ **ဘာဝေတီ**တိ မုဉ္စိတုကမျတာဝသေန။ **ဗဟုလီကရောတီ**တိ ပဋိသင်္ခါနုပဿနာဝသေန။ **အာသေဝတီ**တိ ဝါ ဘယတုပဋ္ဌာနာဒိဉာဏဝသေန။ **ဘာဝေတီ**တိ မုဉ္စိတုကမျတာဒိဉာဏဝသေန။ **ဗဟုလီကရောတီ**တိ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာဝသေန။ **သံယောဇနာနိ ပဟီယန္တိ။ အနုသယာ ဗျန္တီ ဟောန္တီ**တိ မဂ္ဂပ္ပဋိပါဋိယာ ပဟီယန္တိ ဗျန္တီ ဟောန္တိ။

ဓမ္မုဒ္ဓစ္စဝိဂ္ဂဟိတမာနသ   န္တိ ဩဘာသာဒီသု အရိယဓမ္မောတိ ပဝတ္တံ ဥဒ္ဓစ္စံ ဝိက္ခေပေဟ ဓမ္မုဒ္ဓစ္စံ   , တေန ဓမ္မုဒ္ဓစ္စေန ဝိပဿနာဝီထိတော ဥဂ္ဂမနေန ဝိရူပံ ဂဟိတံ ပဝတ္တိယမာနံ ဓမ္မုဒ္ဓစ္စဝိဂ္ဂဟိတမာနသံ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ –

''ဓမ္မုဒ္ဓစ္စဝိဂ္ဂဟိတမာနသံ ဟောတိ, အနိစ္စတော မနသိ ကရောတိ, ဩဘာသော ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဩဘာသော ဓမ္မောတိ ဩဘာသံ အာဝဇ္ဇတိ, တတော ဝိက္ခေပေဟ ဥဒ္ဓစ္စံ, တေန ဥဒ္ဓစ္စေန ဝိဂ္ဂဟိတမာနသော အနိစ္စတော ဥပဋ္ဌာနံ ယထာဘူတံ နပ္ပဇာနာတိ။ ဒုက္ခတော။ပေ.။ အနတ္တတော ဥပဋ္ဌာနံ ယထာဘူတံ နပ္ပဇာနာတိ။ တထာ အနိစ္စတော မနသိကရောတော ဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ပေ.။ ပီတိ ပဿဒ္ဓိ သုခံ အဓိမောက္ခော ပဂ္ဂဟော ဥပဋ္ဌာနံ ဥပေက္ခာ နိကန္တိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, နိကန္တိ ဓမ္မောတိ နိကန္တိံ အာဝဇ္ဇတိ, တတော ဝိက္ခေပေဟ ဥဒ္ဓစ္စံ, တေန ဥဒ္ဓစ္စေန ဝိဂ္ဂဟိတမာနသော အနိစ္စတော ဥပဋ္ဌာနံ ယထာဘူတံ နပ္ပဇာနာတိ။ ဒုက္ခတော။ပေ.။ အနတ္တတော ဥပဋ္ဌာနံ ယထာဘူတံ နပ္ပဇာနာတီ''တိ (ပဋိ. မ. ၂.၆)။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

ယုဂနဒ္ဓသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပဋိပဒာဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၁၈) ၃. သဉ္စေတနိယဝဂ္ဂေါ

၁. စေတနာသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၇၁. တတိယဿ ပဌမေ **ကာယသဉ္စေတနာဟေတူ**တိ ကာယကမ္မနိမိတ္တံ, ကာယိကဿ ကမ္မဿ ကဋတ္တာ ဥပစိတတ္တာတိ အတ္ထော။ ဧသ နယော သေသသဉ္စေတနာဒ္ဝယေပိ။ ဥဒ္ဓစ္စသဟဂတစေတနာ ပဝတ္တိဝိပါကံ ဒေတိ ယေဝါတိ **“ဝီသတိဝိဓာ”**တိ ဝုတ္တံ။ **တထာ ဝစီသဉ္စေတနာ မနောသဉ္စေတနာ**တိ ဧတ္ထ ကာမာဝစရကုသလာကုသလဝသေန ဝီသတိ စေတနာ လဗ္ဘန္တိ။ ဣဒံ တထာ-သဒ္ဒေန ဥပသံဟရတိ။ **အပိစေတ္ထ နဝ မဟဂ္ဂတစေတနာပိ လဗ္ဘန္တီ**တိ ဣမိနာ နဝဟိ ရူပါရူပကုသလစေတနာဟိ သဒ္ဓိံ မနောဒ္ဝါရေ ဧကူနတိံသာတိ တီသု ဒ္ဝါရေသု ဧကူနသတ္တတိ စေတနာ ဟောန္တီတိ ဒဿေတိ။ **အဝိဇ္ဇာပစ္စယာဝ**တိ ဣဒံ တာပိ စေတနာ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာဝ ဟောန္တီတိ ဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ ယထာဝုတ္တာ ဟိ ဧကူနသတ္တတိ စေတနာ ကုသလာပိ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ ဟောန္တိ, ပဂေဝ ဣတရာ အပ္ပဟီနာဝိဇ္ဇဿေဝ ဥပ္ပဇ္ဇနတော ပဟီနာဝိဇ္ဇဿ အနုပ္ပဇ္ဇနတော။

ယသ္မာ ယံ တံ ယထာဝုတ္တံ စေတနာဘေဒံ ကာယသင်္ခါရဉ္စေဝ ဝစီသင်္ခါရဉ္စ မနောသင်္ခါရဉ္စ ပရေဟိ အနုဿာဟိတော သာမမ္ပိ အသင်္ခါရိကစိတ္တေန ကရောတိ, ပရေဟိ ကာရိယမာနော သသင်္ခါရိကစိတ္တေနပိ ကရောတိ, “ဣဒံ နာမ ကမ္မံ ကရောန္တောပိ တဿ ဧဝရူပေါ နာမ ဝိပါကော ဘဝိဿတီ”တိ ဧဝံ ကမ္မံ ဝိပါကဉ္စ ဇာနန္တောပိ ကရောတိ, မာတာပိတူသု စေတိယဝန္ဒနာဒီနိ ကရောန္တေသု အနုကရောန္တော အာရကော ဝိယ ကေဝလံ ကမ္မညေဝ ဝိဇာနန္တော “ဣမဿ ပန ကမ္မဿ အယံ ဝိပါကော”တိ ဝိပါကံ အဇာနန္တောပိ ကရောတိ , တသ္မာ တံ ဒဿေတုံ **“သာမံ ဝါ တ”**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ပရေဟိ အနာဏတ္တော**တိ သရသေနေဝ ဝတ္တမာနော။ **ဇာနန္တော**တိ အနုဿုတဒိဝသေန ဇာနန္တော။

နနု စ ခီဏာသဝေ စေတိယံ ဝန္ဒတိ, ဓမ္မံ ဘဏတိ, ကမ္မဋ္ဌာနံ မနသိ ကရောတိ, ကထမဿ ကာယကမ္မာဒယော န ဟောန္တီတိ? အဝိပါကတ္တာ။ ခီဏာသဝေန ဟိ ကတကမ္မံ နေဝ ကုသလံ ဟောတိ နာကုသလံ, အဝိပါကံ ဟုတွာ ကိရိယာမတ္တေ တိဋ္ဌတိ။ တေနဿ တေ ကာယာဒယော န ဟောန္တိ။ တေနေဝါဟ **“ခီဏာသဝဿ ကာယေန ကရဏကမ္မံ ပညာယတီ”**တိအာဒိ။ **တန္တိ** ကုသလာကုသလံ။

ခိဍ္ဍာယ ပဒုဿန္တီတိ ခိဍ္ဍာပဒောသိနော, ခိဍ္ဍာပဒောသိနော ဧဝ **ခိဍ္ဍာပဒောသိကာ**။ ခိဍ္ဍာပဒောသော ဝါ ဧတေသံ အတ္ထီတိ **ခိဍ္ဍာပဒောသိကာ**။ တေ ကိရ ပုညဝိသေသာဓိဂတေန မဟန္တေန အတ္တနော သိရိဝိဘဝေန နက္ခတ္တံ ကီဠန္တာ တာယ သမ္ပတ္တိယာ မဟန္တတာယ “အာဟာရံ ပရိဘုဉ္ဇိမှာ န ပရိဘုဉ္ဇိမှာ”တိပိ န ဇာနန္တိ။ အထ ဧကဟာရာတိက္ကမတော ပဌာယ နိရန္တရံ ခါဒန္တာပိ ပိဝန္တာပိ စဝန္တိယေဝ န တိဋ္ဌန္တိ။ ကသ္မာ? ကမ္မဇတေဇဿ ဗလဝတာယ ကရဇကာယဿ မန္ဒတာယ။ မနုဿာနဉှိ ကမ္မဇတေဇော မန္ဒော, ကရဇကာယော ဗလဝါ။ တေသံ တေဇဿ မန္ဒတာယ ကာယဿ ဗလဝတာယ သတ္တာဟမ္ပိ အတိက္ကမိတွာ ဥဏှောဒကအစ္ဆယာဂုအာဒီဟိ သက္ကာ ကရဇကာယံ ဥပတ္ထမ္ဘေတုံ။ ဒေဝါနံ ပန တေဇော ဗလဝါ ဟောတိ ဥဠာရပုညနိဗ္ဗတ္တတ္တာ ဥဠာရဂရုသိနိဒ္ဓသုဓာဟာရဇီရဏတော စ။ ကရဇံ မန္ဒံ မုဒုသုခုမာလဘာဝတော။ တေ ဧကံ အာဟာရဝေလံ အတိက္ကမိတွာဝ သဏ္ဌာပေတုံ န သက္ကောန္တိ။ ယထာ နာမ ဂိမှာနံ မဇ္ဈန္ဟိကေ တတ္တပါသာဏေ ဌပိတံ ပဒုမံ ဝါ ဥပ္ပလံ ဝါ သာယန္ဟသမယေ ဃဋသတေနပိ သိဉ္စိယမာနံ ပါကတိကံ န ဟောတိ ဝိနဿတိယေဝ, ဧဝမေဝ ပစ္ဆာ နိရန္တရံ ခါဒန္တာပိ ပိဝန္တာပိ စဝန္တိယေဝ န တိဋ္ဌန္တိ။ ကတမေ ပန တေ ဒေဝါတိ? “ဣမေ နာမာ”တိ အဋ္ဌကထာယ ဝိစာရဏာ နတ္ထိ, “အာဟာရူပစ္ဆေဒေန အာတပေ ခိတ္တမာလာ ဝိယာ”တိ ဝုတ္တတ္တာ ယေ ကေစိ ကဗဠီကာရာဟာရူပဇီဝိနော ဒေဝါ ဧဝံ ကရောန္တိ, တေ ဧဝံ စဝန္တီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **အဘယဂိရိဝါသိနော** ပနာဟု “နိမ္မာနရတိပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိနော တေ ဒေဝါ, ခိဍ္ဍာယ ပဒုဿနမတ္တေနေဝ ဟောတေ ခိဍ္ဍာပဒောသိကာတိ ဝုတ္တာ”တိ။ ကော ပနေတ္ထ ဒေဝါနံ အာဟာရော, ကာ အာဟာရဝေလာတိ? “သဗ္ဗေသမ္ပိ ကာမာဝစရဒေဝါနံ သုဓာ အာဟာရော, သာ ဟေဋ္ဌိမေဟိ ဟေဋ္ဌိမေဟိ ဥပရိမာနံ ဥပရိမာနံ ပဏီတတမာ ဟောတိ။ တံ ယထာသကံ ဒိဝသဝသေနေဝ ဒိဝသေ ဒိဝသေ ဘုဉ္ဇန္တိ။ ကေစိ ပန ဗဒရပ္ပမာဏံ သုဓာဟာရံ ပရိဘုဉ္ဇန္တိ။ သော

ဇိဝှဟာယံ ဌပိတမတ္တောယေဝ ယာဝ ကေသဂ္ဂနခဂ္ဂ ကာယံ ဖရတိ, တေသံယေဝ ဒိဝသဝသေန သတ္တဒိဝသံ ယာပနသမတ္ထော ဝ ဟောတီ''တိ ဝဒန္တိ။

ဣဒ္ဓိသာပကတတ္တာ ပဒုဋ္ဌေန မနသာ ပဒုဿန္တီတိ **မနောပဒောသိကာ**။ ဥဿူယဝသေန တ မနသော ပဒောသော မနောပဒောသော, သော ဧတေသံ အတ္ထိ ဝိနာသဟေတုဘူတောတိ **မနောပဒောသိကာ။ အညမညမှိ ရက္ခတီ** တိ ကုဒ္ဓဿ သော ကောဓော ဣတရဿ အညထတ္တေ အနုပာဒာနော ဧကတရမေဝ ဥပ္ပတ္တိယာ အနာသေဝနော စာဝေတုံ န သက္ကောတိ, ဥဒကန္တံ ပတ္တ အဂ္ဂိ ဝိယ နိဗ္ဗာယတိ, တသ္မာ အညမညော တံ စဝနတော ရက္ခတိ။ ဥဘောသု ပန ကုဒ္ဓေသု ဘိယျော ဘိယျော အညမညမှိ ပရိဝုဒ္ဓနဝသေန တိခိဏသမုဒာစာရော နိဿယဒဟနရသော ကောဓော ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ဟဒယဝတ္ထုံ နိဒဟန္တော အစ္စန္တသုခုမာလံ ကရဇကာယံ ဝိနာသေတိ, တတော သကလောပိ အတ္တဘာဝေ အန္တရဓာယတိ။ တေနာဟ **"ဥဘောသု ပနာ"**တိအာဒိ။ တထာ စာဟ ဘဂဝါ "အညမညမှိ ပဒုဋ္ဌစိတ္တာ ကိလန္တကာယာ။ပေ။ စဝန္တီ''တိ (ဒီ. နိ. ၁.၄၇)။

ကတမေ တေန ဒေဝါ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ တိ ဧတ္ထ **တေနာ**တိ ပစ္စတ္တေ ကရဏဝစနန္တိ အာဟ **"ကတမေ နာမ တေ ဒေဝါ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ"**တိ။ ကရဏတ္ထေယေဝ တ ဧတံ ကရဏဝစနန္တိ ဒဿေန္တော အာဟ **"တေန တ အတ္တဘာဝေနာ"**တိ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

စေတနာသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ဝိဘတ္တိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၇၂. ဒုတိယေ အတ္ထပ္ပဘေဒဿ သလ္လက္ခဏဝိဘာဝနဝဝတ္ထာနကရဏသမတ္ထံ အတ္ထေ ပဘေဒဂတံ ဉာဏံ **အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ။ အတ္ထော** တိ စေတ္ထ သင်္ခေပတော ဟေတုဖလံ။ တဉှိ ဟေတုဝသေန အရဏီယံ ဂန္တဗ္ဗံ ပတ္တဗ္ဗံ, တသ္မာ "အတ္ထော"တိ ဝုစ္စတိ။ ပဘေဒတော ပန ယံ ကိဉ္စိ ပစ္စယသမုပ္ပန္နံ, နိဗ္ဗာနံ, ဘာသိတတ္ထော, ဝိပါကော, ကိရိယာတိ ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မာ "အတ္ထော"တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ, တံ အတ္ထံ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ တသ္မိံ အတ္ထေ ပဘေဒဂတံ ဉာဏံ **အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ**။ တေနာဟ **"ပဉ္စသု အတ္ထေသု ပဘေဒဂတံ ဉာဏ"** န္တိ။ **အာစိက္ခာမီ** တိအာဒီသု အာဒိတော ကထေန္တော **အာစိက္ခတိ** နာမ, ဥဒ္ဒိသတီတိ အတ္ထော။ တမေဝ ဥဒ္ဒေသံ ပရိယောသာပေန္တော **ဒေသေတိ**။ ယထာဥဒ္ဒိဋ္ဌမတ္ထံ ဥဒ္ဒိသနဝသေန ပကာရေဟိ ဉာပေန္တော **ဉာပေတိ**။ ပကာရေဟိ ဧဝ တမတ္ထံ ပတိဋ္ဌာပေန္တော **ပဋ္ဌပေတိ**။ ယထာဥဒ္ဒိဋ္ဌံ ပဋိနိဒ္ဒိသနဝသေန **ဝိဝရတိ**။ ဝိဝဋံ **ဝိဘဇတိ**။ ဝိဘတ္တအတ္ထံ ဟေတူအာဟရဏဒဿနေဟိ ဟကဋံ ကရောန္တော **ဥတ္တာနိံ ကရောတိ** ။

တိဿော ပဋိသမ္ဘိဒါ တိ ဓမ္မနိရုတ္တိပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါ။ တတ္ထ **ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ** နာမ ဓမ္မပ္ပဘေဒဿ သလ္လက္ခဏဝိဘာဝနဝဝတ္ထာနကရဏသမတ္ထံ ဉာဏံ။ **ဓမ္မော** တိ စ သင်္ခေပတော ပစ္စယော။ သော ဟိ ယသ္မာ တံ တံ ဝိဒဟတိ ပဝတ္တေတိ စေဝ ဟပေတိ စ, တသ္မာ "ဓမ္မော"တိ ဝုစ္စတိ။ ပဘေဒတော ပန ယော ကောစိ ဖလနိဗ္ဗတ္တကော ဟေတု, အရိယမဂ္ဂေါ, ဘာသိတံ, ကုသလံ, အကုသလန္တိ ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မာ "ဓမ္မော"တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ, တံ ဓမ္မံ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ တသ္မိံ ဓမ္မေ ပဘေဒဂတံ ဉာဏံ **ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ** ။ နိရုတ္တိပ္ပဘေဒဿ သလ္လက္ခဏဝိဘာဝနဝဝတ္ထာနကရဏသမတ္ထံ နိရုတ္တာဘိလာပေ ပဘေဒဂတံ ဉာဏံ **နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ** တိ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – အတ္ထေ စ ဓမ္မေ စ ယာ သဘာဝနိရုတ္တိ, တံ သဘာဝနိရုတ္တိံ သဒ္ဒံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ တသ္မိံ သဘာဝနိရုတ္တာဘိလာပေ ပဘေဒဂတံ ဉာဏံ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါတိ။

ဧဝမယံ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ သဒ္ဒာရမ္မဏာ နာမ ဇာတာ, န ပညတ္တိအာရမ္မဏာ။ ကသ္မာ? ယသ္မာ သဒ္ဒံ သုတွာ "အယံ သဘာဝနိရုတ္တီ"တိ ဇာနန္တိ။ ပဋိသမ္ဘိဒါပ္ပတ္တော ဟိ "ဖဿော"တိ ဝုတ္တေ "အယံ သဘာဝနိရုတ္တီ"တိ ဇာနာတိ, "ဖဿာ"တိ တ "ဖဿံ"န္တိ တ ဝုတ္တေ ပန "အယံ အသဘာဝနိရုတ္တီ"တိ ဇာနာတိ။ ဝေဒနာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ အညံ ပနေသ နာမာချာတဥပသဂ္ဂဗျဉ္ဇနသဒ္ဒံ ဇာနာတိ န ဇာနာတီတိ? ယဒဂ္ဂေန သဒ္ဒံ ဇာနိတွာ "အယံ သဘာဝနိရုတ္တိ, အယံ အသဘာဝနိရုတ္တီ"တိ ဇာနာတိ, တဒဂ္ဂေန တမ္ပိ ဇာနိဿတီတိ။ တံ ပန "နယိဒံ ပဋိသမ္ဘိဒါကိစ္စ"န္တိ ပဋိက္ခိပိတွာ ဣဒံ ဝတ္ထု ကထိတံ –

တိဿဒတ္တတ္ထေရော ကိရ ဗောဓိမဏ္ဍေ သုဝဏ္ဏသလာကံ ဂဟေတွာ “အဋ္ဌာရသသု ဘာသာသု ကတရ
ဘာသာယ ကထေမီ”တိ ပဝါရေသိ။ တံ ပန တေန အတ္တနော ဥဂ္ဂဟေ ဌတွာ ပဝါရိတံ, န ပဋိသမ္ဘိဒါယ ဌိတေန။ သော
ဟိ မဟာပညတာယ တံ တံ ဘာသံ ကထာပေတွာ ဥဂ္ဂဟေတွာ ဧဝံ ပဝါရေသိ။ “ဘာသံ နာမ သတ္တာ ဥဂ္ဂဏှန္
တီ”တိ ဝတွာ ပနေတ္ထ ဣဒံ ကထိတံ။ မာတာပိတရော ဟိ ဒဟရကာလေ ကုမာရကေ မဉ္စေ ဝါ ပီဌေ ဝါ နိပဇ္ဇာပေတွာ
တံ တံ ကထယမာနာ တာနိ တာနိ ကိစ္စာနိ ကရောန္တိ။ ဒါရကာ တေသံ တံ တံ ဘာသံ ဝဝတ္ထာပေန္တိ “ဣမိနာ ဣဒံ ဝုတ္
တ”န္တိ။ ဂစ္ဆန္တေ ဂစ္ဆန္တေ ကာလေ သဗ္ဗမ္ပိ ဘာသံ ဇာနန္တိ။ မာတာ ဒမိဠီ, ပိတာ အန္ဓကော။ တေသံ ဇာတော ဒါရ
ကော သစေ မာတုကထံ ပဌမံ သုဏာတိ, ဒမိဠဘာသံ ဘာသိဿတိ။ သစေ ပိတုကထံ ပဌမံ သုဏာတိ, အန္ဓကဘာသံ ဘာသိ
ဿတိ။ ဥဘိန္နမ္ပိ ပန ကထံ အဿုဏန္တော မာဂဓဘာသံ ဘာသိဿတိ။ ယောပိ အဂါမကေ မဟာအရညေ နိဗ္ဗတ္
တော, တတ္ထ အညော ကထေန္တော နာမ နတ္ထိ။ သောပိ အတ္တနော ဓမ္မတာယ ဝစနံ သမုဋ္ဌာပေန္တော, မာဂဓဘာသမေဝ
ဘာသိဿတိ။ နိရယေ, တိရစ္ဆာနယောနိယံ, ပေတ္တိဝိသယေ, မနုဿလောကေ, ဒေဝလောကေတိ သဗ္ဗတ္ထ မာဂဓ
ဘာသာဝ ဥဿန္နာ, သေသာ ဩဋ္ဋကိရာတအန္ဓကယောနကဒမိဠဘာသာဒိကာ အဋ္ဌာရသ ဘာသာ ပရိဝတ္တန္တိ, ကာ
လန္တရေန အညထာ ဟောန္တိ စ နဿန္တိ စ။

အယမေဝေကာ ယထာဘုစ္စဗြဟ္မဝေါဟာရအရိယဝေါဟာရသင်္ခါတာ မာဂဓဘာသာ န ပရိဝတ္တတိ။ သာ ဟိ က
တ္ထစိ ကဒါစိ ပရိဝတ္တန္တီပိ န သဗ္ဗတ္ထ သဗ္ဗဒါ သဗ္ဗထာဝ ပရိဝတ္တတိ, ကပ္ပဝိနာသေပိ တိဋ္ဌတိယေဝ။ သမ္မာသမ္
ဗုဒ္ဓောပိ ဟိ တေပိဋကံ ဗုဒ္ဓဝစနံ တန္တိံ အာရောပေန္တော မာဂဓဘာသာယ ဧဝ အာရောပေသိ။ ကသ္မာ? ဧဝဉှိ အာဟရိ
တုံ သုခံ ဟောတိ။ မာဂဓဘာသာယ ဟိ တန္တိံ အာရုဠှဿ ဗုဒ္ဓဝစနဿ ပဋိသမ္ဘိဒါပ္ပတ္တာနံ သောတပထာဂမနမေဝ
ပပဉ္စော။ တေန သင်္ဃဋ္ဋိတမတ္တေနေဝ နယသတေန နယသဟဿေန အတ္ထော ဥပဋ္ဌာတိ။ အညာယ ဘာသာယ တန္
တိံ အာရုဠှကံ သောဓေတွာ ဥဂ္ဂဟေတဗ္ဗံ ဟောတိ, ဗဟုမ္ပိ ဥဂ္ဂဟေတွာ ပန ပုထုဇ္ဇနဿ ပဋိသမ္ဘိဒါပ္ပတ္တိ
နာမ နတ္ထိ, အရိယသာဝကော နောပဋိသမ္ဘိဒါပ္ပတ္တော နာမ နတ္ထိ။

ပဋိဘာနပ္ပဘေဒဿ သလ္လက္ခဏဝိဘာဝနဝဝတ္ထာနကရဏသမတ္ထံ ပဋိဘာနေ ပဘေဒဂတံ ဉာဏံ **ပဋိဘာနပ
ဋိသမ္ဘိဒါ**။ အတ္ထဓမ္မာဒိဝိသယေသု ဟိ တီသု ဉာဏေသု “ဣမာနိ ဉာဏာနိ ဣဒမတ္ထဇောတကာနီ”တိ (ဝိဘ.
၇၂၅-၇၃၁) ဧဝံ ပဝတ္တဉာဏဿေတံ အဓိဝစနံ။ ဣမာ ပန စတဿော ပဋိသမ္ဘိဒါ ဒွီသု ဌာနေသု ပဘေဒံ ဂစ္ဆန္တိ,
ပဉ္စဟိ ကာရဏေဟိ ဝိသဒါ ဟောန္တီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ကတမေသု ဒွီသု? သေက္ခဘူမိယဉ္စ အသေက္ခဘူမိယဉ္စ, တတ္
ထ သာရိပုတ္တတ္ထေရဿ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရဿ မဟာကဿပတ္ထေရဿ မဟာကစ္စာယနတ္ထေရ
ဿ မဟာကောဋ္ဌိကတ္ထေရဿာတိ အသီတိယာပိ မဟာထေရာနံ ပဋိသမ္ဘိဒါ အသေက္ခဘူမိယံ ပဘေဒဂတာ။ အာန
န္ဒတ္ထေရဿ, စိတ္တဿ ဂဟပတိနော, ဓမ္မိကဿ ဥပါသကဿ, ဥပါလိဿ ဂဟပတိနော, ခုဇ္ဇုတ္တရာယ ဥ
ပါသိကာယာတိ ဧဝမာဒီနံ ပဋိသမ္ဘိဒါ သေက္ခဘူမိယံ ပဘေဒဂတာတိ ဣမာသု ဒွီသု ဘူမီသု ပဘေဒံ ဂစ္ဆန္တိ။ ပဘေ
ဒေါ နာမ မဂ္ဂေဟိ အဓိဂတာနံ ပဋိသမ္ဘိဒါနံ ပဘေဒဂမနံ။

ကတမေဟိ ပဉ္စဟိ ကာရဏေဟိ ပဋိသမ္ဘိဒါ ဝိသဒါ ဟောန္တီတိ? အဓိဂမေန, ပရိယတ္တိယာ, သဝနေန , ပရိပုစ္ဆာ
ယ, ပုဗ္ဗယောဂေန။ တတ္ထ **အဓိဂမော** နာမ အရဟတ္တံ။ တဉှိ ပတ္တဿ ပဋိသမ္ဘိဒါ ဝိသဒါ ဟောန္တိ။ **သဝနံ** နာမ
ဓမ္မဿဝနံ။ သက္ကစ္စံ သုဏန္တဿ ဟိ ပဋိသမ္ဘိဒါ ဝိသဒါ ဟောန္တိ။ **ပရိပုစ္ဆာ** နာမ အဋ္ဌကထာ။ ဥဂ္ဂဟိတပါဠိယာ
အတ္ထံ ကထေန္တဿ ဟိ ပဋိသမ္ဘိဒါ ဝိသဒါ ဟောန္တိ။ **ပုဗ္ဗယောဂေါ** နာမ ပုဗ္ဗယောဂါဝစရတာ ဟရဏပစ္စာဟရဏ
နယေန ပရိဟဋ္ဋကမ္မဋ္ဌာနတာ။ ပုဗ္ဗယောဂါဝစရဿ ဟိ ပဋိသမ္ဘိဒါ ဝိသဒါ ဟောန္တိ။

ဧတေသု ပန ပရိယတ္တိ, သဝနံ, ပရိပုစ္ဆာတိ ဣမာနိ တီဏိ ပဘေဒဿေဝ ဗလဝကာရဏာနိ, ပုဗ္ဗယောဂေါ အဓိဂမဿ
သ ဗလဝပစ္စယော။ ပဘေဒဿ ဟောတိ န ဟောတီတိ? ဟောတိ, န ပန ယထာ အဓိဂမဿ ဗလဝပစ္စယော ဟောတိ,
တထာ ပဘေဒဿ။ ပရိယတ္တိသဝနပရိပုစ္ဆာ ဟိ ပုဗ္ဗေ ဟောန္တု ဝါ မာ ဝါ, ပုဗ္ဗယောဂေန ပန ပုဗ္ဗေ စေဝ ဧတရဟိ စ
သင်္ခါရသမ္မသနံ ဝိနာ ပဋိသမ္ဘိဒါအဓိဂမော နာမ နတ္ထိ။ ဣမေ ပန ဒွေပိ ဧကတော ဟုတွာ ပဋိသမ္ဘိဒါ ဥပတ္ထမ္ဘေ
တွာ ဝိသဒါ ဟောန္တီတိ။

ဝိဘတ္တိသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃-၄. မဟာကောဋ္ဌိကသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၇၃-၄. တတိယေ **ဖဿာယတနာန**န္တိ ဝုတ္တေ အာကရဋ္ဌေ အာယတနသဒ္ဒေါတိ အာဟ **“ဖဿာကရာန”**န္တိ။ “သုဝဏ္ဏာယတနံ, ရဇတာယတန”န္တိအာဒီသု အာကရောပိ “အာယတန”န္တိ ဝုစ္စတော, သဉ္ဇာတိသမော သရဏာဒိဝသေနပိ အာယတနဋ္ဌော လဗ္ဘတိယေဝ။ **မာ-ကလ**န္တိ ပဋိသေဓေ နိပါတော။ သုတံ ဆန္နံ ဖဿာယတနာနံ အသေသံ ဝိရာဂနိရောဓာ အတ္ထည့် ဝစနံ ကိဉ္စိတိ သန္ဓာယာဟာတိ အာဟ **“မာ ဘဏီတိ အတ္ထော”**တိ။ **ပဉ္စဖဿာယတနာနံ နိရုဒ္ဓါနီ**တိ စက္ခာဒီနဉ္စ တတ္ထ အဘာဝံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ **ဆဋ္ဌဿာ**တိ မနာယတနဿ။ စတုတ္ထေ နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

မဟာကောဋ္ဌိကသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅-၆. ဥပဝါဏသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၇၅-၆. ပဉ္စမေ **ဝိဇ္ဇာယာ**တိ ဒိဗ္ဗစက္ခုပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိအာသဝက္ခယဉာဏသင်္ခါတာယ တိဝိဓာယ ဝိဇ္ဇာယ, အဋ္ဌဝိဓာယ ဝါ။ အဋ္ဌဝိဓာပိ ဟိ ဝိဇ္ဇာ ဝိပဿနာဉာဏေန မနောမယိဒ္ဓိယာ စ သဟ အဘိညာ ပရိဂ္ဂဟေတွာ ဝုတ္တာ။ **ပန္နရသဓမ္မဘေဒေန စရဏေန သမန္နာဂတော**တိ သီလသံဝရော, ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒွါရတာ, ဘောဇနေ မတ္တညုတာ, ဇာဂရိယာနုယောဂေ, သဒ္ဓါ, ဟိရီ, ဩတ္တပ္ပံ, ဗာဟုသစ္စံ, ဝီရိယံ, သတိ, ပညာ, စတ္တာရိ ရူပါဝစရဇ္ဈာနာနီတိ ဧဝံ ပန္နရသဘေဒေန စရဏဓမ္မေန သမန္နာဂတော။ ဣမေယေဝ ဟိ ပန္နရသ ဓမ္မာ ယသ္မာ ဧတေဟိ စရတိ အရိယသာဝကော ဂစ္ဆတိ အမတံ ဒိသံ, တသ္မာ **“စရဏ”**န္တိ ဝုတ္တာ။ ဆဋ္ဌေ နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

ဥပဝါဏသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. ရာဟုလသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၇၇. သတ္တမေ **ပထဝီဓာတုရေဝေသာ**တိ ဒုဝိဓာပေသာ ထဒ္ဓဋ္ဌေန, ကက္ခဠဋ္ဌေန, ဖရုသဋ္ဌေန ဧကလက္ခဏာ ပထဝီဓာတု ဧဝေတိ အဇ္ဈတ္တိကံ ဗာဟိရာယ သဒ္ဓိံ ယောဇေတွာ ဒဿေတိ။ ကသ္မာ? ဗာဟိရာယ ပထဝီဓာတုယာ အစေတနာဘာဝေ ပာကဋော, န အဇ္ဈတ္တိကာယ, တသ္မာ ဗာဟိရာယ သဒ္ဓိံ ဧကသဒိသာ အစေတနာယေဝါတိ ဂဏှာပေန္တဿ သုခပရိဂ္ဂဟော ဟောတိ, ယထာ ကိံ? ဒန္တေန ဧကေန သဒ္ဓိံ ယောဇိတော အဒန္တော ကတိပဟာမေဝ ဝိသုကာယတိ ဝိပ္ဖန္ဒတိ, အထ န စိရဿေဝ ဒမထံ ဥပေတိ, ဧဝံ အဇ္ဈတ္တိကံ ဗာဟိရာယ သဒ္ဓိံ ဧကသဒိသာတိ ဂဏှာပေန္တဿ ကတိပဟာမေဝ အစေတနာဘာဝေန ဥပဋ္ဌာတိ, အထ န စိရေနေဝဿာ အစေတနာဘာဝေ ပာကဋော ဟောတိ ဓာတုမတ္တတာယ ဒဿနတော။ **နေတံ မမ။ပေ.။ ဒဋ္ဌဗ္ဗ**န္တိ တံ ဥဘယမ္ပိ “န ဧတံ မမ, န ဧသောဟမသ္မိ, န ဧသော မေ အတ္တာ”တိ ဧဝံ ယထာဘူတံ သမ္မပ္ပညာယ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ယထာဘူတ**န္တိ ယထာသဘာဝံ။ တဉှိ အနိစ္စာဒိသဘာဝံ, တသ္မာ အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာတိ ဧဝံ ဒဋ္ဌဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ ယသ္မာ “နေတံ မမ, နေသောဟမသ္မိ, န မေသော အတ္တာ”တိ ပဿန္တော နေဝ ကတ္ထစိ အတ္တာနံ ပဿတိ, န တံ ပရဿ ကိဉ္စနဘာဝေ ဥပနေတဗ္ဗံ ပဿတိ, န ပရဿ အတ္တာနံ အတ္တနော ကိဉ္စနဘာဝေ ဥပနေတဗ္ဗံ ပဿတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“စတုကောဋိကသုညတာ နာမ ကထိတာ”**တိ။

ရာဟုလသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ဇမ္ဗာလီသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၇၈. အဋ္ဌမေ **သန္တ**န္တိ အင်္ဂသန္တတာယ စေဝ အာရမ္မဏသန္တတာယ စ ကမနီယံ မနောဟရံ။ **စေတောဝိမုတ္တိ**န္တိ ရူပါရူပါဝစရံ စိတ္တဝိမုတ္တိံ။ တေနေတဟ **“အဋ္ဌန္နံ သမာပတ္တီနံ အညတရံ သမာပတ္တိ”**န္တိ။ **လေပမက္ခိတေနာ**တိ လာခာမက္ခိတေန။ **ဟာရိပက္ခိကေ အသောဓေတွာ**တိ ကာမစ္ဆန္ဒာဒိဟာရိပက္ခိကေ အသောဓေတွာ။ ယော ဟိ ကာမာဒီနဝပစ္စဝေက္ခဏာဒီဟိ ကာမစ္ဆန္ဒံ န သုဋ္ဌု ဝိက္ခမ္ဘေတွာ ကာယပ္ပဿဒ္ဓိဝသေန ဒုဋ္ဌုလ္လံ သုပ္ပဋိပ္ပဿဒ္ဓံ အကတွာ အာရမ္ဘဓာတုမနသိကာရာဒိဝသေန ထိနမိဒ္ဓံ န သုဋ္ဌု ပဋိဝိနောဒေတွာ သမထနိမိတ္တမနသိကာ

ရာဒိဝသေန ဥဒ္ဒိစ္စကုက္ကုစ္စံ န သမူဟတံ ကတ္ဝာ အညေပိ သမာဓိပရိပန္ထေ ဓမ္မေ န သုဋ္ဌု သောဓေတွာ ဈာနံ သမာပဇ္ဇတိ။ သော အသောဓိတံ အာသယံ ပဝိဋ္ဌဘမရော ဝိယ အသုဒ္ဓံ ဥယျာနံ ပဝိဋ္ဌရာဇာ ဝိယ စ ခိပ္ပမေဝ နိက္ခမတိ။ ယော ပန သမာဓိပရိပန္ထေ ဓမ္မေ သုဋ္ဌု ဝိသောဓေတွာ ဈာနံ သမာပဇ္ဇတိ, သော သုဝိသောဓိတံ အာသယံ ပဝိဋ္ဌဘမရော ဝိယ သုပရိသုဒ္ဓံ ဥယျာနံ ပဝိဋ္ဌရာဇာ ဝိယ စ သကလမ္ပိ ဒိဝသဘာဂံ အန္တောသမာပတ္တိယံယေဝ ဟောတိ။

အာယမုခာနီတိ နဒိတဋ္ဌာကကန္ဒရပဒရာဒိတော အာဂမနမဂ္ဂါ။ တေ စ ကန္ဒရာယေတတိ အာဟ **“စတဿော ပဝိသနကန္ဒရာ”**တိ။ **အပာယမုခာနီ**တိ အပဂမနမဂ္ဂါ။ အပေန္တိ အပဂစ္ဆန္တိ ဧတေဟီတိ ဟိ အပာယာ, တေ ဧဝ မုခာနီတိ **အပာယမုခါနိ**။ တာနိ စ ဥဒကနိက္ခမနစ္ဆိဒ္ဒါနီတိ အာဟ **“အပတာဟနစ္ဆိဒ္ဒါနီ”** တိ, အပာယသင္ခာတာနိ ဥဒကနိက္ခမနစ္ဆိဒ္ဒါနီတိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

ဓမ္မာလီသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. နိဗ္ဗာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၇၉. နဝမေ **အဘိဓမ္မေ ဝုတ္တနယေနာ** တိ –

> “ကတမာ ဟာနဘာဂိနီ ပညာ? ပဌမဿ ဈာနဿ လာဘိံ ကာမသဟဂတာ သညာမနသိကာရာ သမုဒာစရန္တိ ဟာနဘာဂိနီ ပညာ, တဒနုဓမ္မတာ သတိ သန္တိဋ္ဌတိ ဌိတိဘာဂိနီ ပညာ။ အဝိတက္ကသဟဂတာ သညာမနသိကာရာ သမုဒာစရန္တိ ဝိသေသဘာဂိနီ ပညာ။ နိဗ္ဗိဒါသဟဂတာ သညာမနသိကာရာ သမုဒာစရန္တိ ဝိရာဂူပသဥ္ဟိတာ နိဗ္ဗေဓဘာဂိနီ ပညာ”တိ (ဝိဘ. ၇၉၉) –

အာဒိနာ **ဝိဘင်္ဂေ** ဝုတ္တနယေန ဧဝမတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

တတ္ထ **ပဌမဿ ဈာနဿ လာဘိံ** န္တိ ယ္ဝတယံ အပ္ပဂုဏဿ ပဌမဿ ဈာနဿ လာဘိံ, တံ။ **ကာမသဟဂတာ သညာမနသိကာရာ သမုဒာစရန္တီ** တိ တတော ဝုဋ္ဌိတံ အာရမ္မဏဝသေန ကာမသဟဂတာ ဟုတ္ဝာ သညာမနသိကာရာ သမုဒာစရန္တိ တုဒန္တိ စောဒေန္တိ။ တဿ ကာမာနုပက္ခန္ဒာနံ သညာမနသိကာရာနံ ဝသေန သာ ပဌမဇ္ဈာနပညာ ဟာယတိ ပရိဟာယတိ, တသ္မာ “ဟာနဘာဂိနီ ပညာ”တိ ဝုတ္တာ။ **တဒနုဓမ္မတာ**တိ တဒနုရူပသဘာဝတ။ **သတိ သန္တိဋ္ဌတီ** တိ ဣဒံ မိစ္ဆာသတိံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ, န သမ္မာသတိံ။ ယဿ ဟိ ပဌမဇ္ဈာနာနုရူပသဘာဝတ ပဌမဇ္ဈာနံ သန္တတော ပဏီတတော ဒိသွာ အဿာဒယမာနာ အဘိနန္ဒမာနာ နိကန္တိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တဿ နိကန္တိဝသေန ပဌမဇ္ဈာနပညာ နေဝ ဟာယတိ န ဝဍ္ဍတိ, ဌိတိကောဋ္ဌာသိကာ ဟောတိ။ တေန ဝုတ္တံ **“ဌိတိဘာဂိနီ ပညာ”**တိ။ **အဝိတက္ကသဟဂတာ**တိ အဝိတက္ကံ ဒုတိယဇ္ဈာနံ သန္တတော ပဏီတတော မနသိကရောတော အာရမ္မဏဝသေန အဝိတက္ကသဟဂတာ သညာမနသိကာရာ။ **သမုဒာစရန္တီ** တိ ပဂုဏတော ပဌမဇ္ဈာနတော ဝုဋ္ဌိတံ ဒုတိယဇ္ဈာနာဓိဂမတ္ထာယ တုဒန္တိ စောဒေန္တိ, တဿ ဥပရိ ဒုတိယဇ္ဈာနာနုပက္ခန္ဒာနံ သညာမနသိကာရာနံ ဝသေန သာ ပဌမဇ္ဈာနပညာ ဝိသေသဘူတဿ ဒုတိယဇ္ဈာနဿ ဥပ္ပတ္တိပဒဋ္ဌာနတာယ **“ဝိသေသဘာဂိနီ”**တိ ဝုတ္တာ။

နိဗ္ဗိဒါသဟဂတာ တိ တံယေဝ ပဌမဇ္ဈာနလာဘိံ ဈာနတော ဝုဋ္ဌိတံ နိဗ္ဗိဒါသင်္ခာတေန ဝိပဿနာဉာဏေန သဟဂတာ။ ဝိပဿနာဉာဏဉှိ ဈာနင်္ဂဘေဒေ ဝတ္တန္တေ နိဗ္ဗိန္ဒတိ ဥက္ကဏ္ဌတိ, တသ္မာ “နိဗ္ဗိဒါ”တိ ဝုစ္စတိ။ **သမုဒာစရန္တီ**တိ နိဗ္ဗာနသစ္ဆိကိရိယတ္ထာယ တုဒန္တိ စောဒေန္တိ။ **ဝိရာဂူပသဥ္ဟိတာ**တိ ဝိရာဂသင်္ခါတေန နိဗ္ဗာနေန ဥပသံဟိတာ။ ဝိပဿနာဉာဏဉှိ သက္ကာ ဣမိနာ မဂ္ဂေန ဝိရာဂံ နိဗ္ဗာနံ သစ္ဆိကာတုန္တိ ပဝတ္တိတော “ဝိရာဂူပသံဟိတ”န္တိ ဝုစ္စတိ။ တံသမ္ပယုတ္တသညာမနသိကာရာပိ ဝိရာဂူပသံဟိတာ ဧဝ နာမ။ တဿ တေသံ သညာမနသိကာရာနံ ဝသေန သာ ပဌမဇ္ဈာနပညာ အရိယမဂ္ဂပ္ပဋိဝေဓဿ ပဒဋ္ဌာနတာယ **“နိဗ္ဗေဓဘာဂိနီ”** တိ ဝုတ္တာတိ။

နိဗ္ဗာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. မဟာပဒေသသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၈၀. ဒသမေ **မဟာသြကာသေ**တိ မဟန္တေ သြကာသေ မဟန္တာနိ ဓမ္မဿ ပတိဋ္ဌာပနဋ္ဌာနာနိ။ ယေသု ပတိဋ္ဌာပိတော ဓမ္မော နိစ္ဆိယတိ အသန္ဒေဟတော။ ကာနိ ပန တာနိ? အာဂမနဝိသိဋ္ဌာနိ သုတ္တောတရဏာဒီနိ။ ဒုတိယဝိကပ္ပေ အပဒိသီယန္တီတိ အပဒေသာ, မဟန္တာ အပဒေသာ ဧတေသန္တိ **မဟာပဒေသာ**။ “သမ္မုခာ မေတံ, အာဝုသော, ဘဂဝတော သုတ”န္တိအာဒိနာ ကေနစိ အာဘတဿ ဓမ္မောတိ ဝိနိစ္ဆယနေ ကာရဏံ။ ကိံ ပန တန္တိ? တဿ ယထာဘတဿ သုတ္တောတရဏာဒိ ဧဝ။ ယဒိ ဧဝံ ကထံ စတ္တာရောတိ? ယသ္မာ ဓမ္မဿ ဒွေဝ သမ္ပဒာယော သတ္ထာ သာဝကော စ။ တေသု သာဝကာ သင်္ဃဂဏပုဂ္ဂလဝသေန တိဝိဓာ။ ဧဝမိမမ္ပိ မယာယံ ဓမ္မော ပဋိဂ္ဂဟိတောတိ အပဒိသိတဗ္ဗာနံ ဘေဒေန စတ္တာရော။ တေနာဟ **“သမ္မုခာ မေတံ, အာဝုသော, ဘဂဝတော သုတ”**န္တိအာဒိ။ တထာ စ ဝုတ္တံ **နေတ္တိယံ** (နေတ္တိ. ၄.၁၈) “စတ္တာရော မဟာပဒေသာ ဗုဒ္ဓာပဒေသော, သင်္ဃာပဒေသော, ဂဏာပဒေသော, ပုဂ္ဂလာပဒေသော။ ဣမေ စတ္တာရော မဟာပဒေသာ”တိ။ ဗုဒ္ဓေါ အပဒေသော ဧတဿာတိ **ဗုဒ္ဓါပဒေသော**။ သေ နယော သေသေသုပိ။ တေနာဟ **“ဗုဒ္ဓါဒယော။ပေ။ မဟာကာရဏာနီ”**တိ။

နေဝ အဘိနန္ဒိတဗ္ဗန္တိ န သမ္ပဋိစ္ဆိတဗ္ဗံ, ဂန္ထဿ သမ္ပဋိစ္ဆနံ နာမ သဝနန္တိ အာဟ **“န သောတဗ္ဗ”**န္တိ။ **ပဒဗျဉ္ဇနာနီ**တိ ပဒါနိ စ ဗျဉ္ဇနာနိ စ, အတ္ထပဒါနိ ဗျဉ္ဇနပဒါနိ စာတိ အတ္ထော။ ပဇ္ဇတိ အတ္ထော ဧတေဟီတိ **ပဒါနိ,** အက္ခရာဒီနိ ဗျဉ္ဇနပဒါနိ။ ပဇ္ဇိတဗ္ဗတော **ပဒါနိ,** သင်္ကာသနာဒီနိ အတ္ထပဒါနိ။ “အဋ္ဌကထာယံ ပဒသင်္ခါတာနိ ဗျဉ္ဇနာနီတိ ဗျဉ္ဇနပဒါနေဝ ဝုတ္တာနီ”တိ ကေစိ။ အတ္ထံ ဗျဉ္ဇေန္တီတိ **ဗျဉ္ဇနာနိ,** ဗျဉ္ဇနပဒါနိ။ တေဟိ ဗျဉ္ဇိတဗ္ဗတော **ဗျဉ္ဇနာနိ,** အတ္ထပဒါနီတိ ဥဘယသင်္ဂဟတော။ **ဣမသ္မိံ ဌာနေ**တိ တေနာဘတသုတ္တဿ ဣမသ္မိံ ပဒေသေ။ **ဟဋ္ဌိ ဝုတ္တာ**တိ ကေဝလော ဟဋ္ဌိဓမ္မော ဝုတ္တော။ **အတ္ထော ဝုတ္တော**တိ ဟဋ္ဌိယာ အတ္ထော ဝုတ္တော နိဒ္ဒိဋ္ဌော။ **အနုသန္ဓိ ကထိတော**တိ ယထာရဒ္ဓဒေသနာယ ဥပရိဒေသနာယ စ အနုသန္ဓာနံ ကထိတံ, သမ္ဗန္ဓော ကထိတော။ **ပုဗ္ဗာပရံ ကထိတ**န္တိ ပုဗ္ဗေန ပရံ အဝိရုဇ္ဈနဋ္ဌေန ဝိသေသဋ္ဌာနဋ္ဌေ ကထိတံ ပကာသိတံ။ ဧဝံ ဟဋ္ဌိဓမ္မာဒီနိ သမ္မဒေဝ သလ္လက္ခေတွာ ဂဟဏံ သာဓုကံ ဥဂ္ဂဟဏန္တိ အာဟ **“သုဋ္ဌု ဂဟေတွာ”**တိ။ **သုတ္တေ သြတာရေတဗ္ဗာနီ**တိ ဉာဏေန သုတ္တေ သြကဟေတွာ တာရေတဗ္ဗာနိ။ တံ ပန သြကဟေတွာ တရဏံ တတ္ထ သြတရဏံ အနုပ္ပဝေသနံ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **“သြတရိတဗ္ဗာနီ”**တိ။ သံသန္ဒေတွာ ဒဿနံ သန္ဒဿနန္တိ အာဟ **“ဝိနယေ သံသန္ဒေတဗ္ဗာနီ”**တိ။

“ကိံ ပန တံ သုတ္တံ, ကော ဝါ ဝိနယော”တိ ဝိစာရဏာယံ အာစရိယာနံ မတိဘေဒမုခေန တမတ္ထံ ဒဿေတုံ **“တေ ထ စာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဝိနယော**တိ ဝိဘင်္ဂပဋ္ဌမာဟ။ သော ဟိ မာတိကာသညိတဿ သုတ္တဿ အတ္ထေ သူစနတော “သုတ္တ”န္တိ ဝတ္တဗ္ဗတံ အရဟတိ။ ဝိဝိဓနယတ္တာ ဝိသိဋ္ဌနယတ္တာ စ **ဝိနယော,** ခန္ဓကပဋ္ဌော။ **ဧဝန္တိ** ဧဝံ သုတ္တဝိနယေသု ပရိဂ္ဂယှမာနေသု ဝိနယပိဋ္ဌကမ္ပိ န ပရိယာဒိယတိ ပရိတရဟဋ္ဌိယာ အသင်္ဂဟိတတ္တာ။ သုတ္တန္တာဘိဓမ္မပိဋ္ဌကာနိ ဝါ **သုတ္တံ** အတ္ထသူစနာဒိအတ္ထသမ္ဘဝတော။ **ဧဝမ္ပိ**တိ သုတ္တန္တာဘိဓမ္မပိဋ္ဌကာနိ သုတ္တံ, ဝိနယပိဋ္ဌကံ ဝိနယောတိ ဧဝံ သုတ္တဝိနယဝိဘာဂေ ဝုစ္စမာနေပိ။ **န တာဝ ပရိယာဒိယန္တိ**တိ န တာဝ အနဝသေသတော ပရိဂ္ဂယှန္တိ။ ကသ္မာတိ စေတိ အာဟ **“အသုတ္တနာမကဉ္ဟိ”**တိအာဒိ။ ယသ္မာ သုတ္တန္တိ ဣမံ နာမံ အနာရောပေတွာ သင်္ဂီတံ ဇာတကာဒိဗုဒ္ဓဝစနံ အတ္ထိ, တသ္မာ ဝုတ္တနယေန တီဏိ ပိဋ္ဌကာနိ န ပရိယာဒိယန္တီတိ။ သုတ္တနိပာတဥဒါနဣတိဝုတ္တကာနိ ဒီဃနိကာယာဒယော ဝိယ သုတ္တန္တိ နာမံ အာရောပေတွာ အသင်္ဂီတာနီတိ အဓိပ္ပာယေနေတ္ထ ဇာတကာဒီဟိ သဒ္ဓိံ တာနိပိ ဂဟိတာနိ။ ဗုဒ္ဓဝံသစရိယာပိဋ္ဌကာနံ ပနေတ္ထ အဂ္ဂဟဏေ ကာရဏံ မဂ္ဂိတဗ္ဗံ, ကိံ ဝါ ဧတေန မဂ္ဂနေန။ သဗ္ဗောဟယံ ဝဏ္ဏနာနယော ထေရဝါဒဒဿနမုခေန ပဋိက္ခိတ္တော ဧဝါတိ။

ကိံ အတ္ထိတိ အသုတ္တနာမကံ ဗုဒ္ဓဝစနံ နတ္ထိယေဝါတိ ဒဿေတိ။ **တံ သဗ္ဗံ ပဋိက္ခိပိတွာ**တိ “သုတ္တန္တိ ဝိနယော”တိအာဒိနာ ဝုတ္တသံဝဏ္ဏနာယံ “နာယမတ္ထော ဣဓာဓိပ္ပေတော”တိ ပဋိသေဓေတွာ။ ဝိနေတိ ဧတေန ကိလေသေတိ ဝိနယော, ကိလေသဝိနယနူပါယော, သော ဧဝ ကာရဏန္တိ အာဟ **“ဝိနယော ပန ကာရဏ”**န္တိ။

ဓမ္မေတိ ပရိယတ္တိဓမ္မေ။ **သရာဂါယာ**တိ သရာဂဘာဝါယ ကာမရာဂဘဝရာဂပရိဗြူဟနာယ။ **သံယောဂါယာ**တိ ဘဝသံယောဇနာယ။ **သဥပါဒါနာယာ**တိ စတုရူပါဒါနူပသံဟိတတာယ။ **မဟိစ္ဆတာယာ**တိ မဟိစ္ဆဘာဝါယ။ **အသန္တုဋ္ဌိယာ**တိ အသန္တုဋ္ဌဘာဝါယ။ **ကောသဇ္ဇာယာ**တိ ကုသီတဘာဝါယ။ **သင်္ဂဏိကာယာ**တိ ကိလေသသင်္ဂဏိကဝိဟာရာယ။ **အာစယာယာ**တိ တိဝိဓဝဋ္ဋာစယာယ။ **ဝိရာဂါယာ**တိ သကလဝဋ္ဋတော ဝိရဇ္ဇနတ္ထာယ။ **ဝိသံယောဂါယာ**တိ

ကာမရာဂါဒီဟိ ဝိသံယုဇ္ဇနတ္ထာယ။ **အနုဟအနာယာ**တိ သဗ္ဗသ္သပိ ကမ္မဘဝသ္သ အဂ္ဂဟဏာယ။ **အပ္ပိစ္ဆတာယာ**တိ ပစ္စယပ္ပိစ္ဆတာဒိဝသေန သဗ္ဗသော ဣစ္ဆာယ အပဂမာယ။ **သန္တုဋ္ဌိယာ**တိ ဒွတဒသဝိဓသန္တုဋ္ဌဘာတယ။ **ဝီရိယာရမ္ဘာယာ**တိ ကာယိကသ္သ စေဝ စေတသိကသ္သ စ ဝီရိယသ္သ ပဂ္ဂဏှဟနတ္ထာယ။ **ဝိဝေကာယာ**တိ ပဝိဝိတ္တဘာတယ ကာမဝိဝေကာဒိတဒင်္ဂဝိဝေကာဒိဝိဝေကသိဒ္ဓိယာ။ **အပစယာယာ**တိ သဗ္ဗသ္သပိ ဝဋ္ဋသ္သ အပစယနာယ, နိဗ္ဗာနာယာတိ အတ္ထော။ ဧဝံ ယော ပရိယတ္တိဓမ္မော ဥဂ္ဂဟဏဓာရဏပရိပုစ္ဆာမနသိကာရဝသေန ယောနိသော ပဋိပဇ္ဇန္တသ္သ သရာဂါဒိဘာဝပရိဝဇ္ဇနသ္သ ကာရဏံ ဟုတွာတ ဝိရာဂါဒိဘာတယ သံဝတ္တတိ, ဧကံသတော **ဧသော ဓမ္မော, ဧသော ဝိနယော** သမ္မဒေဝ အဟယာဒီသု အပတနဝသေန ဓာရဏတော ကိလေသာနံ ဝိနယနတော စ။ သတ္ထု သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသ္သ ဩဝါဒအနုရူပပဝတ္တိဘာဝတော **ဧတံ သတ္ထုသာသန**န္တိ စ ဇာနေယျာသီတိ အတ္ထော။

စတုသစ္စတ္ထသူစနံ သုတ္တန္တိ အာဟ **“သုတ္တေတိ တေပိဋ္ဋကေ ဗုဒ္ဓဝစနေ”**တိ။ တေပိဋ္ဋကဥ္ဟိ ဗုဒ္ဓဝစနံ သစ္စဝိနိမုတ္တံ နတ္ထိ။ ရာဂါဒိဝိနယကာရဏံ ယထာ တေန သုတ္တပဒေန ပကာသိတန္တိ အာဟ **“ဝိနယေတိ ဧတသ္မိံ ရာဂါဒိဝိနယကာရဏေ”**တိ။ သုတ္တေ ဩတရဏဉ္စေတ္ထ တေပိဋ္ဋကဗုဒ္ဓဝစနပရိယာပန္နတာဝသေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ, န အညထာတိ အာဟ **“သုတ္တပ္ပဋိပဋိယာ ကတ္ထစိ အနာဂန္တွာ”**တိ။ **ဆလ္လိံ ဥဋ္ဌပေတွာတ**တိ အရောဂသ္သ မဟတော ရုက္ခသ္သ တိဋ္ဌတော ဥပက္ကမေန ဆလ္လိကာယ သကလိကာယ ပပဋိကာယ တ ဥဋ္ဌာပနံ ဝိယ အရောဂသ္သ သာသနဓမ္မသ္သ တိဋ္ဌတော ဗျဥ္ဇနမတ္တေန တပ္ပရိယာပန္နံ ဝိယ ဟုတွာတ ဆလ္လိသဒိသံ ပုဗ္ဗာပရဝိရုဒ္ဓတာဒိဒေါသံ ဥဋ္ဌပေတွာတ ပရိဒီပေတွာတ။ တာဒိသာနိ ပန ဧကံသတော ဂုဠှဝေဿန္တရာဒိပရိယာပန္နာနိ ဟောန္တီတိ အာဟ **“ဂုဠှဟဝေဿန္တရ။ပေ.။ ပညာယန္တီတိ အတ္ထော”**တိ။ **ရာဂါဒိဝိနယေ**တိ ရာဂါဒိဝိနယနတ္ထေန အတဒာကာရတာယ **အပညာယမာနာနိ ဆဍ္ဍေတဗ္ဗာနိ** စဇိတဗ္ဗာနိ န ဂဟေတဗ္ဗာနိ။ **သဗ္ဗတ္ထာ**တိ သဗ္ဗတရေသု။

မဟာပဒေသသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သဋ္ဌေတနိယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၁၉) ၄. ဗြာဟ္မဏဝဂ္ဂေါ

၁-၃. ယောဓာဇီဝသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၈၁-၁၈၃. စတုတ္ထဿ ပဌမာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

၄. အဘယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၈၄. စတုတ္ထေ **သောစတီ**တိ စိတ္တေ ဥပ္ပန္နဗလဝသောကေန သောစတိ, စိတ္တသန္တာပေန အန္တော နိဇ္ဈာယတီတိ အတ္ထော။ **ကိလမတီ**တိ တဿေဝ သောကဿ ဝသေန ကာယေ စ ဥပ္ပန္နဒုက္ခေန ကိလမတိ။ **ပရိဒေဝတီ**တိ သောကုဒ္ဒေဟကဝသေန တံ တံ ဝိပ္ပလပန္တော တစာယ ပရိဒေဝတိ။ **ဥရတ္တာဠိ**န္တိ ဥရတ္တာဠံ, ဥရံ တာဠေတွာတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **"ဥရံ တာဠေတွာ"**တိ။ **ကင္ခာဝိစိကိစ္ဆာ** တိ ဧတ္ထ "ကေမေဝိဒံ ပဌမံ နီဝရဏံ။ ကိံ နု ခော က္လေဒ"န္တိ အာရမ္မဏံ ကင်္ခနတော **ကင်္ခာ,** "က္လေဒမေဝ ဝရ"န္တိ နိစ္ဆေတုံ အသမတ္ထဘာဝတော **"ဝိစိကိစ္ဆာ"**တိ ဝုစ္စတိ – "ဓမ္မသဘာဝံ ဝိစိနန္တော ကိစ္ဆတိ, ဝိဂတာ စိကိစ္ဆာ"တိ ဝာ ကတွာ။

အဘယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ဗြာဟ္မဏသစ္စသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၈၅. ပဉ္စမေ **ဧတ္ထာ** တိ ဧတေသုံ သုညတာနုပဿနာဓိကာရေ။ **ကုဝစီ**တိ ကတ္ထစိ ဌာနေ, ကာလေ, ဓမ္မေ ဝါ။ အထ ဝါ **ကုဝစီ**တိ အဇ္ဈတ္တံ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ။ **အတ္တနော အတ္တာန**န္တိ သကတ္တာနံ "အယံ ခော, ဘော ဗြဟ္မာ, မဟာဗြဟ္မာ။ပေ။ ဝသီ ပိတာ ဘူတဘဗျာန"န္တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၁.၄၂) ပရေဟိ ပရိကပ္ပိတံ အတ္တာနဉ္စ ကဿစိ ကိဉ္စနဘာဝံ န ပဿတီတိ ဒဿေန္တော **"ကဿစီ"** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ပရဿာ** တိ ပရဇာတိ ပရော ပုရိသောတိ ဧဝံ ဂဟိတဿ။ **န စ မမ ကုဝစနီ**တိ ဧတ္ထ **မမ**-သဒ္ဒေါ အဋ္ဌာနပ္ပယုတ္တောတိ အာဟ **"မမ-သဒ္ဒံ တာဝ ဌပေတွာ"** တိ။ **ပရဿ စာ**တိ အတ္တနော အညဿ။ ပရော ပုရိသော နာမ အတ္ထိ မမတ္တာယ ဌိတော။ တဿ ဝသေန မယှံ သဗ္ဗံ က္လေ ဇီဗျတီတိ ကေစိ ဒိဋ္ဌိဂတိကပရိကပ္ပိတဝသေန ပရံ အတ္တာနံ တဉ္စ အတ္တနော ကိဉ္စနဘာဝံ န ပဿတီတိ ဒဿေန္တော **"န စ ကုဝစနီ"**တိအာဒိမာဟ။ ဧတ္ထ စ **နာဟံ ကုဝစနီ**တိ သကအတ္တနော သဗ္ဘာဝံ န ပဿတိ။ **န ကဿစိ ကိဉ္စနတသ္မိ**န္တိ သကအတ္တနော ဧဝ ကဿစိ အတ္တနိယတံ န ပဿတိ။ **န စ မမာ**တိ ဧတံ ဒွဝယံ ယထာရဟံ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗံ, အတ္ထိ-ပဒံ ပစ္စေကံ။ **န စ ကုဝစနိ ပရဿ အတ္တာ အတ္ထီ** တိ ပရဿ အတ္တနော အဘာဝံ ပဿတိ။ **တဿ ပရဿ အတ္တနော မမ ကိဉ္စနတာ နတ္ထီ**တိ ပရဿ အတ္တနော အနတ္တနိယတံ ပဿတိ။ ဧဝံ အဇ္ဈတ္တံ ဗဟိဒ္ဓါ ခန္ဓာနံ အတ္တတ္တနိယသုညတာ-သုဒ္ဓသင်္ခာရပုဉ္ဇတာ-စတုကောဋိကသုညတာပရိဂ္ဂဏှဟနေန နိဋ္ဌာ ဟောတိ။ သေသမေတ္ထ သုဝိညေယျမေဝ။

ဗြာဟ္မဏသစ္စသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. ဥမ္မဂ္ဂသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၈၆. ဆဋ္ဌေ **အာကမီယတီ** တိ စိတ္တဝသိကော လောကော တတ္ထ တတ္ထ ဥပကမီယတိ။ **တေသံယေဝေတ္ထ ဂဟဏံ ဝေဒိတဗ္ဗ**န္တိ ယေ အပရိညာတဝတ္ထုကာ စိတ္တဿ ဝသံ ဂစ္ဆန္တိ, တေသံယေဝ ဂဟဏံ။ န ဟိ ပရိညာတက္ခန္ဓာ ပဟီနကိလေသာ စိတ္တဿ ဝသံ ဂစ္ဆန္တိ, စိတ္တံ ပန အတ္တနော ဝသေ ဝတ္တေန္တိ။ **သဟ သီလေနာ**တိ စာရိတ္တတရိတ္တသီလေန သဒ္ဓိံ။ **ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒ**န္တိ ခုတင်္ဂမာဒိံ ကတွာ ယာဝ ကေတုရဘူညာဏံ, တာဝ ပဝတ္တေတဗ္ဗံ သမထဝိပဿနာသင်္ခာတံ သမ္မာပဋိပဒံ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

ဥမ္မဂ္ဂသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. ဝဿကာရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၈၇. သတ္တမေ **ဝဿကာရော ဗြာဟ္မဏော မဂဓမဟာမတ္တော**တိ ဧတ္ထ **ဝဿကာရော**တိ တဿ ဗြာဟ္မဏဿ နာမံ။ မဟတိယာ ဣဿရိယမတ္တာယ သမန္နာဂတော မဟာမတ္တော။ **ဣဿရိယမတ္တာယာ**တိ စ ဣဿရိယပ္ပမာဏေနာတိ အတ္ထော, ဣဿရိယေန စေဝ ဝိတ္တူပကရဏေန စာတိ ဧဝံ တ ဧတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော, ဥပဘောဂူပကရဏာနိပိ ဟိ လောကေ "မတ္တာ"တိ ဝုစ္စန္တိ။ မဂဓရညော, မဂဓရဋ္ဌေ တ မဟာမတ္တောတိ **မဂဓမဟာမတ္တော**။ တုဒိသညိတော ကမော နိတသော ဧတဿာတိ **တောဒေယျော**။ တေနေတဟ **"တုဒိကမတသိကဿာ"**တိ။ တုဒိကမတသိတာ စဿ တတ္ထ အဓိပတိဘာဝေနာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ သော ဟိ တံ ကမံ သောဏဒဏ္ဍော ဝိယ, စမ္ပံ ကူဋဒန္တော ဝိယ, ခာဏုမတံ အဓိပတိဘာဝေန အဇ္ဈာဝသတိ။ **မဟဒ္ဓနော ဟောတိ** ပဉ္စစတ္တာလီသကောဋိဝိဘတော။ **ပရိသတီ**တိ ပရိသာယံ, ဇနသမူဟေတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **"သန္နိပတိတာယ ပရိသာယာ"**တိ။ **အဘိပ္ပသန္နော**တိ ဧတ္ထ အဘိက္ကမနတ္ထော **အဘိ**-သဒ္ဒောတိ အာဟ **"အတိက္ကမ္မ ပသန္နော"**တိ, ပသာဒနီယံ ဌာနံ အတိက္ကမိတွာ အပ္ပသာဒနီယ ဌာနေ ပသန္နောတိ အဓိပ္ပာယော။ တံ တံ ကိစ္စံ အတ္ထံ ပဿတီတိ အတ္ထဒသာ, အလံ သမတ္ထာ ပဋိဗလာ အတ္ထဒသာ အလမတ္ထဒသာ, အလမတ္ထဒသေ အတိသယန္တီတိ **အလမတ္ထဒသတရာ**။ တေနာဟ **"အတ္ထေ ပဿိတုံ သမတ္ထာ"**တိအာဒိ။ **နေဝ သပ္ပုရိသံ န အသပ္ပုရိသံ ဇာနာတိ** သပ္ပုရိသဓမ္မာနံ အသပ္ပုရိသဓမ္မာနဉ္စ ယာထာဝတော အဇာနနတော။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

ဝဿကာရသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ဥပကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၈၈. အဋ္ဌမေ နိဗ္ဗတ္တိဝသေန နိရယံ အရဟတိ, နိရယသံဝတ္တနိယေန တ ကမ္မုနာ နိရယေ နိယုတ္တောတိ **နေရယိကော**။ အဝီစိမှိ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ တတ္ထ အာယုကပ္ပသညိတံ အန္တရကပ္ပံ တိဋ္ဌတီတိ **ကပ္ပဋ္ဌော**။ နိရယူပပတ္တိံ ပရိဟရဏဝသေန တိကိစ္ဆိတုံ အသက္ကုဏေယျောတိ **အတေကိစ္ဆော**။ **အပရိယာဒိန္နာတ**တိ အပရိက္ခီဏာယေဝ။ သစေ ဟိ ဧကော ဘိက္ခု ကာယာနုပဿနံ ပုစ္ဆတိ, အညော ဝေဒနာနုပဿနံ။ပေ.။ စိတ္တာနုပဿနံ။ "ဣမိနာ ပုဋ္ဌော အဟံ ပုစ္ဆာမီ"တိ ဧကော ဧကံ န ဩလောကေတိ, ဧဝံ သန္တေပိ တေသံ တရော ပညာယတိ ဧဝ, ဗုဒ္ဓါနံ ပန တရော န ပညာယတိ။ ဝိဒတ္ထိစတုရင်္ဂုလံ ဆာယံ အတိက္ကမနတော ပုရေတရံယေဝ ဘဂတ စုဒ္ဒသဝိဓေန ကာယာနုပဿနံ, နဝဝိဓေန ဝေဒနာနုပဿနံ, သောဠသဝိဓေန စိတ္တာနုပဿနံ, ပဉ္စဝိဓေန ဓမ္မာနုပဿနံ ကထေတိ။ တိဋ္ဌန္တု တ ဧဝံ စတ္တာရော။ သစေ ဟိ အညေ စတ္တာရော သမ္မပ္ပဓာနေသု, အညေ ဣဒ္ဓိပါဒေသု, အညေ ပဉ္စိန္ဒြိယေသု, အညေ ပဉ္စဗလေသု, အညေ သတ္တဗောဇ္ဈင်္ဂေသု, အညေ အဋ္ဌမဂ္ဂင်္ဂေသု ပဉှံ ပုစ္ဆေယျုံ, တမ္ပိ ဘဂတ ကထေယျ။ တိဋ္ဌန္တု တ ဧတေ အဋ္ဌ။ သစေ အညေ သတ္တတိံသ ဇနာ ဗောဓိပက္ခိယေသု ပဉှံ ပုစ္ဆေယျုံ, တမ္ပိ ဘဂတ တာဝဒေဝ ကထေယျ။ ကသ္မာ? ယာဝတာ ဟိ လောကိယမဟာဇနေ ဧကံ ပဒံ ကထေန္တေ တာဝ အာနန္ဒတ္ထေရော အဋ္ဌ ပဒာနိ ကထေတိ။ အာနန္ဒတ္ထေရေ ပန ဧကံ ပဒံ ကထေန္တေယေဝ ဘဂတ သောဠသ ပဒာနိ ကထေတိ။ ကသ္မာ? ဘဂဝတော ဟိ ဇိဝှာ မုဒု, ဒန္တာဝရဏံ သုဖုသိတံ, ဝစနံ အဂဠိတံ, ဘဝင်္ဂပရိတသော လဟုကော။ တေန ဝုတ္တံ – **"အပရိယာဒိန္နာဝဿ တထာဂတဿ ဓမ္မဒေသနာ, အပရိယာဒိန္နံ ဓမ္မပဒဗျဉ္ဇန"**န္တိ။

တတ္ထ **ဓမ္မဒေသနာ**တိ တန္တိဋ္ဌပနာ။ **ဓမ္မပဒဗျဉ္ဇန**န္တိ ဧတ္ထ **ဓမ္မော**တိ ပါဠိ။ ပဇ္ဇတိ အတ္ထော ဧတေနာတိ **ပဒံ**။ တဗျဉ္စ ပဒေနေဝ သင်္ဂဟိတံ။ အတ္ထံ ဗျဉ္ဇေတီတိ **ဗျဉ္ဇနံ**, အက္ခရံ။ တဒုဟိ ပဒတဗျံ ပရိစ္ဆိဇ္ဇမာနံ တံ တံ အတ္ထံ ဗျဉ္ဇေတီတိ ပကာသေတိ။ ဧတေန အပရာပရေဟိ ပဒဗျဉ္ဇနေဟိ သုစိရမ္ပိ ကာလံ ကထေန္တဿ တထာဂတဿ န ကအစိ တေသံ ပရိယာအနံ အတ္ထီတိ ဒဿေတိ။ **ဂုဏခံသီ**တိ ဂုဏခံသနသီလော။ **ပဂဗ္ဘော**တိ တစာဟာဂဗ္ဘိယေန သမန္နာဂတော။

ဥပကသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. သစ္ဆိကရဏီယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၈၉. နဝမေ **နာမကာယေနာ**တိ သဟဇာတနာမကာယေန။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

သစ္စိကရဏီယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ဥပေဟသထသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၉၀. ဒသမေ **တုဏ္ဟီဘူတံ တုဏ္ဟီဘူတ**န္တိ အာမေဍိတဝစနံ ဗျာပနိစ္ဆာဝသေန ဝုတ္တန္တိ အာဟ **“ယတော ယတော အနုဝိလောကေတိ”**တိ။ **အနုဝိလောကေတွာ**တိ ဧတ္ထ **အနု**-သဒ္ဒောပိ ဗျာပနိစ္ဆာဝစနမေဝါတိ အနု အနု ဝိလောကေတွာတိ အတ္ထော, ပဉ္စပသာဒပ္ပဋိမဏ္ဍိတာနိ အက္ခီနိ ဥမ္မီလေတွာ တတော တတော ဝိလောကေတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အလ**န္တိ ယုတ္တံ, ပြဟယိကန္တိ အတ္ထော “အလမေဝ နိဗ္ဗိန္ဒိတု”န္တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၂၇၂; သံ. နိ. ၂.၁၂၄-၁၂၆) ဝိယ။ ပုဋ္ဌဗန္ဓနေန ပရိဟရိတွာ အသိတဗ္ဗံ **ပုဋ္ဌောသံ** သမ္ပလံ အ-ကာရဿ ပြ-ကာရံ ကတွာ။ တေနာဟ **“ဟထေယျ”** န္တိ။ သေသမေတ္ထ သုဝိညေယ္ယမေဝ။

ဥပေဟသထသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဗြာဟ္မဏဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၂၀) ၅. မဟာဝဂ္ဂေါ

၁. သောတာနုဂတသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၉၁. ပဉ္စမဿ ပဌမေ **သောတာနုဂတာနန္တိ** ပသာဒသောတံ အနုဂန္တွာ ဂတာနံ, ပဂုဏာနံ တစုဂ္ဂတာနန္တိ အတ္ထော။ ဧဝံဘူတာ စ ပသာဒသောတံ ဩဒဟိတွာ ဉာဏသောတေန သုဋ္ဌု ဝဝတ္ထပိတာ နာမ ဟောန္တီတိ အာဟ **“ပသာဒ သောတ”**န္တိအာဒိ။ ကေစ္စဿ ဟိ ဥဂ္ဂဟိတပုဗ္ဗဝစနံ တံ တံ ပဂုဏံ နိစ္စရိတံ သုဋ္ဌု ဝဝတ္ထပိတံ န ဟောတိ။ “အသုကံ သုတ္တံ တ ဇာတကံ တ ကထေဟီ”တိ ဝုတ္တေ “သဇ္ဈာယိတွာ သံသန္ဒိတွာ သမနုဂ္ဂာဟိတွာ ဇာနိဿာမီ”တိ ဝဒန္တိ။ ကေစ္စဿ တံ တံ ပဂုဏံ ဘဝင်္ဂသောတသဒိသံ ဟောတိ “အသုကံ သုတ္တံ တ ဇာတကံ တ ကထေဟီ”တိ ဝုတ္တေ ဥဒ္ဓရိတွာ တမေဝ ကထေတိ။ တံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ **“ဉာဏသောတေန ဝဝတ္ထပိတာန”**န္တိ။ ဣတ္ထိလိင်္ဂာဒီနိ တီဏိ **လိင်္ဂါနိ**။ နာမာဒီနိ စတ္တာရိ **ပဒါနိ**။ ပဌမာဒယော သတ္တ **ဝိဘတ္တိယော**။

ဝဠဉ္ဇေတီတိ ဟဋ္ဌိ အနုသန္ဓိ ပုဗ္ဗာပရဝသေန တစုဂ္ဂတံ ကရောန္တော ဓာရေတိ။ **ဝစသာ ပရိစိတာ**တိ သုတ္တဒသကဝဂ္ဂဒသကပဏ္ဏာသဒသကဝသေန တစာယ သဇ္ဈာယိတာ, “ဒသသုတ္တာနိ ဂတာနိ, ဒသဝဂ္ဂါနိ ဂတာနီ”တိအာဒိနာ သလ္လက္ခေတွာ တစာယ သဇ္ဈာယိတာတိ အတ္ထော။ ဝဂ္ဂါဒိဝသေန ဟိ ဣဓ ဝစသာ ပရိစယော အဓိပ္ပေတော, န ပန သုတ္တေကဒေသဿ သုတ္တမတ္တဿ ဝစသာ ပရိစယော။ မနသာ အနု အနု ပေက္ခိတာ ဘာဂသော နိဇ္ဈာယိတာ ဝိဒိတာ **မနသာနုပေက္ခိတာ**။ ယဿ တစာယ သဇ္ဈာယိတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ မနသာ စိန္တေန္တဿ တတ္ထ တတ္ထ ပာကဋံ ဟောတိ, မဟာဒီပံ ဇာလေတွာ ဌိတဿ ရူပဂတံ ဝိယ ဝိဘူတံ ဟုတွာ ပညာယတိ။ တံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ။ **သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓာ**တိ နိဇ္ဇဋံ နိဂ္ဂုမ္ဗံ ကတွာ သုဋ္ဌု ယာထာဝတော ပဋိဝိဒ္ဓါ။ သေသမေတ္ထ သုဝိညေယျမေဝ။

သောတာနုဂတသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ဌာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၉၂. ဒုတိယေ **သံဝာသေနာ**တိ သဟဝာသေန။ **သီလံ ဝေဒိတဗ္ဗ**န္တိ “အယံ သုသီလော တ ဒုဿီလော တ”တိ သဟ ဝသန္တေန ဥပသင်္ကမန္တေန ဇာနိတဗ္ဗော။ **တဉ္စ ခော ဒီဃေန အဒ္ဓုနာ, န ဣတ္တရ**န္တိ တဉ္စ သီလံ ဒီဃေန ကာလေန ဝေဒိတဗ္ဗံ, န ဣတ္တရေန။ ဒွီဟတီဟဉှိ သံယတာကာရော စ သံဝုတိန္ဒြိယာကာရော စ န သက္ကာ ဒဿေတုံ။ **မနသိ ကရောတာ**တိ တမ္ပိ “သီလမဿ ပရိဂ္ဂဟေဿာမီ”တိ မနသိကရောန္တေန ပစ္စဝေက္ခန္တေနေဝ သက္ကာ ဇာနိတုံ, န ဣတရေန။ **ပညဝတာ**တိ တမ္ပိ သပ္ပညေနေဝ ပဏ္ဍိတေန။ ဗာလော ဟိ မနသိကရောန္တောပိ ဇာနိတုံ န သက္ကောတိ။

သံဝေဟာရေနာတိ အပရာပရံ ကထနေန။

> “ယော ဟိ ကောစိ မနုဿေသု, ဝေဟာရံ ဥပဇီဝတိ။
> ဧဝံ ဝါသေဋ္ဌ ဇာနာဟိ, ဝါဏိဇော သော န ဗြာဟ္မဏော”တိ။ (မ. နိ. ၂.၄၅၇; သု. နိ. ၆၁၉) –

ဧတ္ထ ဟိ ဗျဝဟာရော နာမ။ “စတ္တာရော အရိယဝေဟာရာ, စတ္တာရော အနရိယဝေဟာရာ”တိ (ဒီ. နိ. ၃.၃၁၃) ဧတ္ထ စေတနာ။ “သင်္ခါ သမညာ ပညတ္တိ ဝေဟာရော”တိ (ဓ. သ. ၁၃၁၃-၁၃၁၅; မဟာနိ. ၇၃) ဧတ္ထ ပညတ္တိ။ “ဝေဟာရမတ္တေန သော ဝေဟရေယျာ”တိ (သံ. နိ. ၁.၂၅) ဧတ္ထ ကထာဝေဟာရော။ ဣဓာပိ ဧသောဝ အဓိပ္ပေတော။ ကေစ္စဿ ဟိ သမ္မုခါကထာ ပရမ္မုခါကထာယ န သမေတိ ပရမ္မုခါကထာ သမ္မုခါကထာယ။ တထာ ပုရိမကထာ ပစ္ဆိမကထာယ, ပစ္ဆိမကထာ စ ပုရိမကထာယ။ သော ကထနေနေဝ သက္ကာ ဇာနိတုံ “အသုစိ ဧသော ပုဂ္ဂလော”တိ။ သုစိသီလဿ ပန ပုရိမံ ပစ္ဆိမေန, ပစ္ဆိမဉ္စ ပုရိမေန သမေတိ။ သမ္မုခါကထိတံ ပရမ္မုခါကထိတေန သမေတိ, ပရမ္မုခါကထိတဉ္စ သမ္မုခါကထိတေန, တသ္မာ ကထနေန သက္ကာ သုစိဘာဝေါ ဇာနိတုန္တိ ပကာသေန္တော ဧဝမာဟ။

ထာမောတိ ဉာဏထာမော။ ယဿ ဟိ ဉာဏထာမော နတ္ထိ, သော ဥပ္ပန္နေသု ဥပဒ္ဒဝေသု ဂဟေတဗ္ဗံ ဂဟဏံ ကတ္တဗ္ဗံ ကိစ္စံ အပဿန္တော အဒ္ဓတရကဃရံ ပဝိဋ္ဌော ဝိယ စရတိ။ တေနာဟ **“အာပဒာသု, ဘိက္ခဝေ, ထာမော ဝေဒိတဗ္ဗော”**တိ။

သာကစ္ဆာယာ တိ သံကထာယ။ ဒုပ္ပညဿ ဟိ ကထာ ဥဒကေ ဂေဏ္ဍု ဝိယ ဥပ္ပိလဝတိ။ ပညဝတော ကထေန္တဿ ပဋိဘာနံ အနန္တံ ဟောတိ။ ဉဒကပိဗ္ဗန္တိတေနေဝ ဟိ မစ္ဆော ခုဒ္ဒကော တ မဟန္တော တတိ ဉာယတိ။

ဉာတိဝိနာသောတိ စောရရောဂဘယာဒီဟိ ဉာတီနံ ဝိနာသော။ ဘောဂကနံ ဗျသနံ **ဘောဂဗျသနံ,** ရာဇစောရာဒိဝသေန ဘောဂဝိနာသောတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **“ဒုတိယပဒေပိ ဧသေဝ နယော”**တိ။ **ပဉ္စဟုမ္မင္ဂေ** တိ ပဉ္စဟဂဝေသနံ, ဉာတုံ ဣစ္ဆိတဿ အတ္ထဿ ဝီမံသနန္တိ အတ္ထော။ **အတပ္ပက** န္တိ အတိတ္တိကရဋ္ဌေန အတပ္ပကံ သာဒုရသဘောဇနံ ဝိယ။ **သဏှဟ**န္တိ သုခုမသဘာဝံ။

ဌာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ဘဒ္ဒိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၉၃. တတိယေ ကရဏဿ ဥတ္တရံ ကိရိယံ ကရဏုတ္တရိယံ, တံ လက္ခဏံ ဧတဿာတိ **ကရဏုတ္တရိယလက္ခဏော**။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

ဘဒ္ဒိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. သာမုဂိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၉၄. စတုတ္ထေ ပုဂ္ဂလဿ ဟာရိသုဒ္ဓိယာ ပဓာနဘူတာနိ တ အင်္ဂါနိ **ဟာရိသုဒ္ဓိပဓာနိယင်္ဂါနိ** ။ သေသမေတ္ထ သုဝိညေယျမေဝ။

သာမုဂိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ဝပ္ပသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၉၅. ပဉ္စမေ **ပိဟိတတ္တာ** တိ အကုသလဿ ပဝေသနဒ္ဓါရံ ပိဒဟိတ္ဝာ ဌိတတ္တာ။ ကာယေန သံဝရိတဗ္ဗဉ္ဟိ အပိဟိတေန ဒ္ဝါရေန ပဝတ္တနကံ ပာပဓမ္မံ သံဝရိတ္ဝာ ဌိတော **ကာယေန သံဝုတော နာမ။ ခယဝိရာဂေနာ**တိ အစ္စန္တခယသင်္ခာတေန ဝိရဇ္ဇနေန, အနုပ္ပာဒနိရောဓေနာတိ အတ္ထော။ ကိံ ဝိဇ္ဇာ ပုဗ္ဗေ ဥပ္ပန္နာတိ? ဉဘယမေတံ န ဝတ္တဗ္ဗံ။ ပဟာနာဘိသမယဘာဝနာဘိသမယာနံ အဘိန္နကာလတ္တာ ပဒီပုဇ္ဇလနေန အန္ဓကာရံ ဝိယ ဝိဇ္ဇုပ္ပာဒေန အဝိဇ္ဇာ နိရုဒ္ဓာဝ ဟောတိ, ဝတ္တဗ္ဗံ တ ဟေတုဖလတ္တမုပစာရဝသေန။ ယထာ ဟိ ပဒီပုဇ္ဇလနဟေတုကော အန္ဓကာရဝိဂမော, ဧဝံ ဝိဇ္ဇုပ္ပာဒဟေတုကော အဝိဇ္ဇာနိရောဓော။ ဟေတုဖလဓမ္မာ စ သမာနကာလာပိ ပုဗ္ဗာပရကာလာ ဝိယ တေဟာရိယန္တိ ယထာ ‘‘စက္ခုဉ္စ ပဋိစ္စ ရူပေ စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ စက္ခုဝိညာဏ’’န္တိ (မ. နိ. ၁.၄၀၀; ၃.၄၂၁, ၄၂၅, ၄၂၆; သံ. နိ. ၂.၄၃-၄၄; ၂.၄.၆၀; ကထာ. ၄၆၅, ၄၆၇) ပစ္စယာအနုပ္ပဇ္ဇနကိရိယာ။ စိတ္တဿ ကာယဿ စ ဝိဟနနတော **ဝိဃာတော,** ဒုက္ခံ။ ပရိဒဟနတော **ပရိဠာဟော**။

နိစ္စဝိဟာရာတိ သဗ္ဗဒာ ပဝတ္တနကဝိဟာရာ။ ဌပေတွ ဟိ သမာပတ္တိဝေလံ ဘဝင်္ဂဝေလဉ္စ ခီဏာသဝ က္ကမိနာ ဆဠင်္ဂုပေက္ခာဝိဟာရေန သဗ္ဗကာလံ ဝိဟရန္တိ။ **စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသွာ**တိ စက္ခုဝိညာဏေန ရူပံ ဒိသွာ။ စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသွာတိ ဟိ နိဿယဝေဟာရေန ဝုတ္တံ။ သသမ္ဘာရကထာ ဟေသာ ယထာ ‘‘ဓနုနာ ဝိဇ္ဈတီ’’တိ, တသ္မာ နိဿယသီသေန နိဿိတဿ ဂဟဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ရာဂဝသေန န သောမနဿိကာ ဟောတိ** တိ ဂေဟသိတပေမဝသေနပိ ဇဝနက္ခဏေ သောမနဿိကာ န ဟောတိ မဂ္ဂေန သမုစ္ဆိန္နတ္တာ, **န ဒောမနဿိကာ** ပဋိဃဝသေနပိ။ **ဥပေက္ခကော မဇ္ဈတ္တော ဟုတွာ ဝိဟရတီ**တိ အသမပေက္ခနေန မောဟံ အနုပ္ပာဒေန္တော ဉာဏုပေက္ခာဝသေနေဝ ဥပေ

က္ခဏော ဝိဟရတိ မဇ္ဈတ္တော။ ခီဏာသဝေ ဟိ ကူလ္လေပိ အနိဋ္ဌေပိ မဇ္ဈတ္တေပိ အာရမ္မဏေ ယော အသမပေက္ခ နေန သမသမာ အယောနိသောဂဟဏေ အခီဏာသဝနံ မောဟော ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တံ အနုပ္ပာဒေန္တော မဂ္ဂေနေဝ တဿ သမုဂ္ဃာတိတတ္တာ ဉာဏုပေက္ခာဝသေနေဝ ဥပေက္ခကော ဝိဟရတိ, အယဥ္စဿ ပဋိပတ္တိ သတိဝေပုလ္လပတ္တိ ယာ ပညာဝေပုလ္လပတ္တိယာ စာတိ ဝုတ္တံ **"သတိသမ္ပဇညပရိဂ္ဂဟိတာယာ"** တိ။

ဧတ္ထ စ "ဆသု ဒွါရေသု ဥပေက္ခကော ဝိဟရတီ"တိ ဣမိနာ ဆဠင်္ဂုပေက္ခာ ကထိတာ။ "သမ္ပဇာနော"တိ ဝစန တော ပန စတ္တာရိ ဉာဏသမ္ပယုတ္တစိတ္တာနိ လဗ္ဘန္တိ တေဟိ ဝိနာ သမ္ပဇာနတာယ အသမ္ဘဝတော။ "သတတ ဝိဟာရာ"တိ ဝစနတော အဋ္ဌပိ မဟာကိရိယစိတ္တာနိ လဗ္ဘန္တိ ဉာဏုပ္ပတ္တိပစ္စယရဟိတကာလေပိ ပဝတ္တိဇောတန တော။ "အရဇ္ဇန္တော အဒုဿန္တော"တိ ဝစနတော ဟသိတုပ္ပာဒတေဠဿဇ္ဇနေဟိ သဒ္ဓိံ ဒသ စိတ္တာနိ လဗ္ဘန္တိ။ အရဇ္ဇနာဒုဿနဝသေန ပဝတ္တိ ဟိ တေသမ္ပိ သာဓာရဏာတိ။ နနု စေတ္ထ "ဥပေက္ခကော ဝိဟရတီ"တိ ဆဠင်္ဂုပေက္ခာဝသေန ဣမေသံ သတတဝိဟာရာနံ အာဂတတ္တာ သောမနဿံ ကထံ လဗ္ဘတီတိ? အာသေဝနတောတိ။ ကိဥ္စာပိ ဟိ ခီဏာသဝေ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌေပိ အာရမ္မဏေ မဇ္ဈတ္တော ဝိယ ဗဟုလံ ဥပေက္ခကော ဝိဟရတိ အတ္တနော ပရိသုဒ္ဓပ္ပကတိ ဘာဝဝိဇဟနတော, ကဒာစိ ပန တထာ စေတောဘိသင်္ခါရဘာဝေ ယံ တံ သဘာဝတော ဣဋ္ဌံ အာရမ္မဏံ , တဿ ယာ ထာဝတော သဘာဝဂ္ဂဟဏဝသေနပိ အရဟတော စိတ္တံ သောမနဿသဟဂတံ ဟုတ္ဝာ ပဝတ္တတေဝ, တဥ္စ ခော ပု ဗ္ဗာသေဝနဝသေန။

ကာယောတိ (သံ. နိ. ဋီ. ၂.၂.၅၁) ပဥ္စဒွါရကာယော, သော အန္တော အဝသာနံ ဧတိဿာတိ ကာယန္တိကာ, တံ **ကာယန္တိကံ** ။ တေနာဟ – **"ယာဝ ပဥ္စဒွါရကာယော ပဝတ္တတိ, တာဝ ပဝတ္တ"** န္တိ။ **ဇီဝိတန္တိက** န္တိ ဧတ္ထာပိ ဧ သေဝ နယော။ **ပစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ** တိ ဧတေန္တိ အတ္တဘာဝေ မနောဒွါရိကဝေဒနာတော ပစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ တတော ပဌမံ နိရုဇ္ဈတိ, တတော ဧဝ အတ္တသိဒ္ဓမတ္တံ သရူပေနေဝ ဒဿေတုံ **"မနောဒွါရိကဝေဒနာ ပဌမံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ပ စ္ဆာ နိရုဇ္ဈတီ"**တိ ဝုတ္တံ။ ဣအနိ တမေဝ သင္ဂေပေန ဝုတ္တံ ဝိဝရိတုံ **"သာ ဟီ"**တိအာဒိမာဟ။ ယာဝ တေတ္တိံသဝ ဿာနိ ပဌမဝယော။ **ပညာသဝဿကာလေ** တိ ပဌမဝယတော ယာဝ ပညာသဝဿကာလာ, တာဝ။ **ဌိတာ ဟောတီ**တိ ဝ မ္မိဟာနိယော အနုပဂန္တွာ သမရူပေနေဝ ဌိတာ ဟောတိ။ **မန္ဒာ** တိ မုဒုကာ အတိခိဏာ။ **တဒာ**တိ အသီတိနဝုတိဝဿ သကာလေ **ဝဒန္တေပိ** တထာစိရပရိစိတေပီတိ အဓိပ္ပာယော။ **ဘဂ္ဂါ** တိ တေဇောဘင်္ဂေန ဘဂ္ဂါ ဒုဗ္ဗဏ္ဏာ။ **ဟဒယ ကောဋိံယေဝ**တိ စက္ခာဒိဝတ္ထုသု အပ္ပဝတ္တိတွာ တေသံ အာဒိအန္တကောဋိဘူတံ ဟဒယဝတ္ထုံယေဝ။ **တာဝ**တိ ယာဝ ဝေဒနာ ဝတ္တတိ, တာဝ။

တပိယာတိ မဟာတဋာကေန။ **ပဥ္စုဒကမဂ္ဂသမ္ပန္န** န္တိ ပဥ္စဟိ ဥဒကဿ ပဝိသနနိက္ခမနမဂ္ဂေဟိ ယုတ္တံ။ **တ တော တတော ဝိဿန္ဒမာနံ** သဗ္ဗသော ပုဏ္ဏတ္တာ။ **ပဌမံ ဒေဝေ ဝဿန္တေ** တိအာဒိ ဥပမာသံသန္ဒနံ။ **ဣမံ ဝေဒနံ သန္ဓာယာ**တိ ဣမံ ယထာဝုတ္တံ ပရိယောသာနပ္ပတ္တံ မနောဒွါရိကဝေဒနံ သန္ဓာယ။

ကာယဿ ဘေဒါ တိ အတ္တဘာဝဿ ဝိနာသနတော။ **ပရတော အဂန္တွာ** တိ ပရလောကဝသေန အဂန္တွာ။ ဝေဒနာနံ သီတိဘာဝေ နာမ သင်္ခါရဒရထပရိဠာဟာဘာဝေ။ သော ပနာယံ သဗ္ဗသော အပ္ပဝတ္တိဝသေနေတတိ အာဟ **"အပ္ပဝတ္တနဓမ္မာနိ ဘဝိဿန္တီ"** တိ။

အတ္တဘာဝံ နာသေတုကာမဿ ဒဠှံ ဥပ္ပန္နံ သံဝေဂဉာဏံ သန္ဓာယာဟ **"ကုဒါလော ဝိယ ပညာ"**တိ။ တတော နိ ဗ္ဗတ္တိတဈာနသမာဓိံ သန္ဓာယ **"ပိဋကံ ဝိယ သမာဓိ"**တိ။ တန္နိဿာယ ပဝတ္တေတဗ္ဗဝိပဿနာရမ္မဉာဏံ သန္ ဓာယ **"ခနိတ္တံ ဝိယ ဝိပဿနာ"** တိ စ ဝုတ္တံ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

ဝပ္ပသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. သာဠှသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၉၆. ဆဋ္ဌေ ကာယဒုဋ္ဌုဟိဗဟုလတံ တပတီတိ တပေ, အတ္တကိလမထာနုယောဂဝသေန ပဝတ္တံ ဝီရိယံ။ တေန ကာယဒုဋ္ဌုဟိဗဟုလတာနိမိတ္တဿ ဟပဿ ဇိဂုစ္ဆနံ ဝိရဇ္ဇနံ **တပေဇိဂုစ္ဆာ** တိ အာဟ **"ဒုက္ကရကာရိကသင်္ခါ

တေနာ”တိအာဒိ။ **တပေါဇိဂုစ္ဆိတအာ** တိအာဒီသု တပေါဇိဂုစ္ဆံ ဝဒန္တိ, မနသာပိ တမေဝ သာရတော ဂဟေတွာ ဝိစရန္တိ, ကာယေနပိ တမေဝ အလ္လီနာ နာနပ္ပကာရံ အတ္တကိလမထာနုယောဂမနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တီတိ အတ္ထော။ **အပရိသုဒ္ဓကာယသမာစာရာ**တိ အပရိသုဒ္ဓေန ပာဏာတိပာတာဒိနာ ကာယသမာစာရေန သမန္နာဂတာ။ **အပရိသုဒ္ဓဝစီသမာစာရာ**တိ အပရိသုဒ္ဓေန မုသာဝာဒာဒိနာ ဝစီသမာစာရေန သမန္နာဂတာ။ **အပရိသုဒ္ဓမနောသမာစာရာ** တိ အပရိသုဒ္ဓေန အဘိဇ္ဈာဒိနာ မနောသမာစာရေန သမန္နာဂတာ။ ကာမံ အကုသလကာယသမာစာရဝစီသမာစာရပ္ပဝတ္တိကာလေပိ အဘိဇ္ဈာဒယော ပဝတ္တန္တိယေဝ, တအ ပန စေ စေတနာပက္ခိကာ တ အဗ္ဗောဟာရိကာ တတိ, မနောသမာစာရတာရေ ဧဝ အဘိဇ္ဈာဒိဝသေန ယောဇနာ ကတာ။ အထ တ ဒွာရန္တရေ ပဝတ္တာနံ ပာဏာတိပာတာဒီနံ ဝစီသမာစာရာဒိဘာဝေ ဝိယ ဒွာရန္တရေ ပဝတ္တာနမ္ပိ အဘိဇ္ဈာဒီနံ ကာယသမာစာရာဒိဘာဝေ အသိဒ္ဓေ, မနောသမာစာရဘာဝေ ဧဝ ပန သိဒ္ဓေတိ ကတွာ မနောသမာစာရတာရေ ဧဝ အဘိဇ္ဈာဒယော ဥဒ္ဓဋာ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ –

> “ဒွာရေ စရန္တိ ကမ္မာနိ၊ န ဒွာရာ ဒွာရစာရိနော။
> တသ္မာ ဒွာရေဟိ ကမ္မာနိ၊ အညမညံ ဝဝတ္ထိတာ”တိ။ (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၁ ကာမာဝစရကုသလဒွာရကထာ)။

အပရိသုဒ္ဓာဇီဝ တိ အပရိသုဒ္ဓေန ဝေဇ္ဇကမ္မဒူတကမ္မဝမ္မိယောကဒိနာ ဧကဝီသတိအနေသနာဘေဒေန အာဇီဝေန သမန္နာဂတာ။ ဣဒဉ္စ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတာနံယေဝ ဝသေန ဝုတ္တံ, “ယေပိ တေ သမဏဗြာဟ္မဏာ”တိ ပန ဝစနတော ဗာဟိရကဝသေန ဂဟဋ္ဌဝသေန စ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဂဟဋ္ဌာနမ္ပိ ဟိ ဇာတိဓမ္မကုလဓမ္မဒေသဓမ္မဝိလောမနဝသေန အညထာပိ မိစ္ဆာဇီဝေ လဗ္ဘတေဝ။

ဉာဏဒဿနာယာ တိ ဧတ္ထ **ဉာဏဒဿန** န္တိ မဂ္ဂဉာဏမ္ပိ ဝုစ္စတိ ဖလဉာဏမ္ပိ သဗ္ဗညုတညာဏမ္ပိ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏမ္ပိ ဝိပဿနာဉာဏမ္ပိ။ “ကိံ နု ခေါ, အာဝုသော, ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓတ္ထံ ဘဂဝတိ ဗြဟ္မစရိယံ ဝုဿတီ”တိ (မ. နိ. ၁.၂၅၇) ဟိ ဧတ္ထ မဂ္ဂဉာဏံ “ဉာဏဒဿန”န္တိ ဝုတ္တံ။ “အယမညော ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မော အလမရိယဉာဏဒဿနဝိသေသော အဓိဂတော ဖာသုဝိဟာရော”တိ (မ. နိ. ၁.၃၂၈) ဧတ္ထ ဖလဉာဏံ။ “ဘဂဝတောပိ ခေါ ဉာဏံ ဥဒပါဒိ သတ္တာဟကာလကတော အာဠာရော ကာလာမော”တိ (မဟာဝ. ၁၀) ဧတ္ထ သဗ္ဗညုတညာဏံ။ “ဉာဏဉ္စ ပန မေ ဒဿနံ ဥဒပါဒိ, အကုပ္ပာ မေ ဝိမုတ္တိ, အယမန္တိမာ ဇာတီ”တိ (သံ. နိ. ၅.၁၀၈၁; မဟာဝ. ၁၆; ပဋိ. မ. ၂.၃၀) ဧတ္ထ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏံ။ “ဉာဏဒဿနာယ စိတ္တံ အဘိနီဟရတီ”တိ (ဒီ. နိ. ၁.၂၃၄-၂၃၅) ဧတ္ထ ဝိပဿနာဉာဏံ။ ဣဓ ပန ဉာဏဒဿနာယာတိ မဂ္ဂဉာဏံ “ဉာဏဒဿန”န္တိ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ **“မဂ္ဂဉာဏသင်္ခာတာယ ဒဿနာယာ”**တိ။ **အဝိရာဓိတံ ဝိဇ္ဈတီ** တိ အဝိရာဓိတံ ကတွာ ဝိဇ္ဈတိ။ သေသမေတ္ထ သုဝိညေယျမေဝ။

သာဠှာသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. မလ္လိကာဒေဝီသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၉၇. သတ္တမေ **အပ္ပေသက္ခာ** တိ အပ္ပါနုဘာဝါ။ သာ ပန အပ္ပေသက္ခတာ အာဓိပတေယျသမ္ပတ္တိယာ ပရိဝါရသမ္ပတ္တိယာ စ အဘာဝေန ဟောတိ, တတ္ထ ပရိဝါရသမ္ပတ္တိယာ အဘာဝံ ဒဿေန္တော **“အပ္ပပရိဝါရာ”**တိ အာဟ။ **ဣဿုကိနီ** တိ အာဓိပတေယျသံဝတ္တနကမ္မဗလေန ဤသနသီလာ။ သာ ပနဿာ ဣဿုကိတာ ဝိဘဝသမ္ပတ္တိပစ္စယာ ဟောတိ ဇာတာတိ အဖုတာပရိယာယဘာဝေန ဝဒန္တော **“အဖုတာတိ ဣဿုကာ”** တိ အာဟ။ မဟန္တံ ဓနမေတိ ဿာ ဘူမိဂတဉ္စေဝ ဝေဠုဇ္ဇနကဉ္စာတိ **မဟဒ္ဓနာ** ။ ဣဓ ပန ဝေဠုဇ္ဇနကေနေဝ ဓနေန မဟဒ္ဓနတံ ဒဿေန္တော **“ဝေဠုဇ္ဇနကဓနေန မဟဒ္ဓနာ”**တိ အာဟ။ ဤသတီတိ ဤသာ, အဘိဘူတိ အတ္ထော။ မဟတီ ဤသာ မဟေသာ, သုပ္ပတိဋ္ဌိတမဟေသတာယ ပန ပရေဟိ မဟေသောတိ အက္ခာတဗ္ဗတာယ **မဟေသက္ခာ** ။ ယသ္မာ ပန သော မဟေသက္ခာဘာဝေ အာဓိပတေယျပရိဝါရသမ္ပတ္တိယာ ဝိညာယတိ, တသ္မာ **“မဟာပရိဝါရာ”**တိ ဝုတ္တံ။

သဏ္ဌာနပါရိပူရိယာ အဓိကံ ရူပမဿာတိ **အဘိရူပါ။ သဏ္ဌာနပါရိပူရိယာ** တိ စ ဟတ္ထပါဒါဒိသရီရာဝယဝါနံ သုသဏ္ဌိတတာယာတိ အတ္ထော။ အဝယဝပါရိပူရိယာ ဟိ သမုဒါယပါရိပူရိသိဒ္ဓိ။ **ရူပ** န္တိ စ သရီရံ “ရူပဝန္တော သင်္ခ္ယံ ဂစ္ဆတီ”တိအာဒီသု ဝိယ။ **ဒဿနယုတ္တာ** တိ သုရူပဘာဝေန ပဿိတဗ္ဗယုတ္တာ, ဒိဿမာနာ စက္ခူနိ ပိယာယ တီတိ အညကိစ္စဝိက္ခေပံ ဟိတွာပိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဒိဿမာနာဝ သောမနဿဝသေန စိတ္တံ ပသာဒေတီ

တိ **ဟသာဒိကာ**။ တေနာဟ **“ဒဿနေန ဟသာဒိကာ”** တိ။ ဟောက္ခရတာတိ ဝုစ္စတိ သုန္ဒရဘာဝေ, ဝဏ္ဏဿ ပော
က္ခရတာ **ဝဏ္ဏပောက္ခရတာ,** တာယ ဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိယာတိ အတ္ထော။ ဟေရာဏာ ပန **ဟောက္ခရ** န္တိ သရီရံ ဝဒန္တိ **, ဝ
ဏ္ဏံ** ဝဏ္ဏမေဝ။ တေသံ မတေန ဝဏ္ဏဥ္စ ဟောက္ခရဥ္စ ဝဏ္ဏပောက္ခရာနိ, တေသံ ဘာဝေ **ဝဏ္ဏပောက္ခရတာ** ။
ဣတိ **ပရမာယ ဝဏ္ဏပောက္ခရတာယာ** တိ ဥတ္တမပရိသုဒ္ဓေန ဝဏ္ဏေန စေဝ သရီရသဏ္ဌာနသမ္ပတ္တိယာ စာတိ အတ္
ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တေနေတဟ **“ဝဏ္ဏေန စေဝ သရီရသဏ္ဌာနေန စာ”** တိ။ တတ္ထ **ဝဏ္ဏေနာ** တိ ဝဏ္ဏဓာတုယာ။ သရီ
ရံ နာမ သန္နိဝေသဝိသိဋ္ဌော ကရစရဏဂီဝါသီသာဒိအဝယဝသမုဒာယော, သော စ သဏ္ဌာနမုခေန ဂယ္ဟတီတိ အာဟ
“သရီရသဏ္ဌာနေနာ” တိ။

အဘိသဇ္ဇတီ တိ ကုဇ္ဈနဝသေနေဝ ကုဋ္ဋိလကဏ္ဍကော ဝိယ တသ္မိံ တသ္မိံ သမုဋ္ဌာနေ မကရဒန္တော ဝိယ လ
ဂတိ။ ယဥ္ဟိ ကောဓဿ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနဘူတေ အာရမ္မဏေ ဥပနာဟဿ ပစ္စယဘူတံ ကုဇ္ဈနဝသေန အဘိသဇ္ဇနံ,
တံ ဣဓာဓိပ္ပေတံ, န လုဗ္ဘနဝသေန။ **ကုပ္ပတီ** တိအာဒီသု ပုဗ္ဗုပ္ပတ္တိ **ကောပေ,** တတော ဗလဝတရော **ဗျာပာဒေ**
လဒ္ဓာသေဝနတာယ စိတ္တဿ ဗျာပဇ္ဇနတော။ သာတိသယံ လဒ္ဓာသေဝနတာယ တတော ဗျာပာဒတောပိ ဗလဝတ
ရာ ပစ္စတ္ထိကဘာဝေန ထာမပ္ပတ္တိ **ပတိတ္ထိယနာ။ အန္နံ ပာန** န္တိအာဒီသု အဒီယတော **အန္နံ,** ခာဒနီယံ ဘောဇနီယဥ္စ။
ပာတဗ္ဗတော **ပာနံ,** ယံကိဥ္စိ ပာနံ။ ဝသိတဗ္ဗတော အစ္ဆာဒေတဗ္ဗတော **ဝတ္ထံ,** နိဝာသနပာဝုရဏံ။ ယန္တိ တေနာတိ
ယာနံ, ဆတ္တုပါဟနဝယ္ဟသိဝိကာဒိ ယံကိဥ္စိ ဂမနပစ္စယံ။ ဆတ္တမ္ပိ ဟိ ဝဿာတပဒုက္ခနိဝာရဏေန မဂ္ဂဂမနသာဓ
နန္တိ ကတွာ **“ယာန”**န္တိ ဝုစ္စတိ။ **မာလ**န္တိ ယံကိဥ္စိ သုမနမာလာဒိပုပ္ဖံ။ **ဂန္ဓ**န္တိ ယံကိဥ္စိ စန္ဒနာဒိဝိလေပနံ။

မလ္လိကာဒေဝီသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. အတ္တန္တပသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၉၈. အဋ္ဌမေ အာဟိတော အဟံမာနော ဧတ္ထာတိ အတ္တာ, အတ္တဘာဝေါ။ ဣဓ ပန ယော ပရော န ဟောတိ,
သော အတ္တာ, တံ **အတ္တာနံ။ ပရ** န္တိ အတ္တတော အညံ။ **ဒိဋ္ဌေ** တိ ပစ္စက္ခဘူတေ။ **ဓမ္မေ** တိ ဥပာအနုက္ခန္ဓဓမ္မေ။ တတ္
ထ ဟိ အတ္တာ ဘဝတိ, အတ္တသညာဒိဋ္ဌိ ဘဝတီတိ အတ္တဘာဝသမညာ။ တေနာဟ **“ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေတိ ဣမသ္မိံယေဝ
အတ္တဘာဝေ”**တိ။ **ဆာတံ ဝုစ္စတိ တဏှာ** ဇိဃစ္ဆာပေတုတာယ။ **အန္တော တာပနကိလေသာန** န္တိ အတ္တနော သန္တာ
နေ ဒရထပရိဋ္ဌာဟဇနနေန သန္တာပနကိလေသာနံ။

ပရေသံ ဟာနနဃာတနာဒိနာ ရောအပနတော **လုဒ္ဒော** ။ တထာ ဝိဃာတကဘာဝေန ကာယစိတ္တာနံ ဝိအာလနတော **အာ
ရုဏော**။ ထဒ္ဓဟာဒယော **ကက္ခဋ္ဌော** ။ ဗန္ဓနာကရေ နိယုတ္တော **ဗန္ဓနာကရိကော** ။

ခတ္တိယာဘိသေကေနာ တိ ခတ္တိယာနံ ကာတဗ္ဗအဘိသေကေန။ **သန္ထာကရ** န္တိ သန္ထာရဝသေန ကတံ အကရံ
ယညာကရံ။ **သပ္ပိတေလေနာ** တိ သပ္ပိမိဿေန တေလေန။ ယမကသ္နေဟေန ဟိ သော တအ ကာယံ အဗ္ဘဥ္ဇတိ။ ဝစ္
ဆဘာဝံ တရိတွာ ဌိတော **ဝစ္ဆတရော။ ပရိက္ခေပကရဏတ္ထာယာ** တိ နဝမာလာဟိ သဒ္ဓိံ ဒဗ္ဗေဟိ ဝေဒိယာ ပရိက္ခိ
ပနတ္ထာယ။ **ယညဘူမိယ**န္တိ အဝသေသယညဋ္ဌာနေ။

ဒူရသမုဿာရိတမာနဿေဝ သာသနေ သမ္မာပဋိပတ္တိ သမ္ဘဝတိ, န မာနဇာတိကဿာတိ အာဟ **“နိဟတမာန
တ္တာ”**တိ။ **ဥဿန္နတ္တာ** တိ ဗဟုဘာဝတော။ ဘောကရောဟ္ကာဒိဝတ္ထုကာ မအ သုပ္ပဟိယာ ဟောန္တိ နိမိတ္တဿ
အဝဋ္ဌာနတော, န တထာ ကုလဝိဇ္ဇာမအာတိ ခတ္တိယဗ္ရာဟ္မဏကုလာနံ ပဗ္ဗဇိတာနမ္ပိ ဇာတိဝိဇ္ဇာ နိဿာယ မာနဇပ္ပနံ
ဒုပ္ပဇဟန္တိ အာဟ **“ယေဘုယျေန ဟိ။ပေ။ မာနံ ကရောန္တီ”** တိ။ **ဝိဇာတိတာယာ**တိ နိဟီနဇာတိတာယ။ **ပတိဋ္ဌာတုံ
န သက္ကောန္တီ**တိ သုဝိသုဒ္ဓံ ကတွာ သီလံ ရက္ခိတုံ န သက္ကောန္တိ။ သီလဝသေန ဟိ သာသနေ ပတိဋ္ဌဟန္တိ။ **ပတိ
ဋ္ဌာတု**န္တိ တ သစ္စပ္ပဋိဝေဓေန လောကုတ္တရာယ ပတိဋ္ဌာယ ပတိဋ္ဌာတုံ။ ယေဘုယျေန ဟိ ဥပနိဿယသမ္ပန္နာ သု
ဇာတာယေဝ ဟောန္တိ, န ဒုဇ္ဇာတာ။

ပရိသုဒ္ဓ န္တိ ရာကဒီနံ အစ္စန္တမေဝ ပဟာနဒီပနတော နိရုပက္ကိလေသတာယ သဗ္ဗသော ဝိသုဒ္ဓံ။ **သဒ္ဓံ ပဋိလဘ
တီ**တိ ပောထုဇ္ဇနိကသဒ္ဓာဝသေန သဒ္ဒဟတိ။ ဝိညုဇာတိကာနဥ္ဟိ ဓမ္မသမ္ပတ္တိဂ္ဂဟဏပုဗ္ဗိကာ သဒ္ဓာသိဒ္ဓိ ဓမ္မပ္

ပမာဏမေဝ္ပသန္နဘာဝတော။ **ဇာယမ္ပတိကာ** တိ ဃရဏိပတိကာ။ ကာမံ ''ဇာယမ္ပတိကာ''တိ ဝုတ္တေ ဃရသာမိကဃရသာမိနိဝသေန ဒ္ဝိန္နံယေဝ ဂဟဏံ ဝိညာယတိ, ယသ္မာ ပန ပုရိသသ္သ အနေကာ ပဇာပတိယော ဟောန္တိ, တတ္ထ ကိံ ဝတ္တဗ္ဗန္တိ ကောယပိ သံတသော သမ္မာဓေတိ ဒဿနတ္ထံ **''ဒွေဝ''**တိ ဝုတ္တံ။ ရာဂါဒိနာ သင်္ကိလိဋ္ဌနဋ္ဌေန, ခေတ္တဝတ္ထုအာဒိနာ သပလိဗောဓဋ္ဌေန ရာဂရဇာဒိနံ အာဂမနပထတာပိ ဥပ္ပဇ္ဇနဋ္ဌာနတာ ဇောတိ ဒွေဝပိ ဝဏ္ဏနာ ဇောတ္တာ, ဗုဃဋ္ဌနမေဝ နာနံ။ **အလင်္ဂနဋ္ဌေနာ** တိ အသဇ္ဇနဋ္ဌေန အပ္ပဋိဗဒ္ဓဘာဝေန။ ဧဝံ အကုသလကုသလပ္ပဝတ္တီနံ ဌာနဘာဝေန ဃရာဝါတသပဗ္ဗဇ္ဇာနံ သမ္ဗာဓဗ္ဘောကာသတံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ကုသလပ္ပဝတ္တိယာယေဝ အဋ္ဌာနဋ္ဌာနဘာဝေန တေသံ တံ ဒဿေတုံ **''အပိစ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

သင်္ခပကထာ တိ ဝိသုံ ဝိသုံ ပဒုဒ္ဒါရံ အကတွာ သင်္ခေပတော အတ္ထဝဏ္ဏနာ။ **ဧကမ္ပိ ဒိဝသ** န္တိ ဧကဒိဝသမတ္တမ္ပိ။ **အခဏ္ဍံ ကတွာ** တိ ဒုက္ကဋမတ္တဿပိ အနာပဇ္ဇနေန အခဏ္ဍိတံ ကတွာ။ **ကိလေသမလေန အမလိနန္တိ** တဏှာဟသံကိလေသာဒိဝသေန အသံကိလိဋ္ဌံ ကတွာ။ **ပရိဒဟိတွာ**တိ နိဝာသေတွာ စေဝ ပာရုပိတွာ စ။ အကရာ သော အကရံ ဥတ္တရပဒလောပေန, တသ္သ ဝမ္ပိအာဝဟံ **အကရသ္သ ဟိတံ** ။

ဘောဂက္ခန္ဓော တိ ဘောဂရာသိ ဘောဂသမုဒါယော။ **အာဗန္ဓနဋ္ဌေနာ** တိ ပုတ္တော နတ္တာတိအာဒိနာ ပေမဝသေန သပရိစ္ဆေဒဝသေန ဗန္ဓနဋ္ဌေန။ အမှာကမေတေတိ ဉာယန္တီတိ **ဉာတီ,** ပိတာမဟပိတုပုတ္တာဒိဝသေန ပရိဝတ္တနဋ္ဌေန **ပရိဝဋ္ဋော** ။ သာမညတစိပိ သိက္ခာ-သဒ္ဒော အာဇီဝသဒ္ဒသန္နိဓာနတော ဥပရိဝုစ္စမာနဝိသေသာပေက္ခာယ စ ဝိသေသနိဝိဋ္ဌောဝ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **''ယာ ဘိက္ခူနံ အဓိသီလသင်္ခါတာ သိက္ခာ''** တိ။ သိက္ခိတဗ္ဗဋ္ဌေန **သိက္ခာ,** သဟ အာဇီဝန္တိ ဧတ္ထာတိ **သာဇီဝေါ။ သိက္ခနဘာဝေနာ** တိ သိက္ခာယ သာဇီဝေ စ သိက္ခနဘာဝေန။ **သိက္ခံ ပရိပူရေန္တော** တိ သီလသံဝရံ ပရိပူရေန္တော။ **သာဇီဝဥ္စ အဝီတိက္ကမန္တော** တိ ''နာမကာယော, ပဒကာယော, နိရုတ္တိကာယော, ဗျဉ္ဇနကာယော''တိ (ဟရာ. အဋ္ဌ. ၁.၃၉) ဝုတ္တံ သိက္ခာပဒံ ဘဂဝတော စ ဝစနံ အဝီတိက္ကမန္တော ဟုတွာတိ အတ္ထော။ ဣဒမေဝ စ ''သိက္ခန''န္တိ ဝုတ္တံ, တတ္ထ သာဇီဝတနံ အဝီတိက္ကမော သိက္ခာပရိပူရိယာ ပစ္စယော။ တတော ဟိ ယာဝ မဂ္ဂါ သိက္ခာပရိပူရီ ဟောတီတိ။

အနုပ္ပအာတာ တိ အနုဗလပ္ပအာတာ, အနုဝတ္တနဝသေန တ ပအာတာ။ ကသ္သ ပန အနုဝတ္တနံ ပအာနဉ္စာတိ? ''သဟိတာန''န္တိ ဝုတ္တတ္တာ သန္ဓာနသ္သာတိ ဝိညာယတိ။ တေနာဟ **''သန္ဓာနာနုပ္ပအာတာ''** တိ။ ယသ္မာ ပန အနုဝတ္တနဝသေန သန္ဓာနသ္သ ပအာနံ အာဓာနံ အာရက္ခနံ တ ဒဠှဟကရဏံ ဟောတိ, တေန ဝုတ္တံ **''ဒွေဝ ဇနေ သမဂ္ဂေ ဒိသွာ''**တိအာဒိ။ အာရမန္တိ ဧတ္ထာတိ **အာရာမော,** ရမိတဗ္ဗဋ္ဌာနံ။ ယသ္မာ ပန အာ-ကာရေန ဝိနာပိ အယမတ္ထော လဗ္ဘတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **''သမဂ္ဂရာမောတိပိ ပာဠိ, အယမေဝတ္ထော''** တိ။

ဧတ္ထာ တိ –

> ''နေလင်္ဂေါ သေတပစ္ဆာဒေါ, ဧကာရော ဝတ္တတီ ရထော။
> အနီဃံ ပသ္သ အာယန္တံ, ဆိန္နသောတံ အဗန္ဓန''န္တိ။ (သံ. နိ. ၄.၃၄၇; ဥဒါ. ၆၅; ပေဋကော. ၂၅) –

ဣမိဿာ ကထာယ။ သီလဥ္စေဟတ္ထ နေလင်္ဂန္တိ ဝုတ္တံ။ တေနေတဟ – ''စိတ္တော ဂဟပတိ, နေလင်္ဂန္တိ ခေါ, ဘန္တေ, သီလာနမေတံ အဓိဝစန''န္တိ (သံ. နိ. ၄.၃၄၇)။ **သုကုမာရာ**တိ အပ္ဖရုသတာယ မုဒုကာ။ **ပုရသ္သ ဧသာ** တိ ဧတ္ထ **ပုရ**-သဒ္ဒော တန္နိဝါသိတစကော ဒဋ္ဌဗ္ဗော – ''ကမော အာဂတော''တိအာဒီသု ဝိယ။ တေနေတဟ **''နဂရဝါသီန''**န္တိ။ မနံ အပ္ပာယတိ ဝဍ္ဎေတီတိ **မနာပော**။ တေန ဝုတ္တံ **''စိတ္တဝုမ္ပိကရာ''** တိ။

ကာလဝါဒီတိအာဒိ သမ္ဖပ္ပလာပာ ပဋိဝိရတဿ ပဋိပတ္တိဒဿနံ။ အတ္ထသံဟိတာပိ ဟိ ဝါစာ အယုတ္တကာလပ္ပယောဂေန အတ္ထာဝဟာ န သိယာတိ အနတ္ထဝိညာပနတစံ အနုလောမေတိ, တသ္မာ သမ္ဖပ္ပလာပံ ပဇဟန္တေန အကာလဝါဒိတာ ပရိဟရိတဗ္ဗာတိ ဝုတ္တံ **''ကာလဝါဒီ''**တိ။ ကာလေန ဝဒန္တေနပိ ဥဘယာနုတ္ထသာခေတော အဘူတံ ပရိဝဇ္ဇေတဗ္ဗန္တိ အာဟ **''ဘူတဝါဒီ''**တိ။ ဘူတဥ္စ ဝဒန္တေန ယံ ဣဓလောကပရလောကဟိတသမ္ပာဒကံ, တဒေဝ ဝတ္တဗ္ဗန္တိ ဒဿေတုံ **''အတ္ထဝါဒီ''** တိ ဝုတ္တံ။ အတ္ထံ ဝဒန္တေနပိ လောကိယဓမ္မသန္နိဿိတမေဝ အဝတွာ လောကုတ္တရဓမ္မသန္နိဿိတံ ကတွာ ဝတ္တဗ္ဗန္တိ ဒဿနတ္ထံ **''ဓမ္မဝါဒီ''** တိ ဝုတ္တံ။ ယထာ စ အတ္ထော လော

ကုတ္တရဓမ္မသန္နိဿိတော ဟောတိ, တံ ဒဿေတုံ **“ဝိနယဝါဒီ”**တိ ဝုတ္တံ။ ပဉ္စန္နဉှိ သံဝရဝိနယာနံ ပဉ္စန္နဉ္စ ပဟာနဝိနယာနံ ဝသေန ဝုစ္စမာနော အတ္ထော နိဗ္ဗာနာဓိဂမနဟေတုဘာဝတော လောကုတ္တရဓမ္မသန္နိဿိတော ဟောတီတိ။ ဧဝံ ဂုဏဝိသေသယုတ္တောဝ အတ္ထော ဝုစ္စမာနော ဒေသနာကောသလ္လေ သတိ သောဘတိ, ကိစ္စကရော စ ဟောတိ, န အညထာတိ ဒဿေတုံ **“နိဓာနဝတိံ ဝါစံ ဘာသိတာ”**တိ ဝုတ္တံ။ ဣဒါနိ တံ ဒေသနာကောသလ္လံ ဝိဘာဝေတုံ **“ကာလေနာ”**တိအာဒိမာဟ။ ပုစ္ဆာဒိဝသေန ဟိ ဩတိဏ္ဏဝါစာဝတ္ထုသ္မိံ ဧကံသာဒိဗျာကရဏဝိဘာဂံ သလ္လက္ခေတွာ ဥပမာဟေတုဒါဟရဏသန္ဒဿနာဒိံ တံတံကာလာနုရူပံ ဝိဘာဝေန္တိယာ ပရိမိတပရိစ္ဆိန္နရူပာယ ဝိပုလတရဂမ္ဘီရောဒါရပရမတ္ထဝိတ္ထာရသင်္ဂါဟိကာယ ကထာယ ဉာဏဗလာနုရူပံ ပရေ ယာထာဝတော ဓမ္မေ ပတိဋ္ဌာပေန္တော “ဒေသနာကုသလော”တိ ဝုစ္စတီတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဧဝံ ပဋိပါဋိယာ သတ္တ မူလသိက္ခာပဒါနိ ဝိဘဇိတွာ အဘိဇ္ဈာဒိပ္ပဟာနံ ဣန္ဒြိယသံဝရဇာဂရိယာနုယောဂေဟိ ဝိဘာဝေတုံ တမ္ပိ နီဟရိတွာ အာစာရသီလဿေဝ ဝိဘဇနဝသေန ပါဠိ ပဝတ္တာတိ တဒတ္ထံ ဝိဝရိတုံ **“ဗီဇဂါမဘူတဂါမသမာရမ္ဘာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ဗီဇာနံ ဂါမော သမူဟော **ဗီဇဂါမော**။ ဘူတာနံ ဇာတာနံ နိဗ္ဗတ္တာနံ ရုက္ခဂစ္ဆလတာဒီနံ သမူဟော **ဘူတဂါမော**။ နနု စ ရုက္ခာဒယော စိတ္တရဟိတတာယ န ဇီဝါ, စိတ္တရဟိတတာ စ ပရိပ္ဖန္ဒာဘာဝတော ဆိန္နေ ဝိရုဟနတော ဝိသဒိသဇာတိဘာဝတော စတုယောနိအပရိယာပန္နတော စ ဝေဒိတဗ္ဗာ, ဝုဒ္ဓိ ပန ပဝါဠသိလာလဝဏာနမ္ပိ ဝိဇ္ဇတီတိ န တေသံ ဇီဝဘာဝေ ကာရဏံ, ဝိသယဂ္ဂဟဏဉ္စ နေသံ ပရိကပ္ပနာမတ္တံ သုပနံ ဝိယ စိဉ္စာဒီနံ, တထာ ဒေါဟဠာဒယော, အထ ကသ္မာ ဗီဇဂါမဘူတဂါမသမာရမ္ဘာ ပဋိဝိရတိ ဣစ္ဆိတာတိ? သမဏသာရုပ္ပတော တန္နိဝါသိသတ္တာနုရက္ခဏတော စ။ တေနေဝါဟ – “ဇီဝသညိနော ဟိ မောဃပုရိသ မနုဿာ ရုက္ခသ္မိ”န္တိအာဒိ (ပါစိ. ၈၉)။

မူလမေဝ ဗီဇံ **မူလဗီဇံ**, မူလံ ဗီဇံ ဧတဿာတိပိ **မူလဗီဇံ**။ သေသေသုပိ ဧသေဝ နယော။ **ဖဠုဗီဇ**န္တိ ပဗ္ဗဗီဇံ။ ပစ္စယန္တရသမဝါယေ သဒိသဖလုပ္ပတ္တိယာ ဝိသေသကာရဏဘာဝတော ဝိရုဟနသမတ္ထေ သာရဖလေ နိရုဠှော ဗီဇ-သဒ္ဒေါ တဒတ္ထသံသိဒ္ဓိယာ မူလာဒီသုပိ ကေသုစိ ပဝတ္တတီတိ မူလာဒိတော နိဝတ္တနတ္ထံ ဧကေန ဗီဇ-သဒ္ဒေန ဝိသေသေတွာ ဝုတ္တံ **“ဗီဇဗီဇ”**န္တိ “ရူပရူပံ, ဒုက္ခဒုက္ခ”န္တိ (သံ. နိ. ၄.၃၂၇) စ ယထာ။ ကသ္မာ ပနေတ္ထ ဗီဇဂါမဘူတဂါမံ ဥဒ္ဒိသိတွာ ဗီဇဂါမောဝ နိဒ္ဒိဋ္ဌောတိ? န ခေါ ပနေတံ ဧဝံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ, နနု အဝေါစုမှာ “မူလမေဝ ဗီဇံ မူလဗီဇံ, မူလံ ဗီဇံ ဧတဿာတိပိ မူလဗီဇ”န္တိ။ တတ္ထ ပုရိမေန ဗီဇဂါမော နိဒ္ဒိဋ္ဌော, ဒုတိယေန ဘူတဂါမော။ ဒုဝိဓောပေသ မူလဗီဇဉ္စ မူလဗီဇဉ္စ မူလဗီဇန္တိ သာမညနိဒ္ဒေသေန, ဧကသေသနယေန ဝါ ဥဒ္ဒိဋ္ဌောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တေနေဝါဟ **“ပဉ္စဝိဓဿာ”**တိအာဒိ။ **နီလတိဏရုက္ခာဒိကဿာ** တိ အလ္လတိဏဿ စေဝ အလ္လရုက္ခာဒိကဿ စ။ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ဩသဓိဂစ္ဆလတာဒီနံ သင်္ဂဟော။

ဧကံ ဘတ္တံ ဧကဘတ္တံ, တံ အဿ အတ္ထီတိ **ဧကဘတ္တိကော**။ သော ပန ရတ္တိဘောဇနေနပိ သိယာတိ တန္နိဝတ္တနတ္ထံ အာဟ **“ရတ္တူပရတော”** တိ။ ဧဝမ္ပိ အပရဏှဘောဇီပိ သိယာ ဧကဘတ္တိကောတိ တန္နိဝတ္တနတ္ထံ **“ဝိရတော ဝိကာလဘောဇနာ”**တိ ဝုတ္တံ။ အရုဏုဂ္ဂမနတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ မဇ္ဈန္ဟိကာ အယံ ဗုဒ္ဓါဒီနံ အရိယာနံ အာစိဏ္ဏသမာစိဏ္ဏော ဘောဇနဿ ကာလော နာမ, တဒညော ဝိကာလော။ အဋ္ဌကထာယံ ပန ဒုတိယပဒေန ရတ္တိဘောဇနဿ ပဋိက္ခိတ္တတ္တာ “အတိက္ကန္တေ မဇ္ဈန္ဟိကေ ယာဝ သူရိယတ္ထင်္ဂမနာ ဘောဇနံ ဝိကာလဘောဇနံ နာမာ”တိ ဝုတ္တံ။

အရုမာသကောတိ ယေ ဝေါဟာရံ ဂစ္ဆန္တိ တိ ဣတိ-သဒ္ဒေန ဧဝံပကာရေ ဒဿေတိ။ အညေဟိ ဂါဟာပနေ ဥပနိက္ခိတ္တသာဒိယနေ စ ပဋိဂ္ဂဟဏတ္ထော လဗ္ဘတီတိ **“နေဝ တံ ဥဂ္ဂဏှာတိ, န ဥဂ္ဂဟာပေတိ, န ဥပနိက္ခိတ္တံ သာဒိယတီ”**တိ ဝုတ္တံ။ အထ ဝါ တိဝိဓံ ပဋိဂ္ဂဟဏံ ကာယေန, ဝါစာယ, မနသာတိ။ တတ္ထ ကာယေန ပဋိဂ္ဂဟဏံ **ဥဂ္ဂဏှနံ**, ဝါစာယ ပဋိဂ္ဂဟဏံ **ဥဂ္ဂဟာပနံ**, မနသာ ပဋိဂ္ဂဟဏံ **သာဒိယန**န္တိ တိဝိဓမ္ပိ ပဋိဂ္ဂဟဏံ ဧကဇ္ဈံ ဂဟေတွာ ပဋိဂ္ဂဟဏာတိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **“နေဝ တံ ဥဂ္ဂဏှာတီ”** တိအာဒိ။ ဧသ နယော **အာမကဓညပဋိဂ္ဂဟဏာ** တိအာဒီသုပိ။ နီဝါရာဒိဥပဓညဿ သာလိအာဒိမူလဓညန္တောဂဓတ္တာ ဝုတ္တံ **“သတ္တဝိဓဿာ”** တိ။ “အနုဇာနာမိ, ဘိက္ခဝေ, ပဉ္စ ဝသာနိ ဘေသဇ္ဇာနိ အစ္ဆဝသံ, မစ္ဆဝသံ, သုသုကာဝသံ, သူကရဝသံ, ဂဒြဘဝသ”န္တိ (မဟာဝ. ၂၆၂) ဝုတ္တတ္တာ

က္ကာဒံ **သြဒိသ္သ အနုညာတံ** နာမ။ တသ္သ ပန “ကာလေ ပဋိဂ္ဂဟိတ”န္တိ (မဟာဝ. ၂၆၂) ဝုတ္တတ္တာ ပဋိဂ္ဂဟဏံ ဝဋ္ဋတိ သတိ ပစ္စယေတိ အာဟ **“အညတ္ရ သြဒိသ္သ အနုညာတာ”** တိ။

သာရုပ္ပေန ဝဋ္ဋနံ **ရူပကူဋံ,** ပတိရူပေန ဝဋ္ဋနာတိ အတ္ထော။ အင္ဂေန အတ္တနော သရီရာဝယဝေန ဝဋ္ဋနံ **အင္ဂကူဋံ**။ ဂဏှာပနဝသေန ဝဋ္ဋနံ **ဂဟဏကူဋံ**။ ပဋိစ္ဆန္နံ ကတွာ ဝဋ္ဋနံ **ပဋိစ္ဆန္နကူဋံ**။ **အက္ကမတီ** တိ နိပ္ပီဠေတိ, ပုဗ္ဗဘာဂေ အက္ကမတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ဟဒယန္တိ** နာဠိအာဒိမာနဘာဇနာနံ အဗ္ဘန္တရံ။ တေလာဒီနံ နာဠိအာဒီဟိ မိနနကာလေ ဥဿာပိတာ သိခာယေဝ **သိခာဘေဒော,** တဿာ ဟာပနံ။ **ကေစီ**တိ သာရသမာသာစရိယာ ဥတ္တရဝိဟာရဝာသိနော စ။

ဝဓောတိ မုဋ္ဌိပ္ပဟာရကသာတာဠနာဒီဟိ ဟိံသနံ, ဝိဟေဋ္ဌနန္တိ အတ္ထော။ ဝိဟေဋ္ဌနတ္ထောပိ ဟိ **ဝဓ**-သဒ္ဒော ဒိဿတိ “အတ္တာနံ ဝဓိတွာ ဝဓိတွာ ရောဒတီ”တိအာဒီသု။ ယထာ ဟိ အပဋိဂ္ဂဟဘာဝသာမညေ သတိပိ ပဗ္ဗဇိတေဟိ အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတဗ္ဗဝတ္ထုဝိသေသဘာဝသန္ဒဿနတ္ထံ က္ကတ္တိကုမာရိအာသိအာသာဒယော ဝိဘာဂေန ဝုတ္တာ, ဧဝံ ပရဿ ဟရဏဘာဝတော အဒိန္နာအနဘာဝသာမညေ သတိပိ တုလာကူဋာဒယော အဒိန္နာအနဝိသေသဘာဝဒဿနတ္ထံ ဝိဘာဂေန ဝုတ္တာ။ န ဧဝံ ဟဏာတိပာတပရိယာယဿ ဝဓဿ ပုန ဂဟဏေ ပယောဇနံ အတ္ထိ, တတ္ထ သယံကာရော, က္ကစ ပရံကာရောတိ စ န သက္ကာ ဝတ္တုံ “ကာယဝစီပ္ပယောဂသမုဋ္ဌာပိကာ စေတနာ ဆပ္ပယောဂ”တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၁၀) ဝစနတော, တသ္မာ ယထာဝုတ္တော ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ယုတ္တော။ အဋ္ဌကထာယံ ပန “ဝဓောတိ မာရဏ”န္တိ ဝုတ္တံ။ တမ္ပိ ပောထနမေဝ သန္ဓာယာတိ စ သက္ကာ ဝိညာတုံ မာရဏသဒ္ဒဿ ဝိဟိံသနေပိ ဒိဿနတော။

စီဝရပိဏ္ဍပာတာနံ ယထာက္ကမံ ကာယကုစ္ဆိပရိဟရဏမတ္တဇောတနာယံ အဝိသေသတော အဋ္ဌန္နံ ပရိက္ခာရာနံ တပ္ပယောဇနတာ သမ္ဘဝတီတိ ဒဿေန္တော **“တေ သဗ္ဗေပိ”** တိအာဒိမာဟ။ **ဧတေပီ**တိ နဝပရိက္ခာရိကာဒယောပိ အပ္ပိစ္ဆာ စ သန္တုဋ္ဌာ စ။ န ဟိ တတ္တကေန မဟိစ္ဆတာ အသန္တုဋ္ဌိတာ ဟောတီတိ။

စတူသု ဒိသာသု သုခံ ဝိဟရတိ, တတော ဧဝ သုခဝိဟာရဋ္ဌာနဘူတာ စတဿော ဒိသာ အဿ သန္တီတိ **စာတုဒ္ဒိသော**။ တတ္ထ စာယံ သတ္တေ တ သင်္ခါရေ တ ဘယေန နပ္ပဋိဟညတီတိ **အပ္ပဋိဃော**။ ဒွါဒသဝိဓဿ သန္တောသဿ ဝသေန သန္တုဿနတော **သန္တုဿမာနော**။ **က္ကတရီတရေနာ** တိ ဥစ္စာဝစေန ပရိဿယာနံ ဗာဟိရာနံ သီဟဗျဂ္ဃာဒီနံ, အဗ္ဘန္တရာနဉ္စ ကာမစ္ဆန္ဒာဒီနံ ကာယစိတ္တုပဒ္ဒဝါနံ အဘိဘဝနတော **ပရိဿယာနံ သဟိတာ**။ ဗန္ဓနဘာဝကရဘယာဘာဝေန **အစ္ဆမ္ဘီ။ ဧကော** အသဟာယော။ တတော ဧဝ ခဂ္ဂမိဂသိင်္ဂသဒိသတာယ **ခဂ္ဂဝိသာဏကပ္ပော** စရေယျာတိ အတ္ထော။

ဆိန္နပက္ခော, အသဉ္ဇာတပက္ခော တ သကုဏော ဂန္တုံ န သက္ကောတီတိ ပက္ခိ-သဒ္ဒေန ဝိသေသေတွာ သကုဏော ဟဋ္ဌိယံ ဝုတ္တောတိ အာဟ **“ပက္ခယုတ္တော သကုဏော”** တိ။ ယဿ သန္နိဓိကာရပရိဘောဂေ ကိဉ္စိ ဥပေတဗ္ဗံ သာပေက္ခာဥပနဉ္စ နတ္ထိ, တာဒိသော အယံ ဘိက္ခူတိ ဒဿေန္တော **“အယမေတ္ထ သင်္ခေပတ္ထော”** တိအာဒိမာဟ။ အရိယန္တိ အပေန္တိ တတော ဒောသာ, တေဟိ တ အာရကာတိ **အရိယော**တိ အာဟ **“အရိယေနာတိ နိဒ္ဒောသေနာ”** တိ။ **အဇ္ဈတ္တန္တိ** အတ္တနိ။ **နိဒ္ဒောသသုခ** န္တိ နိရာမိသသုခံ ကိလေသဝဇ္ဇရဟိတတ္တာ။

ယထာဝုတ္တေ သီလသံဝရေ ပတိဋ္ဌိတဿေဝ က္ကန္ဒြိယသံဝရော က္ကစ္ဆိတဗ္ဗော တဒဓိဋ္ဌာနတော တဿ စ ပရိပာလကဘာဝတောတိ ဝုတ္တံ **“သော က္ကမိနာ အရိယေန သီလက္ခန္ဓေန သမန္နာဂတော ဘိက္ခူ”**တိ။ **သေသပဒေသူ**တိ “န နိမိတ္တဂ္ဂါဟီ ဟောတီ”တိအာဒိပဒေသု။ အယံ ပနေတ္ထ သင်္ခေပတ္ထော – **န နိမိတ္တဂ္ဂါဟီ** တိ က္ကတ္ထိပုရိသနိမိတ္တံ တ သုဘနိမိတ္တာဒိကံ တ ကိလေသဝတ္ထုဘူတံ နိမိတ္တံ န ဂဏှာတိ, ဒိဋ္ဌမတ္တေယေဝ သဏ္ဌာတိ။ **နာနုဗျဉ္ဇနဂ္ဂါဟီ**တိ ကိလေသာနံ အနု အနု ဗျဉ္ဇနတော ပာကဋဘာဝကရဏတော အနုဗျဉ္ဇနန္တိလဒ္ဓဝေဟာရံ ဟတ္ထပာဒသိတဟသိတကထိတဝိလောကိတာဒိဘေဒံ အာကာရံ န ဂဏှာတိ။ ယံ တတ္ထ ဘူတံ, တဒေဝ ဂဏှာတိ။ **ယတွာဓိကရဏ မေနန္တိ**အာဒိမှိ ယံကာရဏာ ယဿ စက္ခုန္ဒြိယာသံဝရဿ ဟေတု ဧတံ ပုဂ္ဂလံ သတိကတဋ္ဌေန စက္ခုန္ဒြိယံ အသံဝုတံ အပိဟိတစက္ခုဒွါရံ ဟုတွာ ဝိဟရန္တံ ဧတေ အဘိဇ္ဈာဒယော ဓမ္မာ အနွဿဝေယျုံ အနုပ္ပဗန္ဓေယျုံ။ **တဿ သံဝရာယ ပဋိပဇ္ဇတီ** တိ တဿ စက္ခုန္ဒြိယဿ သတိကတဋ္ဌေန ပိဒဟနတ္ထာယ ပဋိပဇ္ဇတိ။ ဧဝံ ပဋိပဇ္ဇန္တောယေဝ စ **“ရက္ခတိ စက္ခုန္ဒြိယံ, စက္ခုန္ဒြိယေ သံဝရံ အာပဇ္ဇတီ”** တိ ဝုစ္စတိ။ **သောတေန သဒ္ဒံ သုတွာ** တိအာ

ဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ ဧဝမိဒံ သင်္ခေပတော ရူပာဒီသု ကိလေသာနုဗန္ဓနိမိတ္တာဒိဂ္ဂါဟပရိဝဇ္ဇနလက္ခဏံ ဣန္ဒြိယသံဝရံ သီလံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အယမေတ္ထ သင်္ခေပေါ, ဝိတ္ထာရော ပန **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂသံဝဏ္ဏနာသု** (ဝိသုဒ္ဓိ. မဟာဋီ. ၁.၁၃) ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ကိလေသေဟိ အနဝသိတ္တသုခ**န္တိအာဒီသု ရူပာဒီသု နိမိတ္တာဒိဂ္ဂါဟပရိဝဇ္ဇနလက္ခဏတ္တာ ဣန္ဒြိယသံဝရဿ ကိလေသေဟိ အနဝသိတ္တသုခတာ အဝိကိဏ္ဏသုခတာ စ ဿ ဝုတ္တာ။

အဘိက္ကမနံ **အဘိက္ကန္တံ,** ပုရတော ဂမနံ။ ပဋိက္ကမနံ **ပဋိက္ကန္တံ,** ပစ္စာဂမနံ။ တဒုဘယမ္ပိ စတူသု ဣရိယာပထေသု လဗ္ဘတိ။ ဂမနေ တာဝ ပုရတော ကာယံ အဘိဟရန္တော အဘိက္ကမတိ နာမ, ပဋိနိဝတ္တေန္တော ပဋိက္ကမတိ နာမ။ ဌာနေပိ ဌိတကောဝ ကာယံ ပုရတော ဩဏမေန္တော အဘိက္ကမတိ နာမ, ပစ္ဆတော အပနာမေန္တော ပဋိက္ကမတိ နာမ။ နိသဇ္ဇာယပိ နိသိန္နကောဝ အာသနဿ ပုရိမအင်္ဂါဘိမုခေါ သံသရန္တော အဘိက္ကမတိ နာမ, ပစ္ဆိမံ အင်္ဂပ္ပဒေသံ ပစ္စာသံသရန္တော ပဋိက္ကမတိ နာမ။ နိပဇ္ဇာယပိ ဧသေဝ နယော။

သာတ္ထကသမ္ပဇညန္တိအာဒီသု သမန္တတော ပကာရေဟိ, ပကဋ္ဌံ ဝါ သဝိသေသံ ဇာနာတီတိ သမ္ပဇာနော, သမ္ပဇာနဿ ဘာဝေါ သမ္ပဇညံ, တထာပဝတ္တံ ဉာဏံ။ ဓမ္မတော ဝဍ္ဎိသင်္ခါတေန သဟ အတ္ထေန ဝတ္တတီတိ သာတ္ထကံ, အဘိက္ကန္တာဒိသာတ္ထကဿ သမ္ပဇညံ **သာတ္ထကသမ္ပဇညံ**။ သပ္ပာယဿ အတ္တနော ဥပကာရာဝဟဿ သမ္ပဇညံ **သပ္ပာယသမ္ပဇညံ**။ အဘိက္ကမာဒီသု ဘိက္ခာစာရဂေါစရေ, အညတ္ထာပိ ပဝတ္တေသု အဝိဇဟိတကမ္မဋ္ဌာနသင်္ခါတေ ဂေါစရေ သမ္ပဇညံ **ဂေါစရသမ္ပဇညံ**။ အဘိက္ကမာဒီသု အသမ္မုယှနမေဝ သမ္ပဇညံ **အသမ္မောဟသမ္ပဇညံ**။ တတ္ထ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၂၁၄; မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၀၉) အဘိက္ကမနစိတ္တေ ဥပ္ပန္နေ စိတ္တဝသေနေဝ အဂန္တွာ "ကိံ နု မေ ဧတ္ထ ဂတေန အတ္ထော အတ္ထိ နတ္ထီ"တိ အတ္ထာနတ္ထံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ အတ္ထပရိဂ္ဂဟဏံ **သာတ္ထကသမ္ပဇညံ**။ တတ္ထ စ **အတ္ထော**တိ စေတိယဒဿနဗောဓိဒဿနသင်္ဃဒဿနထေရဒဿနအသုဘဒဿနာဒိဝသေန ဓမ္မတော ဝဍ္ဎိ။ စေတိယံ စ ဗောဓိံ စ ဒိသွာပိ ဟိ ဗုဒ္ဓါရမ္မဏံ, သင်္ဃဒဿနေန သင်္ဃာရမ္မဏံ ပီတိံ ဥပ္ပာဒေတွာ တဒေဝ ခယဝယတော သမ္မသန္တော အရဟတ္တံ ပါပုဏာတိ။ ထေရေ ဒိသွာ တေသံ ဩဝါဒေ ပတိဋ္ဌာယ အသုဘံ ဒိသွာ တတ္ထ ပဌမဇ္ဈာနံ ဥပ္ပာဒေတွာ တဒေဝ ခယဝယတော သမ္မသန္တော အရဟတ္တံ ပါပုဏာတိ, တသ္မာ ဧတေသံ ဒဿနံ "သာတ္ထက"န္တိ ဝုတ္တံ။ ကေစိ ပန "အာမိသတောပိ ဝဍ္ဎိ အတ္ထောယေဝ တံ နိဿာယ ဗြဟ္မစရိယာနုဂ္ဂဟာယ ပဋိပန္နတ္တာ"တိ ဝဒန္တိ။

တသ္မိံ ပန ဂမနေ သပ္ပာယာသပ္ပာယံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ သပ္ပာယပရိဂ္ဂဏှနံ **သပ္ပာယသမ္ပဇညံ**။ သေယျထိဒံ – စေတိယဒဿနံ တာဝ သာတ္ထံ။ သစေ ပန စေတိယဿ မဟာပူဇာယ ဒသဒွါဒသယောဇနန္တရေ ပရိသာ သန္နိပတန္တိ, အတ္တနော ဝိဘဝါနုရူပံ ဣတ္ထိယောပိ ပုရိသာပိ အလင်္ကတပဋိယတ္တာ စိတ္တကမ္မရူပကာနိ ဝိယ သဉ္စရန္တိ။ တတ္ထ စဿ ဣဋ္ဌေ အာရမ္မဏေ လောဘော, အနိဋ္ဌေ ပဋိဃော, အသမပေက္ခနေ မောဟော ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ကာယသံသဂ္ဂါပတ္တိံ ဝါ အာပဇ္ဇတိ, ဇီဝိတဗြဟ္မစရိယာနံ ဝါ အန္တရာယော ဟောတိ။ ဧဝံ တံ ဌာနံ အသပ္ပာယံ ဟောတိ, ဝုတ္တပ္ပကာရအန္တရာယာဘာဝေ သပ္ပာယံ။ ဗောဓိဒဿနေပိ ဧသေဝ နယော။ သင်္ဃဒဿနမ္ပိ သာတ္ထံ။ သစေ ပန အန္တောဂါမေ မဟာမဏ္ဍပံ ကာရေတွာ သဗ္ဗရတ္တိံ ဓမ္မဿဝနံ ကရောန္တေသု မနုဿေသု ဝုတ္တပ္ပကာရေနေဝ ဇနသန္နိပါတော စေဝ အန္တရာယော စ ဟောတိ။ ဧဝံ တံ ဌာနံ အသပ္ပာယံ, အန္တရာယာဘာဝေ သပ္ပာယံ။ မဟာပရိသာပရိဝါရာနံ ထေရာနံ ဒဿနေပိ ဧသေဝ နယော။ အသုဘဒဿနမ္ပိ သာတ္ထံ မဂ္ဂဖလာဓိဂမဟေတုဘာဝတော။ ဒန္တကဋ္ဌတ္ထာယ သာမဏေရံ ဂဟေတွာ ဂတဒဟရဘိက္ခုနော ဝတ္ထုပေတ္ထ ကထေတဗ္ဗံ။ ဧဝံ သာတ္ထမ္ပိ ပနေတံ ပုရိသဿ မာတုဂါမာသုဘံ အသပ္ပာယံ, မာတုဂါမဿ စ ပုရိသာသုဘံ။ သဘာဂမေဝ သပ္ပာယန္တိ ဧဝံ သပ္ပာယပရိဂ္ဂဏှနံ သပ္ပာယသမ္ပဇညံ နာမ။

ဧဝံ ပရိဂ္ဂဟိတသာတ္ထကသပ္ပာယဿ ပန အဋ္ဌတိံသာယ ကမ္မဋ္ဌာနေသု အတ္တနော စိတ္တရုစိယံ ကမ္မဋ္ဌာနသင်္ခါတံ ဂေါစရံ ဥဂ္ဂဟေတွာ ဘိက္ခာစာရဂေါစရေ တံ ဂဟေတွာဝ ဂမနံ **ဂေါစရသမ္ပဇညံ** နာမ။

အဘိက္ကမာဒီသု ပန အသမ္မုယှနံ **အသမ္မောဟသမ္ပဇညံ**။ တံ ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗံ – ဣဓ ဘိက္ခု အဘိက္ကမန္တော ဝါ ပဋိက္ကမန္တော ဝါ ယထာ အန္ဓပုထုဇ္ဇနာ အဘိက္ကမာဒီသု "အတ္တာ အဘိက္ကမတိ, အတ္တနာ အဘိက္ကမော နိဗ္ဗတ္တိတော"တိ ဝါ, "အဟံ အဘိက္ကမာမိ, မယာ အဘိက္ကမော နိဗ္ဗတ္တိတော"တိ ဝါ သမ္မုယှန္တိ, တထာ အသမ္မုယှ

မုယ္ဟဟန္တော “အဘိက္ကမာမီ”တိ စိတ္တေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနေ တေနေဝ စိတ္တေန သဒ္ဓိံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ ဝါယောဓာတု ဝိညတ္တိံ ဇနယမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဣတိ စိတ္တကိရိယဝါယောဓာတုဝိပ္ဖာရဝသေန အယံ ကာယသမ္မတော အဋ္ဌိသင္ဃာဋော အဘိက္ကမတိ, တဿေဝံ အဘိက္ကမတော ဧကေကပဒုဒ္ဓရဏေ ပထဝီဓာတု, အာပေါဓာတူတိ ဒွေ ဓာတုယော ဩမတ္တာ ဟောန္တိ မန္ဒာ, ဣတရာ ဒွေ အဓိမတ္တာ ဟောန္တိ ဗလဝတိယော။ တထာ အတိဟရဏဝီတိဟရဏေသု။ ဝေါဿဇ္ဇနေ တေဇောဓာတု, ဝါယောဓာတူတိ ဒွေ ဓာတုယော ဩမတ္တာ ဟောန္တိ မန္ဒာ, ဣတရာ ဒွေ အဓိမတ္တာ ဗလဝတိယော။ တထာ သန္နိက္ခေပနသန္နိရုမ္ဘနေသု။ တတ္ထ ဥဒ္ဓရဏေ ပဝတ္တာ ရူပါရူပဓမ္မာ အတိဟရဏံ န ပာပုဏန္တိ, တထာ အတိဟရဏေ ပဝတ္တာ ဝီတိဟရဏံ, ဝီတိဟရဏေ ပဝတ္တာ ဝေါဿဇ္ဇနံ, ဝေါဿဇ္ဇနေ ပဝတ္တာ သန္နိက္ခေပနံ, သန္နိက္ခေပနေ ပဝတ္တာ သန္နိရုမ္ဘနံ န ပာပုဏန္တိ။ တတ္ထ တတ္ထေဝ ပဗ္ဗပဗ္ဗံ သန္ဓိသန္ဓိ ဩဓိဩဓိ ဟုတွာ တတ္တကပါလေ ပက္ခိတ္တတိလာ ဝိယ ပဋပဋာယန္တာ ဘိဇ္ဇန္တိ။ တတ္ထ ကော ဧကော အဘိက္ကမတိ, ကဿ ဝါ ဧကဿ အဘိက္ကမနံ? ပရမတ္ထတော ဟိ ဓာတူနံယေဝ ဂမနံ, ဓာတူနံ ဌာနံ, ဓာတူနံ နိသဇ္ဇနံ, ဓာတူနံ သယနံ။ တသ္မိံ တသ္မိံ ကောဋ္ဌာသေ သဒ္ဓိံ ရူပေန –

> “အညံ ဥပ္ပဇ္ဇတေ စိတ္တံ၊ အညံ စိတ္တံ နိရုဇ္ဈတိ။
> အဝီစိမနုသမ္ဗန္ဓော၊ နဒီသောတောဝ ဝတ္တတီ”တိ။ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၂၁၄; မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၀၉; သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၅.၃၆၈)။

ဧဝံ အဘိက္ကမာဒီသု အသမ္မုယ္ဟဟနံ အသမ္မောဟသမ္ပဇညံ နာမာတိ။ **ပစ္စယသမ္ပတ္တိန္တိ** ပစ္စယပါရိပူရိံ။ **ဣမေ စတ္တာရော**တိ သီလသံဝရော, သန္တောသော, ဣန္ဒြိယသံဝရော, သတိသမ္ပဇညန္တိ ဣမေ စတ္တာရော အရညဝါသဿ သမ္ဘာရာ ။ **ဝတ္တဗ္ဗတံ အာပဇ္ဇတီ**တိ “အသုကဿ ဘိက္ခုနော အရညေ တိရစ္ဆာနဂတာနံ ဝိယ ဝနစရကာနံ ဝိယ စ နိဝါသမတ္တမေဝ, န အရညဝါသာနုစ္ဆဝိကာ ကာစိ သမ္မာပဋိပတ္တီ”တိ အပဝါဒဝသေန ဝတ္တဗ္ဗတံ, အာရညကေဟိ တ တိရစ္ဆာနဂတေဟိ ဝနစရကဝိသဘာဂဇနေဟိ ဝိပ္ပဋိပတ္တိဝသေန ဝတ္တဗ္ဗတံ အာပဇ္ဇတိ။ **ဘေရဝသဒ္ဒံ သာဝေန္တိ,** တာဝတာ အပလာယန္တာနံ **ဟတ္ထေဟိ သီသံ။ပေ။ ကရောန္တိ** ။ ကာဠကသဒိသတ္တာ **ကာဠကံ,** ဝီတိက္ကမသင္ခါတံ ထုလ္လဝဇ္ဇံ။ တိလကသဒိသတ္တာ **တိလကံ,** မိစ္ဆာဝိတက္ကသင္ခါတံ အဏုမတ္တဝဇ္ဇံ။ **တန္တိ** ပီတိံ။ ဝိဘူတဘာဝေန ဥပဋ္ဌာနတော **ခယတော သမ္မသန္တော** ။

ဝိဝိတ္တန္တိ ဇနဝိဝိတ္တံ။ တေနာဟ **“သုညံ”**န္တိ။ တံ ပန ဇနသဒ္ဒနိဃောသာဘာဝေန ဝေဒိတဗ္ဗံ သဒ္ဒကဏ္ဋကတ္တာ ဈာနဿာတိ အာဟ **“အပ္ပသဒ္ဒံ အပ္ပနိဃောသန္တိ အတ္ထော”**တိ။ **တေဒေတ**တိ နိဿဒ္ဒတံယေဝ။ **ဝိဟာရေ** ဟကာရပရိစ္ဆိန္နေ သကလော အာဝါသော။ **အမုယောဂေ** ဒီဃဟာသာအေ, “ဂရုဠသဏ္ဌာနဟာသာအေ”တိပိ ဝဒန္တိ။ **ဟာသာအေ** စတုရဿဟာသာအေ။ **ဟမ္မိယံ** မုဏ္ဍစ္ဆဒနဟာသာအေ။ **အဋ္ဋေ** ပဋိရာဇူနံ ပဋိဗာဟနယောဂ္ဂေ စတုပဉ္စဘူမကေ ပတိဿယဝိသေသေ။ **မာဠေ** ဧကကူဋသင္ဂဟိတေ အနေကကောဏဝန္တေ ပတိဿယဝိသေသေ။ အပရော နယော – **ဝိဟာရော** နာမ ဒီဃမုခဟာသာအော။ **အမုယောဂေ** ကေပဿစ္ဆဒနကသေနာသနံ။ တဿ ကိရ ကေပဿေ ဘိတ္တိ ဥစ္စတရာ ဟောတိ, ဣတရပဿေ နီစာ။ တေန တံ ကေပဿစ္ဆဒနကံ ဟောတိ။ **ဟာသာအော** နာမ အာယတစတုရဿဟာသာအော။ **ဟမ္မိယံ** မုဏ္ဍစ္ဆဒနံ စန္ဒိကင်္ဂဏယုတ္တံ။ **ဂုဟာ** နာမ ကေဝလာ ပဗ္ဗတဂုဟာ။ **လေဏံ** ဒွါရဗဒ္ဓံ ပဗ္ဘာရံ။ **မဏ္ဍပော**တိ သာခါမဏ္ဍပော။ အာဝသထဘူတံ သေနာသနံ ဝိဟာရိတဗ္ဗဋ္ဌေန **ဝိဟာရသေနာသနံ**။ မသာရကာဒိ မဉ္စပီဌံ တတ္ထ အတ္ထရိတဗ္ဗဘိသိ ဥပဓာနဉ္စ မဉ္စပီဌသမ္ဗန္ဓတော **မဉ္စပီဌသေနာသနံ** ။ စိမိလိကာဒိ ဘူမိယံ သန္ထရိတဗ္ဗတာယ **သန္ထတသေနာသနံ** ။ အဘိသင္ခတာဘာဝတော ကေဝလံ သယနဿ နိသဇ္ဇာယ စ ဩကာသဘူတံ ရုက္ခမူလာဒိ ပဋိက္ကမိတဗ္ဗဋ္ဌာနံ **ဩကာသသေနာသနံ။ သေနာသနဂ္ဂဟဏေန ဂဟိတမေတ**တိ “ဝိဝိတ္တံ သေနာသန”န္တိ ဣမိနာ သေနာသနဂ္ဂဟဏေန ဂဟိတမေဝ သာမညဇောတနာဘာဝတော။

ယဒိ ဧဝံ ကသ္မာ “အရည”န္တိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **“ဣမဿ ပနာ”**တိအာဒိ။ **ဘိက္ခုနီနံ ဝသေန အာဂတန္တိ** ဣဒံ ဝိနယေ တထာ အာဂတံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ , **အဘိဓမ္မေပိ** (ဝိဘ. ၅၂၉) ပန “အရညန္တိ နိက္ခမိတွာ ဗဟိ ဣန္ဒခီလာ သဗ္ဗမေတံ အရည”န္တိ အာဂတမေဝ။ တတ္ထ ဟိ ယံ န ကမပ္ပဒေသန္တောဂဓံ, တံ အရညန္တိ နိပ္ပရိယာယဝသေန တထာ ဝုတ္တံ။ **ဓုတင္ဂနိဒ္ဒေသေ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၃၁) ယံ ဝုတ္တံ, တံ ယုတ္တံ, တသ္မာ တတ္ထ ဝုတ္တနယေန ဂဟေတဗ္ဗန္တိ အဓိပ္ပါယော။ **ရုက္ခမူလ**န္တိ ရုက္ခသမီပံ။ ဝုတ္တဉှေတံ “ယာဝတာ မဇ္ဈန္ဟိကေ ကာလေ သမန္တာ ဆာယာ ဖရတိ, နိဝါတေ

ပဏ္ဏာနိ ပတန္တိ, ဇွေတ္တာ၀တာ ရုက္ခမူလ”န္တိ။ **သေလ**-သဒ္ဒော အဝိသေသတော ပဗ္ဗတပရိယာယောတိ ကတွာ ဝုတ္တံ **“ပဗ္ဗတန္တိ သေလ”** န္တိ, န သိလာမယမေဝ။ ပံသုမယာဒိကော ဟိ တိဝိဓောပိ ပဗ္ဗတော ဧတေတိ။ **ဝိဝရန္တိ** ဒွိန္နံ ပဗ္ဗတာနံ မိထော အာသန္နတရေ ဌိတာနံ ဩဝရကာဒိသဒိသံ ဝိဝရံ။ **ကေသိဉ္စိယေဝ တ** ပဗ္ဗတေ။ **ဥမင္ဂသဒိသ** န္တိ သုဒုင္ဂာသဒိသံ။ **မနုဿာနံ အနုပစာရဋ္ဌာန** န္တိ ပကတိသဥ္စာရဝသေန မနုဿေဟိ န သဥ္စရိတဗ္ဗဋ္ဌာနံ။ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန **“ဝနပတ္ထန္တိ** ဝနသဏ္ဍာနမေတံ သေနာသနာနံ အဓိဝစနံ။ **ဝနပတ္ထ** န္တိ ဘိံသနကာနမေတံ။ **ဝနပတ္ထ** န္တိ သလောမဟံသာနမေတံ။ **ဝနပတ္ထ** န္တိ ပရိယန္တာနမေတံ။ **ဝနပတ္ထ** န္တိ န မနုဿူပစာရာနမေတံ သေနာသနာနံ အဓိဝစန”န္တိ (ဝိဘ. ၅၃၁) ဣမံ ပာဠိပ္ပဒေသံ သင္ဂဏှာတိ။ **အစ္ဆန္န** န္တိ ကေနစိ ဆဒနေန အန္တမသော ရုက္ခသာခာယပိ န ဆာဒိတံ။ **နိက္ခ ကမိတွာတ**တိ နီဟရိတွာ။ **ပဗ္ဘာရလေဏသဒိသေ** တိ ပဗ္ဘာရသဒိသေ, လေဏသဒိသေ တ။

ပိဏ္ဍပာတပရိယေသနံ **ပိဏ္ဍပာတော** ဥတ္တရပဒလောပေနာတိ အာဟ **“ပိဏ္ဍပာတပရိယေသနတော ပဋိက္ကန္တော”**တိ။ **ပလ္လင်္က** န္တိ ဧတ္ထ **ပရိ**-သဒ္ဒော သမန္တတောတိ ဧတသ္မိံ အတ္ထေ, တသ္မာ တမောရုံ ဒက္ခိဏောရုဉ္စ သမံ ဌပေတွာ ဥဘော ဟဒေ အညမညံ သမ္ဗန္ဓေ ကတွာ နိသဇ္ဇာ ပလ္လင်္ကန္တိ အာဟ **“သမန္တတော ဦရုဗဒ္ဓာသန”**န္တိ။ ဦရူနံ ဗန္ဓနဝသေန နိသဇ္ဇာ ပလ္လင်္ကံ။ **အာဘုဇိတွာတ**တိ စ ယထာ ပလ္လင်္ကဝသေန နိသဇ္ဇာ ဟောတိ, ဧဝံ ဥဘော ဟဒေ အာဘုဇိတေ သမိဉ္ဇိတေ ကတွာ။ တံ ပန ဥဘိန္နံ ဟအနံ တထာသမ္ဗန္ဓတာကရဏန္တိ အာဟ **“ဗန္ဓိတွာ”**တိ။ ဟေဋ္ဌိမကာယဿ အနုဇုကံ ဌပနံ နိသဇ္ဇာဝစနေနေဝ ဗောဓိတန္တိ **ဥဇုံ ကာယ**န္တိ ဧတ္ထ **ကာယ**-သဒ္ဒော ဥပရိမကာယဝိသယောတိ အာဟ **“ဥပရိမသရီရံ ဥဇုကံ ဌပေတွာ”**တိ။ တံ ပန ဥဇုကံ ဌပနံ သရူပတော ပယောဇနတော စ ဒဿေတုံ **“အဋ္ဌာရသာ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **န ပဏမန္တိ** တိ န ဩဏမန္တိ။ **န ပရိပတတီ**တိ န ဝိဂစ္ဆတိ ဝီထိံ န လင်္ဃေတိ, တတော ဧဝ ပုဗ္ဗေနာပရံ ဝိသေသသမ္ပတ္တိယာ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဝုဒ္ဓိံ ဖာတိံ ဂစ္ဆတိ။ **ပရိမုခ**န္တိ ဧတ္ထ **ပရိ**-သဒ္ဒော အဘိ-သဒ္ဒေန သမာနတ္ထောတိ အာဟ **“ကမ္မဋ္ဌာနာဘိမုခ”** န္တိ, ဗဟိဒ္ဓါ ပုထုတ္တာရမ္မဏတော နိဝာရေတွာ ကမ္မဋ္ဌာနံယေဝ ပုရက္ခတွာတိ အတ္ထော။ သမီပတ္ထော ဝါ **ပရိ**-သဒ္ဒောတိ ဒဿေန္တော **“မုခသမီပေ ဝါ ကတွာ”**တိ အာဟ။ ဧတ္ထ စ ယထာ “ဝိဝိတ္တံ သေနာသနံ ဘဇတီ”တိအာဒိနာ ဘာဝနာနုရူပံ သေနာသနံ ဒဿိတံ, ဧဝံ **နိသီဒတီ**တိ ဣမိနာ အလီနာနုဒ္ဓစ္စပက္ခိယော သန္တော ဣရိယာပထော ဒဿိတော။ “ပလ္လင်္ကံ အာဘုဇိတွာ”တိ ဣမိနာ နိသဇ္ဇာယ ဒဠှဘာဝေါ။ “ပရိမုခံ သတိံ ဥပဋ္ဌပေတွာ”တိ ဣမိနာ အာရမ္ဘဏပရိဂ္ဂဟူပါယော။

ပရီတိ ပရိဂ္ဂဟဋ္ဌော “ပရိဏာယိကာ”တိအာဒီသု (ဓ. သ. ၁၆, ၂၀) ဝိယ။ **မုခန္တိ နိယျာနဋ္ဌော** “သုညတဝိမောက္ခမုခ”န္တိအာဒီသု ဝိယ။ ပဋိပက္ခတော နိဂ္ဂမနဋ္ဌော ဟိ နိယျာနဋ္ဌော, တသ္မာ **ပရိဂ္ဂဟိတနိယျာနံ သတိ** န္တိ သဗ္ဗထာ ဂဟိတာသမ္မောသံ ပရိစ္စတ္တသမ္မောသံ သတိံ ကတွာ, ပရမသတိနေပက္ကံ ဥပဋ္ဌပေတွာတိ အတ္ထော။

အဘိဇ္ဈာယတိ ဂိဇ္ဈတိ အဘိကင်္ခတိ ဧတာယာတိ **အဘိဇ္ဈာ,** လောဘော။ **လုဇ္ဇနဋ္ဌေနာ** တိ ဘိဇ္ဇနဋ္ဌေန, ခဏေ ခဏေ ဘိဇ္ဇနဋ္ဌေနာတိ အတ္ထော။ **ဝိက္ခမ္ဘနဝသေနာ** တိ ဧတ္ထ ဝိက္ခမ္ဘနံ အနုပ္ပာဒနံ အပ္ပဝတ္တနံ ပဋိပက္ခေန သုပ္ပဟီနတ္တာ။ **ပဟီနတ္တာ** တိ စ ပဟီနသဒိသတံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ ဈာနေန အနဓိဂတတ္တာ။ တထာပိ နယိဒံ စက္ခုဝိညာဏံ ဝိယ သဘာဝတော ဝိဂတာဘိဇ္ဈံ, အထ ခော ဘာဝနာဝသေန။ တေနာဟ **“န စက္ခုဝိညာဏသဒိသေနာ”**တိ။ **ဧသေဝ နယော**တိ ယထာ စက္ခုဝိညာဏံ သဘာဝေန ဝိဂတာဘိဇ္ဈံ အဗျာပန္နဉ္စ န ဘာဝနာယ ဝိက္ခမ္ဘိတတ္တာ, န ဧဝမိဒံ။ ဣဒံ ပန စိတ္တံ ဘာဝနာယ ပရိသောဓိတတ္တာ အဗျာပန္နံ ဝိဂတထိနမိဒ္ဓံ အနုဒ္ဓတံ နိဗ္ဗိစိကိစ္ဆဉ္စာတိ အတ္ထော။ **ပုရိမပကတိ**န္တိ ပရိသုဒ္ဓပဏ္ဍရသဘာဝံ။ “ယာ တသ္မိံ သမယေ စိတ္တဿ အကလ္လတာ”တိအာဒိနာ (ဓ. သ. ၁၁၆၂; ဝိဘ. ၅၄၆) ထိနဿ, “ယာ တသ္မိံ သမယေ ကာယဿ အကလ္လတာ”တိအာဒိနာ (ဓ. သ. ၁၁၆၃; ဝိဘ. ၅၄၆) စ မိဒ္ဓဿ အဘိဓမ္မေ နိဒ္ဒိဋ္ဌတ္တာ ဝုတ္တံ **“ထိနံ စိတ္တဂေလညံ, မိဒ္ဓံ စေတသိကဂေလည”** န္တိ။ သတိပိ ဟိ အညမညံ အဝိပ္ပယောဂေ စိတ္တကာယလဟုတာဒီနံ ဝိယ စိတ္တစေတသိကာနံ ယထာက္ကမံ တံတံဝိသေသဿ ယာ တေသံ အကလ္လတာဒီနံ ဝိသေသပစ္စယတာ, အယမေတေသံ သဘာဝေါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **အာလောကသညီ**တိ ဧတ္ထ အတိသယတ္တဝိသိဋ္ဌအတ္ထိအတ္ထာဝဗောဓကောယမီကာရောတိ ဒဿေန္တော အာဟ **“ရတ္တိမ္ပိ။ပေ။ သမန္နာဂတော”** တိ။ **ဣဒံ ဥဘယန္တိ** သတိသမ္ပဇညမာဟ။

အတိက္ကမိတွာတ တိ ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန ပဇဟိတွာ။ ကထမိဒံ ကထမိဒန္တိ ပဝတ္တိယာ ကထံကထာ, ဝိစိကိစ္ဆာ, သာ ဧတဿ အတ္ထီတိ ကထံကထီ, န ကထံကထီတိ **အကထံကထီ,** နိဗ္ဗိစိကိစ္ဆော။ **လက္ခဏာဒိဘေဒတော**တိ ဧတ္ထ **အာဒိ**-

သဒ္ဒေန ပစ္စယပရိဟာနပ္ပဟာယကာဒီနမ္ပိ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တေပိ ဟိ ပဘေဒတော ဒဋ္ဌဗ္ဗာတိ။ **ဥစ္ဆိန္နံတိတ္တတာ ဟာတေန္တီ**တိ တွေ့ ဥစ္ဆိန္နံ ဟာတနဥ္စ တာသံ ပညာနံ အနုပ္ပန္နာနံ ဥပ္ပဇ္ဇိတုံ အပ္ပဒာနမေဝ။ ဣတိ မဟဂ္ဂတာနုတ္တရပညာနံ ကေစ္စာယ စ ပရိတ္တပညာယ အနုပ္ပတ္တိဟေတုဘူတာ နီဝရဏမ္ပော ဣတရာယ စ သမတ္ထတံ ဝိဟနန္တိ ယေတတိ **"ပညာယ ဒုဗ္ဗလီကရဏာ"** တိ ဝုတ္တာ။ **အပ္ပေဝန္တော** တိ နိဂမေန္တော။

အတ္တန္တပသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉-၁၀. တဏှာဟာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၉၉-၂၀၀. နဝမေ တယော ဘဝေ အဇ္ဈောတ္ထရိတွာ ဌိတံ "အဇ္ဈတ္တိကဿ ဥပါဒါယ အဋ္ဌာရသ တဏှာဝိစရိတာနိ"တိအာဒိနာ ဝုတ္တံ တံ တံ အတ္တနော ကောဋ္ဌာသဘူတံ ဇာလမေတိဿာ အတ္ထီတိ **ဇာလိနီ**။ တေနာဟ **"တယော တ ဘဝေ"**တိအာဒိ။ **တတ္ထ တတ္ထာ** တိ တသ္မိံ တသ္မိံ ဘဝေ, အာရမ္မဏေ တ။ **အပိစာ**တိအာဒိနာ နိဒ္ဒေသနယေန ဝိသတ္တိကာပဒဿ အတ္ထံ ဒဿေန္တော နိဒ္ဒေသဟဋ္ဌိယာ ဧကဒေသံ ဒဿေတိ **"ဝိသမူလာ"**တိအာဒိနာ။ အယဉ္ဟိ ထ **နိဒ္ဒေသပဠိ** (မဟာနိ. ၃; စူဠနိ. မေတ္တဂူမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသော ၂၂, ခဂ္ဂဝိသာဏသုတ္တနိဒ္ဒေသော ၁၂၄) –

> "ဝိသတ္တိကာတိ ကေနဋ္ဌေန ဝိသတ္တိကာ? ဝိသတာတိ ဝိသတ္တိကာ, ဝိသဋ္ဌာတိ ဝိသတ္တိကာ, ဝိသာလာတိ ဝိသတ္တိကာ, ဝိသက္ကတီတိ ဝိသတ္တိကာ, ဝိသံဟရတီတိ ဝိသတ္တိကာ, ဝိသံတဒိကာတိ ဝိသတ္တိကာ, ဝိသမူလာတိ ဝိသတ္တိကာ, ဝိသဖလာတိ ဝိသတ္တိကာ ။ ဝိသပရိဘောဂကတိ ဝိသတ္တိကာ။ ဝိသာလာ တ ပန သာ တဏှာ ရူပေ သဒ္ဒေ ဂန္ဓေ ရသေ ဖောဋ္ဌဗ္ဗေ ကုလေ ဂဏေ အာဝသေ လာဘေ ယသေ ပသံသာယ သုခေ စီဝရပိဏ္ဍပါတသေနာသနဂိလာနပစ္စယဘေသဇ္ဇပရိက္ခာရေ ကာမဓာတုယာ ရူပဓာတုယာ အရူပဓာတုယာ ကာမဘဝေ ရူပဘဝေ အရူပဘဝေ သညိဘဝေ အသညိဘဝေ နေဝသညိနာသညိဘဝေ ဧကဝေါကာရဘဝေ စတုဝေါကာရဘဝေ ပဉ္စဝေါကာရဘဝေ အတီတေ အနာဂတေ ပစ္စုပ္ပန္နေ ဒိဋ္ဌသုတမုတဝိညာတဗ္ဗေသု ဝိသဋ္ဌာ ဝိတ္ထတာတိ ဝိသတ္တိကာ"တိ။

တတ္ထ (မဟာနိ. အဋ္ဌ. ၃; သံ. နိ. ဋီ. ၁.၁.၁ ဩဃတရဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ) **ဝိသတာ**တိ ဝိတ္ထတာ ရူပာဒီသု တေဘူမကဓမ္မေသု ဗျာပနဝသေန။ **ဝိသဋ္ဌာ**တိ ပုရိမဝစနမေဝ တ-ကာရဿ ဋ-ကာရံ ကတွာ ဝုတ္တံ။ **ဝိသာလာ**တိ ဝိပုလာ။ **ဝိသက္ကတီ**တိ ပရိသဟတိ။ ရတ္တော ဟိ ရာဂဝတ္ထုနာ ပရေန တာဠိယမာနောပိ သဟတိ, ဝိပ္ပန္နံ တ "ဝိသက္ကန"န္တိ ဝဒန္တိ။ **ဝိသံဟရတီ**တိ တထာ တထာ ကာမေသု အာနိသံသံ ဒဿေန္တီ ဝိဝိဓေဟိ အာကာရေဟိ နေက္ခမ္မာဘိမုခပ္ပဝတ္တိတော စိတ္တံ သံဟရတိ သံခိပတိ။ ဝိသံ တ ဒုက္ခံ, တံ ဟရတိ ဥပနေတီတိ အတ္ထော။ အနိစ္စာဒိံ နိစ္စာဒိတော ဂဏှာတီတိ **ဝိသံတဒိကာ** ဟောတိ။ ဒုက္ခနိဗ္ဗတ္တကဿ ကမ္မဿ ဟေတုဘာဝတော **ဝိသမူလာ,** ဝိသံ တ ဒုက္ခဒုက္ခာဒိဘူတာ ဝေဒနာ မူလံ ဧတိဿာတိ **ဝိသမူလာ**။ ဒုက္ခသမုဒယတ္တာ ဝိသံ ဖလံ ဧတိဿာတိ **ဝိသဖလာ**။ တဏှာယ ရူပါဒိကဿ ဒုက္ခဿ ပရိဘောဂေ ဟောတိ, န အမတဿာတိ သာ **ဝိသပရိဘောဂက** ဝုတ္တာ။ သဗ္ဗတ္ထ နိရုတ္တိဝသေန ပဒသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ယော ပနေတ္ထ ပဓာနော အတ္ထော, တံ ဒဿေတုံ ပုန **"ဝိသဋ္ဌာ တ ပနာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

တန္တံ ဝုစ္စတိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၂.၉၅ အပဒါနဒာနဝဏ္ဏနာ; သံ. နိ. ဋီ. ၂.၂.၆၀) ဝတ္ထဝိနနတ္တံ တန္တတယေဟိ ဒဏ္ဍကေ အာသဉ္စိတွာ ပသာရိတသုတ္တဝဋ္ဋိ "တနီယတီ"တိ ကတွာ, တံ ပန သုတ္တံ သန္တာနာကုလတာယ နိဒဿနဘာဝေန အာကုလမေဝ ဂဟိတန္တိ အာဟ **"တန္တံ ဝိယ အာကုလဇာတော"** တိ။ သင္ခေပတော ဝုတ္တမတ္ထံ ဝိတ္ထာရတော ဒဿေတုံ **"ယထာ နာမာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **သမာနေတုန္တိ** ပုဗ္ဗေနာပရံ သမံ ကတွာ အာနေတုံ, အဝိသမံ ဥဇုံ ကာတုန္တိ အတ္ထော။ တန္တမေဝ တ အာကုလံ တန္တာကုလံ, တန္တာကုလံ ဝိယ ဇာတော ဘူတောတိ **တန္တာကုလကဇာတော** ။ ဝိနန တော ဂုလာတိ ဣတ္ထိလိင်္ဂဝသေန လဒ္ဓနာမဿ တန္တတယဿ ဂုဏ္ဌိကံ နာမ အာကုလဘာဝေန အဂ္ဂတော တ မူလတော တ ဒုဝိညေယျမေဝ ခလိဗဒ္ဓတန္တသုတ္တန္တိ အာဟ **"ဂုလာဂုဏ္ဌိကံ ဝုစ္စတိ ပေသကာရကဉ္ဇိယသုတ္တ"** န္တိ။

သကုဏိကာတိ ပဋ္ဋပဒသကုဏိကာ။ သာ ဟိ ရုက္ခသာခာသု ဩလမ္ဗနကုဋ္ဋတ ဟောတိ။ တဥ္ဟိ သာ ကုဋ္ဌံ တတော တ တော တိဏဟီရာဒိကေ အာနေတွာ တထာ ဝိနတိ, ယထာ တေ ပေသကာရကဉ္ဇိယသုတ္တံ ဝိယ အဂ္ဂေန တ အဂ္ဂံ, မူလေန တ မူလံ သမာနေတုံ ဝိဝေစေတုံ တ န သက္ကာ။ တေနာဟ **"ယထာ"**တိအာဒိ။ **တဒုဘယမ္ပိ** "ဂုလာဂုဏ္ဌိက"န္တိ ဝု

တ္တံ ကဥ္စိယသုတ္တံ ကုလာဝကဥ္စ။ **ပုရိမနယေနေတ**တိ ''ဝေမေဝ သတ္တာ''တိအာဒိနာ ဝုတ္တနယေနေဝ။ ကာမံ မုဥ္စ ပဗ္ဗဇတိဏာနိ ယထာဇာတာနိပိ ဒီဃဘာဝေန ပတိတ္တတ အရညဋ္ဌာနေ အညမညံ ဝိနန္ဓိတ္တတ အာကုလဗ္ယာကုလာနိ ဟုတ္တ တ တိဋ္ဌန္တိ, တာနိ ပန န တထာ ဒုဗ္ဗိဝေစိယာနိ ယထာ ရဇ္ဇုဘူတာနီတိ ဒဿေတုံ **''ယထာ တာနီ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ သေသမေတ္ထ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယမေဝ။

အပာယာတိ အဝဖိုကာ, သုခေန, သုခဟေတုနာ တ ဝိရဟိတာတိ အတ္တော။ **ဒုက္ခဿ ဂတိဘာဝတော** တိ အာပါယိကဿ ဒုက္ခဿ ပဝတ္တိဋ္ဌာနဘာဝတော။ **သုခသမုဿယတော** တိ အဗ္ဘုဒယတော။ **ဝိနိပတိတတ္တာ** တိ ဝိရူပံ နိပါတတ္တာ, ယထာ တေနတ္တာဘာဝေန သုခသမုဿယော န ဟောတိ, ဧဝံ နိပတိတတ္တာ။ **ဣတရော**တိ သံသာရော။ နနု ''အပာယ''န္တိအာဒိနာ ဝုတ္တော ပိ သံသာရော ဧဝါတိ? သစ္စမေတံ, နိရယာဒီနံ ပန အဓိမတ္တဒုက္ခဘာဝဒဿနတ္ထံ အပါယာဒိဂ္ဂဟဏံ။ ဂေဗလီဗဒ္ဒဉာယေနာယမတ္တော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ခန္ဓာနဉ္စ ပဋိပာဋိ တိ ပဉ္စန္နံ ခန္ဓာနံ ဟေတုဖလဘာဝေန အပရာပရပ္ပဝတ္တိ။ **အဗ္ဗောစ္ဆိန္နံ ဝတ္တမာနာ** တိ အဝိစ္ဆေဒေန ဝတ္တမာနာ။ **တံ သဗ္ဗမ္ပိ** တိ တံ ''အပာယ''န္တိအာဒိနာ ဝုတ္တံ သဗ္ဗံ အပာယဒုက္ခဉ္စ ဝဋ္ဋဒုက္ခဉ္စ။ **မဟာသမုဒ္ဒေ တတကဝိတ္တာ နာတ ဝိယာ**တိ ဣဒံ ပရိတ္တမနဋ္ဌာနဿ မဟန္တဒဿနတ္ထဉ္စေဝ ပရိတ္တမနဿ အနဝဋ္ဌိတတာဒဿနတ္ထဉ္စ ဥပမာ။ **ယန္တေ့ ယုတ္တဂေဏော ဝိယာ** တိ ဣဒံ ပန အဝသီဘာဝဒဿနတ္ထဉ္စေဝ ဒုပ္ပမောက္ခဘာဝဒဿနတ္ထဉ္စာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

''သမူဟဂ္ဂဟော တိ တဏှာမာနဒိဋ္ဌိနံ သာဓာရဏဂ္ဂဟော''တိ ဝဒန္တိ, ''ဣတ္ထံ ဧဝံ အညထာ''တိ ပန ဝိသေသံ အကတွာ ဂဟဏံ သမူဟဂ္ဂဟောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ဝိသေသံ အကတွာ**တိ စ အနုပနိဓာနံ သမတော အသမတော စ ဥပနိဓာနန္တိ ဣမံ ဝိဘာဂံ အကတွာတိ အတ္တော။ **ဣတ္ထ** န္တိ ဟိ အနုပနိဓာနံ ကထိတံ။ **ဧဝံ အညထာ**တိ ပန သမတော အသမတော စ ဥပနိဓာနံ။ **အညံ အာကာရ**န္တိ ပရသန္တာနဂတံ အာကာရံ။

အတ္ထီ တိ သအာ သံဝိဇ္ဇတီတိ အတ္တော။ **သီဒတီ**တိ နဿတိ။ **သံသယပရိဝိတက္ကဝသေနာ**တိ ''ကိံ နု ခေါ အဟံ သိယံ, န သိယ''န္တိ ဧဝံ ပရိဝိတက္ကဝသေန။ **ပတ္ထနာကပ္ပနဝသေနာ** တိ ''အပိ နာမ သာဓု ပနာဟံ သိယ''န္တိ ဧဝံ ပတ္ထနာယ ကပ္ပနဝသေန။ **သုဒ္ဓသီသာ** တိ တဏှာမာနဒိဋ္ဌီနံ သာဓာရဏာ သီသာ။ ''ဣတ္ထံ ဧဝံ အညထာ''တိ ဝုတ္တဿ ဝိသေသဿ အနိဿိတတ္တာ **''သုဒ္ဓသီသာ''** တိ ဝုတ္တာ။ တတ္ထ ဒိဋ္ဌိသီသေဟိ ဒိဋ္ဌိယာ ဂဟိတာယ တဒဝိနာဘာဝိနီ တဏှာ ဒဿိတာ, စတူဟိ သီသေဟိ ဒွတဒသဟိ စ သီသမူလကေဟိ မာနဒိဋ္ဌိဟိ အယမေဝ တဏှာ ဒဿိတာတိ အာဟ **''ဧဝမေတော။ပေ.။ တဏှာဝိစရိတမေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ''** တိ။ နနု စ မာနဒိဋ္ဌိဂ္ဂဟောပိ ဣဓာဓိပ္ပေတော, ယတော ''တဏှာမာနဒိဋ္ဌိဝသေန သမူဟဂ္ဂဟော''တိ အဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တံ, တသ္မာ ကထံ တဏှာဝိစရိတာနီတိ ဣဒံ ဝစနံ? ဝုစ္စတေ – ဒိဋ္ဌိမာနေသုပိ တဏှာဝိစရိတာနီတိ ဝစနံ အညမညံ ဝိပ္ပယောဂီနံ ဒိဋ္ဌိမာနာနံ တဏှာယ အဝိပ္ပယောဂကနံ တံမူလကတ္တာ တပ္ပဓာနတာယ ကတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဒသမံ ဥတ္တာနမေဝ။

တဏှာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

မဟာဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

စတုတ္ထပဏ္ဏာသကံ နိဋ္ဌိတံ။

၅. ပဉ္စမပဏ္ဏာသကံ

(၂၁) ၁. သပ္ပုရိသဝဂ္ဂေါ

၁-၁၀. သိက္ခာပဒသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၂၀၁-၂၁၀. ပဉ္စမဿ ပဌမေ **အသပ္ပုရိသော** တိ လာမကပုရိသော။ ပါဏံ အတိပါတေတီတိ **ပါဏာတိပါတီ**။ အဒိန္နံ အာဒိယတီတိ **အဒိန္နာဒါယီ** ။ ကာမေသု မိစ္ဆာ စရတီတိ **ကာမေသုမိစ္ဆာစာရီ**။ မုသာ ဝဒတီတိ **မုသာဝါဒီ**။ သုရာမေရယမဇ္ဇပမာဒေ တိဋ္ဌတီတိ **သုရာမေရယမဇ္ဇပမာဒဋ္ဌာယီ။ ပါဏာတိပါတေ သမာဒပေတီ** တိ ယထာ ပါဏံ အတိပါတေတိ, တထာ နံ တတ္ထ ဂဟဏံ ဂဏှာပေတိ။ သေသေသုပိ ဧသေဝ နယော။ **အယံ ဝုစ္စတီ** တိ အယံ ဧဝရူပေါ ပုဂ္ဂလော ယသ္မာ သယံကတေန စ ဒုဿီလျေန သမန္နာဂတော, ယဉ္စ သမာဒပိတေန ကတံ, တတော ဥပမုဿ အယာအေ, တသ္မာ “အသပ္ပုရိသေန အသပ္ပုရိသတရော”တိ ဝုစ္စတိ။ **သပ္ပုရိသော** တိ ဥတ္တမပုရိသော။ **သပ္ပုရိသေန သပ္ပုရိသတရော** တိ အတ္တနာ စ ကတေန သုသီလျေန သမန္နာဂတတ္တာ ယဉ္စ သမာဒပိတော ကရောတိ, တတော ဥပမုဿ အယာဒတ္တာ ဥတ္တမပုရိသေန ဥတ္တမပုရိသတရော။ ဧတ္ထ စ ပရေန ကတံ ဒုဿီလျံ သုသီလျံ တ အာဏတ္တိယာ အတ္တနာ စ ဝစိပ္ပယောဂေန ကတန္တိ အာဏာပနဝသေန ပသုတပါပဿ ပုညဿ တ အယာအေ “တတော ဥပမုဿ အယာအေ”တိ ဝုတ္တော။ ဒုတိယာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

သိက္ခာပဒသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သပ္ပုရိသဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂၁၁-၂၂၀. ဒုတိယော ပရိသာဝဂ္ဂေါ ဥတ္တာနတ္ထောယေဝ။

(၂၃) ၃. ဒုစ္စရိတဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၂၂၁-၂၃၁. တတိယဿ ပဌမာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။ **စိန္တာကဝိ** တိအာဒီသု ဝတ္ထုအနုသန္ဓိဥဘယမေဝ စိရေန စိန္တေတွာ ကရဏဝသေန **စိန္တာကဝိ** ဝေဒိတဗ္ဗော။ ကိဉ္စိ သုတွာ သုတေန အဿုတံ အနုသန္ဓေတွာ ကရဏဝသေန **သုတကဝိ,** ကိဉ္စိ အတ္ထံ ဥပဓာရေတွာ တဿ သင်္ခိပနဝိတ္ထာရဏာဒိဝသေန **အတ္ထကဝိ** ယံကိဉ္စိ ပရေန ကတံ ကဗ္ဗံ နာဋကံ ဝါ ဒိသွာ တံသဒိသမေဝ အညံ အတ္တနော ဌာနုပ္ပတ္တိကပဋိဘာနေန ကရဏဝသေန **ပဋိဘာနကဝိ** ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဒုစ္စရိတဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၂၄) ၄. ကမ္မဝဂ္ဂေါ

၁. သံခိတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၃၂. စတုတ္ထဿ ပဌမေ **ကာဠကန္တိ** မလိနံ, စိတ္တဿ အပ္ပဘဿရဘာဝကရန္တိ အတ္ထော။ တံ ပနေတ္ထ ကမ္မပထပ္ပတ္တမေဝ အဓိပ္ပေတန္တိ အာဟ **“ဒသအကုသလကမ္မပထ”**န္တိ။ ကဏှာဘိဇာတိဟေတုတော တ **ကဏှံ**။ တေနာဟ **“ကဏှဝိပါက”**န္တိ။ အပါယူပပတ္တိ မနုဿေသု စ ဒေါဘဂ္ဂိယံ ကဏှဝိပါကော, ယံ တဿ တမဘာတေ ဝုတ္တော။ **နိဗ္ဗတ္တနတော** တိ နိဗ္ဗတ္တာပနတော။ **ပဏ္ဍရက** န္တိ ဩဒါတံ, စိတ္တဿ ပဘဿရဘာဝကရန္တိ အတ္ထော။ သုက္ကာဘိဇာတိဟေတုတော တ **သုက္ကံ** ။ တေနာဟ **“သုက္ကဝိပါက”** န္တိ။ သဂ္ဂူပပတ္တိ မနုဿေ သောဘဂ္ဂိယဉ္စ သုက္ကဝိပါကော, ယံ တဿ ဇောတိဘာတေ ဝုတ္တော။ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသေန ပန **“သဂ္ဂေ နိဗ္ဗတ္တနတော”**တိ ဝုတ္တံ, နိဗ္ဗတ္တာပနတောတိ အတ္ထော။ **မိဿကကမ္မ** န္တိ ကာလေန ကဏှံ ကာလေန သုက္ကန္တိ ဧဝံ မိဿကဝသေန ကတကမ္မံ။ **သုခဒုက္ခဝိပါက**န္တိ ဝတ္တတ တတ္ထ သုခဒုက္ခာနံ ပဝတ္တိအာကာရံ ဒဿေတုံ **“မိဿကကမ္မံ ဟိ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ကမ္မဿ ကဏှသုက္ကသမညာ ကဏှသုက္ကာဘိဇာတိဟေတုတာယာတိ အပစယကာမိတာယ တဒုဘယဝိဒ္ဓံသကဿ ကမ္မက္ခယကရကမ္မဿ ကုတော သုက္ကပရိယာယောပိ ကုစ္ဆိတောတိ အာဟ **“ဥဘယ။ပေ။ အယမေတ္ထ အတ္ထော”** တိ။ တတ္ထ **ဥဘယဝိပါကဿာ** တိ ယထာဓိဂတဿ ဥဘယဝိပါကဿ။ သမ္ပတ္တိဘဝပရိယာပန္နော ဟိ ဝိပါကော ကုတော သုက္ကံ သုက္ကဝိပါကောတိ အဓိပ္ပေတော, န အစ္စန္တပရိသုဒ္ဓေါ အရိယဖလဝိပါကော။

သံခိတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ဝိတ္ထာရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၃၃. ဒုတိယေ **သဗျာဗဇ္ဈ** န္တိ တ သဒုက္ခံ, အတ္တနာ ဥပ္ပာဒေတဗ္ဗေန ဒုက္ခေန သဒုက္ခန္တိ အတ္ထော, ဒုက္ခသံဝတ္တနိကန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ကာယသင်္ခါရာဒီသု ကာယဒွါရေ ဂဟဏာဒိဝသေန စောပနပ္ပတ္တာ ဒွါဒသ အကုသလစေတနာ အဗျာဗဇ္ဈကာယသင်္ခါရော နာမ။ ဝစီဒွါရေ ဟနုသံစောပနဝသေန ဝစီဘေဒပ္ပဝတ္တိကာ တာယေဝ ဒွါဒသ ဝစီသင်္ခါရော နာမ။ ဥဘယစောပနံ အပ္ပတ္တတ ရဟော စိန္တေန္တဿ မနောဒွါရေ ပဝတ္တာ မနောသင်္ခါရော နာမ။ ဣတိ တီသုပိ ဒွါရေသု ကာယဒုစ္စရိတာဒိဘေဒါ အကုသလာ စေတနာဝ သင်္ခါရာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **အဘိသင်္ခရောတီတိ အာယူဟတိ,** တံ ပန အာယူဟနံ ပစ္စယသမတာယသိဒ္ဓိတော သင်္ကမိုတ္တတ ပိဏ္ဍနံ ဝိယ ဟောတိ။ **သဒုက္ခံ လောက** န္တိ အဟာယလောကမာဟ။ **ဝိပါကဖဿာ** တိ ဖဿသီသေန တတ္ထ ဝိပါကပ္ပဝတ္တမာဟ။ **ဝေမာနိကပေတာ**တိ ဣဒံ ဗာဟုလ္လတော ဝုတ္တံ, ဣတရေသမ္ပိ ဝိနိပါတိကာနံ ကာလေန သုခံ, ကာလေန ဒုက္ခံ ဟောတိ။ **တဿ ပဟာနာယာ** တိ တဿ ယထာဝုတ္တဿ ကမ္မဿ အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတာပာဒနာယ။ **ယာ စေတနာ**တိ ယာ အပစယကာမိနီ စေတနာ။ တေနေတ ဟ **“ဝိဝဋ္ဋကာမိနီ မဂ္ဂစေတနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ”** တိ။

ဝိတ္ထာရသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃-၉. သောဏကာယနသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၂၃၄-၂၄၀. တတိယေ **ပုရိမာနိ, ဘန္တေ, ဒိဝသာနိ ပုရိမတရာနိ** တိ ဧတ္ထ ဟိယျော ဒိဝသံ ပုရိမံ နာမ, တတော ပရံ ပုရိမတရန္တိ အာဟ **“အတီတာနန္တရဒိဝသတော ပဋ္ဌာယာ”** တိအာဒိ။ ဣတိ ဣမေသု ဒွီသု ပဝတ္တိတော ယထာက္ကမံ ပုရိမပုရိမတရဘာတေ ဒဿိတော။ ဧဝံ သန္တေပိ ယဒေတ္ထ “ပုရိမတရ”န္တိ ဝုတ္တံ, တတော ပဘုတိ ယံ ယံ ဩရံ, တံ တံ ပုရိမံ။ ယံ ယံ ပရံ, တံ တံ ပုရိမတရံ ဩရပာရဘာဝဿ ဝိယ ပုရိမတရဘာဝဿ စ အပေက္ခာသိဒ္ဓတ္တာ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။ စတုတ္ထာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

သောဏကာယနသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀-၁၁. သမဏသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၂၄၁-၂. ဒသမေ **သေသပဒေသုပီ**တိ ‘‘ဣဓ ဒုတိယော သမဏော’’တိအာဒီသု သေသပဒေသုပိ။ ယထာ ဟိ ‘‘ဝိဝိစ္စေဝ
ကာမေဟီ’’တိ (ဒီ. နိ. ၁.၂၂၆; မ. နိ. ၁.၂၇၁, ၂၈၇, ၂၉၇; သံ. နိ. ၂.၁၅၂; အ. နိ. ၄.၁၂၃) ဧတ္ထ ကတော နိယမော ‘‘ဝိဝိစ္စ
အကုသလေဟီ’’တိ ဧတ္ထာပိ ကတောယေဝ ဟောတိ သာဝဓာရဏအတ္ထဿ ဣစ္ဆိတဗ္ဗတ္တာ, ဧဝမိဓာပီတိ။ တေနာ
ဟ **‘‘ဒုတိယာဒယောပိ ဟီ’’**တိအာဒိ။ သာမညဖလာဓိဂမဝသေန နိပ္ပရိယာယတော သမဏဘာဝေါတိ တေသံ ဝသေနေတ္
ထ စတ္တာရော သမဏာ ဒေသိတာ။ ဣမသ္မိညေဝ ဌာနေ စတ္တာရော ဖလဋ္ဌကသမဏာဝ အဓိပ္ပေတာ သမိတပာပသမ
ဏဂ္ဂဟဏတော။ ကသ္မာ ပနေတ္ထ မဟာပရိနိဗ္ဗာနေ ဝိယ မဂ္ဂဋ္ဌာ တဒတ္ထာယ ပဋိပန္နာပိ န ဂဟိတာတိ? ဝေနေယျ
ယဇ္ဈာသယတော။ တတ္ထ ဟိ မဂ္ဂာဓိဂမတ္ထာယ ဝိပဿနာပိ ဣတော ဗဟိဒ္ဓါ နတ္ထိ, ကုတော မဂ္ဂဖလာနီတိ ဒဿေ
န္တေန ဘဂဝတာ ‘‘ဉာယဿ ဓမ္မဿ ပဒေသဝတ္တီ, ဣတော ဗဟိဒ္ဓါ သမဏောပိ နတ္ထီ’’တိ (ဒီ. နိ. ၂.၂၁၄) ဝုတ္
တံ။ ဣဓ ပန နိဋ္ဌာနပ္ပတ္တမေဝ တံတံသမဏဘာဝံ ဂဏ္ဟန္တေန ဖလဋ္ဌကသမဏာဝ ဂဟိတာ, မဂ္ဂဋ္ဌတော ဖလဋ္ဌော
သဝိသေသံ ဒက္ခိဏေယျောတိ။ သ္တတယမတ္ထော ဒ္ဒဝီသု သုတ္တေသု ဒေသနာဘေဒေနေဝ ဝိညာယတီတိ။ **ရိတ္တာ** တိ ဝိ
ဝိတ္တာ။ **တုစ္ဆာ** တိ နိဿာရာ ပဋိပန္နကသာရာဘာဝတော။

ပဝဒန္တိ ဧတေဟီတိ **ပဝါဒါ**။ ဒိဋ္ဌိဂတိကာနံ နာနာဒိဋ္ဌိဒီပကသမယာတိ အာဟ **‘‘စတ္တာရော သဿတဝါဒါ’’** တိ
အာဒိ။ တတ္ထ **စတ္တာရော သဿတဝါဒါ** တိ လာဘီဝသေန တယော, တက္ကီဝသေန ဧကောတိ ဧဝံ စတ္တာရော သဿ
တဝါဒါ။ ပုဗ္ဗေနိဝါသညာဏလာဘီ တိတ္ထိယော မန္ဒပညော အနေကဇာတိသတသဟဿမတ္တံ အနုဿရတိ, မဇ္ဈိမပ
ညော ဒသ သံဝဋ္ဋဝိဝဋ္ဋကပ္ပာနိ, တိက္ခပညော စတ္တာလီသ သံဝဋ္ဋဝိဝဋ္ဋကပ္ပာနိ, န တတော ပရံ။ သော ဧဝံ အနုဿ
ရန္တော ‘‘သဿတော အတ္တာ စ လောကော စာ’’တိ အဘိဝဒတိ, တက္ကီ ပန တက္ကပရိယာဟတံ ဝီမံသာနုစရိတံ သယံပ
ဋိဘာနံ ‘‘သဿတော အတ္တာ စ လောကော စာ’’တိ အဘိဝဒတိ။ တေန ဝုတ္တံ ‘‘လာဘီဝသေန တယော, တက္ကီဝသေ
န ဧကောတိ ဧဝံ စတ္တာရော သဿတဝါဒါ’’တိ။

သတ္တေသု သင်္ခါရေသု စ ဧကစ္စံ သဿတန္တိ ပဝတ္တော ဝါဒေါ ဧကစ္စသဿတဝါဒေါ။ သော ပန ဗြဟ္
မကာယိကခိဍ္ဍာပဒေါသိကမနောပဒေါသိကတ္တဘာဝတော စဝိတွာ ဣဓာဂတာနံ တက္ကိနော စ ဥပ္ပဇ္ဇနဝသေန စတု
ဗ္ဗိဓောတိ အာဟ **‘‘စတ္တာရော ဧကစ္စသဿတဝါဒါ’’** တိ။

စတ္တာရော အန္တာနန္တိကာ တိ ဧတ္ထ အမတိ ဂစ္ဆတိ ဧတ္ထ ဧတသာနန္တိ အန္တော, မရိယာဒါ။ တပ္ပဋိသေ
ဓေန အနန္တော။ အန္တော စ အနန္တော စ အန္တာနန္တော သာမညနိဒ္ဒေသေန, ဧကသေသေန ဝါ ‘‘နာမရူပပစ္စယာ သ
ဠာယတန’’န္တိအာဒီသု (မ. နိ. ၃.၁၂၆; ဥဒါ. ၁) ဝိယ။ အန္တာနန္တသဟစရိတော ဝါဒေါ အန္တာနန္တော ယထာ ‘‘ကုန္
တာ စရန္တီ’’တိ။ အန္တာနန္တသန္နိဿယော ဝါ ယထာ ‘‘မဉ္စာ ဃောသန္တီ’’တိ။ သော ဧတေသံ အတ္ထီတိ **အန္တာန
န္တိကာ**။ ‘‘အန္တဝါ အတ္တာ စ လောကော စ, အနန္တဝါ အတ္တာ စ လောကော စ, အန္တဝါ စ အနန္တဝါ စ အတ္တာ
စ လောကော စ, နေဝန္တဝါ နာနန္တဝါ’’တိ ဧဝံ ပဝတ္တဝါဒါ စတ္တာရော။ အဝဍ္ဎိတကသိဏဿ တံ ကသိဏံ အတ္
တာတိ စ လောကောတိ စ ဂဏှန္တဿ ဝသေန ပဌမော ဝုတ္တော, ဒုတိယော ဝဍ္ဎိတကသိဏဿ ဝသေန ဝုတ္တော,
တတိယော တိရိယံ ဝဍ္ဎေတွာ ဥဒ္ဓမဓော အဝဍ္ဎိတကသိဏဿ, စတုတ္ထော တက္ကီဝသေန ဝုတ္တော။ ဧတ္ထ စ ယု
တ္တံ တာဝ ပုရိမာနံ တိဏ္ဏံ တဒါနံ အန္တတ္တာ အနန္တတ္တာ အန္တာနန္တတ္တာ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တဝါဒတ္တာ အန္တာနန္တိ
ကတ္တံ, ပစ္ဆိမဿ ပန တဒုဘယနိသေဓနဝသေန ပဝတ္တဝါဒတ္တာ ကထမန္တာနန္တိကတ္တန္တိ? တဒုဘယပ္ပဋိ
သေဓနဝသေန ပဝတ္တဝါဒတ္တာ ဧဝ။ အန္တာနန္တိကပ္ပဋိသေဓဝါဒေါပိ ဟိ အန္တာနန္တဝိသယော ဧဝ တံ အာရဗ္ဘ
ပဝတ္တတ္တာ။

န မရတီတိ အမရာ။ ကာ သာ? ‘‘ဧဝန္တိပိ မေ နော’’တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၁.၆၂) နယေန ပရိယန္တရဟိတာ ဒိဋ္ဌိဂတိက
ဿ ဒိဋ္ဌိ စေဝ ဝါစာ စ။ ဝိဝိဓော ခေပေါတိ ဝိက္ခေပေါ, အမရာယ ဒိဋ္ဌိယာ, ဝါစာယ ဝါ ဝိက္ခေပေါတိ အမရာဝိက္ခေ
ပေါ, သော ဧတေသံ အတ္ထီတိ **အမရာဝိက္ခေပိကာ** ။ အထ ဝါ အမရာ နာမ မစ္ဆဇာတိ, သာ ဥမ္မုဇ္ဇနာဒိဝသေန ဥဒ
ကေ သန္ဓာဝမာနာ ဂဟေတုံ န ဂစ္ဆတိ, ဧဝမေဝံ အယမ္ပိ ဝါဒေါ ဣတော စိတော စ သန္ဓာဝတိ, ဂါဟံ န ဥပဂစ္ဆတီတိ အမ

ရာဝိကွေပေဟတိ ဝုစ္စတိ, သော ဧဝေသံ အတ္ထီတိ **အမရာဝိက္ခေပိကာ** ။ သ္စတယံ တအေ မုသာတအနုယောဂဆန္ဒရာဂ ဘာယမောဟဘာဝပေဟတုကတာယ စတုဓာ ပဝတ္တောတိ အာဟ **"စတ္တာရော အမရာဝိက္ခေပိကာ"** တိ။

အဓိစ္စ ယထိစ္ဆကံ ယံ ကိဉ္စိ ကာရဏံ ကဿစိ ဗုဒ္ဓိပုဗ္ဗံ တ ဝိနာ သမုပ္ပန္နောတိ အတ္တလောကသညိတာနံ ခန္ဓာနံ အဓိစ္စ ပဝတ္တိအာကာရာရမ္မဏံ ဒဿနံ တအာကာရသန္နိဿယေန ပဝတ္တိတော တအာကာရသဟစရိတတာယ စ "အဓိစ္စ သမုပ္ပန္န"န္တိ ဝုစ္စတိ ယထာ "မဉ္စာ ဃောသန္တိ", "ကုန္တာ စရန္တီ"တိ စ။ တံ ဧဝေသံ အတ္ထီတိ **အဓိစ္စသမုပ္ပ န္နိကာ**။ လာဘိဝသေန တက္ကိဝသေန စ **"ဒွေဝ အဓိစ္စသမုပ္ပန္နိကာ"** တိ ဝုတ္တံ။

သညီတိ ပဝတ္တော တအေ သညိတအေ, သော ဧဝေသံ အတ္ထီတိ **သညိတအာ**။ ရူပိစတုက္ကံ ဧကန္တသုခစတုက္ကန္တိ ဣမေသံ စတုန္နံ စတုက္ကာနံ ဝသေန **သောဠသ သညိတအာ**။ ဣမေသုယေဝ ပုရိမာနံ ဒွိန္နံ စတုက္ကာနံ ဝသေန **အဋ္ဌ သညိတအာ, အဋ္ဌ နေဝသညိနာသညိတအာ** ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ကေဝလဥ္စှိ တတ္ထ "သညီ အတ္တာ"တိ ဂဏှဟန္တာနံ တာ ဒိဋ္ဌိယော, ဣဓ အသညီတိ စ နေဝသညီနာသညီတိ စ။

သတ္တ ဥစ္ဆေဒတအာ တိ မနုဿတ္တဘာဝေ ကာမာဝစရဒေဝတ္တဘာဝေ ရူပာဝစရတ္တဘာဝေ စတုဗ္ဗိဓာရူပတ္တ ဘာဝေ စ ဌတွာ သတ္တဿ ဥစ္ဆေဒပညာပနဝသေန သတ္တ ဥစ္ဆေဒတအာ။

ပဉ္စ ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနတအာ တိ ပဉ္စကာမဂုဏဥပဘောဂဝသေန စတုဗ္ဗိဓရူပဇ္ဈာနသုခပရိဘောဂဝသေန စ ဒိဋ္ဌဓမ္မေ နိဗ္ဗာ တိပညာပနတအာ။ **ဒိဋ္ဌဓမ္မော** တိ ပစ္စက္ခဓမ္မော ဝုစ္စတိ, တတ္ထ တတ္ထ ပဋိလဒ္ဓတ္တဘာဝဿေတံ အဓိဝစနံ။ ဒိဋ္ဌဓမ္မ မေ နိဗ္ဗာနံ ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနံ, ဣမသ္မိံယေဝ အတ္တဘာဝေ ဒုက္ခဝူပသမန္တိ အတ္ထော။ တံ ဝဒန္တီတိ **ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနတအာ** ။

ဉာယတိ ကမတိ ပဋိဝိဇ္ဈတီတိ ဉာယော, သော ဧဝ နိဗ္ဗာနသမ္ပာပကဟေတုတာယ ဓမ္မောတိ အာဟ **"ဉာယဿ ဓ မ္မဿာ"**တိ။ **ဣတော ဗဟိဒ္ဓါ သမဏောပိ နတ္ထီ** တိအာဒီသု ကသ္မာ ပနေတေ အညတ္ထ နတ္ထီတိ? အက္ခေတ္တတာ ယ။ ယထာ ဟိ န အာရဂ္ဂေ သာသပေ တိဋ္ဌတိ, န ဥဒကပိဋ္ဌေ အဂ္ဂိ ဇလတိ, န ပိဋ္ဌိပာသာဏေ ဗီဇာနိ ဝိရူဟန္တိ, ဧဝမေ ဝံ ဗာဟိရေသု တိတ္ထာယတနေသု န ဣမေ သမဏာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ဣမသ္မိံယေဝ သာသနေ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ကသ္မာ? သုက္ခေတ္တတာယ။ သာ ပန နေသံ အက္ခေတ္တတာ သုက္ခေတ္တတာ စ အရိယမဂ္ဂဿ အဘာဝတော ဘာဝတော စ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တေနာဟ ဘဂဝါ –

> "ယသ္မိံ ခေါ, သုဘဒ္ဒ, ဓမ္မဝိနယေ အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ န ဥပလဗ္ဘတိ, သမဏောပိ တတ္ထ န ဥပလဗ္ဘတိ, ဒုတိယောပိ တတ္ထ သမဏော န ဥပလဗ္ဘတိ, တတိယောပိ တတ္ထ သမဏော န ဥပလဗ္ဘတိ, စ တုတ္ထောပိ တတ္ထ သမဏော န ဥပလဗ္ဘတိ။ ယသ္မိဉ္စ ခေါ, သုဘဒ္ဒ, ဓမ္မဝိနယေ အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မ ဂ္ဂေါ ဥပလဗ္ဘတိ, သမဏောပိ တတ္ထ ဥပလဗ္ဘတိ, ဒုတိယောပိ တတ္ထ။ တတိယောပိ တတ္ထ။ စတုတ္ထော ပိ တတ္ထ သမဏော ဥပလဗ္ဘတိ။ ဣမသ္မိံ ခေါ, သုဘဒ္ဒ, ဓမ္မဝိနယေ အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ ဥပလဗ္ ဘတိ။ ဣဓေဝ, သုဘဒ္ဒ, သမဏော, ဣဓ ဒုတိယော သမဏော, ဣဓ တတိယော သမဏော, ဣဓ စတုတ္ထော သမ ဏော, သုညာ ပရပ္ပဝါဒာ သမဏေဟိ အညေဟီ"တိ (ဒီ. နိ. ၂.၂၁၄)။

အရိယမဂ္ဂဿ စ အဘာဝေ ဘာဝေ စ သုပရိသုဒ္ဓဿ သီလဿ သုပရိသုဒ္ဓာယ သမထဝိပဿနာဘာဝနာယ အဘာဝတော ဘာဝတော စ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တဒုဘယဉ္စ ဒုရက္ခာတသွာက္ခာတဘာဝဟေတုကံ ။ သော စ အသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ ပ္ပဝေဒိတတ္တာ။ ယသ္မာ တိတ္ထာယတနံ အက္ခေတ္တံ, သာသနံ ခေတ္တံ, တသ္မာ ယထာ သုရတ္တဟတ္ထဟအေ ဘာသုရကေသရဘာရော သီဟော မိဂရာဇာ န သုသာနေ တ သင်္ကာရကူဋေ တ ပဋိဝသတိ, တိယောဇနသဟဿဝိတ္ထ တံ ပန ဟိမဝန္တံ အဇ္ဈောဂါဟေတွ မဏိဂုဟာယမေဝ ဝသတိ, ယထာ စ ဆဒ္ဒန္တော နာဂရာဇာ န ဂောစရိယဟတ္ထိ ကုလာဒီသု နဝသု ကုလေသု ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ယထာ စ ဝလာဟကော အဿရာဇာ န ဂဒ္ရဘကုလေ တ ဃောဋကကုလေ တ ဥ ပ္ပဇ္ဇတိ, သိန္ဓုတီရေ ပန သိန္ဓဝကုလေယေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ယထာ စ သဗ္ဗကာမဒဒံ မနောဟရံ မဏိရတနံ န သင်္ကာရကူဋေ တ ပံသုပဗ္ဗတာဒီသု တ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဝိပုလပဗ္ဗတဗ္ဘန္တရေယေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ယထာ စ တိမိရပိင်္ဂလော မစ္ဆရာဇာ န ခုဒ္ဒကပေါက္ခရဏီသု ဥပ္ပဇ္ဇတိ, စတုရာသီတိယောဇနသဟဿဂမ္ဘီရေ မဟာသမုဒ္ဒေယေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ယထာ စ ဒိ ယမုယောဇနသတိကော သုပဏ္ဏရာဇာ န ကမဒွတရေ ရေဏ္ဍုဝနာဒီသု ပဋိဝသတိ, မဟာသမုဒ္ဒံ ပန အဇ္ဈောဂါဟေတွ

တ သိမ္ဗလိဒဟဝနေယေဝ ပဋိဝသတိ, ယထာ စ ဓတရဋ္ဌော သုဝဏ္ဏဟံသော န ကမဒ္ဒတရေ အာတဋ္ဌကာဒီသု ပဋိဝသတိ, န ဝုတိဟံသသဟဿပရိတရော ပန ဟုတ္တ စိတ္တကူဋ္ဌေယေဝ ပဋိဝသတိ, ယထာ စ စတုဒ္ဒိပိဿရော စက္ကဝတ္တိ ရာဇာ န နီစကုလေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, အသမ္ဘိန္နဇာတိယခတ္တိယကုလေယေဝ ပန ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဧဝမေဝံ ဣမေသု သမဏေသု ဧကောသမဏောပိ န အညတ္တ တိတ္ထာယတနေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, အရိယမဂ္ဂပရိက္ခတေ ပန ဗုဒ္ဓသာသနေယေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တေနာဟ ဘဂဝါ – ''ဣဓေဝ, ဘိက္ခဝေ, သမဏော။ပေ.။ သုညာ ပရပ္ပဝါဒါ သမဏေဘိ အညေဟီ''တိ (မ. နိ. ၁.၁၃၉-၁၄၀; အ. နိ. ၄.၂၄၁)။ ကောဒသမေ နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

သမဏသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ကမ္မဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၂၅) ၅. အာပတ္တိဘယဝဂ္ဂော

၁. သင္ဃဘေဒကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၄၃. ပဉ္စမဿ ပဌမေ **ဝိတအာဓိကရဏာဒီသူ**တိ ဝိတအာဓိကရဏံ အနုတအာဓိကရဏံ အာပတ္တာဓိကရဏံ ကိစ္စာဓိကရဏန္တိ ဣမေသု စတူသု။ တတ္ထ ဓမ္မောတိ တ အဓမ္မောတိ တ အဋ္ဌာရသဟိ ဝတ္ထူဟိ ဝိဝဒန္တာနံ ဘိက္ခူနံ ယော ဝိတအော, ဣဒံ **ဝိတအာဓိကရဏံ** နာမ။ သီလဝိပတ္တိယာ တ အာစာရဒိဋ္ဌိအာဇီဝဝိပတ္တိယာ တ အနုဝဒန္တာနံ ယော အနုတအော ဥပဝဒနာ စေဝ စောဒနာ စ, ဣဒံ **အနုတအာဓိကရဏံ** နာမ။ မာတိကာယ အာဂတာ ပဉ္စ, ဝိဘင္ဂေ ဒွေတိ သတ္တပိ အာပတ္တိက္ခန္ဓာ, ဣဒံ **အာပတ္တာဓိကရဏံ** နာမ။ သင္ဃဿ အပလောကနာဒီနံ စတုန္နံ ကမ္မာနံ ကရဏံ, ဣဒံ **ကိစ္စာဓိကရဏံ** နာမ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

သင္ဃဘေဒကသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂-၃. အာပတ္တိဘယသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၂၄၄-၅. ဒုတိယေ ဘဿတိ နိရတ္ထကဘာဝေန ခိပီယတီတိ ဘဿံ, ဆာရိကာ။ တဿ ပုဋံ ဘဏ္ဍိကာ **ဘဿပုဋံ**။ တေနာဟ **"ဘဿပုဋန္တိ ဆာရိကာဘဏ္ဍိက"** န္တိ။ တတိယံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။

အာပတ္တိဘယသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄-၇. သေယျာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၂၄၆-၉. စတုတ္ထေ **ပေတာ**တိ ပေစ္စဘာဝံ ဂတာ။ တေ ပန ယသ္မာ ဣဓ ကတကာလကိရိယာ ကာလေန ကတဇီဝိတုစ္ဆေဒာ ဟောန္တိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **"ကာလကတာ ဝုစ္စန္တီ"** တိ, မတာတိ အတ္ထော။ အထ တ ပေစ္စဘာဝံ ဂတာ, ပေတူပပတ္တိဝသေန နိဗ္ဗတ္တိံ ဥပဂတာတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **"အထ တ ပေတဝိသယေ နိဗ္ဗတ္တာ ပေတာ နာမာ"** တိ။ **ဧကေန ပဿေန သယိတုံ န သက္ကောန္တီ** ဒုက္ခုပ္ပတ္တိတော။

တေဇုဿဒတ္တာ တိ ဣမိနာ သီဟဿ အဘိရုကဘာဝံ ဒဿေတိ။ ဘီရုကာ သေသမိက အတ္တနော အာသယံ ပဝိသိတွတ သန္တာသပုဗ္ဗကံ ယထာ တထာ သယန္တိ, သီဟော ပန အဘိရုကော သဘာဝတော သတောကာရီ ဘိက္ခု ဝိယ သတိံ ဥပဋ္ဌပေတွတဝ သယတိ။ တေနာဟ **"ဒွေဝ ပုရိမပာဒေ"**တိအာဒိ။ ဒက္ခိဏေ ပုရိမပာဒေ တမဿ ပုရိမပာဒဿ ဌပနဝသေန **ဒွေဝ ပုရိမပာဒေ ဧကသ္မိံ ဌာနေ ဌပေတွတ။ ပစ္ဆိမပာဒေ** ဝုတ္တနယေနေဝ ဣဓာပိ ဧကသ္မိံ ဌာနေ ဌပနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ, **ဌိတောကာသသလ္လက္ခဏံ** အဘိရုကဝသေနေဝ။ **သီသံ ပန ဥက္ခိပိတွတ** တိအာဒိနာ ဝုတ္တသီဟကိရိယာ အနုတ္ရာသွတပ္ပဗုဇ္ဈနာ ဝိယ အဘိရုဘာဝသိဒ္ဓဓမ္မတာဝသေနေတတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **သီဟဝိဇမ္ဘနံ** အတိဝေလံ ဧကာကာရေ ဌပိတာနံ သရီရာဝယဝတနံ ဂမနာဒိကိရိယာသု ယောဂ္ဂဘာဝာပာဒနတ္ထံ။ **တိက္ခတ္တုံ သီဟနာဒနဒနံ** အပ္ပေသက္ခမိဂရာဇေဟိ ပရိတ္တာသပရိဟရဏတ္ထံ။

အယံ ဝုစ္စတိ, ဘိက္ခဝေ, တထာဂတသေယျာ တိ ဣမိနာ စတုတ္ထဇ္ဈာနသေယျာ တထာဂတသေယျာ နာမာတိ ဒဿေတိ။ သေတိ အဗ္ဗာဝဋ္ဋဘာဝေန ပဝတ္တတိ ဧတ္ထာတိ သေယျာ, စတုတ္ထဇ္ဈာနမေဝ သေယျာ **စတုတ္ထဇ္ဈာနသေယျာ**။ ကိံ ပန တံ စတုတ္ထဇ္ဈာနန္တိ? အာနာပာနစတုတ္ထဇ္ဈာနံ။ တတ္ထ ဟိ ဌတွတ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွတ ဘဂဝါ အနုက္ကမေန အဂ္ဂမဂ္ဂံ အဓိဂန္တွတာ တထာဂတော ဇာတောတိ။ တယိဒံ ပဒဋ္ဌာနံ နာမ န သေယျာ, တထာပိ ယသ္မာ "စတုတ္ထဇ္ဈာနသမနန္တရာ ဘဂဝါ ပရိနိဗ္ဗာယီ"တိ **မဟာပရိနိဗ္ဗာနေ** (ဒီ. နိ. ၂.၂၁၉) အာဂတံ, တသ္မာ လောကိယစတုတ္ထဇ္ဈာနသမာပတ္တိ ဧဝ တထာဂတသေယျာတိ ကေစိ။ ဧဝံ သတိ ပရိနိဗ္ဗာနကာလိကာဝ တထာဂတသေယျွာ အာပဇ္ဇတိ, န စ ဘဂဝါ လောကိယစတုတ္ထဇ္ဈာနသမာပဇ္ဇနဗဟုလော ဝိဟာသိ။ အဂ္ဂဖလဝသေန ပဝတ္တံ ပနေတ္ထ စတုတ္ထဇ္ဈာနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တတ္ထ ယထာ သတ္တာနံ နိဒ္ဒူပဂမလက္ခဏာ သေယျာ ဘဝင်္ဂစိတ္တဝသေန ဟော

တိ, သာ ပန နေသံ ပဌမဇာတိသမန္နဝယာ ယေဘုယ္ယဝုတ္တိကာ, ဧဝံ ဘဂဝတော အရိယဇာတိသမန္နဝယံ ယေဘုယ္ယဝုတ္တိကံ အဂ္ဂဖလဘူတံ စတုတ္ထဈာနံ တထာဂတသေယ္ယာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ပဥ္စမာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနိ။

သေယ္ယာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ပဌမတေဟာရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၅၀-၂၅၃. အဋ္ဌမေ **အနရိယာန**န္တိ အသာဓူနံ နိဟီနာနံ။ **တေဟာရာ**တိ သံတေဟာရာ အဘိလာပ တ, ''ဒိဋ္ဌံ မယာ''တိ ဧဝံတဒိတာ။ ဧတ္ထ စ တံတံသမုဋ္ဌာပကစေတနာဝသေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ နဝမာဒီသု နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

ပဌမတေဟာရသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အာပတ္တိဘယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပဥ္စမပဏ္ဏာသကံ နိဋ္ဌိတံ။

(၂၆) ၆. အဘိညာဝဂ္ဂေါ

၁-၃. အဘိညာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၂၅၄-၂၅၆. ဆဋ္ဌသုတ္တေ ပဌမေ ပစ္စနီကသမနတော **သမထော,** သမာဓီတိ အာဟ **“စိတ္တေကဂ္ဂတာ”** တိ။ အနိစ္စာဒိနာ ဝိဝိဓေနာကာရေန ဒဿနတော **ဝိပဿနာ,** သင်္ခါရပရိဂ္ဂဟကဉာဏံ။ တေနာဟ **“သင်္ခါရပရိဂ္ဂဟဝိပဿနာဉာဏ”**န္တိ။

ဒုတိယေ အနရိယေဟိ ပရိယေသိတဗ္ဗတ္တာ အနရိယာနံ ပရိယေသနာတိ **အနရိယပရိယေသနာ**။ သယံ လာမကတာယ အနရိယာနံ ပရိယေသနာတိ တ **အနရိယပရိယေသနာ။ ဇရာသဘာဝ**န္တိ ဇီရဏပကတိကံ။ တတိယံ ဥတ္တာနမေဝ။

အဘိညာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄-၁၀. မာလုက္ယပုတ္တသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၂၅၇-၂၆၃. စတုတ္ထေ **အပသာဒေတီ**တိ နိဂ္ဂဏှာတိ။ **ဥဿာဒေတီ** တိ ပဂ္ဂဏှာတိ။ အပသာဒနာကာရံ ဥဿာဒနာကာရဉ္စ ဝိဘာဝေတုံ **“ကထ”**န္တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ ပဥ္စမာဒီနိ ဥတ္တာနာနေဝ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

မာလုက္ယပုတ္တသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အဘိညာဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဣတိ မနောရထပူရဏိယာ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ-အဋ္ဌကထာယ

စတုက္ကနိပာတဝဏ္ဏနာယ အနုတ္တာနတ္ထဒီပနာ သမတ္တာ။

ဒုတိယော ဘာဂေါ နိဋ္ဌိတော။